ประมวลผลการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)

โครงการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗

สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย

“ศาสตร์พระราชา”
รากฐานพัฒนาที่ยั่งยืน

ระหว่างวันที่ ๒๔ – ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๔

การบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบันมีกรอบการดำเนินงานภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย และแผนระดับต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติและการสร้างความสามัคคีปรองดอง (ป.ย.ป.) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ รัฐบาล ๔.๐ แผนพัฒนาภาค (๖ ภาค) แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด (๑๘ กลุ่มจังหวัด) แผนพัฒนาจังหวัด (๗๖ จังหวัด) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (๑๐ เขตพื้นที่) ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง และเมืองพัทยา) ตลอดจนระเบียงเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่

กระทรวงมหาดไทยมีภารกิจในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชาชนด้านต่าง ๆ โดยเกี่ยวข้องกับการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การพัฒนาจังหวัดกลุ่มจังหวัด ตลอดจนการพัฒนาภาคและเชื่อมโยงกับการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบุคลากรทุกประเภท/ ระดับ ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติราชการให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ การพัฒนาข้าราชการเพื่อให้มีความพร้อมสำหรับการก้าวขึ้นไปสู่ตำแหน่งระดับบริหารของส่วนราชการนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยกระทรวงมหาดไทยได้จัดโครงการศึกษาอบรม หลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ และได้ปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าวให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ความมั่นคงของชาติ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาการ ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตามกรอบมาตรฐานหลักสูตรการฝึกอบรมนักบริหารระดับสูงของ ก.พ. เพื่อให้หลักสูตรฝึกอบรมนักปกครองระดับสูงของกระทรวงมหาดไทยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และสามารถพัฒนานักปกครองและนักบริหารระดับสูง รองรับภารกิจของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทยและส่วนราชการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ที่ ๖ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ภาครัฐ (ประเด็นหลักการพัฒนาที่ ๖.๔ การพัฒนาบุคลากรภาครัฐ) ยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ (ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การวางรากฐานการพัฒนาองค์กรอย่างสมดุล) และยุทธศาสตร์การพัฒนา บุคลากรของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ (ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาระบบและบุคลากรที่เป็นเลิศ ยุทธศาสตร์ที่ ๑.๓ การพัฒนาบุคลากรพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง)

หลักสูตรฝึกอบรมนักปกครองระดับสูง(นปส.)ของกระทรวงมหาดไทย ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ มีเป้าหมายการพัฒนาผู้เข้าอบรมหลักสูตรฝึกอบรมนักปกครองระดับสูง (นปส.) ของกระทรวงมหาดไทยให้เป็น “นักบริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์และคุณธรรม (visionary and ethical leadership) ภาวะผู้นำแบบบริหารร่วมกัน (collaborative leadership) ภาวะผู้นำด้านดิจิทัล (digital leadership) ภาวะผู้นำภายใต้สถานการณ์วิกฤต (crisis leadership) และภาวะผู้นำที่ยั่งยืน (sustainable leadership) รวมทั้งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (changeleaders) ที่มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะในการบริหารจัดการการพัฒนาในระดับพื้นที่ (area-based development) พร้อมที่จะก้าวขึ้นไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเทียบเท่า” โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อพัฒนานักปกครองและนักบริหารระดับสูงให้มีคุณลักษณะที่จะนำไปสู่การได้รับการยอมรับ ความเชื่อถือ และไว้วางใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งประเภทอำนวยการหรือเทียบเท่าในการเข้าสู่ตำแหน่งประเภทบริหาร สามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถทางการบริหารจัดการใน

การทำงานและเพื่อการใช้ชีวิตในบริบทสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ อาทิเช่น ภาวะผู้นำและการบริหารราชการกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ การบริหารทิศทาง นโยบายและการบริหารการเปลี่ยนแปลง การจัดการด้านทรัพยากรในบทบาทและหน้าที่ของนักปกครองระดับสูง การบริหารตนและการบริหารคน ศาสตร์พระราชาและการประยุกต์ใช้ในการบริหารการพัฒนาเชิงพื้นที่ รวมถึงสมรรถนะต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับนักปกครอง/นักบริหารระดับสูง ได้แก่ การตัดสินใจ การสื่อสาร การประสานงาน การประสานสัมพันธ์ การปรับตัวและความยืดหยุ่น และจิตมุ่งบริการ เพื่อสร้างเครือข่ายผู้นำ ซึ่งสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการของประเทศในประเด็นต่าง ๆ ตามสถานการณ์ได้

“การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)” เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๖ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำบทเรียนและประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาจากพื้นที่จริงไปใช้ในการบริหารราชการและสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับประสบการณ์การบริหารราชการให้แก่ผู้เข้าอบรมหลักสูตรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้กว้างขว้างมากขึ้น

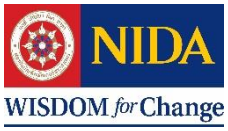
เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในปัจจุบัน ทำให้หลักสูตรนักปกครองระดับสูง รุ่นที่ ๗๗ ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น ทางคณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดย ศ.ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่ ได้ปรับกิจกรรม Action Learning โดยใช้ระบบการสื่อสารผ่านการประชุมทางไกล (ระบบ ZOOM) โดยขอให้แต่ละกลุ่มปฏิบัติการ (กป.) ทั้ง ๑๒ กลุ่ม เลือกหมู่บ้านมา ๑ หมู่บ้านใน ๑ อำเภอ ที่มีนายอำเภอนั้นเป็นสมาชิกของกลุ่มมาศึกษา โดยมีรายชื่อหมู่บ้าน ทั้ง ๑๒ หมู่บ้าน ดังนี้

กป.๑ บ้านโหนดหมู่ ม.๙ ต.หารเทา อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง
กป.๒ บ้านวังนกไข่ ม.๘ ต.หนองนกไข่ อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร
กป.๓ บ้านห้วงบอน ม.๕ ต.ไม้รูด อ.คลองใหญ่ จ.ตราด
กป.๔ บ้านห้วยแมง ม.๓ ต.น้ำไคร้ อ.น้ำปาด จ.อุตรดิตถ์
กป.๕ บ้านโคกสะอาด ม.๔ ต.อุ่มจาน อ.กุสุมาลย์ จ.สกลนคร
กป.๖ บ้านเหล่าใหญ่ ม.๓ ต.ม่วง อ.มหาชนะชัย จ.ยโสธร
กป.๗ บ้านตะเคียนทอง ม.๕ ต.ตะเคียนทอง อ.เขาคิชกูฏ จ.จันทบุรี
กป.๘ บ้านแก้งขอ ม.๖ ต.พรสวรรค์ อ.นาจะหลวย จ..อุบลราชธานี
กป.๙ บ้านโนนสุวรรณ ม.๒ ต.หลุ่งประดู่ อ.ห้วยแกลง จ.นครราชสีมา
กป.๑๐ บ้านแสงบูรพา ม.๑๑ ต.หนองอ้อ อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี
กป.๑๑ บ้านโนนประทาย ม.๙ ต.วารินอ.ศรีเมืองใหม่ จ.อุบลราชธานี
กป.๑๒ บ้านป่าเป้า ม.๓ ต.ทรายมูล อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่

สารบัญ

		หน้า
๑.	กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)	๑
๒.	กรอบการเรียนรู้ Action Learning	๒
๓.	บทสรุปจากคณะอาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตรฯ	๙
๔.	กิจกรรมการเรียนรู้ Action Learning กลุ่ม กป.๑ - กป.๑๒	๑๖

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)
หลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗
ระหว่างวันที่ ๒๔ – ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๔

"การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)" เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมเรียนรู้และทำความเข้าใจกับชุมชนท้องถิ่นถึงสถานการณ์ในขณะนี้ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงใน ๒ ปีข้างหน้าของ "ชุมชนท้องถิ่น" "โอกาสและความสามารถในการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่น" ในสถานการณ์ที่โครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนไปเพราะเทคโนโลยีที่พลิกผัน ภาวะโลกร้อนและการระบาดของไวรัสโควิด-๑๙ โดยนำหลักการทรงงานในการพัฒนา "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงพระราชทานให้ยึดถือปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ว่า

๑. สถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต ๒ ปีข้างหน้า

ทางเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและนิเวศน์สิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านที่เป็นชุมชนชนบทที่ทำการศึกษาว่าที่ผ่านมา ผู้คน สถาบันครอบครัว ศาสนา การศึกษาเรียนรู้ ระบบการผลิต ระบบการเงิน ระบบทุน ระบบเทคโนโลยี ระบบการบริโภค ระบบนิเวศน์สิ่งแวดล้อม ได้ปรับและเปลี่ยนแปลงไป อันเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพลังกดดันจากภายนอกชุมชนและแรงต้านแรงรับจากภายในชุมชนอย่างไรบ้าง

๒. คนยากจน* ครัวเรือนยากจน

ครัวเรือนที่พอพึ่งตนเองได้มีความเสี่ยงอะไรในด้านใดบ้างที่จะไม่มีชีวิตที่อยู่ดีมีสุข

๓. ร่วมรับรู้และร่วมคิดกับคนยากจน ครัวเรือนยากจน

ครัวเรือนที่พอพึ่งตนเองได้บ้างที่เป็นเจ้าของปัญหาว่าจะป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัวและชุมชนโดยจะแก้ไขข้อจำกัดและปัญหาของตนเองด้วยตนเอง อย่างไร

***คนยากจน** ในที่นี้ คือ คนที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ยังไม่หมดอายุและสมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้ของครัวเรือนทั้งปีต่ำกว่ารายได้ที่เป็นเส้นความยากจนของแต่ละจังหวัดในปี ๒๕๖๓

กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) เพื่อเข้าใจ เข้าถึง วิถีชีวิตชุมชน

การเรียนรู้เพื่อเข้าใจ เข้าถึง วิถีชีวิตชุมชน

๑. การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน

๒. การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน

๓. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน

๑. การเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน

วัตถุประสงค์

เพื่อเข้าใจชุมชนในลักษณะที่เป็นระบบชีวิตระบบหนึ่งที่มีตัวตน มีที่มา มีเอกลักษณ์ มีทรัพยากรที่เป็นฐานชีวิต มีความเป็นพลวัตร ปรับตัว เปลี่ยนแปลง เปลี่ยนผ่านไปตามเงื่อนไขปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน บางช่วงเวลาเร็ว บางช่วงเวลาช้า มีการสั่งสมทุนปัญญา ทุนทรัพยากร ทุนการจัดการ และทุนทางวัฒนธรรมของตนเอง มากน้อยแตกต่างกัน ส่งผลให้มีความสามารถและความพร้อมในระดับหนึ่งที่จะฟันฝ่าแหวกว่ายไปในสายธารที่เชี่ยวแรงของโลกาภิวัตน์ได้อย่าง เท่าทัน พอเพียง และปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร

ประเด็นที่ศึกษา

๑.๑ ประวัติความเป็นมา การตั้งถิ่นฐาน ชาติพันธ์ของผู้อาศัย เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในชุมชนในช่วงเวลาที่ผ่านมา ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชุมชน การบริหารจัดการชุมชนภายใต้กรอบหรือบริบทของขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม

๑.๒ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การใช้ชีวิต การจัดการชีวิตและครอบครัวของผู้คนแต่ละกลุ่ม หมู่บ้าน ผู้คนแต่ละระดับชั้นทางเศรษฐกิจสังคม

๑.๓ ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนในด้านการผลิต การประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาพยาบาล การศาสนา การสร้างความสงบทางจิตใจ และการจัดการกิจการสาธารณะต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในและระหว่างชุมชน

๑.๔ ลักษณะทางชีวภาพและกายภาพของชุมชน ทรัพยากรและปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นฐานชีวิตให้แก่ชุมชนที่ศึกษาและชุมชนอื่นในพื้นที่ลุ่มน้ำเดียวกันหรือแหล่งนิเวศน์เดียวกัน และมีผลต่อวิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ เช่น แหล่งน้ำการจัดการชลประทาน สภาพความสมบูรณ์ของดิน ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และระบบนิเวศน์ของพื้นที่ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างกันภายในชุมชน เป็นต้น

๑.๕ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนอันเกิดจากแรงกดดันจากปัจจัยภายนอกที่สำคัญ คือ บทบาทรัฐในการพัฒนาชนบท และพลังของเศรษฐกิจระบบตลาดเสรี เช่น การส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ตามนโยบายรัฐบาล การเข้ามาของระบบเงินตราและระบบทุน ระบบสินเชื่อ การส่งเสริมวิสาหกิจในชุมชน และการผลิตสินค้าเกษตรอุตสาหกรรมตามความต้องการของตลาด เป็นต้น

๒. การเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน

<u>วัตถุประสงค์</u>

เพื่อเข้าใจและประเมินความเข้มแข็งของชุมชนในแง่มุมของความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากเงื่อนไขต่างๆ ที่เป็นโอกาส เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาและ ขีดความสามารถของชุมชนในการรับรู้ กำหนด และจัดการแก้ไขปัญหาในเรื่องการหารายได้และการประกอบอาชีพ อีกทั้งปัญหาสังคมของชุมชนให้ผ่อนคลาย ทั้งนี้ เพื่อมุ่งค้นหาประสบการณ์ของชุมชนในแง่ของมุมมอง หลักคิดที่มีต่อปัญหา และโอกาสในการพัฒนา ตลอดจนกลวิธี แนวทาง ขั้นตอนการจัดการที่ชุมชนถือปฏิบัติ รวมทั้งการเรียนรู้ของชุมชน

<u>ประเด็นที่ศึกษา</u>

๒.๑ ศึกษากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของภาครัฐ ที่มีผลกระทบต่อการใช้หรือการประกอบอาชีพภายในชุมชน ระบบการบริหารจัดการเงินทุน ระบบการผลิตเชิงเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมทั้งปัจจัยความเสี่ยงในการเกิดหนี้สิน และความเสี่ยงในการไม่สามารถชำระหนี้ภายในชุมชน

๒.๒ การวิเคราะห์โอกาสหรือข้อจำกัดในการจัดการปัญหาของชุมชนในปัจจุบันว่าควรได้รับการสนับสนุนในประเด็นใดเป็นสำคัญหรือการดำเนินแนวทางการพัฒนาชุมชนภายใต้ของจำกัดที่มีอยู่ รวมทั้งแนวทางการลดข้อจำกัดที่มีอยู่ เป็นต้น

๒.๓ การวิเคราะห์ความสามารถในการบริหารจัดการชุมชนว่ามีมากน้อยเพียงใด รวมทั้งมีกระบวนการหรือขั้นตอนในการกำหนด ติดตาม และประเมินผลอย่างไรบ้าง

๒.๔ การวิเคราะห์ภาพรวมของภาคการเกษตรในพื้นที่ โดยสามารถพิจารณาเป็นห่วงโซ่ ตั้งแต่เรื่องวัตถุดิบ ปัจจัยการผลิต การแปรรูป การตลาด รวมทั้งความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

๒.๕ การจัดการชุมชนเข้มแข็งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยพิจารณาว่าภาครัฐต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติอย่างไรให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่หรือชุมชนเองจะต้องได้รับการสนับสนุนในด้านใดบ้าง จึงจะมีศักยภาพด้านการจัดการตามเจตนารมณ์ของภาครัฐ รวมทั้งพิจารณาข้อจำกัดที่เป็นตัวแปรสำคัญในการบริหารจัดการชุมชน

๓. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน

<u>วัตถุประสงค์</u>

เพื่อเข้าใจชุมชนในลักษณะที่เป็นระบบชีวิตระบบหนึ่งที่มีตัวตน มีที่มา มีเอกลักษณ์ มีทรัพยากรที่เป็นฐานชีวิต มีความเป็นพลวัตร ปรับตัว เปลี่ยนแปลง เปลี่ยนผ่านไปตามเงื่อนไขปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน บางช่วงเวลาเร็ว บางช่วงเวลาช้า มีการสั่งสมทุนปัญญา ทุนทรัพยากร ทุนการจัดการ และทุนทางวัฒนธรรมของตนเอง มากน้อยแตกต่างกัน ส่งผลให้มีความสามารถและความพร้อมในระดับหนึ่งที่จะฟันฝ่าแหวกว่ายไปในสายธารที่เชี่ยวแรงของโลกาภิวัตน์ได้อย่าง เท่าทัน พอเพียง และปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร

<u>ประเด็นที่ศึกษา</u>

๓.๑ บทบาทของภาครัฐ และผลลัพธ์ของการนำนโยบายต่าง ๆ ของภาครัฐไปปฏิบัติในพื้นที่ เช่น นโยบายการจัดการน้ำ ดิน ป่า การส่งเสริมเกษตร สินเชื่อการเกษตร วิสาหกิจชุมชน การรับจำนำข้าว การรักษาสุขภาพ การปราบปรามยาเสพติด และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนในพื้นที่

๓.๒ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากนโยบายของภาครัฐก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับวิถีชีวิตของชาวบ้านภายในชุมชนในเชิงบวกและลบอย่างไร

๓.๓ ระดับของการพัฒนาของชุมชนที่ศึกษาในขณะนี้อยู่ในระดับใด

๓.๔ สัดส่วนจำนวนของครัวเรือนที่ยากจนในชุมชน

๓.๕ ความคิดเห็นและความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่างๆ ภายใต้นโยบายแต่ละด้านที่มีการดำเนินการในชุมชนเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของครัวเรือนทั่วไปและครัวเรือนที่ยากจน

๓.๖ ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน

๓.๗ ประเด็นสำคัญที่ต้องพัฒนาของชุมชน ทิศทาง แนวคิด แนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมและปฏิบัติได้จริง

<u>การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนากับชุมชน</u>

- ร่วมคิดกับกลุ่มอาชีพ กลุ่มการผลิตแปรรูป ชุมชน ครัวเรือนยากจน และคนยากจน
- กิจกรรมควรทำภายใน ๓ เดือน ๖ เดือน ๑ ปี
- เพื่อให้ทุกชีวิตอยู่ดีมีสุข ภายใต้ปัญหาภัยแล้ง ฝุ่นควัน ไวรัสโควิด-๑๙ และเศรษฐกิจฝืดเคือง

<u>การวิเคราะห์ความเสี่ยง โอกาส จุดแข็ง จุดอ่อนของหมู่บ้านชุมชน (SWOT)</u>

ความเสี่ยงของคน ชุมชน ประเทศ

- ทรัพยากรน้ำ ดิน ป่า ไม่ยั่งยืน น้ำแล้ง น้ำท่วม ดินอุดมลดหดหาย
- การผลิต ผลิตภาพต่ำ ต้นทุนการผลิตสูงเกินเหตุ
- ตลาด ราคา ที่ควบคุมไม่ได้
- รายได้น้อย ไม่แน่นอน
- การออมมีน้อย
- ทุนการจัดการไม่มาก ทุนสังคมสั่นคลอน
- คุณธรรม ความซื่อตรง เป็นคำถามใหญ่
- ครอบครัวไม่อบอุ่น ใช้ยาเสพติดมากขึ้น
- พึ่งพานโยบายและโครงการของภาครัฐ
- กลายเป็นชุมชนที่มีมิติการต่อรองทางการเมืองสูงในยุคทุนนิยมโลกาภิวัตน์

<u>การประเมินระดับการพัฒนาของหมู่บ้านชุมชน</u>

การประเมินระดับการพัฒนาของหมู่บ้านชุมชนว่าอยู่ในระดับใด

- ไม่พออยู่พอกิน Survival หรือ
- พออยู่พอกิน Sufficiency หรือ
- พึ่งตนเองได้ Sustainability

โดยใช้ข้อมูลใน ๕ มิติการพัฒนา (UN’s SDGs) มาประเมิน ดังนี้

- no poverty; zero hunger; decent work and economic growth; good health and well-being; clean water and sanitation

➢ **ประเด็นหัวข้อของการพัฒนาของชุมชน**

ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มควรเลือกหัวข้อประเด็นของการพัฒนา ๑ - ๓ หัวข้อ มาประกอบการร่วมคิดร่วมเรียนรู้กับคนยากจนในครัวเรือนและชุมชน ในการป้องกันความเสี่ยง และแก้ปัญหาการพัฒนา ดังนี้

๑. การจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอทั้งปีต่อการทำการเกษตรของทุกครัวเรือนที่ทำการเกษตรในชุมชน
๒. การจัดให้มีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและใช้ในครัวเรือนที่ทุกครัวเรือนสามารถได้รับในราคาหรือค่าใช้จ่ายที่ถูกลงกว่าเดิม
๓. การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการจัดการการแบ่งปันและการใช้น้ำอย่างคุ้มค่าคุ้มทุนในพื้นที่ทำการเกษตร
๔. การทดสอบคุณภาพดินที่ทำการเพาะปลูกและการบำรุงดินโดยไม่ใช้สารเคมี
๕. การปรับเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์หรือชนิดของพืชหรือสัตว์เลี้ยงที่ให้ผลผลิตมากขึ้น ใช้น้ำน้อยลง มีค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนลดลง
๖. การปรับกระบวนการผลิตการเกษตรเพื่อเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
๗. การจัดการการหารายได้ การเงินและการลงทุนของครัวเรือนและชุมชน
๘. การส่งเสริมสุขภาพและการเพิ่มผลิตผลของการทำงานของครัวเรือนและชุมชน
๙. การจัดการป่าชุมชนเพื่อการบริโภคในชุมชนและสร้างรายได้
๑๐. การเพาะปลูกบนที่สูงลาดชันที่ลดฝุ่นควันในอากาศ
๑๑. การสร้างทักษะฝีมือใหม่และการพัฒนาทักษะฝีมือให้สูงขึ้นเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิต การแปรรูปการตลาดเพื่อเพิ่มรายได้และลดต้นทุนของกลุ่มการผลิตในชุมชน
๑๒. การสร้างทักษะใหม่ที่จำเป็นของบุคคลแต่ละช่วงวัยต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า มีความสุขสงบในศตวรรษที่ ๒๑
๑๓. การสร้างทักษะใหม่ให้แก่หมู่บ้านชุมชนชนบทในการจัดการตนเองในการพัฒนาของชุมชน
๑๔. การลดรายจ่ายในรายการที่ไม่จำเป็น ที่ครัวเรือนและชุมชนสามารถผลิตหรือจัดทำเองได้
๑๕. การเสริมสร้างความรอบรู้ทางการเงิน การออม การลงทุน

➢ **คำถามที่ต้องมีคำตอบในรายงานการศึกษาของทุกกลุ่มปฏิบัติการ**

๑. ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน
๒. ระบุสัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน
๓. ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่างๆภายใต้นโยบายแต่ละด้านที่มีการดำเนินการในชุมชนเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของครัวเรือนทั่วไปและครัวเรือนที่ยากจน
๔. ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน
๕. บทเรียนที่ได้รับในด้าน
   - การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
   - การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ
   - ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล
๖. กิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน ***(เลือกหัวข้อประเด็นของการพัฒนา ๑ - ๓ หัวข้อ)***

ตารางเวลาการเก็บข้อมูล กิจกรรมการเรียนรู้ Action Learning
หลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗

ประเด็นการศึกษา

๑. การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน
๒. การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน
๓. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน

วันอังคารที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๔

หัวข้อ: การเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน

๑๐.๐๐-๑๑.๐๐ น.

๑. ประวัติความเป็นมา การตั้งถิ่นฐาน ชาติพันธ์ของผู้อาศัย เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในชุมชนในช่วงเวลาที่ผ่านมา ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชุมชน
๒. วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การใช้ชีวิต การจัดการชีวิตและครอบครัวของผู้คนแต่ละกลุ่ม
๓. ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนในด้านการผลิต การประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาพยาบาล การศาสนา การสร้างความสงบทางจิตใจ และการจัดการกิจการสาธารณะต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในและระหว่างชุมชน

๑๓.๓๐-๑๔.๓๐ น.

๑. ลักษณะทางชีวภาพและกายภาพของชุมชน ทรัพยากรและปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นฐานชีวิตให้แก่ชุมชนที่ เช่น แหล่งน้ำการจัดการชลประทาน สภาพความสมบูรณ์ของดิน ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และระบบนิเวศน์ของพื้นที่

๑๕.๓๐-๑๖.๓๐ น.

๑. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนอันเกิดจากแรงกดดันจากปัจจัยภายนอกที่สำคัญ คือ บทบาทรัฐในการพัฒนาชนบท และพลังของเศรษฐกิจระบบตลาดเสรี เช่น การส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ตามนโยบายรัฐบาล การเข้ามาของระบบเงินตราและระบบทุน ระบบสินเชื่อ การส่งเสริมวิสาหกิจในชุมชน และการผลิตสินค้าเกษตรอุตสาหกรรมตามความต้องการของตลาด เป็นต้น

วันพุธที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๔

หัวข้อ: การเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน

๐๙.๓๐-๑๐.๓๐ น.

๑. ศึกษากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของภาครัฐในการกำหนดโครงสร้างและการบริหารงานของกลุ่มองค์กรของประชาชนในการประกอบอาชีพภายในชุมชน ระบบการบริหารจัดการเงินทุน ระบบการผลิตเชิงเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมทั้งปัจจัยความเสี่ยงในการเกิดหนี้สิน และความเสี่ยงในการไม่สามารถชำระหนี้ภายในชุมชน

๑๑.๐๐-๑๒.๐๐ น.

๒. วิเคราะห์โอกาสหรือข้อจำกัดในการจัดการปัญหาของชุมชนในปัจจุบันว่าควรได้รับการสนับสนุนในประเด็นใดเป็นสำคัญ หรือการดำเนินแนวทางการพัฒนาชุมชนภายใต้ของจำกัดที่มีอยู่ รวมทั้งแนวทางการลดข้อจำกัดที่มีอยู่

๑๓.๓๐-๑๔.๓๐ น.

๓. การวิเคราะห์ความสามารถในการบริหารจัดการชุมชนว่ามีมากน้อย เพียงใด รวมทั้งมีกระบวนการหรือขั้นตอนในการกำหนด ติดตาม และประเมินผลอย่างไรบ้าง

๑๕.๓๐-๑๖.๓๐ น.

๔. การวิเคราะห์ภาพรวมของภาคการเกษตรในพื้นที่ โดยสามารถพิจารณาเป็นห่วงโซ่ ตั้งแต่เรื่องวัตถุดิบ ปัจจัยการผลิต การแปรรูป การตลาด รวมทั้งความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

<u>วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๔</u>

หัวข้อ: การเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน

๐๙.๓๐-๑๐.๓๐ น.

๑. การจัดการชุมชนเข้มแข็งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้พิจารณาว่าภาครัฐต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติอย่างไรให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่หรือชุมชนเองจะต้องได้รับการสนับสนุนในด้านใดบ้าง จึงจะมีศักยภาพด้านการจัดการตามเจตนารมณ์ของภาครัฐ รวมทั้งพิจารณาข้อจำกัดที่เป็นตัวแปรสำคัญในการบริหารจัดการชุมชน

๑๑.๐๐-๑๒.๐๐ น.

๒. บทบาทของภาครัฐ และผลลัพธ์ของการนำนโยบายต่าง ๆ ของภาครัฐไปปฏิบัติในพื้นที่ เช่น นโยบายการจัดการ น้ำ ดิน ป่า การส่งเสริมเกษตร สินเชื่อการเกษตร วิสาหกิจชุมชน การรับจำนำข้าว การรักษาสุขภาพ การปราบปรามยาเสพติด และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนในพื้นที่

๑๓.๓๐-๑๔.๓๐ น.

๓. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากนโยบายของภาครัฐก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับวิถีชีวิตของชาวบ้านภายในชุมชนในเชิงบวก และลบอย่างไร

๑๕.๓๐-๑๖.๓๐ น.

๔. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากนโยบายของภาครัฐก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับวิถีชีวิตของชาวบ้านภายในชุมชนในเชิงบวก และลบอย่างไร

<u>วันศุกร์ที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔</u>

คำถามที่ต้องมีคำตอบในรายงานการศึกษาของทุกกลุ่มปฏิบัติการ

๐๙.๓๐-๑๐.๓๐ น.

๑. ระดับของการพัฒนาของชุมชนที่ศึกษาในขณะนี้อยู่ในระดับใด (ประเมินโดยใช้ข้อมูล จปฐ.และอื่น ๆ ตามเกณฑ์ตัวชี้วัดที่เสนอในสไลด์บรรยายของอาจารย์ชาติชาย ประกอบกับการสนทนากับผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน)

๑๑.๐๐-๑๒.๐๐ น.

๒. ระบุสัดส่วนจำนวนของครัวเรือนที่ยากจนในชุมชน

๓. ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่างๆภายใต้นโยบายแต่ละด้านที่มีการดำเนินการในชุมชนเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของครัวเรือนทั่วไปและครัวเรือนที่ยากจน

๑๓.๓๐-๑๔.๓๐ น.

๑. นักศึกษาประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน

๑๕.๓๐-๑๖.๓๐ น.

๑. นักศึกษานำเสนอต่อผู้นำหมู่บ้านและผู้นำกลุ่มอาชีพ กลุ่มสังคมในหมู่บ้านถึงประเด็นปัญหาสำคัญที่แท้จริงของหมู่บ้านที่ชุมชนควรนำมาเรียนรู้ร่วมกัน และนักศึกษาเสนอแนะ ทิศทาง แนวคิด แนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านที่เหมาะสมและปฏิบัติได้จริง

<u>วันเสาร์ที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๔</u>

๐๙.๐๐-๑๒.๐๐ น.

- การเสนอรายงานการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ของนักศึกษาแต่ละกลุ่มปฏิบัติการ **(กลุ่มละ ๑๕ นาที ใช้สไลด์ประมาณ ๑๐ แผ่น)**

การทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ในแบบออนไลน์ของหลักสูตรนปส. รุ่นที่ ๗๗

ขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

๑. การทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน เริ่มวันที่ ๒๔-๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๔

๒. ขอให้แต่ละ กป. (กป.๑๒ กลุ่มที่จัดไว้ตั้งแต่เริ่มหลักสูตร) เลือก ๑ หมู่บ้านที่อยู่ใน ๑ อำเภอที่สมาชิกแต่ละ กป. เป็นนายอำเภอ มาศึกษา

๓. สมาชิกแต่ละกป. ช่วยกันเก็บข้อมูลหมู่บ้านโดยใช้ระบบ ZOOM พูดคุยสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านและเก็บข้อมูลจากเอกสาร โดยนายอำเภอเจ้าของพื้นที่ที่เป็นสมาชิกของแต่ละ กป. ช่วยเป็นผู้เชิญชาวบ้านเข้าร่วมให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นและรวบรวมข้อมูลเอกสาร ตามตารางวัน และเวลาในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่กำหนดระหว่างวันที่ ๒๔-๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔

๔. นักศึกษาทุกกป.นำเสนอผลการศึกษาในรูปของ ppt ในเช้าวันเสาร์ที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๔

๕. จะจัดให้มีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยตอบคำถามและให้คำปรึกษา ติดตามการทำงานของทุกกป.ผ่านระบบ ZOOM ในเวลา ๑๙.๐๐-๒๑.๐๐ น. ของวันที่ ๒๔-๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔ และอาจารย์ที่ปรึกษาอาจเข้าไปสังเกตการณ์ในห้องย่อยของ ZOOM ทั้ง ๑๒ ห้องย่อย ในระหว่างที่นักศึกษาแต่ละกป. ทำการสัมภาษณ์ผู้นำและประชาชนกลุ่มต่างๆในหมู่บ้านที่ศึกษา

บทสรุปจากคณะอาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗

นายพินัย อนันตพงศ์ (อาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตร)

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗ ได้กำหนดให้นักศึกษาลงไปเรียนรู้และทำความเข้าใจกับชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน และแนวโน้มของบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อปรับตัวเตรียมรับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในช่วง ๒ ปีข้างหน้า ตลอดจนใช้ประสบการณ์ในการทำงานคิดและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านคู่ขนานไปกับการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในพื้นที่ โดยนำหลักการพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ มายึดถือปฏิบัติและประยุกต์ใช้ แต่เนื่องจากระยะเวลาการศึกษาอยู่ในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด-๑๙ อย่างรุนแรง จึงจำเป็นต้องปรับขั้นตอนและวิธีการแตกต่างไปจากนปส.รุ่นก่อน ๆ ที่ผ่านมา

กิจกรรมการเรียนรู้ฯ ดำเนินการในช่วงวันที่ ๒๔ - ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๔ โดยแต่ละกป.จะเลือก ๑ หมู่บ้านของอำเภอที่สมาชิกในแต่ละกป.เป็นนายอำเภอมาเป็นพื้นที่ในการศึกษา ซึ่งแตกต่างจากเดิมที่ทางผู้บริหารหลักสูตรจะเลือกหมู่บ้านให้และอยู่ในจังหวัดเดียวกันทุกกป. จากผลของการเลือกหมู่บ้านของแต่ละกป.ครั้งนี้ ปรากฏว่ามีพื้นที่การศึกษากระจายไปทั่วประเทศ โดยอยู่ในภาคเหนือ ๒ หมู่บ้าน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๖ หมู่บ้าน ภาคกลาง ๑ หมู่บ้าน ภาคตะวันออก ๒ หมู่บ้าน และภาคใต้ ๑ หมู่บ้าน นอกจากนั้นยังใช้วิธีการเข้าใจและเข้าถึงพื้นที่ โดยใช้ระบบ ZOOM พูดคุยสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านและเก็บข้อมูลจากเอกสาร แทนการลงพื้นที่จริง

จากการติดตามการทำงานของกป.ต่าง ๆ ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา และการรับฟังการเสนอรายงานเมื่อวันเสาร์ที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๔ ได้สะท้อนภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านระดับรากหญ้าของประเทศในบางพื้นที่อย่างค่อนข้างชัดเจน โดยเฉพาะโอกาสและความเสี่ยงที่หมู่บ้านประสบอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนผลกระทบจากการนำนโยบายของรัฐลงไปปฏิบัติจัดทำในพื้นที่ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ซึ่งขอสรุปในภาพรวมพร้อมทั้งข้อสังเกต ดังนี้

๑. หมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ตั้งบ้านเรือนมานาน มีทุนทางสังคมและวัฒนธรรม มีผู้นำที่เข้มแข็ง มีปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น ชาวบ้านมีความสามัคคี ซึ่งต้นทุนดังกล่าวมีบทบาทช่วยทำให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ดังปรากฏว่าทุกหมู่บ้านแทบจะไม่มีครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ. และมีหลายหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลการพัฒนาของหน่วยราชการต่าง ๆ

๒. อาชีพหลักของชาวบ้านคือเกษตรกรรม ในจำนวน ๑๒ หมู่บ้านที่ทำการศึกษา มีเพียงบ้านป่าเป้า ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เพียงหมู่บ้านเดียวที่ชาวบ้าน ๗๖% ประกอบอาชีพรับจ้าง มีประกอบอาชีพเกษตรกรเพียงไม่ถึง ๑๐% และต้องอาศัยพึ่งพารายได้จากภายนอก เกษตรกรในหมู่บ้านที่ศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำนาเป็นหลัก และมีการปลูกพืชสวน พืชไร่ และเลี้ยงสัตว์ในบางพื้นที่ด้วย สำหรับหมู่บ้านที่ไม่ได้ทำนาเป็นหลัก คือหมู่บ้านวังนกไข่ ตำบลหนองนกไข่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ที่ทำการเกษตรแบบร่องสวน ปลูกชมพู่ มะม่วง ฝรั่ง มะนาว มะพร้าว แก้วมังกร กล้วยไม้ และหมู่บ้านตะเคียนทอง ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ที่ทำสวนผลไม้ชนิดต่าง ๆ

๓. ชาวบ้านที่ทำการเกษตรยังคงใช้วิธีการผลิตแบบดั้งเดิม การปลูกพืชเชิงเดี่ยว การเพิ่มผลผลิตด้วยวิธีขยายพื้นที่เพาะปลูก การใช้สารเคมีทั้งปุ๋ยและยาฆ่าแมลงที่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงและเป็นอันตรายต่อสุขภาพ รวมทั้งการพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งปัญหาคลาสสิกที่ชาวบ้านสะท้อนออกมา คือ ปัญหาขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก ผลผลิตต่อไร่ต่ำ และราคาผลผลิตตกต่ำ ดังนั้นการยกระดับรายได้จึงต้องปรับปรุง

แก้ไขระบบการผลิตทั้งระบบ โดยอาจนำ “ห่วงโซ่คุณค่า” (Value Chain) มาเป็นเครื่องมือในการคิดปรับปรุงตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ กล่าวคือ ต้องแก้ปัญหาเชิงระบบมากกว่าแก้ปัญหาเชิงปรากฏการณ์ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ยั่งยืน

๔. หมู่บ้านส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องน้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตสำคัญในการเกษตร คือ การขาดแคลนน้ำในบางพื้นที่มีทั้งปัญหาฝนแล้งและน้ำท่วม รวมทั้งมีปัญหาขาดน้ำสะอาดในการอุปโภคและบริโภค ซึ่งมีหลายหมู่บ้านที่ต้องซื้อน้ำบริโภคในครัวเรือน ***ปัญหาเรื่องน้ำเกษตร***นอกจากระบบชลประทานไม่ทั่วถึงแล้ว ในบางพื้นที่มีสาเหตุมาจากการขยายพื้นที่เพาะปลูกไปในที่ดอน ดังนั้นถึงแม้จะอยู่ใกล้แหล่งน้ำแต่ต้องลงทุนสูงในการนำน้ำมาใช้ในพื้นที่เพาะปลูก เช่น ที่หมู่บ้านห้วยแมง ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ การไม่ปรับปรุงคุณภาพการผลิต แต่ใช้วิธีขยายพื้นที่เพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิตแทน ยังทำให้เกิดปัญหาตามมา คือ การบุกรุกป่าสงวน ทำให้ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ทำกิน และเมื่อขยายพื้นที่ไม่ได้ก็เกิดการอพยพไปหางานทำนอกพื้นที่ ตามมาด้วยปัญหาขาดแรงงานและขาดคนหนุ่มสาวในพื้นที่ ***สำหรับการแก้ปัญหาเรื่องน้ำ***เพื่อการเกษตร ต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูงและต้องรองบประมาณของทางราชการเป็นเวลานาน แต่บางพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำตื้นเขินอาจใช้วิธีการขุดดินแลกน้ำ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการเกี่ยวกับการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณประโยชน์ที่ตื้นเขิน พ.ศ.๒๕๔๗ ซึ่งจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้เร็วขึ้นและไม่ต้องใช้งบประมาณของทางราชการ

๕. ในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด-๑๙ ทุกพื้นที่ต่างได้รับผลกระทบทั่วทั้งประเทศ แต่เราได้พบว่า ผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตรแม้จะได้รับผลกระทบ แต่ยังคงอยู่ได้และยังสามารถเลี้ยงดูผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอาชีพอื่นที่กลับสู่หมู่บ้านได้ด้วย กรณีหมู่บ้านป่าเป้า ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในช่วงนี้ได้รับกระทบอย่างหนัก เพราะถูกเลิกจ้างไม่มีงานทำ ดังนั้น ทำอย่างไรจึงจะแปลงวิกฤติให้เป็นโอกาสโดยอาศัยประสบการณ์อันหลากหลายของคนที่เคยทำงานนอกพื้นที่มาช่วยกันคิดพัฒนาสร้างงานในหมู่บ้าน โดยอาศัยการพึ่งพาภายนอกให้น้อยลงมีความมั่นคงมากขึ้นในอนาคต

๖. เมื่อพิจารณาในประเด็นการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล พบว่า มีทั้งประสบผลสำเร็จและความล้มเหลว ตัวอย่างกรณีนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่เพิ่งดำเนินการเมื่อเร็ว ๆ นี้ ปรากฏว่า ในทางปฏิบัติผู้ได้รับประโยชน์ไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เพราะผู้ที่ได้รับไม่ได้เป็นคนจนอย่างแท้จริง และคนจนที่แท้จริงกลับไม่ได้รับ รวมทั้งได้พบว่า มีบางนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ดังนั้นเมื่อระยะเวลาผ่านไปการดำเนินตามนโยบายดังกล่าวจะค่อย ๆ หย่อนยานลงและถูกละทิ้งหายไปในที่สุด ในการศึกษาครั้งนี้ได้พบโครงการขนาดใหญ่ตามนโยบายของรัฐที่ลงไปดำเนินการในพื้นที่และสร้างผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้าน คือ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่หมู่บ้านห้วงบอน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยรัฐบาลได้นำพื้นที่สาธารณประโยชน์ที่เป็นป่าชุมชนและที่เลี้ยงสัตว์ ซึ่งประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ไปทำเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้ชาวบ้านไม่มีที่เลี้ยงสัตว์ ไม่สามารถตัดไม้ที่ปลูกเอาไว้ได้ และไม่สามารถใช้เส้นทางสาธารณะในการสัญจรไปมาได้ อีกทั้งต้องเตรียมปรับตัวรับผลกระทบอื่นๆที่จะตามมาเมื่อเริ่มดำเนินโครงการ

๗. ในการนำนโยบายของรัฐมาปฏิบัติจัดทำในพื้นที่ มีตัวอย่างที่ดีจากหมู่บ้านวังนกไข่ ตำบลหนองนกไข่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร คือการปฏิเสธโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด เนื่องจากทางหมู่บ้านได้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรฝรั่งแปลงใหญ่ ที่มีความเข้มแข็งระดับหนึ่งอยู่แล้ว ด้วยหลักคิดของผู้นำชุมชนที่อยากให้มีการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพราะยังขาดองค์ความรู้ทักษะการบริหารและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และยังไม่ต้องใช้งบประมาณก้อนใหญ่ เช่นเดียวกับหมู่บ้านโคกสะอาด ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ที่เน้นการพัฒนาโดยการพึ่งพาตนเอง และเห็นว่า

ภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่เกิดจากความต้องการของหมู่บ้านหรือเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงเท่านั้น จึงจะได้รับการสนับสนุนและนำมาปฏิบัติจัดทำในหมู่บ้าน ทั้งสองกรณีข้างต้นเกิดจากความเข้มแข็งของชุมชนที่คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น รู้จักเลือกรับนโยบายที่เหมาะสมกับความสามารถของชุมชนมาปฏิบัติจัดทำในหมู่บ้าน

๘. ในหมู่บ้านที่ชาวบ้านมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคงอยู่ในปัจจุบัน มีคำถามว่าจะมีความยั่งยืนเพียงใด อย่างเช่น กรณีผู้ที่ประกอบอาชีพการเกษตรที่หมู่บ้านวังนกไข่ เพราะเป็นหมู่บ้านในเขตกึ่งเมืองกึ่งชนบท ซึ่งในอนาคตอาจจะได้รับผลกระทบจากอิทธิพลของสังคมเมืองและการพัฒนาอุตสาหกรรม แม้ตามกฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองกระทุ่มแบน พ.ศ.๒๕๖๒ จะกำหนดไว้ว่าหมู่บ้านวังนกไข่เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม แต่ประเภทที่ดินตามผังเมืองเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ กรณีหมู่บ้านหมู่บ้านโคกสะอาด ที่มีชื่อเสียงในการผลิตและรักษาพันธุ์ข้าว แต่มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่(โรงงานน้ำตาล)ตั้งอยู่ใกล้หมู่บ้าน แม้ว่าปัจจุบันจะมีผู้ปลูกอ้อยอยู่บ้างเพียงเล็กน้อย แต่ถ้าในอนาคตชุมชนสนใจหันมาปลูกอ้อยมากขึ้น ก็อาจส่งผลกระทบต่ออาชีพในปัจจุบัน รวมทั้งกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ เรื่องเหล่านี้ต้องมีการเตรียมตัวป้องกันและบริหารความเสี่ยงเอาไว้ล่วงหน้า

๙. จากการศึกษาครั้งนี้ยังพบปัญหาดั้งเดิม คือ การทำงานของภาครัฐในพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นการทำงานแบบแยกส่วน ขาดการบูรณาการ และไม่ยึดโยงกับชาวบ้าน ส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่างมากกว่าจะยึดปัญหาและความต้องการของพื้นที่เป็นหลัก

หวังว่าผลการศึกษาที่ได้รวบรวมขึ้นเป็นเล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการพัฒนาพื้นที่ในราชการบริหารส่วนภูมิภาค และหวังว่านักศึกษาหลักสูตรนปส.รุ่นที่ ๗๗ ทุกคน จะได้นำประสบการณ์และบทเรียนที่ได้รับจากการศึกษาในพื้นที่ครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นในอนาคต

นายปริญญา อุดมทรัพย์ (อาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตร)

รัฐต้องเร่งฟื้นฟูหมู่บ้านปีละ ๕,๐๐๐ แห่ง ประเทศไทยถึงจะเข้มแข็งได้

เพราะหมู่บ้านหกหมื่นกว่าแห่ง คือ ประเทศที่แท้จริงและขณะนี้ก็ยังกล่าวได้ว่า หมู่บ้านส่วนใหญ่อยู่ในสภาพไม่ดีพอ โดยเฉพาะเมื่อเกิดโควิด-๑๙ หมู่บ้านไม่พร้อมรับลูกหลานกลับบ้านไปอยู่อาศัยทำมาหากินและร่วมพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าดังความฝันเมื่อพวกเขาต้องไปสู้ชีวิตในเมืองใหญ่นานนับสิบปี รัฐบาลไทยจากปัจจุบันถึงอนาคตอีกไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี (๒๕๖๖ – ๒๕๗๖) ครบ ๑๐๐ ปีประชาธิปไตย ควรเร่งพัฒนาแบบมีส่วนร่วมกับประชาชน โดยจัดงบประมาณอุดหนุนหมู่บ้านละ ๕ ล้าน จำนวนปีละ ๕ พันแห่งก็จะใช้เงินเพียงปีละ ๒๕๐๐๐ ล้านบาท

การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ตามโครงการหลักสูตร นปส. รุ่นที่ ๗๗ กระทรวงมหาดไทย ระหว่างวันที่ ๒๔ – ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๔ ครั้งนี้ได้ทำในแบบออนไลน์เพื่อให้สอดคล้องกับผลกระทบจากโควิด-๑๙ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาเข้าร่วมกิจกรรมกับ นปส. ทั้ง ๑๒ กลุ่มเกือบทุกขั้นตอน ***จึงขอเสนอแนะ*** ให้หน่วยงานเกี่ยวข้องโดยตรง เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร) สำนักงบประมาณ

และสำนักงาน๕ณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินช่วยสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้านเป็นพิเศษตามอำนาจหน้าที่แบบบูรณาการโดยให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เช่น

๑) ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านทุกวันนี้ยังคงพึ่งพาธรรมชาติอย่างมาก เช่น แห่งน้ำ ป่าไม้ ภูเขา ดิน พืช สัตว์ ทรัพยากรใต้ดิน อากาศ แสงแดด ลม เป็นต้น ทางราชการควรทบทวนการช่วยเหลือชาวบ้านทางวิชาการให้ชัดเจนมากพอที่ชาวบ้านจะใช้ดำรงชีพได้ด้วยตนเองในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ เช่น ภาวะน้ำแล้ง น้ำท่วม

๒) ชาวบ้านในปัจจุบันตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน เมืองเล็ก เมืองใหญ่ มีความรู้ความสามารถมากพอที่จะจัดการตนเองการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน เรียกว่าพึ่งตนเองได้พอสมควร ถ้าไม่ถูกขัดขวางโดยสภาพธรรมชาติ (ตามข้อ ๑) หรือนโยบายกฎหมายของรัฐ (ตามข้อ ๓)

๓) นโยบายภาครัฐนับวันยิ่งมากขึ้นจากการแผ่อำนาจรัฐขยายไปถึงพื้นที่ทั่วประเทศและถึงตัวคนทุกเพศทุกวัย ๗๐ ล้าน (ดูข้อมูล กพร) ซึ่งรัฐควรทบทวนการใช้นโยบายให้มีผลกระทบทางบวก/ ดีต่อประชาชน ชาวบ้านมากกว่าโดยเฉพาะในระดับตัวบุคคล ครอบครัว และชุมชน

๔) ชาวบ้านซึ่งมีรายได้น้อยหรือเป็นคน **“ชายขอบ”** ในลักษณะต่าง ๆ ได้รับการดูแลช่วยเหลือจากรัฐไม่มากพอ รัฐควรบูรณาการทุกกระทรวงไปดูแล อาจตั้งเป็นสำนักงานคณะกรรมการจัดรัฐสวัสดิการแห่งชาติให้กระทรวงพัฒนาสังคมเป็นเลขานุการ ลดความซ้ำซ้อนการทำงานภาครัฐอย่างทุกวันนี้ เขียนเป็นรูปแนวทางฟื้นฟูหมู่บ้าน

แนวทางฟื้นฟูหมู่บ้าน ๔ รูปแบบ

๑) ชาวบ้านพึ่งพาธรรมชาติ (ทุกหมู่บ้านที่เรียนรู้)	๒) ชาวบ้านสามารถจัดการตนเองได้ค่อนข้างดี (หมู่บ้านส่วนใหญ่)
๓) นโยบายรัฐส่งผลกระทบต่อชาวบ้าน	๔) จัดรัฐสวัสดิการเฉพาะชาวบ้านบางกลุ่ม

ขอยกตัวอย่างหมู่บ้าน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับแนวทางฟื้นฟูหมู่บ้าน ๔ รูปแบบที่ได้เรียนรู้ในครั้งนี้ เช่น

๑. หมู่บ้านพึ่งพาธรรมชาติ ได้แก่ ทุกหมู่บ้านที่ไปเรียนรู้

๒. ชาวบ้านสามารถจัดการตนเองได้ค่อนข้างดีอย่างน้อย ๗ หมู่บ้าน ได้แก่

๒.๑) กป.๑ บ้านโหนดหมู่ ม.๙ ต.หารเทา อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง มีกลุ่มออมทรัพย์ ซื้อที่เป็นของกลางหมู่บ้านทำธุรกิจส่วนรวมของหมู่บ้าน

๒.๒) กป.๒ บ้านวังนกไข่ ม.๘ ต.หนองนกไข่ อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร รับจ้างในโรงงานมีรายได้ประจำวันสร้าง community Isolation Covid-๑๙ แห่งแรกๆ

๒.๓) กป.๕ บ้านโคกสะอาด ม.๔ ต.อุ่มจาน อ.กุสุมาลย์ จ.สกลนคร อยู่ใกล้โรงงานน้ำตาลใหญ่ แต่ชาวบ้านไม่ปลูกอ้อยส่งโรงงาน กลบทำพันธุ์ข้าว แปรรูป

๒.๔) กป.๖ บ้านเหล่าใหญ่ ม.๓ ต.ม่วง อ.มหาชนะชัย จ.ยโสธร ชาวบ้านดิ้นรนแปรรูปผลิตภัณฑ์ ปลาร้า ถั่วลิสง สมุนไพร (ลุ่มน้ำชี)

๒.๕) กป.๗ บ้านตะเคียนทอง ม.๕ ต.ตะเคียนทอง อ.เขาคิชกูฏ จ.จันทบุรี คนไทยเชื้อสายชอง ทำสวนทุเรียน... ราคาสูง รายได้ดี

๒.๖) กป.๑๐ บ้านแสงบูรพา ม.๑๑ ต.หนองอ้อ อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี ชุมชน๙๐ปี (๒๔๗๖) ไปทำงานเกาหลี เลี้ยงวัวนม ร่วมทำโครงการปิดทองหลังพระ

๒.๗) กป.๑๒ บ้านป่าเป้า ม.๓ ต.ทรายมูล อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ เลี้ยงผึ้งส่งตลาดทั่วประเทศ หมู่บ้านอายุกว่า ๓๐๐ ปี ติดลำน้ำแม่ออน

๓. นโยบายภาครัฐส่งผลกระทบค่อนข้างมาก ได้แก่

๓.๑) กป.๓ บ้านห้วงบอน ม.๕ ต.ไม้รูด อ.คลองใหญ่ จ.ตราด พื้นที่เพียง ๓.๘ ตร.กม. อยู่ริมทะเล ชายแดนกัมพูชา ถูกนโยบายพัฒนาเขตเศรษฐกิจ

๓.๒) กป.๔ บ้านห้วยแมง ม.๓ ต.น้ำไคร้ อ.น้ำปาด จ.อุตรดิตถ์ ใกล้คลองตรอน ล่องแก่งได้ อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ที่ดิน สปก. กินยาก

๓.๓) กป.๘ บ้านแก้งขอ ม.๖ ต.พรสวรรค์ อ.นาจะหลวย จ..อุบลราชธานี ชักน้ำขึ้นไปใช้ลำบาก เพราะพื้นที่สูง คิดว่าจะทำสูบน้ำพลังงานไฟฟ้า

๔. จัดรัฐสวัสดิการเฉพาะกลุ่ม

๔.๑) กป๙ บ้านโนนสุวรรณ ม.๒ ต.หลุ่งประดู่ อ.ห้วยแกลง จ.นครราชสีมา ดินไม่ดี อพยพมา ๒๔๖๒ ๒๔๖๕ ตั้ง ผญบ. ครบ ๑๐๐ ปี ทำไรทำนาลำบาก

๔.๒) กป.๑๑ บ้านโนนประทาย ม.๙ ต.วารินอ.ศรีเมืองใหม่ จ.อุบลราชธานี แยกมาจาก ม.๒ ขาดน้ำธรรมชาติ ไม่มีทรัพย์สินส่วนรวมอะไรของรัฐบริการประชาชน

สรุปได้ว่า พศ.นี้ ชาวบ้านมีความรู้ความสามารถพึ่งตนเองได้ดี รัฐควรปรับยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาประเภทต่าง ๆ ให้บูรณาการช่วยเหลือการฟื้นฟูหมู่บ้าน ให้มากกว่าที่เคยเป็นมา ลดการทำงานของราชการซึ่งไม่ค่อยเข้าใจความต้องการของชาวบ้าน ให้ชาวบ้านมีโอกาสใช้งบประมาณจากรัฐมากขึ้น ในรูปแบบการปกครองท้องถิ่น หรือ องค์กรชุมชน โดยรัฐมีส่วนร่วมตรวจสอบอย่าง สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) หรือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) หรือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ก็น่าจะเหมาะสม จะช่วยสร้างความฝัน ความหวัง ของเยาวชนคนรุ่นใหม่กลับไปพัฒนาบ้านเกิด ผลิตสิ่งใหม่ ๆ พึ่งตนเองได้เกือบ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เหลือเพียงบางแห่งที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ รัฐก็ควรช่วยในรูปแบบรัฐสวัสดิการเต็มรูปแบบ จะส่งผลให้คนไทยอยู่ร่วมความสุขไม่เหลื่อมล้ำกันมากอย่างทุกวันนี้

ดร.จริย์วัฒน์ สันตะบุตร (อาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตร)

การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงานของ นปส. ๗๗ ครั้งนี้เป็นการทดลองวิธีการเรียนรู้ให้ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะจากภัยของเชื้อโรคโควิด-๑๙ ซึ่งนำปัจจัยใหม่ ๆ เข้าสู่หมู่บ้าน และนำไปสู่การปรับตัวจากสังคมกึ่งปิดเดิมมาสู่สังคมที่ต้องรองรับผู้กลับถิ่นฐานเดิมและสังคมผู้สูงอายุที่นับวันเด่นชัดขึ้น แม้แต่วิธีการไปศึกษาก็ต้องปรับมาใช้เทคโนโลยีด้านการสื่อสารเต็มตัว ซึ่งต้องชื่นชมผู้คิดและบริหารจัดการให้การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงครั้งนี้เสร็จสิ้นได้ผลพอสมควรและคงเป็นแบบอย่างที่จะนำไปปรับปรุงหรือใช้ประยุกต์เป็นวิธีการสำรองสำหรับการเรียนรู้ครั้งต่อ ๆ ไป

เชื่อได้ว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ประสบการณ์จากการปรับวิธีการเรียนด้วยเทคโนโลยีการสื่อสาร (ZOOM) ครั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นชาวบ้านที่น่าจะเห็นประโยชน์และพร้อมหันมาใช้บ้าง นักศึกษาที่จำเป็นต้องปรับตัวมาใช้ซูมสื่อสารจริงจังในการปฏิบัติการต่อไป รวมถึงการจัดวางคนที่นำระบบไปติดตั้งและเป็นตัวแทนจองนักศึกษาในการ (เดิน) สำรวจข้อมูล อาจารย์และวิทยาลัยก็ได้ทดลองระบบและสามารถติดตามการปฏิบัติการทางไกล ซึ่งก็เป็นประสบการณ์ที่ดีและอาจจะต้องใช้ไปอีกนาน หรืออาจเลือกใช้เป็นครั้งคราวต่อไป นับว่าทุกฝ่ายปรับตัวให้งานนี้มีผลสำเร็จ ผ่านการท้าทายหรืออุปสรรคไปได้ดี เมื่อพิจารณาจากการสรุป

และจากรายงานผลการเรียนรู้ Action Learning (AL) ครั้งนี้ ก็เชื่อได้ว่านักศึกษาน่าจะได้รับประโยชน์และยังมีประโยชน์ให้กับหมู่บ้านที่ไปศึกษาได้บ้างด้วย

สำหรับนักศึกษาการได้ประสบการณ์วิเคราะห์ปัญหาจากพื้นที่จริงซึ่งอาจจะห่างเหิน (หรือไม่เคยได้สัมผัส) มานานกลับไปเป็นชาวบ้าน หาข้อมูลพื้นฐานใหม่เท่าที่ทำได้ มีข้อมูลเดิมเป็นฐานอยู่บ้างจากคณะกรรมการหรือผู้ใหญ่บ้านได้มองหมู่บ้านแบบชาวบ้านในพื้นที่ ต่อสภาพแวดล้อม ต่อสถานการณ์ที่ปรับเปลี่ยนและข้อเสนอแก้ไขปัญหาหรือที่อยากจะทำในข้อจำกัดของสมรรถนะที่มีคนพื้นที่ ในลักษณะการมอง Bottom up เมื่อนำมาวางบกับนโยบายจากส่วนกลาง/ จังหวัด/ อำเภอ ก็สามารถวิเคราะห์พอได้ว่าทำไมที่ Top –Down ลงมานั้นสอดคล้องตรงตามต้องการและความสามารถของหมู่บ้านหรือไม่ ความแตกต่างและความคาหวังหรือความไม่ยั่งยืนต่างกันเพราะอะไร ควรปรับแก้ที่ใดโดยทดลองเอาหมู่บ้านและความสามรถของหมู่บ้านเป็นตัวตั้ง ซึ่งเป็นการมองระบบแบบกลับหัวกลับหางจากส่วนกลาง นักศึกษาคงจะหาทางคิดย้อนไปตอบคำถามว่าทำไมหน่วยสังคมพื้นบ้านจึง (ไม่) พัฒนาอย่างที่ส่วนกลางคาดหวัง และตัวเราคือใครมีส่วนร่วมอย่างไรในกระบวนการนี้ควรมีการปรับปรุงที่ใคร อย่างไร ประเด็นใด ระบบใด และนำประสบการณ์ AL นี้มาคำนึงถึงทุกครั้งเมื่อจะมีการกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ที่มักจะ Top – Down ลงมาเป็นคำสั่ง รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขด้านเวลา คนงาน และเงินมา เลยขาดการมีส่วนร่วมโดยตรงจากหมู่บ้าน ซึ่งจะเห็นได้ว่าอาจจะทำได้แต่ไม่ได้ผลที่ยั่งยืนหรือคุ้มค่าในระยะยาว ถือได้ว่าเป็นการกลับไปเรียนรู้จากรากฐานโดยนำประสบการณ์ที่ทำงานหลากหลายสาขามาช่วยพิจารณาย่อได้ความคิดที่กว้างขึ้น เมื่อคำนึงถึงข้อจำกัดของนักศึกษาในเรื่องเวลาและวิถีนิวนอร์มัลแล้ว AL ครั้งนี้ ถือได้ว่าประสบความสำเร็จ รายงานที่ออกมาน่าชื่นชมและเป็นประโยชน์กับนักศึกษาเอง น่าจะได้ศึกษางานของกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะที่หลากหลาย บริบทที่แตกต่างและวิธีการแก้ไข/ บริหารจัดการที่ได้ผลและไม่ได้ผล ตลอดจนวิธีการรับนโยบายจากส่วนกลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปและรับเต็มที่ ซึ่งต่างก็มีผลกระทบที่แตกต่างกันออกไป

ผมมีข้อสังเกตที่ข้อเสนอจาก AL ครั้งนี้ดังนี้

๑. หมู่บ้านที่เลือกศึกษาเหล่านี้เป็นชุมชนเก่าที่ค่อนข้างอยู่คือเลี้ยงตัวเองได้อยู่แล้ว ไม่ค่อยมีผู้ตกเกณฑ์ จปฐ. มีผู้นำหมู่บ้านที่เข้มแข็ง คณะกรรมการหมู่บ้านที่บริหารจัดการเป็น สามรถพึ่งตนเองได้ หลายแห่งมีปราชญ์หมู่บ้าน ถือได้ว่าเป็นชุมชนชั้นดีพอสมควร การเรียนรู้และหาทางแก้ปัญหาจึงไม่ค่อยซับซ้อน เป็นปัญหาเดิม ๆ

๒. ชุมชนส่วนใหญ่ยังวนเวียนอยู่กับวิถีชีวิตแบบเดิมๆ ที่พึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก และประสบปัญหาเดิมๆ เช่น การจัดการแหล่งน้ำที่ไม่เพียงพอตลอดปี ชาวบ้านทำไร่ทำสวนเป็นอาชีพหลัก และทำการจำหน่ายแบบดั้งเดิม มีอาชีพเสริมบ้างในบางหมู่บ้านที่ผู้นำสามารถ

๓. ชุมชนเหล่านี้ไม่พึ่งพาเศรษฐกิจภายนอกมาก และไม่พึ่งพารัฐ ซึ่งไม่ได้เข้าไปอย่างบูรณาการในการยกระดับการพัฒนาหมู่บ้าน และบางหมู่บ้านฉลาดพอที่จะไม่พึ่งรัฐ ยกเว้นในเรื่องที่พ้นระดับความสามารถของชุมชนเช่น การพัฒนาแหล่งน้ำใหญ่ อย่างไรก็ดีชุมชนก็ได้ประโยชน์จากการชี้แนะและนำเทคโนโลยี/เทคนิคใหม่ ๆ เข้ามาโดยภาครัฐด้วย เช่น การพัฒนาสายพันธุ์พืช การประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน นอกจากโครงการใหญ่ (เช่น แหล่งน้ำหลัก) ซึ่งรัฐควรเข้าไปจัดหาและดูแลแล้ว สิ่งที่ภาครัฐน่าจะทำได้ดี คือการสนับสนุนด้านเทคนิค และทางเลือกให้ชุมชนสามารถตัดสินโดยพิจารณาตามความพร้อมของชุมชนในการดำเนินการเอง โดยรัฐเป็นพี่เลี้ยงคอยสนับสนุนและสนองตอบต่อสิ่งที่ชุมชนเลือกดำเนินการ อันจะเป็นการเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งและเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการภายในด้วย

๔. มีการกล่าวถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเศรษฐกิจพอเพียงในเกือบทุกหมู่บ้าน แต่ในการปฏิบัติจริงมีการประยุกต์ใช้อย่างทั่วถึงเพียงใด แม้แต่หมู่บ้านที่ได้รับรางวัลและเป็นต้นแบบ

๕. ปัญหาที่จะตามมากับโควิด-๑๙ คือคนที่ออกไปทำงานนอกหมู่บ้านส่วนหนึ่งต้องกลับมาและอาจจะไม่สามารถหางานข้างนอกได้อีกนาน ในระยะสั้นหมู่บ้านยังสามารถรองรับได้ดี ทว่าในระยะยาวจะสามารถปรับมาเป็นโอกาสได้อย่างไรเช่น เอาความรู้ ความชำนาญมาสอนนำเทคนิคและเทคโนโลยีมาเสริมการตลาด สร้างวิกฤตเป็นโอกาสได้

๖. นักศึกษาแลกเปลี่ยนความเห็นและเสนอแนะชุมชนได้ดีในหลายเรื่อง แต่ส่วนสำคัญนั้นอยากจะให้นักศึกษาเกิดความปฏิบัติตามข้อเสนอหรือสัญญาที่จะช่วยเหลือชุมชนนั้น ๆ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไปในอนาคตโดยใช้ศักยภาพของทั้งกลุ่มรวมกัน

การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน
(Action Learning)
โครงการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗
ของกระทรวงมหาดไทย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

จัดทำโดย

กลุ่มปฏิบัติการ (กป.) ที่ ๑ - ๑๒

รายงานการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)

บ้านโหนดหมู่ หมู่ที่ ๙

ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน

จังหวัดพัทลุง

จัดทำโดย

(กลุ่มปฏิบัติการที่ ๑)

นางสาวดุษฎี	พฤกษเศรษฐ	ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักงานจังหวัดสงขลา
นางสาวขวัญเรือน	ศรีจันทร์	ตำแหน่ง นายอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด
		ช่วยราชการสำนักกิจกรรมความมั่นคงภายใน
นายปฏิณญา	พาณิชอัตรา	ตำแหน่ง นายอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
นายภูดิศ	ชนะวรรณโณ	ตำแหน่ง นายอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง
นายบรรจง	ขุนเพชร	ตำแหน่ง นายอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง
นายอุทิศ	ชูประดิษฐ์	ตำแหน่ง เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดอุทัยธานี
นายจามร	เหล่าเมือง	ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสาธารณภัย
นายสำเนียง	สิมมาวัน	ตำแหน่ง ท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี
นายมงคล	จันทะจร	ตำแหน่ง ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
นายวีระ	ขุนไชยรักษ์	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติ
		และสิ่งแวดล้อมจังหวัดนนทบุรี

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗

สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย พุทธศักราช ๒๕๖๔

คำนำ

ประมวลผลการเรียนรู้เชิงปฏิบัติงาน (Action Learning) ฉบับนี้ เป็นรายงานสรุปผลการศึกษาการเรียนรู้เชิงปฏิบัติงาน (Action Learning) ของนักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗ กลุ่มปฏิบัติการที่ (กป.) ๑ ณ พื้นที่บ้านโหนดหมู่ หมูที่ ๙ ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ระหว่างวันที่ ๒๔ – ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๔

การเรียนรู้เชิงปฏิบัติงาน (Action Learning) ในครั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมเรียนรู้และทำความเข้าใจกับชุมชนท้องถิ่นถึงสถานการณ์ในขณะนี้ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตข้างหน้าของ “ชุมชนท้องถิ่น” “โอกาสและความสามารถในการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่น” ในสถานการณ์ที่โครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนไปเพราะเทคโนโลยีที่พลิกผัน ภาวะโลกร้อนและการระบาดของไวรัสโควิด-๑๙ โดยนำหลักการทรงงาน ในการพัฒนา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงพระราชทานให้ยึดถือปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ บริหารงานได้กว้างขวางมากขึ้น

ในการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากทั้งทุกภาคส่วนในพื้นที่ ทั้งส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนันตำบลหารเทาพร้อมทีมงานปกครอง และภาคประชาชนในพื้นที่บ้านโหนดหมู่ทุกคน ที่เปิดโอกาสให้คณะนักศึกษาได้เข้าพบ และพูดคุยในประเด็นการเรียนรู้เพื่อเข้าใจ เข้าถึงวิถีชีวิตชุมชน ขอขอบพระคุณทุกๆ ท่านเป็น อย่างสูง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานสรุปผลการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Action Learning) ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นต่อไป

คณะผู้จัดทำ
นักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง รุ่นที่ ๗๗
กลุ่มปฏิบัติการที่ (กป.) ๑

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	**กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)**	๑
	๑. การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน	๑
	๒. การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน	๕
	๓. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน	๗
ส่วนที่ ๒	**ประเด็นการพัฒนาของชุมชน**	๘
	๑. ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน	๘
	๒. สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน	๙
	๓. ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้นโยบาย	๑๐
	๔. ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน	๑๒
	๕. สรุปบทเรียนที่ได้รับในด้าน	
	- การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	๑๗
	- การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ	๑๘
	- ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล	๑๙
ส่วนที่ ๓	**การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน**	๒๑
ภาคผนวก	แผนชุมชนบ้านโหนดหมู่ หมู่ที่ ๙ ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง	

ส่วนที่ ๑ กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)

ในพื้นที่บ้านโหนดหมู่ หมู่ที่ ๙ ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

๑. การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน

๑.๑ ประวัติความเป็นมา

บ้านโหนดหมู่ หมู่ที่ ๙ ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง เป็นหมู่บ้านที่แยกมาจากบ้านทะเลเหมียง หมู่ที่๕ ตำบลหารเทา เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๕ มีนายสมพงค์ เกิดเอียด เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกโดยตระกูลแรกที่เข้ามาอยู่อาศัยในหมู่บ้าน คือ ตระกูลคงนวล พรหมเมศ ยิ้มแก้ว แจ้งกระจ่าง เกตุหมูหย๊ะรัตนพิมล ปลายแก้ว และตระกูลสุวรรณธนะ ที่มาของชื่อหมู่บ้าน “โหนดหมู่” นั้น เนื่องจากชาวบ้านที่นี่นิยมปลูกต้นตาลโตนดตามคันนาหรือพื้นที่ว่างเมื่อมองไปกลางทุ่งนาก็จะเห็นต้นตาลโตนดขึ้นเป็นทิวแถวหรือเป็นหย่อมๆ ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านโหนดหมู่”

แผนที่บ้านโหนดหมู่

อาณาเขตติดต่อ

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ หมู่ที่ ๑ ตำบลวังใหม่ อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ หมู่ที่ ๒ ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ หมู่ที่ ๕ ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง
- ทิศใต้ ติดต่อกับ หมู่ที่ ๗ ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

การคมนาคม

มีถนนเส้นทางหลักภายในหมู่บ้าน จำนวน ๑ สาย ใช้การได้ดีตลอดทั้งปี ถนนซอยในหมู่บ้าน จำนวน ๗ สาย ส่วนใหญ่เป็นถนนลูกรัง ห่างจากอำเภอปากพะยูน ระยะทาง ๙ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๑๕ นาที

การคมนาคม

๑.๒ ลักษณะทางชีวภาพและกายภาพของบ้านโหนดหมู่

บ้านโหนดหมู่ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง มีเนื้อที่ ๒,๑๒๔ ไร่ ใช้พื้นที่ทำนา ๑,๑๒๔ ไร่ ส่วนที่เหลือ ๑,๐๐๐ ไร่ เป็นพื้นที่สวนยางพารา สวนปาล์ม ผลไม้ เลี้ยงสัตว์ และที่อยู่อาศัย ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสลับเนิน ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย มีแหล่งน้ำ ๓ สาย คือ หารน้ำดำ หารหม้อ และคลองวัดทุ่งขุนหลวง สภาพอากาศมีลักษณะร้อนชื้น ส่วนอากาศในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน และฝนตกชุกในเดือนตุลาคมถึงธันวาคมของทุกปี

วิถีความเป็นอยู่

๑.๓ ข้อมูลด้านประชากร

บ้านโหนดหมู่มีประชากร ๒๓๘ ครัวเรือน ๗๔๕ คน ชาย ๓๖๔ คน หญิง ๓๘๑ คน ส่วนใหญ่ ร้อยละ ๙๙.๔ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๔๑.๖๒ เรียนจบระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ ๑๔.๙๙ จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และร้อยละ ๑๓.๗๖ จบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประชากรทั้งหมดมีความสัมพันธ์และผูกพันแบบเครือญาติ มีประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ สวนยางพารา ทำนา สวนปาล์ม ผัก ผลไม้ รับจ้าง ค้าขาย รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี อยู่ที่ ๒๐๖,๗๗๘ บาท และมีรายจ่ายต่อครัวเรือนต่อปี อยู่ที่ ๑๖๙,๐๖๐ บาท

ความสัมพันธ์ของชาวบ้านในชุมชน

๑.๔ ทรัพยากรและเศรษฐกิจชุมชน

๑) แหล่งน้ำ

- แหล่งน้ำธรรมชาติ มี ๓ สาย หารน้ำดำ หารหม้อ และคลองวัดทุ่งขุนหลวง แต่ไม่มีน้ำตลอดทั้งปี
- แหล่งน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร ๕ แหล่ง พร้อมหอถังแชมแปน สูง ๒๐ เมตร ระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ และท่อส่งน้ำ ระยะทาง ๑๐ กิโลเมตร
- ระบบประปาหมู่บ้าน ๒ แห่ง บริการได้ครบ ๒๓๘ ครัวเรือน มีน้ำใช้ตลอดทั้งปี
- โรงผลิตน้ำดื่มชุมชน (แบบหยอดเหรียญ)

ภาพที่ ๕ ระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์

ภาพที่ ๖ หารหม้อ

๒) ที่ดินทำกิน

- ที่ดินทั้งหมดของหมู่บ้าน ๒,๒๑๔ ไร่ ทั้งหมดมีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน
- มี ๑๙๗ ครัวเรือน มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง มี ๗ ครัวเรือน ต้องเช่าที่ดินเพิ่มเติม

๓) เศรษฐกิจชุมชน

- ร้านค้าขายของชำ/ผลผลิตชุมชน ๑๑ แห่ง
- ร้านขายของปัจจัยการผลิต ๓ แห่ง
- ร้านซ่อมรถ ๒ แห่ง
- ร้านจำหน่ายแก๊สหุงต้ม ๓ แห่ง
- สถานีบริการน้ำมัน ๓ แห่ง
- โรงสีขนาด ๒๐ แรงม้า ๒ แห่ง
- ทุกครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้

- รายได้รวมของหมู่บ้าน ๔๓,๖๖๙,๕๗๗ บาท
- รายจ่ายรวมของหมู่บ้าน ๓๐,๒๘๘,๕๓๐ บาท
- หนี้สินรวม ๓๑,๒๕๖,๖๐๐ บาท

ภาพโรงสีข้าวชุมชน

๒. การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน

บ้านโหนดหมู่เป็นหมู่บ้านปกติ แยกหมู่บ้านจากบ้านทะเลเหมียง หมู่ที่ ๕ ตำบลหารเทา มาเป็นบ้านโหนดหมู่ หมู่ที่ ๙ ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง มาตั้งแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๕ ปัจจุบันผู้นำหมู่บ้าน คือ นายรื่น แจ้งกระจ่าง กำนันตำบลหารเทา เป็นผู้นำการบริหารการปกครองดูแลหมู่บ้าน โดยมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ๓ คน ผู้นำกลุ่มบ้าน (คุ้มบ้าน) คณะกรรมการหมู่บ้าน ๒๗ คน แบ่งการทำงานเป็น ๗ ด้าน ได้แก่ ด้านอำนวยการ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยด้านแผนพัฒนาหมู่บ้านด้านส่งเสริมเศรษฐกิจด้านสังคมสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และด้านบรรเทาสาธารณภัยและสวัสดิการ รวมคณะทำงานอีก ๓๘ คน การทำงานมีการประชุมคณะกรรมการ และประชาชนในหมู่บ้านทุกวันที่ ๑๕ ของเดือน เป็นหมู่บ้านที่ผู้นำมีวิสัยทัศน์ คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่ม/องค์กรต่างๆ มีความเข้มแข็ง ประชาชนให้ความร่วมมือ เป็นหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน โดยลักษณะการบริหารจัดการโดดเด่น ประกอบด้วย

- ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหมู่บ้านในทุกด้านผ่านที่ประชุม ตามระบอบประชาธิปไตย

- ทุกคนเคารพกฎหมาย กฎกติกา ข้อบังคับของหมู่บ้าน ช่วยกันดูแลความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน

- ใช้เวทีประชาคมในการรับทราบปัญหา ความต้องการ รวบรวม จัดทำข้อมูลต่างๆ ไว้เพื่อจัดทำเป็นแผนชุมชน

- ประสานการดำเนินงานกับส่วนราชการ หน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับพื้นที่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด พร้อมทั้งนำข้อสั่งการนโยบายมาดำเนินการขับเคลื่อนในระดับหมู่บ้านสำเร็จ เห็นผลเป็นรูปธรรม

- ผู้นำและประชาชนบรรลุผล และยึดถือปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีกิจกรรมลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ จัดทำบัญชีครัวเรือน มีการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร มีการออม มีภูมิคุ้มกันทางสังคม สืบสานวัฒนธรรมประเพณี มีความรักสามัคคีและมีจิตอาสา

กลุ่ม/องค์กรชุมชนในหมู่บ้าน ประกอบด้วยตัวอย่าง

> กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโหนดหมู่ ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๓๘ ปัจจุบันสมาชก ๘๑๗ คน เงินฝากสัจจะสะสม ๑๗,๖๐๑,๑๓๑ บาท

> กองทุนหมู่บ้าน มีสมาชิก ๑๓๘ ราย จำนวนเงินทุน ๒,๓๐๐,๐๐๐ บาท

> กองทุน SML (กองทุนปุ๋ยและพันธุ์ข้าว) มีเงินทุน ๑๔๖,๒๑๐ บาท สมาชิก ๕๔ คน

> กองทุนประปาหมู่บ้าน มีเงินทุน ๑๓๙,๔๗๑ บาท มีสมาชิก ๑๖๗ คน

> คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) มีสมาชิก ๑๕ ราย

> กลุ่มทำนา เงินทุน ๑๑๐,๗๗๐ บาท มีสมาชิก ๘๗ คน

> ธนาคารหมู่บ้าน มีเงินทุน ๕,๔๗๖,๔๒๐ บาท มีสมาชิก ๕๑๗ คน

> กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล มีเงินทุน ๑,๑๘๓,๘๒๖ บาท มีสมาชิก ๗๓๗

> โรงสีชุมชน มีเงินทุน ๑๕,๖๖๐ บาท มีสมาชิก ๑๖๗ คน

> กองทุนแม่ของแผ่นดิน มีเงินทุน ๙๗,๔๒๑ บาท มีสมาชิก ๒๒๐ คน

กลุ่ม/องค์กรในชุมชนบ้านโหนดหมู่

กลุ่ม/องค์กรในชุมชนบ้านโหนดหมู่

๓. การศึกษาเรียนรู้ นโยบายภาครัฐ และผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน

บ้านโหนดหมู่เป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง ผู้นำมีวิสัยทัศน์ คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนมีความพร้อม สามารถขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล กระทรวง ทบวง กรม และของจังหวัดพัทลุง แผนงาน/โครงงานต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และประสบผลสำเร็จ ทำให้บ้านโหนดหมู่มักจะได้รับการคัดเลือกจากส่วนราชการ ได้รับการสนับสนุนโครงการ/งบประมาณ ในลักษณะนำร่องหรือต่อยอดมากมาย ทำให้รายได้และความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับพออยู่ พอกิน พอประมาณ ส่วนใหญ่ไม่ต่อต้าน คิดต่าง การดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล และนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีพหรือวิถีชีวิตของประชาชน

รางวัลที่ได้รับ

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการพัฒนาของชุมชน

๑. ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

ตั้งแต่บ้านโหนดหมู่แยกหมู่บ้านออกจากบ้านทะเลเหมียง หมู่ที่ ๕ มาเป็นบ้านโหนดหมู่หมู่ที่๙ ตำบลหารเทา เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๓๕ เป็นต้นมา ก็มีการพัฒนาหมู่บ้านมาอย่างต่อเนื่อง เป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง ผู้นำมีวิสัยทัศน์ คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนให้ความร่วมมือ มีความสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ ในการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งล้วนเป็นต้นแบบระดับอำเภอและระดับจังหวัด มีกลุ่มและองค์กรชุมชน ๑๐ กลุ่ม เงินทุนหมุนเวียน ๒๗,๐๗๐,๙๒๙ บาท ผลจากการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้บ้านโหนดหมู่ผ่านการประเมินหมู่บ้านพัฒนาอยู่ในระดับ “หมู่บ้าน อยู่ดี กินดี” ซึ่งมีระดับสูงกว่า “หมู่บ้านพออยู่ พอกิน” แต่ถ้าประเมินจากการลงพื้นที่สำรวจครัวเรือน หรือการตรวจเยี่ยมกิจกรรมกลุ่มต่างๆและการเป็นอยู่ของประชาชน หมู่บ้านนี้น่าจะจัดอยู่ในประเภทหมู่บ้าน “มั่งมี ศรีสุข” ได้ แต่จากการสอบถามจากผู้นำในพื้นที่ ทราบว่าเหตุที่ไม่เสนอขอประเมินเป็นหมู่บ้าน “มั่งมี ศรีสุข” เพราะว่าในพื้นที่หมู่บ้านยังไม่ปลอดอบายมุข คือ ยังมีการดื่มเหล้าและสูบบุหรี่อยู่อีก

แต่ถ้าประเมินโดยใช้เกณฑ์การประเมิน ๕ มิติการพัฒนาของสหประชาชาติ หรือ UN”s SDG”s มาประเมิน ซึ่งมี ๕ ตัวชี้วัด คือ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในหมู่บ้าน ถ้า ๙๐ % สูงกว่าเส้นความยากจน ถือว่าเป็นหมู่บ้านพออยู่ พอกิน ซึ่งข้อมูลของบ้านโหนดหมู่มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อปี อยู่ที่ ๒๐๖,๗๗๘ บาท ซึ่งสูงกว่าเส้นความยากจน ตัวชี้วัดที่ ๒ วัดผลผลิตข้าวเฉลี่ยว่าหมู่บ้านมีปริมาณผลผลิตข้าวเพียงพอต่อการบริโภคในหมู่บ้านตลอดทั้งปีหรือไม่ ซึ่งบ้านโหนดหมู่มีพื้นที่ทำนาข้าว ๑,๑๒๕ ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวพันธุ์สังข์หยด ได้ผลผลิตไร่ละประมาณ ๕๐๐ กิโลกรัม ซึ่งผลผลิตมีความเพียงพอต่อการบริโภคของคนทั้งหมู่บ้านตลอดทั้งปี ตัวชี้วัดที่ ๓ อัตราการมีงานทำ ถ้าคนวัยแรงงานมีการว่างงานเกิน ๘๐ % ของวัยแรงงาน ถือว่าเป็นหมู่บ้านยากจน หมู่บ้านนี้ถือว่ามีคนว่างงานน้อยมาก ส่วนใหญ่ทำการเกษตร สวนยางพารา ปาล์มน้ำมัน ปลูกผัก ผลไม้ เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงผึ้งโพลง รับจ้างต่างๆ ตัวชี่วัดที่ ๔ ด้านสุขภาพ ถ้าครัวเรือนที่มีสมาชิกเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังและโรคติดต่อเกินกว่า ๗๐% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมู่บ้าน ถือว่าเป็นหมู่บ้านยากจน ตัวชี้วัดนี้ก็ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และตัวชี้วัดที่๕ คือเกณฑ์น้ำอุปโภค - บริโภค ถ้าครัวเรือนที่ไม่มีน้ำสะอาดบริโภค - บริโภคเกิน ๑๐% ถือว่าเป็นหมู่บ้านยากจน ในตัวชี้วัดนี้ทางกลุ่มพบประเด็นที่ทางหมู่บ้านมีระบบประปาหมู่บ้าน ๒ แห่ง สามารถให้บริการได้ครบทุกครัวเรือน แต่น้ำประปาไม่มีความสะอาดพอที่จะใช้ในการบริโภค แต่ทางหมู่บ้านได้จัดสร้างโรงผลิตน้ำดื่มชุมชนที่สะอาดแบบหยดเหรียญ ซึ่งราคาถูกกว่าท้องตลาดให้บริการแก่ประชาชน ซึ่งถือว่าทุกครัวเรือนมีน้ำสะอาดในการอุปโภค-บริโภค เป็นผลให้หมู่บ้านบ้านโหนดหมู่ผ่านเกณฑ์การประเมินระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน ตามเกณฑ์ของสหประชาชาติในระดับ “พึ่งตนเองได้” (Sustainability)

วิสัยทัศน์บ้านโหนดหมู่

๒. สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน

บ้านโหนดหมู่มีประชากร ๒๓๘ ครัวเรือน จำนวน ๗๔๕ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร ทุกครัวเรือนมีที่อยู่อาศัยเป็นที่ดินของตนเอง มี ๗ ครัวเรือนที่ต้องเช่าที่ดินทำการเกษตร มีอาชีพรับจ้าง ๔๖ ครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนทั้งหมดต่อปีอยู่ที่ ๒๐๖,๗๗๘ บาท รายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนทั้งหมดต่อปี คิดเป็น ๑๖๙,๐๖๐ บาท เฉลี่ยแล้วมีเงินเหลือครัวเรือนละ ๓๐,๐๐๐ บาท ต่อปี มีการออมและทำบัญชีครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่

เดิมเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๔๘ เคยมีครัวเรือนยากจนจำนวน ๓๒ ครัวเรือน แต่ทางหมู่บ้านได้แก้ปัญหาโดยการกู้เงินจากธนาคารออมสินแล้วมาให้ครัวเรือนยากจนเหล่านี้กู้ไปประกอบอาชีพปรับปรุงที่อยู่อาศัย ด้วยดอกเบี้ยถูก ผ่อนชำระ ๕ ปี ดำเนินการกู้ จำนวน ๓ ครั้ง รวมเป็นเงิน ๑๑ ล้านบาท จนทุกครัวเรือนผ่านเกณฑ์ความยากจนในปี พ.ศ. ๒๕๕๕

จากการลงพื้นที่ของกลุ่มไปสัมภาษณ์ นางเลื่อน รอดสกุล อายุ ๗๐ ปี อาชีพรับจ้างกรีดยางพารา มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ไม่มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง เป็นครัวเรือนที่รายได้ต่ำที่สุดในหมู่บ้านมีรายได้จากการรับจ้างเดือนละ ๖,๕๐๐ บาท ได้รับเงินสงเคราะห์จากรัฐเป็นเงินผู้สูงอายุ คนพิการ และเงินสวัสดิการแห่งรัฐ อีกรวม ๒,๐๐๐ บาท ทำให้มีรายได้เดือนละ ๘,๕๐๐ บาท ซึ่งพออยู่พอกิน เท่ากับว่าในหมู่บ้านนี้ไม่มีครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน

การสัมภาษณ์ นางเลื่อน รอดสกุล

๓. ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการ กิจกรรมต่างๆ ภายใต้นโยบาย

จากจุดเด่น จุดแข็งของบ้านโหนดหมู่ที่มีผู้นำหมู่บ้านที่มีวิสัยทัศน์ คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำองค์กรชุมชนต่างๆ มีความเข้มแข็ง มีความเป็นทีม มีความพร้อม ประชาชนมีความรัก ความสามัคคี เป็นหนึ่งเดียว ทำให้มีพลังในการทำงาน สามารถขับเคลื่อนงาน กิจการต่างๆ ของหมู่บ้านไปสู่ความสำเร็จได้เป็นอย่างดี จากศักยภาพดังกล่าวทางหมู่บ้านจึงสามารถแปลงนโยบาย ข้อสั่งการ แผนงาน/โครงการของรัฐบาล หน่วยงาน หรือของจังหวัดไปสู่การปฏิบัติที่จะให้ประชาชนดำเนินการ หรือหมู่บ้านดำเนินการก็จะสำเร็จทุกเรื่อง ทุกโครงการ ทุกกิจกรรมที่ได้ดำเนินการล้วนแต่ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน ไม่มีความล้มเหลวหรือยุติกลางคัน จนเป็นหมู่บ้านระดับผู้นำในการพัฒนา และเป็นหมู่บ้านต้นแบบในด้านต่างๆ ได้แก่ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ มีโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน หมู่บ้านประชาธิปไตยดีเด่น หมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทองดีเด่น กองทุนแม่ดีเด่น หมู่บ้านสารสนเทศดีเด่น เป็นต้น จากการบริหารจัดการ ความสามารถของหมู่บ้านนี้ทำให้หมู่บ้านมีชื่อเสียง ได้รับความไว้วางใจ ได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วน ทั้งทางราชการ และภาคประชาสังคม ได้รับรางวัลต่างๆมากมาย และผลจากความสำเร็จนี้ ทำให้ทุกส่วนราชการจะนำเสนอเข้าประกวดในระดับต่างๆ ได้รับเงินรางวัลมาสู่หมู่บ้าน สามารถนำไปพัฒนากิจการงานภายในหมู่บ้านได้ หลายภาคส่วนนำเอาความสำเร็จนี้ไปต่อยอด ขยายผล ทำให้บ้านโหนดหมู่ได้รับโครงการ/งบประมาณเพิ่มเติมเข้ามาอย่างต่อเนื่อง สามารถยกระดับการขับเคลื่อนการพัฒนาให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น จากความตั้งใจและผลงานตามที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้กองอำนวยการรักษาความมั่นภายในแห่งราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และส่วนราชการอื่นๆ ให้การสนับสนุนแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ ดังนี้

๑) โครงการสนับสนุนปัจจัยผลิต เป็นเงิน ๑,๒๐๐,๐๐๐ บาท จากหน่วยงานกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.)

๒) โครงการสนับสนุนปัจจัยผลิต ด้านโรงสีข้าว เป็นเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท จากหน่วยงานกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.)

๓) โครงการก่อสร้างบ่อน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ พร้อมหอถังแชมเปญ และระบบท่อส่งน้ำ เป็นเงิน ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท จากหน่วยงานกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.)

๔) โครงการศึกษาดูงาน เป็นเงิน ๘๐๐,๐๐๐ บาท จากหน่วยงานกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.)

๕) โครงการลดขยะชุมชน เป็นเงิน ๒๖,๐๐๐ บาท จากเทศบาลตำบลหารเทา

๖) โครงการสนับสนุนสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้าน งบภาค เป็นเงิน ๖๐,๐๐๐ บาท และงบกรมการพัฒนาชุมชน เป็นเงิน ๒๕,๐๐๐ บาท จากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพัทลุง

๗) โครงการ ๙๑๐๑ ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ เป็นเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท จากสำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง

๘) โครงการฝึกอบรมอาชีพ ๒ ครั้ง เป็นเงิน ๑๒,๐๐๐ บาท จาก กศน.

๙) ปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้าน เป็นเงิน ๘๐๐,๐๐๐ บาท จากเทศบาลตำบลหารเทา

๑๐) โครงการประชารัฐ กทบ. จำนวน ๒ ครั้ง ครั้งที่ ๑ เป็นเงิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท และครั้งที่ ๒ เป็นเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๑๑) โครงการตำบลละ ๕ ล้านบาท ครั้งที่ ๑ ปรับปรุงต่อเติมอาคารศูนย์เรียนรู้ชุมชน เป็นเงิน ๕๔๐,๐๐๐ บาท ครั้งที่ ๒ ปรับปรุงต่อเติมอาคารศูนย์เรียนรู้ชุมชน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

นอกจากนี้แล้วทางหมู่บ้านมีกิจกรรมการพัฒนาที่ชุมชนจะทำเองเพื่อให้ทุกชีวิตอยู่ดีมีสุขในปีนี้อีก

จากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านประกอบอาชีพการเกษตรโดยเฉพาะการทำนา สวนยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล ซึ่งราคาผลผลิตไม่แน่นอนตามกลไกการตลาด ทางหมู่บ้านจึงคิดหาวิธีการอยู่รอดโดยการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มมูลค่าสินค้าการเกษตรโดย

๑. จัดสร้างโรงผสมปุ๋ยและจัดตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยขึ้นโดยการผลิตปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ ผสมปุ๋ย ขึ้นใช้เอง จำหน่ายในราคาถูกตามที่ต้องการ ทั้งปุ๋ยนาข้าว สวนยางพารา ปาล์มน้ำมัน พืชผักผลไม้ ทำให้ได้ปุ๋ยตรงตามความต้องการเหมาะสมกับสภาพดินในพื้นที่ และลดต้นทุนการผลิต ทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น

๒. ได้รับการสนับสนุนจัดสร้างโรงอบความชื้นและโรงสีข้าวเพิ่มเติม ซึ่งจะจัดสร้างได้ในไม่ช้านี้ เหตุที่ล้าช้าเพราะติดสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อโควิด เมื่อสร้างเสร็จก็จะทำให้ชาวนาที่ปลูกข้าวสังข์หยดไม่ต้องขายเป็นข้าวเปลือก ไม่ต้องจ้างโรงอบ จ้างโรงสี ก็จะมีโรงอบความชื้น โรวสีข้าวเป็นของตนเอง เมื่อสีข้าวเสร็จก็บรรจุถุงสุญญากาศขายเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้าทางการเกษตร และจะขยายผลต่อยอดขายออนไลน์ก็ได้ และจะดำเนินการซื้อข้าวเปลือกมาจากท้องที่อื่นมาอบ มาสี ต่อยอดขยายกิจการเพิ่มขึ้น ทั้งสองกิจกรรมนี้สามารถทำให้ประชาชนลดรายจ่าย และมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นสร้างความอยู่ดีมีสุขขึ้นได้

๔. ประเมินโอกาสและความเสี่ยงชุมชนและครัวเรือนยากจน

จากการศึกษาเรียนรู้กับชุมชนโดยการสัมภาษณ์ สอบถาม พูดคุย เก็บข้อมูล ของกลุ่มกับผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน และประชาชนบ้านโหนดหมู่ สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์โอกาสหรือข้อจำกัดในการจัดการปัญหาของชุมชน ได้ดังนี้

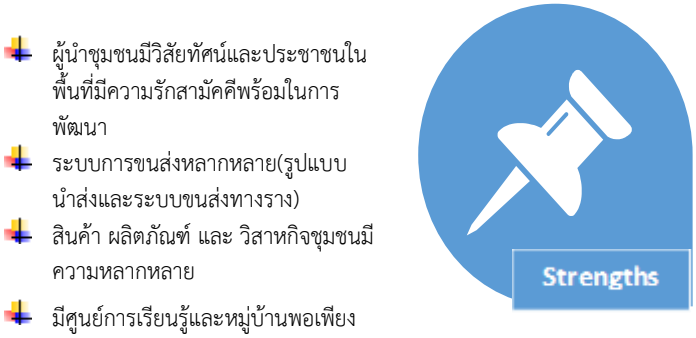
การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน (SWOT) ของบ้านโหนดหมู่

การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน (SWOT) ของบ้านโหนดหมู่

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บข้อมูลในพื้นที่ชุมชน สามารถนำเครื่องมือในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน (SWOT Analysis) เข้ามาวิเคราะห์โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น ๔ ส่วน ได้แก่ จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน(Weakness) โอกาส (Opportonity) และข้อจำกัด (Threat)

จุดแข็ง (Strength)

S๑ ผู้นำชุมชนมีวิสัยทัศน์ ประชาชนในหมู่บ้านมีความรักความสามัคคี มีความพร้อมในการพัฒนา โดยผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กร/กลุ่มต่างๆ มีความเป็นผู้นำ มีความรู้ ความสามารถ มีความซื่อสัตย์ สุจริต ซึ่งมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำขับเคลื่อนทางปัญญาในการประกอบอาชีพ

S๒ ระบบการขนส่งหลากหลาย บ้านโหนดหมู่มีการคมนาคมทางถนน จากหมู่บ้านสู่ถนนสายหลักของภาคใต้ คือ ถนนเพชรเกษม ระยะทางประมาณ ๖ กิโลเมตร และที่ตั้งอยู่ใกล้สถานีรถไฟหารเทา ซึ่งสะดวกแก่การเดินทาง การคมนาคมขนส่งสินค้า และผลิตภัณฑ์ชุมชนต่างๆ

S๓ สินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน และวิสาหกิจชุมชนมีความหลากหลาย ได้แก่ ข้าวสังข์หยด พืชผักอินทรีย์ ผลไม้ ผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง

S๔ มีศูนย์การเรียนรู้ โรงเรียน กิจกรรม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ มีการศึกษาดูงานของประชาชนโดยทั่วไป ในแต่ละที่จะมีกลุ่มประชาชนจากภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานในพื้นที่มากมาย สร้างรายได้แก่ชุมชนและประชาชนในการฝึกอบรม การจำหน่ายสินค้า และผลิตภัณฑ์ต่างๆ

การดำเนินกิจกรรม

จุดอ่อน(Weakness)

- แหล่งน้ำธรรมชาติตื้นเขิน ไม่มีน้ำทั้งปี
- น้ำประปาไม่สามารถใช้บริโภคได้
- ผลิตภัณฑ์ชุมชนยังไม่เป็นที่รู้จักในมุมกว้าง และยังไม่ได้มาตรฐาน

W๑ แหล่งน้ำธรรมชาติตื้นเขิน ไม่มีน้ำตลอดทั้งปี ในพื้นที่บ้านโหนดหมู่มีแหล่งน้ำธรรมชาติ ๓ แหล่ง คือ หารน้ำดำ หารหม้อ คลองวัดทุ่งขุนหลวง สภาพปัจจุบันตื้นเขินมีวัชพืชขึ้นปกคลุมไม่มีฝายเก็บกักน้ำ ทำให้น้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร ทางหมู่บ้านต้องการที่จะขุดลอกคลองและแหล่งน้ำทั้งสามแห่ง และจัดทำฝายเพิ่ม เพื่อทำให้มีพื้นที่จัดเก็บน้ำเพิ่มมากขึ้น และขอสนับสนุนไปยัง กอ.รมน. เพื่อขุดเจาะน้ำบาดาล พร้อมระบบสูบน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์เพิ่มเติมอีก ๓ แห่ง

W๒ น้ำประปาหมู่บ้านยังไม่สามารถใช้บริโภคได้ ระบบประปาหมู่บ้านมีอยู่ ๒ แห่ง ให้บริการครอบคลุมทุกครัวเรือนทั้งหมู่บ้าน มีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการใช้งาน แต่ดูคุณภาพน้ำยังไม่สามารถใช้บริโภคได้ เนื่องจากยังไม่มีระบบการกรองและระบบการจัดการน้ำให้ได้คุณภาพมากขึ้น

W๓ ผลิตภัณฑ์ชุมชนยังไม่เป็นที่รู้จักในมุมกว้าง และยังไม่ได้มาตรฐาน สินค้าและผลิตภัณฑ์หลายชนิดยังคงเป็นแบบดั้งเดิม ยังไม่มีความโดดเด่น จำเป็นจะต้องมีการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ในการให้ความรู้ พัฒนาให้ได้มาตรฐาน มีการแปรรูปหรือต่อยอดเพิ่มมูลค่าให้มากยิ่งขึ้น

ภาพที่ ๑๒ แหล่งน้ำธรรมชาติ

โอกาส (Opportonity)

- มีโครงการรัฐเข้ามาให้การช่วยเหลือ และ มีทุนสนับสนุน
- มีระบบการขนส่งทางราง ทำให้ลดต้นทุนการผลิต
- ประชาชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ

O1 มีโครงการภาครัฐเข้าทำให้การช่วยเหลือ และให้การสนับสนุนเพื่อชาวบ้านโหนดหมู่เป็นหมู่บ้านที่มีความพร้อม มีความเข้มแข็ง เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และหมู่บ้านผู้นำต้นแบบดีเด่นหลายสาขา เป็นผลให้ส่วนราชการ หน่วยงานหลายหน่วยงานให้การสนับสนุนโครงการและงบประมาณ ลงมาดำเนินการในพื้นที่

O2 มีระบบการขนส่งทางราง ทำให้ลดต้นทุนการผลิต เพราะบ้านโหนดหมู่อยู่ใกล้กับสถานีรถไฟหารเทา ซึ่งเป็นสถานีหลักแห่งหนึ่งของภาคใต้ มีขบวนรถไฟหลักเดินทางขึ้น – ลง ทุกวัน วันละหลายขบวน ทางหมู่บ้านสามารถใช้บริการในการขนสินค้าการเกษตร ผลิตภัณฑ์ชุมชนต่างๆ ได้ในปริมาณมาก และค่าใช้จ่ายถูกกว่าทางอื่น

O3 ประชาชนในหมู่บ้านเข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำได้ง่าย ทั้งนี้เพราะบ้านโหนดหมู่มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีกองทุนหมู่บ้าน ธนาคารหมู่บ้านที่เข้มแข็งทุกครัวเรือนเป็นสมาชิก มีกองทุนเป็นจำนวนมาก สามารถกู้มาลงทุนกิจการต่าง ๆ และลงทุนในการประกอบอาชีพได้ในดอกเบี้ยต่ำ ประกอบกับทุกครัวเรือนมีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน สามารถใช้ค้ำประกันเงินกู้ธนาคารของรัฐได้ในอัตราดอกเบี้ยถูก ไม่ต้องไปกู้เงินนอกระบบ

ข้อจำกัด(Threat)

- เศรษฐกิจชะลอตัวจากภาวะโรคติดต่อโควิด19 (covid-19)
- ปัญหาพืชผลทางการเกษตรราคาตกต่ำ
- ปัญหาภัยธรรมชาติ อุทกภัย ภัยแล้ง

T๑ เศรษฐกิจชะลอตัวจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด – 19 บ้านโหนดหมู่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด – 19 ทำให้หมู่บ้านแบะประชาชนขาดรายได้ จากบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาศึกษาดูงาน เข้ามาอบรมเรียนรู้งานตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

T๒ ปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นไปตามกลไกตลาด ซึ่งได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และข้าว ทางหมู่บ้านคงต้องเปลี่ยนวิธีการเพาะปลูก ให้มีความหลากหลาย และเปลี่ยนไปปลูกพืชที่เป็นที่ต้องการของตลาด และมีมูลค่าที่มากขึ้น

T๓ ปัญหาภัยธรรมชาติ ได้แก่ อุทกภัย และภัยแล้งที่อาจจะส่งผลกระทบ ต่อพืชผลทางการเกษตร เป็นนาข้าว พืชผัก และผลไม้

ความเสี่ยงที่จะไม่มีชีวิตที่มั่นคงของบุคคล ครอบครัวและชุมชน

ประชาชนบ้านโหนดหมู่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร ทำนา ทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน มีที่ดินเป็นของตนเอง ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เลี้ยงสัตว์ ปลูกผัก เลี้ยงปลา มีการออมทุกครัวเรือน จากการพบปะพูดคุย สำรวจข้อมูล และปรึกษาหารือทำให้ทราบความเสี่ยงของประชาชนในหมู่บ้าน มี ๔ ประการ คือ

๑. ปัญหาน้ำเพื่อการเกษตรมีไม่เพียงพอ ถึงแม้ว่าจะมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติในพื้นที่ ๓ แห่ง แต่มีสภาพตื้นเขิน มีปริมาณน้ำไม่พอใช้ได้ตลอดทั้งปี ทำให้การทำนาข้าวได้เพียงปีละ ๑ ครั้ง ไม่สามารถขยายพื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มเติมได้

๒. ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน เพราะเป็นแหล่งรายได้หลักของคนในหมู่บ้าน ถึงแม้ว่าราคาผลผลิตทางการเกษตรจะราคาตก จะทำให้รายได้ของประชาชนลดลงแต่ก็สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ เพราะทุกครัวเรือนมีอาชีพเสริม มีการปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา รายจ่ายมีน้อย จึงไม่มีผลกระทบมากนัก

๓. ปัญหาภัยธรรมชาติ ได้แก่ ภัยแล้ง และอุกทกภัยที่จะสร้างความเสียหายแก่พืชผลทางการเกษตร เช่น นาข้าว พืชผัก ผลไม้ แต่ไม่รุนแรงมาก

๔. การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Covid - ๑๙) บ้านโหนดหมู่เป็นหมู่บ้านที่ปลอดผู้ติดเชื้อโควิด - ๑๙ เพราะทุกคนมีวินัยอย่างเคร่งครัดในการปรับตัวตามมาตรการป้องกันการแพร่เชื้อโควิด - ๑๙ ในรูปแบบ D-M-H-T-T แต่ได้รับผลกระทบในส่วนของการขาดรายได้จากการไม่มีคณะบุคคลจากท้องที่อื่นมาดูงานในศูนย์เรียนรู้ต่างในชุมชน ขาดรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร สินค้าและผลิตภัณฑ์ต่างๆ

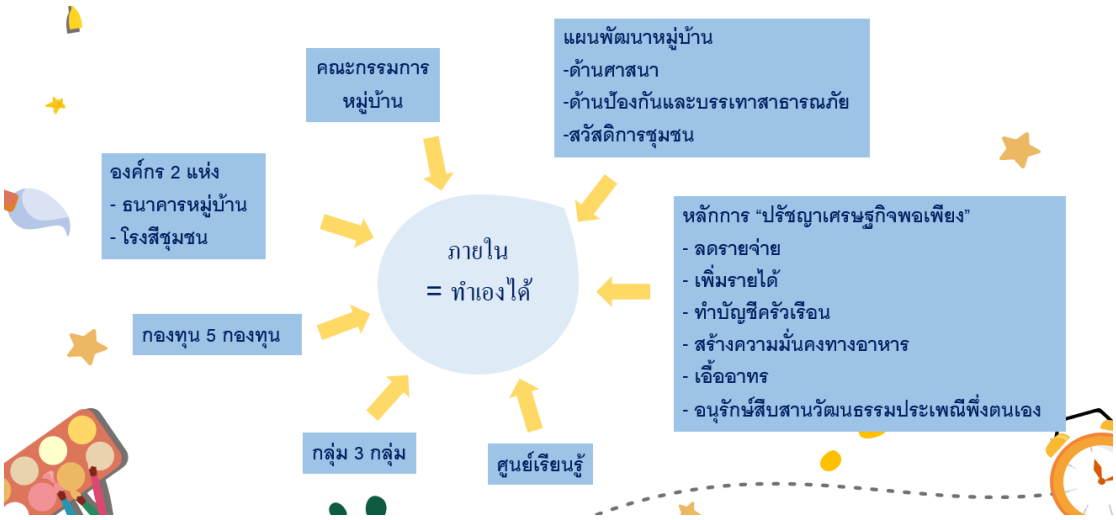

ปัญหาภัยแล้ง

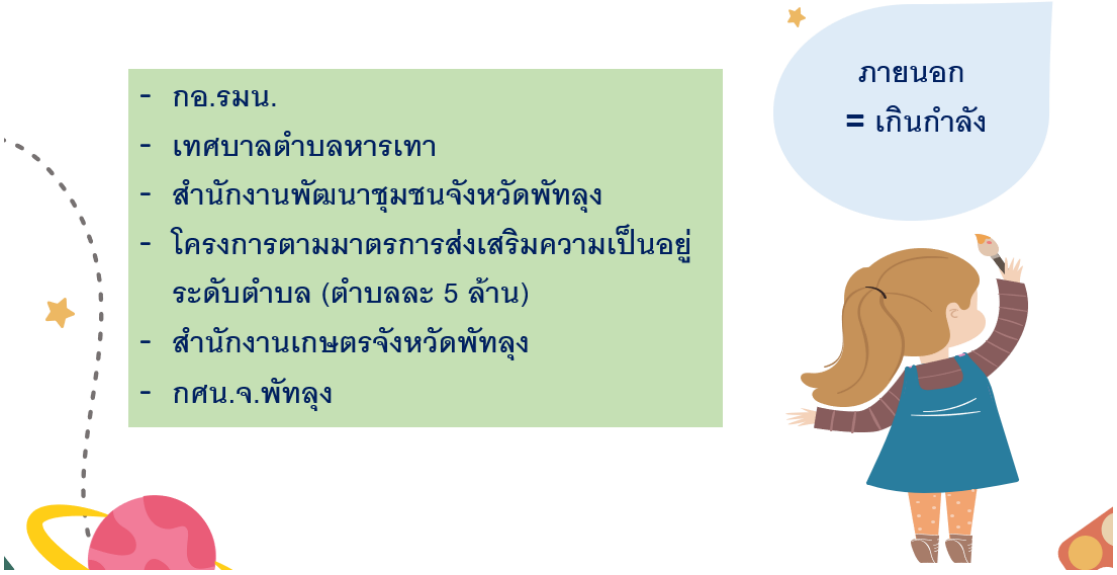
5. สรุปบทเรียนที่ได้รับในด้าน

5.1 การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

บ้านโหนดหมู่ หมู่ที่ ๙ ต.หารเทา อ.ปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ยึดรูปแบบดั้งเดิมตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่เป็นหลัก คือ การมีคณะกรรมการหมู่บ้านที่เข้มแข็ง ทั้งนี้เพราะว่าคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นรูปแบบการบริหารหมู่บ้านที่ผ่านการคัดเลือกประชาชนในหมู่บ้านให้ทำหน้าที่ในแต่ละด้านอย่างชัดเจน ผูกติดกับอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมาย ทำหน้าที่รวบรวม แก้ไขป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ จากนั้นได้แตกเป็นกลุ่มย่อย หรือเครือข่ายในแต่ละด้านเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะทาง ได้แก่ กลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มทำนา กลุ่มเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนฯ ขั้นตอนการปฏิบัติงานของกลุ่ม คือ ค้นหาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค นำไปสู่การบริหารจัดการด้านงบประมาณ ขั้นตอนการทำงาน ซึ่งถือเป็นความต้องการของแต่ละกลุ่ม เมื่อมาถูกรวมเข้าด้วยกันตามหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน(กม.) ก็จะกลายเป็นแผนของหมู่บ้านชุมชน โดยอาศัยหลักความรู้ทางวิชาการมาจัดหมวดหมู่ของแผนและใช้หลักความพอเพียงในการจัดลำดับความต้องการเมื่อทำไปเรื่อยๆ จะก่อเกิดการเรียนรู้ตามหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะถ้าไม่มีหลักการความพอเพียง จะนำไปสู่แผนหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ปราศจากฐานความน่าเชื่อถือและการเป็นความเพ้อฝันขาดหน่วยงานสนับสนุนในการยกระดับความต้องการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ทั้งนี้ ต้องใช้เวลา ภูมิปัญญา งบประมาณ ความเพียร การศึกษาเรียนรู้ ควบคู่กันไป จากนั้นเป็นการถอดบทเรียนความสำเร็จ และแนวทางป้องกันความล้มเหลว(ความเป็นไปได้)

5.2 การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ

โดยโครงสร้างภายในของบ้านโหนดหมู่ ได้แก่ กลุ่ม กองทุน องค์กร แผนพัฒนาหมู่บ้าน หลักการปฏิบัติงาน ก่อให้เกิดผลงานที่นำพาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้มีระดับที่ดีขึ้น โดยมีผลงานเชิงประจักษ์ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันในตัวและระหว่างกันหรือส่งเสริมซึ่งกันและกัน จึงเป็นที่สนใจของชุมชนรอบข้างเพราะมีความชัดเจนตอบคำถามได้ รวมถึงหน่วยงานราชการในระดับพื้นที่ ความน่าสนใจของหมู่บ้าน ชุมชน ถูกทำให้ชัดเจนจากผลการดำเนินการและแผนที่มีการกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงานที่สมจริง ลงมือทำได้ตามเงื่อนไข และระยะเวลาที่เหมาะสม ดังนั้นจึงถูกต่อยอดความต้องการในระดับตำบลและอำเภอ โดยกระบวนการจัดทำเป็นตำบลของเทศบาลตำบลหารเทา เพื่อรองรับการจัดสรรงบประมาณและส่งต่อให้หน่วยงานที่มีงบประมาณที่สอดคล้องกับแผนของหมู่บ้าน/ชุมชน ในระดับอำเภอตามกรอบงานที่ส่วนราชการสามารถดำเนินการได้ ไม่ว่าจะเป็นเทศบาลตำบล สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตร สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ที่ถึงแม้จะไม่มีงบประมาณในระดับอำเภอแต่สามารถส่งต่อให้หน่วยงานต้นสังกัดจัดสรรงบประมาณมาดำเนินการได้ รวมถึงหน่วยงานสนับสนุนเชิงเฉพาะกิจซึ่งปกติมีหน้าที่ในการกำกับการปฏิบัติราชการ แต่เล็งเห็นผลว่าจะเป็นผลดีแก่หมู่บ้าน/ชุมชนใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้ในระดับเหนือขึ้นไปได้ อย่าง กอ.รมน. ก็ให้การสนับสนุนเป็นพิเศษ การส่งเสริมดังกล่าวเป็นการตอกย้ำให้เห็นคุณค่าของการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยตนเองจากล่างขึ้นบนซึ่งสอดคล้องกับหลักการวางแผนพัฒนาประเทศ

5.3 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล

ด้วยการบริหารการพัฒนาในระดับชุมชนท้องถิ่น ระดับตำบลและอำเภอ ด้วยการระเบิดจากข้างใน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง มีความเพียร ไม่ย่อท้อต่อขั้นตอน รายละเอียดในแต่ละด้าน ประกอบกับจะเกิดความรู้ที่มีในพื้นถิ่นและจากหน่วยงานภายนอกหนุนเสริมจึงทำให้ทิศทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ในแต่ละด้านของหมู่บ้านก้าวหน้าและตอบสนองต่อความต้องการของคนในชุมชนที่มีความหลากหลายได้ในระดับเป็นที่น่าพอใจ พึ่งพาตนเองได้ในระดับพออยู่พอกินและอยู่ดีกินดีตามลำดับ อย่างไรก็ตามความต้องการพัฒนาแหล่งน้ำด้านการเกษตรเพื่อเพิ่มอัตราการผลิตในครัวเรือนที่ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรหรือไม่เคยทำการเกษตรเชิงผสมผสานมาก่อน ก็ยังมีความจำเป็นอยู่ซึ่งเกินกำลังความสามารถของหน่วยงานในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำสาธารณะและเกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำทั้งระบบด้วย เอาเฉพาะการขออนุญาตเจ้าของพื้นที่ (ที่สาธารณะประโยชน์อยู่ในความดูแลของกระทรวงมหาดไทย ผู้ให้ความเห็นชอบคือ ผู้ว่าราชการจังหวัด) หรือหลักวิศวกรรมโครงสร้างเกี่ยวกับแหล่งน้ำต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งบุคคลากรระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องผ่านความเห็นชอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย (โยธาธิการจังหวัด ที่ดินจังหวัด หรือชลประทานจังหวัด) ซึ่งต้องดำเนินไปตามขั้นตอนของแต่ละหน่วยงานอาจจะใช้ระยะเวลายาวนาน ในทางกลับกันจากการศึกษาพบว่า การใช้แหล่งน้ำที่มีอยู่เดิมให้เกิดความคุ้มค่าโดยใช้เทคโนโลยีเข้าเสริมหรือการทำแก้มลิงในที่ของตนเอง การทำธนาคารน้ำใต้ดิน ฝายแม้ว ฝายแกนดินเหนียว ระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ฯลฯ ก็ยังมีความจำเป็นต้องทำควบคู่กันไปตามหลักภูมิสังคมและหลักการมีส่วนร่วม หากว่าติดขัดด้านงบประมาณหมู่บ้านอาจชะลอการซื้อที่ดินโดยเงินกู้มาพัฒนาด้านแหล่งน้ำก่อน โดยดูว่าอย่างไหนจะคุ้มค่าและยั่งยืนกว่ากัน

ในระยะยาว โดยวิธีการประชาคมร่วมตัดสินใจซึ่งเป็นไปตามหลักการพึ่งตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจแบบพอเพียง

การดำเนินการตามนโยบายของบ้านโหนดหมู่เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาความยากจนทางในหมู่บ้านอันเนื่องมาจากผลกระทบด้านการเกษตรจนเป็นชุมชนหมู่บ้านที่ประชาชนทุกคนในพื้นที่มีรายได้เฉลี่ยมากกว่าเส้นความยากจน ถือได้ว่าบ้านโหนดหมู่ได้นำแผนพัฒนาหมู่บ้านมาสู่การปฏิบัติเป็นการดำเนินการภายใต้ One Plan อย่างแท้จริง จึงเกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและเกิดผลสัมฤทธิ์กับพี่น้องประชาชนในหมู่บ้านทำให้เกิดการกินดี อยู่ดี มีเศรษฐกิจที่ดี สังคมที่ดี ชีวิตมีความสุข

รางวัลต่างๆ

ส่วนที่ ๓ การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน

จากข้อมูลแผนชุมชนบ้านโหนดหมู่ หมู่ที่ ๙ ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ประกอบกับทางกลุ่ม กป.๑ ได้สอบถามผู้นำประชาชนหลากหลายกลุ่มอาชีพ และหลากหลายอายุ จนถึงครอบครัวที่ยากจนที่สุด ว่าปัญหาในหมู่บ้านคืออะไร และต้องการความช่วยเหลืออย่างไร คำตอบที่ได้รับมีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันว่า **ปัญหาของที่นี่คือเรื่องน้ำ และราคาผลผลิตทางการเกษตรเป็นหลัก** โดยประเด็นอื่น ๆ ทางหมู่บ้านได้รับการพัฒนาและสนับสนุนความต้องการอย่างเพียงพอแล้ว แต่ปัญหาซึ่งยังคงมีความสำคัญและสมควรหยิบยกมาแก้ไข (*Issues – based) คือ* ปัญหาน้ำในการอุปโภคบริโภค รวมถึงทำการเกษตรไม่เพียงพอ และปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ เนื่องจากปัญหาระบบประปาเดิมที่มีอยู่ไม่สะอาด ไหลช้า สายเมนประปามีขนาดเล็ก และชำรุดบางส่วน ประชาชนต้องการน้ำใช้ให้เพียงพอทั้งปีต่อการทำการเกษตรของทุกครัวเรือน ชุมชนจึงมีความต้องการที่จะดำเนินการหาแหล่งน้ำเพิ่มเติมให้กับประชาชนในหมู่บ้าน ได้มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพพร้อมระบบกรองประปาที่ได้มาตรฐานสำหรับการอุปโภคและบริโภคคุณภาพ ตลอดจนน้ำเพื่อใช้การเกษตรอย่างเพียงพอและยั่งยืนในระยะยาวให้กับชุมชน

จากการศึกษาผลการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำของชุมชนบ้านโหนดหมู่ที่ผ่านมา พบว่าชุมชนได้มีการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งน้ำต้นทุน และการใช้น้ำ ดังนี้

๑. ผู้นำชุมชน หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้น ระดมความคิดเห็นหรือจัดทำประชาคมหมู่บ้าน เพื่อร่วมกันหารือ วิเคราะห์สภาพต้นทุนด้านน้ำกินน้ำใช้ น้ำเพื่อการเกษตรในปัจจุบัน โดยใช้ข้อมูลแหล่งน้ำผิวดิน สระ ห้วย หนอง คลอง ระบบประปาเดิม และจำนวนประชากรในพื้นที่ ตลอดจนช่วงระยะ ที่เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ ให้เป็นมติของชุมชนเพื่อรองรับการจัดทำโครงการจัดหาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อการอุปโภคบริโภคและน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร

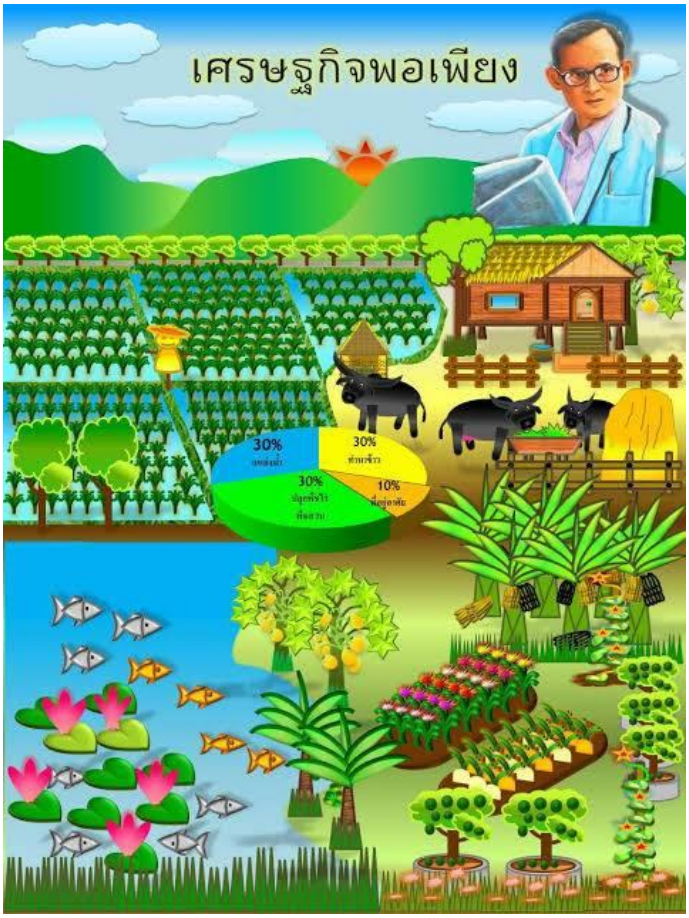
๒. มีการสำรวจ ตรวจสอบอุปกรณ์ระบบประปาที่มีอยู่แล้วสามารถใช้งานได้ดีหรือไม่ มีอุปกรณ์ที่ชำรุดหรือไม่ สามารถซ่อมบำรุงได้เองหรือไม่อย่างไร

๓. ในการใช้น้ำสาธารณะร่วมกัน มีการกำกับดูแล มีกฎกติกาที่มีข้อตกลงร่วมกันหรือไม่อย่างไร เช่น การทิ้งขยะ ของเสีย น้ำเสีย สารเคมีจากการเกษตรลงสู่แหล่งน้ำ หรือปล่อยให้สัตว์เลี้ยงใกล้บริเวณแหล่งน้ำที่ใช้อุปโภคบริโภค

ทางกลุ่ม กป. ๑ จึงได้คิดประเด็นการพัฒนาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยน้อมนำ**พระราชดำรัสของ ร.๙ เรื่อง การกักเก็บน้ำไว้ในถ้ำ** ๓ ข้อ คือ **๑) หาที่ให้น้ำอยู่** ด้วยการสร้างฝาย อ่าง สระ **๒) หาที่ให้น้ำไป** ด้วยการสร้างทางระบายน้ำ และ **๓) ทำที่กักเก็บน้ำแบบถาวร** ด้วยการเก็บน้ำใต้ดิน ผนวกรวมกับความต้องการของชุมชน เพื่อให้สามารถการแก้ไขปัญหาได้ควบคู่กับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยกำหนดเป็นแผนการดำเนินงาน ๒ ระยะ ดังนี้

๑. แผนระยะสั้น

๑.๑ การนำศาสตร์พระราชาตลอดจนหลักทฤษฎีใหม่และแนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง มาปรับใช้ในวิถีเกษตรและการดำเนินชีวิตทำให้เศรษฐกิจภาคเกษตรและชุมชนฐานรากมีความเข้มแข็ง สามารถยืนหยัดอยู่ได้ด้วยตนเอง เพื่อจะได้สร้างความเข้มแข็งจากภายในและเติบโตอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งดำเนินโครงการที่จะกักเก็บน้ำไว้ใช้ตลอดปี

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เนื่องจากบ้านโหนดหมู่ มีที่ดินส่วนกลางของหมู่บ้านที่ใช้เงินจากการทำกลุ่มออมทรัพย์จัดซื้อไว้จำนวนหลายแปลงที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ จึงขอให้นำเอาที่ดินดังกล่าวมาใช้ ดังนี้

๑) โคก หนอง นา โมเดล เพื่อใช้ประโยชน์ส่วนรวมของหมู่บ้าน

โคก หนอง นา โมเดล

๒) โครงการขุดสระเก็บน้ำฝน หรือการสร้างพื้นที่เก็บน้ำแบบแก้มลิง เนื่องจากทางภาคใต้จะมีฝนตกถึงแปดเดือน

โครงการแก้มลิง ตามแนวพระราชดำริ

๑.๒ การขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณประโยชน์ที่ตื้นเขินให้สามารถเก็บกักน้ำได้มากยิ่งขึ้น โดยการดำเนินการตามแนวทางระเบียบกระทรวงมหาดไทย เกี่ยวกับการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณประโยชน์ที่ตื้นเขิน พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นการใช้วัสดุที่ขุดขึ้นมาโดยไม่ว่าจะเป็นดิน หิน ทราย มาตีราคาเป็นค่าจ้าง รวมถึงการดูแลแหล่งน้ำสาธารณะและระบบประปาชุมชนเดิม

๑.๓ การทำชลประทานแบบน้ำหยด เป็นการวางระบบท่อส่งน้ำเพื่อให้น้ำและปุ๋ยไปเลี้ยงรากพืชแต่ละต้นโดยตรง ซึ่งจะสามารถช่วยประหยัดน้ำได้ และยังทำให้พืชได้รับสารอาหารจากปุ๋ยและน้ำในปริมาณพอเหมาะ ซึ่งจะส่งผลทำให้ผลผลิตมีปริมาณเพิ่มขึ้น

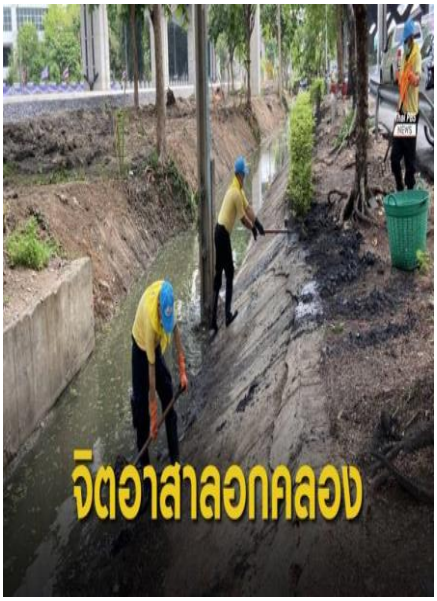
๑.๔ การวางแผงโซลาร์เซลล์คร่อมแหล่งน้ำที่มีอยู่ ซึ่งจะสามารถลดการเสียน้ำไปจากการระเหยด้วยความร้อนจากแสงอาทิตย์ และที่สำคัญยังสามารถผลิตไฟฟ้าให้กับหมู่บ้านในกรณีที่ไฟฟ้าไม่ค่อยเสถียร

๑.๕ การคิดค้นเรื่องเกษตรแนวใหม่ ได้แก่ การคัดเลือกพืชมาเพาะปลูกกับพื้นที่อย่างเหมาะสม การปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย การทำเกษตรอินทรีย์ เป็นต้น รวมถึงหาวิธีการที่จะใช้น้ำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เปลี่ยนมาใช้ระบบน้ำหยด เพื่อประหยัดน้ำให้พืชได้รับน้ำโดยตรงสม่ำเสมอ ประหยัดต้นทุนแรงงาน แล้วเปิดให้น้ำในช่วงเช้า - เย็น เพื่อลดการระเหยในช่วงอากาศร้อน ที่สำคัญใช้ฟางหรือเศษไม้คลุมโคนต้นเพื่อรักษาความชื้นในดิน

๑.๖ การรวบรวมน้ำจากบ้านเรือน ด้วยการกักเก็บน้ำฝน หรือทำรางน้ำจากหลังคาบ้านเรือน ใช้อ่างเก็บน้ำหรือภาชนะอื่น ๆ กักเก็บน้ำฝน เพื่อให้มีน้ำใช้อุปโภคบริโภคในครอบครัว

ระบบชลประทานแบบน้ำหยด

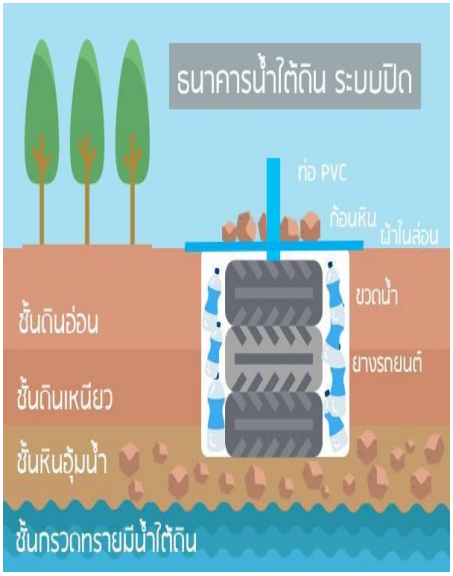

กิจกรรมจิตอาสาขุดลอกแหล่งน้ำ

๒. แผนระยะยาว

๒.๑ การขุดเจาะบ่อบาดาล การทำฝาย รวมทั้งระบบน้ำบาดาลด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อการเกษตรที่ต้องการเพิ่มเติม ให้นำลงแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนอำเภอ แผนจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณต่อไป

๒.๒ ธนาคารน้ำใต้ดิน (Groundwater Bank) เป็นแนวคิดการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำไว้เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นนวัตกรรมการแก้ปัญหาเรื่องน้ำที่ลงทุนน้อย ประหยัด สามารถทำได้ระดับหมู่บ้าน ลดการใช้งบประมาณในการจัดทำโครงการขนาดใหญ่ เพื่อนำงบที่เหลือมาส่งเสริมการเกษตร ซึ่งประเทศไทยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาจากตัวอย่างของรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา และดำเนินการในหลาย อปท. แต่พื้นที่ตัวอย่างซึ่งประสบความสำเร็จ คือ ต.หนองมะโมง อ.หนองมะโมง จ.ชัยนาท ที่ได้มีการผนวกเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาร่วมด้วย โดยการจัดการน้ำทั้งระบบ ใช้เทคโนโลยีด้านธรณีวิทยาสำหรับทิศทางการไหลของน้ำ ประยุกต์ใช้กับระบบธนาคารน้ำใต้ดิน กักเก็บน้ำที่เหลือบนผิวดินในฤดูฝนลงใต้ดิน ซึ่งจะต้องมีการศึกษาเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านทรัพยากรธรณีต่าง ๆ แบ่งเป็น ๒ ระบบ ได้แก่ **ระบบปิด** ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำ หลักการคือสำรวจจุดรวมน้ำหรือที่เป็นทางน้ำไหลของน้ำ จากนั้นขุดหลุมให้ทะลุชั้นดินเหนียวเพื่อให้น้ำซึมสู่ชั้นได้ดินรวดเร็ว ปลูกแฝกรอบบ่อเพื่อดักตะกอน ประมาณ ๓๐ – ๔๐ บ่อ งบประมาณบ่อละ ๓,๐๐๐ บาท **ระบบเปิด** เป็นการขุดสระหรือแหล่งน้ำขนาดใหญ่ให้ทะลุชั้นดินดาน ทั้งนี้ ควรทำทั้ง ๒ ระบบควบคู่กันถึงจะมีประสิทธิภาพมากที่สุดในการกักเก็บน้ำใต้ดิน

ภาพ ธนาคารน้ำใต้ดิน (ระบบปิด)

ภาพ การจัดทำบ่อขนาด ๑.๕x๑.๕ ม.

๒.๓ การวางแผนบริหารจัดการธนาคารน้ำใต้ดินด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ในชุมชน เป็นการเก็บข้อมูลคุณภาพน้ำและจัดทำแผนที่แสดงข้อมูลต่าง ๆ เช่น ข้อมูลด้านน้ำในหมู่บ้าน ทิศทางการไหลของน้ำใต้ดิน การเจาะสำรวจชั้นดิน การกำหนดจุดระบบการเติมน้ำ เป็นต้น เพื่อต่อยอดทำบัญชีน้ำร่วมกับข้อมูลพยากรณ์สภาพอากาศ ซึ่งจะสามารถบริหารจัดการน้ำได้ง่ายขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพเติมระบบจัดการน้ำให้ยั่งยืน

๒.๔ ปลูกฝังการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า สร้างจิตสำนึกร่วมกันสู่การปฏิบัติเป็นกิจวัตร ช่วยให้การประหยัดน้ำชุมชนเป็นรูปธรรม

๒.๕ การวางแผนพัฒนาข้าวสังข์หยดซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ และมีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ส่งออกต่างประเทศ ไปสู่สินค้าที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ควรมีการทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดสร้างเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวสังข์หยด

แนวทางขับเคลื่อนตามแผนการดำเนินงาน

๑. แผนระยะสั้น

๑.๑ การนำศาสตร์พระราชาตลอดจนหลักทฤษฎีใหม่และแนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียง มาปรับใช้ในวิถีเกษตรและการดำเนินชีวิต ได้แก่ โคก หนอง นา โมเดล

๑) ประสานสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ เพื่อขอรับคำแนะนำในการออกแบบพื้นที่ทำเกษตรในแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” ในพื้นที่ส่วนกลางของหมู่บ้าน

๒) บริหารจัดการพื้นที่ เบื้องต้นประมาณ ๑๕ ไร่ โดยมีเป้าหมายว่า ต้องทำให้มีข้าวปลาอาหารพอกินตลอดปี เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและมีรายได้เหลือพอสำหรับจับจ่ายใช้สอยในเรื่องจำเป็น โดยใช้อัตราส่วน ๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ เป็นเกณฑ์ปรับใช้ ได้แก่ พื้นที่ส่วนแรก ๓๐ เปอร์เซ็นต์ใช้สำหรับขุดสระน้ำ เพื่อเลี้ยงปลา ปลูกพืชน้ำที่กินหรือใช้ประโยชน์อื่นๆ ได้ รอบๆ ขอบสระปลูกไม้ต้นที่ไม่ใช้น้ำมาก และสร้างเล้าไก่บนสระ พื้นที่ส่วนที่สอง ๓๐ เปอร์เซ็นต์ใช้สำหรับทำนา พื้นที่ส่วนที่สาม ๓๐ เปอร์เซ็นต์ใช้ปลูกไม้ผล ไม้ต้น หรือไม้ที่ใช้สอยในครัวเรือน ใช้สร้างบ้านเรือน ทำอุปกรณ์การเกษตร หรือใช้เป็นฟืน พื้นที่ที่เหลืออีก ๑๐ เปอร์เซ็นต์เป็นที่อยู่อาศัย ทางเดินคันดิน กองฟาง ลานตาก กองปุ๋ย หมัก โรงเรือน โรงเพาะเห็ด คอกสัตว์ หรือปลูกผักสวนครัว สมุนไพร และไม้ดอกไม้ประดับ เป็นต้น **แต่เนื่องจากหมู่บ้านในภาคใต้มีฝนตกชุก จึงควรปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ ปริมาณน้ำฝน และสภาพแวดล้อม** โดยปรับเป็นจัดสรรพื้นที่ ๕ ไร่ใช้ทำนาผลิตข้าวพอกินทั้งครอบครัวตลอดปี พื้นที่ ๓ ไร่ ขุดสระลึก ๔ เมตร มีน้ำเพียงพอในการใช้ตลอดทั้งปี พื้นที่ ๕ ไร่ตามคันนาและรอบพื้นที่ใช้ปลูกไม้ผล ปลูกไม้ต้น ไม้ใช้สอย สมุนไพร ปลูกป่า ๓ อย่างประโยชน์ ๔ อย่าง เพื่อทำฟืน ก่อสร้างบ้านเรือน อีก ๒ ไร่ ใช้สร้างบ้าน โรงเรือน โรงเห็ด ผักสวนครัว ไม้ดอกไม้ประดับ สร้างรายได้เสริม

๓) บริหารจัดการน้ำ บนหลักการว่า ทำอย่างไรให้มีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกและใช้ในชีวิตประจำวันตลอดปีและมีสำรองไว้ใช้ในฤดูแล้งหรือระยะฝนทิ้งช่วง พื้นที่ที่มีฝนตกชุก จะมีปริมาณน้ำฝน ๑,๘๐๐ – ๒,๐๐๐ มิลลิเมตรต่อปี เมื่อทำนา ๕ ไร่ ปลูกพืชไร่หรือไม้ผลอีก ๕ ไร่ รวมเป็น ๑๐ ไร่ ต้องมีน้ำใช้ไม่ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตรในแต่ละปี หากขุดสระลึก ๔ เมตรบนเนื้อที่ ๓ ไร่ สามารถเก็บน้ำได้เต็มสระ ๑๙,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร **และเนื่องจากเป็นพื้นที่การเกษตรที่อาศัยน้ำฝน จึงต้องขุดบ่อให้ลึกเพื่อป้องกันไม่ให้น้ำระเหยได้มากเกินไป** รวมถึงเกษตรกรควรทำนาในหน้าฝน เมื่อถึงฤดูแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ให้เกษตรกรใช้น้ำที่เก็บนั้นให้เกิดประโยชน์ทางการเกษตรอย่างสูงสุด โดยพิจารณาปลูกพืชให้เหมาะสมกับฤดูกาล เพื่อให้มีผลผลิตอื่นไว้บริโภคและสามารถนำไปขายได้ตลอดปี

๑.๒ การขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณประโยชน์ที่ตื้นเขิน การดูแลแหล่งน้ำสาธารณะและระบบประปาชุมชนเดิม

๑) ประสานขอรถขุดจาก อบจ.พัทลุง หรือ ปภ.เขต เพื่อดำเนินการการขุดลอกแหล่งน้ำ ลำคลองที่ตื้นเขิน เพื่อเพิ่มปริมาณการกักเก็บน้ำ

๒) ชุมชนช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดแหล่งน้ำในชุมชน ด้วยการไม่ทิ้งขยะหรือมีแหล่งทิ้งขยะ ของเสีย น้ำเสีย ลงสู่แหล่งน้ำ รวมถึงไม่ใช้สารเคมีในภาคการเกษตร เพื่อป้องกันสารเคมีปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำ

๓) กำหนดกฎ กติกาในการใช้แหล่งน้ำสาธารณะและระบบประปาหมู่บ้านร่วมกัน เช่น ไม่นำสัตว์เลี้ยงไปเลี้ยงใกล้บริเวณแหล่งน้ำต้นทุนที่นำมาผลิตน้ำอุปโภคบริโภค จัดทีมเฝ้าระวังไม่ให้มีการทิ้งขยะ หรือมีน้ำเสียไหลลงบ่อบาดาล ดูแลอุปกรณ์ระบบประปา ท่อส่งน้ำหากว่ามีการชำรุด แตกหรือรั่วไหลต้องรีบดำเนินการซ่อมแซมโดยเร็ว เพื่อป้องกันน้ำรั่วไหล และเป็นการบำรุงรักษาอุปกรณ์ให้มีอายุการใช้งานได้นานขึ้น มีการจัดเก็บค่าใช้น้ำจากระบบประปาบาดาลในชุมชนตามกติกาอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส เพื่อเป็นกองทุนในการบำรุงรักษาอุปกรณ์อย่างยั่งยืน

๔) จัดทำระบบกรองน้ำอย่างง่ายสำหรับระบบประปาเดิมในชุมชน เพื่อประชาชนจะได้ใช้น้ำที่มีคุณภาพมากขึ้น และควรมีการเป่าล้างบ่อบาดาลทุก ๆ ๒ ปี เพื่อเป็นการพัฒนาบ่อบาดาลให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

๑.๓ การทำชลประทานแบบน้ำหยด

๑) ประสานสำนักงานเกษตรอำเภอ ในการเสนอโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ โดยประสานขององค์ความรู้จากสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) เพื่อให้ชาวบ้านได้ร่วมกันศึกษาเรียนรู้ว่าพืชแต่ละชนิดต้องการน้ำปริมาณเท่าใด และดินที่ใช้ปลูกซึมน้ำได้เร็วแค่ไหน ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนเพิ่มขึ้น ประมาณ ๔,๐๐๐-๗,๐๐๐ บาทต่อไร่ ขณะที่ให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มสูงขึ้นถึง ๒-๓ เท่า มีระยะเวลาในการคืนทุนเฉลี่ย ๓ เดือน

๒) เลือกทดสอบกับการปลูกพริกก่อน ว่าให้ผลผลิตพริกนอกฤดูต่อไร่เพิ่มสูงกว่าวิธีการให้น้ำแบบร่องคูเล็กหรือไม่ อย่างไร ในพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน

๓) ดำเนินการติดตั้งชุดอุปกรณ์หลักประกอบด้วย เครื่องสูบน้ำแบบเครื่องยนต์ดีเซลหรือไฟฟ้าขนาดสามแรงม้า ถังเก็บน้ำขนาดความจุ ๒๐๐ ลิตร จำนวน ๒ ใบ ตัวกรองตะกอน มิเตอร์วัดอัตราการไหล ขนาด ๑ นิ้ว ท่อจ่ายน้ำ PVC ขนาด ๑ นิ้ว วาร์วเทปน้ำหยด และเทปน้ำหยด อายุการใช้งานของระบบประมาณ ๓-๕ ปี โดยประมาณ

๔) ประเมินผลผลิตที่ได้ นำมาเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับเปลี่ยนระบบการให้น้ำพืชอย่างเหมาะสมกับชนิดของพืชเศรษฐกิจในพื้นที่ คือ ข้าวสังข์หยดต่อไป

๑.๔ การวางแผงโซลาร์เซลล์คร่อมแหล่งน้ำที่มีอยู่

๑) ประสานสำนักงานพลังงานจังหวัด เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณโครงการนำแผงโซลาร์เซลล์ไปติดตั้งอยู่บนผืนน้ำ นอกเหนือจากติดตั้งบนพื้นดิน รวมถึงองค์ความรู้ในการประกอบและติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ลอยน้ำจากสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) เพื่อให้เข้าใจถึงขั้นตอนการผลิตกระแสไฟและวิธีการดูแลรักษาอุปกรณ์

๒) ประชุมกรรมการหมู่บ้าน ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพิจารณาแหล่งน้ำที่เหมาะสม ซึ่งควรจะเป็นอ่างเก็บน้ำ เขื่อน หรือบ่อเก็บน้ำทั่วไปของชุมชน

๓) แจ้งความจำนงขอใช้พื้นที่แหล่งน้ำสาธารณะในการติดตั้งระบบกับ ทต.หารเทา เว้นเสียแต่ดำเนินการในพื้นที่ส่วนกลางของหมู่บ้าน

๔) พิจารณาคัดเลือกเอกชนที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีระบบการติดตั้ง ซึ่งในปัจจุบันมีหลายบริษัทดำเนินการอยู่ และสามารถให้บริการตั้งแต่กระบวนการออกแบบ การผลิตทุ่น การติดตั้งและระบบยึดโยงตัวทุ่น ไปจนถึงการดูแลรักษา

๑.๕ การทำเกษตรแนวใหม่ การคัดเลือกพืชมาเพาะปลูกกับพื้นที่อย่างเหมาะสม

๑) ประสานสำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อวางแผนพัฒนาการเกษตร โดยส่งเสริมการผลิตสินค้า เกษตรที่มีอัตลักษณ์และเหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ภาคใต้ ได้แก่ สละ ซึ่งเป็นพืชที่เกษตรกรนิยมปลูกทดแทนในสวนยางพารา และมีแนวโน้มเพิ่มพื้นที่การปลูก เป็นพืชที่เหมาะสำหรับส่งเสริมเพื่อเป็นทางเลือกของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง เนื่องจากตลาดมีความต้องการสูง สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตลอดทั้งปี

๒) จัดตัวแทนเข้าร่วมการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตสละ ซึ่งหน่วยงานในระดับจังหวัดจัดอบรมเป็นระยะ ๆ รวมถึงเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายคณะกรรมการเครือข่ายไม้ผลอัตลักษณ์สละเมืองลุง กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกสละ เพื่อแสวงหาความร่วมมือและความรู้เพิ่มเติม

๓) ศึกษาดูงานการพัฒนาสินค้าอัตลักษณ์กับแหล่งผลิตอื่น เพื่อจะได้นำเทคนิคการบริหารจัดการสวน การบริหารจัดการตลาดให้มีความคุ้มทุน และเทคนิคกลยุทธ์การตลาดนำไปปรับใช้ในสวนของตนเอง ซึ่งในพื้นที่ตำบลหารเทามีเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP สินค้าสละ เพียงแค่ ๑ ราย อาศัยอยู่ในพื้นที่ ม.๑๐ คือ นายณรงค์ แก้วสองเมือง (ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. ๒๕๖๓)

๔) จัดทำแปลงเรียนรู้การผลิตไม้ผลอัตลักษณ์ที่ได้มาตรฐาน จำนวน ๘ แปลง ในพื้นที่ส่วนกลาง เพื่อเป็นพื้นที่นำร่องให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านต่อไป

๑.๖ การรวบรวมน้ำจากบ้านเรือน

๑) จัดหาโอ่งซีเมนต์วางในพื้นที่กลางแจ้งเพื่อรอให้น้ำฝนตกลงมา หรือจะทำเป็นเพิงหลังคาสังกะสีแล้วมีรางน้ำไหลลงจากหลังคาสู่โอ่งก็ได้เช่นกัน โดยอาจเพิ่มเติมให้สามารถต่อท่อน้ำที่ก้นโอ่งทุกโอ่งให้เชื่อมถึงกันแล้วต่อท่อลงไปยังสวนหรือพื้นที่ทำเกษตรได้

๒) รณรงค์ให้ประชาชนมีแหล่งเก็บน้ำสำรอง เช่น ถังเก็บน้ำในครัวเรือน ให้ใช้น้ำประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด และทำความสะอาดภาชนะรองรับน้ำอยู่เสมอ

๒. แผนระยะยาว

๒.๑ การขุดเจาะบ่อบาดาล การทำฝาย รวมทั้งระบบน้ำบาดาลด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

๑) ประสานไปที่สำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต ๑๒ สงขลา เพื่อขอทราบข้อมูลพื้นฐานน้ำบาดาลต้นทุนบริเวณพื้นที่บ้านโหนดหมู่ และนำมาเป็นฐานข้อมูลในการเสนอขอรับการสนับสนุนโครงการด้านน้ำบาดาล ดังนี้

(ก) โครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในชุมชน

๑) จัดทำประชาคมหมู่บ้าน เพื่อสำรวจความต้องการการใช้น้ำในชุมชน โดยมีข้อมูลประกอบด้วย จำนวนประชากรและปริมาณความต้องการใช้น้ำในชุมชนที่เพิ่มขึ้น

๒) จัดหาพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการ หากเป็นพื้นที่ที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานภาครัฐต้องได้รับความยินยอมจากหน่วยงานที่กำกับพื้นที่นั้น หากเป็นพื้นที่ของเอกชนหรือประชาชนในพื้นที่ต้องมีเอกสารยินยอมให้ใช้บริเวณดังกล่าว ทั้งนี้ สถานที่ที่จะดำเนินการเจาะน้ำบาดาลต้องไม่อยู่ใกล้บริเวณที่ทิ้งขยะ หลุมฝังกลบขยะ หรือมีน้ำเสียท่วมขังไหลผ่าน ไม่อยู่ใกล้สิ่งปลูกสร้างหรือชุมชนมากจนเกินไป เนื่องจากต้องมีพื้นที่สำหรับให้รถเจาะเข้าไปดำเนินการหรือการพัฒนาบ่อบาดาลในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

๓) มอบหมายฝ่ายช่างออกแบบหรือประสานหน่วยงานในการออกแบบประมาณการค่าใช้จ่าย

๔) เสนอขอรับการสนับสนุนตามขั้นตอนการขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการ

(ข) โครงการเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร ตามแนวทางของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล

๑) จัดให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกร ประกอบด้วยสมาชิก ๘-๑๕ ราย มีพื้นที่การเกษตรไม่น้อยกว่า ๖๐-๕๐๐ ไร่ ในพื้นที่ขาดแคลนน้ำ และมีการกำหนดกติกาบริหารจัดการใช้น้ำบาดาลร่วมกัน

๒) กลุ่มเสนอขอรับการสนับสนุนโครงการโดยผ่านความเห็นชอบจาก ทต.หารเทา เพื่อให้การรับรองว่าสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ทำการเกษตรในพื้นที่นั้นจริง ยินยอมให้กรมทรัพยากรน้ำบาดาลดำเนินโครงการน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร และเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ ทต. ยินดีที่จะรับมอบโครงการฯ เพื่อบริหารจัดการต่อไป ก่อนส่งโครงการไปที่สำนักทรัพยากรน้ำบาดาลเขต ๑๒ สงขลา

๓) สำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต ๑๒ พิจารณาคัดกรองและตรวจสอบคุณสมบัติ และเดินทางไปสำรวจพื้นที่ว่ามีศักยภาพเพียงพอที่จะเจาะบ่อน้ำบาดาล จากนั้นเจ้าหน้าที่จัดทำโครงการเพื่อขออนุมัติงบประมาณต่อไป

๒) จัดทำฝายชุมชนเพื่อชะลอการไหลของน้ำและให้มีแหล่งเก็บน้ำสำรอง ในจุดที่ชุมชนเคยร่วมกันสร้างฝายหรือนบกั้นน้ำมาก่อน โดยจัดทำเป็นโครงการฝายชะลอน้ำแก้ปัญหาภัยแล้งในพื้นที่ บรรจุโครงการดังกล่าวเข้าแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาจังหวัด เพื่อขอรับการสนับสนุนในปีงบประมาณต่อไป หรือประชาสัมพันธ์เพื่อขอรับการสนับสนุนจากภาคเอกชนซึ่งมีการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) และภาคการศึกษาจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยทักษิณวิทยาเขตพัทลุง

๓) หน่วยงานระดับจังหวัด ประสานสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) บรรจุเข้าสู่แผนการแก้ปัญหาพื้นที่น้ำท่วม น้ำแล้งอย่างเป็นระบบต่อไป

๒.๒ ธนาคารน้ำใต้ดิน (Groundwater Bank)

๑) ประสาน ทต.หารเทา เพื่อจัดทำโครงการธนาคารน้ำใต้ดินทั้งระบบปิดและระบบเปิด ณ พื้นที่บ้านโหนดหมู่

๒) ทต. ประสานสำนักนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือ NIA เพื่อขอรับการสนับสนุนเรื่องทุนในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสังคม

๓) ดำเนินโครงการธนาคารน้ำใต้ดิน (ระบบปิด) โดยหาจุดรวมน้ำ จุดที่น้ำท่วมขัง ไม่มีสารเคมีหรือยาฆ่าแมลง ขุดหลุมขนาดกว้าง ยาว และลึก ๑.๕๐ เมตร ให้ทะลุชั้นดินเหนียว แต่ต้องลึกไม่เกิน ๓ เมตร รองก้นหลุมด้วยวัสดุประเภทหินใหญ่ สูงประมาณ ๓๐ ซม. ตั้งท่อ PVC (ท่ออากาศ) ขึ้นตรงกลาง จากนั้นใส่หินใหญ่คละขนาด หรือเศษอิฐ สูง ๑.๓๐ เมตร เพื่อขยายพื้นที่ซับน้ำ ปูผ้ามุ้งหรือผ้าตาข่ายบนหินใหญ่คละขนาด เพื่อป้องกันไม่ให้หินเกล็ดที่โรยในขั้นตอนต่อไปหล่นลงไปในช่องว่างของหินใหญ่ และป้องกันเศษใบไม้ใบหญ้าที่ไหลมากับน้ำ โรยหินเกล็ดประมาณ ๒๐ เซนติเมตรเท่านั้น ขุดหลุมดังกล่าวประมาณ ๓๐-๔๐ จุด

๔) ดำเนินโครงการธนาคารน้ำใต้ดิน (ระบบเปิด) โดยขุดสระ หรือแหล่งน้ำขนาดใหญ่ให้ทะลุชั้นดินดานเพื่อให้สามารถเก็บน้ำอยู่ได้

๒.๓ การวางแผนบริหารจัดการธนาคารน้ำใต้ดินด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์ในชุมชน

๑) ประสานมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) เข้ามาช่วยดูในส่วนของนวัตกรรม ได้แก่ การศึกษาข้อมูลด้านกายภาพ ทั้งด้านธรณีวิทยา อุทกวิทยา ขอบเขตลุ่มน้ำ ระดับน้ำ การไหลของน้ำ รวมทั้งคุณภาพของน้ำว่ามีการปนเปื้อนหรือไม่ อย่างไร

๒) มจธ. ส่งข้อมูลดังกล่าวให้กรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตรวจวัด จากนั้นจัดทำแผนที่ข้อมูลด้วยมาตราส่วนที่เหมาะสม เพื่อประเมินปริมาณน้ำใต้ดิน

๓) ร่วมกับชุมชนในการวิเคราะห์ ศึกษาและนำเครื่องมือดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการน้ำของชุมชนต่อไป

๒.๔ ปลูกฝังการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

๑) ผู้นำชุมชน ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น ฝ่ายปกครอง เทศบาล จัดกิจกรรมพัฒนาฟื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งน้ำอย่างสม่ำเสมอ

๒) สร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบภาคเอกชนในอำเภอ จัดกิจกรรมเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งต้นทุนในการกักเก็บน้ำในชุมชนให้มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนตลอดไป

๒.๕ การวางแผนพัฒนาข้าวสังข์หยดไปสู่สินค้าที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)

๑) ประสานความร่วมมือกับสำนักงานเกษตรอำเภอ ผลักดันให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดในหมู่บ้าน ปรับเปลี่ยนวิธีการเพาะปลูกเพื่อเข้าสู่การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชเศรษฐกิจสำคัญอย่างข้าว (Good Agricultural Practices For Rice) จากกรมการข้าว เพื่อให้เกษตรกรที่ทำหน้าที่ผู้ผลิตนั้นปลอดโรค ผู้บริโภคปลอดภัย เพิ่มมูลค่าสินค้าให้สูงขึ้น โดยสำนักงานเกษตรอำเภอประสานส่งเกษตรกรเข้ารับการอบรมเป็นระยะ ๆ

๒) อำเภอปากพะยูน ประสานไปยังจังหวัดพัทลุง เพื่อร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด สหกรณ์จังหวัด และพาณิชย์จังหวัด ขับเคลื่อนการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตข้าวสังข์หยดให้แก่ผู้ประกอบการข้าวสังข์หยดในหมู่บ้าน ซึ่งมีการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์การเกษตรหรือวิสาหกิจชุมชนหมู่บ้าน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อสร้างรายได้แก่เกษตรกรให้สูงขึ้นกว่าเดิม และนำไปสู่การได้รับหนังสืออนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์ GI ไทย และยกระดับให้ได้รับหนังสือรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) จากสหภาพยุโรป (EU) เพื่อเป็นช่องทางการส่งออก สร้างรายได้ระยะยาวต่อไป

สรุปบทเรียนการทำแผนชุมชนบ้านโหนดหมู่ หมู่ที่ ๙ ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

<u>บทเรียนที่ดี</u>

๑. ได้ความร่วมมือที่ดีของคณะทำงานและผู้เข้าร่วมประชุม
๒. สถานที่ดี เหมาะสมกับการประชุมในชุมชน
๓. ทำให้เกิดการเตรียมพร้อมเรื่องเอกสาร วัสดุอุปกรณ์ ในการประชุม
๔. ผู้เข้าร่วมประชุมมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์
๕. ได้วิทยากร กระบวนการมาร่วมงาน
๖. ได้เห็นความพร้อม ความร่วมมือ วัฒนธรรมการช่วยเหลือกันในชุมชน
๗. ได้รับความช่วยเหลือที่ดีจากภาครัฐ และองค์กรอื่นๆ เช่น เทศบาลตำบล ธกส. พช. กศน. สาธารณสุข วัด เกษตรอำเภอ ฯลฯ
๘. ได้คุณค่าจากการประชุม ทำให้เกิดพลังแห่งความร่วมมือ
๙. ชุมชนได้เสนอแผนงานโครงการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน
๑๐. ได้เห็นความสามารถของชุมชนอย่างแท้จริง

<u>เรื่องที่ต้องปรับปรุงแก้ไข</u>

๑. ควรสร้างความเข้าใจให้กับชุมชน พร้อมกับคณะทำงาน
๒. ต้องมีการเตรียมความพร้อมของวิทยากรก่อนการประชุม

องค์ความรู้ในการเคลื่อนแผนชุมชน ๑๐ ขั้นตอน

๑. เวทีค้นแกนนำ / สร้างความเข้าใจแกนนำ
๒. เวทีศึกษาประวัติศาสตร์
๓. แบบสำรวจ / การจัดเก็บข้อมูล / รวบรวมข้อมูล
๔. เวทีวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล
๕. เวทียกร่างแผน
๖. เวทีประชาพิจารณ์แผน
๗. การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ
๘. การทบทวนปรับปรุงแผน
๙. การประเมินผลสรุปบทเรียน

ภาคผนวก

แผนชุมชนบ้านโหนดหมู่ หมู่ที่ ๙ ตำบลหารเทา
อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

แผนชุมชนบ้านโหนดหมู่ หมู่ที่ ๙ ตำบลหารเทา
อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

.....

ประวัติหมู่บ้าน

บ้านโหนดหมู่ หมู่ที่ ๙ ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ได้แยกจาก หมู่ที่ ๕ บ้านทะเลเหมียง เมื่อวันที่ ๑๐ เดือน มิถุนายน ๒๕๓๕ นายสมพงค์ เกิดเอียด เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกของบ้านโหนดหมู่ เมื่อก่อนการอยู่อาศัย จะอยู่อาศัยกันเป็นกลุ่ม ๆ ตระกูลแรกที่เข้ามาอยู่อาศัย คือ บ้านควนสะตอ คือ ตระกูลแจ้งกระจ่าง บ้านทุ่งปาบ คือ ตระกูลเกตุหมูหย๊ะ บ้านทุ่งขุนหลวง คือ ตระกูลรัตนพิมล และตระกูลปลายแก้ว ตระกูลสุวรรณธนะ ที่ชาวบ้านได้เรียกว่าบ้านโหนดหมู่ เพราะมีต้นตะโหนดปลูกกันเป็นหย่อม ๆ ชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้านโหนดหมู่ ตระกูลแรกที่มาอยู่อาศัย คือ ตระกูลคงนวล ตระกูลพรหมเมศ ตระกูลยิ้มแก้ว และตระกูลเกิดแสงสุริยงค์

- **อาณาเขตติดต่อ**

  บ้านโหนดหมู่ ตั้งอยู่ในตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

  ทิศเหนือ ติดต่อกับ คลองสาธารณะกันระหว่าง หมู่ที่ ๑ ตำบลวังใหม่ อำเภอป่าบอน
  ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ทางรถไฟกันระหว่าง หมู่ที่ ๒ ตำบลหารเทา
  ทิศตะวันตก ติดต่อกับ หมู่ที่ ๕ ตำบลหารเทา
  ทิศใต้ ติดต่อกับ หมู่ที่ ๗ ตำบลหารเทา

- **ลักษณะภูมิประเทศ**

  มีสภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มและเนินมีแหล่งน้ำ ๓ สาย หารน้ำดำ หารหม้อ คลองวัดทุ่งขุนหลวง เหมืองน้ำ ๔ สาย เหมืองดิน เหมืองคอนกรีต ส่งน้ำจาก ท.ร.บ.ท่าเกวียน หมู่ที่ ๗ ตำบลหารเทา พื้นที่ดินปนทราย เหมาะแก่การทำการเกษตร ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เมื่อก่อนพื้นที่ส่วนใหญ่ทำนาข้าวเป็นหลัก แต่ปัจจุบันพื้นที่บางส่วนถูกเปลี่ยนเป็นสวนยางพารา เนื่องจากทำสวนยางพารา สามารถเพิ่มรายได้มากกว่า การทำนาข้าว

- **ประเพณี**

  - งานบวช - งานมงคลสมรส - ขึ้นบ้านใหม่
  - งานศพ และทำบุญตักบาตร - งานแก้สินบนมโนราห์
  - รดน้ำผู้สูงอายุ

ข้อมูลทั่วไป

๑. ลักษณะเขตที่ตั้งของหมู่บ้าน

ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหารเทา มีเนื้อที่ ๒,๑๒๔ ไร่ ใช้ทำการเกษตร ทำนา ๑,๑๒๔ ไร่ เป็นพื้นที่ทำสวนยาง และเลี้ยงสัตว์ ที่อยู่อาศัยประมาณ ๑,๐๐๐ ไร่ บ้านโหนดหมู่ หมู่ที่ ๙ ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง อยู่ห่างจากอำเภอปากพะยูน ประมาณ ๑๔ กิโลเมตร

ข้อมูลถนน

๑. ถนนคอนกรีต ซอยหน้าโรงเรียน
๒. ถนนลูกรัง บ้านปรายหาร
๓. ถนนลูกรัง บ้านควนตอ
๔. ถนนลูกรัง บ้านทุ่งขุนหลวง
๕. ถนนลูกรัง บ้านในพรุ
๖. ถนนลูกรัง บ้านในพรุ ถึง บ้านโคกปาบ
๗. ถนนลูกรัง สายบ้านเก่าถึงบ้านในพรุ
๘. ถนนลาดยาง บ้านโหนดหมู่ สายหารเทา-ป่าบาก

๒. ครัวเรือนและประชากร

- จำนวนครัวเรือนทั้งหมด **จำนวน ๒๓๔ ครัวเรือน**
- ประชากรในหมู่บ้านทั้งหมด **จำนวน ๕๖๗๘ คน**
- (แยกเป็นเพศชาย **๒๗๓** คน เพศหญิง **๒๙๔** คน)

๓. แหล่งน้ำ

๓.๑.บ่อน้ำตื้นส่วนตัว

- บ่อน้ำตื้นส่วนตัว จำนวน **๑๑** บ่อ ใช้การได้ จำนวน **๑๑** บ่อ

๓.๒.บ่อน้ำบาดาลส่วนตัว และสาธารณะ

- บ่อน้ำบาดาลส่วนตัว จำนวน **๙** บ่อ สามารถใช้การได้ จำนวน **๙** บ่อ
- บ่อน้ำบาดาลสาธารณะ จำนวน **๓** บ่อ สามารถใช้การได้ จำนวน **๒** บ่อ

๓.๓.ระบบน้ำประปา

- มีระบบน้ำประปา จำนวน **๑** แห่ง และสามารถใช้การได้ จำนวน **๑** แห่ง
- ครัวเรือนที่ใช้น้ำประปา จำนวน **๒๓๔** ครัวเรือน

๓.๔.มีน้ำประปาสำหรับ ไว้ใช้ภายในครัวเรือนเพียงพอตลอดปี

- มีน้ำ ใช้ประกอบอาหาร ล้างหน้า บ้วนปาก และแปรงฟัน เป็นต้น อีก จำนวน ๓ ลิตร) จำนวน **๒๓๔** ครัวเรือน คิดเป็น ๑๐๐ %
- น้ำดื่มที่สะอาดยังไม่มีไว้สำหรับดื่ม(ปริมาณน้ำ ๕ลิตร/คน /วันโดยใช้ดื่ม

๓.๕.น้ำเพื่อการเกษตรมี ๓แห่ง ๑ หารน้ำดำ ๒ หารหม้อ ๓ คลองวัดทุ่งขุนหลวงนิมิต

- มีเหมืองน้ำ ๒ สาย ๑ สายห้วยเหมืองสี (แบบคอนกรีตยาว ๒๐๐๐เมตร)
- สายหน้าเทศบาลถึงคลองวัดทุ่งขุนหลวงนิมิตเหมืองดิน ยาว๓๐๐๐ เมตร
- น้ำเพื่อการเกษตร มีเพียงพอตลอดทั้งปี จำนวน๑๐๐ ครัวเรือน

๔. บริการสาธารณะที่มีภายในหมู่บ้าน

๔.๑. มีวัด **๑** แห่ง ฌาปนสถานหัวสะพานเหล็ก ๑ แห่ง

๔.๒. คลังสัตว์หรือสัตว์แพทย์ อาสา หรืออาสาพัฒนาปศุสัตว์ มีจำนวน **๑** แห่ง

๔.๓.มีโรงเรียนประถม ๑ แห่ง ภาคบังคับ ๙ ปี อยู่ในรัศมีไม่เกิน๓กิโลเมตร จากโรงเรียนประถม จำนวน **๑** แห่ง

๔.๔.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนมี จำนวน **๑** แห่ง

๔.๕.หอกระจายข่าวหรือเสียงตามสายที่ใช้การได้มี จำนวน **๑** แห่ง

๔.๖.ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จำนวน **๒** แห่ง

๔.๗.ศาลาประชาคมหมู่บ้าน จำนวน **๑** แห่ง

๔.๘. สนามเด็กเล่น/สนามกีฬา มีจำนวน **๒** แห่ง

๕. ไฟฟ้า

มีไฟฟ้าใช้ ไม่ครบทุกครัวเรือน

๖. การคมนาคม และสื่อสาร

การใช้ถนนเส้นทางหลักภายในหมู่บ้าน ใช้การได้ดีตลอดทั้งปี ถนนสายเฉพาะที่อยู่ในเขตพื้นที่ของหมู่บ้าน ถนนลาดยาง **๒** กิโลเมตร ถนนที่ใช้เดินทางไปอำเภอมี จำนวน ๑ เส้นทาง เส้นทางที่สะดวกที่สุดจากหมู่บ้าน ถึงอำเภอที่ใกล้ที่สุดระยะทางทั้งหมด ๙ กิโลเมตร เป็นถนนลาดยาง **๙** กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง **๑๕** นาที

-ในเขตหมู่บ้านมีสะพานคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) จำนวน **๑** แห่ง

-รถปิกอัพ รถเก๋ง รถจักรยานยนต์ และจักรยานยนต์สองล้อ

- รถปิกอัพ รถเก๋ง มีจำนวน **๖๑** คัน **๕๑** ครัวเรือน
- รถจักรยานยนต์ มีจำนวน **๑๘๖** คัน **๑๕๔** ครัวเรือน
- รถจักรยานสองล้อ มีจำนวน **๒๘** คัน **๒๕** ครัวเรือน

-โทรศัพท์ ประจำบ้านโทรศัพท์ เคลื่อนที่ และระบบอินเตอร์เน็ต

- โทรศัพท์สาธารณะ มีจำนวน ๑ แห่ง
- โทรศัพท์เคลื่อนที่ (โทรศัพท์มือถือ) มีจำนวน **๑๘๕** ครัวเรือน
- วิทยุสื่อสาร จำนวน ๓ เครื่อง (อปพร.)
- อินเตอร์เน็ต จำนวน ๑๐ ครัวเรือน

๗. ร้านค้า

- ร้านค้าขายของชำหรือขายของเบ็ดเตล็ดและ/หรือผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน/ชุมชนมีจำนวน **๘** แห่ง
- ร้านขายของปัจจัยการผลิต จำนวน **๓** แห่ง
- ร้านซ่อมรถ จำนวน **๓** แห่ง
- ร้านจำหน่ายแก๊สหุงต้ม จำนวน **๓** แห่ง
- มีสถานที่บริการน้ำมัน จำนวน **๓** แห่ง
- มีโรงสี ขนาด ๒๐ แรงม้า จำนวน **๒** แห่ง

๘. เชื้อเพลิงในการหุงต้ม

- ครัวเรือนส่วนมากใช้ แก๊ส หรือใช้ไฟฟ้าในการหุงต้ม

๙. การมีที่ดินทำกิน

๑.ประเภทการมีที่ดินทำกินของครัวเรือน

- ครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และไม่ต้องเช่า มีจำนวน **๒๓๔** ครัวเรือน

- ครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง แต่ต้องเช่าเพิ่มบางส่วนมีจำนวน ๗ ครัวเรือน

๒.ลักษณะของเอกสารสิทธิ์ที่ดิน และการถือครองเอกสารสิทธิ์ที่ดิน

- พื้นที่รวมทั้งหมด มีจำนวน **๒,๑๒๔** ไร่ พื้นที่ทั้งหมดของหมู่บ้านมีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินประเภทโฉนด น.ส.๓ น.ส.๓ก น.ส.๓ข ใบจอง ส.ค.๑ ส.ค.๒ ส.ค.๓ น.ส.๓ก สน.๕ มีจำนวน **๒,๑๒๔** ไร่

เศรษฐกิจชุมชนบ้านโหนดหมู่ หมู่ที่ ๙ ตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

๑. รายได้

ที่	รายการรับ	เฉลี่ยบาท/ปี	หมายเหตุ
๑	ขายผลิตผลจากไร่ นา สวน	๒๕,๘๓๒,๘๗๓	
๒	ขายสัตว์เลี้ยง ไข่ มูลสัตว์ ซากสัตว์	๒๖๒,๖๒๙	
๓	ขายผลิตภัณฑ์จากงานหัตถกรรม งานฝีมือ	-	
๔	ขายสินค้าที่ซื้อมารวมทั้งการขายอาหาร	๑,๘๙๓,๔๓๙	
๕	ขายพืชสัตว์จากแหล่งธรรมชาติและขายขยะ	๖๗,๓๐๐	
๖	ค่าจ้างจากทำงานและบริการ	๕๕๗,๓๑๔	
๗	เงินเดือน เบี้ยเลี้ยง ค่าคอมมิชชั่น	๖,๐๑๑,๗๓๘	
๘	เงินสงเคราะห์โบนัส บำนาญค่าพยาบาลฯลฯ	๕๘๗,๑๐๖	
๙	ขายหรือเช่าที่ดิน บ้าน รถ เครื่องมือต่าง ๆ	๒,๐๖๔,๕๐๐	
๑๐	ดอกเบี้ยเงินปันผล ประกันชีวิต ลงทุน ลูกหนี้	๑,๘๙๐,๐๐๐	
๑๑	รายได้จากการเสี่ยงโชค	๒,๔๑๒,๗๖๕	
๑๒	เงินที่ได้จากการกู้ยืม ให้ยืม	๕๔๔,๘๘๒	
๑๓	ลูกหลาน ญาติพี่น้อง ส่งให้มา	๑๙๕,๐๓๑	
๑๔	เงินที่ผู้อื่นช่วยงานต่าง ๆ รวมค่าสินสอดทองมั่น	๑,๒๐๐,๐๐๐	
๑๕	เงินหรือลาภลอยที่มีคนนำมาให้กรณีพิเศษ	-	
	รวมรายรับของชุมชนบ้านโหนดหมู่	**๔๓,๕๑๙,๕๗๗**	

๒ . หนี้สิน

- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ๔,๒๘๘,๐๐๐.-บาท
- สหกรณ์ ๔,๐๒๐,๐๐๐.-บาท
- กลุ่มองค์กร ๑,๘๘๒,๑๐๐.-บาท
- หนี้นอกระบบ/นายทุน -
- กลุ่มออมทรัพย์ ๙,๐๖๖,๕๐๐.-บาท

๓. รายจ่าย ชุมชนบ้านโหนดหมู่

- หมวดที่ ๑ ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ ๑๔,๖๑๘,๐๔๖.-บาท
- หมวดที่ ๒ ค่าอาหาร ๕,๙๒๑,๖๙๙.-บาท

- หมวดที่ ๓ ยา-สุขภาพอนามัย ๑,๒๑๑,๐๘๐.-บาท
- หมวดที่ ๔ เสื้อผ้า เครื่องแต่งการ เครื่องประดับ ๑,๑๔๒,๕๓๕.-บาท
- หมวดที่ ๕ ที่อยู่อาศัย ๔,๙๒๐,๐๐๐.-บาท
- หมวดที่ ๖ ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนงานสังคมและเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ๑๕,๘๐๘,๘๐๐.-บาท
- หมวดที่ ๗ ค่าใช้จ่ายในการศึกษา ๘๙๔,๔๐๐.-บาท

สรุปรายจ่าย บ้านโหนดหมู่

ที่	รายการจ่าย	เฉลี่ยบาท/ปี	หมายเหตุ
	หมวดที่ ๑ ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ		
๑	ค่าจ้างแรงงาน	๕๓๖,๑๗๐	
๒	ค่าเช่า/ซื้อหรือลงทุนเครื่องมือในการประกอบอาชีพ เช่นเช่ารถไฟ เครื่องปั่นไฟรถเกี่ยวข้าว สร้างโรงเรียน ขุดบ่อปลา ถ้วย ชาม เมล็ดพันธุ์ อาหารสัตว์ ฯลฯ	๓,๖๖๖,๗๓๔	
๓	ค่าโดยสาร ค่าแสตมป์ ค่าส่งพัสดุภัณฑ์ ฯลฯ	๗๓,๗๒๓	
๔	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้กับพาหนะเดินทาง	๑,๔๙๙,๑๑๐	
๕	ค่าปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และยาขับไล่แมลงชีวภาพ	๒๑,๔๔๖	
๖	ค่าปุ๋ยเคมี สูตรต่าง ๆ ฮอร์โมน	๒,๒๙๓,๒๖๐	
๗	ยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช	๔๗,๗๒๐	
๘	ค่าซ้อมแซมอุปกรณ์ เครื่องมือการเกษตร	๔๒,๒๑๒	
๙	เงินสด เงินดาวน์ หรือเงินผ่อนเพื่อซื้อยานพาหนะ เช่น รถ เรือ ฯลฯ	๓,๐๔๗,๖๗๑	
๑๐	ซื้อสินค้าเพื่อจำหน่าย	๓,๓๙๒,๐๐๐	
	หมวดที่ ๒ ค่าอาหาร		
๑๑	ข้าวสารทุกชนิด	๓๑๙,๐๖๔	
๑๒	เนื้อสัตว์บกสัตว์น้ำ แมลง และสัตว์ที่ใช้เป็นอาหาร	๑,๔๔๒,๔๔๖	
๑๓	ค่าผักสดและผลไม้สดต่าง ๆ พริก หอม กระเทียม ขิงข่า ฯลฯ	๕๑๖,๓๕๐	
๑๔	ไข่สด เช่น ไข่เป็ด ไข่ไก่ ฯลฯ	๒๘๙,๓๖๑	
๑๕	เครื่องเทศ เช่น พริกไทย ก้านพลู ขมิ้น อบเชย ฯลฯ	๓,๔๐๐	
๑๖	อาหารแห้ง อาหารกระป๋อง อาหารหมักดอง ทุกชนิด อาหารสำเร็จรูปและเครื่องปรุงอาหาร เช่น กะปิ น้ำปลา น้ำตาล ฯลฯ	๖๙๖,๒๗๖	
๑๗	อาหารสำเร็จที่ซื้อจากร้าน เช่น ข้าวผัด ก๋วยเตี๋ยว กับข้าวถุง ขนมหวาน ไอศกรีม ฯลฯ	๑,๐๐๘,๒๖๘	
๑๘	น้ำสะอาด เช่นน้ำแร่ น้ำโพลารีส ฯลฯ	๖๐๙,๑๙๖	

๑๙	น้ำอัดลม ชา กาแฟ เครื่องดื่มเกลือแร่ เช่น สปอนเซอร์ ฯลฯ	๖๗,๕๐๐	
๒๐	ขนมทุกชนิด โอวัลติน ไมโล น้ำผลไม้ ฯลฯ	๑๙,๕๐๐	
๒๑	ขนมขบเคี้ยว ขนมกรุบกรอบ ลูกอม	๕๑๑,๖๖๕	
๒๒	ค่าขนมที่ให้เด็กไปโรงเรียน	๒๒๐,๗๐๐	
๒๓	ค่าเครื่องดื่มชูกำลัง เช่น กระทิงแดง ลิโพ ฯลฯ	๑๒,๕๕๐	
๒๔	เหล้า เบียร์ยาดอง ไวน์ กระแช่ ฯลฯ	๖๘,๗๐๐	
๒๕	ค่าเชื้อเพลิงในการหุงต้ม เช่น แก๊ส ถ่านฟืน ฯลฯ	๑๓๖,๗๒๓	
	หมวดที่ ๓ ยา – สุขภาพอนามัย		
๒๖	ยาแก้ปวด	๒,๖๐๐	
๒๗	ยารักษาโรค	๒๒๑,๕๐๐	
๒๘	ยาหรืออุปกรณ์คุมกำเนิด	๖,๓๐๐	
๒๙	ค่ารักษาพยาบาลที่สถานีอนามัย โรงพยาบาล และคลินิก	๗๐,๖๐๐	
๓๐	ยาสูบ บุหรี่ หมาก ยานัด ฯลฯ	๓๘๐,๖๘๐	
๓๑	ค่าประกันชีวิต ประกันสุขภาพ ประกันภัย	๕๒๙,๔๐๐	
	หมวดที่ ๔ เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ		
๓๒	เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย และเครื่องนอน	๗๔๑,๒๕๕	
๓๓	ค่าใช้จ่ายในการเสริมสวย เช่น ตัดผม ดัดผม ย้อมผม เครื่องสำอาง ครีมบำรุงผิว ฯลฯ	๑๕๖,๑๘๐	
๓๔	ซื้อทอง นาก เพชร พลอย และเครื่องประดับอื่น ๆ	๒๔๕,๑๐๐	
	หมวดที่ ๕ ที่อยู่อาศัย		
๓๕	เงินสด เงินดาวน์ หรือเงินผ่อน เพื่อซื้อหรือเช่าที่ดินหรือสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ	๘๕๐,๕๐๐	
๓๖	ค่าซ่อมแซม ต่อเติมหรือปลุกบ้าน หรือปรับปรุงบริเวณบ้าน/ที่ดิน	๖๒๖,๕๐๐	
๓๗	เงินสด เงินดาวน์ หรือเงินผ่อน เพื่อซื้อหรือซ่อมเครื่องใช้ในบ้าน เช่น โทรทัศน์ ตู้เย็น โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ	๑,๒๐๘,๗๐๐	
๓๘	ของใช้ประจำบ้าน เช่น สบู่ ยาสีฟัน แปลงสีฟัน ยาสระผม ผงซักฟอก จาน ชาม ช้อน ผ้าอนามัย ของเล่นเด็ก ฯลฯ	๙๔๕,๖๕๐	
๓๙	ค่าไฟฟ้า	๖๓๐,๓๖๕	
๔๐	ค่าน้ำประปา	๑๐๑,๖๘๕	
๔๑	ค่าโทรศัพท์ครัวเรือน และค่าบัตรเติมเงิน	๔๗๔,๕๐๐	
๔๒	ค่าหนังสือพิมพ์ หนังสือนิตยสาร ค่าภาษีต่าง ๆ เช่น ภาษีโรงเรือน ภาสีที่ดิน ค่าเก็บขยะ ฯลฯ	๘๒,๑๐๐	
๔๓	ภาษี	-	

	หมวดที่ ๖ ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนงานสังคม และการพักผ่อน		
๔๔	ฝากธนาคาร ซื้อพันธบัตร ฝากสหกรณ์ ออกเงินกู้	๒,๖๖๘,๕๐๐	
๔๕	จ่ายดอกเบี้ย ผ่อนใช้หนี้เงินกู้ยืม เล่นแชร์	๑๐,๓๓๕,๒๐๐	
๔๖	เงินทำบุญหรือบริจาค	๒๒๕,๖๐๐	
๔๗	เงินช่วยงานหรือเงินใส่ซองงานแต่งงาน	๑,๕๘๐,๗๐๐	
๔๘	ค่าใช้จ่ายในการจัดงานแต่ง(รวมค่าสินสอดทองหมั้น)งานศพ งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานวันเกิด ฯลฯ	๖๖๔,๒๐๐	
๔๙	จ่ายเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เช่น ค่าแผ่นซีดี ค่าตั๋วดูหนัง ดนตรี ลิเก และการแสดงอื่น ๆ ฯลฯ	๕,๕๐๐	
๕๐	ซื้อสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข นก ปลา ฯลฯ หรือดอกไม้ประดับ	๑๕,๐๐๐	
๕๑	เงินเดือนหรือเงินที่ส่งไปช่วยเหลือญาติในครอบครัวที่อยู่ที่อื่น	๒๕,๕๐๐	
๕๒	เงินที่เสียไปโดยไม่เต็มใจ เช่น ทำเงินหาย ถูกลักขโมย ถูกปรับ	-	
๕๓	เงินที่จ่ายเพื่อการเสี่ยงโชค เช่น ซื้อหวย ล๊อตเตอรี่หรือสลากกินแบ่ง ฯลฯ	๒๘๘,๖๐๐	
๕๔	เงินเสี่ยงโชคในรูปแบบต่าง ๆ	-	
	หมวดที่ ๗ ค่าใช้จ่ายในการศึกษา		
๕๕	ค่าเทอม ค่าเรียนพิเศษ ค่ากิจกรรม	๕๔๘,๘๐๐	
๕๖	ค่าอุปกรณ์การเรียน เช่น สมุด หนังสือ เครื่องเขียน กระเป๋า ฯลฯ	๒๒๕,๖๐๐	
๕๗	ค่าชุดนักเรียน ชุดพละ ชุดลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ฯลฯ	๑๒๐,๐๐๐	
	รวมรายจ่ายของชุมชนบ้านโหนดหมู่	๓๙,๕๙๖,๕๖๐	

๑๐. การทำนา

ครัวเรือนที่ทำนาจำแนกตามขนาดพื้นที่ทำนา

- พื้นที่ทำนา มีจำนวน **๑,๑๒๕** ไร่ - ครัวเรือนที่ทำนา มีจำนวน **๑๐๒** ครัวเรือน
- ครัวเรือนทำนาไม่เกิน **๕** ไร่ มีจำนวน **๔๒** ครัวเรือน
- ครัวเรือนที่ทำนา ๖ – ๘ ไร่ มีจำนวน **๔๕** ครัวเรือน
- ครัวเรือนที่ทำนา ๘-๑๐ ไร่ มีจำนวน ๑๕ ครัวเรือน

๑๑. การทำสวน/ปลูกพืช

- การทำสวนยางพารา จำนวน **๑,๐๒๕** ไร่ จำนวน **๑๕๒** ครัวเรือน
- การปลูกพืช ผัก จำนวน **๑๖๘** ครัวเรือน

๑๒. การเลี้ยงสัตว์

- การเลี้ยงวัวเนื้อเพื่อจำหน่าย มีจำนวน **๓๐** ครัวเรือน จำนวนวัวที่เลี้ยง **๑๕๐** ตัว
- การเลี้ยงหมู จำนวน **๔** ครัวเรือน **๔๐** ตัว
- ครัวเรือนเลี้ยงเป็ด ไก่ เพื่อขายและไว้กิน จำนวน **๓๑** ครัวเรือน
- เลี้ยงปลา/ทำการประมง **๔๗** ครัวเรือน
- สัตว์เลี้ยงใช้งานและเครื่องจักรในการเกษตร
- ควายเหล็กหรือรถไถเล็กมีเป็นของตนเอง จำนวน **๗** ครัวเรือน
- ไม่มีควายเหล็กหรือรถไถเล็ก และต้องจ้าง จำนวน **๑๘** ครัวเรือน

๑๓. การรับจ้าง

- ครัวเรือนที่มีคนประกอบอาชีพรับจ้างมีจำนวน **๓๕** ครัวเรือน ส่วนมากรับจ้างทำงาน ช่างฝีมือ เช่น อุตสาหกรรมในโรงงาน จำนวน ๖ คน เย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป **๔** คน ช่างไม้ ๑๐คน ช่างปูน **๑๗** คน ช่างซ่อมเครื่องยนต์ **๓** คน ขับรถ ๓ คน กรีดยางจ้าง ๒๐ ครัวเรือน

๑๔. สภาพปัญหาหมู่บ้าน (ทุกข์)

๑. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- ถนนเป็นถนนลูกรังมีฝุ่นละอองในฤดูแล้ง
- ประปาหมู่บ้านชำรุด
- ประตูปิดเปิดระบายน้ำและท่อระบายน้ำและคันดินริมคลองยังไม่มี
- เหมืองส่งน้ำตื่นมีวัชพืชและในแห่งน้ำ
- ไฟฟ้าภายในครัวเรือนยังมีไม่ครอบทุกครัวเรือนและไฟฟ้าส่องทาง

๒. ด้านสุขภาพและอนามัย

- โรคเบาหวาน ความดัน ไขมันในเส้นเลือด อ้วน สารพิษ
- ไม่มีน้ำดื่มที่สะอาดภายในชุมชน

๓. ด้านสิ่งแวดล้อม

- ฝุ่นละออง - ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

๔. ด้านสังคม

- คนว่างงาน
- ครอบครัวมีรายได้น้อย เด็กกำพร้า และด้อยโอกาส คนพิการ

๕. ด้านความรู้การศึกษา

- พัฒนาฝีมือแรงงาน

๖. ด้านเศรษฐกิจ

- มีหนี้สิน/ไม่มีที่ทำกิน - น้ำเพื่อการเกษตร

จุดแข็ง (ทุน ศักยภาพชุมชน)

ผู้นำ ฝ่ายปกครอง

๑.นายรื่น แจ้งกระจ่าง ผู้ใหญ่บ้าน

๒. นางประจวบ ใหม่แก้ว ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง

๓. นางชบา ช่วยชู ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง

๔. นายอำนวย สงเขียว ผู้ช่วยฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย

ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นายศักดิ์ชัย แจ้งกระจ่าง รองนายกเทศมนตรีตำบลหารเทา

สถานที่สำคัญ และศักยภาพชุมชน

* วัดทุ่งขุนหลวง
* โรงเรียนบ้านทะเลเหมียง
* หารน้ำดำ
* หารหม้อ
* ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านโหนดหมู่
* ธนาคารหมู่บ้านโหนดหมู่
* โรงสีชุมชน
*ประปาหมู่บ้าน
* กลุ่มอาชีพ
* กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโหนดหมู่
* กลุ่มผู้สูงอายุ
* กลุ่มสตรี และกลุ่มเยาวชน
* กลุ่มปุ๋ย
* กองทุนสวัสดิการชุมชน
* กอทุนแม่ของแผ่นดิน
* โรงน้ำดื่มชุมชน

ความคาดหวังของชุมชน

๑. ด้านเศรษฐกิจ

- สร้างเครื่องสูบน้ำเพื่อการเกษตร และระบบท่อส่งน้ำ
- รถไถนาขนาดใหญ่ / ขนาดเล็ก
- ผลผลิตทางการเกษตรราคาตกต่ำ
- การบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร
- ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ชีวภาพ / เคมี ในระบบกลุ่ม

๒. ด้านสังคม การศึกษา

- ฝึกอบรมกลุ่มอาชีพ
- ส่งเสริมการศึกษาทั้งใน และนอกระบบ
- ป้องกันและเฝ้าระวังยาเสพติด
- ทุนการศึกษา
-การศึกษาดูงาน

๓. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- ปรับปรุงระบบประปาภายในหมู่บ้าน
- ถนนทุกสายภายในหมู่บ้าน เช่น ลาดยาง คอนกรีต ยกระดับบดอัด
- ท่อระบายน้ำทุกจุดที่มีน้ำท่วมขัง

- สร้างแหล่งกักเก็บน้ำใช้เพื่อการเกษตร
- ปรังปรุงประตูระบายน้ำและฝ่ายกันน้ำ
- ขยายเขตไฟส่องทาง
- ขยายเสียงตามสาย
- ลานกีฬาหมู่บ้าน
- ลานตากข้าว

๔. ด้านสิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข
- สถานที่จัดเก็บขยะ
- ส่งเสริมการออกกำลังกาย
- ส่งเสริมการตรวจสุขภาพ
- ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การจัดการระบบนิเวศ

๕. ด้านวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น
- ส่งเสริมผู้นำด้านอาชีพต่างๆ

ตารางวิเคราะห์ หาสาเหตุของปัญหา / แนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชน

จุดอ่อน / ปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
ด้านโครงสร้างพื้นฐาน		
๑.ป้ายถนน (เปลี่ยนชื่อป้าย) ๒. ป้ายสายตรวจ ๓. เปลี่ยนชื่อโรงเรียน	๑. มาจากการแยกหมู่บ้านแต่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงชื่อ	๑.ทำประชาคมเปลี่ยนชื่อเป็นหมู่บ้าน
๔.เพิ่มป้ายสัญญาณต่างๆ บนสองข้างทาง	๒. คนขับรถขับไม่ระวังสัตว์ข้างถนน	๒.ติดป้ายสัญญาณ ระวังสัตว์ข้ามถนน
๕.ถนนหนทางเป็นหลุมเป็นบ่อ	๓. ถนนไม่ได้มาตรฐานเป็นถนนลูกรัง	๓.ยกระดับถนนเป็นถนนบดอัด
๖.ติดตั้งไฟส่องทางตามจุดต่างๆทุกจุด	๔.ยังขาดงบประมาณในการติดตั้ง	๔.เพิ่มจุดในการติดตั้งให้ทั่วถึง
๗.เหมืองส่งน้ำตื้นเขินทุกสาย	๕.ขาดการพัฒนาอย่างจริงจัง	๕.ปรับปรุงขุดลอกระบบส่งน้ำให้ได้มาตรฐาน(พร้อมฝายกันน้ำ)
๘. ขาดแคลนไฟฟ้า	๖.ไม่มีงบประมาณ	๖.ขยายเขตไฟฟ้าให้ทั่วถึง
๙. ประปาหมู่บ้าน	๗.ไม่สะอาด ไหลช้า เพราะสายเมนประปามีขนาดเล็ก และชำรุดบางส่วน	๗.สร้างถังกรองประปาให้ได้มาตรฐาน(พร้อมอุปโภคและบริโภค)
		๘.ติดตั้งเสียงตามสายภายในหมู่บ้าน
๑๐.ติดตั้งเสียงตามสาย	๘.การประชาสัมพันธ์ข่าวสารยังไม่ทั่วถึง	
ด้านเศรษฐกิจ และด้านสภาพแรงงาน		
๑.ต้นทุนการในการผลิตสูง รายได้น้อย	๑.ไม่มีทางเลือกอื่น	๑.ผลิตปุ๋ยไว้ใช้เอง ทำปุ๋ยหมัก
๒.ไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง	๒.ไม่รักอาชีพ มีค่านิยมที่ผิดๆ	๒.ส่งเสริมการประกอบอาชีพที่มั่นคง
		๓.ใช้พืชตระกูลถั่วมาปรับปรุงที่ดิน
๓.ไม่รับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง	๓.ขาดการบำรุงรักษาดิน	- ปรับปรุงให้ดินโล่ง ปลูกหญ้าไว้เลี้ยงวัว
๔.ขาดความรับผิดชอบโดยสันดาน	- ไม่มีพื้นที่เลี้ยงสัตว์เป็นของตัวเอง	- สร้างความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันระหว่างเจ้าของที่ดิน
๕.ดินเสื่อมคุณภาพ มีปัญหาเรื่องพื้นที่การเลี้ยงสัตว์	- ยังไม่มีอาชีพเสริม	- สร้างโรงอบข้าว และลานตากข้าว
๖.ศัตรูทำลายพืชไร่ ในการทำเกษตร	- พื้นที่รกร้างขาดการปรับปรุง	- รวยรวมกลุ่มกัน ซื้อ – ขายข้าว
๗.ขาดการวางแผนในการทำการเกษตร	- ต่างคนก็ต่างทำ ต้องการทำประโยชน์ในที่ดินของตนเอง	- หาอาชีพเสริมให้ชุมชน
๘.ไม่ได้เก็บผลผลิตไว้ได้นาน ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา	- ข้าวชื้นเก็บได้ไม่นานยุ่งยากในการเก็บรักษา	- ส่งเสริมการเพิ่มรายได้ การซื้อและหาตลาดที่แน่นอน
๙.ขาดการส่งเสริมการประกอบการตลาดไม่แน่นอน	- ไม่มีตลาดรับซื้อ , ตลาดไม่พอใจในสินค้า	- ปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์
๑๐.ผลิตภัณฑ์ไม่มีคุณภาพ		๔.จัดซื้อเครื่องมือทางเกษตร
๑๑.เครื่องมือทางการเกษตร/เครื่องจักร	๔.ขาดเครื่องมือทางเกษตร/เครื่องจักร	
จุดอ่อน / ปัญหา	**สาเหตุ**	**แนวทางแก้ไข**
ด้านสุขาภาพ อนามัย และด้านยาเสพติด		

๑.ยึดติดกับค่านิยมเก่าๆ ๒.เวชภัณฑ์ในสถานที่ไม่มีคุณภาพ ๓.ยังขาดการดูแลเอาใจใส่สุขภาพตัว ๔.ปัญหาเรื่องโรคเรื้อรังของตัวเอง ๕.ห้องน้ำไม่สะอาด ๖.น้ำดื่มไม่สะอาด ๗.สาธารณสุขมูลฐานขาดอุปกรณ์ทางการแพทย์ ๘.ลานกีฬาชุมชน	๑.เพื่อสังคมส่วนตัว ๒.งบประมาณไม่เพียงพอ - การแยกชั้นวรรณะ และสิทธิในการรักษาไม่เท่ากัน ๓.ไม่แก้ไขพฤติกรรมในการบำรุงสุขภาพที่ถูต้อง ๔.ขาดการดูแลรักษา ๕.ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ๖.ไม่มีลานกีฬาในชุมชน/ไม่มีงบประมาณ	๑.ปฏิบัติตัวให้เหมาะเป็นบางโอกาส ๒.จัดหางบประมาณ อุปกรณ์ และเวชภัณฑ์เพิ่ม ๓.ส่งเสริมการออกกำลังกาย ตรวจโรคประจำปี การปฏิบัติตนที่ถูกต้อง ๔.ปรับปรุงใหม่ ๕.จัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์ ๖.จัดหางบประมาณ และสร้างลานกีฬาชุมชน
<u>ด้านความรู้ และการศึกษา</u> ๑.การเรียนรู้เรื่องฝึกอาชีพยังขาดความรู้ ๒.ขาดห้องสมุดประชาชน ๓.นักเรียนไม่จบภาคบังคับ ๔.ขาดที่ทำการศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์วัดทุ่งขุนหลวงนิมิต ๕.ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ๖.ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	 ๑.ไม่มีหน่วยงานในการส่งเสริมการฝึกอาชีพ ๒.ไม่มีแหล่งศึกษาหาความรู้ ๓.ยังมีรายได้ไม่เพียงพอ - ไม่มีทุนในการศึกษา - ปัญหาครอบครัว - ปัญหาทางสังคม ๔.ยังอาศัยอาคารโรงเรียนบ้านทะเลเหมียง ๕.เด็กและเยาวชนขาดความรู้เกี่ยวประวัติของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ๖.ขาดสื่อในการเรียนรู้	 ๑.จัดหาหน่วยงานมาฝึกอบรมด้านอาชีพ ๒.สร้างหอสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติ ๓.จัดหางบประมาณเพื่อจัดสรรทุนการศึกษา -ส่งเสริมให้ศึกษาต่อ กศน. -ฝึกอาชีพในชุมชน -จัดหาทุนการศึกษา ทุนด้านอาชีพ ๔.จัดซื้อที่ดินและสร้างอาคารหลังใหม่ ๕.ควรจัดให้มีในแผนการเรียนการสอนของนักเรียน / ให้ผู้นำชุมชนเข้าไปบรรยายอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง ๖.จัดซื้ออุปกรณ์พร้อมสื่อ
จุดอ่อน / ปัญหา	**สาเหตุ**	**แนวทางแก้ไข**
<u>ด้านการมีส่วนร่วม และความเข้มแข็งของชุมชน</u> ๑.ขาดการประสานในการเฝ้าระวังในชุมชน ๒.การเลือกตั้ง	 ๑.ไม่มีเหตุการณ์ที่คิดว่าจะเป็นอันตรายเกิดขึ้น ๒.การใช้สิทธิ์ยังไม่ครบ ๑๐๐%	 ๑.มีศูนย์เฝ้าระวังภัยที่จะเกิดขึ้น ๒.รณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง
<u>ด้านสิ่งแวดล้อม</u> ๑.ฝุ่นละอองรบกวน	 ๑.ถนนลูกรัง	

๒.ทิ้งขยะไม่เป็นที่	๒.ไม่มีที่ทิ้งขยะ	๑.จัดหางบประมาณทำถนนคอนกรีต ลาดยาง ๒.คัดแยก และกำจัดขยะโดยอาศัยความร่วมมือจากตนเองและรอบข้าง
๓.น้ำเสีย	๓.มาจากสารเคมีในการทำการเกษตร	๓.ลดการใช้สารเคมีให้น้อยลง
๔.ต้นไม้สาธารณะถูกทำลาย	๔.ชาวบ้านที่ตัดไม้มาทำสิ่งปลูกสร้างเพิ่มมากขึ้น	๔.ควบคุมการตัดไม้ทำลายป่า ปลูกไม้เพิ่มดูแลรักษาป่า
๕.พันธ์ปลาลดลง	๕.การจับปลาที่ผิดวิธี สารเคมีทำลาย	๕.ไม่ควรจับปลาในฤดูวางไข่ และไม่สารเคมีหรือเครื่องมือร้ายแรง
๖.ดินเสื่อมสภาพ	๖.ใช้สารเคมีมากเกินไป	๖.ผลิตปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ

แผนงาน/โครงการพัฒนาหมู่บ้าน ประจำปี ๒๕๖๓

กิจกรรม อปท./หน่วยงานดำเนินการให้/ชุมชน

แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ
ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	๑. ปรับปรุงถนนลูกรังทุกสายในหมู่บ้าน	ม.ค. - ก.ย.	๒๐๐,๐๐๐	เทศบาลตำบลหารเทา
	๒.ปรับถนนลูกรังสายบ้านโหนดหมู่	พ.ค. - มิ.ย.	๕๐,๐๐๐	เทศบาลตำบลหารเทา
	๓.ฝังท่อส่งน้ำขนาด๑๐นิ้ว ๕๐๐ เมตร	ม.ค. – มี.ค.	๕๕๘,๔๐๐	เทศบาลตำบลหารเทา
	๔.ขยายเขตไฟฟ้า ๑,๕๐๐เมตร	ม.ค. – ก.ย.	๕๐๐,๐๐๐	เทศบาลตำบลหารเทา/ไฟฟ้า
	๕.ขุดลอกเหมืองน้ำสาย เทศบาล - ข้างท่าขุนหลวง	ม.ค. – ก.ย.	๒๐๐,๐๐๐	เทศบาลตำบลหารเทา
	๖.ขุดลอกวัชพืชสายหารหม้อ	ม.ค. – ก.ย.	๑๐๐,๐๐๐	เทศบาลตำบลหารเทา/ทหารช่าง
	๗.ก่อสร้างถังประปาบ้านทุ่งขุนหลวง	ม.ค. – ก.ย.	๘๐๐,๐๐๐	เทศบาลตำบลหารเทา/กรมทรัพยากรน้ำ
	๘.เครื่องสูบน้ำ ๒ แรงม้า	ม.ค. – ก.ย.	๕๐,๐๐๐	เทศบาลตำบลหารเทา
	๙.อาคารที่ทำการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหลังใหม่	ม.ค. - ธ.ค.	๑,๕๒๐,๐๐๐	ชุมชนดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วในปี ๒๕๕๙
	๑๐.ถนนลาดยางสายโหนดหมู่ - วังใหม่	ม.ค. - ธ.ค.	๙,๐๐๐,๐๐๐,	อบจ./กรมทางหลวงชนบท
	๑๑. ถนนลาดยางในพรุ - วัดทุ่งขุนหลวง	ม.ค. - ธ.ค.	๙,๐๐๐,๐๐๐	อบจ./กรมทางหลวงชนบท
	๑๒. ไฟส่องทางขยายเขต ๒๐ จุด	ม.ค. - ธ.ค.	๒๐๐,๐๐๐	เทศบาลตำบลหารเทา
	๑๓. ยกระดับคันคลองหารน้ำดำ ๑,๕๐๐ ม. .	ม.ค. - ธ.ค.	๓๐๐,๐๐๐	เทศบาลตำบลหารเทา

แผนงาน/โครงการพัฒนาหมู่บ้าน ประจำปี ๒๕๖๓

กิจกรรม อปท./หน่วยงานดำเนินการให้/ชุมชน

แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ
ด้านเศรษฐกิจ	๑.ผลิตปุ๋ยเคมีชีวภาพ	ม.ค. - ก.ย.	๕๐,๐๐๐	กรมการปกครอง/ชุมชน
	๒.ปุ๋ยพืชสด	ม.ค. - ก.ย.	๑๐,๐๐๐	กรมพัฒนาที่ดิน/ชุมชน
	๓.ปลูกมะนาวในท่อซิเมนต์	ม.ค. – มี.ค.	๑๐๐,๐๐๐	พัฒนาชุมชน
	๔.เลี้ยงไก่ไข่	ม.ค. – ก.ย.	๗๐,๐๐๐	เกษตร/ชุมชน
	๕.เพาะเห็ดนางฟ้า	ม.ค. – ก.ย.	๓๐,๐๐๐	เกษตร/ชุมชน
	๖.จัดซื้อเวชภัณฑ์ทางด้านปศุสัตว์	ม.ค. – ก.ย.	๑๐,๐๐๐	กรมปศุสัตว์/ชุมชน
	๗.เลี้ยงโคขุน	ม.ค. – ก.ย.	๑๐๐,๐๐๐	กรมปศุสัตว์/เทศบาลตำบลหารเทา
	๘.เลี้ยงปลา	ม.ค. – ก.ย.	๑๐๐,๐๐๐	กรมประมง/กองทุนหมู่บ้าน
	๙.เลี้ยงปลากินพืช	ม.ค. – ก.ย.	๓๕,๐๐๐	ยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข
	๑๐.เลี้ยงปลาดุก	ม.ค. – ก.ย.	๗๐,๐๐๐	ยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข
	๑๑.จัดทำบัญชีรับ-จ่าย ครัวเรือน	ม.ค. – ส.ค.	๔,๐๐๐	สกว.

แผนงาน/โครงการพัฒนาหมู่บ้าน ประจำปี ๒๕๖๓

กิจกรรม อปท./หน่วยงานดำเนินการให้/ชุมชน

แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ
ด้านเศรษฐกิจ	๑๒.อบรมวางแผนการทำบัญชีรับ-จ่าย	ม.ค. - ก.ย.	๑๐,๐๐๐	ธกส./กศน./ชุมชน
	๑๓.ขุดยกล่องสวนไร่นาสวนผสม	ม.ค. - ก.ย.	๒๐๐,๐๐๐	กรมพัฒนาที่ดิน/ชุมชน
	๑๔.ฝึกอาชีพ ซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า รถมอเตอร์ไซค์	ม.ค. – มี.ค.	๕๐,๐๐๐	กศน./แรงงานจังหวัด
	๑๕.แปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน	ม.ค. – ก.ย.	๑๐,๐๐๐	กศน./เกษตร/ธกส.
	๑๖.เพาะพันธุ์ปลาในทำนบปลาหมู่บ้าน	ม.ค. – ก.ย.	๓๐๐,๐๐๐	ประมง
	๑๗.กองทุนปุ๋ย	ม.ค. – ก.ย.	๑๕๐,๐๐๐	กรมปกครอง/ชุมชน
ด้านสุขภาพอนามัย	๑.อบรมวางแผนสุขภาพสมาชิกในครัวเรือน	ม.ค. – ก.ย.	๑๕,๐๐๐	สาธารณสุข/อสม.
และด้านยาเสพติด	๒อบรมทักษะการปฐมพยาบาลให้ อสม.	ม.ค. – ก.ย.	๑๐,๐๐๐	สาธารณสุข/เทศบาลตำบลหารเทา
	๓.จัดซื้ออุปกรณ์วัดความดันและเครื่องเจาะเบาหวาน	ม.ค. – ก.ย.	๑๕,๐๐๐	สาธารณสุข/เทศบาลตำบลหารเทา
	๔.ปลูกจิตสำนึกชุมชนรักสุขภาพ	ม.ค. – ก.ย.	๑๐,๐๐๐	สาธารณสุข/เทศบาลตำบลหารเทา
	๕.เฝ้าระวังโรคติดต่อ	ม.ค. – ก.ย.	๓๐,๐๐๐	สาธารณสุข/เทศบาลตำบลหารเทา

แผนงาน/โครงการพัฒนาหมู่บ้าน ประจำปี ๒๕๖๓

กิจกรรม อปท./หน่วยงานดำเนินการให้/ชุมชน

แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ
ด้านสุขภาพอนามัย	๖.จัดกิจกรรมนันทนาการ	ม.ค. - ก.ย.	๑๐,๐๐๐	สาธารณสุข/เทศบาลตำบลหารเทา
และด้านยาเสพติด	๗.กองทุนสวัสดิการ ผู้ด้อยโอกาส	ม.ค. - ก.ย.	๒๐๐,๐๐๐	พัฒนาสังคมฯ
	๘.กิจกรรมส่งเสริมกีฬาเยาวชน	ม.ค. - ธ.ค.	๒๐,๐๐๐	ศตส.อ./ชุมชน
ด้านการศึกษา	๑.เครื่องมืออุปกรณ์ในการฝึกอาชีพ	ม.ค. – ก.ย.	๑๐,๐๐๐	กศน./เกษตร/ธกส.
	๒.ศึกษาดูงาน(เด็กและเยาวชน)	ม.ค. – ก.ย.	๓๐๐,๐๐๐	ประมง
	๓.ศึกษาดูงานด้านอาชีพ กลุ่มเกษตรกร	ม.ค. – ก.ย.	๑๕๐,๐๐๐	กรมปกครอง/ชุมชน
	๔.จัดการศึกษาให้เด็กที่ไม่มีโอกาสเรียนต่อระดับมัธยม(ม.๖)			
ด้านสิ่งแวดล้อม	๑.ปลูกป่าชุมชน	ม.ค. – ก.ย.	๕๐,๐๐๐	ป่าไม้จังหวัด
	๒.ปล่อยปลาในแหล่งน้ำธรรมชาติ	ม.ค. – ก.ย.	๑๐๐,๐๐๐	ประมง
	๓.คัดแยกขยะในชุมชน	ม.ค. – ส.ค.	๕๐,๐๐๐	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนงาน/โครงการพัฒนาหมู่บ้าน ประจำปี ๒๕๖๓

กิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการเอง

แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ
	๑.ทำปุ๋ยหมัก	ม.ค. - ธ.ค.	๕,๐๐๐	ชุมชน
	๒.ส่งเสริมปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ	ม.ค. – ธ.ค.	-	ชุมชน
	๓.ป้องกันลูกน้ำยุงลาย/ส่งเสริมปลูกสมุนไพรในครัวเรือน	ม.ค. - ธ.ค.	๒๐,๐๐๐	สาธารณสุขมูลฐานบ้านโหนดหมู่
	๔.ปรับปรุงศูนย์การเรียนชุมชน	ม.ค. - ธ.ค.	๖๒๐,๐๐๐	ชุมชน
	๕.จัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังภัยภายในหมู่บ้าน	ม.ค. - ธ.ค.	-	ชุมชน
	๖.รณรงค์ให้ความรู้ด้านประชาธิปไตย	ม.ค. - ธ.ค.	-	ชุมชน
	๗.การจัดสวัสดิการให้กับผู้ด้อยโอกาส	ม.ค. - ธ.ค.	๖๐,๐๐๐	ชุมชน
	๘.พัฒนาศักยภาพกรรมการกลุ่มออมทรัพย์	ม.ค. - ธ.ค.	๕,๐๐๐	ชุมชน
	๙.ประชุมสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน/กลุ่มออมทรัพย์	ม.ค. - ธ.ค.	-	ชุมชน
	๑๐.ดำเนินธุรกิจธนาคารหมู่บ้าน	ม.ค. - ธ.ค.	-	ชุมชน
	๑๑.ดำเนินงานกิจกรรมกองทุนแม่ของแผ่นดิน	ม.ค. - ธ.ค.	-	ชุมชน
	๑๒.ดำเนินกิจกรรมพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับสมาชิกธนาคารหมู่บ้าน	ม.ค. - ธ.ค.	-	ชุมชน
	๑๓.กำจัดผักตบชวา	ม.ค. - ธ.ค.	-	ชุมชน
	๑๔.การดูแลสุขภาพป้องกันโรคติดต่อ ไข้เลือดออก เบาหวาน	ม.ค. - ธ.ค.	-	ชุมชน
	๑๕.จัดงานวันกตัญญูประจำปี	เม.ย.	๑๕,๐๐๐	ชุมชน
	๑๖.ส่งเสริมเยาวชนร่วมกิจกรรมวันเข้าพรรษา-ออกพรรษา	ก.ค.-พ.ย.	-	ชุมชน
	๑๗.จัดกิจกรรมวันสาร์ทเดือนสิบ	ต.ค.	-	ชุมชน
	๑๘.จัดกิจกรรมสืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีชักพระ	ต.ค. - พ.ย.	-	ชุมชน
	๑๙.จัดเวรยามเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด	ม.ค. - ธ.ค.	-	ชุมชน
	๒๐.รณรงค์กำจัดขยะให้หน้าบ้านน่ามอง	ม.ค. - ธ.ค.	-	ชุมชน
	๒๑.ขยายผลปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ระดับครัวเรือน	ม.ค. - ธ.ค.	-	ชุมชน
	๒๒.กิจกรรมหมู่บ้านรักษาศีลห้า	ม.ค. - ธ.ค.	-	ชุมชน

แผนงาน/โครงการพัฒนาหมู่บ้าน ประจำปี ๒๕๖๔

กิจกรรม อปท./หน่วยงานดำเนินการให้/ชุมชน

แผนงาน	โครงการ/กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ
ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	๑. ซ่อมแซมฝายชะลอน้ำหารหม้อ หมู่ที่ ๙ บ้านโหนดหมู่ ตำบลหารเทา	ม.ค. - ก.ย.	๑,๐๐๐,๐๐๐.-	- จังหวัดพัทลุง - ที่ทำการปกครองอำเภอปากพะยูน
	๒. ขุดลอกคลองหารหม้อ ระยะทาง ๒ กิโลเมตร หมู่ที่ ๙ บ้านโหนดหมู่ ตำบลหารเทา	ม.ค. - ก.ย.	๕๐๐,๐๐๐.-	- จังหวัดพัทลุง - ที่ทำการปกครองอำเภอปากพะยูน
	๓. เจาะประปาเพื่อการเกษตรเพิ่มเติม จำนวน ๓ จุด หมู่ที่ ๙ บ้านโหนดหมู่ ตำบลหารเทา	ม.ค. - ก.ย.	๓,๕๐๐,๐๐๐.-	- จังหวัดพัทลุง - ที่ทำการปกครองอำเภอปากพะยูน

คำขวัญ

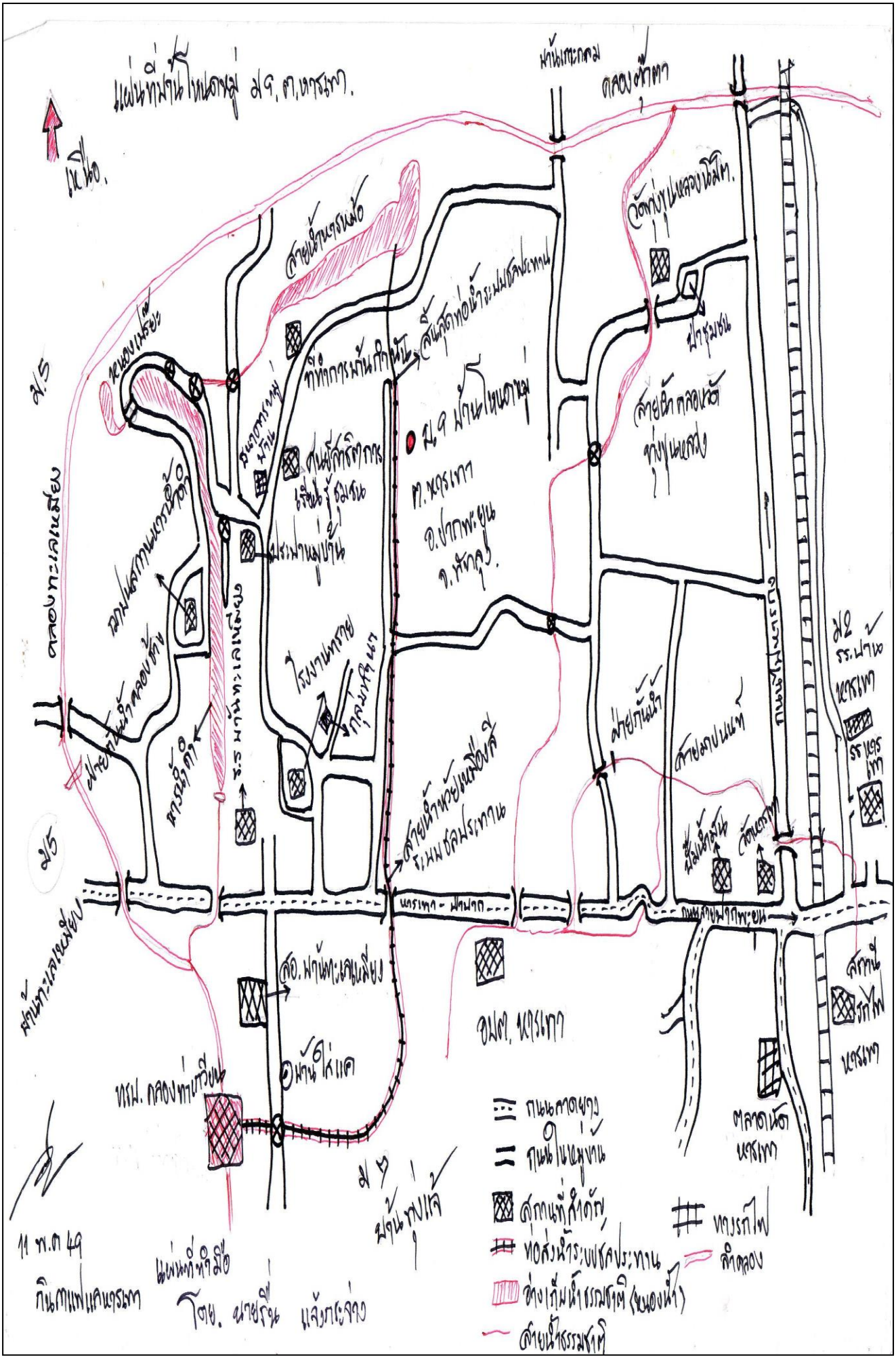
กลุ่มออมทรัพย์ดี กองทุนแม่ของแผ่นดินเด่น
เน้นคุณธรรม นำประชาธิปไตย
ก้าวไกลทางการเมือง รุ่งเรืองวัฒนธรรม
นำด้านกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม

วิสัยทัศน์

คนโหนดหมู่ มีงานทำ
มีรายได้ อยู่ดีกินดี
พึ่งตนเองได้ ครอบครัวอบอุ่น
ชุมชนเข้มแข็ง สังคมเจริญภายในปี ๒๕๖๕

ทิศทางการพัฒนา

๑.ส่งเสริมชุมชนใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรง วิถีชีวิต
๒.เพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการ พัฒนาชุมชนสู่ความเข้มแข็ง
๓.พัฒนาสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็ง อบอุ่นและมั่นคง

แผนที่สังเขป ที่ทำการ อบต.ท่าน้ำไทยน้อย หมู่ที่ 4
ทิศเหนือ
ทางหลวงหมายเลข 5
ทางหลวงหมายเลข 32
ทางหลวงหมายเลข 3
ทางหลวงหมายเลข 3
ทางหลวงหมายเลข 3

รายงานการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)

ชื่อหมู่บ้านวังนกไข่

ตำบลหนองนกไข่ อำเภอกระทุ่มแบน

จังหวัดสมุทรสาคร

จัดทำโดย

กลุ่มปฏิบัติการที่ 2

นางฐพัชร์รดา	ธนินท์จิรานนท์	ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักงานจังหวัดศรีษะเกษ
นางสาวสิริกุล	เลี้ยงอนันต์	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักผังเมืองรวม
นายชวลิต	จรัสตระกูล	ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์
นายบรรพต	จันทรวงษ์	ตำแหน่ง นายอำเภอกระทุ่มแบน
นายสังคม	คัดเชียงแสน	ตำแหน่ง นายอำเภอแม่สะเรียง
นายสุภโชค	พนาลิกุล	ตำแหน่ง นายอำเภอศรีบุญเรือง
นายจำเริญ	แหวนเพ็ชร	ตำแหน่ง พัฒนาการจังหวัดขอนแก่น
นายพงศ์พยัคฆ์	ศรียา	ตำแหน่ง ผอ.สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 13 (สงขลา)
นายจักกฤช	อุเทนสุต	ตำแหน่ง ผอ.การกองบริหารจัดการและพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลการนำเข้า ส่งออก และโลจิสติกส์
นายพืชผล	น้อยนาฝาย	ตำแหน่ง ปศุสัตว์จังหวัดเชียงราย

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ 77

สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงหมาดไทย

พุทธศักราช 2564

คำนำ

รายงานการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Leaning) “หมู่บ้านวังนกไข่ ตำบลหนองนกไข่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร” เป็นรายงานที่นักศึกษา กลุ่มปฏิบัติการที่ 2 หลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ 77 สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำขึ้น เพื่อเสนอข้อมูลตามกรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงตามหมู่บ้านที่ได้รับมอบหมายเนื้อหาเป็นการศึกษาเรียนรู้ชุมชน ประเด็นการพัฒนาชุมชน และร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน โดยได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชน ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย ณ เชียงใหม่ และคณาจารย์ที่ปรึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ 77 ที่ได้ให้คำแนะนำ ขอขอบคุณ นายธวัช อุทัย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8 บ้านวังนกไข่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญต่อการจัดทำรายงานการเรียนรู้และให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่ง

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการเรียนรู้ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์โดยเป็นข้อมูล สำหรับผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจต่อไป

คณะผู้จัดทำรายงาน
คณะนักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง รุ่นที่ 77
กลุ่มปฏิบัติการที่ 2

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ 1	**กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)**	**1**
	1. การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน	
	2. การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน	
	3. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน	
ส่วนที่ 2	**ประเด็นการพัฒนาของชุมชน**	**5**
	1. ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน	
	2. สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน	
	3. ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จาก	
	โครงการกิจกรรมต่างๆ ภายใต้นโยบาย	
	4. ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน	
	5. สรุปบทเรียนที่ได้รับ	
	- การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	
	- การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ	
	- ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตาม	
	นโยบายของรัฐบาล	
ส่วนที่ 3	**การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน**	**10**
ส่วนที่ 4	**สรุปแบบสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจ สังคมของครัวเรือนบ้านวังนกไข่**	**11**
ภาคผนวก		

ส่วนที่ 1 กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน

1. การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีของชุมชน

ประวัติความเป็นมาของบ้านวังนกไข่

สมัยก่อนพื้นที่ในหมู่ที่ 8 บริเวณโรงเรียนวังนกไข่ และบริเวณรอบ ๆ เป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ชาวบ้านเรียกว่า “วังนกไข่” และจะมีนกนานาชนิดมาทำรังออกไข่ ต่อมาถึงปัจจุบันไม่มีเหตุการณ์น้ำท่วม เพราะมีการขุดลอกคูคลองเพื่อระบายน้ำ จึงทำให้พื้นที่เป็นวังน้ำ ปริมาณน้ำลดลงกลายเป็นหนองน้ำเล็ก ๆ และปัจจุบันหนองน้ำนั้นได้ถูกถมที่ และมีการนำพื้นที่มาสร้างเป็นโรงเรียนนามว่า “วังนกไข่” ณ ปัจจุบัน

ภูมิประเทศ

พื้นที่ราบลุ่ม มีอาชีพทำการเกษตร แบบร่องสวน ลักษณะดินเป็นดินร่วนซุย สภาพอากาศเป็นแบบร้อนชื้น ไม่หนาวจัด หรือร้อนจัด พื้นที่เหมาะกับการเพาะปลูก

พื้นที่

1,134 ไร่ หรือ 1.8 ตารางกิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับหมู่ที่ 1	ตำบลคลองจินดา อำเภอสามพราน
ทิศใต้	ติดต่อกับหมู่ที่ 4,5,7	ตำบลหนองนกไข่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับหมู่ที่ 7,4	ตำบลหนองนกไข่ ม.1 ต. คลองจินดา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับหมู่ที่ 6	ตำบลหนองนกไข่ และหมู่ที่ 2 ตำบลเกษตรพัฒนา

เศรษฐกิจ

มีอาชีพหลักภาคการเกษตร (121 ครัวเรือน) รองลงมาเป็นอาชีพรับจ้าง (50ครัวเรือน) ค้าขาย (8 ครัวเรือน) รับราชการ (4ครัวเรือน)

ประชากร มี 199 ครัวเรือน

จำนวน 736 คน (ชาย 354 คน, หญิง 382 คน)

ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป 95 คน) คนพิการ 15 คน

กองทุนในหมู่บ้าน จำนวน 5 กองทุน

1. กองทุนหมู่บ้าน 3,350,000 บาท
2. กองทุนแม่ของแผ่นดิน 40,900 บาท
3. กองทุนสวัสดิการสงเคราะห์ 87,000 บาท

4. กองทุนกลุ่มออมทรัพย์ 1,350,000 บาท

5. กองกลุ่มพัฒนาหมู่บ้าน 11,000 บาท

สถานที่สำคัญในหมู่บ้าน

โรงเรียน 1 แห่ง , ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง, ศาลากลางหมู่บ้าน 1 แห่ง, สนามกีฬา 1 แห่ง, สถานีวิทยุ 1 แห่ง, สวนสาธารณะ 1 แห่ง, ร้านค้า/ร้านอาหาร 5 แห่ง

ทรัพยากรธรรมชาติ

ดิน เป็นดินร่วนซุยเหมาะแก่การเพาะปลูก

แหล่งน้ำ คลองสาธารณะ 2 สาย

พืชพรรณ/สมุนไพร ชมพู่ มะม่วง ฝรั่ง มะนาว มะพร้าว แก้วมังกร กล้วยไม้

พื้นที่สาธารณะ ได้แก่ โรงเรียนวังนกไข่ ใช้เป็นลานสาธารณะในการประชุมจัดเลี้ยง และให้ความรู้รวมถึงเป็นสถานที่ในการเล่นกีฬาอีกด้วย

ข้อมูลการคมนาคม / สาธารณูปโภค

การเดินทางเข้าชุมชน

ถนนคอนกรีต 5 เส้น ระยะทาง 5,500 เมตร ห่างจากอำเภอ 15 กิโลเมตรห่างจาก อบต. 1.5 กิโลเมตร

แหล่งน้ำ

คลอง 2 แห่ง ,บ่อบาดาล 5 แห่ง

สาธารณูปโภค

มีไฟฟ้าใช้ 193 ครัวเรือน มีบ่อน้ำบาดาลหมู่บ้าน 5 แห่ง

2. การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน

ยุทธศาสตร์

เพื่อให้การพัฒนาที่สอดคล้องกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น คณะทำงานจึงกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อนำมาเป็นแนวทางพัฒนาอย่างยั่งยืนดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาด้านสังคมและคุณภาพชีวิต

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันปัญหายาเสพติด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 การบริหารจัดการและการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

กลยุทธ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค

กลยุทธ์ 1. จัดลำดับความสำคัญและพัฒนาเพื่อรองรับการเจริญเติบโต

2. ทำแผนให้สอดคล้องกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาด้านสังคมและคุณภาพชีวิต

กลยุทธ์ 1. มุ่งเน้นให้สังคมอยู่ดีมีความสุขและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี

2. ทำแผนมุ่งเน้นชุมชนพึ่งพาตนเอง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาด้านเศรษกิจ

กลยุทธ์ 1. การพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2. ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกินประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ 1. อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมปลูกจิตสำนึก

2. ทุกโครงการต้องคำนึงสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันปัญหายาเสพติด

กลยุทธ์ 1. การสร้างภูมิคุ้มกันในหมู่บ้านเริ่มจากครอบครัว

2. การป้องกันปัญหายาเสพติด (ภายใน/ภายนอกหมู่บ้าน)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ 1. มุ่งเน้นชุมชนพึ่งตนเองพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชาวบ้าน

2. สนับสนุนการออมลดรายจ่ายเพิ่มรายได้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 การบริหารจัดการและการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

กลยุทธ์ 1. จัดการประชาคมอย่างต่อเนื่องให้ทุกคนมีส่วนร่วมตัดสินใจ

2. สนับสนุนอาสาสมัครจิตอาสาให้มีความภูมิใจในหน้าที่รับผิดชอบ

การเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

บ้านวังนกไข่ในอนาคตชุมชนบ้านวังนกไข่จะมีการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากอิทธิพลของสังคมเมืองและการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ข้างเคียงหรือไม่

ปัจจุบันมีการประกาศใช้บังคับเป็นกฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองกระทุ่มแบน พ.ศ. 2562 มีผลใช้บังคับในอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ ตำบลอ้อมน้อย ตำบลหนองนกไข่ ตำบลสวนหลวง ตำบลบางยาง

ตำบลท่าไม้ ตำบลตลาดกระทุ่มแบน ตำบลคลองมะเดือ ตำบลแคราย ตำบลดอนไก่ดี และตำบลท่าเสา ภายในแนวเขตตามแผนที่ท้ายกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่ทั้งหมดของตำบลหนองนกไข่เป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรือเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อกิจการอื่นให้ใช้ได้ไม่เกินร้อยละห้าของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละบริเวณ โดยมีข้อห้ามใช้ประโยชน์ที่ดิน เช่น โรงงานทุกจำพวก เว้นแต่ที่อนุญาตให้ดำเนินการได้ตามบัญชีโรงงาน คลังน้ำมันและสถานที่เก็บรักษาน้ำมัน โรงแรม การประกอบพาณิชยกรรมหรือสำนักงานที่มีพื้นที่อาคารรวมในหลังเดียวกันเกิน 500 ตารางเมตร ห้ามจัดสรรที่ดินเพื่อประกอบอุตสาหกรรม ห้ามจัดสรรที่ดินเพื่อประกอบพาณิชยกรรม ห้ามจัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย ห้ามจัดสรรที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรม ห้ามการประกอบกิจการประเภทห้องแถว ตึกแถวหรือบ้านแถว ห้ามการอยู่อาศัยประเภทอาคารชุด หอพักหรืออาคารอยู่อาศัยรวม ห้ามการประกอบกิจการประเภทอาคารขนาดใหญ่หรืออาคารสูง เว้นแต่สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ นอกจากนี้การใช้ประโยชน์ที่ดินยังกำหนดอัตราส่วนพื้นที่อาคารรวมต่อพื้นที่ดินรวมไม่เกิน 0.5 : 1 กำหนดสัดส่วนของที่ว่างปราศจากอาคารต่อพื้นที่ดินรวมไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบ

จากข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ควบคุมการประกอบกิจการบางประเภทเพื่อไม่ให้เกิดการขยายตัวของสิ่งปลูกสร้างหรือกิจการที่จะรบกวนหรือกระทบต่อชุมชนเกษตรกรรมจึงเป็นการรักษาเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์ป้องกันการถูกรุกล้ำจากการขยายตัวของเมืองหมู่บ้านจัดสรรโรงงานหรือกิจการอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของผู้นำชุมชนบ้านวังนกไข่ที่ต้องการรักษาความสมดุลในการพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญเติบโตบนพื้นฐานการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่มีการต่อยอดการพัฒนาหมู่บ้านของเยาวชนรุ่นใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อรักษาวิถีชีวิตชุมชนหมู่บ้านที่อยู่ร่วมกันด้วยความรักความเข้าใจ ให้คงอยู่และพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

กฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองกระทุ่มแบน พ.ศ.2562

กฎกระทรวงผังเมืองรวมเมืองกระทุ่มแบน พ.ศ.๒๕๖๒

สถานภาพผัง

ประกาศใช้บังคับ : ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

หน่วยงานดำเนินการ

เทศบาลนครอ้อมน้อยและ อปท. ในเขตผัง

พื้นที่วางผัง : ๑๒๙ ตร.กม.

ประกอบด้วยพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอกระทุ่มแบน
มี ๑๐ ตำบล ได้แก่
ต.อ้อมน้อย ต.หนองนกไข่ ต.บางยาง ต.สวนหลวง
ต.ท่าไม้ ต.แคราย ต.ตลาดกระทุ่มแบน ต.ดอนไก่ดี
ต.คลองมะเดื่อ และ ต.ท่าเสา

3. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน

สำหรับกรณีการศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาของบ้านวังนกไข่ ขอยกประเด็นนโยบายโครงการอาหารปลอดภัย ซึ่งมีมาตรการการลด ละ เลิก การใช้สารเคมี 3 สาร ได้แก่ พาราควอต(สารกำจัดวัชพืช) ไกลโฟเซต(สารกำจัดวัชพืช) และคลอไพริฟอส(สารกำจัดแมลงศัตรูพืช) ซึ่งสารที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชน คือ พาราควอต(สารกำจัดวัชพืช) เพราะมีนโยบายห้ามใช้สารตัวนี้โดยเด็ดขาด ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ประกาศเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ได้สิ้นสุดลงเมื่อวันที 19 ตุลาคม 2562 แต่จะมีสารสังเคราะตัวใหม่มาทดแทน คือ กลูโฟซิเนต แต่เกษตรกรจะบอกว่าใช้ไม่ได้ผล มีราคาแพง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตทางด้านการเกษตรมีราคาสูง สำหรับการใช้เคมีเหล่านี้จะต้องมีแผนการใช้ มีระยะหยุดสารเคมีก่อนเก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อควบคุมไม่ให้มีการตกค้างในผลผลิต และมีแผนการสุ่มตรวจการโดยเจ้าหน้าที่การเกษตร ผลสรุปคือ ต้องมีข้อจำกัดในการใช้ ให้เป็นไปตามมาตรการในโครงการอาหารปลอดภัย กรมวิชาการเกษตร และการปฏิบัติการเกษตรที่ดี(Good Agricultural Practice, GAP) และในอนาคตจะต้องส่งเสริมให้มีการใช้สารสกัดพืชจากสมุนไพรกำจัดวัชพืช ตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตสารกำจัดวัชพืชในพื้นที่บ้านวังนกไข่หรือติดต่อขอไปเรียนรู้หาข้อมูลเพื่อมาปฏิบัติในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศ.พ.ก.) ในพื้นที่ใกล้เคียงต่อไป

ส่วนที่ 2 ประเด็นการพัฒนาของชุมชน

สำหรับวิเคราะห์ศักยภาพของบ้านวังนกไข่ ต.หนองนกไข่ อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร ด้วยวิธี SWAT Analysis ได้ผลดังนี้

1. **Strength (จุดแข็ง)**
   - 1.1 ผู้นำและทีมงานเข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
   - 1.2 ประชาชนมีคุณภาพ มีการศึกษา มีคุณภาพชีวิตที่ดี เอื้อต่อการพัฒนา และมีวิถีชีวิตแบบระบบเครือญาติ
   - 1.3 มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เอื้อต่อการพัฒนาอาชีพ
   - 1.4 มีองค์กรทุกภาคส่วน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ภาคเอกชน ภาคประชาชน ที่เข้มแข็ง
   - 1.5 มีการนำนโยบายของรัฐและการจัดเก็บข้อมูลของชุมชนเพื่อจัดทำแผนในการพัฒนาหมู่บ้านอย่างเป็นระบบ
2. **Weakness (จุดอ่อน)**
   - 2.1 การถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมทางความคิดในพื้นที่ให้กับคนรุ่นใหม่ยังอยู่ในวงจำกัด
   - 2.2 ต้นทุนในการประกอบอาชีพด้านเกษตรมีต้นทุนสูง

2.3 มีการอพยพของแรงงานต่างด้าวเข้ามาในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.4 ขาดแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

3. Opportunity (โอกาส)

3.1 มีตลาดรองรับสินค้าของหมู่บ้าน

3.2 มีแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ ที่ได้รับจากทางภาครัฐและหลากหลายภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง

3.3 มีภาคเอกชนและภาคประชาชนนอกพื้นที่ให้ความสนใจในวิถีชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.4 จุดที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ในเขตปริมลฑลกรุงเทพมหานคร มีความสะดวกในการเดินทาง

4. Threat (ข้อจำกัด)

4.1 ปัญหาน้ำทะเลหนุนในช่วงฤดูแล้ง มีผลกระทบต่อน้ำในการเกษตร และน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค

การประเมินระดับการพัฒนาของหมู่บ้านวังนกไข่ ใน 5 มิติ (UN's SDGs)

1. No Poverty ไม่มีครัวเรือนยากจน ต่ำกว่าเกฑณ์ ของ UN (ประชาชนมีรายได้เฉลี่ย มากกว่า 55,000 บาทต่อคนต่อปี)

2. Zero hunger ไม่ปรากฏข้อมูลคนอดอาหาร (เป็นสังคมชุมชนระบบเครือญาติ เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล มีผลผลิตเหลือเฟือ ยังไปมอบให้โรงพยาบาลสนามหรือกิจกรรมสาธารณะหลายครั้ง)

3. Decent Work and economic growth ไม่มีคนว่างงาน (ช่วงปิดกิจการเนื่องจากสถานการณ์ COVID-19 พนักงานโรงงานก็ได้รับการเยียวยาจากรัฐ และมีงานอื่นๆในชุมชนให้รับจ้างประชาชน มีอาชีพหลากหลาย ผสมผสาน มีรับงานมาทำที่บ้าน มีรายได้จากหลายช่องทาง เศรษฐกิจดี)

4. Good health and Well-being มีผู้ป่วยระบุเป็นปัญหาสุขภาพ ในข้อมูล TPMAP ของรัฐ 3 ราย (แต่ก็ได้รับการดูแลจากรัฐ มีสวัสดิการ มี อสม.เข้าไปดูแลอย่างต่อเนื่องและมีการส่งเสริมสุขภาพ เช่น จัดกีฬาเยาวชน มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ)

5. Clean water and sanitation มีระบบน้ำดื่มชุมชน ที่สะอาดและราคาถูก (น้ำดื่มที่บริหารจัดการโดยระบบชุมชน ราคาตลาดขวดละ15 บาท น้ำดื่มชุมชน ขายให้สมาชิกเพียง 5 บาท)

<u>สรุป หมู่บ้านวังนกไข่ เป็นหมู่บ้านพึ่งตนเองได้ (Sustainability)</u>

ประเด็นการพัฒนาของชุมชน

1.ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน (ข้อมูลจาก ตัวชี้วัดโดยหน่วยงาน ที่ดำเนินการอยู่)

- กรมการพัฒนาชุมชน โดย ตัวชี้วัด จากข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้าน กชช.2 ค เป็นหมู่บ้าน เร่งรัฐพัฒนา อันดับ 3 คือเป็น หมู่บ้านระดับก้าวหน้า (มีปัญหาน้อยมากหรือไม่บ่งบอกว่าเป็นปัญหา)

- กระทรวงมหาดไทย ด้วยเกณฑ์พัฒนาเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับการประเมินเป็น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ตั้งแต่ ปี 2558 (รับโล่รางวัลพระราชทานฯ)

- กรมการปกครอง ตามเกณฑ์การพัฒนา “บ้านสวย เมืองสุข” ได้อันดับ 2 ระดับภาค

<u>สรุปว่า เป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง เป็นไปตามเกณฑ์การพัฒนา ตามนโยบายของรัฐ</u>

2. สัดส่วนของครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน

- ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มี 40 ครัวเรือน (20.7%) ไม่มีที่ทำกิน มีเพียงที่ปลูกบ้าน (แต่มีงานทำที่โรงงานหรือมีอาชีพรับจ้าง มีรายได้สม่ำเสมอ และรายได้สูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ และด้วยมาตรการภาษีที่ดิน ทำให้เจ้าที่ เคยปล่อยที่ดินว่างเปล่าเข้าหาผู้นำชุมชน เพื่อหาคนมาใช้ประโยชน์จากที่ดินแบบเกื้อกูลกัน)

- มีครัวเรือนเป็นหนี้นอกระบบ 10 ครัวเรือน (ชุมชนจัดการให้เข้าสู่ระบบการจัดการเงินทุนชุมชน ใช้กองทุนซื้อหนี้ มาผ่อนกับกองทุนชุมชนเพื่อแก้ปัญหาหนี้นอกระบบ ไม่ให้ถูกเอาเปรียบ แต่มีเหลือบางรายเป็นความสมัครใจแต่เขาไม่เดือดร้อน)

<u>สรุปว่า เคยมีปัญหามาก่อน แต่ชุมชนมีระบบที่สามารถบริหารจัดการได้</u>

3. ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่างๆภายใต้นโยบาย

- ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนภายในชุมชน (ใช้งบ อบต. ถนนเชื่อมระหว่างตำบล เสนอของบ อบจ. ผู้นำรู้เงื่อนไข ว่าต้องขอพื้นที่ขยายถนนให้กว้าง 6 เมตร งบมากกว่า 10 ล้านบาท/โครงการ)

- ด้านการบริหารจัดการน้ำ ใช้ข้อมูลและทำแผน แก้ปัญหาน้ำท่วม น้ำเค็ม น้ำเสีย ได้ (โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ให้ประชาชนร่วมออกแบบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ งบกว่า 130 ล้านบาท ในการสร้างระบบประตูปิดเปิด ปากคลอง บริหารจัดการน้ำ ผลใน ปี 2554 น้ำไม่ท่วมชุมชน และสามารถกั้นน้ำเค็มไม่ให้เข้ามาสู่แปลงเกษตรได้ มีคณะกรรมการบริหารระดับตำบล กำกับปิดเปิดประตูน้ำร่วมกับภาครัฐ)

<u>สรุป เป็นชุมชนที่มีศักยภาพ สามารถรับและร่วมบริหารนโยบายกับภาครัฐได้ อย่างเป็นรูปธรรม</u>

4. ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชน และครัวเรือนยากจน

4.1 โอกาสของชุมชน

- มีโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสร้างความมั่งคั่งให้ชุมชนได้สูงมาก (จากการ SWOT จุดแข็งของชุมชน ผู้นำและทีมงานเข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประชาชนมีคุณภาพ มีการศึกษา มีคุณภาพชีวิตที่ดี เอื้อต่อการพัฒนา และมีวิถีชีวิตแบบระบบเครือญาติ มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เอื้อต่อการพัฒนาอาชีพ มีองค์กรทุกภาคส่วน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ภาคเอกชน ภาคประชาชน ที่เข้มแข็งและ SWOT โอกาส ของชุมชน มีตลาดรองรับสินค้าของหมู่บ้าน มีแผนงาน/โครงการและงบประมาณ ที่ได้รับจากทางภาครัฐและหลากหลายภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง มีภาคเอกชนและภาค

ประชาชนนอกพื้นที่ให้ความสนใจในวิถีชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จุดที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ในเขตปริมลฑลกรุงเทพมหานคร มีความสะดวกในการเดินทาง)

4.2 ความเสี่ยงของชุมชน

- ความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ จะมีน้อย (เพราะผู้นำและทีมบริหารของผู้นำชุมชน ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนา ค่อยเป็นค่อยไปจากฐานทรัพยากรของชุมชน แต่จะมีได้กรณีเกิดภัยพิบัติรุนแรง และยังมีต้นทุนในการประกอบอาชีพด้านเกษตร หรือลงทุนใหม่ เลือกพืชที่มีราคาดี เช่นการรื้อสวน เพื่อลงทุนใหม่ เช่น จากองุ่น หรือ ฝรั่ง เป็น อินทะผารัม)

- ความเสี่ยงทางด้านสังคม ยังมีความเสี่ยง (จากการอพยพของแรงงานต่างด้าวเข้ามาในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

- ความเสี่ยงทางด้านสิ่งแวดล้อม ยังมีความเสี่ยง เนื่องจากยังมีปัญหาน้ำทะเลหนุนในช่วงฤดูแล้ง มีผลกระทบต่อน้ำในการเกษตร และน้ำสำหรับอุปโภคและบริโภค หรือถ้าเกิดภัยพิบัติรุนแรง)

- ความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการของชุมชน ยังมีความเสี่ยง (ด้วยผู้นำและทีมผู้นำ มีอายุมาก หรือเป็นผู้สูงอายุจำนวนมาก การถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมทางความคิดในพื้นที่ให้กับคนรุ่นใหม่ยังอยู่ในวงจำกัด)

4.3 โอกาสและความเสี่ยงของคนยากจนในชุมชน

- โอกาสทางด้านอาชีพ มีมาก (เนื่องจากชุมชนมีอาชีพที่หลากหลายและต้องการแรงงาน และมีความเกื้อกูล มีสำนึกในการอยู่ร่วมกัน สร้างสังคมไปด้วยกัน เช่น การหางาน/อาชีพให้ผู้ติดยาเสพติดและรับเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เมื่อมีรายได้ เกิดการยอมรับ มีเงินเก็บ ก็ไม่กลับไปเสพยาหรือเป็นภัยต่อสังคมอีก หรือคนเป็นหนี้นอกระบบก็เอากองทุนชุมชนไปปิดหนี้ และให้ผ่อนกับกองทุน ซึ่งดอกเบี้ยถูกกว่ามาก แต่ต้องทำตามกติกาของกลุ่ม เช่น ต้องจดบัญชีครัวเรือน ต้องออมเงินกับกลุ่ม เป็นต้น)

- ความเสี่ยงของคนจนยังมีอยู่ เนื่องจากในชุมชนมีผู้ที่พิการ ผู้เจ็บป่วยเรื้อรังไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ก็จะได้รับการดูแลตามอัตภาพ หรือผู้ติดยาเสพติดเป็นสันดาล ที่ไม่สามารถกลับสำนึกมาดีได้ แม้ชุมชนจะให้โอกาส แต่ทั้งนี้ชุมชนก็สร้างภูมิคุ้มกันไว้ พอสมควร เช่น การจัดสวัสดิการจากกองทุนของชุมชนช่วยเมื่อเจ็บป่วยต้องเข้าโรงพยาบาล การเสียชีวิต ให้ทุนการศึกษา เป็นต้น

5. สรุปบทเรียนที่ได้รับ

5.1 ด้านการบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

ในช่วง 10 ปี สามารถพัฒนาได้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง ด้วยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ สามารถสร้างทีมผู้นำมาร่วมทำงาน มีการจัดเก็บข้อมูลและใช้ข้อมูลของชุมชนเพื่อจัดทำแผนในการพัฒนาหมู่บ้านอย่างเป็นระบบ สามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้ในทุกๆด้าน จนได้รางวัลต่าง ๆ มากมาย

5.2 ด้านการบริหารการพัฒนาระดับตำบล และ อำเภอ

ผู้นำและทีมงาน มีความเข้าใจและสามารถนำแผนพัฒนาหมู่บ้านเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาของท้องถิ่น (อบต. อบจ.) และแผนพัฒนาอำเภอ รู้หลักเกณฑ์ เงื่อนไขและช่องชั้นของงบประมาณ จัดทำแผนงานโครงการได้จึงได้รับการพัฒนา ในภาพรวมของตำบล และอำเภอ ด้วย เช่น เส้นทางคมนาคม ระบบการจัดการน้ำ

5.3 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน ตามนโยบายของรัฐบาล (นำเสนอ 3 เรื่อง)

1) การแก้ไขปัญหาความยาก ตามนโยบายบัตรสวัสดิแห่งรัฐ ผู้นำได้ตอบสนองนโยบายในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ใช้สิทธิ ซึ่งผ่านหลักเกณฑ์ กว่า 100 ราย ทั้งที่ก็ไม่ได้ยากจนจริง แต่ผ่านเงื่อนไขการตรวจสอบจากรัฐ จึงวิเคราะห์ได้ว่าไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหายากจน ที่ได้มีประสิทธิผลและตรงกลุ่มเป้าหมาย

2) นโยบายการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของกระทรวงมหาดไทย ผู้นำและทีมงาน เข้าร่วมตามกระบวนการ ด้วยศรัทธาในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เข้าใจ และลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดผลในการแก้ไขปัญหา เป็นฐานของความคิดและการพัฒนาหมู่บ้าน ผ่านเกณฑ์การประเมิน ได้รับรางวัลในหลายๆ ด้านตามมากมาย จึงเป็นชุมชนจึงพึ่งพาตนเองได้

3) นโยบายการพัฒนากลุ่มเกษตรกร โครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด ซึ่งใช้งบเงินกู้กระตุ้นเศรษฐกิจ ในวิกฤต โควิด-19 อุดหนุนให้เปล่าแก่วิสาหกิจชุมชน เฉลี่ยกลุ่มละ 3 ล้านบาท ชุมชนบ้านวังนกไข่ ได้จัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรฝรั่งแปลงใหญ่ ซึ่งมีความเข้มแข็งระดับหนึ่งอยู่แล้ว แต่ปฏิเสธโครงการ เนื่องจากเงื่อนไขสำคัญของโครงการ ที่ต้องไปจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด เพื่อบริหารให้สามารถแข่งขันได้คล่องตัวเหมือนภาคเอกชน ด้วยหลักคิดของผู้นำและชุมชน ว่าค่อยเป็นค่อยไป และยังไม่มีองค์ความรู้ของเทคโนโลยีระบบโรงงาน ทักษะการบริหารแบบบริษัท และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จึงยังไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณก้อนใหญ่ในครั้งนี้

ส่วนที่ 3 การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน

3.1 แก้ไขปัญหาที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย

โครงการช่วยเหลือและพัฒนาที่อยู่อาศัยของประชาชน หมู่ที่ 8 ตำบลหนองนกไข่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีการ

- เสนอโครงการต่อธนาคารอาคารสงเคราะห์เพื่อขอรับการอนุมัติสินเชื่อ
- นำงบประมาณที่ได้รับไปจัดซื้อที่ดินเอกชนเพื่อการจัดสรรที่ดินให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ได้ทำการปลูกสร้างที่พักอาศัย และสามารถเช่าซื้อที่ดินดังกล่าวได้
- ประชาชนกลุ่มเป้าหมายทำการเช่าซื้อภายในระยะเวลาที่กำหนด สามารถถ่ายโอนกรรมสิทธิ์ที่กินเป็นของตนได้
- รายละเอียดของโครงการอยู่ในภาคผนวก

3.2 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบ Home stay และ School stay

1. ค้นหาศักยภาพของดีของชุมชน
2. การจัดทำแผนผังเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกำหนดจุดท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์ หรือเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่จะรับผิดชอบประจำจุด
3. กำหนดกิจกรรมทำร่วมกับชุมชน (DIY) เช่น การล่องเรือเก็บผลฝรั่ง การแปรรูปทำน้ำฝรั่ง การทำฝรั่งกวน ฯลฯ
4. ที่พักและอาหารพื้นถิ่นของชุมชน
5. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเทศกาล
6. ประชาสัมพันธ์และจัดโครงการ Test tour เพื่อพัฒนาทักษะการต้อนรับนักท่องเที่ยวของแต่ละฐานแต่ละจุด และแต่ละกิจกรรม

ส่วนที่ 4 สรุปแบบสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจ สังคมของครัวเรือนบ้านวังนกไข่

หมู่ที่ 8 ตำบลหนองนกไข่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ประจำปี 2564

หลักสูตรนักปกครองระดับสูงรุ่นที่ 77 (กป.2)

ข้อมูลพื้นฐานครัวเรือนที่สำรวจ จำนวน 40 ครัวเรือน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพครัวเรือน

1.1 น้ำบริโภค (น้ำกิน) (1 ครัวเรือน ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

ที่	คำถาม	จำนวนครัวเรือน
1	**น้ำบริโภคในครัวเรือนมาจากแหล่งใด**	
	1. น้ำจากแหล่งน้ำต่าง ๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย น้ำบาดาล อ่างเก็บน้ำ)	-
	2. น้ำฝน กักเก็บไว้ใช้เอง	-
	3. น้ำจากระบบประปาหมู่บ้าน	-
	4. ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำดื่ม)	40
	5. อื่น ๆ (ระบุ).....	-
2	**ปริมาณน้ำบริโภคมีเพียงพอตลอดทั้งปีหรือไม่**	
	1. เพียงพอตลอดปี	40
	2. ไม่เพียงพอตลอดปี (มีพอใช้จำนวน.....เดือน)	-
3	**น้ำบริโภคสะอาดหรือไม่**	
	1. สะอาด	40
	2. ไม่สะอาด	-

จากตารางน้ำบริโภค พบว่าทั้ง 40 ครัวเรือน มีน้ำบริโภค (น้ำกิน) ที่ได้มาจากการซื้อน้ำ เช่น น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำดื่ม มีน้ำบริโภคที่สะอาดและเพียงพอตลอดปี

1.2 น้ำอุปโภค (น้ำใช้) (1 ครัวเรือน ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

ที่	คำถาม	จำนวนครัวเรือน
1	**น้ำอุปโภคในครัวเรือนมาจากแหล่งใด**	
	1. น้ำจากแหล่งน้ำต่าง ๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย น้ำบาดาล อ่างเก็บน้ำ)	24
	2. น้ำฝน กักเก็บไว้ใช้เอง	4
	3. น้ำจากระบบประปาหมู่บ้าน	20
	4. ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำดื่ม)	5
	5. อื่น ๆ (ระบุ).....	-
2	**ปริมาณน้ำอุปโภคมีเพียงพอตลอดทั้งปีหรือไม่**	

	1. เพียงพอตลอดปี	40
	2. ไม่เพียงพอตลอดปี (มีพอใช้จำนวน.....เดือน)	-

จากตารางน้ำอุปโภค (น้ำใช้) พบว่า มีครัวเรือนที่ใช้น้ำจากแหล่งน้ำต่าง ๆ เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย น้ำบาดาล อ่างเก็บน้ำ จำนวน 24 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 60 , ใช้น้ำฝนที่กักเก็บไว้ใช้เอง จำนวน 4 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 10 , น้ำจากระบบประปาหมู่บ้าน จำนวน 20 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 50 และน้ำที่มาจากการซื้อ จำนวน 5 ครัวเรือน ร้อยละ 12.5 โดยมีน้ำอุปโภคเพียงพอตลอดปีทั้ง 40 ครัวเรือน

1.3 ใช้แหล่งน้ำเพื่อการประกอบอาชีพจากแหล่งใด (1 ครัวเรือน ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

ที่	**คำถาม**	
1	**น้ำการเกษตร และนอกภาคการเกษตร**	**จำนวนครัวเรือน**
	1. ลำห้วย ลำเหมือง	-
	2. อ่างเก็บน้ำ สระน้ำหมู่บ้าน	-
	3. บ่อน้ำผิวดิน น้ำบาดาล น้ำใต้ดิน	-
	4. ระบบท่อ	-
	5. น้ำฝนตามฤดูกาล	-
	6. คลองชลประทาน	40
	7. ฝาย	-
	8. อื่น ๆ (ระบุ)	-

จากตารางพบว่าทั้ง 40 ครัวเรือน ใช้แหล่งน้ำจากคลองชลประทานเพื่อการประกอบอาชีพ

1.4 แหล่งน้ำสำหรับประกอบอาชีพที่ใช้ มีเพียงพอต่อการทำเกษตรตลอดทั้งปี จำนวน 40 ครัวเรือน

1.5 ไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตัวเอง 13 ครัวเรือน มีพื้นที่ทำกินเป็นของตัวเอง 27 ครัวเรือน เป็นพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด จำนวน 43 แปลง พื้นที่รวม 210 ไร่ 15 งาน 90 ตารางวา

ตอนที่ 2 สภาพความเป็นอยู่ / สุขอนามัย

2.1 โรคเรื้อรัง - จากการสำรวจทั้ง 40 ครัวเรือน จำนวนสมาชิก 144 คน พบว่าเป็นโรคความดัน จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 50 โรคเบาหวานจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และสุขภาพ

แข็งแรงปกติ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 20 โดยคนที่เป็นโรคความดันและเบาหวานส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 50-80 ปี มีจำนวนรวมกัน 115 คน

2.2 โรคติดต่อ - ไม่มี

2.3 มีผู้พิการ 1 คน

ตอนที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานสมาชิกครัวเรือน

จากการสำรวจทั้ง 40 ครัวเรือน รวมจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 144 คน

แบ่งเป็นช่วงอายุ

แรกเกิด - 12 ปี	จำนวน 12 คน	คิดเป็นร้อยละ 8
13 ปี – 25 ปี	จำนวน 9 คน	คิดเป็นร้อยละ 6
26 ปี – 60 ปี	จำนวน 80 คน	คิดเป็นร้อยละ 56
61 ปี ขึ้นไป	จำนวน 43 คน	คิดเป็นร้อยละ 30

การศึกษา

ไม่ได้เรียนหนังสือ	จำนวน 8 คน	คิดเป็นร้อยละ 6
อนุบาล	จำนวน 1 คน	คิดเป็นร้อยละ 1
ประถมศึกษา	จำนวน 79 คน	คิดเป็นร้อยละ 55
มัธยมต้น	จำนวน 25 คน	คิดเป็นร้อยละ 17
มัธยมปลาย	จำนวน 9 คน	คิดเป็นร้อยละ 6
ปวส.	จำนวน 3 คน	คิดเป็นร้อยละ 2
ปริญญาตรี	จำนวน 17 คน	คิดเป็นร้อยละ 12
อื่น ๆ	จำนวน 2 คน	คิดเป็นร้อยละ 1

ระยะเวลาการทำงาน

ทำงาน มากกว่า 4 ชั่วโมง / วัน	จำนวน 130 คน	คิดเป็นร้อยละ 90
เด็ก/เยาวชนกำลังเรียน	จำนวน 10 คน	คิดเป็นร้อยละ 7
เด็กยังไม่ถึงวัยเรียน	จำนวน 3 คน	คิดเป็นร้อยละ 2
คนพิการไม่สามารถทำงานได้	จำนวน 1 คน	คิดเป็นร้อยละ 1

อาชีพปัจจุบัน

เกษตรกร	จำนวน 96 คน	คิดเป็นร้อยละ 67
รับจ้าง	จำนวน 25 คน	คิดเป็นร้อยละ 17
ค้าขาย	จำนวน 4 คน	คิดเป็นร้อยละ 3
ลูกจ้างเอกชน	จำนวน 3 คน	คิดเป็นร้อยละ 2

นักเรียน/นักศึกษา	จำนวน 10 คน	คิดเป็นร้อยละ 7
เด็กยังไม่ถึงวัยเรียน	จำนวน 3 คน	คิดเป็นร้อยละ 2
คนชรา	จำนวน 1 คน	คิดเป็นร้อยละ 1
ข้าราชการบำนาญ	จำนวน 2 คน	คิดเป็นร้อยละ 1

สถานที่ทำงาน

ในหมู่บ้าน	จำนวน 90 คน	คิดเป็นร้อยละ 69
ในตำบล	จำนวน 35 คน	คิดเป็นร้อยละ 27
ในอำเภอ	จำนวน 5 คน	คิดเป็นร้อยละ 4

เคยทำงานที่ต่างถิ่นมาหรือไม่

ไม่เคย	จำนวน 94 คน	คิดเป็นร้อยละ 72
เคย	จำนวน 36 คน	คิดเป็นร้อยละ 28

อาศัยอยู่ในพื้นที่

อาศัยอยู่ในพื้นที่ร้อยละ 100

เข้าถึง Internet ร้อยละ 100

ตอนที่ 4 สภาพทางเศรษฐกิจ

-รายได้-

รายได้จากการปลูกพืชสวน (ฝรั่ง)

พื้นที่ปลูกรวมทั้งหมด 210 ไร่ รายได้รวมต้นทุนทั้งหมด 9,450,000 บาท/ต่อปี หักต้นทุนแล้วได้กำไร 3,150,000 บาท/ต่อปี

รายได้จากการรับจ้าง

รายได้จากการรับจ้างทั้งในและนอกหมู่บ้าน 1,800,000 บาท

รายได้จากการค้าขาย

ร้านอาหารตามสั่ง รายได้ 1,080,000 บาท/ต่อปี ต้นทุน 864,000 บาท/ต่อปี กำไร 216,000 บาท/ต่อปี

ร้านขายของชำ รายได้ 720,000 บาท/ต่อปี ต้นทุน 576,000 บาท/ต่อปี
กำไร 144,000 บาท/ต่อปี

-รายจ่าย-

ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

1.ค่าข้าวสาร 2,100 บาท/คน/ปี

2.ค่าวัตถุดิบประกอบอาหาร 27,000 บาท/คน/ปี

3.ค่าเครื่องปรุง 3,650 บาท/คน/ปี

4.ค่าน้ำดื่ม 365 บาท/คน/ปี

ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค

1.ค่าเครื่องแต่งกาย และของใช้ส่วนตัว 1,000 บาท/คน/ปี

2.ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน 200 บาท/คน/ปี

3.ค่ายานพาหนะ และการเดินทาง 3,600 บาท/คน/ปี

ตอนที่ 5 ชีวิตปกติสุข

มิติที่ 1 สิ่งแวดล้อมที่ดี

1.1 มีฝุ่นควัน สารเคมี PM 2.5 เกินกว่าค่ามาตรฐานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.2 ไม่มีมลภาวะทางเสียง และมลภาวะทางน้ำ

1.3 ละแวกบ้านเป็นต้นไม้ร่มรื่น สงบสุข มีความหลากหลายทางชีวภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 มีเพื่อนบ้านที่ดี ไม่มีขโมย โจรผู้ร้าย อยู่ในระดับมากที่สุด

มิติที่ 2 มีความรู้เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ

2.1 มีความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ ความเก่งในการทำมาหากินที่ตกทอดมา ที่เป็นภูมิปัญญา สั่งสม อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 มีโอกาสที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญในการทำงาน ประกอบอาชีพ การหารายได้ของตนเอง ของครอบครัว ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 มีการปรับเปลี่ยนความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญในการทำงาน การประกอบอาชีพ การหารายได้ของตนเอง ของครอบครัว ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุด

มิติที่ 3 โอกาสในการประกอบอาชีพตามความถนัด และความสามารถของตน อันจะนำมาซึ่งความสุขต่อการประกอบกิจการงานของตน

3.1 มีอาชีพ มีงานทำ ไม่ว่างงาน หรือทำงานไม่เต็มเวลา เต็มความสามารถศักยภาพของตน อยู่ในระดับมาก

3.2 อาชีพ กิจกรรมที่หารายได้ที่ทำอยู่ มีความมั่นคงต่อเนื่อง ยั่งยืน อยู่ในระดับปานกลาง

3.3 ครอบครัว บุคคลในชุมชนมีช่องทางที่จะหาอาชีพใหม่ การทำมาหากินใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง

มิติที่ 4 สังคมที่ดี เข้มแข็ง สามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกันจนเกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน กลุ่มคนกลุ่มบ้าน มีความเมตตากรุณาต่อกัน

4.1 กลุ่มคน กลุ่มบ้าน สถานศึกษา โรงเรียน วัด โบสถ์ สุเหร่า มีความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อต่อกัน ร่วมมือกันดีในการทำกิจกรรมตามประเพณี กิจกรรมสาธารณะประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

4.2 มีคนติดสุรา ยาเสพติด และอบายมุขในชุมชน อยู่ในระดับน้อย

4.3 มีโรคติดต่อร้ายแรงในชุมชน อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

4.4 ไม่มีความรุนแรงในครอบครัว การหย่าร้าง ผู้สูงอายุ และเด็กถูกทอดทิ้ง

ภาคผนวก

1.โครงการช่วยเหลือและพัฒนาที่อยู่อาศัยการท่องเที่ยวเชิงเกษตร “แปลงใหญ่สวนฝรั่ง” ที่บ้านวังนกไข่ ในรายงานเดินหน้าประเทศไทย

1. หลักการและเหตุผล

ด้วยหมู่บ้านวังนกไข่ หมู่ที่ 8 ตาบลหนองนกไข่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีประชากรทั้งหมดประมาณ 740 คน 199 ครั้งเรือน ประชากร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร และรับจ้างตามลำดับ ซึ่งจากการประชาคมหมู่บ้านในแต่ละเดือน พบว่าประชากรส่วนใหญ่ยังมีรายได้น้อย และมีหนี้สินครัวเรือนเป็นจำนวนมากและพบปัญหาสภาพ ความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ที่ส่วนใหญ่ต้องอาศัยและมีครัวเรือนอยู่บนพื้นที่ของเอกชน กล่าวคือยังพบว่าประชาชนส่วนใหญ่อาศัยและปลูกสร้างที่พักอาศัย บนพื้นที่ดินของเอกชน โดยการเช่าอยู่และไม่สามารถที่จะขยายพื้นที่อาศัยหรือแม้กระทั่งที่ดินสำหรับการประกอบอาชีพได้ จึงเกิดแนวคิดที่จะช่วยเหลือและพัฒนาที่อยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่ให้มีที่อยู่อาศัยเป็นสัดส่วน และสามารถขยายพื้นที่และประกอบอาชีพสามารถสร้างรายได้และมีที่ดินเป็นของตนเองได้ในอนาคต โดยจัดทำโครงการฯ เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1) เพื่อพัฒนาแหล่งที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนในพื้นที่ ที่ได้รับความเดือดร้อนให้มีชีวิต ความเป็นผู้ที่ดีขึ้น และมีที่ดินเป็นของตนเองได้ต่อไป

2.2) เพื่อช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับความเดือดร้อนมีเงินเหลือจากการผ่อนชาระหนี้เพื่อเป็นเงินออม และนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านอื่น ๆ ได้

2.3) เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับความเดือดร้อนให้มีความกระตือรือร้นและพัฒนาตนเอง ไปสู่การสร้างพื้นฐานการดำเนินชีวิต ได้อย่างมีความเข้มแข็งและมั่นคง

3. เป้าหมายการดาเนินงาน

ประชาชนที่มีความเดือดร้อนเรื่องที่พักอาศัยจานวน 10 ครัวเรือน

4. วิธีดำเนินการ

4.1) จัดทำโครงการเพื่อเสนอต่อธนาคารอาคารสงเคราะห์เพื่อขอรับการอนุมัติสินเชื่อโดยมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน

4.2) นางบประมาณที่ได้รับการอนุมัติไปจัดซื้อที่ดินเอกชน (เพื่อการจัดสรรที่ดิน) ให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ได้ทำการปลูกสร้างที่พักอาศัย และสามารถเช่าซื้อที่ดินดังกล่าวได้ (ผ่อนชำระในระยะยาวไม่คิดดอกเบี้ย)

4.3) เมื่อประชาชนกลุ่มเป้าหมายทำการเช่าซื้อในระยะเวลาที่กาหนดสามารถถ่ายโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนได้

5. ระยะเวลาดาเนินการ

ปี พ.ศ.2565

6. งบประมาณ

งบประมาณที่ได้จากการอนุมัติสินเชื่อของธนาคารอาคารสงเคราะห์ โดยมีหลักทรัพย์ (ที่ดินของผู้ใหญ่บ้าน) ค้ำประกัน

2. แนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด หมู่ที่ 8 ตาบลหนองนกไข่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร

ตำบลหนองนกไข่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมมีเขตติดต่อหลายตำบล ในพื้นที่อำเภอกระทุ่มแบน และตำบลในเขตอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร และตำบลในเขตพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ซึ่งตำบลหนองนกไข่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร สามารถใช้เป็นเส้นทางสัญจรไปมาระหว่างอำเภอและระหว่างจังหวัดได้ จึงทำให้มี ความหลากหลายในเรื่องของจำนวนประชากร และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ ทำให้พื้นที่ ตำบลหนองนกไข่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่และเส้นทางในการพักคอยและเส้นทาง ในการลำเลียงยาเสพติด โดยอาศัยสภาพแวดล้อมความเป็นพื้นที่เกษตรกรรม และผู้ใช้แรงงาน ในภาคเกษตรกรรมเป็นผู้ใช้และผู้เสพ ตามลำดับ ทั้งนี้ ในส่วนของหมู่บ้านวังนกไข่ หมู่ที่ 8 ตำบลหนองนกไข่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เป็นหมู่บ้านที่มีสภาพแวดล้อมเป็นภาคเกษตรกรรม มีประชากรประมาณ 740 คน ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร และรับจ้าง หมู่บ้านวังนกไข่มีพื้นที่ติดต่อกับ อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร และอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จึงเหมาะสำหรับผู้ค้ายาเสพติด ที่มักใช้เป็นเส้นทางในการลำเลียงและกระจายยาเสพติดให้ประชาชนในพื้นที่ใช้และเสพนั้น ทำให้หมู่บ้าน วังนกไข่ เป็นหมู่บ้านที่มีสภาพปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง (มีผู้เสพจำนวนมาก) จึงทำให้ผู้ใหญ่บ้านสะท้อนปัญหาและรายงานสภาพปัญหาผ่านการประชาคมหมู่บ้าน ในลักษณะของการประเมินสถานะหมู่บ้าน ซึ่งขับเคลื่อนด้วยคณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้อำเภอกระทุ่มแบน รับทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ในการนี้ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอกระทุ่มแบน (ศป.ปส.อ.กระทุ่มแบน) ได้ขับเคลื่อนการดำเนินการโดยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 ตำบลหนองนกไข่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร แก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ โดยกำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังนี้

1. การลงพื้นที่เพื่อสำรวจประชาชนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มเสี่ยง (ที่ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนในพื้นที่) เพื่อค้นหาผู้เสพสารเสพติด โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนกไข่, สถานีตำรวจภูธรกระทุ่มแบน เพื่อผลักดันผู้ใช้สารเสพติดในหมู่บ้านเข้าสู่กระบวนการบำบัดโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) รวมทั้งการมีแนวคิดการเปิดศูนย์บำบัดยาเสพติดภายในชุมชนต่อไป

2. การจัดชุดปฏิบัติการตำบลในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยการลาดตระเวน ตั้งจุดตรวจ/จุดสกัด ในพื้นที่เพื่อเป็นการป้องกันและสกัดกั้นการขนถ่ายยาเสพติดในพื้นที่ ซึ่งมีผลการจับกุมผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนมาก

3. การปิดล้อมตรวจค้นบ้านเป้าหมาย โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามนโยบายหรือข้อสั่งการ รวมทั้งการปฏิบัติตามหมายค้น ในส่วนของการจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งสามารถจับกุมผู้ค้ำและพบผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

4. การดำเนินการตามเรื่องร้องเรียน ซึ่งในพื้นที่มีเรื่องร้องทุกข์ร้องเรียน จากประชาชนกรณีพบเห็นผู้ที่ต้องสงสัย เกี่ยวกับการกระทำความความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สำหรับมาตรการการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านวังนกไข่ มีผลการดำเนินงานที่ชัดเจนและได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่ จึงทำให้หมู่บ้าน วังนกไข่ มีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นตามลำดับ และทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดมีจำนวนลดลงอย่างเห็นได้ชัด

3.รูปภาพกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

ฯพณฯท่านนายกรัฐมนตรี พล.อ.ประยุทธ จันทร์โอชา มาเยี่ยมชมการจัดนิทรรศการของบ้านวังนกไข่

ประธานกลุ่มแม่บ้านกระทรวงมหาดไทย มาเยี่ยมชมการจัดนิทรรศการของบ้านวังนกไข่

ตามรอยคุณอเล็กซ์ เรนเดลล์ ในรายการเดินหน้าประเทศไทย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (แปลงใหญ่สวนฝรั่งบ้านวังนกไข่)

ที่บ้านวังนกไข่สมุทรสาคร

ประมวลภาพกิจกรรมตามโครงการแผนพัฒนาหมู่บ้านปี พ.ศ.2557 บ้านวังนกไข่ หมู่ที่ 8 ต.หนองนกไข่ อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร

ประชุมกรรมการหมู่บ้านเพื่อพิจารณาแผน 13 เมษายน 2557

โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนบ้านวังนกไข่

โครงการทำนบดินป้องกันน้ำท่วม

โครงการน่าบ้านน่ามอง รั้วสมุนไพร

โครงการคัดแยกขยะในครัวเรือน

โครงการตัดหญ้าริมทาง

โครงการตรวจปัสสาวะหาสารเสพติด

โครงการพัฒนาศักยภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน

โครงการสร้างสะพานเดินเท้าชุมชนบ้านนางวิด

โครงการวัฒนธรรมประเพณี

โครงการสวัสดิการ

โครงการเยาวชนต้นแบบเอาชนะยาเสพติด

เพื่อรักษาความเข้มแข็งและพัฒนาต่อยอดความสำเร็จของชุมชน

กิจกรรมนักศึกษา นปส.77 กป.2 สอบถามผู้ใหญ่บ้านบ้านวังนกไข่และทีมงาน ผ่านระบบ Zoom Meeting

ขอขอบคุณครับ

รายงานการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)
ชื่อหมู่บ้าน บ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5
ตำบล ไม้รูด อำเภอ คลองใหญ่
จังหวัดตราด

จัดทำโดย
กลุ่มปฏิบัติการที่ 3

นางสาวเบญจวรรณ มีเผือก	ตำแหน่ง	หัวหน้าสำนักงานจังหวัดระนอง สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
นางสาวสุกานดา แสงวงษ์	ตำแหน่ง	พัฒนาการจังหวัดสมุทรปราการ กรมการพัฒนาชุมชน
นายสุทัศน์ จินตเวชศาสตร์	ตำแหน่ง	นายอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน กรมการปกครอง
นายสุพิช สามารถ	ตำแหน่ง	นายอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร กรมการปกครอง
นายยงยุทธ ถนอมศรีมงคล	ตำแหน่ง	นายอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล กรมการปกครอง
นายคณัสชนม์ ศรีเจริญ	ตำแหน่ง	นายอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา กรมการปกครอง
นายวิบูลย์ ลีพัฒนากิจ	ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการสำนักวิศวกรรมโครงสร้างและงานระบบ กรมโยธาธิการและผังเมือง
นายอนันต์ ถ้ำทอง	ตำแหน่ง	ท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
นายสุรพล ปลื้มใจ	ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 2 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
ร.ต.อ.วิษณุ ฉิมตระกูล	ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการกองคดีความมั่นคง กรมสอบสวนคดีพิเศษ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ 77
สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย
พุทธศักราช 2564

คำนำ

รายงานการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ฉบับนี้ เป็นรายงานที่กลุ่มปฏิบัติการที่ 3 หลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ 77 ได้จัดทำขึ้นเพื่อนำบทเรียนและประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาจากพื้นที่ บ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยการร่วมเรียนรู้และทำความเข้าใจกับชุมชนท้องถิ่นถึงสถานการณ์ในปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงใน 2 ปีข้างหน้าของ “ชุมชนท้องถิ่น” “โอกาสและความสามารถในการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่น” ในสถานการณ์ที่โครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนไป เพราะเทคโนโลยีที่พลิกผัน ภาวะโลกร้อน และการระบาดของไวรัสโควิด - 19 โดยนำหลักการทรงงานในการพัฒนา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานให้ยึดถือปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ เศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรม นิเวศสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านห้วงบอน ครัวเรือนที่พอพึ่งตนเองได้มีความเสี่ยงอะไรในด้านใดบ้างที่จะไม่มีชีวิตที่อยู่ดีมีสุข ตลอดจนการร่วมรับรู้และร่วมคิดกับคนยากจน ครัวเรือนยากจน จนเกิดเป็นกิจกรรมการร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน

ในการจัดทำรายงานการเรียนรู้ฉบับนี้ กลุ่มปฏิบัติการที่ 3 ขอขอบคุณในความร่วมมือของผู้นำชุมชน ประชาชน บ้านห้วงบอน ตลอดจนคณะอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาสละเวลามาร่วมคิด ให้คำแนะนำ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ จนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งนี้ไปได้ด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการเรียนรู้ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาชุมชนบ้านห้วงบอน เพื่อให้คนในชุมชนมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น ต่อไป

คณะผู้จัดทำ
นักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง รุ่นที่ 77
กลุ่มปฏิบัติการที่ 3

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ 1	**กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)** (บ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด) 1. การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน 2. การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน 3. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน	4
ส่วนที่ 2	**ประเด็นการพัฒนาของชุมชน** - ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน - สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน - ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้นโยบาย - ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน - สรุปบทเรียนที่ได้รับในด้าน - การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น - การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ - ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล	15
ส่วนที่ 3	**การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน**	20
ภาคผนวก		28

ส่วนที่ 1
กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)

1.1 การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน

1.1.1 เรียนรู้ภูมิสังคม

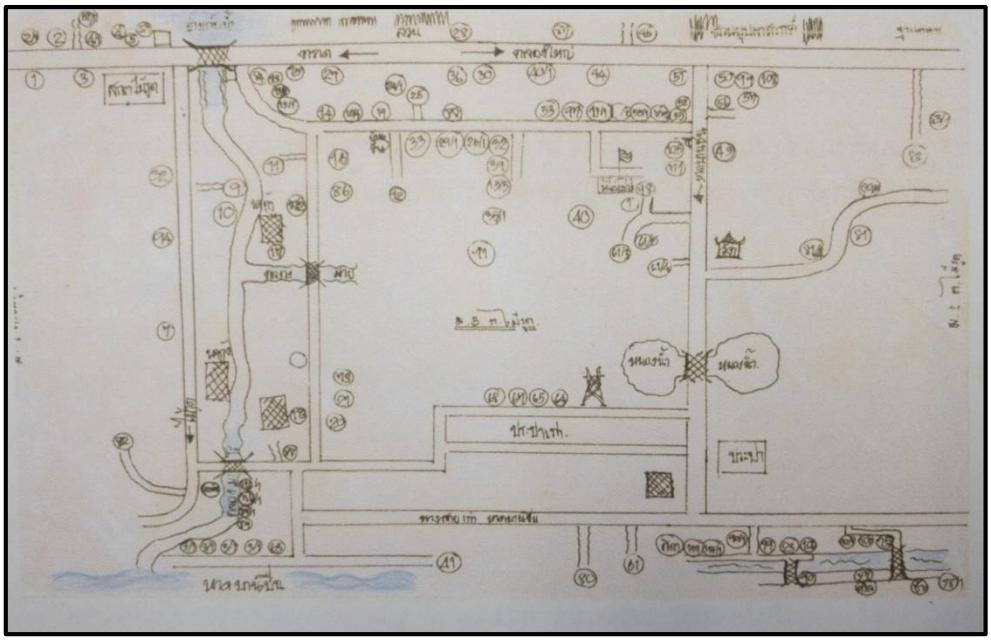
ชุมชนบ้านห้วงบอน เป็นชุมชนดั้งเดิมของจังหวัดตราด ที่มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ คือมีทั้งป่าไม้ แหล่งน้ำธรรมชาติ ป่าเขาป่าโกงกาง ทะเลและสัตว์น้ำ มีการปรับตัวในการใช้ชีวิตและการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน โดยศึกษาประเด็นประวัติความเป็นมา ลักษณะภูมิประเทศ การตั้งถิ่นฐาน วิถีชีวิต ระบบบริหารจัดการชุมชน และการศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชน ลักษณะทางชีวภาพและกายภาพของชุมชน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนจากแรงกดดันจากปัจจัยภายนอกที่สำคัญ ดังนี้

ที่ตั้ง

บ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด ตั้งอยู่ในอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ห่างจากอำเภอคลองใหญ่ ไปทางทิศเหนือระยะทางประมาณ 17 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดตราด ไปทางทิศใต้ ประมาณ 55 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านไม้รูด หมู่ที่ 1 ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านหนองม่วง หมู่ที่ 2 ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	เทือกเขาบรรทัด ชายแดนไทย - กัมพูชา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ทะเลด้านอ่าวไทย

แผนที่หมู่บ้าน

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านห้วงบอน

บ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด แต่เดิมชื่อบ้านหนองม่วง หมู่ที่ 2 ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2527 ได้แยกหมู่บ้านออกจากบ้านหนองม่วงมาตั้งเป็นบ้านหนองวิวาทย์ เนื่องจากประชาชนเกิดความสับสนและชื่อหมู่บ้านส่อไปในทางทะเลาะวิวาท จึงได้เปลี่ยนชื่อใหม่ จากบ้านหนองวิวาทย์ เป็นบ้านห้วงบอนมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อ นายเหิน ท่าพริก ปัจจุบันคือนายสุวิชัย นิ่มมาก

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านห้วงบอนพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบริมทะเลอ่าวไทย และที่ราบเชิงเขา ลักษณะเป็นรูปเรียวยาวขนานไปกับเทือกเขาบรรทัด มีพื้นที่ทั้งหมด 2,418 ไร่ เป็นพื้นที่ทำกิน 1,584 ไร่ และพื้นที่สาธารณประโยชน์ 888 ไร่ มีป่าชายเลน 100 ไร่ ชายหาดความยาว 2,000 เมตร ลักษณะชุมชนมีความเป็นอยู่แบบสังคมชนบท โดยเป็นชุมชนประมงชายฝั่ง ตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มเลียบตามคลองที่สามารถจอดเรือประมงชายฝั่ง (เรือไฟเบอร์พลาสติกติดเครื่องยนต์) และมีเส้นทางออกสู่ทะเลได้ สำหรับชุมชนเกษตรมีการทำสวนยางพารา สวนปาล์ม และสวนทุเรียน และบางส่วนมีการทำนาปลูกข้าวนาปีไว้เพื่อบริโภคเอง

ข้อมูลประชากร อาชีพ และรายได้

จำนวนครัวเรือน	294	ครัวเรือน
ประชากรทั้งหมด	710	คน
เพศชาย	360	คน
เพศหญิง	350	คน

(ข้อมูลจากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง)

อาชีพหลัก

- ประมงชายฝั่ง (ระยะทำการประมง 3 – 5 ไมล์ทะเล) ประมาณร้อยละ 30
- เกษตร ได้แก่ ทำสวนยางพารา สวนปาล์ม และสวนทุเรียน ประมาณร้อยละ 40
- นาข้าว เป็นการทำนาปีเพียงปีละ 1 ครั้ง ประมาณร้อยละ 10
- รับจ้างทั่วไป ประมาณร้อยละ 10
- ทำไร่อายุสั้น หรือค้าขาย ประมาณร้อยละ 10

อาชีพเสริม

- เลี้ยงเป็ด
- แปรรูปอาหารทะเล
- ปลูกผัก

รายได้เฉลี่ยของประชากรที่ทำอาชีพเกษตร 85,000 บาท/ปี/ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยของประชากรที่ไม่ได้ทำอาชีพการเกษตร 65,000/ปี/ครัวเรือน
ครัวเรือนยากจน ไม่มีครัวเรือนตกเกณฑ์ จปฐ.
(ข้อมูล จปฐ. ปี 2562)

ข้อมูลสาธารณูปโภค และสถานที่สำคัญ

- มีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน
- มีน้ำประปาใช้ครบทุกครัวเรือน
- โรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 แห่ง
- วัด (หนองม่วง) 1 แห่ง
- ศาลาเอนกประสงค์ 1 แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง
- สถานีบริการน้ำมัน 5 แห่ง
- ธนาคารปู 3 แห่ง
- บ่อน้ำตื้น ส่วนตัว 2 บ่อ ใช้การได้ดี
- บ่อน้ำตื้น สาธารณะ 2 บ่อ ใช้การได้ดี
- สวนสาธารณะ 1 แห่ง
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 แห่ง
- สถานีตำรวจ 1 แห่ง
- การคมนาคม ถนนเส้นทางหลักเป็นถนนลาดยาง/คอนกรีต ยาว 8 กิโลเมตร 360 เมตร และถนนลูกรัง/หินคลุก 500 เมตร

พื้นที่ทำกินของชุมชน

- พื้นที่ทำนาประมาณ 100 ไร่
- พื้นที่ทำไร่อายุสั้น 18 ไร่
- ทำสวนผลไม้ 100 ไร่
- ทำสวนยางพารา 200 ไร่
- พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ปาล์มน้ำมัน) 40 ไร่

แหล่งเงินทุนในหมู่บ้าน

- กองทุนหมู่บ้าน
- กองทุนแม่ของแผ่นดิน
- กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์
- กลุ่มประมง
- กลุ่มผู้ใช้น้ำ
- กลุ่มชาวนา
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารทะเล
- กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี
- กองทุนวันละ 1 บาท
- กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์
- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าว
- กลุ่มปุ๋ย
- กองทุนสงเคราะห์ราษฎร

ข้อมูลประเพณี

- ทำบุญสู่ขวัญข้าว /แลกของขวัญปีใหม่	เดือนธันวาคม – เดือนมกราคม
- สงกรานต์	เดือนเมษายน
- เทศน์มหาชาติ	เดือนพฤษภาคม – เดือนมิถุนายน
- วันอาสาฬหบูชา	เดือนกรกฎาคม
- แห่เทียนพรรษา	เดือนกรกฎาคม
- ตักบาตรเทโว	เดือนตุลาคม
- ลอยกระทง	เดือนพฤศจิกายน
- ทำบุญปล่อยเรือ (เช่นไหว้ผีและเจ้ากรรมนายเวร)	เดือนพฤศจิกายน

ศาสนา

ประชากรทั้งหมดในหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธ

ภูมิอากาศ

เป็นเมืองฝน 8 แดด 4 อากาศดีตลอดทั้งปี

1.1.2 เรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน การจัดการชีวิตและครอบครัวของผู้คนแต่ละกลุ่ม

บ้านห้วงบอน ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเพจังหวัดตราด อดีตอาจจะมีคนต่างด้าว อพยพเข้ามาอาศัยรวมอยู่บ้างแต่ปัจจุบันทุกคนได้บัตรประชาชนเป็นคนไทยหมดแล้ว ภาษาที่ใช้เป็นภาษาไทยภาคกลางออกสำเนียงตราด ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ ฐานะทางเศรษฐกิจไม่แตกต่างกันมากนักเนื่องจากประกอบอาชีพใกล้เคียงกันและเป็นสังคมชนบท คือ ทำการเกษตร สวนผลไม้ผสมผสาน ทำอาชีพประมงพื้นบ้าน และอาชีพรับจ้างเป็นบางส่วน เช่น การรับจ้างตากปลา บางครั้งอาจมีการนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาเป็นแรงงาน โดยผู้ประกอบการจะรับผิดชอบในการดูแล นอกจากนี้แล้วผู้ประกอบการดังกล่าวยังมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมส่วนรวม

ในยามที่ชุมชนมีกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกัน เรื่องปัญหายาเสพติดในชุมชนมีบ้างเล็กน้อย คือมีเฉพาะผู้เสพแต่ไม่มีผู้จำหน่าย การจัดการปัญหาด้านนี้ ผู้นำชุมชนจะดำเนินการเข้าไปแจ้งพ่อแม่ของผู้เสพเพื่อนำตัวไปบำบัด และเมื่อรักษาหายแล้วก็กลับมาอยู่ร่วมกับชุมชนหรือผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสานหางานให้ทำ ในพื้นที่ชุมชนไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม มีเพียงอุตสาหกรรมในครัวเรือน ดังนั้น จึงไม่มีปัญหามลพิษ ทั้งมลพิษเรื่องกลิ่นและมลภาวะเรื่องเสียง เพราะมีหน่วยงานอุตสาหกรรมจังหวัดได้เข้ามาดูแล

สำหรับอัตราการเกิดของเด็กในชุมชนมีจำนวนปีละไม่เกิน 20 คน จำนวนคนชราประมาณ 70 คน และคนพิการ 4 คน ส่วนประชากรคนรุ่นหนุ่ม สาว ที่เป็นวัยแรงงาน จำนวนประมาณ 100 คน ไม่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนเพราะเมื่อจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาก็มักไปหางานทำนอกพื้นที่ เช่น ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเขตประกอบการนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรีหรือจังหวัดระยอง และจะกลับภูมิลำเนาอีกครั้งเมื่ออายุย่างเข้าสู่วัยกลางคน

การรักษาพยาบาล บ้านห้วงบอน มี อสม. จำนวน 20 คน ทำหน้าที่คอยดูแลสุขภาพของคนในชุมชน และจะมีการนัดตรวจสุขภาพผู้สูงอายุเป็นประจำทุกเดือน

ความมั่นคงทางด้านอาหาร ชาวบ้านมีวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม มีการปลูกผัก เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ทำการเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อลดรายจ่าย สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน

การทำนา เป็นนาปี ซึ่งเก็บผลผลิตไว้ในยุ้งฉางเพื่อไว้กินตลอดทั้งปี การเก็บเกี่ยวก็จะใช้วิธีเอาแรงกัน และถ้าคนไหนไม่มีนา ก็จะมีการแบ่งปันข้าวให้กัน

น้ำอุปโภค มีแหล่งน้ำธรรมชาติ 2 แห่ง เพื่อใช้สำหรับเป็นประปาภูเขาให้กับชาวบ้านตลอดทั้งปี โดยในช่วงฤดูฝนจะมีน้ำเพียงพอสำหรับประปาภูเขา แต่ในช่วงฤดูแล้งอาจมีน้ำขาดแคลนบ้าง ระบบประปาภูเขาเป็นการใช้ภูมิปัญญาของคนในชุมชนด้วยการใช้แรงดันของน้ำจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ และชุมชนจะมีการบริหารจัดการการใช้น้ำด้วยการจัดเก็บค่าน้ำประปาและนำเงินกำไรที่เก็บได้มาต่อยอดในการลดรายจ่ายของคนในชุมชน (ค่าน้ำหน่วยละ 7 บาท และค่ารักษามิเตอร์เดือนละ 10 บาท)

นอกจากนี้แล้วพื้นที่บ้านห้วงบอน ยังได้มีการนำพื้นที่ส่วนหนึ่งมาจัดทำพื้นที่จัดเก็บน้ำตามรูปแบบโคก หนอง นาโมเดล จำนวน 2 แห่ง แห่งที่ 1 พื้นที่ 1 ไร่ และแห่งที่ 2 จำนวน 3 ไร่ ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ของในหลวงรัชกาลที่ 9 ผสมผสานกับภูมิปัญญาพื้นบ้าน

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ที่เป็นป่าโกงกาง ซึ่งเป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำและเป็นแหล่งทำมาหากินของชุมชน ประชากรในหมู่บ้านจะร่วมกันในการรักษาดูแล มิให้เข้าไปตัดทำลายหรือตัดรากต้นโกงกาง ซึ่งอาจทำให้ป่าเสื่อมโทรมลงได้ แต่อาจมีการอนุญาตให้คนในชุมชนเข้าไปใช้ประโยชน์ได้บ้าง เช่น การหาปู หรือการตัดใบจากในรูปแบบที่ถูกต้อง โดยชุมชนจะจัดตั้งกลุ่มสมาชิกคอยเข้าไปดูแลทรัพยากรเหล่านี้

นอกจากนี้แล้วชุมชนยังมีการทำธรรมนูญหมู่บ้าน เป็นเงื่อนไขในการใช้ประโยชน์จากป่าโกงกางร่วมกัน ซึ่งสมาชิกในชุมชนก็ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎของหมู่บ้าน และให้ความร่วมมือในการดูแลรักษาป่าชุมชนของตนเอง อีกทั้งยังช่วยในการปลูกป่าทดแทนหรืออำนวยความสะดวกในกรณีที่มีบุคคลเข้ามาทำกิจกรรมปลูกป่าชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งกลุ่มที่เป็นผู้ดูแลป่าชุมชนนี้จะมีหน้าที่สอดส่อง ดูแล และแจ้งข้อมูลให้กับผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อได้ทราบ รวมถึงมีการทำแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเลในรูปแบบซั้งเชือก เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่นำเอาเถากะฉอดไปวางไว้ในทะเลให้สัตว์น้ำวัยอ่อนได้อาศัยเป็นที่หลบภัย เป็นที่วางไข่ และเป็นห่วงโซ่อาหารของสัตว์ทะเล โดยซั้งเชือกที่วางลงในทะเล เมื่อเวลาผ่านไปประมาณ 15 วัน จะมีแพลงตอน (สัตว์น้ำขนาดเล็กรูปร่างเหมือนไส้เดือน) จับอยู่ที่ซั้งเชือก และเป็นแหล่งอาหารให้กับสัตว์ทะเลขนาดเล็ก นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมปล่อยสัตว์น้ำลงทะเลตามแหล่งน้ำธรรมชาติและทะเลเดือนละครั้ง มีการบริหารจัดการขยะทะเลโดยการใช้ทุ่นดักขยะและใช้อวนกันตามแนวสะพานเพื่อป้องกันขยะเขาไปใต้ถุนบ้าน

กฎระเบียบของหมู่บ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ให้ประชาชนถือปฏิบัติตามคำสั่งหมู่บ้านห้วงบอน ที่ 2/2554 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2554

1) สมาชิกช่วยกันทำนุบำรุงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

2) สมาชิกร่วมประชุมกันเป็นนิตย์

3) สมาชิกเริ่มประชุมและเลิกประชุมพร้อมกัน และร่วมกันทำกิจที่พึงกระทำโดยพร้อมเพียงกัน สมาชิกยอมรับมติส่วนใหญ่ของที่ประชุมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

4) สมาชิกให้การยอมรับและเคารพผู้อาวุโส

5) สมาชิกให้การสงเคราะห์และช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม เช่น เด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และคนที่ยากจนกว่า

6) สมาชิกส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม “ร่วมแรงร่วมใจทุกคน ชุมชนเข้มแข็ง” และกำลังจะเพิ่มเติมกฎระเบียบคือ การไม่ขุดทำลายบริเวณรากโกงกาง หรือตัดไม้โกงกางไปใช้ประโยชน์ส่วนตน เพื่อรักษาสภาพป่าโกงกางให้มีสภาพสมบูรณ์ตลอดไป

การจัดทำธนาคารปูชุมชนคลองตะเคียน ซึ่งเป็นลำคลองในหมู่บ้านห้วงบอน ชาวชุมชนที่อยู่ชายฝั่งทะเลจะมีการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน เช่น การวางอวนกุ้ง อวนปู (ปูม้า) โดยสัตว์ทะเลที่จับได้จะนำไปจำหน่ายหรือบริโภคในครัวเรือน และเพื่อเป็นการอนุรักษ์และรักษาไม่ให้สัตว์ทะเลลดน้อยลงหรือสูญพันธุ์ ทางชุมชนจึงได้ประชุมและมีมติร่วมกันในการจัดตั้ง “ธนาคารปู” ขึ้นมาเมื่อปี พ.ศ.2552 โดยการนำแม่ปูที่มีไข่นอกกระดองมาเก็บไว้ในบ่อที่มีระบบการเติมออกซิเจน เพื่อให้แม่ปูสลัดไข่และฟักตัวเป็นลูกปู แล้วจึงนำลูกปูไปปล่อยลงทะเลเพื่อเป็นการเพิ่มทรัพยากรปูและรักษาสมดุลของธรรมชาติ หลังจากได้รวมกลุ่มจัดตั้ง “ธนาคารปู” กลุ่มฯ ยังได้มีการจัดทำที่อยู่และแหล่งอาหารให้กับลูกปูที่ปล่อยลงทะเลด้วยการนำเอาเถากระฉอดปั้นเป็นลูกกลมๆ หย่อนลงทะเลเพื่อให้สัตว์น้ำตัวอ่อนหรือลูกปูได้ใช้เป็นที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งอาหาร และเป็นที่หลบภัยได้ ต่อมาปี พ.ศ.2556 กรมประมงและกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้เข้ามาทำหญ้าเทียมให้กับกลุ่มชาวประมง และต่อมาในปี พ.ศ.2558 ทางชุมชนได้ยื่นคำร้องขอเป็นแนวเขตอนุรักษ์ชายฝั่ง 200 เมตร สำหรับเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำวัยอ่อน และเป็นที่วางไข่ของสัตว์น้ำ โดยมีบ้านปลา 7 หลัง และซั้งเชือกประมาณ 400 ชุด

การรวมกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มประมง ชาวบ้านส่วนใหญ่ในหมู่บ้านจะประกอบอาชีพประมง เนื่องจากเป็นชุมชนที่อยู่ชายฝั่งทะเล มีการวางอวนกุ้ง อวนปู และเคย สัตว์ที่ได้จะถูกนำไปจำหน่ายและแปรรูป โดยมีการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาอาชีพ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประมงและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารทะเล

2) กลุ่มเกษตรสวนผลไม้

3) กลุ่มนาข้าว เนื่องจากบ้านห้วงบอนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ ชาวนาจะทำนาปีละครั้ง และเก็บเกี่ยวไว้ในยุ้งฉางเพื่อไว้กินตลอดปี นอกจากนี้ยังได้ร่วมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนโรงสีข้าว และกลุ่มชาวนา มีรถนวดข้าวประจำหมู่บ้านโดยใช้เงินทุนของกลุ่มในการดำเนินการ

มีการรวมกลุ่มอาชีพเสริม อีกจำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

1) กลุ่มเลี้ยงเป็ด

2) กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล

3) กลุ่มปลูกผักสวนครัว

มีการจัดสวัสดิการภายในหมู่บ้าน เพื่อช่วยเหลือคนยากจน และประสบปัญหาครัวเรือน ดังนี้

1) สวัสดิการเรือจม ช่วยเหลือชาวประมงที่ออกทำมาหากินแล้วประสบเหตุกลางทะเล ให้การช่วยเหลือลำละ 500 บาท

2) สวัสดิการเด็กแรกเกิด ช่วยเหลือค่านอนโรงพยาบาลและค่าใช้จ่ายสำหรับเด็กแรกเกิด

3) สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ มีเงินช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีอายุครบ 60 ปี โดยจ่ายบำนาญเดือนละ 300 – 1,200 บาท ขึ้นอยู่กับอายุการฝากของกลุ่มกองทุนเงินออมสัจจะสะสมทรัพย์

4) สวัสดิการเจ็บป่วย กรณีนอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล เป็นสวัสดิการจากกองทุนวันละ 1 บาท ได้คืนละ 460 บาท ปีละไม่เกิน 15 วัน ส่วนกองทุนหมู่บ้าน ให้สวัสดิการคืนละ 400 บาท ไม่เกิน 5 วันต่อปี

5) สวัสดิการกรณีเสียชีวิต ช่วยเหลือค่าทำศพ จากกองทุนวันละ 1 บาท ขั้นต่ำ 5,000 บาท ขั้นสูง 20,000 บาท ขึ้นอยู่กับระยะเวลาการฝากเงิน ส่วนกองทุนหมู่บ้าน ช่วยเหลือศพละ 2,000 บาท

6) ทุนการศึกษา และทุนประกอบอาชีพ ให้สมาชิกกู้ยืมได้ 30 % ของยอดเงินรวมในการออมเงินวันละบาท โดยไม่คิดดอกเบี้ย ให้ยืมเฉพาะผู้ที่ปลอดอบายมุข

การแก้ไขปัญหาหนี้สิน หรือแก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน

1) กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านห้วงบอน จะให้สมาชิกที่มีหนี้นอกระบบกู้ยืมเงินเพื่อนำไปชำระหนี้ โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน และส่งเสริมให้สมาชิกมีการออมเงินในทุกๆ เดือน

2) กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ให้สมาชิกกู้เงินดอกเบี้ยต่ำ นำไปลงทุนในการประกอบอาชีพ

3) กองทุนหมู่บ้าน สนับสนุนให้สมาชิกกองทุนต่างๆ ในหมู่บ้านที่ไม่มีทุนในการประกอบอาชีพ กู้เงินจากกองทุนไปเป็นทุนในการประกอบอาชีพ เพื่อมิให้ไปทำการกู้ยืมเงินนอกระบบซึ่งมีดอกเบี้ยค่อนข้างสูง

1.1.3 การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่เกิดขึ้นในชุมชนอันเกิดจากแรงกดดันจากปัจจัยภายนอกที่สำคัญ เช่น บทบาทของรัฐในการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

การที่รัฐบาลได้มีนโยบายในการนำพื้นที่สาธารณประโยชน์ รวมพื้นที่ 888 ไร่ 2 งาน 72 ตารางวา ที่ชุมชนได้ดำเนินการปลูกเป็นป่าชุมชน เป็นที่เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงวัว ควาย และปลูกต้นไม้ยูคาลิปตัส ไปทำเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยนำไปให้เอกชนเช่า ช่วงแรกที่ชาวบ้านทราบว่าภาครัฐมีนโยบายการจัดทำโครงการนี้ ก็ไม่ได้ขัดข้องเพราะมองเห็นว่าจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน ทั้งด้านความเจริญ และการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ถนน ไฟฟ้า และราคาที่ดินจะสูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตามผลกระทบที่เกิดขึ้นก็คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ดังกล่าวไม่มีพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ จึงจำเป็นต้องขายสัตว์ของตนเอง และหันไปประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ทำให้รายได้ลดลง ประกอบกับการสร้างป่าชุมชนเกิดจากชาวบ้านได้นำเงินที่เป็นเงินทุนของหมู่บ้านไปดำเนินการ โดยหวังว่าวันหนึ่งข้างหน้าจะได้ตัดขายเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่เมื่อพื้นที่ถูกเวนคืนเพื่อไปจัดทำเขตเศรษฐกิจพิเศษ ชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปตัดไม้ยูคาลิปตัสในพื้นที่นี้ได้ ซึ่งเรื่องนี้สร้างความเสียใจให้กับชาวบ้านมาก นอกจากผลกระทบด้านพื้นที่เลี้ยงสัตว์ของชุมชนต้องสูญเสียไป ผลกระทบอีกประการหนึ่งก็คือ พื้นที่สาธารณประโยชน์ดังกล่าวมีทางสาธารณะที่ชาวบ้านใช้อยู่ในพื้นที่นี้ด้วย ชาวบ้านเกรงว่าหากต่อไปในอนาคตพื้นที่นี้ถูกใช้สำหรับประโยชน์การประกอบการของเอกชน จะไม่สามารถใช้ทางสาธารณะนี้ได้ ซึ่งจะกระทบต่อวิถีชีวิตและการใช้เส้นทางของชาวบ้านได้ ซึ่งที่ผ่านมาชาวบ้านเคยทำหนังสือแจ้งไปทางธนารักษ์พื้นที่เพื่อขอกันพื้นที่สาธารณะและป่าชุมชนออกมาจากเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่ไม่ได้รับการตอบรับอย่างเป็นทางการ และข้อเท็จจริงที่ปรากฏพบในปัจจุบันก็คือ พื้นที่ดังกล่าวยังมิได้ทำประโยชน์อันใด จึงเป็นประเด็นที่ทำให้ชาวบ้านกำลังรวมตัวกันเพื่อขอคืนพื้นที่ดังกล่าวกลับมาเป็นของชุมชนต่อไป

1.2 การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน

การบริหารจัดการชุมชน ได้แก่ ผู้นำ (ผู้ใหญ่บ้าน) คณะกรรมการ ประชาชน โดยชุมชนห้วงบอนมีผู้นำที่มีความเข้มแข็ง และมีอดีตผู้นำ (อดีตผู้ใหญ่บ้าน) ซึ่งยังคงทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและร่วมเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งสามารถช่วยเหลือในการปฏิบัติงานของผู้นำได้เป็นอย่างดี (ผู้นำเข้มแข็ง) มีการบริหารจัดการชุมชนในรูปคณะกรรมการหมู่บ้าน แบ่งเป็นคุ้มๆ ละประมาณ 10 หลังคาเรือน มีหัวหน้าคุ้มเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบครัวเรือน

1) คณะกรรมการหมู่บ้าน

1.1) นายสุวิชัย นิ่มมาก	ประธาน	ผู้ใหญ่บ้าน
1.2) นางประวิง นิ่มมาก	รองประธาน	(อดีตผู้ใหญ่บ้าน)
1.3) นายสุวิชา ลีลา	กรรมการ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง
1.4) นางวนิดา เขียวขจี	กรรมการ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง
1.5) นายมณฑล เขียวชอุ่ม	กรรมการ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ
1.6) นายกิตติพงษ์ บุญยะรัตน์	กรรมการ	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
1.7) นายวิโรจน์ ลีลา	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	
1.8) นายศุภชัย ปัญจะธำรงกุล	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	
1.9) นายเล็ก ธรรมชาติ	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	
1.10) นายเก๊า ขำวงษ์	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	
1.11) นายขวัญ ลีลา	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	
1.12) นางเสาวรส ธัญญะศรี	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	
1.13) นางศรีทอง อยู่วัง	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	

2) คณะทำงาน 7 ด้าน

2.1) คณะทำงานด้านอำนวยการ

นายสุวิชัย นิ่มมาก	ประธาน
นางประวิง นิ่มมาก	กรรมการ
นายมณฑล เขียวชอุ่ม	กรรมการ

2.2) คณะทำงานด้านปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย

นายสุวิชา ลีลา ประธาน
นายศุภชัย ปัญจะธำรงกุล กรรมการ
นายสัญญา นิ่มมาก กรรมการ

2.3) คณะทำงานด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน

นายมณฑล เขียวชอุ่ม ประธาน
นายวิโรจน์ ลีลา กรรมการ
นายเก๊า ขำวงษ์ กรรมการ

2.4) คณะทำงานด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ

นายประสิทธิ์ นิ่มมาก ประธาน
นายกิตติพงษ์ บุญยรัตน์ กรรมการ
นายเล็ก ธรรมชาติ กรรมการ

2.5) คณะทำงานด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข

นางวนิดา เขียวขจี ประธาน
นางน้ำฝน ประคองจิตร กรรมการ
นางสมเคราะห์ ประคองจิตร กรรมการ

2.6) คณะทำงานด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

นายบุญรอด ประคองจิตร ประธาน
นายขวัญ ลีลา กรรมการ
นายจิม นิ่มมาก กรรมการ

2.7) คณะทำงานด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว

นางเสาวรส ธัญญะศรี ประธาน
นางศรีทอง อยู่วัง กรรมการ
นางปูชิตา นนท์มหา กรรมการ

3) หัวหน้าคุ้ม

3.1) นายศุภชัย ปัญจะธำรงกุล คุ้มบุบผาสวรรค์
3.2) นางสมใจ ประสิทธินาวา คุ้มอรุณสวัสดิ์
3.3) นางสาวนงคราญ ประคองจิต คุ้มทิวบรรทัด
3.4) นางนงลักษณ์ ป่างปู คุ้มเฟื่องฟ้าราตรี
3.5) นางบุหงัน อุทยานิก คุ้มสุภาวดี
3.6) นายสุวิชัย นิ่มมาก คุ้มพฤกษาแสงอรุณ
3.7) นางระเบียบ ผองสุข คุ้มร่วมใจสามัคคี
3.8) นางบุญช่วย ทศดารา คุ้มมะโรสัมพันธ์
3.9) นางวนิดา เขียวขจี คุ้มวารีสำราญ
3.10) นายประสิทธิ์ นิ่มมาก คุ้มมัจฉาสายสวาท
3.11) นางมาลี เกสรอุบล คุ้มทรายแก้ว

4) อาสาพัฒนาชุมชน (อช.)

4.1) นายบุญรอด ประคองจิต

4.2) นายสมจิต หอยสังข์

4.3) นางสมเคราะห์ ประคองจิต

4.4) นางวนิดา เขียวขจี

5) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

5.1) นางวนิดา เขียวขจี

5.2) นางสาวบังอร พรมดี

5.3) นางสาวสมเคราะห์ ประคองจิตร

5.4) นางน้ำฝน ประคองจิตร

5.5) นายบุญรอด ประคองจิตร

5.6) นางสาวบุญช่วย ทศดารา

5.7) นางนงลักษณ์ ป่างปู

5.8) นางสาวสุนิสา พรมดี

5.9) นางสาวนงคราญ วนาพฤกษ์

5.10) นางสมใจ ประสิทธินาวา

5.11) นางบุหงา ปัญจะธำรงกุล

5.12) นางแสงจันทร์ ประคองจิตร

5.13) นางสาวเสาวลักษณ์ บุญลือ

5.14) นางสาวสุนันทา เงินดี

1.3 การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชน

นโยบายการพัฒนาของรัฐบาลที่ส่งผลกระทบต่อบ้านห้วงบอนในภาพรวมแล้วเป็นไปในเชิงบวก ผลกระทบทางลบมีน้อยมาก เนื่องจากชุมชนนี้เป็นชุมชนเข้มแข็งโดยการนำของผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้านทุกราย ที่ทุ่มเทกำลังในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น เงินกองทุนหมู่บ้าน ที่มีการปล่อยเงินให้กู้กับคนในชุมชน สมาชิกได้มีการกู้ยืมเงินและนำเงินไปสร้างอาชีพของตนเอง สามารถชำระคืนเงินกู้ได้ตามกำหนดระยะเวลา ไม่มีหนี้เสีย รวมถึงสามารถที่จะบริหารจัดการกองทุนให้เจริญเติบโต นำดอกผลมาเป็นสวัสดิการให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างเช่น เงินกองทุนหมู่บ้าน ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล จำนวน 2.5 ล้านบาท ปัจจุบันมียอดเงินสะสมจำนวนสูงถึง 3.7 ล้านบาท โดยการปล่อยกู้ให้สมาชิกประมาณ 200 คน จากจำนวนสมาชิกทั้งหมด 295 คน มียอดเงินกู้ 3.64 ล้านบาท มีเงินคงเหลือในบัญชีจำนวน 60,000 บาท การชำระเงินกู้ให้อัตราชำระขั้นต่ำต่อเดือน 600 บาท แต่เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด – 19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและรายได้ของ คณะกรรมการฯ จึงได้มีมติผ่อนปรนให้สมาชิกผู้กู้เงินผ่อนชำระอัตราขั้นต่ำได้เดือนละ 100 บาท

สำหรับหลักเกณฑ์การให้กู้เงิน วงเงินให้กู้ขั้นต่ำ จำนวน 10,000 บาท และขั้นสูง 30,000 บาท โดยต้องมีเอกสารประกอบ คือ ใบคำขอกู้ และใช้ผู้ค้ำประกัน 2 คน กรณีมีความประสงค์ที่จะกู้เงินเกิน 30,000 บาท ต้องใช้มติของคณะกรรมการฯ ปัจจุบันกองทุนไม่มีหนี้เสีย และหากมีปัญหาเรื่องการติดตามหนี้ กองทุนฯ ก็จะไปดำเนินการติดตามหนี้จากผู้ค้ำประกัน หรือเข้าสู่กระบวนการประนอมหนี้ ซึ่งลูกหนี้ส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติตามเงื่อนไขกองทุนฯ

ส่วนที่ 2
ประเด็นการพัฒนาของชุมชน

2.1 ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

2.1.1 อยู่ในระดับ ***พออยู่พอกิน Sufficiency * พึ่งตนเองได้ Sustainability** ตามข้อมูล 5 มิติตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (UN's SDGs) โดยใช้ข้อมูลใน 5 มิติการพัฒนามาประเมิน ดังนี้

1) No Poverty (1)
2) Zero Hunger 2)
3) Decent work and Economic growth (8)
4) Good heath and Well-being (3)
5) Clean water and Sanitaion (6)

2.1.2 จัดเป็นหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 ระดับก้าวหน้า (มีปัญหาน้อย จากเกณฑ์ตัวชี้วัด 33 ตัวชี้วัด ผ่าน 16 ตัวชี้วัด)
(ที่มา : ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) ปี 2562)

2.2 สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 กลุ่มปฏิบัติการที่ 3 ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผ่านทางระบบ Zoom Cloud Meeting และมีตัวแทน กลุ่ม 1 คน ได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 40 ชุด/ครัวเรือน ตั้งแต่วันที่ 24-28 สิงหาคม 2564 พบว่า มี 5 ครัวเรือน ที่ไม่พออยู่พอกิน เนื่องจากเป็นครัวเรือนที่ประสบปัญหาดังนี้

- คนแก่อายุ 70 กว่าปี อยู่ตัวคนเดียว มีเฉพาะเบี้ยผู้สูงอายุยังชีพ
- ไม่มีที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัยอยู่ในที่สาธารณะ 2 คน ภรรยาพิการทางสมอง หาเลี้ยงชีพด้วยการหาอาหารในคูคลอง ประทังชีวิต

- ไม่มีที่ดินทำกิน อยู่ 2 คน สามีภรรยารับจ้างรายวัน กินเหล้าทุกวัน

- ครอบครัวใหญ่ พิการทั้ง 2 สามีภรรยา มีบ้านเป็นของตนเอง มีที่ดิน ลูก 12 คน

- ไม่มีที่อยู่อาศัย อยู่ 3 คน คนแก่ 1 คน และหลาน 2 คน สถานการณ์โควิด - 19 พ่อแม่ทำงานที่กรุงเทพฯ ไม่มีเงินส่งมาช่วยเหลือ

2.3 ประเมินความสามารถของชุมชนจากนโยบาย

บ้านห้วงบอน ได้รับการสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายของรัฐที่สำคัญ ดังนี้

1) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนพอเพียง โดยมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 9 คน มีการคัดเลือกคณะกรรมการทุกๆ 2 ปี กองทุนได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล 2.5 ล้านบาท และมียอดเงินในปัจจุบัน 3.7 ล้านบาท การกู้ของสมาชิกคิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน ปัจจุบันมีสมาชิก 295 คน สมาชิกมากู้เงิน จำนวน 200 กว่าคน เป็นเงิน 3,640,000 บาท โดยกำหนดเงินกู้ขั้นต่ำ 10,000 บาท สูงสุด 30,000 บาท ในการบริหารจัดการกรณีมีผู้กู้ขาดส่งดำเนินการด้วยวิธีการประนอมหนี้ โดยให้ชำระเพียงเงินต้น ไม่เก็บดอกเบี้ยกู้ ซึ่งปัจจุบันมีผู้เข้าประนอมหนี้ เพียง 3-4 ราย ซึ่งถือว่ากองทุนหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง สมาชิกรู้กฎระเบียบหลักเกณฑ์สามารถชำระเงินได้ตามกำหนดเวลา ทำให้ดอกเบี้ยจากเงินกองทุนฯ นำไปใช้ประโยชน์ในโครงการประชารัฐของหมู่บ้าน เช่น ซื้อเต้นท์ ฯลฯ หมู่บ้านห้วงบอน จัดเป็นหมู่บ้านระดับ A วงเงินสำหรับจัดทำโครงการประชารัฐได้ 200,000 บาท ซึ่งถือว่ากองทุนหมู่บ้านมีความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี สามารถเป็นทุนในการส่งเสริมอาชีพและความเป็นอยู่ของชุมชนได้เป็นอย่างดี

2) กองทุนแม่ของแผ่นดิน ดำเนินการโดยคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านห้วงบอน ซึ่งเป็นคณะกรรมการชุดเดียวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยมีเงินก้อนแรกเป็นเงินพระราชทาน เป็นเงินขวัญถุง ซึ่งปัจจุบันมียอดเงินรวม 30,000 กว่าบาท โดยทุกปีมีกิจกรรมสำหรับหารายได้เพิ่ม เช่น ทอดผ้าป่า เป็นต้น โดยมีการใช้ประโยชน์จากกองทุน เช่น ทุนการศึกษาให้กับเด็กนักเรียนในหมู่บ้าน กิจกรรมแก้ไขปัญหายาเสพติด การดูแลความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน โดยมีโครงการตาสับปะรด ทำให้หมู่บ้านมีความเข้มแข็ง ไม่มีโจรขโมย ไม่มีค้ายาเสพติด มีแต่ผู้เสพเพียง 2 ราย ซึ่งได้เข้าไปรับการบำบัดเรียบร้อยแล้ว

3) กองทุนออมวันละ 1 บาท ปัจจุบันกองทุนมีเงินทั้งหมด 2,188,891 บาท วัตถุประสงค์ ใช้เพื่อเป็นสวัสดิการ ช่วยเหลือ เจ็บ ป่วย หรือตาย

4) กองทุนสัจจะออมทรัพย์ บริหารในรูปคณะกรรมการฯ จำนวน 12 คน ปัจจุบันมีเงินกองทุนจำนวน 10,308,344 บาท สมาชิก 300 กว่าคน คิดดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 1 บาทต่อเดือน วงเงินให้กู้เริ่มต้นต่ำสุดเท่ากับ 1 ใน 3 ของเงินสะสมของสมาชิกที่ยื่นกู้ โดยกำหนดให้สามารถกู้ได้ตั้งแต่ 200,000 บาทขึ้นไป ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน ที่ผ่านมายังไม่มีหนี้สูญ มีแต่ลูกหนี้ที่การชำระไม่ดี 2 ราย และสวัสดิการให้กับสมาชิกที่เป็นสมาชิก 15 ปี และมีอายุครบ 60 ปี จะได้รับเบี้ยชราภาพ เดือนละ 300 บาท ซึ่งถือว่าเป็นกองทุนที่มีความเข้มแข็งอีกกองทุนหนึ่ง

2.4 ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน

เนื่องจากบ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด เป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดกับทะเลและมีภูเขาติดกับเขตชายแดนประเทศกัมพูชา จึงมีโอกาสและความเสี่ยงของชุมชน ดังนี้

1) โอกาสของชุมชนและครัวเรือนยากจน

1.1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชายหาดสวยงาม น้ำทะเลใส

1.2) เป็นแหล่งอาหารทะเลที่มีความอุดมสมบรูณ์

1.3) มีโรงแรม รีสอร์ท สถานที่พักในพื้นที่หลายแห่ง

1.4) มีป่าชายเลนไว้ศึกษา ล่องแพ พายเรือคายัคเที่ยวชมได้

1.5) มีเขตเศรษฐกิจพิเศษอยู่ในพื้นที่ ทำให้ชุมชนมีโอกาสที่จะเจริญเติบโต

2) ความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน

2.1) การประกอบอาชีพอาศัยทางธรรมชาติเป็นหลัก

2.2) อยู่ใกล้เขตชายแดนประเทศกัมพูชา เสี่ยงต่อกับระเบิดที่มีอยู่เดิมและการรุกล้ำพื้นที่

2.3) ไม่มีพื้นที่สาธารณะที่จะใช้ประโยชน์ทำมาหากิน

2.4) มีเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่จะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชุมชน

2.5 สรุปบทเรียนที่ได้รับในด้าน

2.5.1 การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้านของบ้านห้วงบอน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด พบว่าในหมู่บ้านแห่งนี้ มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีการวางกติกาหรือธรรมนูญหมู่บ้าน มีการสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชน มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการขับเคลื่อนประเด็นปัญหา หรือการดำเนินโครงการต่างๆ มีการปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็นร่วมกัน และดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง จนประสบความสำเร็จในหลายๆ ประเด็น โดยเฉพาะประเด็นที่น่าสนใจ คือ การบริหารจัดการกองทุนต่างๆ ของหมู่บ้าน ให้ประสบความสำเร็จ ไม่มีกองทุนใด ที่ประสบปัญหาทางการเงินดังเช่นหมู่บ้านอื่นๆ ที่เคยได้ยิน เช่น การจัดการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีสมาชิกกว่า 295 คน มียอดเงินประเดิม 2.5 ล้านบาท หมู่บ้านสามารถบริหารจัดการจนทำให้ยอดเงิน ณ ปัจจุบันอยู่ที่ 3.7 ล้านบาท คิดเป็นผลกำไรจากการบริหารกองทุนกว่า 32.5 % จากยอดเงินที่ได้รับมา โดยวงเงินที่นำมาปล่อยกู้ ก็เพื่อให้สมาชิก (ซึ่งก็คือชาวบ้านในหมู่บ้าน) นำมาใช้ในการประกอบอาชีพ โดยพบว่ามีลูกหนี้ที่ผิดสัญญาชำระหนี้ และเข้าประนอมหนี้เพียง 3-4 ราย เท่านั้น

การจัดการกองทุนสัจจะออมทรัพย์ ในปัจจุบันมีเงินทุน 10,308,344 บาท ปล่อยให้สมาชิกกู้ไปแล้วกว่า 8,675,940 บาท มีสมาชิกกว่า 300 ราย โดยเท่าที่ผ่านมายังไม่มีประวัติหนี้เสีย มีเพียงลูกหนี้ 2 รายเท่านั้น ที่มีประวัติชำระไม่ดี โดยในกองทุนนี้ สามารถนำดอกผล มาจัดสวัสดิการของกองทุน โดยหากเป็นสมาชิก 15 ปี และมีอายุครบ 60 ปี จะได้รับเบี้ยชราภาพ จากกองทุนฯ เป็นเงินเดือนละ 300 บาท

ส่วนกองทุนแม่แห่งแผ่นดิน สามารถบริหารเงินทุน และจัดหารายได้เพิ่มเติมผ่านการทอดผ้าป่า และนำผลประโยชน์จากกองทุน มาใช้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น การให้ทุนการศึกษา การใช้เงินเพื่อสนับสนุนการดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ พร้อมทั้งได้จัดวางมาตรการ ด้วยการใช้เครือข่ายตาสับปะรดช่วยกันสอดส่องดูแล ทำให้ในหมู่บ้านมีผู้ติดยาอยู่เพียงแค่ 2 ราย และทั้งคู่ได้ผ่านการบำบัด และสามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้

ในประเด็นเรื่องเกี่ยวกับอาชีพ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ในบ้านห้วงบอน ประกอบอาชีพทางการเกษตร และการประมง โดยในภาคการเกษตร มีการทำสวนทุเรียน ตามความนิยมบริโภคทุเรียนในตลาด โดยโค่นสวนยางพาราและผลไม้ประเภทอื่นออกไป แต่ก็มีการปลูกพืช หรือผลไม้ชนิดอื่นแซมไว้ด้วย โดยมีลักษณะคล้ายๆ กับการทำเกษตรผสมผสาน ไม่ได้ปลูกพืชเชิงเดี่ยวอย่างเดียว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของตลาดในอนาคต ขณะเดียวกับทางสำนักงานเกษตรอำเภอ ก็ได้มาส่งเสริมทางการเกษตร มีหมอดินประจำหมู่บ้านช่วยดูแลในการปรับปรุงคุณภาพดิน ส่วนในภาคประมง มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพประมง มีสมาชิกประมาณ 50 คน เรือ 52 ลำ มีการจัดตั้งธนาคารปู มีการส่งเสริมในการปลูกป่าชายเลนจากหน่วยงานรัฐ และกรมประมงมีโครงการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำอยู่เป็นประจำ และหมู่บ้านยังมีกติกาในการทำประมงและการเข้าไปทำกินในพื้นที่ป่าชายเลน ปัจจุบันมีปัญหาเรื่องความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและราคาอาหารทะเลที่ไม่แน่นอนอยู่บ้าง แต่ในภาพรวมยังคงไปได้ในบางชนิดสินค้าเช่น กุ้ง ขณะเดียวกันก็มีการรวมกลุ่มแปรรูปสินค้าจากสัตว์ทะเลอยู่บ้าง เช่น กะปิ ที่มีตลาดรองรับ ส่วนกลุ่มอาชีพอย่างน้ำพริกกุ้งแก้วได้ยุติการดำเนินการไปแล้ว เพราะไม่มีตลาดรองรับ และหมู่บ้านไม่มีความถนัดในการทำการตลาดออนไลน์

นอกจากนี้ ในพื้นที่ยังมีการรวมกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทำระบบประปาภูเขาทำให้ไม่มีต้นทุนเรื่องค่าไฟฟ้าสำหรับการส่งน้ำ ทำให้มีกำไรปีละ 10,000 – 30,000 บาท และยังส่งน้ำให้ส่วนราชการหรือกิจการสาธารณประโยชน์ได้ใช้โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายด้วย แต่ในขณะเดียวกันพื้นที่ทางการเกษตรของหมู่บ้าน ไม่ได้อยู่ในเขตชลประทาน ทำให้ในช่วงหน้าแล้งจะขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรทุกปี

ในภาคการท่องเที่ยว หมู่บ้านห้วงบอน ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเพื่อเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จัดกิจกรรมเที่ยวชมป่าชายเลน ล่องแพคายัค ขณะเดียวกันในหมู่บ้านยังมีชายหาดที่สวยงาม ทำให้มีโรงแรมและร้านอาหารหลายแห่งในพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่า หมู่บ้านห้วงบอน เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดการที่ดี มีความสามารถในการพึ่งพาตัวเองได้ดี มีการวิเคราะห์สภาพการตลาดอยู่บ้าง และมีการสนับสนุนส่งเสริมอาชีพจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

แต่จากนโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษตราด ซึ่งมีการนำพื้นที่สาธารณะ จำนวน 888 ไร่ ไปทำโครงการดังกล่าว ทำให้มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตชาวบ้าน โดยทำให้ประชาชนบางส่วนขาดพื้นที่เลี้ยงสัตว์ จึงได้ขายวัวควายออกไป และหันไปประกอบอาชีพรับจ้างแทน ส่วนนี้ทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง และยังก่อให้เกิดประเด็นเรื่องแหล่งน้ำของชุมชน คือหนองพลั่วหาย พื้นที่ประมาณ 40 – 50 ไร่ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษด้วย จึงอาจทำให้ในอนาคตประชาชนในพื้นที่ไม่มีโอกาสในการใช้น้ำจากแหล่งน้ำนี้ได้อีก

2.5.2 การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ

ตำบลไม้รูด เป็นหนึ่งใน 3 ตำบลของอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน มีพื้นที่ 27.2 ตร.กม. มีองค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดียวในตำบลดังกล่าว จากการศึกษาแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 – 2565) ขององค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด พบว่า โครงการที่จัดทำในพื้นที่ หมู่ที่ 5 บ้านห้วงบอน ในช่วงหลายปีงบประมาณที่ผ่านมามักเป็นโครงการที่เสริมสร้างหรือปรับปรุงไปในทิศทางโครงสร้างพื้นฐานเป็นส่วนใหญ่ เช่นการปรับปรุงถนน การซ่อมแซมท่อประปาหมู่บ้าน การจัดทำสะพานขนาดเล็ก การก่อสร้างศาลาพักผ่อนพร้อมเทพื้นคอนกรีต เป็นต้น นอกจากนั้นมักเป็นโครงการอบรม ส่งเสริมกลุ่มอาชีพบ้าง หรือมีลักษณะเป็นการส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม เมื่อพิจารณาจากแผนพัฒนาอำเภอคลองใหญ่ พบว่าปัญหาหลักที่เป็นเรื่องสำคัญของอำเภอคลองใหญ่

ได้แก่ ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค ปัญหาการจัดการขยะโดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลไม้รูดโดยมีขยะมากว่า 30 ตันต่อวัน รวมไปถึงปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้มีแรงงานกัมพูชาเข้ามาเป็นประชากรแฝงในพื้นที่กว่า 10,000 คน ทั้งนี้ อำเภอคลองใหญ่ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาไว้ว่า “เมืองท่าน่าอยู่ แดนสวรรค์สุดเขตบูรพา และเป็นประตูมิตรภาพสู่การค้าระหว่างประเทศในภูมิภาคอินโดจีน”

2.5.3 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายรัฐบาล

ในท้องที่หมู่บ้านห้วงบอน ปัจจุบันได้ประกาศเป็น เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด โดยรัฐบาลกำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษด้านโลจิสติกส์และการบริการ โอกาสและศักยภาพ ได้แก่ ขยายการค้าไทย - กัมพูชา - เวียดนาม และภูมิภาคอินโดจีน โดยเขตเศรษฐกิจพิเศษตราดอยู่กึ่งกลางระหว่างท่าเรือสีหนุวิลล์ และท่าเรือแหลมฉบัง และสามารถเชื่อมโยงไปยังสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่และการท่องเที่ยวเชื่อมโยง จากศักยภาพและโอกาสดังกล่าว จังหวัดตราด จึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาว่า “ตราดเมืองมั่งคั่ง ชุมชนมั่นคง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยั่งยืน” โดยกรมธนารักษ์ ได้จัดสรรพื้นที่กว่า 888 ไร่ ให้บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน) วงเงินลงทุน 3,001 ล้านบาท เพื่อพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวนานาชาติ อาหารปลอดภัย และบริการการค้าระหว่างประเทศครบวงจร ซึ่งการเกิดขึ้นของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด จะส่งผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนอย่างแน่นอน ทั้งในแง่การประกอบอาชีพ การเคลื่อนย้ายแรงงาน ปัญหาเรื่องแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภคบริโภค การปรับตัวให้เท่ากันกับการเปลี่ยนแปลง ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในแง่ประเด็นสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติที่มาพร้อมการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ และปัญหาที่ประชาชนในพื้นที่กังวลมากที่สุดก็คือ ปัญหาเรื่องแหล่งน้ำหนองพลับหาย พื้นที่ประมาณ 40 – 50 ไร่ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษแปลงดังกล่าวด้วย ในขณะที่เขตเศรษฐกิจพิเศษอาจส่งผลต่อการประกอบอาชีพดั้งเดิมเช่นการเกษตร การประมง ขณะเดียวกันอาจเป็นโอกาสที่จะทำให้กลุ่มวัยแรงงานของหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันออกไปเรียนหนังสือและออกไปทำงานนอกพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ อาจได้กลับมาทำงานใกล้บ้านมากขึ้น และการเกิดขึ้นของเขตเศรษฐกิจพิเศษอาจทำให้ชุมชนโดยรอบมีความเติบโตด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ดีขึ้นอย่างก้าวกระโดด เช่น ถนนหนทางได้รับการพัฒนา ระบบสาธารณูปโภคได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น การเปลี่ยนสังคมการเกษตรเป็นสังคมเมืองได้รวดเร็วขึ้น และเพิ่มความเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับบ้านห้วงบอน หรือต่อตำบลไม้รูด หรือต่อจังหวัดตราดในภาพรวมมากขึ้น

นอกจากโครงสร้างพื้นฐานจะได้รับการพัฒนาแล้ว อาจสร้างโอกาสทางธุรกิจให้กับชุมชนโดยอ้อมด้วย กล่าวคือเมื่อมีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้ามาทำงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษมากขึ้น จะส่งผลให้เกิดตลาดผู้บริโภคที่กว้างขึ้น และส่งผลให้สินค้าและบริการของบ้านห้วงบอนได้รับการจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น ซึ่งจะลบจุดอ่อนเรื่องการไม่มีตลาดรองรับสินค้าที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

ส่วนที่ 3

ร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน

จากการลงพื้นที่เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ในพื้นที่ หมู่ที่ 5 บ้านห้วงบอน ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด สามารถวิเคราะห์ วิเคราะห์ จุดแข็ง(Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ในการพัฒนาหมู่บ้านได้ดังนี้

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment)

จุดแข็ง (Strength)

1) หมู่บ้านมีองค์กรการบริหารงานในหมู่บ้านที่เข้มแข็ง

2) ยังยึดมั่นในวัฒนธรรม ประเพณีอย่างเหนียวแน่น มีความเอื้ออาทรต่อกันของคนในชุมชน

3) มีทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่าไม้ หายชาดฝั่ง ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์

4) มีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย มีกองทุนเงินออมเป็นแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ

5) มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

จุดอ่อน (Weakness)

1) การอพยพแรงงานออกนอกพื้นที่ จากสาเหตุอัตราค่าจ้างแรงงานในพื้นที่ต่ำ แรงงานขาดทักษะฝีมือในการทำงาน

2) ผลผลิตจากด้านการเกษตร การประมง ยังไม่มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

3) การใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ ภาคการเกษตร การประมง ยังต่ำ

4) การรวมตัวของประชาชน ในลักษณะกลุ่มอาชีพยังไม่เข้มแข็ง

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment)

โอกาส (Opportunities)

1) นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในพื้นที่

2) การพัฒนาสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากทรัพยากรชายทะเล ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์และสวยงาม

3) นโยบายรัฐบาลในการพัฒนาและยกระดับรายได้ของประชาชน เอื้อต่อการต่อการพัฒนาพื้นที่

4) นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ทำให้เกิดการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งถนน แหล่งน้ำ

อุปสรรค (Threats)

1) นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ทำลายความเป็นวิถีชุมชนดั้งเดิม ทั้งการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต

2) ปัญหาการพัฒนาที่ไม่เหมาะสมของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด อาจก่อให้เกิดปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสียและมลพิษทางอากาศ

3) วิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้าน อาจเปลี่ยนแปลงไป

จากการศึกษาร่วมกับชุมชน พบว่า สิ่งที่จะเกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนดั้งเดิมคือ นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ซึ่งมีความเป็นมาโดยสรุป คือ

คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้แถลงยุทธศาสตร์สำคัญ 9 ด้าน เพื่อใช้เป็นหลักในการปฏิรูปและพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่เหมาะสม โดยยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จะผลักดันให้เกิดเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษขึ้นโดยเร็ว เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2558 จึงได้มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 17/2558 เรื่องการจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ลงวันที่ 15 พฤษภาคม 2558 ในคำสั่งดังกล่าว ได้กำหนดให้ที่ดินในท้องที่ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ตามแผนที่แนบท้ายรวม 3 แปลง รวมพื้นที่ 888 ไร่ 2 งาน 72 ตารางวา ถูกถอนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน โดยได้ออกโฉนดแล้ว และกรมธนารักษ์ ได้ให้บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟ็ค จำกัด(มหาชน) เช่าพื้นที่แล้ว เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2559 วงเงินลงทุน 3,001 ล้านบาท เพื่อพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวนานาชาติ อาหารปลอดภัยและบริการการค้าระหว่างประเทศครบวงจร กำหนดอัตราค่าเช่า ไร่ละ 24,000 บาท ปรับปรุงอัตราค่าเช่าเพิ่มร้อยละ 15 ทุกรอบ 5 ปี

คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ได้กำหนดกิจการเป้าหมายแต่ละพื้นที่ตามศักยภาพและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เป้าหมายที่จะส่งเสริมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราดที่ให้การส่งเสริมในพื้นที่คือ 1) กลุ่มอุตสาหกรรมการเกษตร ประมงและกิจการที่เกี่ยวข้อง 2) กลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอีเล็กทรอนิกส์ 3) กลุ่มอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ 4) กลุ่มนิคมหรือเขตอุตสาหกรรม 5) กลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว และกิจกรรมเป้าหมายประกาศเพิ่มเติม คือ 1) กิจการผลิตอาหารสัตว์หรือส่วนผสมอาหารสัตว์ 2) กิจการผลิตภัณฑ์ก่อสร้างและผลิตภัณฑ์คอนกรีตอัดแรงสำหรับสาธารณูปโภค 3) กิจการผลิตสิ่งปรุงแต่งสำหรับประทินร่างกาย เช่น สบู่ ยาสระผม ยาสีฟัน 4) กิจการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกสำหรับสินค้าอุปโภค เช่นบรรจุภัณฑ์พลาสติก 5) กิจการผลิตสิ่งของจากเยื่อหรือกระดาษ เช่น กล่องกระดาษ และ 6) กิจการพัฒนาอาคารสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมและ/หรือคลังสินค้า

3.1 ประเด็นของการพัฒนาชุมชน

จากการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ในการพัฒนาหมู่บ้าน ประกอบกับการศึกษาข้อมูลเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด การศึกษาร่วมกับ คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพในพื้นที่ เห็นว่า มีประเด็นของการพัฒนาชุมชน บ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ใน 3 ประเด็นคือ

3.1.1 การจัดให้มีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและใช้ในครัวเรือนที่ทุกครัวเรือนสามารถได้รับในราคาหรือค่าใช้จ่ายที่ถูกลงกว่าเดิม

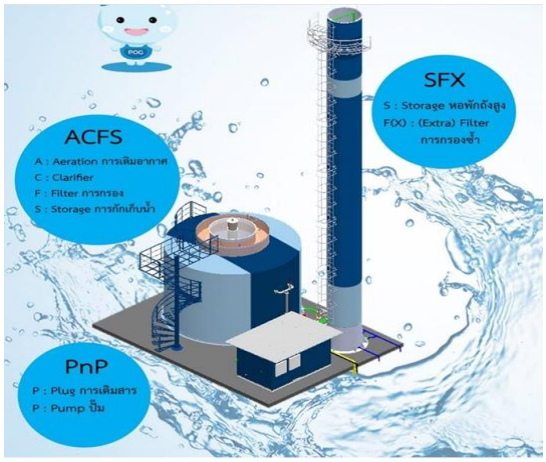
เนื่องจากสภาพพื้นที่ของบ้านห้วงบอน อยู่ติดกับทะเล จึงเกิดสภาพปัญหาน้ำกร่อย น้ำสำหรับการบริโภคที่มีอยู่ ไม่สามารถนำมาบริโภคได้ ดังนั้น ความต้องการของประชาชนในบ้านห้วงบอน คือ ความต้องการน้ำสะอาดที่มีคุณภาพเพื่อใช้สำหรับดื่ม และใช้ในครัวเรือน ซึ่งเรื่องนี้ถือเป็นวาระสำคัญของมิติในการพัฒนา (UN's SDGs 6) ได้ให้ความสำคัญถึงคุณภาพน้ำ หรือมาตรฐานน้ำดื่มที่สะอาดและปลอดภัย ซึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าว ทาง กลุ่มปฏิบัติการที่ 3 (กป.3) ขอเสนอการติดตั้ง "นวัตกรรมระบบผลิตน้ำประปาหมู่บ้านป็อกแทงค์" ของบริษัท วอเตอร์ป็อก จำกัด ที่ถูกคิดค้น ออกแบบวิจัยพัฒนาตามมาตรฐานในบัญชีนวัตกรรม โดย สวทช. ระบบประกอบด้วย 3 ระบบหลัก คือ ถังกรองอเนกประสงค์ ACFS หอถังสูง SFX และโรงสูบน้ำสำเร็จรูป PNP

1) ถังกรองอเนกประสงค์ ACFS ประกอบด้วย การเติมอากาศ, การตกตะกอน, การกรองตะกอน และระบบถังเก็บน้ำในตัว

2) หอถังสูง SFX ประกอบด้วย หอเก็บน้ำ และระบบกรองซ้ำ

3) โรงสูบน้ำสำเร็จรูป PNP ประกอบด้วย ระบบควบคุมปั๊มสูบน้ำดิบและน้ำขึ้นถึงที่สูง, ระบบเติมสารเคมีที่แม่นยำเพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำดิบ

โดยเลือกระบบขนาดกลาง ที่มีกำลังการผลิตไม่เกิน 7 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง สามารถรองรับได้จำนวน 120 ครัวเรือน โดยใช้งบประมาณของยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สาธารณูปการ 1.1 แผนงานอุตสาหกรรมและการโยธา ลำดับที่ 53 โครงการขยายเขตประปาภูมิภาคทั้ง ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด จำนวน 300,000 บาท

3.1.2 การจัดการป่าชุมชนเพื่อการบริโภคในชุมชนและสร้างรายได้

จากการศึกษาภูมิสังคมและวิถีชุมชน พบว่า บ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ ในพื้นที่ของหมู่บ้านรวม ประมาณ 2,800 ไร่เศษ มีป่าโกงกางอยู่ในพื้นที่ ประมาณ 100 ไร่ ป่าโกงกางแห่งนี้เป็นพื้นที่ใช้ในการประมงแบบไม่ใช้เรือ ในการจับหอย ปู ในบริเวณป่า มีการขุดรากโกงกาง ตัดโกงกาง ประกอบกับการเสนอข้อมูลจากผู้ประกอบอาชีพประมง ประมาณ 50 ครัวเรือน ให้ข้อมูลว่า การจับสัตว์น้ำได้ปริมาณน้อยลง จำเป็นต้องสร้างระบบนิเวศชายเลนเพื่อเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ทะเล เป็นแหล่งอาหารขั้นปฐมภูมิ และเพื่อเตรียมการรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ในพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวนานาชาติ อาหารปลอดภัย จึงมีความเห็นร่วมกันว่า ควรมีการจัดทำโครงการพื้นที่ป่าโกงกางชายเลนเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศบ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ คือ

1) ขั้นตอนเผยแพร่ความคิด เป็นการนำเสนอข้อมูลให้คนในชุมชน บ้านห้วงบอน ได้รับทราบและตระหนักในปัญหาและชี้ให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นในอนาคตร่วมกัน

2) ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์พื้นที่ป่าโกงกางชายเลนเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศบ้านห้วงบอน การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เพื่อกระจายองค์ความรู้ภายในชุมชน และการกำหนดกติกาหมู่บ้านในการใช้ประโยชน์ การดูแลรักษาป่าโกงกางชายเลน การกำหนดเขตหวงห้ามทำการประมง

3) ขั้นตอนวางแผน เพื่อทำกิจกรรม โดยการประชุมเสวนา โดยประชาชน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องการฟื้นฟู เช่นการปลูกป่าโกงกางเพิ่ม ดูแลรักษา การสร้างแนวกันน้ำซัด เป็นต้น ตลอดจนการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์พื้นที่ป่าโกงกางชายเลนเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศบ้านห้วงบอน ทั้งแผนระยะสั้น และระยะยาว โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

4) ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผนตามห้วงระยะเวลา

5) ขั้นตอนการประเมินผล

นอกจากนี้การปลูกป่าโกงกางเพื่อเป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องจัดให้มีการสร้างสะพานวอร์คเวย์ ในการชมหิ่งห้อย และมีการปรับปรุงถนนเข้าน้ำตกคลองไหแตก อีกด้วย

3.1.3 การสร้างทักษะฝีมือใหม่และการพัฒนาทักษะฝีมือให้สูงขึ้นเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิต

จากการศึกษาทราบว่า ปัญหาประมงพื้นบ้าน อาชีพประมงพื้นบ้านถือเป็นอาชีพหลักและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนบ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เป็นอย่างมาก เนื่องจากมีประชาชนร้อยละ 30 ประกอบอาชีพนี้และมีเรือประมงขนาดเล็กสำหรับใช้ในการจับสัตว์ทะเลชายฝั่ง ประมาณ 50 ลำ ในอดีตที่ผ่านมาชาวประมงแต่ละรายจะจับสัตว์น้ำ อาทิเช่น หมึก กุ้งแชบ๊วย ปูม้า ได้มาก ปัจจุบันจับได้น้อยลง ประมาณวันละ 3-10 กิโลกรัม โดยจะนำไปขายให้กับพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อในหมู่บ้าน รวมทั้งโรงแรม รีสอร์ท และ Home Stay ในหมู่บ้าน ในลักษณะขายสด ซึ่งจะได้ราคาดีและไม่พอขาย

แต่ปัจจุบันได้เกิดสถานการณ์โควิด – 19 ไม่มีพ่อค้าคนกลาง เข้ามารับซื้อสัตว์ทะเลที่จับได้ ไม่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวและพักโรงแรมในหมู่บ้านทำให้ราคาสัตว์ทะเล หมึก กุ้งแชบ๊วย ปูม้า ซึ่งจับมาได้มีราคาตกต่ำ กุ้งแชบ๊วย จากเดิมราคากิโลกรัมละ 290 - 300 บาท ลดเหลือกิโลกรัมละ 140 - 240 บาท ชาวประมงไม่มีทางเลือกจำเป็นต้องขายตามราคาที่พ่อค้าคนกลางกำหนด ไม่สามารถต่อรองได้ เพราะหากเก็บไว้ก็จะเกิดการเน่าเสีย

จะเห็นได้ว่าประเด็นสำคัญ ที่เป็นปัญหากับชาวประมงพื้นบ้านบ้านห้วงบอน ได้แก่ การที่ชาวประมงพื้นบ้านได้จับสัตว์ทะเล เช่น หมึก กุ้งแชบ๊วย ปูม้า มาขายในลักษณะสดๆการขายจะได้ราคาดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละวัน และจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้านและความพอใจของผู้ซื้อ ในด้านทักษะฝีมือ ชาวบ้านห้วงบอน มีความรู้พื้นฐานในการทำกะปิ จากเคย หรือกุ้งเคย ผลิตภัณฑ์ได้รับหนังสือรับรองความปลอดภัย จากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ในนามของกลุ่มแปรรูปอาหารทะเลคลองตะเคียน ส่วน หมึก กุ้งแชบ๊วย ปูม้า ยังไม่พบว่ามีกลุ่มในพื้นที่ทำกิจกรรมแปรรูป

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว หมู่บ้านห้วงบอน ควรต้อง ตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการพัฒนาทักษะฝีมือในการแปรรูปอาหารทะเล เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์อาหารทะเลแปรรูป ซึ่งควรมีขั้นตอนดำเนินการคือ

1) ขั้นการเผยแพร่แนวความคิด ในเหตุผลและความจำเป็นที่ต้อง ตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการพัฒนาทักษะฝีมือในการแปรรูปอาหารทะเล

2) ขั้นการตั้งกลุ่มวิสาหกิจแปรรูปอาหารทะเล ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือแปรรูปอาหารทะเล การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การรับรองผลิตภัณฑ์ การตลาด เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องประสานความร่วมมือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานประมงจังหวัด รวมทั้งสถาบันการศึกษา องค์กร อื่นๆ เช่น สมาคมชาวประมง สภาอุตสาหกรรม

3) ขั้นการดำเนินการ วิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารทะเล โดย พิจารณาจากห่วงโซ่ ของการผลิตตั้งแต่ กระบวนการจัดซื้อวัตถุดิบจากชาวประมงในพื้นที่ การผลิต การบรรจุภัณฑ์ กระบวนการจำหน่ายทั้งตลาดในพื้นที่ และนอกพื้นที่ ทั้งการจำหน่ายโดยตรงและผ่านช่องทางออนไลน์ ระบบการขนส่ง ซึ่งอาศัยการเชื่อมโยงกับวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ นอกพื้นที่

4) ขั้นการประเมินผล /ปรับปรุงและพัฒนา

3.2 การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาที่ชุมชนควรทำเอง

1) กิจกรรมที่กลุ่มอาชีพ ฯลฯ จะทำภายใน 6 เดือน และ 1 ปี

1.1) พื้นที่เกษตร

1.1.1) ทำการแปรรูปกล้วยน้ำว้า เป็นกล้วยอบน้ำผึ้ง กล้วยกวน ภายใน 6 เดือน

1.1.2) แปรรูปสมุนไพรที่ได้จากหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงภายใน 1 ปี

1.2) พื้นที่ประมง

1.2.1) เรียนรู้การทำการตลาดค้าขายแบบออนไลน์ ภายใน 6 เดือน

1.2.2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ทำน้ำพริกกะปิสำเร็จรูป น้ำพริกกุ้งแก้ว ภายใน 1 ปี

2) กิจกรรมที่ชุมชนจะร่วมกันทำภายใน 6 เดือน และ 1 – 2 ปี

2.1) ปลูกผักริมถนน (ถนนกินได้) มีสมาชิกประมาณ 20 ครอบครัว ได้แก่ มะนาว พริก กะเพรา กะถิน บริเวณซอยโรงเรียนบ้านหนองม่วง ภายใน 6 เดือน

2.2) ทำศูนย์เรียนรู้น้ำส้มควันไม้ ต่อยอดจากการเผาถ่าน ประมาณ 3 ครอบครัว ภายใน 6 เดือน

2.3) ทำโคก หนอง นา โมเดล เพิ่มเติมในพื้นที่เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ภายใน 1 - 2 ปี

2.4) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2.4.1) เชิงนิเวศภายในบริเวณป่าโกงกางของชุมชน ภายใน 1 – 2 ปี โดยมีการพัฒนาโฮมสเตย์ มีกิจกรรมการปลูกป่าโกงกาง สร้างวอคเวย์ชมหิ่งห้อยให้ปลอดภัยมากขึ้น มีการนำอาหารพื้นถิ่นมาเผยแพร่ มีการสร้างมัคคุเทศก์น้อยไว้แนะนำนักท่องเที่ยว

2.4.2) บริเวณน้ำตกคลองไหแตกของชุมชน ทำการปรับปรุงถนนเข้าน้ำตก แหล่งขายสินค้า

3) กิจกรรมที่ครัวเรือนยากจนควรร่วมกันทำภายใน 3 เดือน 6 เดือน

มีครัวเรือนยากจน จำนวน 5 ครอบครัว เนื่องจากเป็นคนชรา คนพิการ และสติไม่สมประกอบ ซึ่งชุมชนช่วยดูแลกันดูแล จึงไม่พร้อมในการทำกิจกรรมมากนัก ยกเว้นดำเนินการได้ในเรื่องการปลูกผักสวนครัว เพื่อให้มีกิน ซึ่งทางผู้นำและชุมชนก็ได้ส่งเสริมให้ทำการปลูกผัก และได้ไปติดตามต่อเนื่อง

ข้อสังเกต ป่าโกงกางหรือป่าชายเลน มีพื้นที่ในเขตอนุรักษ์ทั้งหมด 44 ไร่ ชาวบ้านได้ทำงานร่วมกับกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องการจัดเวทีเพื่อหาข้อสรุป และแนวทางในการปฏิบัติตามระเบียบการใช้ป่าอนุรักษ์ร่วมกันของคนในชุมชน กฎระเบียบ มีใจความสำคัญคือ ห้ามให้ชาวบ้านตัดหรือขุดต้นไม้เพื่อนำไปขาย แต่ชาวบ้านสามารถเข้าไปเก็บเห็ด เก็บหอย และสัตว์น้ำต่างๆ ภายในป่าได้ (ระเบียบที่เป็นหนังสือยังไม่ได้ประกาศใช้ เนื่องจากเพิ่งจัดเวทีไปเมื่อเดือนกรกฎาคม 2564)

นอกจากนี้ ปัญหาที่มีผลกระทบในปัจจุบันคือ การแบ่งเขตที่ดิน เนื่องจากอยู่ติดกับที่ดินของเอกชน จึงมีปัญหาในการแบ่งเขตที่ชัดเจน โดยกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง อยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำหนังสือถึงเจ้าของที่ดินเอกชน และเชิญผู้ใหญ่บ้านมาเป็นพยาน เพื่อพิจารณาร่วมกันถึงแนวเขตที่ถูกต้อง และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ยังดูแลเรื่องการแบ่งเขตที่อยู่ของชาวบ้านที่มีการสร้างบ้านบริเวณป่า ชายเลน มีการแบ่งเขตให้เป็นพื้นที่ใช้สอยอย่างชัดเจน และตั้งกฎว่าพื้นที่ระหว่างบ้านของแต่ละหลัง ถ้าชาวบ้านจะใช้ประโยชน์ต้องทำหนังสือเพื่อขอรับการอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัดตราด จึงจะสามารถทำประโยชน์และใช้สอยในพื้นที่ดังกล่าวได้

บทสรุป

จากการศึกษาของกลุ่มปฏิบัติการที่ 3 ในพื้นที่บ้านห้วงบอน หมู่ที่ 5 ตำบลไม้รูด อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด พบว่า บ้านห้วงบอน เป็นชุมชนดั้งเดิมมีอาชีพด้านการเกษตรและประมงเป็นหลัก ยึดมั่นในขนบธรรมเนียม ประเพณี จำนวนครัวเรือน 294 ครัวเรือน ประชากร 710 คน มีระดับการพัฒนาอยู่ในเกณฑ์พออยู่พอกิน (Sufficiency) ตามข้อมูล 5 มิติตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวนครัวเรือนที่พออยู่พอกิน 289 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 98.29 ครัวเรือน ไม่พออยู่พอกิน 5 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 1.71

ประเด็นด้านการใช้ประโยชน์ จากโครงการที่ดำเนินการในพื้นที่

โดยส่วนราชการ เช่น กองทุนแม่ของแผ่นดิน โครงการหมู่บ้าน OTOP นวัตวิถี กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โครงการดังกล่าวเหล่านี้ ส่งผลกระทบในเชิงบวก หมู่บ้านมีการตั้งคณะกรรมการและมีการบริหารจัดการที่ดี ประชาชนสามารถได้รับประโยชน์ ส่วนโครงการที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ซึ่งเป็นทั้ง โอกาสและความเสี่ยงของชุมชนในระยะยาว คือ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด พื้นที่ 888 ไร่ 2 งาน 72 ตารางวา บริเวณดังกล่าวเดิมเป็นที่สาธารณะของหมู่บ้านห้วงบอน แต่ถูกถอนสภาพปัจจุบัน กรมธนารักษ์ ได้ให้บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟ็ค จำกัด(มหาชน) เช่าพื้นที่แล้ว เมื่อเดือน พฤศจิกายน 2559 วงเงินลงทุน 3,001 ล้านบาท เพื่อพัฒนาเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวนานาชาติ อาหารปลอดภัยและบริการการค้าระหว่างประเทศครบวงจร

ประเด็นโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนห้วงบอน

โอกาส (Opportunities) นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ การพัฒนาสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากทรัพยากรชายทะเล ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์และสวยงาม นโยบายรัฐบาลในการพัฒนาและยกระดับรายได้ของประชาชน เอื้อต่อการต่อการพัฒนาพื้นที่ทำให้เกิดการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทั้ง ถนน แหล่งน้ำ

อุปสรรค (Threats) นโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด ทำลายความเป็นวิถีชุมชนดั้งเดิม ทั้งการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต อาจก่อให้เกิดปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสียและมลพิษทางอากาศสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำทางทะเลลดลง

บทเรียนที่ได้รับจากการศึกษา ด้านการบริการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น บ้านห้วงบอน มีกลไกการบริหารภายในหมู่บ้านที่ชัดเจน ระดับหมู่บ้าน มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ตามองค์ประกอบของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๑ จัดระเบียบภายในหมู่บ้านโดยแบ่งเป็นคุ้มบ้าน มีหัวหน้าคุ้ม เป็นผู้ดูแล ในระดับกลุ่ม ที่ตั้งขึ้นภายในหมู่บ้านทุกกลุ่ม เข้าองค์ประกอบหลักของการเป็นกลุ่ม ตามแนวทางของการพัฒนาชุมชน คือ 1) สมาชิก 2) กฎระเบียบ 3) คณะกรรมการบริหาร 4) กองทุนดำเนินการ 5) กิจกรรมมีตัวแทนของส่วนราชการในพื้นที่ เช่น อาสาพัฒนาชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในระดับตำบล มีสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด ชุดปฏิบัติการประจำตำบล ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของส่วนราชการภูมิภาค ในพื้นที่อำเภอ

ประเด็นประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล

นโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาพื้นที่ บ้านห้วงบอน โดยผ่านกระบวนการบริหารของราชการส่วนภูมิภาค คือ อำเภอคลองใหญ่ ระดับท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด จากการศึกษาพบว่า ด้านประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านประสิทธิผล พบว่า บางกิจกรรมขาดความต่อเนื่อง

ประเด็นกิจกรรมการพัฒนาในพื้นที่ที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมประกอบ

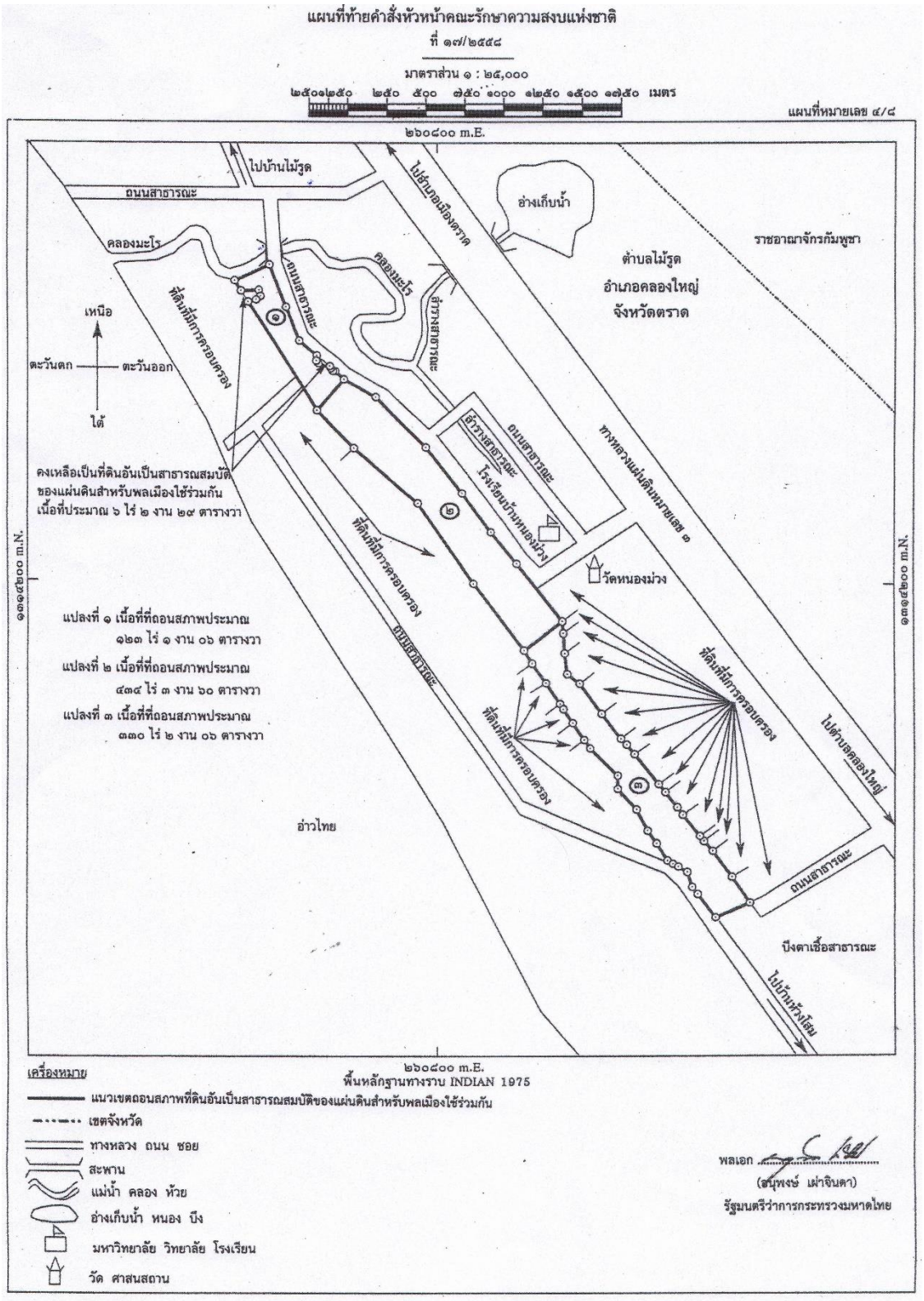
1) การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการจัดการการแบ่งปันและการใช้น้ำอย่างคุ้มค่าคุ้มทุนในพื้นที่การเกษตร

2) การจัดการป่าชุมชนเพื่อการบริโภคในชุมชนและสร้างรายได้

3) การสร้างทักษะฝีมือใหม่และการพัฒนาทักษะฝีมือให้สูงขึ้นเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิต

ภาคผนวก

แผนที่บริเวณที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด

วันที่ 24

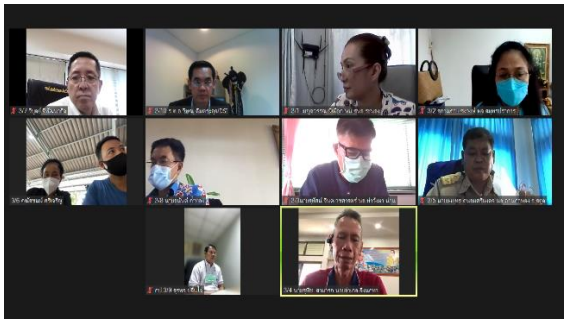
ภาพประกอบ กป.3 สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และผู้เกี่ยวข้องในชุมชน บ้านห้วงบอน ต.ไม้รูด อ.คลองใหญ่ จ.ตราด ผ่าน Zoom Cloud Meeting ระหว่างวันที่ 24 – 27 สิงหาคม 2564

หัวข้อ: 1. การเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน
2. การเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน
3. การเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน
4. คำถามที่ต้องมีคำตอบในรายงานการศึกษาของทุกกลุ่มปฏิบัติการ

ภาพการประชุมเตรียมตัวก่อนนัดสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชนบ้านห้วงบอนฯ

ภาพการนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากประชาชนกลุ่มตัวอย่าง บ้านห้วงบอนฯ

ภาพวิถีชุมชนและวิสัยทัศน์ของบ้านห้วงบอนฯ

ภาพโดยรวมบ้านห้วงบอนฯ

รายงานการเรียนรู้ประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)
ณ หมู่บ้านห้วยแมง
ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด
จังหวัดอุตรดิตถ์

จัดทำโดย
กลุ่มปฏิบัติการที่ ๔

นางสาวจิรวดี	บรรพบุตร	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล
นางสาวกมลวรรณ	นุชัย	สหกรณ์จังหวัดแพร่
นายอับดุลการีม	ยีดำ	นายอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี
นายคงคา	ชื่นจิต	นายอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
นายปรีชา	สมชัย	นายอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์
นายเดชวุฒิ	นิลแย้ม	นายอำเภอท่าวุ้ง จังหวัดลพบุรี
นายพนม	สิงห์สาย	พัฒนาการจังหวัดยโสธร
นายสุวรรณ	เจริญพร	โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดจันทบุรี
นายวิรพัฒน์	อ่อนสุระทุม	หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดหนองคาย
นายสิทธิชัย	บรรพต	ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดยะลา

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗
สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๔

คำนำ

รายงานการเรียนรู้ประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ณ หมู่บ้านห้วยแมงตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาดจังหวัดอุตรดิตถ์ ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของเอกสารผลงานทางวิชาการประกอบการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง(นปส.) รุ่นที่ ๗๗ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมเรียนรู้และทำความเข้าใจกับชุมชนท้องถิ่นถึงสถานการณ์ในขณะนี้ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงใน ๒ ปีข้างหน้าของ “ชุมชนท้องถิ่น” “โอกาสและความสามารถในการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่น” ในสถานการณ์ที่โครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนไปเพราะเทคโนโลยีที่พลิกผัน ภาวะโลกร้อนและการระบาดของไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙(COVID-19) โดยนำหลักการทรงงานในการพัฒนา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ที่ในหลวงรัชกาลที ๙ ทรงพระราชทานให้ยึดถือปฏิบัติมาประยุกต์ใช้

แม้ว่าในสถานการณ์ของการศึกษาในครั้งนี้ จะเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙(COVID-19)ทำให้คณะผู้ศึกษาไม่สามารถลงพื้นที่ศึกษาในพื้นที่จริงได้ แต่ด้วยความอนุเคราะห์ของนายอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ ทำให้คณะผู้จัดทำได้พบปะกับราษฎรบ้านห้วยแมงได้อย่างใกล้ชิด ผ่านระบบ Zoom Meeting ในระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๔ ซึ่งถือว่าเป็นการศึกษาในรูปแบบใหม่ที่ได้นำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ทำให้สามารถและเปลี่ยนเรียนรู้ตามมาตรการการเฝ้าระวังได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารวิชาการฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามความคาดหวัง หากมีข้อผิดพลาดประการใดคณะผู้จัดทำขอน้อมรับไว้ทุกประการ

คณะผู้จัดทำ
นักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง รุ่นที่ ๗๗
กลุ่มปฏิบัติการที่ ๔

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	**กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ณ หมู่บ้านห้วยแมง ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์**	**๑**
	■ การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน	
	■ การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน	
	■ การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน	
ส่วนที่ ๒	**ประเด็นการพัฒนาของชุมชน**	**๑๕**
	■ ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน	
	■ สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน	
	■ ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้นโยบาย	
	■ ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน	
	■ สรุปบทเรียนที่ได้รับในด้าน	
	● การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	
	● การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ	
	● ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล	
ส่วนที่ ๓	**การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน**	**๒๔**
	■ ประเด็นที่ ๑: การจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอทั้งปีต่อการทำการเกษตรของทุกครัวเรือนที่ทำการเกษตรในชุมชน	
	■ ประเด็นที่ ๒: การปรับกระบวนการผลิตการเกษตรเพื่อเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม	
	■ ประเด็นที่ ๓:การขออนุญาตใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกินในรูปแบบ คทช.	
	■ ประเด็นที่ ๔:การจัดการป่าชุมชนเพื่อการบริโภคในชุมชนและสร้างรายได้	
ภาคผนวก		**๒๗**

ส่วนที่ ๑
กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)
ณ หมู่บ้านห้วยแมง ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

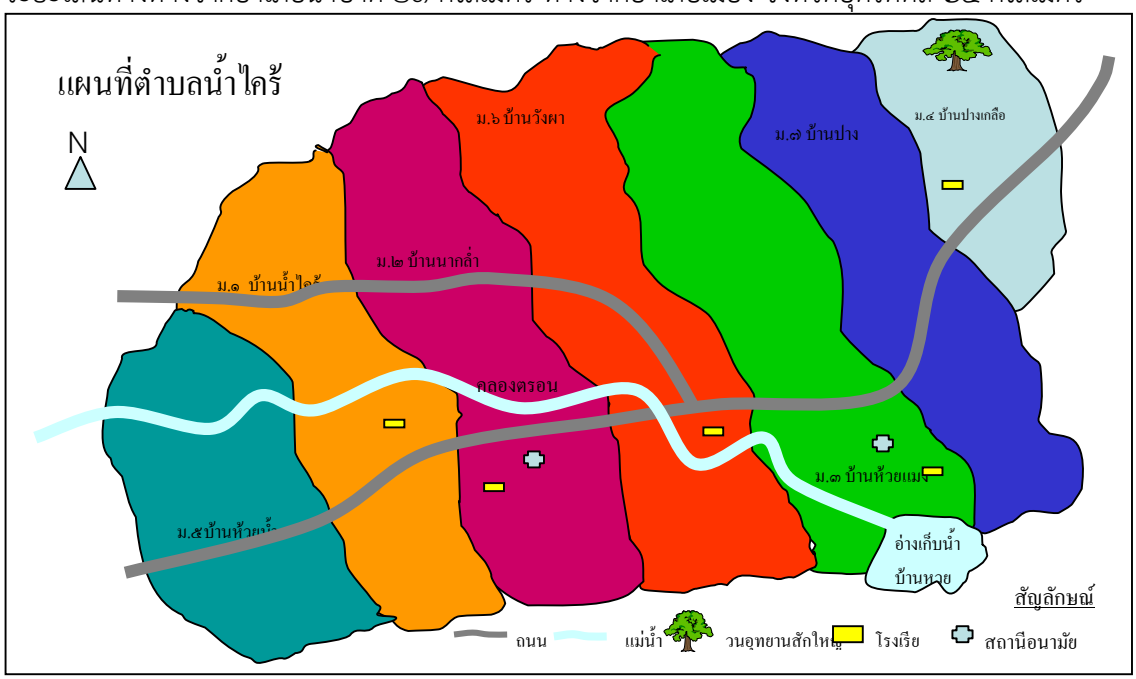
กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมเรียนรู้และทำความเข้าใจกับชุมชนท้องถิ่นถึงสถานการณ์ในขณะนี้ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงใน ๒ ปีข้างหน้าของชุมชนท้องถิ่น โอกาสและความสามารถในการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่น ในสถานการณ์ที่โครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนไปเพราะเทคโนโลยีที่พลิกผัน ภาวะโลกร้อนและการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ โดยนำหลักการทรงงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาเป็นกรอบในการคิดวิเคราะห์ โดยในส่วนนี้ จะเป็นการศึกษาและเรียนรู้เพื่อเข้าใจ เข้าถึง วิถีชีวิตชุมชน รายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. การเรียนรู้วิถีภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน

เพื่อเข้าใจชุมชนในลักษณะที่เป็นระบบชีวิตระบบหนึ่งที่มีตัวตน มีที่มา มีเอกลักษณ์ มีทรัพยากรที่เป็นฐานชีวิต มีความเป็นพลวัตร ปรับตัว เปลี่ยนแปลง เปลี่ยนผ่านไปตามเงื่อนไขปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน บางช่วงเวลาเร็ว บางช่วงเวลาช้า มีการสั่งสมทุนปัญญา ทุนทรัพยากร ทุนการจัดการ และทุนทางวัฒนธรรมของตนเอง มากน้อยแตกต่างกัน ส่งผลให้มีความสามารถและความพร้อมในระดับหนึ่งที่จะฟันฝ่าแหวกว่ายไปในสายธารที่เชี่ยวแรงของโลกาภิวัตน์ได้อย่างเท่าทันพอเพียง และปลอดภัยหรือไม่ อย่างไร

๑.๑ สภาพภูมิศาสตร์

บ้านห้วยแมง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓ ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ มีระยะเส้นทางห่างจากอำเภอน้ำปาด ๒๑ กิโลเมตร ห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ๖๕ กิโลเมตร

อาณาเขตบ้านห้วยแมง: ทิศเหนือ ติดกับ บ้านห้วยแมง หมู่ที่ ๙
ทิศใต้ ติดกับ ลำน้ำคลองตรอน
ทิศตะวันออก ติดกับ บ้านปางกรุง หมู่ที่ ๗
ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านวังผาชัน หมู่ที่ ๖

มีพื้นที่ทั้งหมด ๙๖๖ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตรและพื้นที่ทำไร่ แหล่งน้ำสาธารณะ ๒ แห่ง ได้แก่ ๑) ลำน้ำคลองตรอน และ ๒) ลำน้ำห้วยแมง

๑.๒ ประวัติบ้านห้วยแมงโดยสังเขป

บ้านห้วยแมง หรือ บ้านปากห้วยแมง เมื่อแรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน พื้นที่แห่งนี้ **มีสภาพเป็นป่าไม้ พื้นที่ราบลุ่มเป็นที่ดอนบ้าง มีลำน้ำคลองตรอนเป็นแม่น้ำสายหลัก** มีความอุดมสมบูรณ์มาก ต้นน้ำไหลมาจากภูเมี่ยงที่บ้านต้นขนุน (ตำบลน้ำไผ่) และลำน้ำห้วยแมง ต้นน้ำไหลมาจากห้วยแมงเหนือ ที่บ้านปางเกลือ สายน้ำทั้งสองไหลมาบรรจบกันที่ท้ายหมู่บ้าน จึงเรียกว่า “ปากห้วยแมง”

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๖ เวียงจันทน์เกิดสงคราม นายไกรศร ชนะจน, นายโสม คำบู่, นายทิด จันดี ได้อพยพหนีมาจากเวียงจันทน์ ประเทศลาว โดยนำข้าวของและ**กลองเพล**มาด้วย ทั้งสามได้เดินทางมาจนถึงบ้านวังตะเคียน ตำบลผักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ จึงได้มาขอพักอาศัยอยู่ที่นั่น ต่อมานายไกรศร ชนะจน กับ นายโสม คำบู่ ได้เดินเลาะริมน้ำตรอนขึ้นมาถึงบริเวณปากห้วยแมง เห็นว่าที่ดินแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำลำธารไหลผ่าน ทำเลดี เหมาะที่จะตั้งรกรากทำมาหากิน จึงได้กลับไปบอกให้นายทิศ จันดี ขึ้นมาดู แต่นายทิศบอกไม่มา จะขออยู่ที่บ้านวังตะเตียน ทั้งสองคนจึงได้เดินทางกลับมาที่ปากห้วยแมงและได้สร้างตูบ (เพิงพักพิง) ขึ้นครั้งแรก ๓ ตูบ ต่อมา ได้มี นายขาว, นายยศ, นายเสน่ห์, นายขวัญ ซึ่งเป็นพ่อค้าไม้ ได้ล่องไม้มาจากบ้านถ้ำเกิ้ง (ปัจจุบันเป็นบ้านร้างไปแล้วอยู่ติดกับบ้านห้วยเนียม ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด) ทั้งสี่คนได้ล่องไม้มาตามลำน้ำคลองตรอนจนมาถึงปากห้วยแมงและได้หยุดพักทำปางไม้อยู่ที่นี่ พอนานวันเข้าจึงขออยู่ด้วย จากนั้นก็ได้สร้างบ้านขึ้น ๙ หลังคาเรือน (จึงมีคำกล่าวว่า) ๓ ตูบ ๙ หลัง ด้วยสภาพแวดล้อมปากน้ำห้วยแมงที่มีแมลงต่าง ๆ มากมายจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านปากห้วยแมง”เมื่อหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น บ้านห้วยหูด, ห้วยไคร้, แสนตอ ได้ทราบข่าวว่าในน้ำมีปลาอุดมสมบูรณ์ (ถึงกับมีคำกล่าวไว้ว่า) “ตั้งหม้อรอไว้ก่อนแล้วจึงไปจับปลา” เพราะเหตุนี้เอง จึงทำให้มีผู้คนย้ายเข้ามาตั้งหลักปักฐานเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีจำนวนคนมากขึ้น

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๘ ชาวบ้านจึงได้ช่วยกันเก็บเศษไม้ที่พ่อค้าไม้ทิ้งแล้วนำมาสร้างวัดขึ้นในหมู่บ้าน (ปัจจุบันคือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) โดยมี **พระมหาสนิท เป็นพระรูปแรกที่มาอยู่ชั่วคราวและมีหลวงปู่ค้ำ ในขณะนั้นบวชเป็นสามเณรอยู่ด้วย** เมื่อสร้างวัดแล้วจึงได้ช่วยกันไป**หามกลองเพลที่บ้านวังตะเคียนมาใช้ในวัดเป็นกลองเพล อยู่คู่บ้านปากห้วยแมงถึงปัจจุบัน**

จากนั้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๘ นาย ผาง คำภาพิลา กำนันในขณะนั้น มีความเห็นว่าวัดมีที่ดินคับแคบจึงได้ย้ายวัดมาสร้างใหม่อยู่บริเวณเนินป่าพื้นที่สูงทางทิศตะวันออกของวัดเดิม ชาวบ้านได้ช่วยกันปรับสภาพพื้นที่และดำเนินการก่อสร้างวัด ในเนื้อที่ ๗ ไร่ ๓ งานโดยมีหลวงปู่ค้ำ เขมงฺกโล เป็นเจ้าอาวาส หลายปีต่อมาจึงได้เปลี่ยนชื่อหมู่บ้านจาก บ้านปากห้วยแมง มาเป็น “บ้านห้วยแมง” จนถึงปัจจุบัน

ต่อมา ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙ บ้านห้วยแมง ได้แยกหมู่บ้านออกเป็น ๒ หมู่ คือ บ้านห้วยแมงหมู่ที่ ๓ และ บ้านห้วยแมงหมู่ที่ ๙ (เดิมมีหมู่ ๓ หมู่เดียว)

๑.๓ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และการใช้ชีวิตของคนในหมู่บ้าน

ชาวบ้านบ้านห้วยแมงมีชีวิตความเป็นอยู่แบบวิถีชนบท กล่าวคือ เป็นวิถีการดำเนินชีวิตในวิถีเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม การดำรงชีวิตพึ่งพาธรรมชาติเป็นสำคัญ การทำการเกษตรเป็นแบบพึ่งน้ำฝน ปีใดฝนไม่ตกตามฤดูกาล ปีนั้นพืชผลก็เสียหาย ทำให้ไม่มีข้าวพอกิน พืชผลเสียหายก็จะทำให้รายได้จากการขายพืชผลเหล่านี้ก็ลดลง

ชาวบ้านห้วยแมง หมู่ที่ ๓ มีความเชื่อที่เล่าต่อกันมาสู่รุ่นหลานและได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงทุกวันนี้ ยกตัวอย่างเช่น ถ้ามีใครเจ็บป่วยได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล และกลับจากโรงพยาบาลมาพักฟื้นที่บ้านทางผู้เฒ่าผู้แก่ญาติพี่น้องจะทำการบายศรีสู่ขวัญให้อวยพรให้มีอายุมั่นขวัญยืนหายจาการป่วยไข้มีกำลังใจขึ้น บางคนก็บนบานสานกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือ เช่น เจ้าปู่ตา ให้ดูแลตัวเองและครอบครัวให้อยู่ดีมีสุข มีโชคลาภ หรือมีญาติไปทำงานต่างจังหวัด ต่างประเทศ ก็บนเจ้าปู่ตาไว้พอถึงวันปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ ก็ทำการแก้บนแล้วแต่ใครจะกำหนด ส่วนทางหมู่บ้านห้วยแมงจะมีการเลี้ยงปู่ตาประจำปีพร้อมกันทุกหลังคาเรือนประมาณช่วงสงกรานต์ของทุกปี หรือด้านโหราศาสตร์ ถ้ามีใครเจ็บป่วย รับประทานอาหารไม่ได้ ก็จะให้สาวแรกรุ่นมาผูกข้อมือให้ บางคนก็ไปหาหมอโหราศาสตร์ ตามหมู่บ้าน เช่นการหักไม้ หรือเรียกว่าดูมอ หาสาเหตุ เมื่อเจอสาเหตุที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วยก็จะทำการแก้ตามเหตุนั้น ๆ ตามประเพณี

๑.๔ ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนในด้านการผลิต การประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาพยาบาล การศาสนา การสร้างความสงบทางจิตใจ และการจัดการกิจการสาธารณะต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในและระหว่างชุมชน

น้ำคลองตรอน ต้นน้ำไหลมาจากภูเมี่ยง บ้านต้นขนุน ตำบลน้ำไผ่ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

น้ำห้วยแมง ต้นน้ำไหลมาจากห้วยแมงเหนือบ้านป่างเกลือ ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

ภูมิปัญญาดั้งเดิมและอาชีพหลักของชาวบ้าน คือ การทำการเกษตรกรรม ทำนา เพาะปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วเขียว แต่เนื่องจากที่ดินทำกินของชาวบ้านมีไม่เพียงพอ เพราะอยู่ในพื้นที่ป่าเป็นส่วนใหญ่ เมื่อมีการขยายตัวของหมู่บ้าน จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ที่ทำอยู่เดิมไม่เพียงพอ จำเป็นต้องขยายพื้นที่เพาะปลูก โดยการบุกเบิกพื้นที่รกร้างว่างเปล่า หรือที่ป่า ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่ไม่เหมาะสมกับการเพาะปลูกข้าว แต่เหมาะกับ การปลูกพืชไร่ จำพวก ข้าวโพด มันสำปะหลัง และถั่วเขียวซึ่งเป็นพืชเชิงเดี่ยว ซึ่งเป็นรายได้หลัก ส่วนข้าวนั้นปลูกไว้เพื่อการบริโภคเป็นหลัก เมื่อเหลือจึงนำไปขายเป็นรายได้เสริม ขาดการส่งเสริมและพัฒนาความรู้และทักษะด้านการเกษตร

รายได้มาจากการเกษตรกรรม การปลูกพืชเป็นหลัก พื้นที่เพาะปลูกจำนวน ๘๙๓ไร่ แบ่งเป็น

๑) ข้าวโพด๖๘๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๓๕ ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดของหมู่บ้าน ผลผลิต ๗๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ได้ผลผลิตรวม ๒,๕๔๖ ตัน คิดเป็นสัดส่วนรายได้ (รายได้รวม ๖๘๘ ไร่X๗๐๐ กิโลกรัม/ไร่ x๖ บาท/กก.) รวมรายได้ ๔๘๑,๖๐๐ บาท

๒) มันสำปะหลัง ๑๐๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙.๕๖ ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด ผลผลิต ๓,๗๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ ได้ผลผลิตรวม ๔๐๓ ตัน คิดเป็นสัดส่วนรายได้ (รายได้รวม ๑๐๙ ไร่ x ๓,๗๐๐ กก./ไร่x กิโลกรัม x๔๐๓ ตัน x๒,๓๐๐ตัน) รวมรายได้ ๙๒๗,๕๙๐ บาท

๓) ถั่วเขียว ๙๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙.๕๖ ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดของหมู่บ้านผลผลิต ๑๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นสัดส่วนรายได้ (รายได้รวม ๙๖ ไร่X๑๕๗ กิโลกรัม/ไร่ x ๓๕ บาท/กก.) รวมรายได้ ๕๐๔,๐๐๐ บาท

โดยมีอาชีพเสริมเป็นการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ไก่ วัว ควาย การประมงพื้นบ้านโดยการจับหาปลาบริเวณอ่างคลองตรอน ได้แก่ ปลานิล ปลาตะเพียน ปลาสร้อย ปลากด ปลายี่สก และการเก็บหาของป่า เช่น หน่อไม้ เห็ดเผาะ เห็ดโคน ไข่มดแดง ฯลฯ เพื่อนำมาบริโภค และขายเป็นรายได้เสริม และกลุ่มจักสาน กลุ่มผักสวนครัว

ผู้ใหญ่บ้านในอดีต ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาด้านยาเสพติดด้วยการพัฒนาเยาวชน เด็กวัยรุ่น ด้วยการส่งเสริมเล่นกีฬา จึงทำให้จำนวนผู้ติดยาเสพติดมีไม่มาก และเนื่องจากเป็นชุมชนวิถีดั้งเดิม จึงมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน เมื่อชาวบ้านเห็นเด็กบ้านไหนติดยาเสพติดก็จะรีบบอกพ่อแม่ ผู้ปกครอง ทำให้แก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ผู้ค้ายาเสพติด ไม่มี มีเพียงผู้เสพในระหว่างทำงาน หรือเผลอเลอ มีการนำไปบำบัดเพียง ๒ – ๓ ราย กลับมาแล้วก็ดีขึ้น ใช้เงินกองทุนแม่ให้รายละ ๕๐๐ บาท ในการเข้าไปอบรม และได้กลับมาทำประโยชน์ให้ชุมชน เช่น ทาสี ฯลฯ ไม่มีปัญหาการลักขโมย ชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในชุมชนมีเจ้าอาวาสวัดห้วยแมง หลวงพ่อเจ้าอธิการกิตติกวิน สติสมุปนุโน ซึ่งเป็นเจ้าคณะตำบลน้ำไคร้เป็นพระนักพัฒนา ตั้งใจนำชุมชนหมู่บ้านโดยการใช้หลัก “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อสร้างจิตสำนึก ส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามาวัดทำบุญ โดยเป็นผู้นำเริ่มต้นเป็นคนนำในการทำและมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง

๑.๕ ลักษณะทางชีวภาพและกายภาพของชุมชน ทรัพยากรและปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นฐานชีวิตให้แก่ชุมชน

บ้านห้วยแมงมีประชากร จำนวน ๖๘๕ คน เป็น ชาย ๓๒๑ คน หญิง ๓๖๔ คน มีครัวเรือน จำนวน ๒๔๗ ครัวเรือน อาศัยอยู่ในพื้นที่ จำนวน ๔๕๕ คน อพยพออกไปทำงานต่างพื้นที่ จำนวน ๒๓๐ คน รายละเอียดแสดงตามตารางที่ปรากฏต่อไปนี้

จำนวนประชากรตำบลน้ำไคร้ (จำแนกตามช่วงอายุ)

ช่วงอายุ	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	คน	%	คน	%	คน	%
น้อยกว่า 1 ปี	14	0.24	16	0.28	30	0.52
1 ปีเต็ม – 2 ปี	31	0.54	33	0.57	64	1.11
3 ปีเต็ม – 5 ปี	67	1.15	60	1.04	127	2.19
6 ปีเต็ม – 11 ปี	191	3.30	172	2.97	363	6.27
12 ปีเต็ม – 14 ปี	95	1.64	95	1.64	190	3.28
15 ปีเต็ม – 17 ปี	97	1.67	101	1.74	198	3.42
18 ปีเต็ม – 49 ปี	1,344	23.22	1,293	22.34	2,637	45.56
50 ปีเต็ม – 60 ปีเต็ม	500	8.64	586	10.12	1,086	18.76
มากกว่า 60 ปีเต็ม ขึ้นไป	534	9.22	559	9.66	1,093	18.88
รวม	2,873	49.64	2,915	50.36	5,788	100

ที่มา : สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร ข้อมูล ณ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563

ลักษณะทางภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี ๓ ฤดู คือ

- ช่วงฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ ตุลาคม – กุมภาพันธ์ พื้นที่ราบจะมีอากาศหนาว วัดอุณหภูมิต่ำสุดถึง ๙-๑๐ องศาเซลเซียส และในช่วงที่อากาศหนาวจัด วัดอุณหภูมิต่ำสุดถึง ๖ องศาเซลเซียส
- ช่วงฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ กรกฎาคม – กันยายน
- ช่วงฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ มีนาคม – พฤษภาคม ความร้อนอุณหภูมิสูงสุดที่ ๔๑.๕ องศาเซลเซียส

ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนที่สำคัญ ประกอบด้วย ที่ดินป่าชุมชน ๑ แห่ง พื้นที่ ๓๐ ไร่ ที่ดินสาธารณะประโยชน์ ๑ แห่ง พ้นที่ ๑๒ ไร่ แหล่งน้ำ คลอนตรอน ห้วยลำน้ำแมง น้ำตกห้วยสัก

ป่าชุมชน

อ่างเก็บน้ำคลองตรอน

น้ำตกห้วยสัก

บ้านห้วยแมงตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าน้ำปาดและพื้นที่อุทยานแห่งชาติสักใหญ่ ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีแหล่งน้ำสำคัญไหลผ่าน ได้แก่ คลองตรอน ดินจึงมีความชุ่มชื้น อุดมสมบูรณ์ น้ำอุปโภคบริโภคค่อนข้างพอกินพอใช้ น้ำดื่มรองจากน้ำฝน และมีระบบประปาหมู่บ้าน และประปาภูเขา ทำให้ไม่ขาดแคลน แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นพื้นที่ต้นน้ำของคลองตรอน แต่ก็ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรกรรม มีอ่างเก็บน้ำคลองตรอน เป็นอ่างเก็บน้ำในการดูแลของกรมชลประทาน มีพื้นที่กักเก็บน้ำ ๒๖๕ ตารางกิโลเมตร มีความจุ ๕๙ ลูกบาศก์กิโลเมตร ใช้ส่งน้ำให้พื้นที่จำนวน ๓ อำเภอ ได้แก่ อำเภอน้ำปาด อำเภอทองแสน และอำเภอตรอน พื้นที่รวมประมาณ ๒๓,๔๐๐ ไร่ แต่ชาวบ้านห้วยแมงทำให้ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในอ่างเก็บน้ำดังกล่าว เนื่องจากสภาพหมู่บ้านอยู่สูงกว่าคลองส่งน้ำ และไม่มีคลองแยกคลองซอยเข้าไปในพื้นที่การเกษตรของหมู่บ้าน

มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ คือ คลองตรอน ซึ่งใช้เป็นพื้นที่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ “ล่องแก่ง” โดยเฉพาะในช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน ของทุกปี จะเป็นช่วงที่น้ำใสสะอาด นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเล่น “ล่องแก่ง” และชมธรรมชาติ

ประเพณีและวัฒนธรรมขึ้นชื่อของบ้านห้วยแมง ได้แก่ บุญข้าวเปลือก ประเพณีสงกรานต์ ทอดกฐินตั้งความหวังมีกฐินเงินล้าน มีประเพณีบุญกองข้าวเปลือก หมอสู่ขวัญ สู่ขวัญข้าว นางรำ รำเก็บผักหวาน ก่อเจดีย์ทราย รำเอิ้นขวัญ เป็นเอกลักษณ์ แห่ต้นผึ้ง (แห่ต้นพาน แห่ปัจจัยเข้าวัด) แห่ข้าวพันก้อน หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเหนียว จะเอาข้าวเหนียวนึ่งปั้นเป็นก้อนๆ เอาปลายก้านมะพร้าวถักเป็นปลา จักจั่น แล้วเอาข้าวไปติดไว้ตรงปลาย เพื่อนำไปทำบุญ ทำให้เกิดความสามัคคี ใครมีข้าวก็เอาข้าวมาร่วม หรือ เอาปัจจัยมาทำบุญ เป็นการทำร่วมกันกับชาวบ้านหมู่ ๙ ดึงเยาวชนเข้ามาร่วม

กิจกรรม สานปลาตะเพียน รำเอิ้นขวัญ รถแห่เพื่อเปิดเพลง ตกแต่งและนำขบวน มีการสอนต่อให้รุ่นน้องๆ

ประเพณีแห่ต้นทาน ต้นดอกไม้วันสงกรานต์

ประเพณีทำบุญหล่อเทียนวันเข้าพรรษา

ประเพณีการสู่ขวัญกองข้าวเปลือก

ประเพณีลอยกระทง

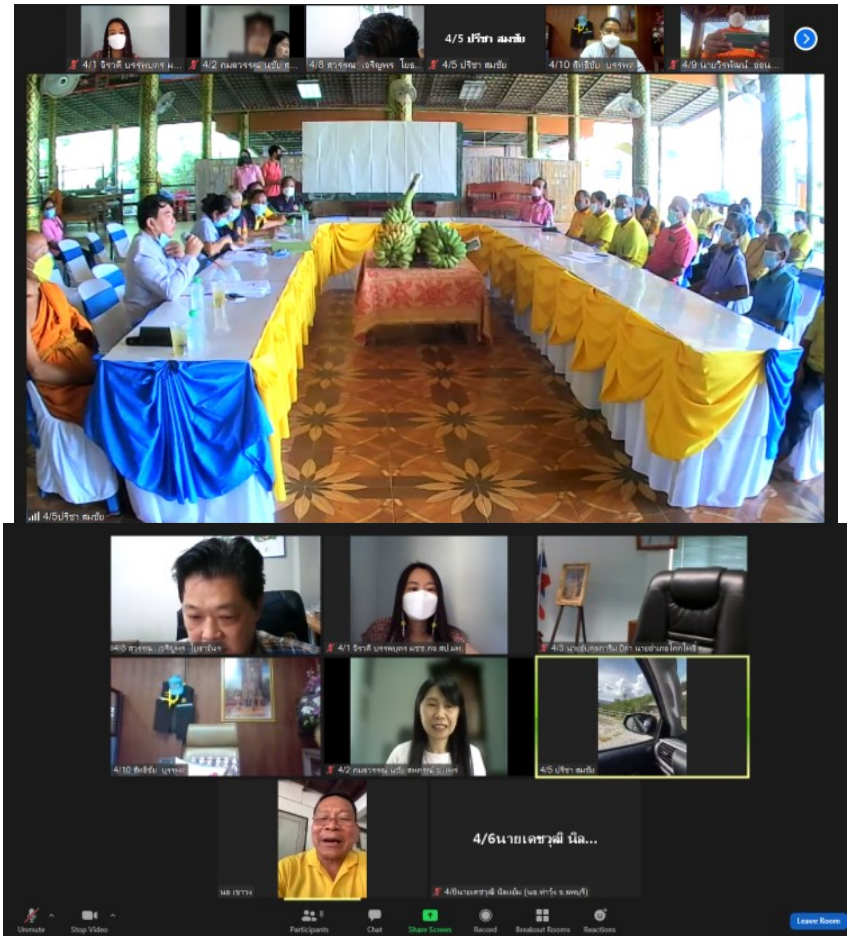

วัฒนธรรมพื้นบ้าน/ประเพณีสำคัญ

อาหารพื้นบ้าน อาหารป่า การแปรรูป หน่อไม้มีการนำมาอัดปี๊บ เก็บได้ประมาณ ๑ – ๒ ปี โดยไม่ขนย้าย ผักหวาน ทานสด ไข่มดแดง นำมาแช่ช่องฟรีซ เห็ด ก็นำมาแช่ช่องฟรีซ ทำปลาส้ม ปลาสร้อย หั่นปลาถี่ๆ เพื่อทานได้ทั้งตัว ช่วงมกราคม ไข่มดแดง กับผักหวานออกเยอะมาก ไข่มดแดง สามารถแช่เย็นไว้ทานได้นานๆคะ พ.ค. – ส.ค. มีเห็ดเผาะ กก. ๔๐๐-๕๐๐ บาท หน่อไม้อัดปี๊บ ๕๐๐บาท/ปี๊บ ปลาคลองตรอน ปลาซาบะห้วยแมง ปลาส้ม และมีอาหารประจำท้องถิ่นบ้านห้วยแมง ที่ขึ้นชื่อ ได้แก่ ยำดอกสวรรค์ ยำเทพธิดาดอย (ซุปหน่อไม้) ต้มหน่อเนื้อนางในต้มมหาโชค ฯลฯ

๒. การเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน

เพื่อเข้าใจและประเมินความเข้มแข็งของชุมชนในแง่มุมของความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากเงื่อนไขต่างๆ ที่เป็นโอกาส เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาและ ขีดความสามารถของชุมชนในการรับรู้ กำหนด และจัดการแก้ไขปัญหาในเรื่องการหารายได้และการประกอบอาชีพ อีกทั้งปัญหาสังคมของชุมชนให้ผ่อนคลาย ทั้งนี้ เพื่อมุ่งค้นหาประสบการณ์ของชุมชนในแง่ของมุมมอง หลักคิดที่มีต่อปัญหา และโอกาสในการพัฒนา ตลอดจนกลวิธี แนวทาง ขั้นตอนการจัดการที่ชุมชนถือปฏิบัติ รวมทั้งการเรียนรู้ของชุมชน กลุ่มปฏิบัติที่ ๔ จึงได้จัดการประชุมผ่านระบบ Zoom เพื่อศึกษาข้อมูลจากชุมชน สรุปรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

บ้านห้วยแมง แบ่งการปกครองออกเป็น **๙ คุ้ม** ได้แก่ คุ้มสวรรค์บันดาล คุ้มคุณธรรม คุ้มธรรมะ คุ้มหาดทรายงามพัฒนา คุ้มคลองตรอนพัฒนา คุ้มร่วมใจพัฒนา คุ้มสามเหลี่ยมทองคำ คุ้มรวมใจศรัทธา และคุ้มรักสามัคคี โดยแต่ละคุ้มมีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกัน อาทิ ส่งเสริมและพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก ส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ ส่งเสริมการเรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือน ส่งเสริมการจัดทำสวัสดิการชุมชนเพื่อให้เกิดการดูแลผู้ด้อยโอกาส ส่งเสริมอาชีพของครัวเรือนในชุมชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนลด ละ เลิกอบายมุขต่าง ๆ ส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ประอบอาชีพที่เหมาะสม ลดการใช้ปุ๋ยเคมี หันกลับมาใช้ปุ๋ยธรรมชาติ ส่งเสริมการจัดระเบียบบ้านเรือนของชุมชนในสะอาด ฯลฯ

บ้านห้วยแมงมี**คณะกรรมการหมู่บ้าน**ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ใหญ่บ้านในตำแหน่งประธานกรรมการหมู่บ้าน และแบ่งคณะกรรมการออกเป็น ๗ ฝ่าย โดยมีคณะกรรมการแต่ละฝ่ายประกอบด้วย

๑) **คณะกรรมการพัฒนา** มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพของราษฎรและพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ โดยร่วมมือกับคณะกรรมการฝ่ายอื่น ๆ

๒) **คณะกรรมการปกครอง** มีหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของราษฎร และดูแลกิจการในหมู่บ้านให้เป็นไปตามกฎหาย ขนมธรรมเนียม จารีตประเพณี และนโยบายส่วนรวม ส่งเสริมให้ราษฎรในหมู่บ้านมีความสนใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เสริมสร้างความรักสามัคคีของส่วนรวม

๓) **คณะกรรมการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย** มีหน้าที่ในการจัดหน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน รวมทั้งจัดกำลังป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๔) **คณะกรรมการการคลัง** มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินของหมู่บ้าน

๕) **คณะกรรมการสาธารณสุข** มีหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล การอนามัย การวางแผนครอบครัว และการสุขาภิบาล ตลอดจนการรักษาสภาวะแวดล้อมของหมู่บ้าน และป้องกันอันตรายอันเกิดจากภาวะแวดล้อมในหมู่บ้าน

๖) **คณะกรรมการศึกษาและวัฒนธรรม** มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา การลูกเสือและเยาวชน ตลอดจนกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม การกีฬา และการพักผ่อนหย่อนใจ

๗) **คณะกรรมการสวัสดิการและสังคม** มีหน้าที่เกี่ยวกับสวัสดิการของราษฎร และสงเคราะห์ผู้ยากไร้ยากจนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ตามความจำเป็น

นอกจากนี้ ยังมีชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) มีสมาชิก จำนวน ๑๕ คน และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) บ้านห้วยแมง มีสมาชิกจำนวน ๕ คน เป็นกำลังหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนภารกิจและนโยบายการจัดระเบียบสังคม ได้แก่ การจัดเวรยามเฝ้าระวังภายในหมู่บ้าน การตั้งกฎระเบียบของหมู่บ้าน เช่น ห้ามเล่นการพนันในงานศพ และตั้งกฎว่าครอบครัวที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดจะไม่ได้รับความช่วยเหลือด้านสวัสดิการต่าง ๆ การอบรมชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน อาสาสมัคร ๒๕ ตาสับปะรด การจัดเวทีประชาคมยาเสพติด รณรงค์กิจกรรมรักษาสุขภาพและห่างไกลยาเสพติด

บ้านห้วยแมง มีสมาชิกชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) จำนวนทั้งสิ้น ๑๕ คน

บ้านห้วยแมง
มีสมาชิกอาสามัครป้องกันภัยฝ่านพลเรือน
(อปพร.) จำนวนทั้งสิ้น ๕ คน
โดยมีนายยอดชาย ชนะจน เป็นประธาน

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีบทบาทในการเป็นผู้นำการดำเนินการพัฒนาสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสุขอนามัยของประชาชนในชุมชน และมีหน้าที่แก้ข่าวร้าย กระจายข่าวดี ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ บำรุงสุขประชาชน ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยมีหน้าที่ ๑) เป็นผู้สื่อข่าวสารสาธารณสุขระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนในหมู่บ้าน นัดหมายเพื่อนบ้านมารับบริการสาธารณสุข แจ้งข่าวสารสาธารณสุข ๒) เป็นผู้ให้คำแนะนำถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนบ้านและแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว ในเรื่องต่าง ๆ ๓) เป็นผู้ให้บริการสาธารณสุขแก่ประชาชน ๔) หมุนเวียนกันปฏิบัติงานที่ ศสมช. โดยปฏิบัติงานในด้านจัดทำศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหมู่บ้าน ถ่ายทอดความรู้และจัดกิจกรรมตามปัญหาของชุมชน และให้บริการที่จำเป็นใน ๑๔ กิจกรรมสาธารณสุขมูลฐาน ๕) เฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสาธารณสุขในหมู่บ้าน ๖) เป็นผู้นำในการบริหารจัดการวางแผนแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน และ ๗) ดูแลสิทธิประโยชน์ด้านสาธารณสุขของประชาชนในหมู่บ้าน โดยเป็นแกนนำในการประสานงานกับกลุ่มผู้นำชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กระตุ้นให้มีการวางแผนและดำเนินงานเพื่อพัฒนางานสาธารณสุข

นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งองค์กรหรือกลุ่มต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ อาทิ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนแม่ของแผ่นดิน ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมรักสะอาดรักสิ่งแวดล้อม กลุ่มถั่วเขียวผิวมัน กลุ่มหน่อไม้อัดปี๊บ กลุ่มจักสานบ้านห้วยแมง กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลน้ำไคร้ (ออมวันละบาท) กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ (ร่วมกันระหว่าง ๒ หมู่ คือ หมู่ ๓ และหมู่ ๙) กลุ่มท่องเที่ยวล่องแก่งคลองตรอน-ห้วยแมง กลุ่มวิสาหกิจตลาดกลางผลผลิตทางการเกษตร ตำบลน้ำไคร้ เป็นต้น

๓. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน

นโยบายของภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนบ้านห้วยแมง ได้แก่

๓.๑ การบริหารจัดการน้ำ ปัญหาน้ำท่วมน้ำแล้งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในในประเทศไทยมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ไม่ว่าพื้นที่ในลักษณะใด ก็มักมีปัญหาจากการดำเนินการทั้งเรื่องการจัดทำแผนและจัดการภัยแล้งเชิงพื้นที่ที่ไม่สามารถรวบรวมข้อมูลนอกเขตชลประทานในระดับพื้นที่ได้อย่างครบถ้วน การใช้น้ำและเพาะปลูกพืชจึงไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ไม่สามารถควบคุมแผนการจัดสรรน้ำได้

นอกจากนี้ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ขาดหน่วยงานในพื้นที่ที่ทำหน้าที่บูรณาการแหล่งน้ำขนาดเล็ก ขาดงบประมาณสนับสนุน ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่นอกเขตชลประทาน

ในพื้นที่บ้านห้วยแมงเป็นพื้นที่ที่มีต้นทุนทางทรัพยากรค่อนข้างดี มีแหล่งน้ำในพื้นที่ แต่กลายเป็นว่าไม่สามารถใช้แหล่งน้ำนั้นได้ และขาดการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับการเกษตร

เขื่อนคลองตรอน

๓.๒ การแก้ไขความยากจน ปัญหาความยากจนและปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ในช่วงที่ผ่านมาแม้ประเทศไทยจะมีนโยบายการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้นมากมายจากหน่วยงานต่าง ๆแต่ละหน่วยงานมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน การดำเนินการเป็นไปอย่างแยกส่วนตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ขาดการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาเชิงระบบหรือเชิงโครงสร้าง ทำให้ปัญหายังคงอยู่

การแก้ไขปัญหาความยากจนจึงต้องเป็นการสร้างโอกาสให้คนยากจนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อสร้างโอกาส และความเข้มแข็งให้แก่คนยากจน เพิ่มศักยภาพและโอกาสในการประกอบอาชีพได้อย่างกว้างขวางและหลากหลาย รวมทั้งการสร้างโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ทั้งในแง่การใช้และการดูแลรักษา ยกระดับคุณภาพชีวิต และความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง

ในส่วนของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่บ้านห้วยแมง เป็นโครงการในลักษณะของการเพิ่มศักยภาพและการสร้างโอกาส และการส่งเสริมอาชีพผ่านกองทุนในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) โครงการการพักชำระหนี้และลดภาระหนี้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ฯลฯ โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน สร้างรายได้ขยายโอกาส

๓.๓ การส่งเสริมการท่องเที่ยวรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายหลักที่มีความสำคัญของประเทศไทย ดังนั้น ภาครัฐจึงมีนโยบายที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของชุมชน คือ การศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชน รวมทั้งการพัฒนาขีดความสามารถ

ของคนทำงาน กลุ่มท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว และบริการท่องเที่ยวให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้โดยไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับของชุมชน และเกิดจากความต้องการของชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยชุมชน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการจัดการทรัพยากร ภูมิปัญญาอันทรงคุณค่า สร้างสมดุลระหว่าง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน นำไปสู่คุณภาพชีวิต ความสุขของคนในชุมชน นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน โดยมีกลุ่มแกนนำของชุมชนที่จะทำงานอย่างมีส่วนร่วมเป็นทีมในการทำงาน โดยใช้องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ศักยภาพของคน ศักยภาพของพื้นที่การจัดการ การมีส่วนร่วม ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาชุมชนสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านห้วยแมง

๓.๔ การจัดหาที่ดินทำกินให้แก่ราษฎร ตามนโยบายรัฐบาล

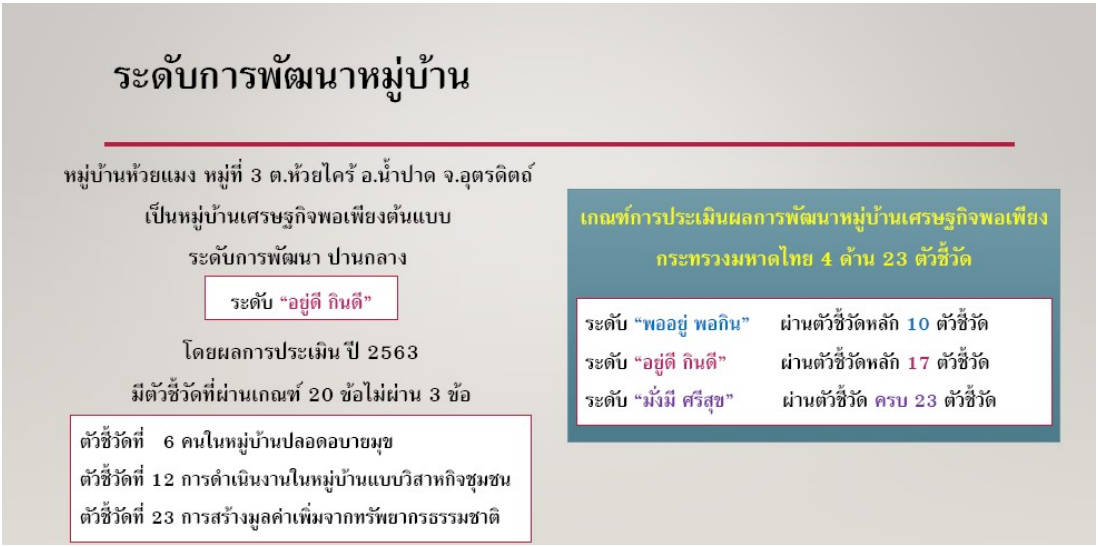
คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย และอื่น ๆ บริหารที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด และจัดให้มีการปลูกป่าเพิ่มเติมในพื้นที่ตามความเหมาะสม รวมทั้งพิจารณาออกกฎหมายให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ และเร่งแก้ไขปัญหา กรณีราษฎรหรือชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากการอยู่อาศัยและทำกินในเขตป่าโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายมาเป็นระยะเวลานาน โดยพื้นที่ดังกล่าวไม่เป็นเขตพื้นที่ต้นน้ำลำธาร หรือเขตอนุรักษ์ที่มีความอ่อนไหว ให้มีการจัดที่ดินให้แก่ราษฎรกลุ่มนี้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนด เพื่อแก้ไขปัญหาและลดแรงกดดันโดยให้ราษฎรสามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ในรูปแบบสหกรณ์ แต่ไม่ให้กรรมสิทธิ์เนื่องจากเป็นที่ดินของรัฐ โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ เพื่อให้ราษฎรมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สำหรับกรณีที่ราษฎรหรือชุมชนอยู่ในเขตต้นน้ำลำธารหรือเขตอนุรักษ์ที่มีความอ่อนไหว ซึ่งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเคลื่อนย้ายให้อยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมภายในเขตจังหวัดหรือจังหวัดใกล้เคียง ให้อยู่เป็นกลุ่มหรือชุมชนในรูปแบบสหกรณ์หรือรูปแบบอื่นโดยไม่ให้กรรมสิทธิ์ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนด โดยในระหว่างการจัดที่ดินทำกิน จะต้องชี้แจงให้ราษฎรเพื่อสร้างความเข้าใจ และกำหนดมาตรการในการเยียวยาที่เหมาะสม เพื่อให้ราษฎรเข้าร่วมดำเนินการโดยสมัครใจ

ส่วนที่ ๒
ประเด็นการพัฒนาของชุมชน
ณ หมู่บ้านห้วยแมง ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

สถานการณ์และประเด็นการพัฒนาหมู่บ้านห้วยแมง ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

ผลการประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ของหมู่บ้านห้วยแมง อยู่ในระดับ **“อยู่ดีกินดี”** ซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน ๔ ด้าน ๒๓ ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมู่บ้านห้วยแมงสามารถไปสู่ ระดับ “มั่งมีศรีสุข” ได้โดยต้องปรับปรุงดังนี้ ตัวชี้วัดที่ ๖ การวัดคนในหมู่บ้านปลอดอบายมุข ตัวชี้วัดที่ ๑๒ การดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน การจัดตั้งการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน และตัวชี้วัดที่ ๒๓การสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การทำปุ๋ยหมัก สะท้อนความเข้มแข็งของชุมชน ในการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำรงชีวิต **“๓ ไม่”** ไม่มีหนี้สิน ไม่มีคนจน ไม่มียาเสพติด **“๒ มี”** มีการจัดสวัสดิการชุมชน มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ป่าไม้เหมือนตู้เย็นธรรมชาติ ที่เราจะมีอาหารไว้ทาน

๒. สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน

หมู่บ้านห้วยแมง หมู่ที่ ๓ ตำบลน้ำไคร้ เป็นหมู่บ้านที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการพัฒนาชุมชนด้วยการ “สร้างพลังชุมชน ใช้พลังชุมชนในการพัฒนาชุมชน” จนส่งผลทำให้หมู่บ้านยกระดับการพัฒนาเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับ “อยู่ดี กินดี” ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ (ตามเกณฑ์ประเมินผลการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงมหาดไทย (๔ ด้าน ๒๓ ตัวชี้วัด) และผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ปรากฏว่า หมู่บ้านห้วยแมง ประชากรมีรายได้เฉลี่ยสูงสุด ๗๕,๐๐๐ บาท/คน/ปี และรายได้เฉลี่ยต่ำสุด ๓๘,๒๘๕ บาท/คน/ปี (ตามข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๒) และมีระดับความสุขเฉลี่ยสูงสุดของคนในระดับครัวเรือน ระดับ ๘.๗๘ (ค่อนข้างสูงมาก) จึงส่งผลทำให้หมู่บ้านห้วยแมง หมู่ที่ ๓ ตำบลน้ำไคร้ เป็นหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ โดยไม่มีสัดส่วนความเหลื่อมล้ำของสังคมในหมู่บ้านและชุมชน

๓. ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้นโยบาย

สมาชิกชุมชนบ้านห้วยแมงหมู่ที่ ๓ ตำบลห้วยไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ สามารถเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้นโยบายของภาครัฐ ที่ส่งผ่านกิจกรรม/โครงการ ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่กำหนดดำเนินการในพื้นที่ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต จนส่งผลให้เป็นหมู่บ้านที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่มีสัดส่วนความเหลื่อมล้ำทางสังคมของคนในหมู่บ้านและชุมชนซึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ชุมชนนี้สามารถใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้นโยบายต่าง ๆ ของภาครัฐเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ศักยภาพของผู้นำชุมชน ความรัก ความสามัคคี เอื้ออาทร รวมถึงการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีโครงการสำคัญ ดังนี้

๓.๑ โครงการกระตุ้นเศรษฐกิจ (ตำบลละ ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท) นำไปใช้ในโครงการพัฒนาระบบประปาหมู่บ้านใช้ได้ดีจนถึงปัจจุบัน

๓.๒ โครงการตามนโยบายรัฐบาล ลักษณะกองทุนชุมชน เช่น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง/ประชารัฐ สามารถบริหารได้มีดอกผลกำไร นำมาจัดสรรเป็นสวัสดิการให้แก่คนในชุมชน/ดูแลผู้ดอยโอกาสอย่างทั่วถึง

๔. ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน

จากการสอบถามและพูดคุยพบว่า ชุมชนนี้มีจุดแข็งและข้อดีหลายประการซึ่งทำให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสงบสุข ชาวบ้านดำรงชีวิตอย่างพอเพียง พออยู่พอกิน ไม่ได้ต้องการแสวงหาโอกาสจากภาครัฐแต่เพียงอย่างเดียว โดยสามารถสรุปโดยใช้ SWOT Analysis ได้ ดังนี

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
- ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง และมีผู้นำตามธรรมชาติ โดยทั้งสองฝ่ายร่วมมือกันพัฒนา และสร้างการมีส่วนร่วมโดยการสร้างความร่วมมือกับคนทั้งในและนอกชุมชน - การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้เป็นวิถีชีวิต - ชาวบ้านเป็นคนจิตใจดี มีคุณธรรม รู้จักการทำมาหากิน และแบ่งเวลามาเข้าวัดฟังเทศน์ฟังธรรม - ความสมัครสมานสามัคคี พร้อมจะมาช่วยกันในการทำงาน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข - ชาวบ้านใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย มีวินัยในการใช้จ่ายทำให้หนี้สินไม่เกินตัว - พื้นดินและทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์	- ขาดแคลนน้ำเพื่อการการเกษตรกรรม (มีแหล่งน้ำแต่ใช้ไม่ได้) ขาดระบบชลประทาน เกิดจากการบูรณาการของหน่วยงานภาคราชการ - พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าเขา ไม่มีพื้นที่ในการทำเกษตรกรรม ชาวบ้านไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน - ปลูกพืชเชิงเดี่ยว (ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วเขียว) เป็นพืชที่ไม่มีจุดเด่นเฉพาะ ไม่สามารถกำหนดราคาได้ - การรวมกลุ่มอาชีพมีน้อย และยังไม่มีความเข้มแข็ง - รายได้น้อย - ขาดความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีในการพัฒนาต่อยอดกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ (ขาดมืออาชีพ)
โอกาส (Opportunity)	**อุปสรรค (Threat)**
- ความเข้มแข็งของคนในชุมชน - ชาวบ้านมีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพร (แต่ยังไม่นำมาใช้ประโยชน์) - สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา ๒๐๑๙ ส่งผลให้คนหนุ่มสาวกลับบ้านมาอยู่ในชุมชน (ทำให้มีแรงงานกลับมา และนำความรู้และความทันสมัยมาประยุกต์ใช้)	- ราคาผลผลิตทางการเกษตรที่ตกต่ำและไม่แน่นอน - ขาดแหล่งรองรับสินค้า ผลผลิตทางการเกษตร - แรงงานภาคเกษตรมีแนวโมลดลง - มีอ่างเก็บน้ำแต่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ - ภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย

จากการวิเคราะห์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า **จุดแข็งของชุมชนนี้ คือ การที่มีผู้นำที่เป็นนักพัฒนา** มีความพร้อมที่จะสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อเป็นสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและครัวเรือน สำหรับชุมชนก็เป็นผู้ตามที่ดี ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ยกตัวอย่าง

การจัดตั้ง **“กลุ่มท่องเที่ยวล่องแก่งคลองตรอน-ห้วยแมง”** เป็นการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนโดยชุมชน ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเบื้องต้นจากกองทุนหมู่บ้าน และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

มีการแบ่งหน้าที่ในการบริหารจัดการบูรณาการกลุ่ม/องค์กรที่มีในชุมชน มาร่วมกับบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนโดยชุมชนอย่างแท้จริง มีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน โดยคณะกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่ในการกำหนดกฎระเบียบต่างๆ ชรบ. มีหน้าที่การดูแลความสงบและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ชมรมรักษาความสะอาดรักสิ่งแวดล้อม ดูแลการบริหารจัดการขยะ สำหรับการนำนักท่องเที่ยงล่องแก่งด้วยเรือยางและห่วงยาง ทำโดยสมาชิกในชุมชนที่อาสามาทะเบียนไว้ เอื้อเฟื้อสถานที่โดยวัดห้วยแมง ดำเนินการมา ๓-๔ ปี(พักชั่วคราวจากสถานการณ์COVID-19) สามารถสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าและอาหารให้แก่นักท่องเที่ยว สร้างกิจกรรมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้ ชุมชนสามารถบริหารจัดการรายได้ จัดสรรให้กับกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมลงตัว ส่วนหนึ่งให้ชาวบ้านที่มาร่วมทำงาน อีกส่วนหนึ่งนำมาพัฒนาต่อยอดกิจกรรม เช่น การสร้างห้องน้ำเพื่อไว้ใช้ในการอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าสำหรับนักท่องเที่ยว จัดทำ “กองอำนวยการ” เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

อย่างไรก็ดี **ปัญหาสำคัญ** คือ ใน**การบริหารจัดการยังขาดการนำความรู้และทักษะเพื่อมาต่อยอดกิจกรรม ยังคิดไม่สุด ไม่สามารถเชื่อมโยงการดำเนินการไปยังชุมชนภายนอก** ส่งผลให้การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวจำกัดอยู่ในวงที่ไม่กว้างขวางมากนัก และไม่สามารถเชื่อมโยงกับของดีอื่น ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ยังไม่มีการสร้างสินค้าขึ้นชื่อที่เป็น OTOP ของชุมชน และสินค้าที่มีดี เช่น หน่อไม้ปี๊บที่เป็นของที่มีชื่อเสียงและขึ้นชื่อ ก็ยังไม่ได้รับพัฒนาต่อยอดให้สามารถเข้าสู่ตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต แปรรูป และการตลาด เนื่องจากยังขาดมืออาชีพในการดำเนินการ ซึ่งหน่วยงานราชการต่างๆ ควรเข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนเงินทุนและเครื่องมือ/อุปกรณ์ในการทำถุงสุญญากาศเพื่อต่อยอดไปขายในตลาดที่มีความต้องการต่อไป ในส่วนนี้ ถ้ามองสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ เป็นโอกาสที่ทำให้คนหนุ่มสาว วัยแรงงานกลับมายังบ้านเกิด สร้างงานสร้างอาชีพ ไม่ให้หนุ่มสาวออกจากพื้นที่ นำความรู้และประสบการณ์จากการทำงานในเมืองมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของชุมชน โดยหน่วยงานราชการจะต้องสนับสนุนให้ความรู้และพัฒนาทักษะให้สามารถทำงานร่วมกันในชุมชน โดยให้หนุ่มสาวที่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีหรือ social media ในการทำเพจ หรือทำการตลาดในรูปแบบออนไลน์ต่อไป

ดังนั้น เพื่อเป็นการยกระดับการดำเนินการภายใต้ข้อจำกัดของชุมชน หน่วยงานราชการในพื้นที่จะต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาขั้นพื้นฐานให้กับชาวบ้าน โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอย่างอุดมสมบูรณ์และความร่วมแรงร่วมใจของชาวบ้าน เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาต่อยอดอย่างยั่งยืน

จากการเก็บข้อมูลในพื้นที่ บ้านห้วยแมง**เป็นหมู่บ้านที่มีศักยภาพในการพัฒนาเนื่องจากมี “ต้นทุน” ที่พร้อมในหลายด้าน** ตั้งแต่ผู้นำชุมชน กลุ่มความร่วมมือต่าง ๆ ไปจนถึงชาวบ้านในทุกระดับ รวมทั้ง**มีการบูรณาการ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา**ในส่วนต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคนและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ได้ในกระแสการเปลี่ยนแปลง เป้าหมายสำคัญ คือ **ชุมชนจะต้องสามารถพึ่งพาตนเองให้ได้** จึงจะสามารถเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เศรษฐกิจชุมชนมีครอบครัวเป็นหน่วยการผลิต แรงงานของสมาชิกในครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะแรงงานเป็นสิ่งที่ครอบครัวมีอยู่โดยธรรมชาติ ไม่ต้องจ้าง แต่ในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาจากอายุเฉลี่ยของคนในชุมชน (ช่วงอายุเฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน ๑๘-๔๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๕ ของช่วงอายุของประชากรทั้งหมด) จะเห็นว่า คนหนุ่มสาววัยแรงงาน ออกไปจากพื้นที่ แต่ยังโชคดี

ไม่ถือว่าเป็น “การทิ้งถิ่น” เพราะจากการสอบถาม ลูกหลานยังส่งเงินกลับมาที่บ้านให้พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ซื้อที่ดิน สนับสนุนปัจจัยทางการเกษตร เพื่อเป็นช่องทางในการกลับมาทำงานในชุมชนต่อไป

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนอันเกิดจากแรงกดดันจากปัจจัยภายนอกที่สำคัญ

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งคล้ายกับวิถีชนบททั่วไป คือ **ราคาของพืชผล** เดิมคนชนบทปลูกข้าว โดยเก็บส่วนหนึ่งไว้บริโภค ส่วนที่เหลือจึงนำไปขาย แต่เมื่อมาทำการเพาะปลูกพืชไร่ จึงต้องเอาผลิตผลของพืชไร่เหล่านี้มาขาย แล้วจึงนำรายได้มาซื้อข้าวบริโภค ทำให้เกิดการค้าขายและตลาด สภาพที่ชาวบ้านทำมาหากินและกินอยู่โดยอาศัยธรรมชาติก็ค่อยๆ หมดไป การค้าขาย และ**อาศัยเงินเป็นปัจจัย**ก็มีความสำคัญเพิ่มขึ้นทุกที ชีวิตของชาวบ้านจึงจำเป็นที่จะต้องมี**การปรับตัว เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว** นอกจากนี้ ยังมี**การอพยพของวัยแรงงานหนุ่มสาว**ออกไปทำงานในเมืองหรือพื้นที่อื่น ละทิ้งการทำงานภาคเกษตร และเดินทางเข้าสู่ตัวเมืองใหญ่ๆ หรือ กรุงเทพฯ เข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม การก่อสร้าง ร้านค้าตลอดจนรับจ้างทำงานอื่น ๆ ดังนั้น คนรุ่นใหม่จึงไม่มีทักษะในการดำรงชีวิตแบบชนบทอีกต่อไป

การวิเคราะห์ภาพรวมของภาคการเกษตรในพื้นที่ โดยสามารถพิจารณาเป็นห่วงโซ่ตั้งแต่เรื่องวัตถุดิบ ปัจจัยการผลิต การแปรรูป การตลาด รวมทั้งความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

ชาวบ้านบ้านห้วยแมงประกอบอาชีพอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ผลผลิตหลัก คือ ข้าวโพด มันสำปะหลัง และถั่วเขียว มีการเพาะปลูกข้าว แต่เป็นการปลูกเพื่อการบริโภคเป็นหลัก มีเหลือเกินจึงนำไปจำหน่ายเป็นรายได้ มีการเพาะปลูกพืชผักสวนครัว และเก็บของป่า เพื่อเป็นรายได้เสริม

ในเรื่องของปัจจัยการผลิต ประกอบด้วย ที่ดิน ที่ดินที่เกษตรกรใช้ปลูกข้าวโพดมีทั้งที่ดินที่เป็นของตนเอง เช่า และบุกรุกป่า เมล็ดพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดที่เกษตรกรใช้อยู่ในปัจจุบันมีแหล่งที่มาจากการผลิตภายในประเทศ โดยซื้อจากร้านค้าชุมชน สหกรณ์ และบริษัทเอกชน ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช เดิมเกษตรกรไม่นิยมใช้ปุ๋ยหรือสารอินทรีย์ แต่ในปัจจุบันมีการรวมกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อใช้ภายในชุมชน จึงได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น และแหล่งเงินทุน ใช้ทุนจากภายในชุมชนจากกองทุนต่างๆ ที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ เช่น กองทุนประชารัฐ ๗๐๐,๐๐๐ บาท ในการซื้อปัจจัยปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และเมล็ดพันธุ์ เมื่อผลผลิตออกเก็บเกี่ยวเสร็จก็จะส่งขายให้พ่อค้าที่มารับซื้อในพื้นที่ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้รับงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตรโครงการยกระดับแปลงใหญ่ด้วยเกษตรสมัยใหม่และเชื่อมโยงตลาด จำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท สนับสนุนแปลงใหญ่ข้าวโพด เพื่อก่อสร้างสร้างลานตาก จัดซื้อรถตักล้อยางเพื่อรวบรวมผลผลิตการเกษตรในพื้นที่ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง บ้านห้วยแมงสามารถดำเนินการได้ตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ต้นน้ำการทำพันธุ์ถั่วเขียว การจัดหาปัจจัยการผลิต กลางน้ำด้านการรวบรวมผลผลิตจากอุปกรณ์การตลาดที่มี คือ รถตักและลานตาก เครื่องชั่ง แล้วตากเพื่อลดความชื้นจนถึงปลายน้ำคือการจำหน่ายให้แก่พ่อค้าทำให้ชาวบ้านสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ และได้รับราคาที่เป็นธรรมโดยการบริหารของชุมชน

การรวมกลุ่มชาวบ้านบ้ายห้วยแมงมีความเข้มแข็ง เกิดจาก**ปัจจัยสำคัญ** ดังนี้

๑) **ผู้นำที่มีความเข้มแข็ง** โดยมีทั้งผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีความรู้และความต้องการที่จะพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนไปในทิศทางที่ดี และผู้นำตามธรรมชาติ ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดห้วยแมง ที่มีวิสัยทัศน์ สามารถนำชุมชนให้มองเห็นอนาคตข้างหน้าร่วมกัน สามารถแสดงให้เห็นเป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม อาทิเช่น รางวัลผู้ใหญ่บ้านดีเด่น (แหนบทองคำ) ระดับจังหวัด ปี ๒๕๖๔รางวัลหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ระดับอำเภอ ปี ๒๕๖๓ รางวัลชุมชมต้นแบบการคัดแยกขยะ ระดับดีเยี่ยม ปี ๒๕๖๐ จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รางวัลหมู่บ้านชุมชนสัมพันธ์ดีเด่น ปี ๒๕๖๒ จากสถานีตำรวจภูธรจังหวัดอุตรดิตถ์ รางวัลป่าชุมชนระดับจังหวัด โครงการ “คนรักป่าป่ารักษ์ชุมชน” ประจำปี ๒๕๖๓ จากกรมป่าไม้ รางวัลหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับจังหวัด ปี ๒๕๖๓ รางวัลวัฒนคุณาธร ระดับจังหวัด ปี ๒๕๖๑และรางวัลระดับประเทศ ปี ๒๕๖๒จากกระทรวงวัฒนธรรม การพัฒนาแหล่ง**“กลุ่มท่องเที่ยวล่องแก่งคลองตรอน-ห้วยแมง”** ที่สามารถสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนได้ รวมทั้ง**การนำ “ปลูกทุเรียน”** เพื่อเป็นพืชทางเลือกให้กับชาวบ้าน

๒) ชุมชนต้องรักตัวเองและชาวบ้านทุกคนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์หาเหตุผลเมื่อชุมชนเผชิญกับปัญหาในการพัฒนาเพื่อจะให้เกิดความยั่งยืน ชาวบ้านในชุมชนนั้นจะต้องมีความตั้งใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนด้วยใจที่ตั้งมั่น ซึ่งชาวบ้านห้วยแมง ได้แสดงให้เห็นผ่านความร่วมแรงร่วมใจในการ**การระดมทุน โดยไม่ขอรับการสนับสนุนจากงบประมาณของภาครัฐเพื่อก่อสร้างห้องอุบัติเหตุและฉุกเฉิน (Emergency Room: ER) ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลห้วยแมง**ซึ่งส่งผลให้เกิดประโยชน์ร่วมกันของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างแท้จริง ตัวอย่างต่อไป คือ**การจัดตั้งชมรมรักสะอาดรักสิ่งแวดล้อม** ที่เป็นการรวมพลังเยาวชน การจัดตั้งชมรมรักสะอาดรักสิ่งแวดล้อม ที่เป็นการ**รวมพลังเยาวชน “รักดี”** เพื่อมาจัดเก็บ คัดแยกขยะ และการรณรงค์รักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ พัฒนาจิตใจและปลูกฝังค่านิยม “จิตอาสา” และการทำความดีให้เกิดขึ้น ทั้งยังเป็นการสร้างความรักสามัคคีให้เกิดในหมู่เยาวชนและครอบครัวอีกด้วย

๕. สรุปบทเรียนที่ได้รับในด้านต่าง ๆ

จากการลงพื้นที่ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ทำให้ได้เรียนรู้ เข้าใจ และสามารถประเมินความเข้มแข็งของชุมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๕.๑ การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

บ้านห้วยแมงมีการบริหารจัดการในชุมชนผ่านกลไกและเครือข่ายที่มีในชุมชน ดังนี้

(๑) การสื่อสารผ่านการประชุมประจำเดือนทุกวันที่ ๖ ของทุกเดือน กรณีมีเหตุที่ต้องรีบแจ้งในที่ประชุม ก็จะกำหนดให้มีการประชุมหมู่บ้านให้เร็วมากขึ้น และมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้าผ่านช่องทางที่ทันสมัย (LINE Application)

(๒) การกระจายความร่วมมือ โดยประสานความรับผิดชอบผ่านหัวหน้าคุ้มต่าง ๆ เพื่อให้การสื่อสารเป็นไปอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว และได้มีการเพิ่มบทบาทให้กับหัวหน้าคุ้มต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(๓) การจัดทำบัญชีเก็บรักษาเงินของหมู่บ้าน เงินของชมรม และเงินขององค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้านอย่างเป็นระบบและโปร่งใส กล่าวคือ เป็นการเปิดบัญชีร่วม ๓ รายชื่อ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน ๒ คน และการระบบการบริหารจัดการเอกสารโดยแยกประเภท และจัดเก็บไว้ ณ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน

(๔) การสร้างภาคีเครือข่ายกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตำรวจสัมพันธ์ชุมชน ร่วมมือกับสถานีตำรวจภูธรน้ำปาด หนสายตรวจ ปปส. กลุ่ม ๒๕ ตาสับปะรด ร่วมกันตั้งด่านเฝ้าระวังในช่วงเทศกาลสำคัญ จัดเวรยามเพื่อเป็นหูเป็นตา ดูแลความสงบเรียบร้อยของชุมชน ใช้กองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประสานกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุและเยาวชน โดยใช้กิจกรรมการศาสนา การสวดมนต์ข้ามปี การรณรงค์ปลอดอบายมุข จนได้รับรางวัลหมู่บ้านรักษาศีล ๕ รวมทั้งการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาชาวบ้าน และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

(๕) การจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของภาครัฐ อาทิ จปฐ. กชช.๒ค. เพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และประสานข้อมูลร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำไคร้ รวมทั้งมีการติดตาม สรุปผลการดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ

(๖) การสร้างความร่วมมือ และระดมความคิดเห็นจัดทำประชาคมในการจัดทำแผน และคัดเลือกโครงการ ผ่านกิจกรรม อบต.สัญจร

(๗) การส่งเสริมให้ชาวบ้านให้**น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันจนเป็นวิถีชีวิต**ผ่านกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ อาทิ **ส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร** สนับสนุนการเก็บหาของป่า ผักพื้นถิ่น จับปลาในแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อการบริโภค และจำหน่ายเมื่อเหลือจากการบริโภค **ส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง** โดยการจัดทำโครงการปุ๋ยประชารัฐ ทำปุ๋ยหมักจากขยะในครัวเรือน ส่งเสริมความรักสามัคคี ฯลฯ

(๘) การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน โดยการจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวล่องแก่ง คลองตรอน-ห้วยแมง โดยการบริหารจัดการด้วยตนเอง ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

๕.๒ การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ

<u>จุดอ่อน</u>

(๑) การทำงานของหมู่บ้าน/ อบต. /ส่วนราชการต่าง ๆ ของอำเภอ ยังไม่บูรณาการ/เชื่อมโยง ทำงานแบบแยกส่วน ไม่ยึดโยงกับชาวบ้าน ต่างคนต่างทำ

(๒) การจัดทำ/การประสานแผนท้องที่-ท้องถิ่นไม่เชื่อมโยงกัน ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้

(๓) แผนงาน แผนเงิน แผนคน ตอบสนองต้นสังกัด มากกว่าแก้ไขปัญหาในพื้นที่

<u>จุดแข็ง</u>

(๑) ส่วนราชการต่าง ๆ ของอำเภอ ภาคส่วนต่างๆ และภาคเอกชน ริเริ่มที่จะร่วมมือจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับอำเภอ โดยใช้ปัญหาหรือพื้นที่เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เช่น การจัดทำแผนการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเพื่อการเกษตร การแก้ไขปัญหาสิทธิประโยชน์ในการใช้ที่ดิน

(๒) ส่วนราชการต่าง ๆ มีความพยายามที่จะลดช่องว่าง บูรณาการเพื่อทะลายกำแพงของส่วนราชการต่าง ๆ โดยใช้ปัญหาของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอเป็นศูนย์กลางในการทำงาน

๕.๓ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล

<u>การจัดการที่ดิน/แหล่งน้ำ</u>

(๑) หน่วยงานภาครัฐทำงานอย่างแยกส่วน จึงไม่สามารถนำนโยบายแปลงสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์

(๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ไม่ตอบสนอง

(๓) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น : ชาวบ้านไม่ได้รับประโยชน์ ไม่มีที่ดินทำกิน ไม่มีน้ำเพื่อการเกษตรใช้อย่างพอเพียง

(๔) ชาวบ้านต้องรวมกลุ่มเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งด้วยตนเอง

ส่วนที่ ๓
การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน
ณ หมู่บ้านห้วยแมง ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

ในส่วนที่ ๓ จะเป็นการรวบรวมหัวข้อประเด็นของการพัฒนาที่กลุ่มปฏิบัติการที่ ๔ ได้ร่วมคิด ร่วมเรียนรู้กับคนยากจนในครัวเรือนและชุมชน ในการป้องกันความเสี่ยง และแก้ปัญหาการพัฒนาบ้านห้วยแมง ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน ๔ ประเด็น รายละเอียดสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. การจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอทั้งปีต่อการทำการเกษตรของทุกครัวเรือนที่ทำการเกษตรในชุมชน

๑) น้ำกินน้ำใช้ แหล่งน้ำจากประปาภูเขา ซึ่งมีปัญหาความไม่เพียงพอในฤดูแล้งดังนั้นในแนวทางการเก็บกักน้ำไว้ใช้จึงมีข้อเสนอแนะให้ชาวบ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่ของป่าไม้และเจ้าหน้าที่อุทยานเจ้าของพื้นที่ร่วมกันดำเนินโครงการก่อสร้างฝายชะลอน้ำในพื้นที่ต้นน้ำให้สามารถเก็บกักน้ำให้ได้มากที่สุดเพื่อให้เกิดความชุ่มชื้นและเป็นต้นทุนน้ำให้มากที่สุด และการดำเนินการเป็นลักษณะของจิตอาสาในชุมชนตามรูปแบบความเหมาะสมของพื้นที่

๒) การวางท่อส่งน้ำจากคลองตรอนแล้วใช้วิธีการสูบส่งน้ำด้วยพลังสะอาดคือการใช้โซล่าเซล

๓) การวางท่อจากเขื่อนคลองตรอนซึ่งมีปริมาณเก็บกักน้ำในปริมาณ ๕๓.๐๐ ล้าน ลบ.ม.และมีความสูงของสันเขื่อน ๔๘.๐๐ ม. มีช่องระบายน้ำกว้าง ๑๒.๐๐ ม. ใช้วิธีการสูบส่งน้ำด้วยวิธีการกาลักน้ำ

๔) เนื่องจากพื้นที่ทำการเพาะปลูกยังไม่มีแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีแหล่งน้ำขนาดเล็กกระจายในพื้นที่โดยการขุดบ่อน้ำตื้นซึ่งจากข้อมูลของชุมชนระบุว่าในหมู่บ้านมีน้ำในบ่อน้ำตื้นที่ใช้ในการบริโภคมีน้ำทั้งปีไม่เคยแห้งจึงเป็นข้อมูลที่บ่งชี้ว่าระดับน้ำใต้ดินในพื้นที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์จึงเป็นข้อเสนอแนะให้มีการขุดบ่อน้ำตื้นกระจายไปทั่วพื้นที่และเป็นพื้นที่รองรับน้ำจากการวางท่อส่งน้ำจากเขื่อนคลองตรอนให้ระบบน้ำมีความอุดมสมบูรณ์และเพียงพอกับการเปลี่ยนแปลงกับการทำการเกษตรใหม่ที่จะมีการปรับเปลี่ยน

๕) การดำเนินการจัดหาแหล่งน้ำขนาดเล็กที่เป็นศูนย์รวมที่สามารถใช้น้ำร่วมกันเช่นการขุดสระเก็บน้ำให้มีความลึกเพียงพอที่จะมีน้ำต้นทุนในการปลูกพืชและหากไม่เพียงพอใช้วิธีการสูบจากคลองตรอนมาเพิ่มเติมเพื่อให้มีน้ำเพียงพอในการทำการเกษตรใหม่ๆ(ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) ประสานสำนักงานป้องกันบรรเทาสาธารณะภัย สามารถสนับสนุนขุดเจาะบ่อน้ำตื้นโดยเป็นการดำเนินการเองของชุมชน ขอเพียงค่าน้ำมันสำหรับเครื่องจักรกล ถ้าอยู่ในเขตอุทยานให้ขออนุญาตให้ถูกต้องก่อนการดำเนินการ

๖) แนวทางในการจัดหาท่อส่งน้ำและอุปกรณ์ในการส่งน้ำ เช่นประตูระบายน้ำ เนื่องจากพื้นที่อยู่ในเขตป่าและหน่วยราชการไม่สามารถเข้ามาดำเนินโครงการได้เพราะต้องขออนุญาตกับป่าไม้เจ้าของพื้นที่ก่อนจึงยังไม่สามารถเข้ามาดำเนินการได้ ดังนั้นเห็นควรประสานแผนกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุตรดิตถ์เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการจัดซื้อท่อและให้หมู่บ้านยืมใช้และสมาชิกในหมู่บ้านมาดำเนินการวางท่อเองเป็นการชั่วคราวเพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในแต่ละปี

๗) การน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการมาบริหารจัดการพื้นที่ โคกหนองนาโมเดล ในขนาด ๑ ไร่ – ๓ไร่ สามารถวางแผนร่วมกัน แบ่งปันน้ำกันได้ ในบ้านห้วยแมง ไม่มีพื้นที่เพียงพอในการทำโคกหนองนาเต็มรูปแบบก็ให้ปรับใช้ให้เหมาะกับพื้นที่ ขนาด ๑ – ๒ ไร่ เพื่อมีน้ำใช้ในพื้นที่

๒. การปรับกระบวนการผลิตการเกษตรเพื่อเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

๑) เมื่อได้ที่ดินทำกิน ได้แหล่งน้ำแล้วก็จะต้องมาพัฒนาด้านการประกอบอาชีพ และสามารถเข้าไปตรวจสอบในแอพพลิเคชั่น Kaset Pro

๒) ปรับเปลี่ยนการปลูกพืชใหม่ๆแทนการปลูกมันสำปะหลัง การปลูกไม้ยืนต้นที่ให้ผลผลิตที่มีมูลค่ามากขึ้น เช่นการปลูกทุเรียน การปลูกลองกอง ที่สามารถปลูกได้ในพื้นที่โดยสามารถหาวิธีการในการปรับปรุงดินและวิธีการปลูกรูปแบบใหม่ๆที่ได้ผลเร็วและได้ผลผลิตจำนวนมาก มีความมั่นคง ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้นและมีความมั่นคงในชีวิตปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อบริโภค และปลูกพืชสมุนไพร ตู้ยาข้างบ้าน ตู้อาหารข้างครัว การปลูกมะละกอ เช่นปลูกบ้านละ ๕ ต้น ปลูก ๕๐ ครัวเรือน ก็สามารถเป็นหมู่บ้านที่ส่งออกมะละกอได้

๓) ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ ไก่ เนื่องจากมีพื้นที่ว่างหลังบ้าน บ่อปลาดุก เลี้ยงกบ เลี้ยงจิ้งหรีด ได้มูลสัตว์มาทำเป็นปุยคอก ปุ๋ยอินทรีย์มาใช้ในการทำการเกษตรด้วย

๔) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้าที่แปลกใหม่ ของฝากของที่ระลึก เพื่อต่อยอดกับการท่องเที่ยว ลูกมะค่า ทำพวงกุญแจ

๕) การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เก็บรักษาได้นานๆ แปรรูปถั่วเขียวเพื่อประกอบอาหาร หญ้านางป่า พืชสมุนไพร เป็นหญ้านางผง หญ้านางโคโรฟิวส์ ผสมน้ำดื่มใช้ในการแกงหน่อไม้ แกงเห็ด อาชีพมองที่ใกล้ตัว ทำเอาไว้กิน แล้วเหลือไว้ขาย เป็นการสร้างความมั่นคงทางอาหาร สร้างรายได้

๖) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์แปรรูป พัฒนาชุมชนสามารถช่วยให้คำแนะนำได้ให้มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐาน สวยงาม เช่น บรรจุภัณฑ์แบบสุญญากาศ พืชผัก หน่อไม้ เห็ด ปลาที่จะแปรรูป บรรจุภัณฑ์กระป๋อง ขวด ฯลฯ

๗) **ตลาดชุมชนคนห้วยแมงยิ้มได้** ทุกวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ เพื่อจำหน่ายและได้เงินจากนักท่องเที่ยว เพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า ตลาดออนไลน์คนห้วยแมง คำนึงถึงทุนที่มีอยู่ทรัพยากรที่มีอยู่ พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน การจำหน่ายสินค้าออนไลน์ บริการส่งถึงบ้าน

๓. การขออนุญาตใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกิน ในรูปแบบ คทช.

๑) ชุมชนจัดประชุม เพื่อหามติและมอบหมายผู้แทนในการไปติดตามเร่งรัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการออกโฉนดชุมชนการขออนุญาตการใช้พื้นที่ พื้นที่ทำกินในบ้านห้วยแมง ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ๖,๐๐๐ ไร่ หากมีฐานข้อมูลเดิม ชาวบ้านมีความพร้อม น่าจะดำเนินการได้ภายในปี ๒๕๖๕

๒) โครงการใดที่จะทำในเขตพื้นที่อุทยาน ให้หน่วยงานเจ้าของงบประมาณ จัดทำโครงการร่วมกับอุทยาน เพื่อเป็นโครงการร่วมกัน และมีความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการ ไม่ต้องกังวลใจในสิ่งที่ตามมาภายหลัง โดยทำโครงการร่วมกันกับอุทยาน โดยหัวหน้าอุทยานเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่

ตามกฎหมาย และใช้อำนาจของหัวหน้าอุทยานหากให้ชาวบ้านเขียนขอไปเอง จะอาจยาก แต่หากให้ชาวบ้านทำโครงการร่วมกับอุทยาน แล้วบอกถึงเหตุผล ความจำเป็น

๓) การดำเนินการเพื่อความยั่งยืนสามารถตรวจสอบโดยการขอใบอนุญาตดำเนินการว่าท่อส่งน้ำกับเจ้าของพื้นที่(ป่าไม้ที่รับผิดชอบพื้นที่) ซึ่งสามารถขออนุญาตเข้าดำเนินการได้โดยระบุแผนงานโครงการให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการอะไรในพื้นที่

๔. การจัดการป่าชุมชนเพื่อการบริโภคในชุมชนและสร้างรายได้

๑) การท่องเที่ยว มีโอกาสในการจัดการเรื่องการท่องเที่ยว ดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ เกิดการใช้จ่ายเงิน โดยเชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่จะได้ดึงดูดให้น้องท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัส ทำอย่างไรคนในพื้นที่ ทุกภาคส่วน พี่น้องในชุมชน หน่วยงานในพื้นที่ จะมีเทคนิคอย่างไรที่จะให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยว มาใช้จ่าย อุดหนุนสินค้า ผลิตภัณฑ์ ประทับใจและประชาสัมพันธ์ต่อ

๒) โฮมสเตย์ นักท่องเที่ยวที่อยากสัมผัสวิถีชีวิตของหมู่บ้าน การแสดงออกถึงจารีตประเพณี การแสดง การตุ้มโฮม การบ่ายศรีสู่ขวัญ เมนูอาหารพื้นถิ่น จุดถ่ายภาพ จุดเช็คอิน ได้เก็บภาพสวยๆ กลับไป แชร์ออกไปในโลกโซเชียล เป็นการประชาสัมพันธ์ ต่อๆไป ระบบความปลอดภัย ระบบสาธารณูปโภค มีกฎกติการ่วมกันในการดูแลนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ ทุกเพศทุกวัย ร้านอาหาร ร้านกาแฟ กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ เส้นทางเดินป่าโดยไม่รบกวนธรรมชาติ มีป้ายประชาสัมพันธ์บอกชื่อต้นไม้ ดึงนักท่องเที่ยวสายเดินป่า Trekking tourist

๓) การทำเส้นทางการท่องเที่ยวจากอุทยาน จากเขื่อนมาบ้านห้วยแมง ปฏิทินการท่องเที่ยวที่สามารถจัดได้ทั้งปี โปรแกรมการท่องเที่ยว ๑ วัน ๒ วัน ค้างคืน และกิจกรรม ค่าใช้จ่าย ชมทะเลหมอก ล่องแก่ง ชมป่า การประชาสัมพันธ์ การเข้าถึงของนักท่องเที่ยว ถ่ายรูปเก็บภาพสวยๆ ลงในเวบไซท์ไลน์ เพจ เพื่อให้คนเข้ามาเยี่ยมชม การทำคลิปสั้นๆ ในแอพพลิเคชั่น

๔) ส่งเสริมการการปลูกต้นพญาเสือโคร่งเพื่อปรับภูมิทัศน์ที่สวยงาม ภายใน ๓ – ๕ ปี เมื่อต้นใหญ่ก็จะสวยงาม เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว

๕) การกำหนดวิสัยทัศน์ ภาพฝันของชุมชนร่วมกัน แล้วคิดว่าจะทำกิจกรรมอะไรบ้าง

๖) สนับสนุนการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม เชิงอนุรักษ์

๗) ค้นหาจุดเด่นการท่องเที่ยวในการดึงให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยว จุดชมวิว ผาเก็บตะวัน ทะเลหมอก สร้างแลนด์มาร์ค ธรรมชาติ และสร้างขึ้นมา เช่น ทำตัวแมลงตัวใหญ่ เป็นสัญลักษณ์

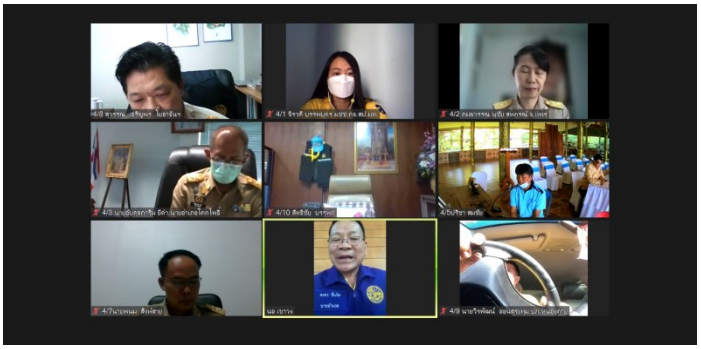
๘) มัคคุเทศก์น้อย ที่จะเป็นทูตตัวน้อยที่สื่อสารได้อย่างน่ารัก

๙) มีการเชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ และมีกิจกรรมที่สนุกอาหารพื้นบ้าน และร่วมกับการจัด Zoningจัดพื้นที่ จัดระเบียบ เพื่อไม่ให้เที่ยวสะเปะสะปะ และเป็นการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ผาเก็บตะวัน หาดเก็บตะวัน

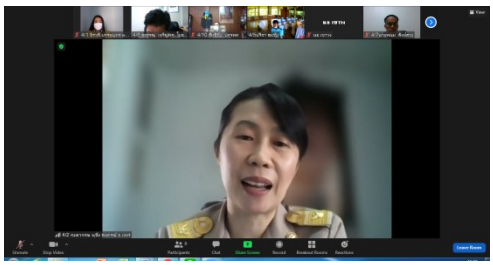
ภาคผนวก

ภาพบรรยากาศของการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)
ณ หมู่บ้านห้วยแมง ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

<u>วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๔</u>(วันเตรียมการก่อนลงพื้นที่จริง)

ภาพบรรยากาศของการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)
ณ หมู่บ้านห้วยแมง ตำบลน้ำไคร้ อำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิตถ์

<u>วันที่ ๒๔-๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔</u>(ลงพื้นที่จริง)

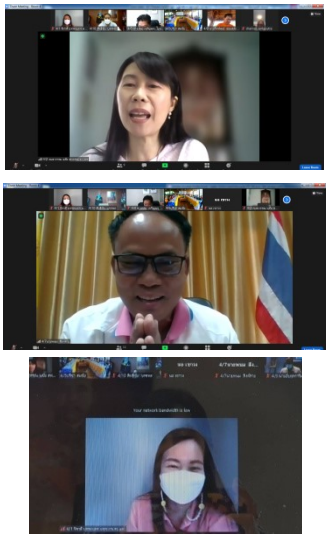

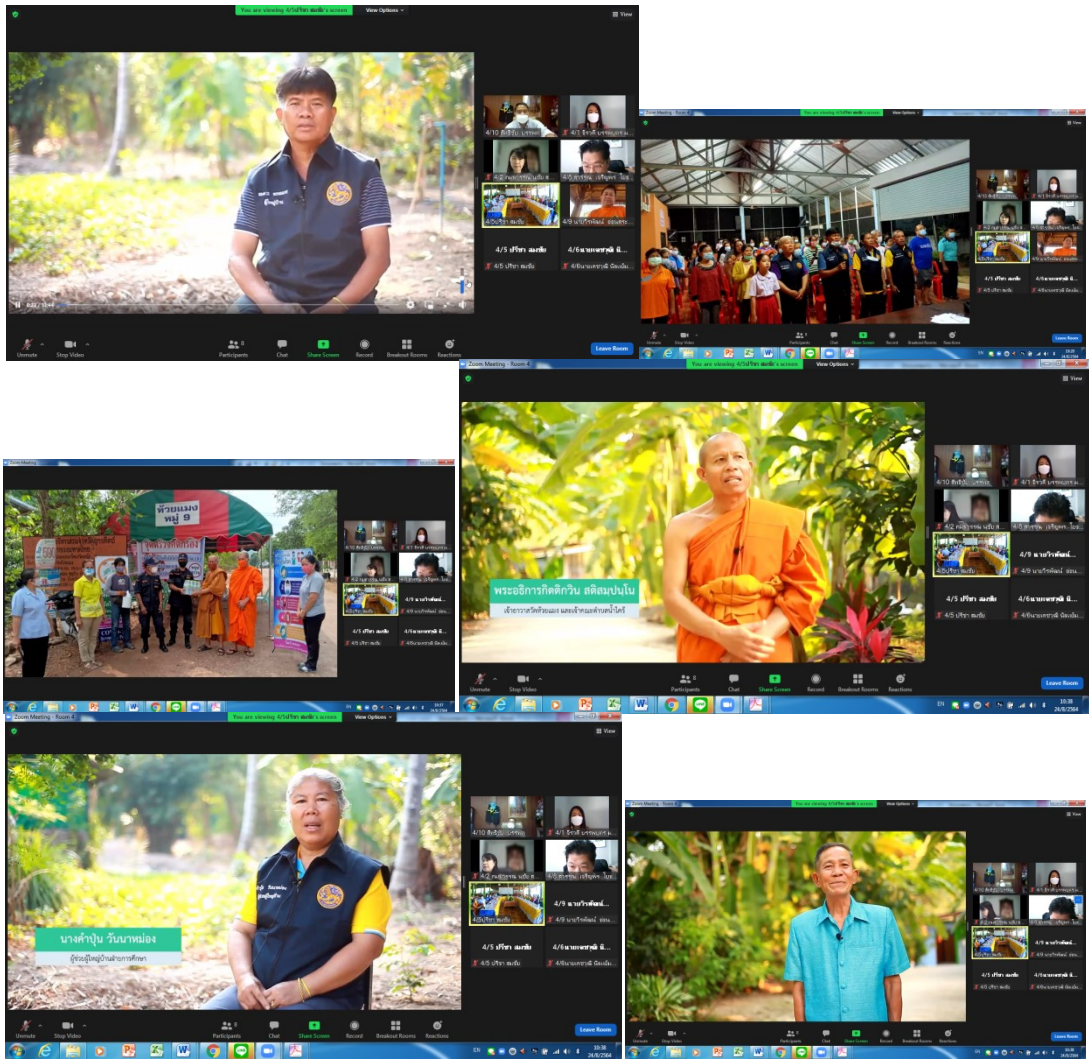
นายอำเภอน้ำปาด จังหวัดอุตรดิถต์

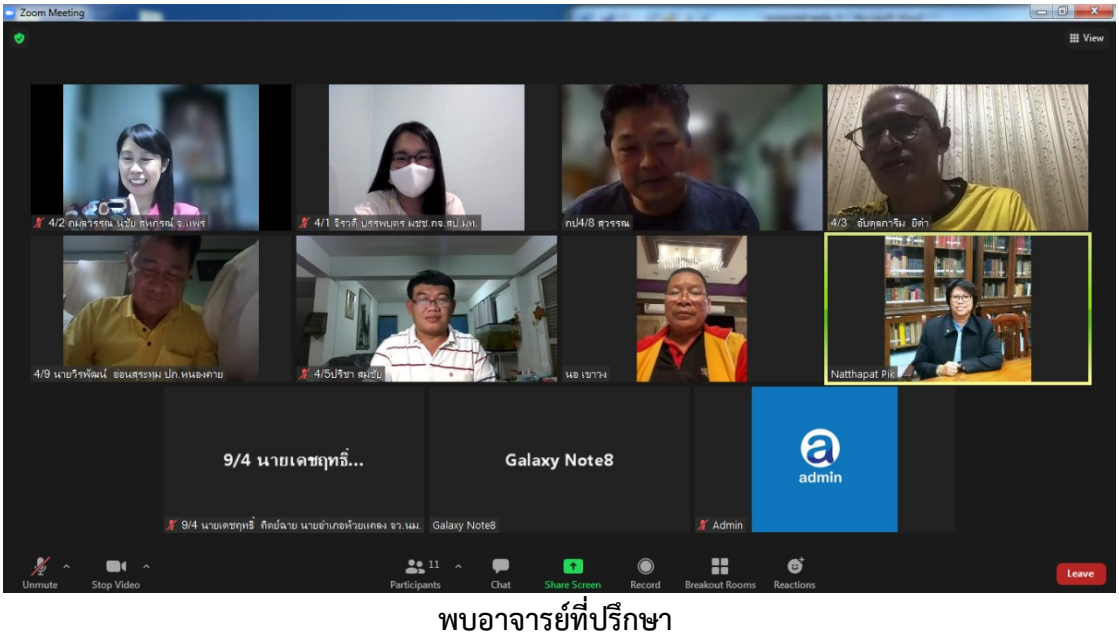

กลุ่มปฏิบัติการที่ ๔

พบอาจารย์ที่ปรึกษา

วิถีชีวิตชุมชนบ้านห้วยแมง

รายงานการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Action Learning)
ณ บ้านโคกสะอาด หมู่ที่ ๔
ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์
จังหวัดสกลนคร

จัดทำโดย
กลุ่มปฏิบัติการที่ (กป.) ๕

๑. นางประภาวดี สิงหวิชัย	ผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาโครงสร้างระบบงานฯ กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
๒. น.ส.นิตยา โสรีกุล	สรรพสามิตพื้นที่นนทบุรี
๓. พ.อ.อ.พูนสุข ทะแพงพันธ์	นายอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
๔. นายมนต์วิทย์ โชติอัษฎายุธ	นายอำเภอทับปุด จังหวัดพังงา
๕. นายสหชัย แจ่มประสิทธิ์สกุล	นายอำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์
๖. นายสุกิจ เหลืองสกุลไทย	นายอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ
๗. นายธีระเดช ฉันทะ	เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดแพร่
๘. นายอัษฎา ชูสิน	ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประปาส่วนภูมิภาค เขต ๕
๙. นายพิจิตร โตเร็ว	อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด
๑๐. นายสมบูรณ์ ธีรบัณฑิตกุล	ผู้อำนวยการสำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗
สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๔

คำนำ

การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Action Learning) ณ จังหวัดสกลนคร เป็นหนึ่งในกระบวนการการเรียนรู้ของโครงการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗ ระหว่างวันที่ ๒๔ – ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๔ มีวัตถุประสงค์หลักในการที่จะให้ผู้เข้าร่วมการศึกษาอบรมในโครงการได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนในการศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ โดยมอบหมายให้แต่ละกลุ่มปฏิบัติการได้ศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลจากพื้นที่จริงในหมู่บ้านต่าง ๆ ในอำเภอ และจังหวัด ซึ่งสมาชิกของกลุ่มปฏิบัติการเป็นผู้บริหารในพื้นที่ เพื่อเป็นกรณีศึกษาร่วมกัน

กลุ่มปฏิบัติการที่ ๕ (กป.๕) ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการศึกษาและทำการศึกษาเชิงลึกในพื้นที่บ้านโคกสะอาด ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ตามหลักศาสตร์พระราชาในรูปแบบของการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา โดยได้สกัดเอาความรู้และสิ่งที่ได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้มาเป็นรายงานฉบับนี้ อันจะประกอบไปด้วยบริบทของพื้นที่และแนวทางการพัฒนาการแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่และสามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาหมู่บ้านของประชาชน และเป็นข้อมูลให้กับทางราชการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคตต่อไป

คณะผู้จัดทำ
นักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง รุ่นที่ ๗๗
กลุ่มปฏิบัติการที่ (กป.) ๕

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) เพื่อเข้าใจ เข้าถึง วิถีชุมชน ๑

๑.๑ การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน ๑

๑.๒ การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน ๗

๑.๓ การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน ๑๑

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการพัฒนาของชุมชน ๑๓

๒.๑ ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน ๑๓

๒.๒ สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน ๑๓

๒.๓ ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้นโยบาย ๑๔

๒.๔ ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน ๑๔

๒.๕ กิจกรรมการพัฒนาที่ชุมชนจะทำเองเพื่อให้ทุกชีวิตอยู่ดีมีสุขในปีนี้ ๑๖

๒.๖ สรุปบทเรียนที่ได้รับจากการศึกษาเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Action Learning) ๑๖

๒.๖.๑ การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

๒.๖.๒ การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ

๒.๖.๓ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล

๒.๗ การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน ๑๗

๒.๗.๑ พัฒนาระบบน้ำเพื่อการเกษตร

๒.๗.๒ ขยายเขตการไฟฟ้าเพื่อใช้ในการผันน้ำเพื่อการเกษตร

๒.๗.๓ การพัฒนาศักยภาพ ทักษะให้คนทุกช่วงวัยในชุมชน เพื่อให้รู้เท่าทันโลก เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

๒.๗.๔ มาตรการป้องกัน หรือลดผลกระทบจากโรงงานน้ำตาล

ส่วนที่ ๑ กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) เพื่อเข้าใจ เข้าถึง วิถีชุมชน

๑.๑ การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน

๑.๑.๑ ประวัติความเป็นมา การตั้งถิ่นฐาน ชาติพันธ์ของผู้อาศัย เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในชุมชนในช่วงเวลาที่ผ่านมา ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชุมชน

เดิมบรรพบุรุษของหมู่บ้านโคกสะอาดมีสองกลุ่ม **<u>กลุ่มแรก</u>** อพยพมาจากบ้านทุ่งมน ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ซึ่งมีความเชื่อในการนับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก โดยมีนักบุญยอห์น บอสโก เป็นองค์อุปถัมภ์ของหมู่บ้าน **<u>กลุ่มที่สอง</u>** อพยพมาจากบ้านโพนสว่าง ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ประชากรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ อาทิ ไทญ้อ ไทลาว ภูไท และมีความเชื่อในการนับถือศาสนาพุทธ ทั้งสองกลุ่มมาตั้งหลักปักฐานรวมกัน ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านห้วยเตย” ทั้งสองกลุ่มอยู่ร่วมกันอย่างรู้รักสามัคคี เอื้ออาทรกัน มาโดยตลอด พี่น้องชาวพุทธส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในคุ้มอินทหวา โดยมีสำนักสงฆ์สถิตสิทธิธรรมคุณ บ้านโคกสะอาด เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

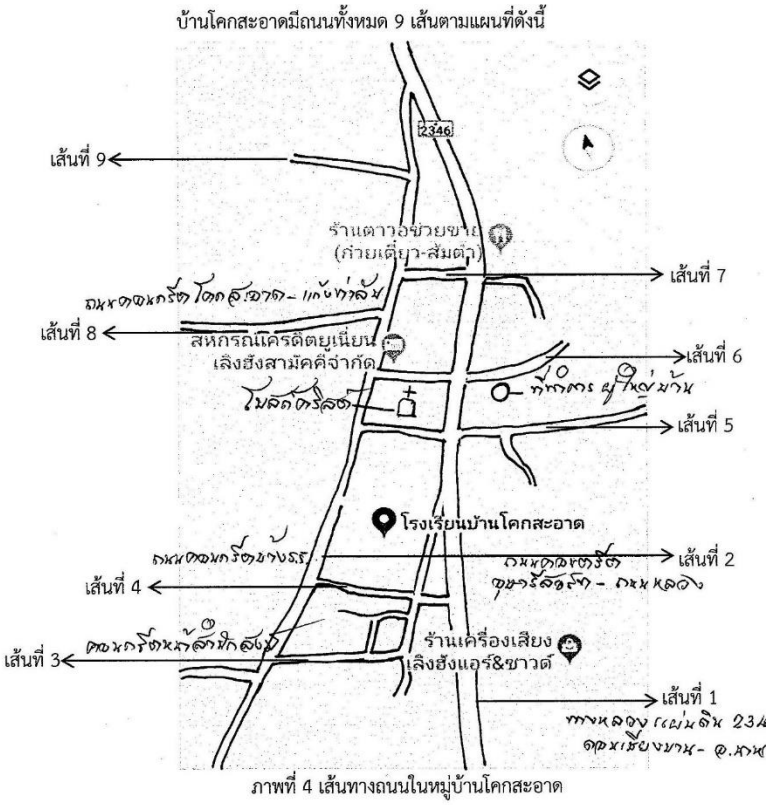
การปกครองในช่วงก่อตั้งหมู่บ้าน (พ.ศ. ๒๔๘๘ - ๒๕๐๓) บ้านห้วยเตยเป็นส่วนหนึ่งกับบ้านสนามบิน หมู่ ๘ (บ้านห้วยผักเมี่ยง) ตำบลอุ่มจาน โดยมี นายคำเบน มังลา เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านสนามบิน ทำหน้าที่ปกครองหมู่บ้าน ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ทางราชการอนุญาตให้แยกตัวเป็นเอกเทศและตั้งชื่อบ้านใหม่ ว่า บ้านนาเลิงฮัง และมี นายคำเบน มังลา เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก

พ.ศ. ๒๕๐๕ เปลี่ยนชื่อจากบ้าน “นาเลิงฮัง” เป็นชื่อบ้าน “บ้านโคกสะอาด” ปัจจุบันมี นายชาติชาย พุทธิไสย เป็นผู้ใหญ่บ้าน

ปัจจุบัน บ้านโคกสะอาด หมู่ที่ ๔ ตั้งอยู่ในตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง (ตามทะเบียนบ้าน) มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๒๐๙ ครัวเรือน จำนวนประชากรเพศชาย ๒๗๔ คน เพศหญิง ๒๙๖ คน รวม ๕๗๐ คน แยกตามช่วงอายุ ดังนี้

จำนวนประชากร	ชาย	หญิง	รวม
๐-๑๒ ปี	๒๖	๔๔	๗๐
๑๓-๑๘ ปี	๒๒	๒๔	๔๖
๑๘-๓๕ ปี	๖๖	๖๒	๑๒๘
๓๕-๖๐ ปี	๑๒๗	๑๒๙	๒๕๖
๖๐ ปีขึ้นไป	๓๓	๓๗	๗๐
รวม	**๒๗๔**	**๒๙๖**	**๕๗๐**

ข้อมูลสถิติประชากรและบ้าน สำนักทะเบียนอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ณ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๔

ภาพที่ 4 เส้นทางถนนในหมู่บ้านโคกสะอาด

ที่มา: Google, 2562.

ภาพที่ ๑ แผนที่บ้านโคกสะอาด หมู่ที่ ๔ ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

จำนวนประชากรตามข้อมูล จปฐ. (อาศัยอยู่จริง) มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น ๑๗๕ ครัวเรือน จำนวนประชากรเพศชาย ๒๗๙ คน เพศหญิง ๓๐๑ คน รวม ๕๘๐ คน (ข้อมูล จปฐ.ล่าสุด ปี ๒๕๖๒)

บ้านโคกสะอาดอยู่ห่างจากอำเภอกุสุมาลย์ ไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๓๕ กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดสกลนคร ไปทางทิศใต้ประมาณ ๒๖ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ เขตพื้นที่หมู่ที่ ๘ บ้านสนามบิน ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ ใช้ถนนลาดยาง ระยะทางประมาณ ๖ กิโลเมตร

ทิศใต้ ติดต่อกับ เขตพื้นที่หมู่ที่ ๗, ๑๒ บ้านหนองบัวสร้าง ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ ใช้ถนนลาดยาง ระยะทางประมาณ ๓ กิโลเมตร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เขตพื้นที่หมู่ที่ ๑๔ บ้านแสนพัน ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ ใช้ถนนลูกรัง ระยะทางประมาณ ๖ กิโลเมตร และพื้นที่หมู่ที่ ๒, ๑๕ บ้านบ่อพังแคน ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ ใช้ถนนลูกรัง ระยะทางประมาณ ๖ กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตพื้นที่หมู่ ๓ บ้านแก้งท่าลับ ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ ใช้ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ระยะทางประมาณ ๔ กิโลเมตร

๑.๑.๒ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การใช้ชีวิต การจัดการชีวิตและครอบครัว ของผู้คนแต่ละกลุ่ม

ชาวบ้านโคกสะอาดผูกพันกับวิถีทางศาสนาเป็นหลัก ภายใต้**วิสัยทัศน์ของหมู่บ้าน “เบิ่งแยง ฮักแพง แบ่งปัน ตุ้มโฮม พร้อมเพรียง เฮียงหน้า เว้านัว หัวม่วน”**

บ้านโคกสะอาดถือเป็นสังคมแบบพหุสังคม ราษฎรในหมู่บ้านนับถือศาสนาคริสต์ประมาณ ร้อยละ ๘๐ และนับถือศาสนาพุทธประมาณ ร้อยละ ๒๐ มีศาสนสถานทั้ง ๒ ศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ทั้งสองกลุ่มจะอยู่ร่วมกันอย่างรู้รักสามัคคี มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาโดยตลอด ยึดถือปฏิบัติเคารพหลักอาวุโส ถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ ของบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น ส่งเสริมนักเรียนให้สำนึกรักบ้านเกิด เข้าโบสถ์คริสต์ สวดมนต์ทุกวันอาทิตย์ เรียนรู้หลักการทางศาสนา พร้อมหลักคุณธรรมจริยธรรม

วัดนักบุญยอห์นบอสโก เป็นศูนย์รวมจิตใจหลักของชาวบ้านประมาณร้อยละ ๘๐ ซึ่งหมู่บ้านโคกสะอาดจะใช้หลักคำสอนทางศาสนาคริสต์เป็นแนวทางในการอบรมสั่งสอนและขัดเกลาลูกหลานในหมู่บ้าน ถือเป็นแนวทางหลักในการดำเนินชีวิตและครอบครัว

ในส่วนของสำนักสงฆ์สถิตสิทธิธรรมคุณ ได้ช่วยเหลือชุมชนด้วยการเพาะพันธุ์ต้นกล้าพันธุ์พืชต่าง ๆ เพื่อแจกจ่ายให้แก่ชาวบ้านไปปลูกและขยายพันธุ์ เช่น กล้าผักหวาน แคนา พะยูง ประดู่ นอกจากนี้ยังสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนร้องขอ เป็นที่พึ่งของชาวบ้านทั้งนับถือผู้ศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ เช่น ให้ใช้พื้นที่ทำกิจกรรมของทั้ง ๒ ศาสนา ให้ใช้พื้นที่เพื่อเป็นจุดพักคอยผู้ป่วยโควิด – ๑๙ และยังให้การศึกษาอบรมแนวคิดทางพระพุทธศาสนาแก่ลูกหลายเยาวชนผู้นับถือศาสนาคริสต์ด้วย

ภาพที่ ๒ – ๕ วิถีชีวิตแบบแบบพหุสังคม

๑.๑.๓ ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนในด้านการผลิต การประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาพยาบาล และการจัดการกิจการสาธารณะต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในและระหว่างชุมชน

บ้านโคกสะอาด ทำการเกษตรปลูกข้าวเป็นหลัก รองลงมาคือ ปลูกพืชไร่ เลี้ยงสัตว์ ผลิตข้าวมาตั้งแต่เมื่อแรกตั้งหมู่บ้าน ปัจจุบันมีการรักษาพันธุ์ข้าวและทำการเกษตรอินทรีย์เต็มรูปแบบ มีป่ามิสซังและนามิสซังที่เป็นวิถีการทำนาและอนุรักษ์ป่าให้เป็นแหล่งอาหารแก่ชุมชน มีป่าเศรษฐกิจครอบครัว ๒๐ แปลง รวมถึงเป็นพื้นที่จัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของเยาวชนและคนในชุมชน

ภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สำคัญที่สุดของหมู่บ้านโคกสะอาด คือ การปลูกข้าว โดยจะปักดำนากลีบเดียวซึ่งข้าวจะแตกกอออกได้อีกประมาณ ๒๐ - ๒๕ กลีบต่อกอ มีอนุรักษ์พันธุ์ข้าวร่วมกันกว่า ๓๐๐ สายพันธุ์ พันธุ์ที่มีลักษณะโดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ที่สุดของหมู่บ้าน คือ ข้าวหอมดอกฮัง บ้านโคกสะอาดจะปลูกข้าว ๓ ลักษณะเพื่อวางแผนไม่ให้ชาวบ้านต้องเก็บเกี่ยวผลผลิตพร้อมกัน โดยจะแบ่งปลูกตามลักษณะของพื้นที่ที่เหมาะสม ได้แก่ ๑) ข้าวเบา จะปลูกบนพื้นที่เนินสูง น้ำน้อย เก็บเกี่ยวก่อน ๒) ข้าวกลาง จะปลูกอยู่พื้นที่ระดับกลางไม่สูงไม่ลุ่ม มีน้ำปานกลาง เก็บเกี่ยว ในระยะต่อจากข้าวเบา และ ๓) ข้าวหนัก จะปลูกในพื้นที่ลุ่ม น้ำมาก เก็บเกี่ยวหลังสุด ไม่เพียงแต่ เป็นการวางแผนการปลูกข้าวตามความเหมาะสมของแต่ละสายพันธุ์ แต่ยังเป็นการวางแผนแรงงาน ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อไม่ให้แรงงานขาดแคลนอีกด้วย

การปลูกป่าเพิ่มเติมจากป่าธรรมชาติยังเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ชาวบ้านโคกสะอาดพร้อมใจกันทำเป็นประจำและสม่ำเสมอ มีการถ่ายทอดเรียนรู้การหาของป่าและช่วยกันนำมาปรุงเป็นอาหาร มีกลุ่มอนุรักษ์สมุนไพรเพื่อเป็นยารักษาโรค ใช้ความเชื่อทางศาสนามาปลูกฝังค่านิยมลูกหลานตั้งแต่เด็กว่า “ป่าและนาเป็นสิ่งมีชีวิตที่พระเจ้าสร้างให้มาอยู่ร่วมกับพวกเรา ต้องช่วยกันอนุรักษ์และหวงแหน”

โรงเรียนบ้านโคกสะอาดเป็นเสมือนจุดเชื่อมโยงระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก ๆ และเยาวชนในหมู่บ้าน นักเรียนโรงเรียนบ้านโคกสะอาดทุกคนจะมีข้าวประจำตัวคนละ ๑ สายพันธุ์ตามที่นักเรียนสนใจ ให้ศึกษาตั้งแต่เมล็ดพันธุ์ การปลูกข้าว การดูแลข้าว การเก็บเกี่ยว ไปจนถึงกระบวนการเพิ่มมูลค่าโดยการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ อาทิ ยาสระผม สบู่ ครีมทาผิวที่ผลิตจากข้าวหอมดอกฮัง ข้าวกล้อง เป็นต้น มีการศึกษาพืชอื่น ๆ เช่น ผักหวาน แล้วนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์โดนัทผักหวาน ชาผักหวาน เป็นต้น ออกจำหน่ายสู่ท้องตลาด นอกจากนี้ โรงเรียนบ้านโคกสะอาด ยังได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ เป็นอาหาร

๑.๑.๔ ลักษณะทางชีวภาพและกายภาพของชุมชน ทรัพยากรและปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นฐานชีวิตให้แก่ชุมชน เช่น แหล่งน้ำการจัดการชลประทาน สภาพความสมบูรณ์ของดิน ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และระบบนิเวศน์ของพื้นที

บ้านโคกสะอาดมีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ ๑๐ ตารางกิโลเมตร พิกัด GPS ๑๗.๓๔๔๘๗/๑๐๔.๑๑๒๖๒ ลักษณะภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ฤดูฝนสั้น น้ำน้อย อยู่นอกพื้นที่ชลประทาน สภาพภูมิประเทศเป็นที่ดอนสูง ประกอบกับเป็นดินดานและหินลูกรัง พื้นที่การเกษตรประมาณร้อยละ ๖๐ เป็นพื้นที่ป่าหัวไร่ปลายนา ประมาณร้อยละ ๔๐ มีป่าสาธารณประโยชน์ประมาณ ๘๐ ไร่ เป็นแหล่งอาหารตลอดปี ในอดีตที่ผ่านมาเป็นหมู่บ้านที่ประสบปัญหาภัยแล้ง โดยเฉพาะน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค อาศัยน้ำฝนที่ตกตามฤดูกาลเพื่อการเกษตรเพียงอย่างเดียว ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นต้นมา ชาวบ้านร่วมกับภาครัฐ

และเอกชน ได้ร่วมกันพัฒนาแหล่งน้ำและกักเก็บน้ำด้วยการขุดสระ ขุดลอกลำน้ำห้วยเตย สร้างฝายแม้ว เพื่อกักเก็บน้ำ และขุดบ่อน้ำบาดาล ปัจจุบันมีน้ำบาดาล ๕ บ่อ ใช้ในการทำน้ำประปาสำหรับหมู่บ้าน ๒ บ่อ ใช้เพื่อการเกษตร ๑ บ่อ ใช้เพื่อการปศุสัตว์อีก ๒ บ่อ และปรับปรุงดินจนมีสภาพที่เหมาะสมกับการทำการเกษตรตามบริบทของพื้นที่

ภาพที่ ๖ – ๙ นักเรียนโรงเรียนบ้านโคกสะอาดทุกคนจะมีข้าวประจำตัวคนละ ๑ สายพันธุ์

ปี ๒๕๖๐ เกิดอุทกภัยน้ำท่วมครั้งใหญ่จากอิทธิผลของพายุเซินกา เป็นผลให้พื้นที่ไร่นาในเขตจังหวัดสกลนครและจังหวัดใกล้เคียงได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมาก แต่ด้วยภูมิประเทศของบ้านโคกสะอาดที่อยู่บนที่ดอนสูง จึงไม่ได้รับผลกระทบมากนัก และยังได้ช่วยเหลือ ทางราชการและประชาชนในเขตพื้นที่โดยรอบให้ใช้พื้นที่หลายแห่งในหมู่บ้านเป็นสถานที่อพยพเป็นจุดรวบรวมข้าวของ รถยนต์ เครื่องจักรทางการเกษตร รวมถึงสัตว์เลี้ยงของเกษตรกรด้วย

ปัจจุบันบ้านโคกสะอาดมีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคเพียงพอตลอดปี แต่มีปัญหาด้านน้ำและไฟฟ้าเพื่อการเกษตร จึงได้จัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านเสนอผ่านไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกปีเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น การขุดและสูบน้ำบาดาลด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ การขอไฟฟ้าเพื่อการเกษตร เป็นต้น

๑.๑.๕ บริบทการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนอันเกิดจากแรงกดดันจากปัจจัยภายนอกที่สำคัญ อาทิ บทบาทรัฐในการพัฒนาชนบท และพลังของเศรษฐกิจระบบตลาดเสรี เช่น การส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี การผลิตสมัยใหม่ตามนโยบายรัฐบาล การเข้ามาของระบบเงินตราและระบบทุน ระบบสินเชื่อ การส่งเสริมวิสาหกิจในชุมชน และการผลิตสินค้าเกษตรอุตสาหกรรมตามความต้องการของตลาด เป็นต้น

บ้านโคกสะอาดจึงได้ร่วมกับหน่วยงานของรัฐหลากหลายหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร มหาวิทยาลัยเกษตรวิทยาเขตฯ สกลนคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสกลนคร และศูนย์วิจัยข้าวสกลนคร เพื่อใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการออกแบบชุมชน การปลูกต้นไม้เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและสร้างบรรยากาศในชุมชน การพัฒนาพันธุ์ข้าว การอนุรักษ์พันธุ์ข้าว พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร อนุรักษ์ป่า การตั้งกลุ่มบริหารจัดการเงินทุน

บ้านโคกสะอาดจะไม่เน้นการปฏิบัติตามนโยบายที่รัฐวางระบบไว้แล้ว เนื่องจากชาวบ้านโคกสะอาดจะช่วยกันคิดช่วยกันทำเพื่อพึ่งพาตนเอง มากกว่าการพึ่งพาภาครัฐ จะรับบริการภาครัฐเฉพาะสิ่งที่เห็นว่าเป็นประโยชน์แก่กิจกรรมที่มีอยู่แล้วเท่านั้น ส่งผลให้ปัจจุบันมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จากการพึ่งพาตนเองของชุมชน เช่น ธนาคารเมล็ดพันธุ์ ๒ แห่ง ได้แก่ บ้านโคกสะอาด และ อบต.อุ่มจาน การเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรจากผลิตภัณฑ์แปรรูป เช่น สมุนไพรแปรรูป ข้าวกล้อง ข้าวอินทรีย์ สบู่ ยาสระผม สินค้าเฉพาะกลุ่ม (Niche) มีการจดแจ้งผลิตภัณฑ์ตามกฎหมายหลายผลิตภัณฑ์ มีสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนเลิงฮังสามัคคี จำกัด เป็นสถาบันการเงินสำหรับคนในชุมชน มีร้านค้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านโคกสะอาด เป็นแหล่งรวมซื้อขายสินค้าสำหรับสมาชิกในชุมชน มีกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่ทันสมัย มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เข้ามาตั้งอยู่ใกล้หมู่บ้าน คือ โรงงานน้ำตาล (บริษัท ไทยรุ่งเรืองอุตสาหกรรม จำกัด สาขาสกลนคร) แต่บ้านโคกสะอาดไม่ได้ส่งเสริมการปลูกอ้อย ยังคงยึดถือการส่งเสริมการเกษตรเชิงอนุรักษ์และการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เกษตรกรคนรุ่นใหม่ในหมู่บ้านโคกสะอาดเป็น Smart Farmer ไม่น้อยกว่า ๔๐ คน

ภาพที่ ๑๐ - ๑๑ อดีตสาวโรงงานกลับจากกรุงเทพมหานคร มาทำเกษตรที่บ้านเกิด และการศึกษาดูงาน

ในช่วง ๒ ปีที่ผ่านมาเกิดวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด - ๑๙ เป็นผลให้ลูกหลานที่ไปทำงานต่างจังหวัดต้องตกงานกลับมาอยู่บ้านโคกสะอาดหลายคน แต่ทุกคนได้รับผลกระทบเพียงระยะสั้น ๆ เนื่องจากครอบครัวและชุมชนมีอาชีพดั้งเดิมทางด้านเกษตรกรรมรองรับ รวมถึงมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการดำเนินกิจกรรมอยู่แล้ว เหล่านี้ล้วนมีผลผลิตตลอดปี และผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติโควิด - ๑๙ มากนัก เนื่องจากมีผู้รับซื้อผลิตภัณฑ์เฉพาะกลุ่มตลอดปีอยู่แล้ว

นอกจากนี้ การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ใกล้หมู่บ้าน ยังส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในชุมชนและต่อสิ่งแวดล้อมโดยรอบ โดยเฉพาะรถขนอ้อยที่ใช้เส้นทางหมู่บ้านไปสู่โรงงาน ผู้คน

สัญจรผ่านหมู่บ้านพลุกพล่านมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทำให้ถนนเกิดความเสียหาย เกิดอุบัติเหตุทางถนนบ่อยครั้ง เกิดปัญหาฝุ่นควัน P.M. ๒.๕ ซึ่งหมู่บ้านโคกสะอาดไม่เคยประสบปัญหานี้มาก่อน

ภาพที่ ๑๒ – ๑๓ โรงงานน้ำตาล และความเสื่อมโทรมของถนนในชุมชน

๑.๒ การศึกษาเรียนรู้ระบบบริหารจัดการชุมชน

๑.๒.๑ ทุนทางสังคมของหมู่บ้าน

ผลจากการพัฒนาหมู่บ้านมาตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน (พ.ศ. ๒๕๐๕ – ปัจจุบัน) บ้านโคกสะอาดมีการสั่งสมทุนทางสังคมของหมู่บ้าน ได้แก่

๑) ทุนทางทรัพยากรบุคคลหรือปราชญ์ชาวบ้าน เช่น ด้านการเกษตร การเพาะปลูก ด้านวัฒนธรรม ด้านศาสนา เลี้ยงสัตว์ ด้านช่าง ด้านสมุนไพร ด้านการทอผ้าไหมผ้าฝ้าย ทอเสื่อกก จักสาน เป็นต้น

๒) ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ แหล่งน้ำ ได้แก่ ป่าศักดิ์สิทธิ์ (ป่าช้าสาธารณประโยชน์) ลำน้ำห้วยเตย ฝายห้วยแดง สระน้ำหนองแสง

ภาพที่ ๑๔ – ๑๕ ป่าชุมชน และแหล่งน้ำภายในชุมชน

๓) ทุนทางวัฒนธรรม กฎ จารีต ประเพณี ได้แก่ บุญฉลองวัดนักบุญยอห์น บอสโก (บุญประจำปีหมู่บ้าน) บุญรำลึกถึงผู้ตายและฉลองนักบุญทั้งหลาย และประเพณีวันสำคัญทางศาสนาอื่น ๆ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๔) ทุนภูมิปัญญา ได้แก่ ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม เช่น การปลูกพืชผัก ข้าวปลอดสารพิษ และเพิ่มผลผลิตโดยวิธีน้ำหมักชีวภาพจากหอยเชอรี่ ภูมิปัญญาด้านการแพทย์พื้นบ้าน เช่น มีหมอยาสมุนไพร มีสูตรยารักษาโรคเบาหวาน มีสูตรยาดองเหล้า หรือยาต้มบำรุงกำลัง ภูมิปัญญาด้านการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การบวชป่า ฯลฯ

๕) ทุนประเภทกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน/ชุมชน ได้แก่ ร้านค้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านโคกสะอาด สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนเลิงฮังสามัคคี จำกัด กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มอาชีพสตรี กลุ่มเยาวชน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนบ้านโคกสะอาด กองทุนสวัสดิการเงินกู้ เมนู ๕ (SIF) คณะกรรมการสภาอภิบาลโบสถ์คริสต์ กลุ่มคริสต์ชนขั้นพื้นฐาน กองทุนหมู่บ้านหนึ่งล้านบาท โครงการแก้ไขปัญหาความ

ยากจน (กข.คจ.) กลุ่มเกษตรยั่งยืน ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กลุ่มประปาบ้านโคกสะอาด กลุ่มข้าวหอมดอกฮัง เป็นต้น

๑.๒.๒ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของภาครัฐในการกำหนดโครงสร้างและการบริหารงานของกลุ่มองค์กร ของประชาชนในการประกอบอาชีพภายในชุมชน ระบบการบริหารจัดการเงินทุน ระบบการผลิตเชิงเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมทั้งปัจจัยความเสี่ยงในการเกิดหนี้สิน และความเสี่ยงในการไม่สามารถชำระหนี้ภายในชุมชน

บ้านโคกสะอาดขับเคลื่อนการบริหารงานชุมชนผ่านองค์กรการเงินของชุมชนที่สำคัญ คือ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนเลิงฮังสามัคคี จำกัด ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์รวมของการบริหารจัดการชุมชน เป็นศูนย์รวมใจของทุกคนในหมู่บ้าน ดังนั้น กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของภาครัฐที่ส่งผลกระทบกับหมู่บ้านจึงเกี่ยวข้องกับกฎหมายที่ใช้บังคับกับสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนเลิงฮังสามัคคี จำกัด เช่น กฎหมายบังคับผลตอบแทนของสหกรณ์ไม่เกินร้อยละ ๓ ทำให้ผลกำไรของสหกรณ์ไม่มากนัก กฎหมายจำกัดอายุสมาชิกต้อง ๒๐ ปีขึ้นไป ทำให้กลุ่มนักเรียนเข้าร่วมเป็นสมาชิกไม่ได้ กฎหมายควบคุมไม่ให้สหกรณ์สมทบเงินฝาก กฎหมายกำหนดสวัสดิกรณีคนกู้เสียชีวิตให้ช่วยเหลือไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ หากมากกว่านี้ต้องซื้อกรมธรรม์เพิ่มเติม เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งหมู่บ้านโคกสะอาดมองว่าเป็นระเบียบเชิงนโยบายที่จำกัดการพึ่งตนเองของชุมชน

นอกจากนี้ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนเลิงฮังสามัคคี จำกัด เป็นสหกรณ์ฯ ขนาดเล็ก แต่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ก็ยังเข้ามากำกับควบคุม ซึ่งทำให้ขาดความคล่องตัวในการดำเนินงาน

๑.๒.๓ ความสามารถในการบริหารจัดการชุมชน รวมทั้งกระบวนการหรือขั้นตอน ในการกำหนด ติดตาม และประเมินผล

ระบบการบริหารจัดการชุมชนของบ้านโคกสะอาดจะยึดโยงกับกลุ่มและองค์กร ดังนี้

๑) <u>กลุ่ม BEC (Basic Ecclesial Communities) วิถีชุมชนวัดคริสต์</u> จะแบ่งกลุ่มในชุมชนเป็นกลุ่มย่อย ๆ รวม ๘ กลุ่ม มีผู้นำกลุ่ม มีการดูแลเอาใจใส่กันในกลุ่มครอบคลุมทุกเพศ ทุกวัย ทุกสภาพชีวิต เป็นชุมชนที่มีชีวิต มีพระวาจาของพระเจ้าเป็นลมหายใจของชีวิต หล่อเลี้ยงด้วยศีลศักดิ์สิทธิ์และการภาวนา มีการพัฒนาความเชื่อซึ่งเป็นรากฐานชีวิตคริสตชน เพื่อมุ่งให้เกิดประสบการณ์กับพระเจ้าจนเป็นแรงขับเคลื่อนให้พัฒนาทุกมิติของชีวิต และพร้อมที่จะร่วมพันธกิจแบ่งปันข่าวดีแก่ปวงชน

๒) <u>การบริหารจัดการชุมชนผ่านร้านค้าชุมชน</u> ในหมู่บ้านมีร้านค้าเพียง ๒ แห่ง คือ ร้านค้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านโคกสะอาด และร้านค้าของชาวบ้าน ในการบริหารจัดการชุมชนนั้นตกลงกันว่าจะซื้อสินค้าจากร้านค้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านเป็นหลัก และจะไม่ซื้อของจาก 7-11 เด็ดขาด ทุกครัวเรือนมีหุ้นส่วนในร้านค้าแห่งนี้ มีส่วนได้เสีย มีความเป็นเจ้าของร่วมกัน ดังนั้น การบริหารร้านค้าจึงเป็นเสมือนการบริหารกิจการหมู่บ้านร่วมกัน มีธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นผลให้ชาวบ้านทุกคนต่างไว้วางใจซึ่งกันและกัน คอยสอดส่องตรวจสอบและแก้ไขปัญหาร่วมกัน บริหารจัดการร่วมกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๓) <u>การบริหารจัดการผ่านองค์กรการเงินชุมชนอื่น</u> ได้แก่ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนเลิงฮังสามัคคี จำกัด กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น เพื่อให้คนในหมู่บ้านคอยดูแลซึ่งกันและกัน การปล่อยสินเชื่อจะยึดถือความเชื่อมั่นเชื่อใจเป็นหลัก ไม่ได้ยึดถือที่หลักทรัพย์ค้ำประกันเหมือนเช่นธนาคาร มีการจัดสรรเงินสาธารณประโยชน์เพื่อดูแลคนในหมู่บ้านและเพื่อสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ

๔) “<u>โคกสะอาดโมเดล</u>” เป็นรูปแบบการบริการจัดการภายในของหมู่บ้าน โดยเฉพาะ ทั้งการกำหนดแผนพัฒนาหมู่บ้านโคกสะอาด กำหนดทิศทางของวัดว่าจะอบรมสั่งสอนอย่างไร เมื่อไหร่ โรงเรียนต้องสอนเรื่องการบริหารจัดการองค์กรการเงินชุมชน สอนเรื่องการปลูกและอนุรักษ์พันธุ์ข้าว สอนการเป็นสมาชิกและความสามัคคีกันในกลุ่ม เมื่อเติบโตผ่านวัยเรียนไปต้องสามารถนำความรู้มาใช้บริหารจัดการชุมชนได้อย่างดี เช่น ผู้จัดการสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนเลิงฮังสามัคคี จำกัด คนปัจจุบัน ก็เป็นนักเรียนรุ่นแรกที่จบจากหลักสูตรของสหกรณ์ฯ เป็นต้น เป็นรูปแบบการหล่อหลอมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ปลูกฝังค่านิยม เสริมสร้างความรักใคร่กันในหมู่บ้าน ใช้กลไก “โคกสะอาดโมเดล” ในการช่วยเหลือดูแลกันยามฉุกเฉิน เช่น หากมีมติของคณะกรรมการหมู่บ้านให้จัดสรรเงินเป็นกองทุนสำหรับรองรับสถานการณ์โควิด - ๑๙ มตินี้จะส่งผลให้คณะบริหารองค์กรการเงินต่าง ๆ ในหมู่บ้านต้องรับลูกเพื่อจัดสรรเงินดังกล่าวโดยธรรมเนียม เป็นต้น

ภาพที่ ๑๖ – ๑๙ วัดนักบุญยอห์น บอสโก และการบริหารจัดการชุมชนบ้านโคกสะอาด

๑.๒.๔ ภาพรวมของการเกษตรในพื้นที่ตั้งแต่เรื่องวัตถุดิบ ปัจจัยการผลิต การแปรรูป การตลาด รวมทั้งความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

เนื่องจากในหมู่บ้านโคกสะอาดมีกิจกรรมกลุ่มจำนวนมาก สินค้าและผลิตภัณฑ์ ของหมู่บ้าน การบริหารจัดการภาคการเกษตรของกลุ่ม จึงพึ่งพาอาศัยกันโดยปริยาย ตั้งแต่เริ่มปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยว จัดสรรวัตถุดิบ การแปรรูป รวมถึงการรวบรวมสินค้าไปสู่การตลาดระดับต่าง ๆ

โดยภาพรวมแล้วหมู่บ้านโคกสะอาดจะขายส่งสินค้าให้กับผู้รับซื้อโดยตรง ไม่ค่อยได้ขายปลีกตามตลาดทั่วไป ยกเว้นเพียงกล้วยเท่านั้นที่หมู่บ้านยังไม่ได้มีกระบวนการแปรรูปก็จะส่งไปขายที่ตลาดสดเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองสกลนคร ซึ่งอยู่ห่างออกไปประมาณ ๑๕ กิโลเมตร รายได้ของ

เกษตรกรในหมู่บ้านค่อนข้างมั่นคง เช่น รายได้เฉลี่ยจากการขายข้าวหอมดอกฮังเดือนละประมาณ ๗๐,๐๐๐ – ๑๐๐,๐๐๐ บาท เป็นต้น ส่วนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดค่อนข้างมาก แต่กำลังการผลิตไม่เพียงพอ เช่น สบู่ ยาสระผม ขณะนี้มีกำลังซื้อเดือนละประมาณ ๑ ล้านชิ้น แต่หมู่บ้านไม่สามารถผลิตได้ตามความต้องการ เนื่องจากชาวบ้านยังมีกำลังการผลิตและวัตถุดิบที่ไม่เพียงพอ ในส่วนนี้เป็นประเด็นที่อยู่ระหว่างปรึกษาหารือกันในหมู่บ้านว่าจะพัฒนาและยกระดับการผลิตไปในทิศทางใด หรือข้อจำกัดอื่นที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐได้ เช่น การรวมกลุ่มทอผ้า ซึ่งชาวบ้านไม่นิยมเข้ามารวมกลุ่มกัน แต่นิยมต่างคนต่างทอในเวลาว่างเท่านั้น และไม่ได้เน้นให้งานประเภทผ้าเป็นเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน จึงไม่ได้มีการทำกิจกรรมด้านผ้ามากนัก เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า แนวทางการดำเนินกิจกรรมกลุ่มทุกกลุ่มในหมู่บ้าน จะใช้ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นตัวตั้ง ไม่เน้นเอาเงินรายได้เป็นตัวตั้ง หลายครั้งที่ภาครัฐผลักดันให้หมู่บ้านวางแผนการผลิตเพื่อเพิ่มรายได้ให้มากขึ้นทั้ง ๆ ที่มีกำลังซื้อรอรับอยู่ รวมถึงการทำกิจกรรมทางการตลาดสมัยใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งหมู่บ้านจะตอบสนองเท่าที่ต้องการเท่านั้น ไม่ได้ตอบสนองทุกข้อแนะนำตามนโยบายของรัฐ

๑.๒.๕ วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ในการจัดการปัญหาของชุมชนในปัจจุบันว่าควรได้รับการสนับสนุนในประเด็นใดเป็นสำคัญ หรือการดำเนินแนวทางการพัฒนาชุมชนภายใต้ของจำกัดที่มีอยู่ รวมทั้งแนวทางการลดข้อจำกัดที่มีอยู่

๑) จุดแข็ง (Strengths)

(S๑) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การอนุรักษ์พันธุ์ข้าวคุณสมบัติพิเศษ ซึ่งเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค (หุงชั้น ๑ หอมถึงชั้น ๓)

(S๒) ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ พึ่งพาเศรษฐกิจภายในชุมชน อุดหนุนสหกรณ์/ร้านค้าที่ตั้งโดยชุมชน หลีกเลี่ยงการอุดหนุนร้านค้านอกชุมชน ไม่มีครัวเรือนยากจน

(S๓) สมาชิกในชุมชนยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นจุดที่สร้างความสนใจให้สังคมยุคปัจจุบันที่โหยหาธรรมชาติ

(S๔) ความแตกต่างที่ไม่สร้างความแตกแยกของสองศาสนา และความรักสามัคคีของชุมชน

๒) จุดอ่อน (Weakness)

(W๑) แหล่งน้ำที่มีอยู่ในชุมชนยังไม่เพียงพอใช้ตลอดปี

(W๒) ยังไม่มีองค์ความรู้ในการจัดตั้งหรือดำเนินการธนาคารข้าว องค์ความรู้ ในการส่งเสริมการตลาด การสืบสานภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ที่ชัดเจน

(W๓) สภาพดินและคุณภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และแห้งแล้ง

๓) โอกาส (Opportunity)

(O๑) มีโรงงานน้ำตาลขนาดใหญ่ในพื้นที่ เป็นโอกาสการมีงานทำของลูกหลานไม่ต้องไปทำงานไกลบ้าน

(O๒) โอกาสได้รับการพัฒนาหรือความช่วยเหลือจากโครงการ CHR ต่างๆ ของโรงงานอุตสาหกรรม

(O๓) ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ซึ่งเป็นก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว และศึกษาดูงาน

๔) อุปสรรค (Threats)

(T๑) แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่ต้องได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการ เช่น ระบบน้ำบาดาลเพื่อการเกษตรด้วยพลังงานแสงอาทิตย์โดยงบประมาณของกองทุนอนุรักษ์พลังงาน เป็นต้น

(T๒) มลภาวะจากรถบรรทุกอ้อย

(T๓) พื้นที่มองว่าตนเองเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ ปิดโอกาสในการรับความช่วยเหลือและการพัฒนาจากภาคส่วนต่าง ๆ อาจจะทำให้ชุมชนเสียโอกาสการพัฒนาตามนโยบายต่าง ๆ ของรัฐ

๑.๓ การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน

๑.๓.๑ บทบาทของภาครัฐ และผลลัพธ์ของการนำนโยบายต่าง ๆ ของภาครัฐไปปฏิบัติในพื้นที่ เช่น นโยบายการจัดการ น้ำ ดิน ป่า การส่งเสริมเกษตร สินเชื่อการเกษตร วิสาหกิจชุมชน การรับจำนำข้าว การรักษาสุขภาพ การปราบปรามยาเสพติด และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบ ต่อชุมชนในพื้นที่

สำนักงานเกษตรอำเภอกุสุมาลย์ ได้มีเข้ามาส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยมีแปลงสำคัญที่ประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง คือ แปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ของนายถอง ชัยปัญหา ซึ่งเริ่มต้นทำการเกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งในช่วงแรกไม่มีใครเชื่อว่าจะทำได้ เนื่องจากพื้นที่แห้งแล้งไม่เหมาะแก่การเจริญเติบโตของพืช ภายใต้การส่งเสริมแนะนำของสำนักงานเกษตร อำเภอกุสุมาลย์ และความมุ่งมั่นและความรักต่อการทำเกษตร นายถองฯ ได้เปลี่ยนพื้นที่แห้งแล้งกันดารจนเป็นแปลงเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ ปลูกพืชผัก เลี้ยงสัตว์น้ำนานาชนิดที่เป็นที่นิยมบริโภค เช่น หอย กุ้ง กบ ปูนา ปลาชนิดต่าง ๆ จนได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่น สาขาเกษตรทฤษฎีใหม่ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๔ และกรมวิชาการเกษตรได้แต่งตั้งเป็นวิทยากรเกษตรทฤษฎีใหม่นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา เป็นผลให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาศึกษาดูงานด้านการเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นจำนวนมาก รวมถึงประเทศญี่ปุ่นก็ให้ความสนใจและเข้ามาดูงานด้วยเช่นกัน

ปัจจุบันแปลงเกษตรดังกล่าวเป็นตัวอย่างและเป็นจุดเรียนรู้แก่นักเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง และยังเป็นสถานที่เรียนรู้แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตฯ สกลนคร เป็นแหล่งอาหารสำคัญที่ส่งจำหน่ายให้ตลาดในพื้นที่ใกล้เคียง สร้างรายได้ให้แก่นายถองฯ ถึงจะไม่ร่ำรวยแต่ก็มีอยู่มีกินได้ดูแลลูกหลาน

นอกจากนี้ ยังได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตฯ สกลนคร ศูนย์เพาะพันธุ์ไม้สกลนคร องค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มจาน และโรงเรียนบ้านโคกสะอาด ในการอนุรักษ์ป่า อนุรักษ์พันธุ์ไม้ อนุรักษ์สมุนไพรกว่า ๑๒๖ ชนิด ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง สนับสนุนและส่งเสริมการแปรรูปผักหวานแก่นักเรียนจนได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศ ใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอกดูแลต้นไม้และป่า ทำแนวกั้นไฟป่าไม่ให้ลามสู่ไร่นาในฤดูแล้ง ออกแบบนาข้าวโดยให้ป่าเลี้ยงนา และได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอในการช่วยเหลือปรับปรุงและอนุรักษ์ดิน ทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสงใช้แทนปุ๋ยเคมี เป็นผลให้ดินมีสภาพดี

ภาพที่ ๒๐ – ๒๑ เห็ดในป่าชุมชนและโรงงานน้ำตาล

๑.๓.๒ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากนโยบายของภาครัฐ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับวิถีชีวิตของชาวบ้านภายในชุมชนทั้งในเชิงบวกและลบ

ผลลัพธ์จากการขับเคลื่อนแปลงเกษตรและผืนป่าตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นผลให้คนรุ่นใหม่ที่เคยทำงานอยู่กรุงเทพมหานคร หวนกลับมาทำการเกษตรและดูแลป่า สร้างรายได้จนเพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีรายได้จากการเป็นวิทยากรเมื่อมีการเข้ามาศึกษาดูงานในพื้นที่ ครอบครัวได้กลับมาใช้ชีวิตร่วมกัน เกิดความอบอุ่นเข้มแข็ง คุณภาพชีวิตดีขึ้น

วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน จากเดิมที่เคยทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนมาเป็นการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างมีแบบแผน มีระบบ เพื่อรองรับการศึกษาเรียนรู้ทั้งจากภายในและภายนอกหมู่บ้าน ชาวบ้านได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ผลักดันให้ขยายผลไปสู่หมู่บ้านต่าง ๆ

นอกจากนี้ จากการขยายผลทำการเกษตรทั่วทั้งหมู่บ้าน และแนวโน้มการหวนคืนชุมชนของคนรุ่นใหม่ กระแสการอยู่อาศัยตามหัวไร่ปลายนาเพื่อหลีกหนีความวุ่นวายของสังคม เป็นผลให้ชาวบ้านขยับขยายที่อยู่อาศัยไปสู่ท้องนามากขึ้น มีความต้องการด้านน้ำและไฟฟ้าเพื่อการอุปโภคบริโภคและอยู่อาศัย แต่ระบบน้ำประปาและไฟฟ้ายังขยายได้ไม่ทั่วถึง จึงเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในขณะนี้

ในขณะเดียวกัน เมื่อมีการอนุญาตให้ก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ คือ โรงงานน้ำตาล ส่งผลให้เกษตรพื้นที่ใกล้เคียงแพ้วถางป่าดั้งเดิมจำนวนมากเพื่อเปลี่ยนไปปลูกอ้อย ซึ่งสวนทางกับแนวคิดการอนุรักษ์ป่าของหมู่บ้านโคกสะอาด ทำให้ยากต่อการขยายผลแนวคิดเหล่านี้ และหมู่บ้านยังได้รับผลกระทบจากการที่ภาครัฐอนุญาตให้ก่อสร้างโรงงานน้ำตาลโดยตรง เนื่องจาก อยู่ใกล้หมู่บ้าน เช่น มีรถขนอ้อยวิ่งผ่านไปมาตลอดเวลา มีผู้คนต่างถิ่นสัญจรไปมาอย่างพลุกพล่าน เกิดฝุ่นควันและฝุ่นละออง เกิดอุบัติเหตุทางถนนบ่อยครั้ง เป็นต้น

ภาพที่ ๒๒ – ๒๓ เมล็ดพันธุ์ที่เตรียมไปหว่านในป่า และกล้าไม้ที่เตรียมไปปลูกป่าเพิ่มเติม

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการพัฒนาของชุมชน

๒.๑ ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

ราษฎรบ้านโคกสะอาดมีชีวิตความเป็นอยู่ค่อนข้างดี มีผลการจัดระดับการพัฒนาหมู่บ้านอยู่ในระดับ “พออยู่พอกิน” ดังนี้

๒.๑.๑ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในหมู่บ้าน (Income) ประชากรในหมู่บ้านโคกสะอาดมากกว่าร้อยละ ๙๐ มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าเส้นความยากจน (เส้นความยากจน ปี ๒๕๖๑ จังหวัดสกลนคร ที่รายได้ ๒,๒๖๒ บาท/คน/เดือน หรือ ๒๗,๑๔๔ บาท/คน/ปี) โดยประชากรในมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน ๙๕,๒๖๙.๕๗ บาท/ครัวเรือน/ปี และรายได้เฉลี่ยต่อคน ๕๕,๖๑๔.๒๑ บาท/คน/ปี

๒.๑.๒ ผลการผลิตข้าวเฉลี่ย (Food Safety) บ้านโคกสะอาดมีผลผลิตข้าวพันธุ์ต่าง ๆ จากเกษตรกรที่ลงทะเบียนปลูกข้าวประมาณ ๑,๒๐๐ ไร่ ผลผลิตไร่ละประมาณ ๓๐๐ กิโลกรัมต่อปี รวมผลผลิตประมาณ ๓๖๐,๐๐๐ กิโลกรัมต่อปี มีปริมาณข้าวเพียงพอต่อการบริโภคของคนในหมู่บ้านตลอดทั้งปี ส่วนที่เหลือจากการบริโภคสามารถจำหน่ายเป็นรายได้ให้ครัวเรือน

๒.๑.๓ สุขภาพ (Health) ราษฎรในหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัวหรือความเจ็บป่วย โดยมีผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง คือ โรคเบาหวาน โรคความดัน จำนวน ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๓๑ ของประชากรทั้งหมด ซึ่งยังสามารถประกอบอาชีพสร้างรายได้ ลดภาระครอบครัว

๒.๑.๔ น้ำอุปโภค บริโภค (Clean Water and Sanitation) บ้านโคกสะอาดมีประปาหมู่บ้านเข้าถึงทุกครัวเรือน มีน้ำสะอาดไว้สำหรับอุปโภค บริโภค คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐

๒.๑.๕ การครอบครองที่ดินทำกิน (ที่มา : ข้อมูล กชช.๒ค ปี ๒๕๖๒) ดังนี้

๑) มีที่ดินเป็นของตนเองและไม่ต้องเช่า ๑๑๙ ครัวเรือน

๒) ครัวเรือนมีที่ดินทำกินของตนเอง แต่เช่าเพิ่มบางส่วน ๑๕ ครัวเรือน

๓) พื้นที่ทำนาทั้งหมดประมาณ ๑๓๔ ไร่

๔) พื้นที่ทำไร่อายุสั้นทั้งหมดประมาณ ๑๐๐ ไร่

๕) พื้นที่ทำสวน (สวนผลไม้ สวนผัก สวนยาง สวนไม้ดอกไม้ประดับ) ทั้งหมดประมาณ ๓๑๐ ไร่

๖) ประเภทเอกสารสิทธิ์ที่ดินของพื้นที่ส่วนใหญ่ของหมู่บ้าน เป็นประเภทโฉนด

๒.๒ สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน

เนื่องจากบ้านโคกสะอาดเป็นหมู่บ้านที่ค่อนข้างเข้มแข็ง มีระบบการดูแลและบริหารจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่วัยเด็กจนวัยชรา ชาวบ้านมีรายได้ค่อนข้างสูง ชีวิตความเป็นอยู่มั่นคง ไม่มีครัวเรือนยากจนในหมู่บ้าน รายละเอียด ดังนี้

๒.๒.๑ ด้านรายจ่าย รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย ๔๒,๘๐๘.๔๐ บาท/ปี รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย ๒๔,๙๘๙.๘๕ บาทต่อปี (ข้อมูล จปฐ.ปี ๒๕๖๒) ซึ่งรายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน แยกเป็น

๑) ต้นทุนการผลิต ๑๓,๔๙๕.๖๕ บาท

๒) อุปโภคบริโภคที่จำเป็น ๘,๙๖๕.๒๒ บาท

๓) อุปโภคบริโภคที่ไม่จำเป็น ๗,๕๖๕.๒๒ บาท

๔) ชำระหนี้สิน ๑๒,๗๘๒.๖๑ บาท

๒.๒.๒ ด้านความยากจน บ้านโคกสะอาดไม่มีครัวเรือนยากจนตามเกณฑ์ จปฐ.

๒.๒.๓ อัตราการมีงานทำ (Labor Productivity) จำนวนวัยแรงงานในหมู่บ้านเป็นผู้มีงานทำตามความถนัด มีรายได้จุนเจือครอบครัวคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ (ไม่มีผู้ว่างงาน)

๒.๒.๔ ภาระหนี้สินของประชากร บ้านโคกสะอาดมีประชากรจำนวนทั้งสิ้น ๕๗๐ คน เป็นสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนเลิงฮังสามัคคี จำกัด จำนวน ๔๑๕ คน ในจำนวนนี้เป็นลูกหนี้ จำนวน ๑๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๙ ของประชากรหมู่บ้านนี้ที่เป็นสมาชิก ยอดหนี้คงเหลือประมาณ ๒๔.๑ ล้านบาท ไม่มีหนี้เสีย (NPL) แต่มีหนี้ที่ชำระไม่เป็นไปตามสัญญา จำนวน ๑๒ ราย (ชำระเฉพาะดอกเบี้ย หรือชำระไม่ตรงกำหนด) โดยสมาชิกจากบ้านโคกสะอาดมีเงินหุ้นประมาณ ๑๒.๖ ล้านบาท เงินฝากประมาณ ๘.๗ ล้านบาท

๒.๓ ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้นโยบาย

ชาวบ้านโคกสะอาดมีความคิดเห็นว่า นโยบายต่าง ๆ ของภาครัฐไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ไม่เหมาะสมกับศักยภาพหมู่บ้าน หากภาครัฐต้องการส่งเสริมให้หมู่บ้านพัฒนายิ่งขึ้นไป ควรสนับสนุนตามความต้องการของหมู่บ้าน โดยควรศึกษาบริบทชุมชนก่อน หรือทำการประชาคมหมู่บ้านก่อน จึงกำหนดนโยบายต่าง ๆ ลงมาให้หมู่บ้าน และควรเป็นนโยบายที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน ความต่อเนื่อง ยกตัวอย่างเช่น การส่งเสริมให้ปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น มันสัมปะหลัง อ้อย ยางพารา ยูคาลิปตัส เป็นต้น ส่วนใหญ่การส่งเสริมลักษณะนี้มักมีนายทุนเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่งผลโดยตรงต่อระบบนิเวศทางธรรมชาติ สัตว์เลี้ยงของชาวบ้านมักรุกล้ำเข้าไปพื้นที่เพาะปลูก เกิดการทะเลาะวิวาทกัน การส่งเสริมในลักษณะนี้ก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจกันระหว่างหมู่บ้านกับภาครัฐ

อย่างไรก็ตาม สำหรับนโยบายที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชาวบ้าน หมู่บ้านโคกสะอาด ก็ไม่ได้ต่อต้าน แต่กลับส่งเสริมเป็นอย่างดี เช่น โครงการคนละครึ่ง เป็นต้น โดยร้านค้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านโคกสะอาดได้เข้าร่วมโครงการดังกล่าว ส่งเสริมให้ชาวบ้านใช้จ่ายผ่านโครงการนี้ เพื่อลดรายจ่ายในช่วงสถานการณ์วิกฤติโควิด - ๑๙ เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของชาวบ้าน โดยไม่ต้องออกไปซื้อสินค้าในที่ห่างไกล เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าบ้านโคกสะอาดมีศักยภาพในการส่งเสริมและขับเคลื่อนนโยบายของภาครัฐ แต่ต้องเป็นนโยบายที่หมู่บ้านเห็นว่าเกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้านจริง ๆ หรือเป็นนโยบายที่เกิดจากความต้องการของหมู่บ้านเท่านั้น ไม่ใช่ทุกนโยบายของรัฐบาลที่จะได้รับการสนับสนุนจากหมู่บ้านโคกสะอาด

๒.๔ ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน

๒.๔.๑ โอกาสของชุมชนและครัวเรือนยากจน

บ้านโคกสะอาดเป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีศักยภาพในการดูแลและบริหารจัดการชุมชนร่วมกัน และยังมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ตั้งอยู่ใกล้เคียง สามารถจำแนกโอกาสของบ้านโคกสะอาดได้เป็น ๓ ประเด็นหลัก ดังนี้

๑) ด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ บ้านโคกสะอาดมีผลิตภัณฑ์หลากหลาย และยังมีแหล่งจำหน่ายเป็นการเฉพาะ ประกอบกับชาวบ้านมีความพร้อมรับการพัฒนา และมีวิสัยทัศน์ชัดเจน การพัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าแก่สินค้าจึงไม่ใช่เรื่องยาก และมีความเป็นไปได้ที่จะยกระดับไปสู่แบรนด์สินค้าชั้นนำของท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

๒) ด้านการพัฒนายกระดับไปสู่การท่องเที่ยวชุมชน ป่าชุมชนบ้านโคกสะอาด แปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ แปลงนา สวนเกษตร วัวควายจำนวนมาก ล้วนดำรงอยู่อย่างสมดุล โดยเฉพาะป่าที่อุดมสมบูรณ์ซึ่งได้รับการดูแลและออกแบบใหม่ให้เป็นสถานที่ศึกษาเรียนรู้ได้นั้น เป็นโอกาสที่จะยกระดับไปสู่การท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ได้รับความนิยมในช่วงเวลาที่ผ่านมาไม่นาน และมีแนวโน้มว่าจะได้รับความนิยมต่อเนื่องไปอีก

๓) ด้านความร่วมมือกับโรงงานอุตสาหกรรมในการพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตามยุคสมัยย่อมนำมาซึ่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ เมื่อมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่แล้วการยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันระหว่างโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนโดยรอบ ย่อมจะเกิดผลดีมากกว่าการถอยห่างต่างคนต่างไป ดังนั้น การร่วมมือกันพัฒนาหมู่บ้านชุมชน การทำกิจกรรมเพื่อสังคม รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีโอกาสมากที่จะได้รับความร่วมมือจากโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งนี้ โดยส่วนใหญ่โรงงานน้ำตาลจะมีงบประมาณสนับสนุนชุมชนตามที่กำหนดใน EIA ซึ่งสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดให้ต้องจัดสรรแก่ชุมชนโดยรอบเป็นประจำทุกปี รวมถึงกรณีที่โรงงานน้ำตาลมีการผลิตกระแสไฟฟ้าขายให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคหรือการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ก็ต้องมีกองทุนพัฒนาไฟฟ้าสำหรับกิจการเพื่อสังคมตามระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ว่าด้วยกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓ หมู่บ้านก็จะมีช่องทางนำเงินจาก EIA หรือกองทุนดังกล่าวมาจัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหมู่บ้านได้เป็นประจำทุกปี เช่น ด้านสาธารณูปโภค ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา เป็นต้น

ภาพที่ ๒๔ – ๒๕ ภาพการทำ CSR ของโรงงานน้ำตาล

๒.๔.๒ ด้านความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน จากการวิเคราะห์และเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำให้พบปัญหาใน ๓ ประเด็นหลัก ดังนี้

๑) ด้านการเปิดรับนโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ ด้วยความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ทั้งผู้นำ ระบบบริหารจัดการ และการเงินชุมชน ทำให้หมู่บ้านสามารถพัฒนาและพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐมากนัก ยกเว้นเฉพาะในส่วนที่ต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐโดยตรงในบางกรณี ซึ่งอาจจะทำให้ชุมชนเสียโอกาสการพัฒนาตามนโยบายต่าง ๆ ของรัฐ

๒) ด้านสิ่งแวดล้อม การมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เข้ามาตั้งใกล้ชุมชนในระยะไม่เกิน ๒ กิโลเมตร ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุทางถนนบ่อยครั้ง เกิดมลพิษทางอากาศ ปัญหาเรื่องฝุ่นละออง P.M ๒.๕ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและสุขภาพของชาวบ้าน ปัญหานี้หากสะสมยาวนานอาจก่อให้เกิดโรคภัยต่าง ๆ ตามมา

๓) หากชุมชนมีความสนใจมาปลูกอ้อยแทนพืชชนิดอื่นมากขึ้น จะส่งผลในระยะยาวต่อคุณภาพของดิน ดินเสียแร่ธาตุ คันดินเกิดการทลายตัว ความสามารถในการกักเก็บน้ำลดลง

๒.๕ กิจกรรมการพัฒนาที่ชุมชนจะทำเองเพื่อให้ทุกชีวิตอยู่ดีมีสุขในปีนี้ ได้แก่

๒.๕.๑ การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร (น้ำชลประทาน)

๒.๕.๒ การพัฒนาระบบไฟฟ้าเพื่อการเกษตร

๒.๕.๓ การอนุรักษ์พื้นที่ป่าชุมชน เพื่อรักษาระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน

๒.๖ สรุปบทเรียนที่ได้รับจากการศึกษาเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Action Learning) ดังนี้

๒.๖.๑ การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ได้แก่

๑) กลุ่ม BEC (Basic Ecclesial Communities) วิถีชุมชนวัดคริสต์ แบ่งกลุ่มในชุมชนเป็นกลุ่มย่อย ๆ รวม ๘ กลุ่ม มีผู้นำกลุ่ม มีการจัดกิจกรรมดูแลเอาใจใส่กันทุกช่วงวัยเป็นชุมชนที่มีชีวิต

๒) การบริหารจัดการชุมชนผ่านร้านค้าชุมชน โดยในหมู่บ้านจะมีร้านค้าเพียง ๒ แห่ง คือ ร้านค้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านโคกสะอาด และร้านค้าของชาวบ้าน ในการบริหารจัดการชุมชนนั้นจะตกลงกันในชุมชนว่าจะซื้อสินค้าจากร้านค้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านเท่านั้น (ไม่ซื้อที่ ๗-๑๑) ทุกครัวเรือนมีหุ้นส่วนในร้านค้าแห่งนี้ มีส่วนได้เสีย มีความเป็นเจ้าของร่วมกัน

๓) การบริหารจัดการผ่านองค์กรการเงินชุมชนอื่น ๆ ได้แก่ สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนเลิงฮังสามัคคี จำกัด กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น เพื่อให้คนในหมู่บ้านคอยดูแลซึ่งกันและกัน การปล่อยสินเชื่อจะยึดถือความเชื่อมั่นเชื่อใจเป็นหลัก ไม่ได้ยึดถือที่หลักทรัพย์ค้ำประกันเหมือนเช่นธนาคารทั่วไป และยังมีการจัดสรรเงินสาธารณประโยชน์เพื่อดูแลคนในหมู่บ้านและสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ

๔) “โคกสะอาดโมเดล” คือ แผนพัฒนาหมู่บ้านโคกสะอาด เป็นการกำหนด ทิศทางการพัฒนาหมู่บ้าน กำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนประจำหมู่บ้าน แนวทางการอบรมของวัด และกำหนดโมเดลหล่อหลอมความรักความสามัคคีของชุมชน

๒.๖.๒ การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ ได้แก่

๑) การพัฒนาแหล่งน้ำและกักเก็บน้ำด้วยการขุดสระ ขุดลอกลำน้ำห้วยเตย สร้างฝายแม้ว เพื่อกักเก็บน้ำและขุดบ่อน้ำบาดาล ปัจจุบันมีน้ำบาดาล ๕ บ่อ ใช้ในการทำน้ำประปาสำหรับหมู่บ้าน ๒ บ่อ ใช้เพื่อการเกษตร ๑ บ่อ ใช้เพื่อการปศุสัตว์อีก ๒ บ่อ ปรับปรุงดินจนสามารถทำการเกษตรได้ดี

๒) การส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

๓) ศูนย์เพาะพันธุ์ไม้สกลนคร องค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มจาน และโรงเรียนบ้านโคกสะอาด ร่วมกันอนุรักษ์ป่า อนุรักษ์พันธุ์ไม้ อนุรักษ์สมุนไพรกว่า ๑๒๖ ชนิด ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง

๔) ทำแนวกั้นไฟป่าไม่ให้ลามสู่ไร่นาในฤดูแล้ง

๕) ออกแบบนาข้าวโดยให้ป่าเลี้ยงนา

๖) การปรับปรุงและอนุรักษ์ดิน ทำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสงใช้แทนปุ๋ยเคมีเป็นผลให้ดินมีสภาพดี

๒.๖.๓ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล ได้แก่

๑) ผลลัพธ์จากการขับเคลื่อนแปลงเกษตรและผืนป่าตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นผลให้คนรุ่นใหม่ที่เคยทำงานอยู่กรุงเทพมหานคร กลับมาทำนา ทำการเกษตรและ

ดูแลป่า สร้างรายได้จนเพียงพอต่อการดำรงชีวิต และมีรายได้จากการเป็นวิทยากรเมื่อมีการเข้ามาศึกษาดูงานในพื้นที่ คุณภาพชีวิตดีขึ้น

๒) วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้าน จากเดิมที่เคยทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพ ค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนมาเป็นการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างมีแบบแผน มีระบบ เพื่อรองรับการศึกษาเรียนรู้ทั้งจากภายในและภายนอกหมู่บ้าน ชาวบ้านได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ผลักดันให้ขยายผลไปสู่หมู่บ้านต่าง ๆ

๓) การขยายผลการเกษตรทั่วทั้งหมู่บ้าน และแนวโน้มการหวนคืนชุมชนของคนรุ่นใหม่ กระแสการอยู่อาศัยตามหัวไร่ปลายนาเพื่อหลีกหนีความวุ่นวายของสังคม ส่งผลให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งอบอุ่น

๒.๗ การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน

๒.๗.๑ พัฒนาระบบน้ำเพื่อการเกษตร โดยมีแนวทาง ดังนี้

๑) การขุดสระในไร่นา/บ่อขนมครก ขนาด ๕ x ๕ เมตร ลึกไม่ต่ำกว่า ๔ เมตร กระจายไปตามในพื้นที่การเกษตรของชาวบ้าน เพื่อรักษาระดับน้ำไม่ให้แห้งในฤดูแล้ง โดยประสาน ไปยังสถานีพัฒนาที่ดินสกลนคร

ภาพที่ ๒๖ ภาพสระน้ำประจำไร่นาของกรมพัฒนาที่ดิน

๒) โครงการดินแลกน้ำ บ่อต้องลึกไม่ต่ำกว่า ๕ เมตร เพื่อรักษาระดับน้ำไม่ให้แห้งในฤดูแล้ง โดยหากเป็นที่ดินสาธารณะ ให้ประสานไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มจาน เพื่อประสานผู้รับเหมาดำเนินการ แต่หากเป็นที่เอกชนชาวบ้านสามารถดำเนินการได้เองโดยประสานไปยังสถานีพัฒนาที่ดินสกลนคร

๓) จัดทำเครื่องสูบน้ำด้วยระบบพลังงานแสงอาทิตย์ โดยประสานไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มจาน ท้องถิ่นอำเภอกุสุมาลย์ โครงการชลประทานสกลนคร หรือพลังงานจังหวัดสกลนคร

๔) ธนาคารน้ำใต้ดิน โดยประสานไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มจาน ท้องถิ่นอำเภอ กรมชลประทาน หรือสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด

๕) จัดทำระบบสูบน้ำด้วยไฟฟ้าจากลำน้ำอูน โดยประสานไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มจาน ท้องถิ่นอำเภอกุสุมาลย์ โครงการชลประทานสกลนคร หรือพลังงานจังหวัดสกลนคร

๖) จัดทำแผนที่เกษตรเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนปลูกพืชให้เหมาะสมตามฤดูกาล วางแผนจัดการน้ำให้เพียงพอ โดยประสานไปยัง องค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มจาน ท้องถิ่นอำเภอกุสุมาลย์ หรือเกษตรอำเภอกุสุมาลย์

๒.๗.๒ ขยายเขตการไฟฟ้าเพื่อใช้ในการผันน้ำเพื่อการเกษตร โดยมีแนวทาง ดังนี้

๑) จัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านเสนอต่อไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มจาน เพื่อบรรจุเป็นแผนพัฒนา และจัดทำคำของบประมาณไปยังท้องถิ่นจังหวัดสกลนครเพื่อดำเนินการต่อไป

๒) จัดทำแผนของบประมาณการปรับปรุงเส้นทางให้มีถนนเพื่อปักเสาพาดสายเสนอต่อไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มจาน และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอกุสุมาลย์ โดยต้องมีการทำความยินยอมให้ใช้ที่ดินของเกษตรกรเพื่อเป็นที่ตั้งเสาไฟ

๓) รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อขอไฟฟ้าเพื่อการเกษตร เสนอต่อไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มจาน และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอกุสุมาลย์

๒.๗.๓ การพัฒนาศักยภาพ ทักษะให้แก่คนทุกช่วงวัยในชุมชน เพื่อให้รู้เท่าทันโลก เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

๑) การพัฒนาเด็ก โดยร่วมมือกับองค์การบริการส่วนตำบลอุ่มจาน สาธารณสุขอำเภอกุสุมาลย์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองบัวสร้าง พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสกลนคร ภาคประชาสังคมในพื้นที่ และภาคเอกชน เพื่อดำเนินการในเรื่อง ดังนี้

(๑) ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย จัดให้มีการเตรียมความพร้อมแก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ พร้อมทั้งส่งเสริมอนามัยแม่และเด็กตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และสารอาหารที่จำเป็นต่อสมองเด็ก การกระตุ้นพัฒนาการสมองและการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่สมวัยทุกด้าน

๒) การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น โดยร่วมมือกับองค์การบริการส่วนตำบลอุ่มจาน ศึกษาธิการจังหวัดสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑ และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสกลนคร เพื่อดำเนินการในเรื่อง ดังนี้

(๑) จัดให้มีการพัฒนาทักษะด้านภาษา ศิลปะ ทักษะด้านดิจิทัล และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจ

(๒) จัดให้มีการพัฒนาทักษะในการวางแผนชีวิตและวางแผนการเงิน ตลอดจนทักษะการเรียนรู้ที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน

(๓) จัดให้มีการเรียนรู้ทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

๓) พัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน โดยร่วมมือกับองค์การบริการส่วนตำบลอุ่มจาน แรงงานจังหวัดสกลนคร สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดสกลนคร ภาคเอกชนในพื้นที่ เพื่อดำเนินการในเรื่องการยกระดับศักยภาพ ทักษะ และสมรรถนะของคนในช่วงวัยทำงานให้สอดคล้องกับความสามารถเฉพาะบุคคล เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจและผลิตภาพเพิ่มขึ้นให้กับประเทศ

๔) การส่งเสริมศักยภาพวัยผู้สูงอายุ โดยร่วมมือกับองค์การบริการส่วนตำบลอุ่มจาน สาธารณสุขอำเภอกุสุมาลย์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองบัวสร้าง พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสกลนคร ภาคประชาสังคมในพื้นที่ และภาคเอกชน เพื่อดำเนินการในเรื่อง ดังนี้

(๑) ส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุให้พึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ และร่วมเป็นพลังสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และประเทศ

(๒) จัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ เพื่อความปลอดภัยจากการพลัดตกหกล้ม

(๓) จัดให้มีอาสาสมัครเพื่อการดูแลผู้สูงอายุในทุกมิติ ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต

(๔) จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ให้คนทุกช่วงวัยโดยเฉพาะผู้สูงอายุ สื่อสารผ่านเสียงตามสายของหมู่บ้าน เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม

(๕) ใช้กิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นกลไกในการสร้างความเข้มแข็งให้ผู้สูงอายุ

๒.๗.๔ มาตรการป้องกัน หรือลดผลกระทบจากโรงงานน้ำตาล ดังนี้

(๑) ใช้รูปแบบคณะกรรมการไตรภาคี (รัฐ เอกชน และประชาชน) ช่วยติดตามกำกับตรวจสอบ การดำเนินงานของโรงงาน อย่างน้อยปีละ ๔ ครั้ง

(๒) ขอให้โรงงานติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างตามเส้นทางถนนเข้าออกโรงงานเพิ่มเติม เพื่อความปลอดภัยแก่ประชาชนที่สัญจรไปมา โดยส่งแบบให้หมวดทางหลวงกุสุมาลย์พิจารณาอนุญาต

(๓) จัดทำโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากโรงงานน้ำตาล เพื่อพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำทุกปี เช่น ด้านสาธารณูปโภค ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านศาสนาและวัฒนธรรม เป็นต้น

ภาพที่ ๒๗ ภาพผู้แทนนักศึกษา นปส. ๗๗ (กป.๕) มอบของที่ระลึกแทนคำขอบคุณ เป็นเครื่องวัดความดันเพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ในศูนย์พักคอยสังเกตอาการผู้มีความเสี่ยงติดเชื้อโควิด ๑๙

แผนพัฒนาหมู่บ้าน
ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔

บ้านโคกสะอาด หมู่ที่ ๔ ตำบลอุ่มจาน
อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้ประชุมพิจารณาแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีมติเห็นชอบและรับรองแล้ว เมื่อวันที่ ๖ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔

(ลงชื่อ) .....

(นายชาติชาย พุทธิไสย)

ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

ส่วนที่ ๒ การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินศักยภาพของหมู่บ้าน (จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส ภัยคุกคาม)
๒.๑ การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน หรือสภาพแวดล้อมภายใน (จุดอ่อน จุดแข็ง)
๒.๒ การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก หรือสภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาส ภัยคุกคาม)
๒.๓ เป้าหมายการพัฒนา
๒.๔ โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบูรณาการวางแผนงาน (CIA)

ส่วนที่ ๓ สภาพปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน

ส่วนที่ ๔ โครงการ/กิจกรรมการบูรณาการแผนพัฒนาหมู่บ้าน
๔.๑ โครงการ/กิจกรรม (เรียงลำดับตามความสำคัญ)
๔.๒ ปฏิทินแผนการปฏิบัติงานประจำปีของหมู่บ้าน (เรียงลำดับตามความสำคัญ)

ส่วนที่ ๕ การทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ส่วนที่ ๖ เรื่องอื่นๆ

ภาคผนวก

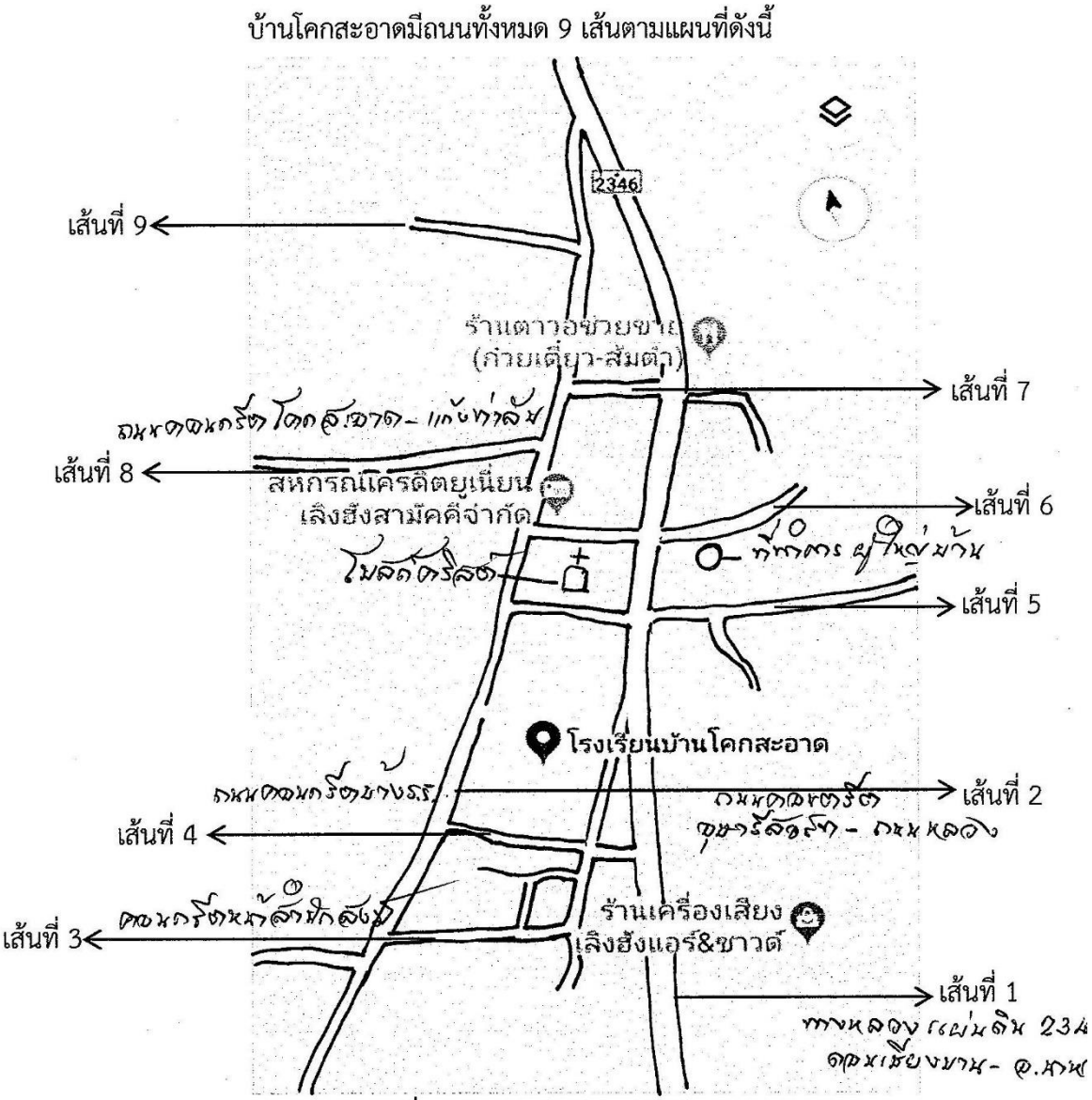
แผนพัฒนาหมู่บ้าน

บ้านโคกสะอาด หมู่ที่ ๔ ตำบลอุ่มจาน

อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

๑. แผนที่หมู่บ้าน

ภาพที่ 4 เส้นทางถนนในหมู่บ้านโคกสะอาด

ที่มา: Google, 2562.

๒. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

เดิมบรรพบุรุษของหมู่บ้านโคกสะอาด มีสองกลุ่มที่มาตั้งรกรากถิ่นฐานทำมาหากิน <u>กลุ่มแรก</u> อพยพมาจากบ้านทุ่งมน ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ซึ่งมีความเชื่อในการนับถือศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก โดยมีนักบุญยอห์น บอสโก เป็นองค์อุปถัมภ์ของหมู่บ้าน

กลุ่มที่สอง อพยพมาจาก บ้านโพนสว่าง ตำบลเชียงเครือ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร และมีความเชื่อในการนับถือศาสนาพุทธ มาตั้งลงหลักปักฐานรวมกันตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านห้วยเตย” ทั้งสองกลุ่มจะอยู่ร่วมกันอย่างรู้รักสามัคคี มีความเอื้ออาทรกันมาโดยตลอด พี่น้องชาวพุทธส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในคุ้มอินทหวา โดยมีสำนักสงฆ์สถิตสิทธิธรรมคุณ บ้านโคกสะอาด เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

การปกครองในช่วงก่อตั้งหมู่บ้าน (พ.ศ.๒๔๘๘-๒๕๐๓) บ้านห้วยเตยเป็นส่วนหนึ่งกับบ้านสนามบิน หมู่ ๘ (บ้านห้วยผักเมี่ยง) ตำบลอุ่มจาน โดยมีนายคำเบน มังลา เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านสนามบิน ทำหน้าที่ปกครองหมู่บ้าน ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ทางราชการอนุญาตการแยกตัวเป็นเอกเทศ และตั้งชื่อบ้านใหม่ ว่า บ้านนาเลิงฮังและมีนายคำเบน มังลา เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก
พ.ศ.๒๕๐๕ เปลี่ยนชื่อจากบ้าน “นาเลิงฮัง” เป็นชื่อบ้าน “บ้านโคกสะอาด” สมัยที่นายยลมา พุทธิไสย เป็นผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง

ใน ปี พ.ศ. ๒๕๓๑ นายประยงค์ ครุฑตำคำ เป็นผู้ใหญ่บ้าน โดยมีนายเสริม สุวรรณรินและนายวิลัย เฮืองฮุง เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง

ใน ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ นายทวี ละครท้าว เป็นผู้ใหญ่บ้าน โดยมีนายวิลัย เฮืองฮุง และนายพฤฒิ ไชยหมื่น เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง วันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๓ ได้มีเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านใหม่เนื่องจากนายทวี ละครท้าว หมดวาระการดำรงตำแหน่ง ๕ ปี ชาวบ้านเลือกตั้งได้ นายสุระ บริเอก เป็นผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีนายถอง ชัยปัญหา และนายชาติชาย พุทธิไสย เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง ในส่วนของตัวแทนสมาชิกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีนายไสว มังทะ และนายนฤทธิ์ ไชยรักษ์ ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มจาน ตัวแทนของบ้านโคกสะอาด ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๒ มีวาระในการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๖

วันที่ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๖ มีการเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลอีกครั้ง ซึ่งผู้สมัคร ๒ คน คือ นายนฤทธิ์ ไชยรักษ์ และนายสะเนตร ครุฑตำคำ ได้รับการเลือกตั้งทั้งสองคน วันที่ ๒ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ นายสุระ บริเอก เกษียณอายุจากการดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน นายถอง ชัยปัญหาและนายชาติชาย พุทธิไสย ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้หมดวาระตามผู้ใหญ่บ้าน วันที่ ๒๘ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ทางอำเภอ โดยนายบดินทร์ เกษมศานติ์ นายอำเภอกุสุมาลย์ ปลัดอาวุโส พร้อมคณะได้ออกมาประกาศและได้แต่งตั้งให้นายชาติชาย พุทธิไสย เป็นผู้ใหญ่บ้าน มาจนถึงปัจจุบัน

๓. พื้นที่ทั้งหมด ประมาณ ๑๐ ตารางกิโลเมตร พิกัด GPS ๑๗.๓๔๔๘๗ / ๑๐๔.๑๑๒๖๒

๔. อาณาเขต

หมู่ที่ ๔ ตั้งอยู่ในตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ห่างจากอำเภอกุสุมาลย์ ไปทางทิศตะวันตก ๓๕ กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดสกลนคร ไปทางทิศใต้ ๒๖ กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตพื้นที่หมู่ ๘ บ้านสนามบิน ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ ใช้ถนนลาดยาง ระยะทางประมาณ ๖ กิโลเมตร

ทิศใต้ ติดต่อกับเขตพื้นที่หมู่ ๗, ๑๒ บ้านหนองบัวสร้าง ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ ใช้ถนนลาดยาง ระยะทางประมาณ ๓ กิโลเมตร

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตพื้นที่ หมู่ ๑๔ บ้านแสนพัน ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ ใช้ถนนลูกรัง ระยะทางประมาณ ๖ กิโลเมตร

ติดต่อกับเขตพื้นที่ หมู ๒, ๑๕ บ้านบ่อพังแคน ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ ใช้ถนนลูกรัง ระยะทางประมาณ ๖ กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตพื้นทีหมู่ ๓ บ้านแก้งท่าลับ ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ ใช้ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก ระยะทางประมาณ ๔ กิโลเมตร

๕. ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านโคกสะอาด มีพื้นที่ ๑๐ ตารางกิโลเมตร สภาพภูมิประเทศเป็นที่ดอนสูง ประกอบกับเป็นดินและหินลูกรัง พื้นที่ใช้ในการทำการเกษตร ประมาณร้อยละ ๖๐ และเป็นพื้นที่ป่าหัวไร่ปลายนา ประมาณร้อยละ ๔๐ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดสกลนคร อยู่ห่างจากตัวอำเภอกุสุมาลย์ไปทางทิศตะวันออก โดยใช้ถนนสายสกลนคร-นครพนม ใช้ระยะทางประมาณ ๓๕ กิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองสกลนคร โดยใช้ถนนสายอำเภอนาหว้า-สกลนคร ใช้ระยะทางประมาณ ๒๖ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากอำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนมไปทางทิศเหนือ ประมาณ ๑๗ กิโลเมตร การคมนาคมใช้เส้นทางเข้าสู่หมู่บ้านโคกสะอาด จากถนนสายสกลนคร-นครพนม เลี้ยวซ้ายสามแยกบ้านดอนเชียงบาน ต.เชียงเครือ อ.เมือง จ.สกลนคร ประมาณกิโลเมตรที่ ๑๐ จะถึงบ้านโคกสะอาด

ในอดีตที่ผ่านมา เป็นหมู่บ้านที่ประสบปัญหาภัยแล้ง โดยเฉพาะน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค อาศัยน้ำฝนที่ตกตากฤดูกาลเพื่อการเกษตรเพียงอย่างเดียว

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นต้นมาชาวบ้านร่วมกับภาครัฐและเอกชน ได้ร่วมกันพัฒนาแหล่งน้ำและกักเก็บน้ำด้วยการขุดสระน้ำ ขุดลอกลำน้ำห้วยเตย สร้างฝายแม้วเพื่อกักเก็บน้ำและขุดบ่อน้ำบาดาลจึงทำให้ปัญหาภัยแล้งเบาบางลงไป ตลอดจนมีการปรับปรุงดินจนสามารถทำการเกษตรได้ดีในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคในฤดูแล้ง น้ำเพื่อการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ มีบ่อน้ำบาดาลจำนวน ๕ บ่อ ใช้ในการทำน้ำประปาสำหรับหมู่บ้าน จำนวน ๒ บ่อ เพื่อการเกษตร จำนวน ๑ บ่อ

๖. ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านตาม จปฐ. และ กชช.๒ค.

เช่น **ข้อมูลประชากรตามช่วงอายุ ข้อมูลผู้พิการ ผู้ป่วยติดเตียง ข้อมูลด้านสุขภาพ ข้อมูลด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ การว่างงาน เป็นต้น**

สรุปผลสภาพปัญหาของหมู่บ้าน กชช. 2ค. ปี 2562
หมู่ที่ 4 บ้าน โคกสะอาด ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

ตัวชี้วัด		คะแนน
โครงสร้างพื้นฐาน		
(1)	ถนน	2
(2)	น้ำดื่ม	3
(3)	น้ำใช้	3
(4)	น้ำเพื่อการเกษตร	1
(5)	ไฟฟ้า	3
(6)	การมีที่ดินทำกิน	3
(7)	การติดต่อสื่อสาร	2
สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ		
(8)	การมีงานทำ	3
(9)	การทำงานในสถานประกอบการ	2
(10)	ผลผลิตจากการทำนา	0
(11)	ผลผลิตจากการทำไร่	0
(12)	ผลผลิตจากการทำการเกษตรอื่นๆ	0
(13)	การประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือน	0
(14)	การได้รับประโยชน์จากการมีสถานที่ท่องเที่ยว	3

ตัวชี้วัด		คะแนน
ด้านการมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของชุมชน		
(21)	การมีส่วนร่วมของชุมชน	1
(22)	การรวมกลุ่มของชุมชน	1
(23)	การเข้าถึงแหล่งเงินทุน	3
(24)	การเรียนรู้โดยชุมชน	2
(25)	การได้รับความคุ้มครองทางสังคม	3
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
(26)	คุณภาพดิน	3
(27)	การใช้ประโยชน์ที่ดิน	0
(28)	คุณภาพน้ำ	0
(29)	การปลูกป่าหรือไม้ยืนต้น	0
(30)	การจัดการสภาพสิ่งแวดล้อม	3
ด้านความเสี่ยงของชุมชนและภัยพิบัติ		
(31)	ความปลอดภัยจากยาเสพติด	3
(32)	ความปลอดภัยจากภัยพิบัติ	1
(33)	ความปลอดภัยจากความเสี่ยงในชุมชน	2

พิมพ์เมื่อ 2021-02-25 09:59:49

สรุปผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ปี 2562 ระดับหมู่บ้าน

หมู่ที่ 04 บ้าน โคกสะอาด ตำบลลุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

ตัวชี้วัด ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน	จำนวน	ผ่านเกณฑ์		ไม่ผ่านเกณฑ์	
	ที่สำรวจทั้งหมด	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หมวดที่ 1 สุขภาพ มี 7 ตัวชี้วัด					
1. เด็กแรกเกิดมีน้ำหนัก 2,500 กรัม ขึ้นไป	0 คน	0 คน	0.00	0 คน	0.00
2. เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือนแรกติดต่อกัน	0 คน	0 คน	0.00	0 คน	0.00
3. เด็กแรกเกิดถึง 12 ปี ได้รับวัคซีนป้องกันโรคครบตามตารางสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค	13 คน	13 คน	100.00	0 คน	0.00
4. ครัวเรือนกินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน	115 คร.	115 คร.	100.00	0 คร.	0.00
5. ครัวเรือนมีการใช้ยาเพื่อบำบัด บรรเทาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นอย่างเหมาะสม	115 คร.	115 คร.	100.00	0 คร.	0.00
6. คนอายุ 35 ปีขึ้นไป ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี	162 คน	162 คน	100.00	0 คน	0.00
7. คนอายุ 6 ปีขึ้นไป ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน ๆ ละ 30 นาที	197 คน	197 คน	100.00	0 คน	0.00
หมวดที่ 2 สภาพแวดล้อม มี 7 ตัวชี้วัด					
8. ครัวเรือนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และบ้านมีสภาพคงทนถาวร	115 คร.	115 คร.	100.00	0 คร.	0.00
9. ครัวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปี อย่างน้อยคนละ 5 ลิตรต่อวัน	115 คร.	115 คร.	100.00	0 คร.	0.00
10. ครัวเรือนมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี อย่างน้อยคนละ 45 ลิตรต่อวัน	115 คร.	115 คร.	100.00	0 คร.	0.00
11. ครัวเรือนมีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และถูกสุขลักษณะ	115 คร.	114 คร.	99.13	1 คร.	0.87
12. ครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ	115 คร.	115 คร.	100.00	0 คร.	0.00
13. ครัวเรือนมีการป้องกันอุบัติภัยและภัยธรรมชาติอย่างถูกวิธี	115 คร.	115 คร.	100.00	0 คร.	0.00
14. ครัวเรือนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	115 คร.	115 คร.	100.00	0 คร.	0.00
หมวดที่ 3 การศึกษา มี 5 ตัวชี้วัด					
15. เด็กอายุ 3 - 5 ปี ได้รับบริการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน	0 คน	0 คน	0.00	0 คน	0.00
16. เด็กอายุ 6 -14 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี	16 คน	16 คน	100.00	0 คน	0.00
17. เด็กจบชั้น ม.3 ได้เรียนต่อชั้น ม.4 หรือเทียบเท่า	4 คน	4 คน	100.00	0 คน	0.00
18. คนในครัวเรือนที่จบการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ที่ไม่ได้เรียนต่อและยังไม่มีงานทำ ได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพ	1 คน	1 คน	100.00	0 คน	0.00
19. คนอายุ 15 - 59 ปี อ่าน เขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้	125 คน	125 คน	100.00	0 คน	0.00
หมวดที่ 4 การมีงานทำและรายได้ มี 4 ตัวชี้วัด					
20. คนอายุ 15 – 59 ปี มีอาชีพและรายได้	115 คน	115 คน	100.00	0 คน	0.00
21. คนอายุ 60 ปีขึ้นไป มีอาชีพและรายได้	55 คน	55 คน	100.00	0 คน	0.00
22. รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนต่อปี	115 คร.	115 คร.	100.00	0 คร.	0.00
23. ครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน	115 คร.	115 คร.	100.00	0 คร.	0.00
หมวดที่ 5 ค่านิยม มี 8 ตัวชี้วัด					
24. คนในครัวเรือนไม่ดื่มสุรา	197 คน	186 คน	94.42	11 คน	5.58
25. คนในครัวเรือนไม่สูบบุหรี่	197 คน	197 คน	100.00	0 คน	0.00

<u>ส่วนที่ ๒ การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินศักยภาพของหมู่บ้าน (จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส ภัยคุกคาม)</u>

๒.๑ การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน หรือสภาพแวดล้อมภายใน (จุดอ่อน จุดแข็ง) จะทำให้หมู่บ้านทราบถึงจุดเด่น และข้อเสียเปรียบของหมู่บ้าน

(๑) จุดอ่อน Weakness คือ ลักษณะหรือข้อด้อยของหมู่บ้านเมื่อเทียบกับหมู่บ้านอื่น (เป็นปัจจัยภายในที่หมู่บ้านสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้)

๑.๑ น้ำท่วมขังบริเวณหมู่บ้าน ถนนหนทางเนื่องจากไม่มีท่อระบายน้ำ

๑.๒ ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในหน้าแล้ง

๑.๓ ไม่มีสถานที่ในการทิ้งขยะและกำจัดขยะมูลฝอยชาวบ้านทิ้งไม่เป็นที่

๑.๔ พื้นที่การเกษตรไม่กักเก็บน้ำเนื่องจากเป็นดินลูกรัง

๑.๕ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารทางหอกระจายข่าวไม่ทั่วถึงกัน

๑.๖ ไฟฟ้าเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึงคลอบคลุม

๑.๗ ไฟฟ้าส่องสว่างไม่เพียงพอ

๑.๘ ถนนเป็นหลุมบ่อ การคมนาคมไม่สะดวก

๑.๙ ไม่มีแหล่งน้ำ เพื่อการอุปโภค บริโภคที่เพียงพอตลอดทั้งปี

๑.๑๐ ชาวบ้านไม่มีอาชีพและรายได้เสริมหลังฤดูทำนา

๑.๑๑ คนงานต่างถิ่นและต่างด้าวมาทำงานในอุตสาหกรรมน้ำตาล

๑.๑๒ ผลผลิตตกต่ำ ขาดคุณภาพ ต้นทุนการผลิตสูง

๑.๑๓ ปัญหาหนี้สินรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย

๑.๑๔ ขาดการส่งเสริมอาชีพที่ตรงจุด และความต่อเนื่อง ยั่งยืน

๑.๑๕ ขาดความรู้ทักษะในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

๑.๑๖ ใช้ปุ๋ยเคมี ไม่มีการบำรุงดิน ด้วยปุ๋ยชีวภาพที่ได้มาตรฐาน

๑.๑๗ ค่านิยมในการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือย

๑.๑๘ ขาดทักษะในการบริหารจัดการการเพิ่มรายได้และการลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

๑.๑๙ ละเลยต่อศาสนาและข้อคำสอนตามหลักศีลธรรม

๑.๒๐ การเสพสิ่งเสพติดและอบายมุข

๑.๒๑ เชื่อสื่อโฆษณาทางวิทยุ โทรทัศน์

๑.๒๒ มองข้าม คุณค่าของศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดีงาม

๑.๒๓ ขาดต้นแบบชีวิตที่ดี ทักษะชีวิตด้านครอบครัวไม่เพียงพอ การขาดภูมิคุ้มกันที่ดี

๑.๒๔ ค่านิยมที่ผิด

๑.๒๕ ไม่มีแหล่งท่องเที่ยงทางธรรมชาติ

๑.๒๖ ขาดการพัฒนา ส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับหมู่บ้านและระดับตำบล

๑.๒๗ การลักลอบตัดไม้ในที่ดินสาธารณะเพื่อจำหน่ายและการแปรรูป

๑.๒๙ การลักลอบเผาป่าเพื่อล่าสัตว์ และการเผาตอซังข้าว

๑.๓๐ การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมไม้และรับซื้อไม้กับคนในชุมชน

๑.๓๑ พื้นที่ป่าสาธารณะไม่มีรั้วรอบ

๑.๓๒ คนในชุมชนขาดความตระหนักในคุณค่าของต้นไม้ การรักษาป่า และการปลูกป่า

๑.๓๓ การทิ้งขยะมูลฝอยในที่สาธารณะ ข้างถนนหนทางและบริเวณป่าไม้

๑.๓๔ แหล่งน้ำที่มีตามธรรมชาติตื้นเขินไม่มีน้ำในฤดูแล้ง สกปรกและไม่ได้รับการขุดลอก

๑.๓๕ ไม่มีเตาเผาขยะเพื่อกำจัดขยะ

๑.๓๖ มลภาวะทางเสียง ฝุ่นละอองและกลิ่นเหม็นจากอุตสาหกรรมน้ำตาล

๑.๓๗ ปัญหาการดื่มสุรา และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของคนในชุมชน

๑.๓๘ ที่สาธารณะประโยชน์ยังไม่ขึ้นทะเบียนและทำการรางวัดเขตพื้นที่ที่แน่นอน

(๒) จุดแข็ง Strength คือ ศักยภาพความสามารถหรือข้อเด่นของหมู่บ้านเมื่อเทียบกับหมู่บ้านอื่น (เป็นปัจจัยภายในที่หมู่บ้านสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้)

สิ่งที่เป็นจุดแข็งภายในหมู่บ้าน/ชุมชน	สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างไร
๑) สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนเลิงฮังสามัคคี จำกัด	สถาบันการเงินสำหรับคนในชุมชน
๒) ร้านค้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านโคกสะอาด	แหล่งรวมซื้อ-ขายสินค้าสำหรับสมาชิกในชุมชน
๓) โบสถ์นักบุญยอห์น บอสโก บ้านโคกสะอาด	ศูนย์รวมจิตใจตามหลักธรรมศาสนาคริสต์
๔) สำนักสงฆ์สถิตสิทธิธรรมคุณ	ศูนย์รวมจิตใจตามหลักธรรมศาสนาพุทธ
๕) ศูนย์พัฒนาครอบครัวบ้านโคกสะอาด	ส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็ง อบอุ่น
๖) โครงการลด ละ เลิก เหล้า เพื่อออม	สร้างบุคคลต้นแบบในการลดละเลิกเหล้า
๗) กลุ่ม BEC.บ้านโคกสะอาด	เป็นการรวมกลุ่มเพื่อสวดภาวนาของชาวคริสต์
๘) การเคารพหลักอาวุโส	เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติของลูกหลาน
๙) กลุ่มเยาวชนบ้านโคกสะอาด	กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน
๑๐) กลุ่มหมอนฝักทอง	รวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมรายได้สำหรับสมาชิกในกลุ่ม
๑๑) ฉางข้าวประจำหมู่บ้านโคกสะอาด	ให้บริการข้าวเปลือกสำหรับคนในหมู่บ้านกู้ยืม
๑๒) กลุ่มประปาบ้านโคกสะอาด	น้ำเพื่อการอุปโภคสำหรับคนในหมู่บ้าน
๑๓) ชมรมผู้สูงอายุบ้านโคกสะอาด	กิจกรรมที่สร้างสรรค์สำหรับผู้สูงอายุ
๑๔) ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง	สร้างความสามัคคี ปรองดองช่วยเหลือกัน
๑๕) พื้นที่ป่าเต็ง รังในหมู่บ้าน	เป็นแหล่งในการหาอาหารตามธรรมชาติ

๒.๒ การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก หรือสภาพแวดล้อมภายนอก จะทำให้หมู่บ้านทราบถึงโอกาสและอุปสรรคการทำงานของหมู่บ้าน

(๑) โอกาส Opportunity (ปัจจัยภายนอกที่เป็นผลบวกที่หมู่บ้านไม่สามารถควบคุมได้)

สิ่งที่เป็นโอกาสจากภายนอกหมู่บ้าน/ชุมชน แต่ก่อให้เกิดผลดีต่อหมู่บ้าน/ชุมชน	**สามารถนำมาใช้ให้เกิดผลดี ต่อหมู่บ้าน/ชุมชนได้หรือไม่ อย่างไร**
๑) กองทุนหมู่บ้าน ๑ ล้านบาท	ส่งเสริมให้เกิดแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ อื่นๆ
๒) โครงการ กข.คจ. บ้านโคกสะอาด	แก้ไขและขจัดปัญหาความยากจน พี่น้องในหมู่บ้าน
๓) องค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มจาน	สนับสนุนกิจกรรมวันคริสต์มาสและอื่นๆ
๔) ลูกหลานที่ไปทำงานต่างจังหวัด	จัดผ้าป่านำเงินสมทบกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน
๕) คณะซิสเตอร์ธิดาเมตตาธรรม	ดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ติดเชื้อ และกิจกรรมต่างๆ

(๒) อุปสรรค Threat (ปัจจัยภายนอกที่เป็นผลลบที่หมู่บ้านไม่สามารถควบคุมได้)

๑) ความวุ่นวานทางการเมือง เสื้อเหลือง เสื้อแดง	- ไม่ได้ เป็นสิทธิส่วนบุคคล
๒) การทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น	- ได้ โดยมีมาตรการสอดส่องดูแลร่วมกัน
๓) สภาพดินฟ้าอากาศแห้งแล้ง ซ้ำซาก	- ได้ โดย การขุดลอกแหล่งน้ำให้คลอบคลุม
๔) การเผาป่าของหมู่บ้านใกล้เคียงจนเกิดไฟป่า	- ได้ โดยการช่วยกันสอดส่องดูแล ประสานทุกๆ หมู่บ้านในตำบล และใช้กฎหมายควบคุม
๕) การลักลอบตัดไม้เพื่อขายโรงงานไม้ แปรรูปไม้เพื่อขาย	- ได้ โดยการปลุกจิตสำนึกและใช้กฎหมายควบคุม กำกับดูแลอย่างเคร่งครัด

๒.๓ เป้าหมายการพัฒนา (วิสัยทัศน์, Vision) ของหมู่บ้าน

(เป้าหมายการพัฒนา คือ เป้าหมายในอนาคตที่หมู่บ้านต้องการที่จะเป็น)

๑) การถือปฏิบัติเคารพหลักอาวุโส ผู้เฒ่าผู้แก่และผู้นำชุมชน และการเป็นแบบอย่างที่ดี - เป็นการถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่นเป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาหมู่บ้านและการสำนึกรักบ้านเกิด

๒) มีผู้นำชุมชน ที่มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาหมู่บ้าน และเสียสละ อุทิศตนเพื่อหมู่บ้าน - เป็นการถ่ายทอดแนวความคิด และแบบอย่างในการถือปฏิบัติจากบรรพบุรุษสู่ยุคปัจจุบัน

๓) เป็นหมู่บ้านที่มีความสมัครสมานสามัคคีกันของกลุ่มคน ๒ ศาสนาในหมู่บ้านโดยการอยู่ร่วมกันโดยมิได้แบ่งแยกในแนวทางปฏิบัติตามประเพณีของไทยและสามารถร่วมกิจกรรมระหว่างกันได้ - ชาวบ้านอยู่ร่วมกันด้วยความสมัครสมานสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๔) มีสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน เลิงฮังสามัคคี จำกัด ซึ่งเป็นสถาบันการเงินและสวัสดิการชุมชน สำหรับคนในชุมชน เป็นเสมือนธนาคารของหมู่บ้านในการสะสม ออมทรัพย์ ฝาก ถอนเงินและแหล่งเงินกู้ของคนในชุมชนตลอดจนมีสวัสดิการสำหรับสมาชิกในหลายๆ ด้าน

๕) มีร้านค้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านโคกสะอาด - เป็นแหล่งรวมซื้อขายสินค้าของชาวบ้านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ มีการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการซึ่งเป็นชาวบ้านและมีมีการปันผล เฉลี่ยคืนผลกำไรที่เกิดขึ้นทุกปี ขายสินค้าที่ไม่แพงเป็นธรรมและจำหน่ายปุ๋ยในราคาที่เป็นธรรมสำหรับชาวนา ชาวไร่ ชาวสวนในตำบลอุ่มจานและตำบลใกล้เคียง

- แหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนโดยมีกิจกรรมกลุ่ม เป็นแหล่งเรียนรู้พัฒนาทักษะชีวิตในชุมชน
- ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนโคกสะอาด เป็นเครือข่ายองค์กรสาธารณประโยชน์ เลขที่ ๐๗๙๗ สนับสนุนโดย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสกลนคร และศูนย์ส่งเสริมชีวิต

ครอบครัวมิสซังท่าแร่ เป็นแหล่งข้อมูลพัฒนาสถาบันครอบครัวในระดับตำบล เพื่อ “ครอบครัวดี คนดี สังคมดี”

- การศึกษาและพัฒนาตนเอง การพัฒนาเกิดจากการรวมกลุ่มพึ่งตนเองและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ตลอดจนการเข้าร่วมอบรมสัมมนาและการศึกษาดูงาน
- การจัดสภาพแวดล้อม เป็นชุมชนที่รณรงค์เรื่องเกษตรอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ การจักทำปุ๋ยหมักไว้ใช้ในครัวเรือน การใช้ปุ๋ยคอกในพืชสวนครัว การใช้สมุนไพร ตลอดจนการเก็บขยะมูลฝอยและการแยกขยะ
- จัดป่าชุมชนพื้นที่ประมาณ ๑๖ ไร่ ใช้ไม้เพื่อการสาธารณะประโยชน์ ให้พื้นที่เพื่อการฌาปนสถานที่นี้เรียกว่า “ป่าศักดิ์สิทธิ์” หรือป่าสาธารณะหมู่บ้าน
- ส่งเสริมป่าอนุรักษ์สาธารณะและบุคคล เป็นพื้นที่ที่ตระหนักคุณค่าของผืนป่า
- พัฒนาแหล่งรายได้ของชุมชน
- ผู้นำชุมชนด้านเศรษฐกิจพอเพียง การเกษตรแบบทฤษฎีใหม่และมีกิจกรรมไร่นาสวนผสม
- ครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียง ลักษณะครัวเรือนจะปลูกพืช-เลี้ยงสัตว์
- จัดทำข้อมูลชุมชน
- จัดทำแผนแม่บทชุมชน

- จัดสวัสดิการชุมชน ด้วยระบบสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน
- เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ

ตำแหน่งที่ต้องการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน อาจระบุหลายด้านก็ได้ ถ้าพิจารณาเห็นร่วมกันในเวทีประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน ว่ามีความสำคัญเท่าๆกัน ดังต่อไปนี้

การเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนท่องเที่ยว / การเป็นหมู่บ้านชุมชนเกษตรกรรม

การเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนวัฒนธรรม / การเป็นหมู่บ้าน/ชุมชน OTOP

การเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนหัตถกรรม

การเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนอุตสาหกรรม / การเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนค้าขายและบริการ / การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

การกำหนดแนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน

จากความเป็นตัวตนที่มีลักษณะเฉพาะของหมู่บ้าน/ชุมชน และตำแหน่งการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน หรือกำหนดแนวทางการพัฒนา ได้มีประชาคมเพื่อร่วมกันวางแผนและกำหนดทิศทางการพัฒนาอาชีพในอีก ๕-๑๐ ปีข้างหน้าของหมู่บ้าน/ชุมชน ดังนี้

แผนงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการลดรายจ่าย

ลดละเลิกอบายมุข และสิ่งฟุ่มเฟือยในชีวิตประจำวัน

ส่งเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วินัยทางการเงิน ด้วยวิถีชีวิตสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ

ฟื้นฟูประเพณีทำนาวาน ลงแขก

ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูกในครอบครัว

เลี้ยงปลา เลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์ และเลี้ยงเป็ด ไก่ ไว้กินในครัวเรือน

ด้านการเพิ่มรายได้

- ปลูกหญ้าเลี้ยงวัว ทำสวนครัวรั้วกินได้ และพัฒนาอาชีพเสริมในครัวเรือน
- พัฒนากลุ่มอาชีพทำนาเพื่อเพิ่มมูลค่าข้าว เช่น ตั้งโรงสีข้าวชุมชน (ผลิตข้าวสาร, ข้าวกล้อง) จัดซื้อรถนวดข้าว, รถดำนา, รถไถ่นาและเครื่องอัดฟาง เป็นต้น
- ส่งเสริมกลุ่มเยาวชนอาสาสมัครเศรษฐกิจพอเพียง
- กลุ่มอาชีพทอผ้าและผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน เช่น ผ้าไหม, หมอนฟักทอง, เสื่อกก
- ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น เช่น การจักสาน ผญา การทอผ้า

ด้านการประหยัด

-ยึดหลักวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงและจัดตั้งสถาบันการเงินในชุมชนเป็น
สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ

-ปลูกฝังวิถีชีวิตด้านการประหยัดกับเด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่
จัดทำบัญชีครัวเรือน

-พัฒนาร้านค้าชุมชนให้เป็นสหกรณ์ร้านค้าชุมชนตำบลอุ่มจาน

-รณรงค์การใช้พลังงานอย่างรู้คุณค่า/ลดภาวะโลกร้อน เช่น ครอบครัวต้นแบบประหยัดพลังงาน

ด้านการเรียนรู้

-พัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว โดยยึดหลัก “ครอบครัวดี คนดี สังคมดี”

-พัฒนากิจกรรมกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ให้เป็นแหล่งเรียนรู้สู่เด็กและเยาวชน

-ส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น ฟังผู้เฒ่าเล่านิทาน เล่าความหลังและจัดทำประวัติความเป็นมาของชุมชน

-พัฒนาระบบและกระบวนการบริหารจัดการหอกระจายข่าวหมู่บ้าน

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสม และยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- ส่งเสริมการปลูกสวนป่าบุคคลและสวนป่าชุมชน ที่สาธารณะประโยชน์
- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยคอกควบคู่กับการลดการใช้ปุ๋ยเคมีลง
  ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในครอบครัวและชุมชน เช่น จัดถังขยะ/ เตาขยะเผาชุมชน
  จัดทำรั้วล้อมรอบป่าสาธารณชุมชนและสระน้ำในชุมชน พร้อมทั้งขุดลอกสระน้ำสาธารณะที่ตื้นเขิน

ด้านเอื้ออาทร

- ฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีนาวาน
- รณรงค์ส่งเสริมให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบ หมู่บ้านคุณธรรม เข้มแข็ง ไม่ทอดทิ้งกัน
- พัฒนาศักยภาพคนพิการ เช่น ส่งเสริมอาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
-ส่งเสริมการสำนึกรักบ้านเกิด การพัฒนาหมู่บ้านรักษาสมบัติสาธารณะ
- กิจกรรมช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่นผู้พิการ ผู้ติดเชื้อ ผู้สูงอายุ คนยากจน

แผนงานตามยุทธศาสตร์ เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน

แผนงานสร้างการเรียนรู้และความสามารถในการจัดการชุมชน

- ศึกษาดูงานหมู่บ้านต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง
- จัดตั้งโรงสีข้าวชุมชน
- พัฒนากิจการกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ให้เป็นแหล่งเรียนรู้สู่เด็กและเยาวชน
- ส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่นฟังผู้เฒ่าเล่าความหลัง จัดทำประวัติชุมชน
- พัฒนาระบบและกระบวนการบริหารจัดการหอกระจายข่าวหมู่บ้าน

แผนงานกำหนดตำแหน่งการพัฒนาอาชีพของชุมชนภายใต้ระบบและกลไกตลาด

- พัฒนาผลิตภัณฑ์
- ส่งเสริมกระบวนการรวมซื้อรวมขาย และการตลาดให้หลากหลายรูปแบบ
- พัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าและผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน
- ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น เช่นการจักสาน การทอผ้า

แผนงานด้านผลิตภัณฑ์

- จัดประชาคมอยู่เสมอ
- ศึกษาดูงานหมู่บ้านต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ

แผนงานสนับสนุนชุมชนให้มีบทบาทรองรับความอ่อนแอของครอบครัวไทย

- ยกระดับงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจัดกิจกรรม ครอบครัวดี คนดี สังคมดี
- ฟื้นฟูและพัฒนาประเพณี วัฒนธรรม “เจ้าโคตรวงศ์ตา เป็นที่พึ่งพาของลูกหลาน”

แผนงานดูแลความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

- ตั้งกฎหมู่บ้านเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าสาธารณชุมชนและการไม่จับสัตว์น้ำในฤดูวางไข่
- ส่งเสริมการปลูกป่าสาธารณชุมชนและส่วนบุคคล
- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยคอก
- ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในครอบครัวและชุมชน เช่นการจัดถังขยะและเตาเผาขยะชุมชน

งานอื่นๆ

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- ไฟฟ้าเพื่อการเกษตรสายบ้านโคกสะอาด-แก้งท่าลับ
- ไฟฟ้าเพื่อการเกษตรสายบ้านโคกสะอาด-บ่อพังแคน
- บ่อบาดาลเพื่อการเกษตร แบบโซล่าเซลล์ และแบบธรรมดา
- เสียงตามสายหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน
- ขุดลอกลำห้วยเตยและฝายแม้ว
- ถนนเพื่อการเกษตรสายโคกสะอาด-ห้วยกอก
- ถนนเพื่อการเกษตรสายโคกสะอาด-ห้วยฝายแดง
- ถนนเพื่อการเกษตรสายโคกสะอาด-สวนยางไปนาตายศ
- ขุดลอกสระสาธารณะหนองบัวแดง
- โครงการกล้าพันธุ์ไม้
- งานศพปลอดเหล้า การพนันและอบายมุข
- ถนนคอนกรีตหลังโรงเรียนบ้านโคกสะอาด
- ถนนคอนกรีตหลังโรงเรียน
- ลานกีฬาอเนกประสงค์สำหรับชุมชน
- คลองชลประทานระบบท่อ/ คอนกรีต
- เลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์/ นาข้าว
- ส่งเสริมการเลี้ยงกบในกระชัง
- โครงการส่งเสริมอาชีพผู้ด้อยโอกาส
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- โรงสีข้าวชุมชนเพื่อการแปรรูป
- ผักสวนครัวหน้าบ้าน
- เตาเผาขยะชุมชน
- โครงการอนุรักษ์ป่าชุมชน
- โครงการท่อระบายน้ำหมู่บ้าน
- เครื่องกรองน้ำสะอาด
- ทำท่อระบายน้ำตามถนนและบริเวณข้างทางที่มาตรฐาน
- ขุดสระน้ำให้ชาวบ้านเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตร
- สร้างคลองชลประทานผ่านพื้นที่นาที่เป็นที่สูง
- ขุดบ่อบาดาลเพื่อการเกษตรให้คลอบคลุมทุกพื้นที่
- ขุดลอกสระน้ำสาธารณะที่มีอยู่ให้ลึกและจัดทำรั่วกำแพงล้อมรอบ
- สร้างฝายทดน้ำ ชะลอน้ำเพื่อกักเก็บน้ำตลอดทั้งปี
- ซ่อมบำรุง รักษาและพัฒนาระบบน้ำประปาหมู่บ้านให้เพียงพอ พร้อมติดตั้งระบบกรองน้ำดื่ม

ด้านสาธารณสุข

- จัดหาเครื่องพ่นหมอกควันกำจัดยุงลาย
- ส่งเสริมกิจกรรมออกกำลังกายและจัดทำลานกีฬาอเนกประสงค์

- ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อสุขภาพตนเองและครอบครัว
- ควบคุมโรคติดต่อตามฤดูกาล
- ป้องกันและลดอุบัติเหตุชุมชน
- อนามัยแม่และเด็ก
- ร้านค้าปลอดภัยจากสารปนเปื้อน
- ส่งเสริมสุขภาพกายและจิต ในชุมชน
- ส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน

ด้านประเพณีวัฒนธรรม

- อนุรักษ์งานประเพณีประจำปี
- จัดกิจกรรมศาสนสัมพันธ์และงานวันสำคัญทางศาสนาทั้งศาสนาพุทธและคริสต์

๔. สรุปการวิเคราะห์สภาพปัญหาของหมู่บ้าน/ชุมชน (เรียงลำดับความสำคัญ ๑-๕)

๔.๑ ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ คลอบคลุม ทั่วถึง

๔.๒ ชาวบ้านไม่มีรายได้จากอาชีพเสริมหลังฤดูทำการเกษตรกรรม ในอาชีพทางเลือกที่ถนัด

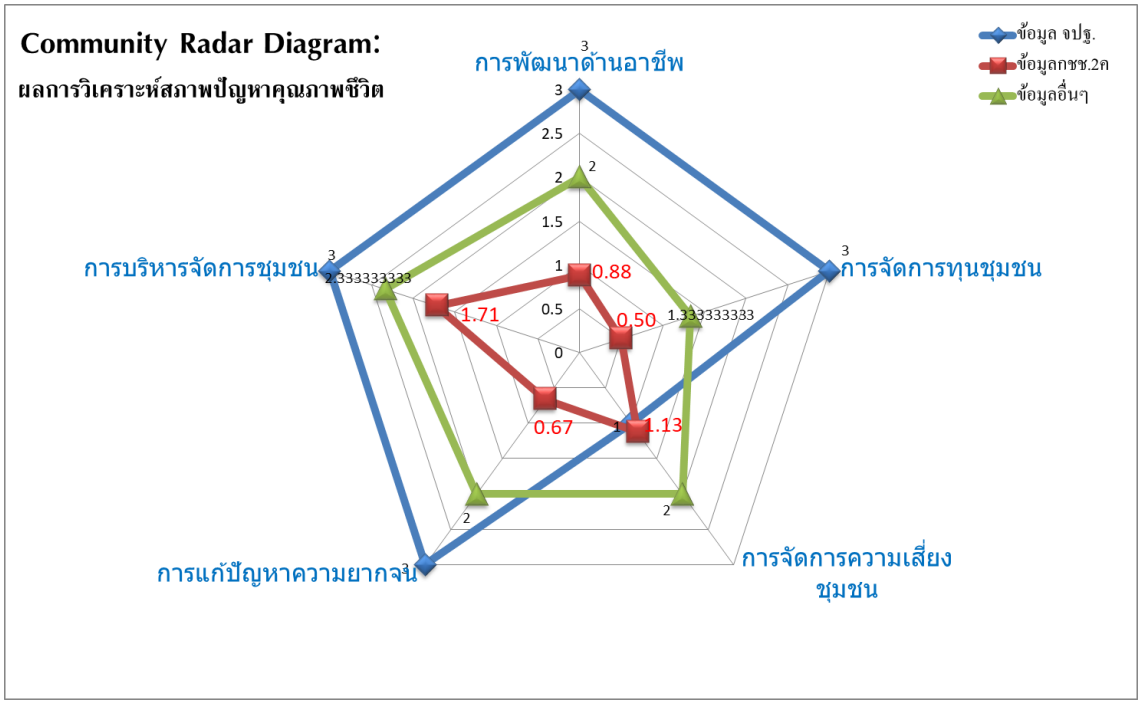
๔.๓ปัญหาความจำเป็นด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน อาทิ น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค ที่เพียงพอ ไฟฟ้าเพื่อการเกษตร ไฟฟ้าส่องสว่างตามซอย ตามแยก ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก

๔.๔ น้ำท่วมขังในหน้าฝน ขาดท่อระบายน้ำ

๔.๕ ต้นทุนในการผลิตสูง ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ

๒.๔ โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบูรณาการวางแผนงาน (CIA)

หมู่บ้านสามารถนำโปรแกรม CIA มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของหมู่บ้าน เพื่อสะท้อนสภาพปัญหาและจุดเด่นของหมู่บ้านได้ โดยการใช้ฐานข้อมูล จปฐ. และ กชช.๒ค. กรอกลงในโปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งโปรแกรมจะวิเคราะห์ข้อมูลเป็น ๕ ด้าน ได้แก่ การพัฒนาด้านอาชีพ การจัดการทุนชุมชน การจัดการความเสี่ยงชุมชน การแก้ปัญหาความยากจน การบริหารจัดการชุมชน การใช้โปรแกรมดังกล่าวนอกจากเพื่อการวิเคราะห์สภาพความเป็นจริงของหมู่บ้านแล้ว ยังสามารถวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการทำ SWOT เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และตรงตามข้อเท็จจริงมากที่สุด

<u>ส่วนที่ ๓ สภาพปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน</u>

สภาพปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน (ตามลำดับความสำคัญ)

ลำดับความสำคัญ	ปัญหาและความต้องการ	สาเหตุของปัญหา	แนวทางการแก้ไข
๑	ไฟไหม้ป่า ไฟลามทุ่งหน้าแล้ง	ความมักง่าย	อุปกรณ์ดับไฟป่า
๒	น้ำท่วมขังหน้าฝน	ขาดร่องระบายน้ำ	จัดทำร่องระบายน้ำ
๓	ไฟฟ้าเพื่อการเกษตรไม่ทั่วถึง	ขาดงบประมาณเพียงพอ	จัดหางบประมาณให้เพียงพอโซล่าเซลล์เพื่อการเกษตร
๔	ขาดไฟฟ้าส่องสว่างตามทางหลวง	ขาดงบประมาณที่เพียงพอ	ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	ปัญหาขยะมูลฝอย	ไม่มีการบริหารจัดการคัดแยกขยะอย่างถูกต้องและเหมาะสม	จัดอบรมให้ความรู้การบริหารจัดการคัดแยกขยะให้กับคนในชุมชน มีการจัดกิจกรรมแข่งขันในแต่ละคุ้ม
๕	ถนนเป็นหลุ่มเป็นบ่อ	รถบรรทุกดิน หนทางลูกรัง	จัดทำเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก
๖	รถวิ่งเร็ว เกิดอุบัติเหตุบ่อย	มีการใช้รถใช้ถนนมากขึ้นเนื่องจากมีโรงงานน้ำตาลในพื้นที่	จัดให้มีป้ายจราจร เตือนแจ้งจำกัดความเร็วควบคุม
๗	ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการอุปโภค บริโภค	บ่อบาดาลตื้นเขิน ขาดแหล่งกักเก็บน้ำถาวร	ขุดเจาะบ่อบาดาลเดิม และสร้างแหล่งเก็บน้ำ

<u>ส่วนที่ ๔ โครงการ/กิจกรรมการบูรณาการแผนพัฒนาหมู่บ้าน</u>

๔.๑ โครงการ/กิจกรรม

ตัวอย่าง

โครงการ/กิจกรรม	งบประมาณ	วิธีการดำเนินการ			ประเภทของแผนด้านต่าง ๆ (ระบุ /)					หมายเหตุ (หน่วยดำเนินการ)
		ทำเอง	ทำร่วม	หน่วยงานอื่นทำให้	ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสังคม	ด้านทรัพยากรฯ	ด้านความมั่นคง	ด้านการบริหารจัดการ	
วัสดุอุปกรณ์ดับไฟป่า	๕๐,๐๐๐			/					/	อปท.
โครงการร่องระบายน้ำแบบตัวยู	๑,๕๐๐,๐๐๐			/		/				อปท.
โครงการโซล่าเซลล์เพื่อการเกษตร	๕๐๐,๐๐๐			/	/				/	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
โครงการถนนคอนกรีตเสริมเหล็กสายโคกสะอาด – บ่อพังแคน	๒,๐๐๐,๐๐๐			/		/				องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
โครงการถนนคอนกรีตเสริมเหล็กสายโคกสะอาด – แสนพัน	๒,๐๘๐,๐๐๐			/		/				องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
โครงการป้ายสัญลักษณ์จราจร	๕๐,๐๐๐			/		/		/		อปท.
โครงการขุดลอกที่สระหลวง	๕๐๐,๐๐๐			/			/			อปท.

๔.๒ ปฏิทินแผนการปฏิบัติงานประจำปีของหมู่บ้าน (เรียงลำดับตามความสำคัญ)

๔.๒.๑ โครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานอื่นดำเนินการให้

ลำดับ	โครงการ/กิจกรรม	ช่วงเวลาในการดำเนินการ												หน่วยงานผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
		ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
๑	วัสดุอุปกรณ์ดับไฟป่า													อปท.	
๒	โครงการร่องระบายน้ำแบบตัวยู													อปท.	
๓	โครงการโซล่าเซลล์เพื่อการเกษตร													อปท.	
๔	โครงการถนนคอนกรีตเสริมเหล็กสายโคกสะอาด – บ่อพังแคน													อปท.	
๕	โครงการถนนคอนกรีตเสริมเหล็กสายโคกสะอาด – แสนพัน													อปท.	
๖	โครงการป้ายสัญลักษณ์จราจร													อปท.	
๗	โครงการขุดลอกที่สระหลวง													อปท.	

<u>ส่วนที่ ๕ การทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้าน</u>

(ให้หมู่บ้านมีการทบทวนแผนชุมชนระดับหมู่บ้านเป็นประจำ อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง เพื่อให้แผนหมู่บ้านเป็นปัจจุบันและมีข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง)

วัน/เดือน/ปี	ทบทวนครั้งที่	มติที่ประชุม	จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม	หมายเหตุ
๖ ก.พ.๒๕๖๕				

ภาคผนวก

<u>คำอธิบายเพิ่มเติม</u>-สำหรับภาคผนวกให้แนบเอกสารดังนี้

- **บันทึกรายงานการประชุม**
- **รายละเอียดโครงการ/กิจกรรม (เต็มรูปแบบ)**
  อาจเลือกจัดทำเฉพาะโครงการอันดับที่ ๑-๕
- **สรุปข้อมูล จปฐ. ประจำปี /ข้อมูล กชช.๒ค ประจำปี**
- **ภาพกิจกรรม**
- **อื่นๆ ตามความเหมาะสม**
- **ให้หมู่บ้านจัดส่งแผนพัฒนาหมู่บ้านให้**
  ประธานคณะกรรมการบริหารงานตำบลแบบบูรณาการ
  (ก.บ.ต.) ณ ที่ทำการปกครองอำเภอ

แบบรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมประชาคมการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
ชื่อหมู่บ้านโคกสะอาด หมู่ที่ ๔ ตำบลอุ่มจาน
อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัด สกลนคร
วันที่ ๖ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔
ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ม.๔ ต.อุ่มจาน

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	บ้านเลขที่	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ

บันทึกรายงานการประชุมประชาคมเพื่อบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
ชื่อหมู่บ้านโคกสะอาด หมู่ที่ ๔ ตำบลอุ่มจาน
อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัด สกลนคร
วันที่ ๖ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔
ณ ศาลาอเนกประสงค์วัดนักบุญยอห์น บอสโก บ้านโคกสะอาด

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๐๐ น.

๑. เมื่อประชาชนมาพร้อมแล้ว นายชาติชาย พุทธิไสย ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน ทำหน้าที่เป็นประธานที่ประชุม กล่าวเปิดการประชุมประชาคมและสรุปข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

(๑) ครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน จำนวน ๑๑๕ ครัวเรือน

(๒) ผู้แทนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม จำนวน คน ๗๒ คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖๐

๒. ประธานที่ประชุม ขอให้ที่ประชุมพิจารณาทบทวน ปรับปรุง ข้อมูล/ความต้องการของประชาชนโดย ขอให้ทุกภาคส่วน คณะทำงานทุกด้านของคณะกรรมการหมู่บ้าน/คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป. รวบรวมแผน ฯ ทั้งหมดที่มีในหมู่บ้านและร่วมกันเสนอความต้องการ/โครงการเพิ่มเติม เพื่อให้ที่ประชุมประชาคมรวบรวมแผนฯ ทั้งหมดที่มีในหมู่บ้านและร่วมกันเสนอความต้องการ/โครงการเพิ่มเติม เพื่อให้ที่ประชุมประชาคม

- จัดหมวดหมู่ข้อมูล
- วิเคราะห์ปัญหาความต้องการจากข้อมูลของหมู่บ้าน
- กำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ของหมู่บ้าน
- จัดลำดับความสำคัญของความต้องการของหมู่บ้าน
- พิจารณาเสนอแนวทางแก้ไข ทิศทางการพัฒนาหมู่บ้านในอนาคตผ่านโครงการที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์

๓. ที่ประชุมฯ ได้ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล และจัดลำดับความต้องการ/โครงการ ของแผนพัฒนาหมู่บ้าน

๓) โครงการที่ให้หน่วยงานอื่นดำเนินการให้ เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ดังนี้

๓.๑ โครงการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ดับไฟป่า งบประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาท

๓.๒ โครงการร่องระบายน้ำแบบตัวยู งบประมาณ ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท

๓.๓โครงการโซล่าเซลล์เพื่อการเกษตร งบประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๓.๔ โครงการถนนคอนกรีตเสริมเหล็กสายโคกสะอาด – บ่อพังแคน งบประมาณ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๓.๕ โครงการถนนคอนกรีตเสริมเหล็กสายโคกสะอาด – แสนพันงบประมาณ ๒,๐๘๐,๐๐๐ บาท

๓.๖ โครงการป้ายสัญลักษณ์จราจร งบประมาณ ๕๐,๐๐๐ บาท

๓.๗ โครงการขุดลอกที่สระหลวง งบประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๔. ปัญหาที่พบในที่ประชุม

(๑) .....-.....

(๒) .....-.....

(๓) .....-.....

๕. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

(๑) .....-.....

(๒) .....-.....

ปิดประชุมเวลา ๑๕.๐๐ น.

ลงชื่อ .....
(นางสาวสิริมา สุดไชยา)
ผู้บันทึกรายงานการประชุม
วันที่ ๖ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔

ลงชื่อ .....
(.....)
เลขานุการ กรรมการหมู่บ้าน
วันที่ ๖ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔

ลงชื่อ .....
(.....)
ผู้แทนผู้เข้าร่วมประชุมฯ
วันที่..... เดือน..... พ.ศ. ....

ลงชื่อ .....
(.....)
ผู้แทนส่วนราชการ
วันที่..... เดือน..... พ.ศ. ....

ลงชื่อ .....
(นายชาติชาย พุทธิไสย)
ประธาน กรรมการหมู่บ้าน
วันที่ ๖ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔

รูปกิจกรรมของชุมชน

บุญฉลองวัดนักบุญยอห์น บอสโกโคกสะอาด ประจำปี ค.ศ.๒๐๒๑

รูปกิจกรรมในชุมชน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์และฟื้นฟูพันธุ์ข้าวพื้นเมือง (หอมดอกฮัง)

รูปกิจกรรมในชุมชน

รูปแสดงการประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนกำหนดทิศทางในการพัฒนาหมู่บ้าน

รูปกิจกรรมในชุมชน

รูปกิจกรรม วันแม่แห่งชาติ

รูปกิจกรรมในชุมชน

รูปกิจกรรม การมีส่วนร่วมทำแผนโคกสะอาดโมเดล

รูปกิจกรรมในชุมชน

รูปกิจกรรมการมีส่วนร่วมดับไฟป่า ไฟลามทุ่ง

รูปกิจกรรมในชุมชน

รูปกิจกรรมการทำนาแบบประณีต และการอนุรักษ์ป่าเศรษฐกิจครอบครัว

ตัวอย่าง แบบรายชื่อผู้แทนส่วนราชการที่เข้าร่วมประชุมประชาคมการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน..... หมู่ที่..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด .....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. ....

ณ .....

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ

จำนวนผู้แทนส่วนราชการที่เข้าร่วมประชุมประชาคมทั้งสิ้น ..... คน

ลงชื่อ.....

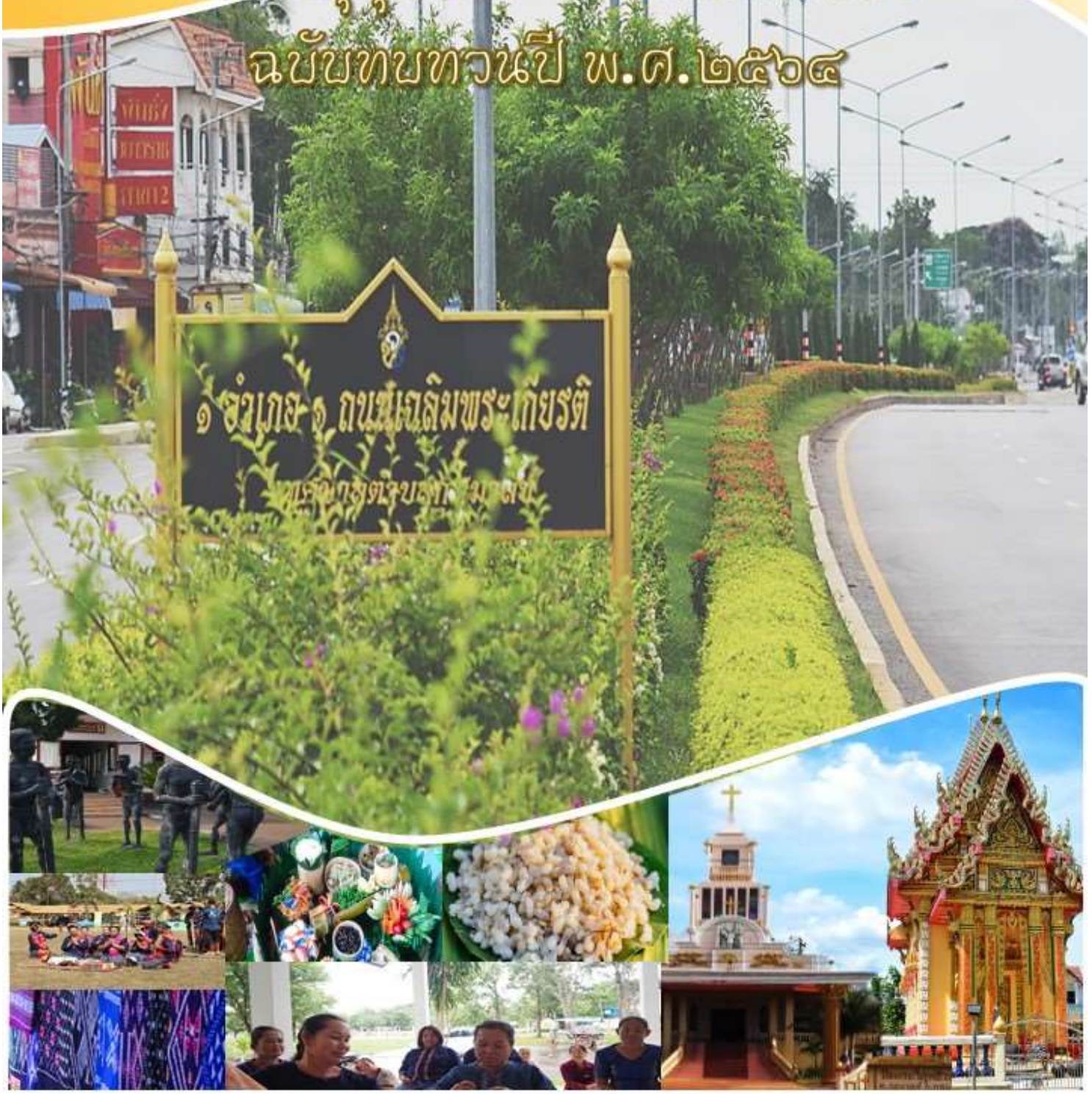
ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน

วันที่..... เดือน ..... ปี ....

แผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕)

อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

ฉบับทบทวนปี พ.ศ.๒๕๖๔

ดินแดนดอกกระเจียว เชียวผักหวาน ยอดอาหารไข่มดแดง

แมงแคงจักจั่น ลือลั่นประเพณีวัฒนธรรม

อำเภอกุสุมาลย์

เรื่อง ประกาศใช้แผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ฉบับทบทวนปี พ.ศ.๒๕๖๔

อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

****

ด้วยคณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ อำเภอกุสุมาลย์ ได้จัดทำแผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ฉบับทบทวนปี พ.ศ.๒๕๖๔ และมีมติรับรองแผนวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๔

บัดนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร ได้ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ฉบับทบทวนปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ตามที่คณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ อำเภอกุสุมาลย์ เสนอแล้ว โดยมีสาระสำคัญดังนี้

๑. เป้าหมายการพัฒนาอำเภอ “วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ส่งเสริมการศึกษา พัฒนาอาชีพเสริมรายได้ ใส่ใจสุขภาพประชาชน ผู้คนสนใจการออม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง”

๒. เป้าประสงค์ “เป็นแหล่งศึกษาทางวัฒนธรรมประเพณีไทโส้ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง”

๓. ประเด็นการพัฒนาอำเภอ ดังนี้

๓.๑ ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๑ การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๓.๒ ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๒ การพัฒนาการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว

๓.๓ ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๓ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี

๓.๔ ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๔ การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการอย่างสมดุลและยั่งยืน

๓.๕ ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๕ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖๑/๑ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และข้อ ๑๕ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ.๒๕๖๒ จึงขอประกาศใช้แผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ฉบับทบทวนปี พ.ศ.๒๕๖๔ ดังรายละเอียดตามแนบท้ายประกาศนี้ และขอให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมกันนำแผนพัฒนาอำเภอดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติโดยพร้อมเพรียงกันต่อไป

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๔ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๔

พันจ่าอากาศเอก

(พูนสุข ทะแพงพันธ์)

นายอำเภอกุสุมาลย์

ประธานคณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ

อำเภอกุสุมาลย์

คำนำ

ตามความในมาตรา ๖๑/๑ มาตรา ๖๒ และมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมและข้อ ๑๕ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ.๒๕๖๒ ให้อำเภอดำเนินการจัดทำแผนการพัฒนาและยื่นคำร้องของตั้งงบประมาณเพื่อเตรียมเสนอคณะกรรมการนโยบายแผนพัฒนาและงบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด ในการนี้ อำเภอกุสุมาลย์จึงได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี โดยพิจารณาจากแผนการพัฒนาจังหวัด แผนชุมชน และปัญหา/ความต้องการในพื้นที่ พร้อมทั้งได้นำวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดมาพิจารณาปรับให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและภูมิสังคมของอำเภอ

อำเภอกุสุมาลย์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า แผนพัฒนาอำเภอกุสุมาลย์ ๕ ปี(พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ฉบับทบทวน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ จะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่และทำให้การพัฒนาอำเภอบรรลุตามวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ เพื่อนำไปสู่การเป็นอำเภอน่าอยู่ต่อไป

ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
๔ สิงหาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ ขอมูลเพื่อการพัฒนาของอำเภอกุสุมาลย์

- คำขวัญอำเภอกุสุมาลย์.....๑
- ประวัติอำเภอกุสุมาลย์.....๑
- ข้อมูลสภาพทั่วไปและสถานการณ์ปัจจุบัน.....๖
- เป้าหมายการพัฒนาจังหวัดและประเด็นยุทธศาสตร์แผนจังหวัด.....๑๑
- ผลการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสำคัญของอำเภอ.....๑๒

ส่วนที่ ๒ บทวิเคราะห์การพัฒนา

- การวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์.....๑๕
- การกำหนดตำแหน่งการพัฒนาอำเภอ.....๑๘
- การประเมินศักยภาพทางยุทธศาสตร์ของพื้นที่อำเภอ.....๑๘
- การวิเคราะห์ทิศทางการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่อำเภอ.....๒๐

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลยุทธศาสตร์แผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)

- เป้าหมายการพัฒนาอำเภอ.....๒๑
- พันธกิจ.....๒๑
- วัตถุประสงค์.....๒๑
- ประเด็นการพัฒนาอำเภอ.....๒๑
- เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย ของแต่ละประเด็นการพัฒนา.....๒๒

ส่วนที่ ๔ โครงการภายใต้ประเด็นการพัฒนา

- แผนงาน.....๒๕
- แผนส่งเสริมคุณธรรมอำเภอ.....๓๒

ภาคผนวก

- รายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ (ก.บ.อ.) ที่รับรองและประกาศใช้แผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)

คำขวัญอำเภอกุสุมาลย์

"ดินแดนดอกกระเจียว เขียวงามผักหวาน ยอดอาหารไข่มดแดง
แมงแคงจักจั่น ลื่อลั่นวัฒนธรรมไทโส้"

ประวัติอำเภอกุสุมาลย์

เมื่อ พ.ศ.๒๓๘๑ ราชวงศ์คำ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระยาประเทศธานีเจ้าเมืองสกลนคร จึงได้นำกำลังไพร่พลไปเกลี้ยกล่อมเอาครอบครัวหัวเมืองลาวที่ค้างอยู่ทางฟากฝั่งแม่น้ำโขงทางทิศตะวันออกให้ข้ามมาเพื่อไม่ให้เป็นแหล่งสนับสนุนของกองทัพญวน

พ.ศ.๒๓๘๕ ท้าวโรงกลางบุตรเจ้าเมืองวัง ท้าวเพี้ยเมืองสูง ท้าวเพี้ย บุตรโคตร หัวหน้าข่ากระโซ่กับครอบครัวบ่าวไพร่ ได้เข้ามาสู่พระบรมโพธิสมภารเป็นจำนวนมากและตั้งบ้านเรือนทำมาหากินอยู่แถบฝั่งแม่น้ำโขง และรอบเมืองสกลนคร

พ.ศ.๒๓๘๗ พระยาประเทศธานี นำหัวหน้าครอบครัวกลุ่มต่างๆลงไปเฝ้าสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่กรุงเทพฯ และโปรดเกล้าให้ตั้งบ้านประขาวพันนาและบ้านกุสุมาลย์ขึ้นเป็นเมือง ให้ท้าวโรงกลางเป็นพระเสนาณรงค์เจ้าเมืองพันนา ท้าวเพี้ยเมืองสูงเป็นหลวงอรัญอาสา เจ้าเมืองกุสุมาลย์ พระราชทานเครื่องยศตามตำแหน่ง ให้ขึ้นตรงต่อเมืองกุสุมาลย์

พ.ศ.๒๔๐๕ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงโปรดเกล้าให้ตั้งเมืองโพธิไพศาล (ปัจจุบันเป็นตำบลโพธิไพศาล) เพราะเกิดความขัดแย้งชิงตำแหน่งหน้าที่ราชการกัน ให้ท้าวขัตติยะเป็นพระยาไพศาลเสนานุรักษ์เป็นเจ้าเมืองโพธิไพศาล และในปีเดียวกันได้ย้ายเมืองกุสุมาลย์จากที่เดิม (ปัจจุบันคือบ้านเมืองเก่า) เพราะเกิดความแห้งแล้งและเกิดโรคระบาดมาตั้งอยู่ในที่ปัจจุบัน

พ.ศ.๒๔๑๙ หลวงอรัญอาสาได้ถึงแก่กรรม ท้าวกิ่งบุตรชายของหลวงอรัญอาสา ซึ่งเคยไปเรียนวิชาการปกครองจากกรุงเทพฯ ได้เป็นเจ้าเมืองกุสุมาลย์สืบต่อและได้บรรดาศักดิ์เป็น "พระอรัญอาสา"

พ.ศ.๒๔๓๙ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯเปลี่ยนแปลงให้เมืองกุสุมาลย์และเมืองโพธิไพศาลไปขึ้นกับเมืองนครพนม ต่อมาเมื่อมีการส่งเจ้านายมาเป็นผู้สำเร็จราชการมณฑลฝ่ายเหนือ เมืองต่างๆจึงเปลี่ยนฐานะเป็นอำเภอ เจ้าเมืองดำรงตำแหน่งเป็นนายอำเภอ

พ.ศ.๒๔๕๖ ทางราชการยุบอำเภอกุสุมาลย์ แล้วโอนท้องที่ไปขึ้นกับอำเภอเมืองสกลนคร อำเภอเมืองนครพนมบ้าง กุสุมาลย์จึงมีฐานะเป็นตำบลจนกระทั่ง วันที่ ๑ตุลาคม ๒๕๐๕ จึงได้ยกฐานะขึ้นเป็นกิ่งอำเภอกุสุมาลย์

พ.ศ.๒๕๑๐ ได้มีพระราชกฤษฎีกา ยกฐานะกิ่งอำเภอขึ้นเป็นอำเภอกุสุมาลย์เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๐ และได้มีการแต่งตั้งบุคคลมาดำรงตำแหน่งนายอำเภอมาแล้วจำนวน ๒๖ คน โดยมี นายบุญรอง กาญจนะโภคิน ดำรงตำแหน่งนายอำเภอคนแรก และพันจ่าอากาศเอก พูนสุข ทะแพงพันธ์ เป็นนายอำเภอ คนปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่เป็นชนพื้นเมืองเผ่าไทโส้ มีภาษาพูดและขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเอง อาชีพหลัก คือ การทำเกษตรกรรม ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ชาวไทโส้มีความเชื่อในเรื่องของประเพณีท้องถิ่น พิธีกรรมไสยศาสตร์ อาทิ การเซ่นไหว้ผีบ้าน ผีเรือนและพิธีเหยา ปะปนอยู่ทั่วไปในชีวิตประจำวันตั้งแต่เกิดจนตาย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอุดลยเดช เมื่อครั้งที่เสด็จพระราชดำเนิน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

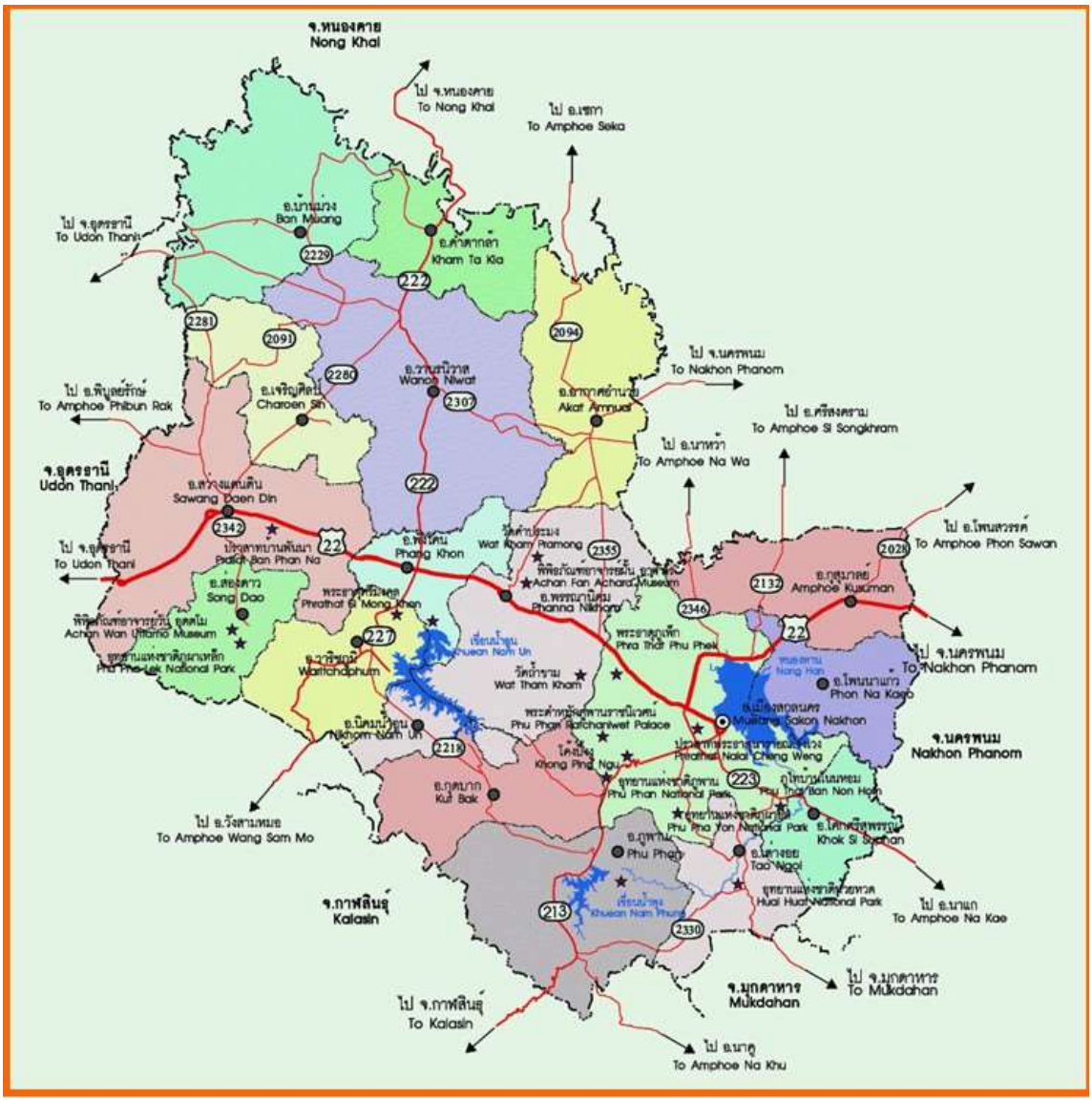

พสกนิกรบ้านกกส้มโฮง ต.กุสุมาลย์ อ.กุสุมาลย์ จ.สกลนคร รำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอุดลยเดช เมื่อครั้งที่เสด็จพระราชดำเนิน พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เยี่ยมราษฎรเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ทอดพระเนตรภูมิประเทศและแหล่งน้ำ พร้อมทั้งพระราชทานพระราชดำริเสนอให้กรมชลประทานสร้างอ่างเก็บน้ำ เพื่อสนับสนุนพื้นที่นาของเกษตรกร ส่งผลให้ปัจจุบันชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมาก

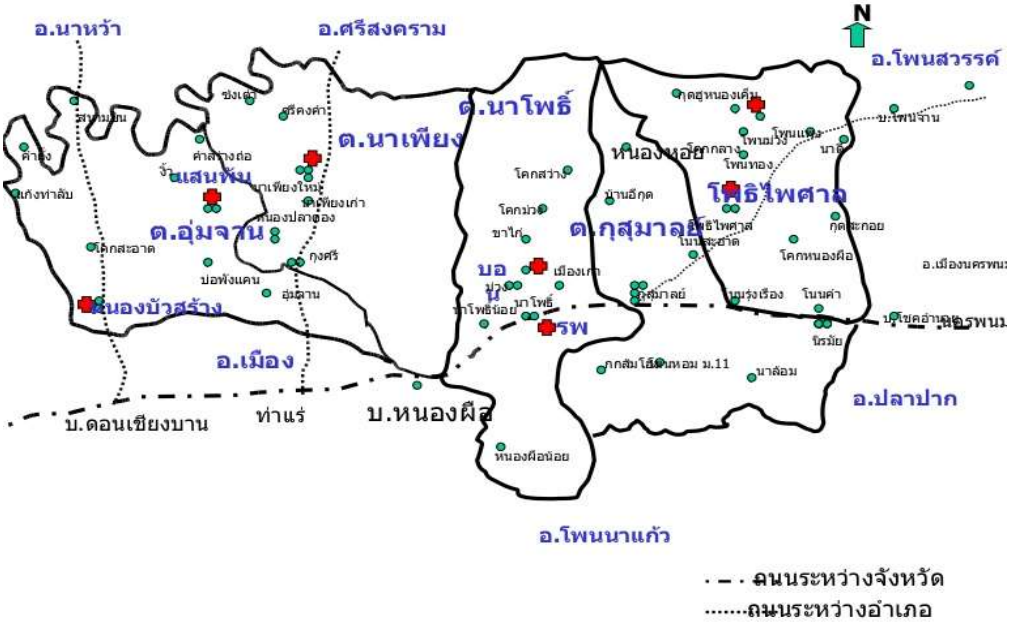
ทำเนียบนายอำเภอกุสุมาลย์

๑.	นายบุญรอง	กาญจนะโภคิน	๑๑	พ.ค.	๒๕๑๑	-	๑๐	ก.พ.	๒๕๑๕
๒.	ร.ต.ณรงค์	แสงสุริยงค์	๑๑	พ.ค.	๒๕๑๕	-	๗	มิ.ย.	๒๕๑๕
๓.	นายเสงี่ยม	ภูเขาทอง	๘	มิ.ย.	๒๕๑๕	-	๓๐	พ.ย.	๒๕๑๖
๔.	นายถวิล	คชานนท์	๑	ธ.ค.	๒๕๑๖	-	๙	พ.ค.	๒๕๑๗
๕.	นายดงแขม	ทันนิเทศ	๑๐	พ.ค.	๒๕๑๗	-	๒๔	มิ.ย.	๒๕๑๙
๖.	ร.ต.ไพโรจน์	สุขานนท์	๒๕	มิ.ย.	๒๕๑๙	-	๒๐	พ.ค.	๒๕๒๒
๗.	นายสุวัฒน์	แสงสุทธิเศรษฐ์	๒๑	พ.ย.	๒๕๒๒	-	๒๓	ต.ค.	๒๕๒๕
๘.	นายโกเมศ	แดงทองดี	๒๔	ต.ค.	๒๕๒๕	-	๑๔	ต.ค.	๒๕๒๖
๙.	นายประเสริฐ	โยธีพิทักษ์	๑๕	ต.ค.	๒๕๒๖	-	๖	ต.ค.	๒๕๒๗
๑๐.	นายสมบูรณ์	มังคละกุล	๗	ต.ค.	๒๕๒๗	-	๑๕	ต.ค.	๒๕๓๐
๑๑.	นายสกนธ์	ฤทธิไกรเหล็กกล้า	๑๖	ต.ค.	๒๕๓๐	-	๓๐	ก.ย.	๒๕๓๓
๑๒.	นายเฉลิมวงศ์	สรรพศิริ	๓	ต.ค.	๒๕๓๓	-	๑๐	พ.ย.	๒๕๓๔
๑๓.	นายสุจินต์	จุฑาธิปไตย	๑๑	พ.ย.	๒๕๓๔	-	๗	ก.พ.	๒๕๓๖
๑๔.	นายอนันต์	ทิมา	๘	ก.พ.	๒๕๓๖	-	๖	พ.ย.	๒๕๓๖
๑๕.	นายครรชิต	ศรีบุญลือ	๘	พ.ย.	๒๕๓๖	-	๑๕	ต.ค.	๒๕๓๗
๑๖.	นายพรศักดิ์	รัชศรีพล	๑๕	ต.ค.	๒๕๓๗	-	๓๐	ก.ย.	๒๕๔๐
๑๗.	นายศราวุธ	ศุภลักษณศึกษาการ	๑๗	พ.ย.	๒๕๔๐	-	๒๒	พ.ย.	๒๕๔๒
๑๘.	นายไกรราศ	แก้วดี	๒๒	พ.ย.	๒๕๔๒	-	๖	ส.ค.	๒๕๔๓
๑๙.	นายสมชาติ	วัฒนศรี	๗	ส.ค.	๒๕๔๓	-	๒๐	ธ.ค.	๒๕๔๕
๒๐.	นายสิทธิพร	สำลีรัตน์	๒๓	ธ.ค.	๒๕๔๕	-	๖	ต.ค.	๒๕๔๖
๒๑.	นายใจ	บุนนาค	๖	ต.ค.	๒๕๔๖	-	๓๐	ก.ย.	๒๕๕๒
๒๒.	นายวัชระ	ฉัตรเท	๒๒	ก.พ.	๒๕๕๓	-	๑๑	มี.ค.	๒๕๕๕
๒๓.	นายสาคร	ธิวรรณลักษณ์	๑๒	มี.ค.	๒๕๕๕	-	๓๐	ก.ย.	๒๕๕๖
๒๔.	นายบดินทร์	เกษมศานติ์	๑๔	พ.ย.	๒๕๕๖	-	๒๕	ม.ค.	๒๕๕๘
๒๕.	นายราเชน	ตันประพัฒน์	๒๖	ม.ค.	๒๕๕๘	-	๓๐	ก.ย.	๒๕๕๙
๒๖.	นายเพียรศักดิ์	เจนประวิทย์	๒๑	พ.ย.	๒๕๕๙	-	๓๐	ก.ย.	๒๕๖๑
๒๗.	พ.อ.อ.พูนสุข	ทะแพงพันธ์	๑๕	พ.ย.	๒๕๖๑	-	ปัจจุบัน		

แผนที่จังหวัดสกลนคร

แผนที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
น
อ.โพนสวรรค์
อ.นาหว้า
อ.เมือง นครพนม
อ.เรณูนคร
อ.ปลาปาก
อ.โพนนาแก้ว
ต.อุ่มจาน
ต.นาเพียง
ต.นาโพธิ์
ต.กุสุมาลย์
ต.โพธิไพศาล
หมู่บ้าน
เส้นแบ่งเขตตำบล
ทางหลวงแผ่นดิน
เส้นทางระหว่างหมู่บ้าน

N
อ.นาหว้า
อ.ศรีสงคราม
อ.โพนสวรรค์
ต.นาโพธิ์
ต.นาเพียง
ต.อุ่มจาน
ต.กุสุมาลย์
ต.โพธิไพศาล
หนองฮี
แสนพัน
หนองบัวสร้าง
บอ
รพ
อ.เมือง
ท่าแร่
บ.ดอนเชียงบาน
บ.หนองผือ
อ.ปลาปาก
อ.โพนนาแก้ว
อ.เมืองนครพนม
ถนนระหว่างจังหวัด
ถนนระหว่างอำเภอ

ข้อมูลสภาพทั่วไปและสถานการณ์ในปัจจุบัน

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอกุสุมาลย์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดสกลนคร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ ๖๘๗ กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดสกลนคร ๔๒ กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางจากอำเภอถึงจังหวัดสกลนคร ประมาณ ๓๐ นาที มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	จด	อำเภอนาหว้า อำเภอโพนสวรรค์ อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม
ทิศตะวันออก	จด	อำเภอเมืองนครพนม อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม
ทิศตะวันตก	จด	อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
ทิศใต้	จด	อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพโดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบ มีป่าโปร่งผสมทุ่งนาในบางพื้นที่มีลำห้วยไหลผ่าน สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย อำเภอกุสุมาลย์ มีพื้นที่ประมาณ ๒๘๓,๗๕๐ ไร่ ซึ่งมีพื้นที่มากเป็นลำดับที่ ๑๐ ของจังหวัดสกลนคร โดยแบ่งเป็น

พื้นที่ราบ	๒๗๑,๘๗๕ ไร่	คิดเป็นร้อยละ ๙๖ ของพื้นที่ทั้งหมด
พื้นน้ำ	๑๑,๘๗๕ ไร่	คิดเป็นร้อยละ ๔ ของพื้นที่ทั้งหมด

การปกครอง

อำเภอกุสุมาลย์ แบ่งการปกครองตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช๒๔๕๗ ออกเป็น ๕ ตำบล ๗๑ หมู่บ้าน ดังนี้

๑. ตำบลกุสุมาลย์	มี ๑๓ หมู่บ้าน
๒. ตำบลนาโพธิ์	มี ๑๒ หมู่บ้าน
๓. ตำบลนาเพียง	มี ๑๒ หมู่บ้าน
๔. ตำบลโพธิไพศาล	มี ๑๗ หมู่บ้าน
๕. ตำบลอุ่มจาน	มี ๑๗ หมู่บ้าน

- **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๖ แห่ง**
  ๑. เทศบาลตำบลกุสุมาลย์
  ๒. องค์การบริหารส่วนตำบลกุสุมาลย์
  ๓. องค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์
  ๔. องค์การบริหารส่วนตำบลนาเพียง
  ๕. องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิไพศาล
  ๖. องค์การบริหารส่วนตำบลอุ่มจาน

- **ส่วนราชการสังกัดส่วนภูมิภาค ๙ แห่ง**
  ๑. ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
  ๒. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกุสุมาลย์
  ๓. สำนักงานที่ดินจังหวัดสกลนครส่วนแยกอำเภอกุสุมาลย์
  ๔. สำนักงานเกษตรอำเภอกุสุมาลย์
  ๕. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอกุสุมาลย์
  ๖. สำนักงานสัสดีอำเภอกุสุมาลย์

๗. สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอกุสุมาลย์
๘. สำนักงานปศุสัตว์อำเภอกุสุมาลย์
๙. สำนักงานท้องถิ่นอำเภอกุสุมาลย์

- **ส่วนราชการสังกัดส่วนกลาง ๙ แห่ง**
  ๑. สถานีตำรวจภูธรกุสุมาลย์
  ๒. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกุสุมาลย์
  ๓. โรงพยาบาลกุสุมาลย์
  ๔. สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขากุสุมาลย์
  ๕. โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยหินชะแนนใหญ่
  ๖. หมวดการทางกุสุมาลย์
  ๗. โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม
  ๘. โรงเรียนโพธิแสนวิทยา
  ๙. ศูนย์อำนวยการเครือข่ายกุสุมาลย์ สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑,๒ (โรงเรียนสังกัดการประถมศึกษา จำนวน ๒๖ แห่ง)

- **ส่วนรัฐวิสาหกิจ ๔ แห่ง**
  ๑. ไปรษณีย์กุสุมาลย์
  ๒. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคกุสุมาลย์
  ๓. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขากุสุมาลย์
  ๔. ธนาคารออมสิน สาขาย่อยกุสุมาลย์

<u>อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐใน ตำบล หมู่บ้าน</u>

- กำนัน	๕	คน
- แพทย์ประจำตำบล	๕	คน
- สารวัตรกำนัน	๑๐	คน
- ผู้ใหญ่บ้าน	๖๖	คน
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง	๑๓๘	คน
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ	๑๕	คน
รวม	**๒๔๓**	**คน**

<u>ประชากร</u>

ประชากรของอำเภอกุสุมาลย์ตามสถิติทะเบียนราษฎร (รวมเขตเทศบาล) ณ เดือน มิถุนายน ๒๕๖๔**มีประชากรทั้งสิ้น ๔๗,๖๗๘ คน**ดังนี้

ลำดับ	เทศบาลตำบล / ตำบล	จำนวนครัวเรือน	ประชากร			หมายเหตุ
			ชาย	หญิง	รวม	
๑.	เทศบาลตำบล	๑,๖๙๙	๑,๙๖๙	๒,๐๙๑	๔,๐๖๐	
๒.	ตำบลกุสุมาลย์	๒,๑๔๖	๓,๔๐๓	๓,๓๒๖	๖,๗๒๙	
๓.	ตำบลนาโพธิ์	๒,๕๗๗	๔,๑๓๖	๔,๑๘๒	๘,๓๑๘	
๔.	ตำบลนาเพียง	๒,๔๕๙	๓,๘๙๖	๓,๙๗๙	๗,๘๗๕	
๕.	ตำบลโพธิไพศาล	๓,๒๔๙	๕,๒๓๗	๕,๑๙๘	๑๐,๔๓๕	
๖.	ตำบลอุ่มจาน	๓,๓๔๓	๕,๐๙๓	๕,๑๖๘	๑๐,๒๖๑	
รวม		๑๕,๔๗๓	๒๓,๗๓๔	๒๓,๙๔๔	๔๗,๖๗๘	

<u>สภาพทางสังคม</u>

- **ด้านการศึกษา**

โรงเรียนมีจำนวน ๒๙ แห่งแยกเป็นดังนี้

- โรงเรียนระดับประถมศึกษา ๒๖ แห่ง
- โรงเรียนมัธยมศึกษา ๒ แห่ง
- โรงเรียนเอกชน ๑ แห่ง (ครูจำนวน ๘ คน)
- ข้าราชการครู จำนวน ๒๗๕ คน ชาย ๑๒๕ หญิง ๑๕๐ คน
- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ๑ แห่งจำนวนครู ๑๐ คน

- **ด้านศาสนา**

ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอกุสุมาลย์ เป็นชนเผ่า “ไทโส้”โดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๙๓ มีวัด ๔๓ แห่งสำนักสงฆ์ ๗ แห่งและนับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ ๗ มีโบสถ์ ๕ แห่ง นอกจากนี้ยังมีความเชื่อตามแบบพิธีกรรมสืบทอดกันมาจนเป็นลักษณะวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ในเรื่องความเชื่อในภูตผี เช่น พิธีเหยาผีน้ำ เหยาผีฟ้า เหยาผีมูล เป็นต้น

- **ด้านสาธารณสุข**

อำเภอกุสุมาลย์ มีสถานบริการด้านสาธารณสุข ดังนี้

- โรงพยาบาล ๑ แห่ง ขนาด ๖๐ เตียง มีแพทย์ ๓ คน พยาบาล ๓๓ คน
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ๖ แห่ง และสาธารณสุขอำเภอรวมมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ๓๑คน
- สถานพยาบาลเอกชน(คลินิก) ๓ แห่ง
- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน ๘๓๒ คน

<u>สภาพทางเศรษฐกิจ</u>

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักโดยมีอาชีพรับจ้างทั่วไปและอาชีพค้าขายเป็นอาชีพรอง

- **ด้านเกษตรกรรม**

อำเภอกุสุมาลย์มีพื้นที่เกษตรกรรมรวม**๑๘๔,๕๘๗** ไร่โดยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภทดังนี้

๑. ทำนา ๑๗๕,๕๒๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ๙๕.๐๘

๒. ทำสวน ๗,๕๔๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ๔.๐๘

๓. ทำไร่ ๑,๕๒๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ๐.๘๒

ผลผลิตด้านการเกษตรที่สำคัญคือ ข้าวนาปี, ข้าวนาปรัง, ข้าวโพดหวาน, มะเขือเทศโรงงาน, พริก, พืชผัก

- **ด้านอุตสาหกรรม**

ในเขตพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์มีโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับใบอนุญาต จำนวน ๒ โรงงาน ดังนี้

๑. โรงงานไทยรุ่งเรืองอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นโรงงานผลิตน้ำตาล ตั้งอยู่ที่ บ้านสนามบิน หมู่ที่ ๘ ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

๒. โรงงานศรีตรังแอร์โกรอินดัสทรี จำกัดมหาชน เป็นโรงงานผลิตและแปรรูปยางพารา ตั้งอยู่ที่บ้านกุงศรี หมู่ที่ ๙ ตำบลนาเพียง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

การก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมทั้งสองแห่งในเขตพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ ส่งผลทางด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ให้มีการจ้างงานและการรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร ซึ่งสามารถสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผลกระทบที่เกิดจากการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม เช่น ปัญหาเรื่องกลิ่น ควัน น้ำเสีย มลพิษทางเสียง เป็นต้น ในส่วนนี้อำเภอกุสุมาลย์ได้ดำเนินการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและควบคุมเพื่อให้โรงงานอุตสาหกรรมดำเนินการและบริหารจัดการเรื่องดังกล่าวตามที่กฎหมายกำหนดอีกทั้งโรงงานอุตสาหกรรมต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์และรับฟังปัญหาจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมของโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อที่จะให้โรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนอยู่ร่วมกันได้

<u>แหล่งน้ำและการชลประทาน</u>

อำเภอกุสุมาลย์มีแหล่งน้ำและการชลประทานแบ่งได้ ดังนี้

- **แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ**

ลำดับ	ชื่อแหล่งน้ำ	ความยาว (กม.)	พื้นที่รับประโยชน์		หมายเหตุ
			จำนวน(ไร่)	ครัวเรือน	
๑.	ห้วยทวย	๑.๑๘๕	๑๐๐	๑๗๕	
๒.	ห้วยสะเภอ	๐.๕	๖๐๐	๓๐๐	
๓.	ลำน้ำอูน	๓๒	๑,๓๐๐	๑,๖๕๗	
๔.	ห้วยหินชะแนน	๔	๖๐๐	๓๐๐	
๕.	บ่อสะอือ	๕	๑,๘๐๐	๑,๑๐๐	
๖.	ห้วยแดง	๒.๐	๕๐๐	๑๕๖	
๗.	ห้วยมง	๑๐	๕๐๐	๑๐๐	
๘.	ห้วยหลัว	๑๖	๖๐๐	๖๗๘	
๙.	ห้วยร่องโพธิ์	๖	๑,๐๐๐	๕๐๐	
๑๐.	ห้วยกุดแฮ่	๑๑	๕๐๐	๑๓๐	

- **แหล่งน้ำขนาดเล็ก**

ลำดับ	ชื่อแหล่งน้ำ	จำนวน (แห่ง)	พื้นที่รับประโยชน์		หมายเหตุ
			จำนวน(ไร่)	ครัวเรือน	
๑.	บ่อน้ำตื้น	๒๖๕	๑,๒๕๐	๑,๖๔๒	
๒.	สระน้ำ	๑๑๐	๗๕๐	๑,๕๐๐	
๓.	บ่อบาดาล	๗๐	๒๐๐	๘๐๐	
๔.	ประปา	๓๕	๘๐๐	๒,๑๐๐	

การชลประทาน (อ่างเก็บน้ำ)

ลำดับ	ชื่อแหล่งน้ำ	ความจุ (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่รับประโยชน์		หมายเหตุ
			จำนวน(ไร่)	ครัวเรือน	
๑.	อ่างเก็บน้ำห้วยหินชะแนนใหญ่	๑๒.๕	๒๒,๑๐๒	๑,๔๐๒	
๒.	ห้วยแดง	๑.๑๕	๑,๖๕๗	๕๐๐	
๓.	ห้วยสะเภอ	๐.๕	๑,๒๐๐	๑,๔๘๙	
๔.	ห้วยหินกอง	๐.๖๗	๒,๑๐๐	๗๕๐	
๕.	หนองอีดำ	๐.๑๑๖๔	๒,๒๐๐	๕๐๐	
๖.	อ่างบ้านม่วง	๐.๕	๑,๐๐๐	๕๐๐	
๗.	กุดน้ำใส	๐.๓๒	๑,๐๐๐	๕๐๐	

รายได้เฉลี่ยครัวเรือน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร
รายเฉลี่ยครัวเรือน
ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ระดับอำเภอ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนคน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
			อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง		
กุสุมาลย์	๑,๕๐๔	๔,๓๓๔	๖๘,๙๕๖.๗๔	๔๐,๗๗๕.๙๙	๒๘,๗๔๖.๙๘	๓๔,๕๑๗.๒๐	๑๗๒,๙๙๖.๙๑	๖๓,๒๓๕.๖๒
นาโพธิ์	๑,๕๐๖	๕,๒๑๖	๗๔,๗๙๙.๒๖	๔๑,๒๑๓.๕๙	๓๐,๓๐๓.๖๑	๓๔,๔๒๐.๙๗	๑๘๐,๗๓๗.๔๔	๕๘,๕๐๒.๘๔
นาเพียง	๑,๕๙๑	๔,๙๘๕	๘๒,๘๘๔.๒๐	๓๔,๖๙๐.๓๕	๓๔,๓๔๖.๒๕	๒๕,๒๙๕.๕๗	๑๗๗,๒๑๖.๓๘	๕๘,๐๔๖.๑๓
โพธิไพศาล	๒,๐๗๔	๖,๕๔๖	๗๐,๔๓๙.๒๔	๓๕,๐๖๓.๗๐	๒๐,๖๓๒.๙๙	๒๒,๒๑๖.๘๔	๑๔๘,๓๕๒.๓๘	๕๐,๘๒๑.๔๔
อุ่มจาน	๑,๙๘๖	๕,๓๓๕	๘๓,๖๖๖.๐๐	๓๙,๓๕๘.๘๖	๒๙,๘๐๕.๙๙	๒๑,๔๕๓.๒๗	๑๗๔,๒๘๔.๑๒	๖๒,๗๙๔.๕๘
ทต.กุสุมาลย์	๘๗๑	๒,๐๔๑	๑๓๖,๖๘๙.๘๐	๓๙,๑๖๙.๖๒	๒๕,๓๑๑.๒๔	๒๘,๒๐๘.๔๗	๒๒๙,๓๗๙.๑๔	๖๘,๙๑๗.๒๕
เฉลี่ยรวมทุกพื้นที่	**๙,๕๓๒**	**๒๘,๔๗๕**	**๘๑,๘๓๗.๘๔**	**๓๘,๑๖๙.๑๕**	**๒๘,๑๓๑.๑๘**	**๒๗,๐๐๑.๐๒**	**๑๗๕,๑๓๙.๑๘**	**๕๘,๙๒๓.๐๙**

เป้าหมายการพัฒนาจังหวัดประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาจังหวัดสกลนคร

ตำแหน่งการพัฒนาจังหวัดPositioning

๑. การเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตร

๒. การค้า การลงทุน

๓. การพัฒนาการท่องเที่ยว

วิสัยทัศน์

“เป็นแหล่งเกษตรปลอดภัย ก้าวไกลการค้าการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยวสู่อนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง”

พันธกิจ

พันธกิจที่๑บริหารยุทธศาสตร์จังหวัดสกลนครสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ***พันธกิจที่๒***ประสานงานส่งเสริม สนับสนุน และเสริมสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนในจังหวัดสกลนครอย่างบูรณาการ สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

พันธกิจที่๓กับตรวจสอบและควบคุมการบริหารราชการจังหวัดสกลนครตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ประเด็นยุทธศาสตร์

๑ การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒ การพัฒนาการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว

๓ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี

๔ การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการอย่างสมดุลและยั่งยืน

๕ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลและความมั่นคง

ประเด็นปัญหาและความต้องการเชิงพื้นที่ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

ประเด็นปัญหา	ความต้องการ	แนวทางแก้ไข
๑.ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	๑.๑ ปัญหาการคมนาคมขนส่งระหว่างหมู่บ้านไม่สะดวก ๑.๒ ปัญหาถนนชำรุดตามสภาพการใช้งานและภัยธรรมชาติ ๑.๓ ปัญหาขาดแคลนน้ำอุปโภค-บริโภคและภาคการเกษตร ในฤดูแล้ง	- ก่อสร้างหรือซ่อมแซมถนนให้มีประสิทธิภาพ - ขยายผิวจราจรให้กว้างขึ้นเพื่อรองรับการจราจรในอนาคต - จัดหางบประมาณเพื่อนำมาปรับปรุงแหล่งน้ำหรือระบบบริหารจัดการน้ำให้ดีขึ้น
๒.ด้านเศรษฐกิจ	๒.๑ ปัญหาการขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ ๒.๒ ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรราคาต่ำ ๒.๓ ปัญหาขาดแคลนด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการพัฒนาการเกษตร ๒.๔ ปัญหาขาดแคลนเงินในการลงทุนทำการเกษตร	- จัดโครงการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องอาชีพให้ชุมชม - จัดหาแหล่งรับซื้อผลิตผลทางการเกษตร - หาแหล่งเงินทุนให้เกษตรกร
๓.ด้านการศึกษา	๓.๑ ปัญหาการเข้าถึงระบบการศึกษา ๓.๒ ปัญหาประชาชนได้รับการศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ	- ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนฟรี การศึกษาภาคบังคับ - สนับสนุนโครงการของโรงเรียนเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้
๔.ด้านศาสนาวัฒนธรรม	๔.๑ ปัญหาการขาดผู้สืบสานวัฒนธรรมและประเพณี ๔.๒ เยาวชนขาดความสนใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชน	- ส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น - ประชาสัมพันธ์จัดทำสื่อโซเชี่ยลในการเผยแพร่เพื่อให้ถึงกลุ่มเยาวชนได้รับรู้
๕.ด้านสาธารณสุข	๕.๑ปัญหาการขาดการเฝ้าระวัง ป้องกันโรคติดต่อ ๕.๒ ปัญหาการให้บริการสุขภาพยังไม่ทั่วถึง	- เพิ่มมาตรการและให้ความรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อให้ประชาชนได้ทราบข้อมูลอย่างลึกซึ้งและจริงจัง -จัดให้มีบริการสาธารณสุขเคลื่อนที่
๖.ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๖.๑ ปัญหาการทำลายป่า บุกรุกป่าชุมชน ๖.๒ ปัญหาเรื่องกลิ่นและ มลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม ๖.๓ ปัญหาภัยแล้งขาดความเข้าใจในการบริหารจัดการน้ำ	- ทำแนวเขตที่สาธารณะประโยชน์ให้ชัดเจน - ทำข้อตกลงกับผู้ประกอบการให้ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดพร้อมทำความเข้าใจกับชุมชนในการแก้ไขปัญหา - ทำโครงการธนาคารน้ำเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง
๗.ด้านการท่องเที่ยวและบริการ	๗.๑ ขาดการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ๗.๒ ปัญหาไม่มีงบประมาณในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	- ของบประมาณจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

๘. ด้านคุณภาพชีวิต	๘.๑ ปัญหาผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสที่ไม่สามารถพึ่งพาหรือดูและตัวเองได้ ๘.๒ ปัญหาไม่มีรายได้	-จัดให้มีโครงการฝึกอาชีพสำหรับผู้พิการผู้ด้วยโอกาสให้สามารถประกอบอาชีพได้ จะได้มีชีวิตที่ดีขึ้น

สรุปงบประมาณที่อำเภอได้รับการสนับสนุนเพื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนาอำเภอ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๒

ลำดับ	แหล่งงบประมาณ	จำนวนโครงการ/กิจกรรมทั้งหมด	จำนวน(บาท)	หมายเหตุ
๑.	โครงการที่ใช้งบประมาณตามนโยบายพิเศษของรัฐบาล	๕	๒,๘๗๖,๔๐๐	
๒.	โครงการที่ใช้งบประมาณของงบจังหวัด	๓	๕,๒๘๐,๐๐๐	
๓.	โครงการที่ใช้งบประมาณของหน่วยงาน(งบ Function)ที่ดำเนินการในภูมิภาค			
๔.	โครงการที่ใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			
๕.	โครงการที่ใช้งบประมาณของเอกชน			
รวม		๘	๘,๑๕๖,๔๐๐	

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓

ลำดับ	แหล่งงบประมาณ	จำนวนโครงการ/กิจกรรมทั้งหมด	จำนวน(บาท)	หมายเหตุ
๑.	โครงการที่ใช้งบประมาณตามนโยบายพิเศษของรัฐบาล	๙	๕,๐๖๑,๐๐๐	
๒.	โครงการที่ใช้งบประมาณของงบจังหวัด	๕	๒,๓๕๙,๐๐๐	
๓.	โครงการที่ใช้งบประมาณของหน่วยงาน(งบ Function)ที่ดำเนินการในภูมิภาค			
๔.	โครงการที่ใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			
๕.	โครงการที่ใช้งบประมาณของเอกชน			
รวม		๑๔	๗,๔๒๐,๐๐๐	

ข้อมูลความเสี่ยงการเกิดสถานการณ์โรคระบาดในพื้นที่ ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และข้อมูลความเสี่ยงด้านสาธารณภัยในพื้นที่

ความเสี่ยง	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ประเภทของภัย/ของโรค	ผลกระทบ	ประเภททางเลือกในการจัดการภัยพิบัติ/สถานการณ์โรคระบาดในพื้นที่	มาตรการ/วิธีลดความเสี่ยง
การเกิดโรคระบาดในพื้นที่	- สำนักงาสาธารณสุขอำเภอกุสุมาลย์ - ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์ - โรงพยาบาลกุสุมาลย์ - สถานีตำรวจภูธรกุสุมาลย์ - ปศุสัตว์อำเภอ - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่	- โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ และโรคลัมปีสกิน	- เศรษฐกิจในพื้นที่หยุดชะงัก ประชาชนไม่มีงานทำขาดรายได้ส่งผลทำให้คุณภาพชีวิตของครัวเรือนลดลงต้องใช้จ่ายกันอย่างประหยัด สาเหตุเพราะรายได้ลดลงแต่รายจ่ายเท่าเดิมอาชีพค้าขายไม่สามารถทำการค้าขายได้เนื่องจากไม่มีผู้มาจับจ่าย - เกษตรกรผู้เลี้ยงวัวได้รับผลกระทบจากโรคลัมปีสกินเนื่องจากวัวที่เลี้ยงไว้ป่วยและล้มตายเป็นจำนวนมากเนื่องจากแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว	- ควรรักษาระยะห่าง - หลีกเลี่ยงไปในพื้นที่ที่เสี่ยง - กักตัวอยู่ที่บ้าน หลีกเลี่ยงการพบปะผู้คน - สวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งก่อนออกจากบ้าน หรือไปในพื้นที่ที่มีคนอยู่มาก - ควรล้างมือด้วยเจลล้างมือทุกครั้ง - โรคลัมปีสกิน เกษตรกรผู้เลี้ยงวัวจะต้องเฝ้าสังเกตอาการสัตว์เลี้ยงของตนเอง หากมีอาการให้แจ้งปศุสัตว์เข้าตรวจสอบและทำการรักษาตามอาการและให้ลงทะเบียนสัตว์ที่ติดเชื้อโรคลัมปีสกินหากวัวตายจากโรคดังกล่าวเพื่อขอรับการช่วยเหลือเยียวยาต่อไป	- ให้ความรู้เกี่ยวกับการรับมือโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า ๒๐๑๙ - เฝ้าระวังการเคลื่อนย้ายสัตว์เข้ามาในพื้นที่

ส่วนที่ ๒ บทวิเคราะห์การพัฒนา

๒.๑ การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์

๒.๑. ด้านเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ผลผลิตที่สำคัญและมีชื่อเสียง ได้แก่ ข้าวนาปี, ข้าวนาปรัง, ข้าวโพดหวาน, มะเขือเทศโรงงาน, พริก, พืชผัก สร้างรายได้ให้ประชาชนในพื้นที่

๒.๒. ด้านการเกษตร

ผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ มีการทำการเกษตรหลังฤดูเก็บเกี่ยว

๒.๓. ด้านสังคม สาธารณสุข การศึกษา

มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองมีโรงพยาบาลประจำอำเภอและโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เพียงพอต่อจำนวนประชาชนในพื้นที่

๒.๔. ด้านอุตสาหกรรม

มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายและออกมารูปแบบผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP มีการรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาที่หลากหลาย มีโรงงานแปรรูปยางพารา

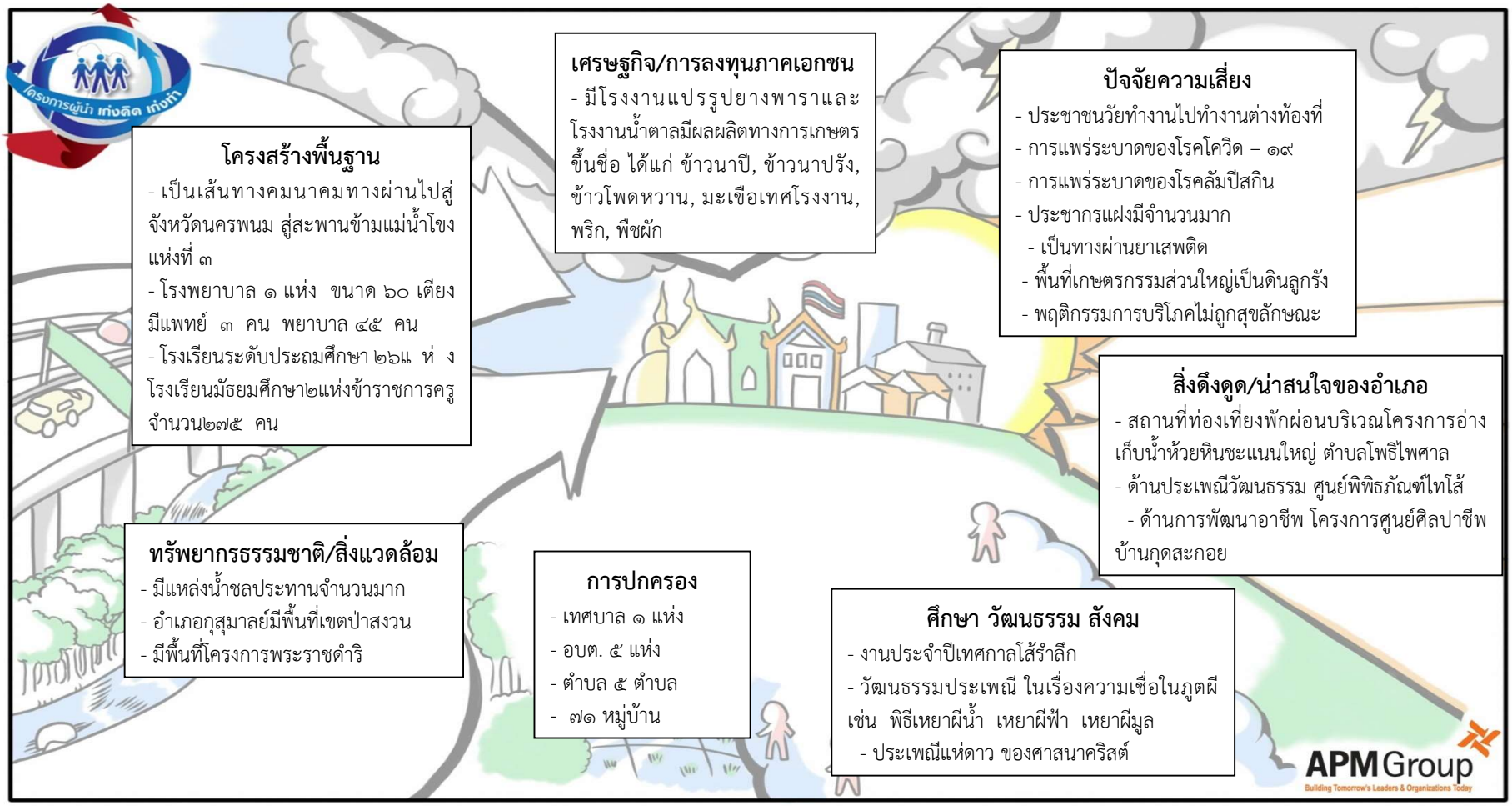
๒.๕. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ มีแหล่งน้ำและการชลประทานหลายแห่ง และพื้นที่อำเภออยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวน

๒.๖. ด้านความมั่นคง

ชุมชนมีความสงบสุข เรียบร้อยรักใคร่สามัคคีกัน ปลอดภัยในชีวิต ปัญหายาเสพติดไม่รุนแรง

ภาพรวมของบริบทอำเภอ

ตำแหน่งการพัฒนาอำเภอ (Positioning)

ตำแหน่งการพัฒนา (Positioning) ของอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร คือ

“เป็นแหล่งศึกษาทางวัฒนธรรมประเพณีไทโส้ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง”

การประเมินศักยภาพทางยุทธศาสตร์ของพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ (SWOT Analysis)

<u>การวิเคราะห์จุดแข็ง(Strength = S)</u>

ระบบการบริหาร

- มีการจัดโครงสร้างภายในที่เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจ
- โครงสร้างส่วนราชการมีการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบประชาสังคม
- มีนโยบายและแผนการพัฒนาที่ชัดเจน
- ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการบริหารงาน

ด้านบุคลากร

-บุคลากรมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ

- ส่วนราชการ ผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น มีจิตสำนึกที่ดีในการพัฒนา

ด้านชุมชนและพื้นที่

- การมีวัฒนธรรมเป็นของตนเองและการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง
- มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย
- ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการบริหารงาน
- ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายและออกมาในรูปแบบผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP
- ชุมชนมีความสงบสุขเรียบร้อยรักใคร่สามัคคีกัน
- พื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ
- มีการทำการเกษตรหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว
- มีผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ
- มีการรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาที่หลากหลาย

<u>การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness = W)</u>

ระบบบริหาร

- กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสับสน และขาดความชัดเจน

ด้านบุคลากร

- บุคลากรมีพฤติกรรมคุ้นเคยกับการทำงานแบบเดิม การปรับเปลี่ยนทัศนคติในการทำงาน และจิตสำนึกในการปฏิรูประบบราชการค่อนข้างได้ผลไม่เต็มที่

- บุคลากรในบางส่วนราชการขาดความรู้ความเข้าใจในการนำระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน

- ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ยังปรับบทบาทหน้าที่ของตนไม่ชัดเจนให้สอดคล้องกับระเบียบ หลักเกณฑ์ที่ต้องรับผิดชอบ

ด้านชุมชนและพื้นที่

- สภาพพื้นที่/ภูมิประเทศไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา เช่น คุณภาพทางกายภาพของความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- การมีพฤติกรรมในเรื่องการบริโภคไม่ครบถ้วนก่อให้เกิดปัญหาเรื่องสุขภาพพลานามัย กระทบถึงการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา
- การขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจากพื้นฐานความรู้ของประชาชนยังไม่เพียงพอ ในการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง

<u>การวิเคราะห์โอกาส (Opportunity = O)</u>

- มีโครงการพระราชดำริ
- มีศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่หลากหลาย
- ผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น ให้ความร่วมมือในการพัฒนา
- ส่วนราชการต่างๆ ในพื้นที่มีความเข้มแข็ง
- สังคมมีความตื่นตัวในการรักษาผลประโยชน์
- มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพได้
- แรงงานทางด้านการเกษตรมีความพร้อมที่จะทำงานจำนวนมาก
- ประชาชนมีอาชีพเสริมในฤดูแล้ง

<u>การวิเคราะห์อุปสรรค (Threat = T)</u>

- ประชาชนขาดความรู้ในการปรับตัวและการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการดำรงชีพและพัฒนาอาชีพ
- ประชาชนมีความยากจน ไม่มีอาชีพ มีรายได้ไม่เพียงพอ
- ความไม่แน่นอนของราคาผลผลิตทางการเกษตร
- ขาดตลาดรองรับผลผลิต
- สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อการพัฒนา
- ราษฎรมีการอพยพแรงงานออกไปทำงานต่างถิ่น
- งบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้มีความล่าช้า
- ค่านิยมในการบริโภคไม่ถูกสุขลักษณะ ทำให้มีปัญหาเรื่องสุขภาพ
- การขาดความสมดุลระหว่างภารกิจกับปัจจัยที่ใช้ในการบริหาร
- งบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้มีความล่าช้า
- สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-๑๙)
- การแพร่ระบาดโรคลัมปีสกิน ในสัตว์เลี้ยงของเกษตรกร

แผนการกำหนดก้าวย่าง ๓ ระยะ - Horizons Plan

อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

ระยะใกล้ (ปัจจุบัน) ระยะกลาง ระยะไกล

วันนี้ยังไม่รู้ ต้องหาข้อมูลเพิ่ม

หาได้โดยอาศัยงบและทรัพยากรจาก Functionsc และจังหวัด

ทำได้โดยอำเภอมีงบและทรัพยากร

		อำเภอกุสุมาลย์ เป็นแหล่งศึกษาทางวัฒนธรรมประเพณีไทโส้ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
- ขอรับงบประมาณเพื่อจัดตั้งศูนย์พัฒนาความรู้ในการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทโส้ - ขอรับงบประมาณจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ	- จัดให้มีงานประเพณีประจำปีของชนเผ่าโส้ ในระดับจังหวัด - ส่งเสริมการประกวดหมู่บ้านชุมชนสุขภาพดี ระดับจังหวัด - ส่งเสริมประกวดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ระดับจังหวัด	-บรรจุเป็นหลักสูตรการศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์จังหวัด - จังหวัดมีสุขภาพดี ห่างไกลโรคอย่างยั่งยืน - ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับจังหวัด
- อบรมให้ความรู้เรื่องวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นไทโส้ - อบรมให้ความรู้เรื่องสุขลักษณะคุณภาพชีวิต - อบรมให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	- ประกวดการดำรงชีวิตวิถีไทโส้ - ส่งเสริมการประกวดหมู่บ้านชุมชนสุขภาพดี ระดับอำเภอ - ส่งเสริมประกวดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ระดับอำเภอ	-ส่งเสริมให้บรรจุหลักสูตรประวัติศาสตร์ชนเผ่าไทโส้ในการศึกษาเรียนรู้ - อำเภอมีสุขภาพดี ห่างไกลโรคอย่างยั่งยืน - ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลยุทธศาสตร์แผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)

วิสัยทัศน์อำเภอกุสุมาลย์

“วัฒนธรรมประเพณีดั่งเดิม ส่งเสริมการศึกษา พัฒนาอาชีพเสริมรายได้ ใส่ใจสุขภาพประชาชน ผู้คนสนใจการออม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง”

พันธกิจ

๑. การอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมประเพณีดั่งเดิม
๒. การพัฒนาศักยภาพประชาชนให้มีคุณภาพ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
๓. การพัฒนาการเกษตร โครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตร พัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ เสริมสร้างพัฒนาศักยภาพให้มีทักษะ ส่งเสริมการออม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง
๔. มุ่งมั่นให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดี ได้รับการบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานตรงกลุ่มเป้าหมาย

เป้าประสงค์รวม

๑. เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อยู่สืบไป นำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
๒. เพื่อส่งเสริมการศึกษา สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต
๓. เพื่อพัฒนาคุณภาพและผลผลิตทางการเกษตร และอุตสาหกรรม ให้มีคุณภาพ ประชาชนมีอาชีพมีรายได้เพียงพอ
๔. เพื่อสุขภาพอนามัยที่ดี ได้รับการบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน

ประเด็นการพัฒนาอำเภอ

๑. ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๑ การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๒. ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๒ การพัฒนาการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว
๓. ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๓ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี
๔. ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๔ การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการอย่างสมดุลและยั่งยืน
๕. ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๕ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลและความมั่นคง

ประเด็นการพัฒนาอำเภอ ที่ ๑ การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัดร้อยละ	ค่าเป้าหมาย					แนวทางการพัฒนา
		พ.ศ.๒๕๖๑	พ.ศ. ๒๕๖๒	พ.ศ. ๒๕๖๓	พ.ศ. ๒๕๖๔	พ.ศ. ๒๕๖๕	
๑.การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรสู่ความมั่นคงและยั่งยืน	๑.ถนนที่ได้รับการพัฒนาเพื่อใช้ในการขนส่งผลผลิตทางการเกษตร	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในด้านคุณภาพและปริมาณ
	๒. แหล่งน้ำที่ได้รับการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการเกษตร	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	
	๓.กลุ่มอาชีพทางการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริม	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	

ประเด็นการพัฒนาอำเภอ ที่ ๒ การพัฒนาการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัดร้อยละ	ค่าเป้าหมาย					แนวทางการพัฒนา
		พ.ศ.๒๕๖๑	พ.ศ. ๒๕๖๒	พ.ศ. ๒๕๖๓	พ.ศ. ๒๕๖๔	พ.ศ. ๒๕๖๕	
๑. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้รับความสะดวกจากโครงสร้างพื้นฐาน สามารถนำไปสู่การแข่งขันได้	วัดจากจำนวนประชานชนที่ได้รับความการอำนวยสะดวกเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	ก่อสร้างปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน
๒. ยกระดับการแข่งขันในภูมิภาคให้มีความเข้มแข็งมากกว่าอำเภอใกล้เคียงร่วมถึงจังหวัดข้างเคียงได้	วัดจากจำนวนประชาชนที่มีรายได้เพิ่มมากขึ้นร้อยละ ๒๐	๒๐	๒๐	๒๐	๒๐	๒๐	ส่งเสริมการให้ความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น

ประเด็นการพัฒนาอำเภอ ที่ ๓ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัดร้อยละ	ค่าเป้าหมาย					แนวทางการพัฒนา
		พ.ศ.๒๕๖๑	พ.ศ. ๒๕๖๒	พ.ศ. ๒๕๖๓	พ.ศ. ๒๕๖๔	พ.ศ. ๒๕๖๕	
๑. มีการพัฒนาส่งเสริมการประกอบอาชีพกลุ่มอาชีพ ทั้งทางด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม	ร้อยละของประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	ส่งเสริมการผลิตสิ้นค้าให้มีคุณภาพมากขึ้น
๒. มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ้นค้าให้ได้มาตรฐาน และสามารถจำหน่ายผลผลิตได้มากขึ้น	จำนวนการส่งออกสินค้าส่งตลาดกลางมากขึ้นร้อยละ ๖๐	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	ส่งเสริมการผลิตสินค้าและการหาแหล่งตลาดรองรับการผลิต
๓. ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดี	จำนวนลดลงของประชาชนที่เข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลและ รพ.สต.	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	การรณรงค์และส่งเสริมให้ความรู้เรื่องสุขอนามัย
๔. ประชาชนเข้าถึงการรักษาสุขภาพอนามัยที่ได้มาตรฐานมากขึ้น	จำนวนการให้บริการของโรงพยาบาลและรพ.สต. ที่มีความรวดเร็ว และมีคุณภาพมากขึ้น	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	จัดทำหลักประกันสุขภาพในพื้นที่
๕. การรณรงค์ควบคุมป้องกันโรคติดต่อต่างๆ ให้สามารถควบคุมได้	จำนวนการเกิดของโรคติดต่อลดลง	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	มีการรณรงค์ให้ความรู้ การควบคุมและป้องกันโรคติดต่อในสถานที่ราชการ โรงเรียน และชุมชน อย่างต่อเนื่อง

ประเด็นการพัฒนาอำเภอ ที่ ๔ การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการอย่างสมดุลและยั่งยืน

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัดร้อยละ	ค่าเป้าหมาย					แนวทางการพัฒนา
		พ.ศ.๒๕๖๑	พ.ศ.๒๕๖๒	พ.ศ.๒๕๖๓	พ.ศ.๒๕๖๔	พ.ศ.๒๕๖๕	
๑. หมู่บ้าน/ชุมชน มีการจัดการบริหารขยะในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี	จำนวนหมู่บ้าน/ชุมชนร่วมดำเนินการโครงการธนาคารขยะ	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน
๒. มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าชุมชนให้มีความอุดมสมบูรณ์และส่งเสริมการสนับสนุนการปลูกป่าไม้เศรษฐกิจชุมชน	มีการจัดกิจกรรมดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	

ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๕ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลและความมั่นคง

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัดร้อยละ	ค่าเป้าหมาย					แนวทางการพัฒนา
		พ.ศ.๒๕๖๑	พ.ศ. ๒๕๖๒	พ.ศ. ๒๕๖๓	พ.ศ. ๒๕๖๔	พ.ศ. ๒๕๖๕	
๑. ประชาชนมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต	ร้อยละของการเกิดอาชญากรรมและอุบัติเหตุลดลง	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	มีการก่อสร้างสิ่งป้องกันเหตุ และการจัดบุคลากรเพื่อป้องกันเหตุอันตรายในพื้นที่
๒. การช่วยเหลือผู้ประสบ ภัยทางธรรมชาติและอุบัติเหตุอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ	จำนวนการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางธรรมชาติและอุบัติเหตุลดลงและการช่วยเหลือรวดเร็วขึ้นไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	๕๐	พัฒนาระบบการบริการด้านการกู้ชีพและการกู้ภัย

ส่วนที่ ๔ โครงการภายใต้ประเด็นการพัฒนา ประกอบด้วย

ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๑ การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บัญชีรายการ ชุดโครงการ	งบประมาณดำเนินการ					แหล่งที่มาของงบประมาณ	ยุทธศาสตร์ชาติ	หน่วยดำเนินงาน
	พ.ศ.๒๕๖๑	พ.ศ.๒๕๖๒	พ.ศ.๒๕๖๓	พ.ศ.๒๕๖๔	พ.ศ.๒๕๖๕			
แนวทางการพัฒนา เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในด้านคุณภาพและปริมาณ								
แผนงานที่ ๑ .การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรสู่ความมั่นคงและยั่งยืน								
๑.๑ โครงการสร้างความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				๕๘,๗๐๐	๕๘,๗๐๐	๒	๔	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกุสุมาลย์
๑.๒ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนเพื่อเกษตรกรและแหล่งสินเชื่อภาครัฐเพื่อการเข้าถึงแหล่งทุน				๓๔,๔๐๐	๓๔,๔๐๐	๒	๔	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกุสุมาลย์
๑.๓ โครงการส่งเสริมการพัฒนากลไกและโครงสร้างดูดซับมูลค่าทางเศรษฐกิจ				๒,๕๐๐	๒,๕๐๐	๒	๔	สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกุสุมาลย์

ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๒ การพัฒนาการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว

บัญชีรายการ ชุดโครงการ	งบประมาณดำเนินการ					แหล่งที่มาของงบประมาณ	ยุทธศาสตร์ชาติ	หน่วยดำเนินงาน
	พ.ศ.๒๕๖๑	พ.ศ.๒๕๖๒	พ.ศ.๒๕๖๓	พ.ศ.๒๕๖๔	พ.ศ.๒๕๖๕			
แนวทางการพัฒนา ก่อสร้าง ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน								
แผนงานที่ ๑ .การสร้างขีดความสามารถในการค้า การลงทุน								
๑.โครงการก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซมเส้นทางคนนาคมเพื่อการเกษตร มีกิจกรรมจำนวน ๑๔ กิจกรรม ดังนี้								
๑.๑ ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กสาย บ้านกุงศรี ม.๑ – บ้านหนองปลาตอง ขนาดกว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๙๕๐ เมตร หนาเฉลี่ย ๐.๑๕ เมตร หรือมีพื้นที่ผิวจราจรไม่น้อยกว่า ๓,๘๐๐ ตารางเมตร พร้อมลูกรังไหล่ทางข้างละ ๐.๕๐ เมตร					๒,๑๙๙,๘๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
๑.๒ ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก บ้านนาเพียงเก่า ม.๒ ขนาดกว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๙๕๐ หนาเฉลี่ย ๐.๑๕ เมตร หรือมีพื้นที่ผิวจราจรไม่น้อยกว่า ๓,๘๐๐ พร้อมลูกรังไหล่ทางข้างละ ๐.๕๐ เมตร					๒,๑๙๙,๘๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
๑.๓ ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก บ้านนาเพียงเก่า ม.๒ ขนาดกว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๙๕๐ เมตร หนาเฉลี่ย ๐.๑๕ เมตร หรือมีพื้นที่ผิวจราจรไม่น้อยกว่า ๓,๘๐๐ ตารางเมตร พร้อมลูกรังไหล่ทางข้างละ๐.๕๐ เมตร					๒,๑๙๙,๘๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
๑.๔ ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก บ้านนาเพียงใหม่ ม.๔ – บ้านนาเพียงเก่า ม.๒ ขนาดกว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๙๕๐ เมตร หนาเฉลี่ย ๐.๑๕ เมตร หรือมีพื้นที่ผิวจราจรไม่น้อยกว่า ๓,๘๐๐ ตารางเมตร พร้อมลูกรังไหล่ทางข้างละ ๐.๕๐ เมตร					๒,๑๙๙,๘๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์

๑.๕ ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กบ้านซ่งเต่า ม.๖ บ้านศรีคงคำ ขนาดกว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๙๕๐ เมตร หนาเฉลี่ย ๐.๑๕ เมตร หรือมีพื้นที่ผิวจราจรไม่น้อยกว่า ๓,๘๐๐ ตารางเมตร พร้อมลูกรังไหล่ทางข้างละ ๐.๕๐ เมตร					๒,๑๙๙,๘๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
๑.๖ ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก บ้านหนองปลาตอง ม.๗ ขนาดกว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๒๐๐ เมตรหนาเฉลี่ย ๐.๑๕ เมตร หรือมีพื้นที่ผิวจราจรไม่น้อยกว่า ๘๐๐ ตารางเมตร พร้อมลูกรังไหล่ทางข้างละ ๐.๕๐ เมตร					๔๖๖,๖๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
๑.๗ ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก บ้านหนองปลาตอง ม.๗ ขนาดกว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๓๐๐ เมตร หนาเฉลี่ย ๐.๑๕ เมตร หรือมีพื้นที่ผิวจราจรไม่น้อยกว่า ๑,๒๐๐ ตารางเมตร พร้อมลูกรังไหล่ทางข้างละ ๐.๕๐ เมตร					๗๐๒,๐๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
๑.๘ ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก บ้านกุงศรี ม.๙ ขนาดกว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๙๕๐ เมตร หนาเฉลี่ย ๐.๑๕ เมตร หรือมีพื้นที่ผิวจราจรไม่น้อยกว่า ๓,๘๐๐ ตารางเมตร พร้อมลูกรังไหล่ทางข้างละ ๐.๕๐ เมตร					๒,๑๙๙,๘๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
๑.๙ ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กบ้านนาเพียงใหม่ ม.๑๑ ขนาดกว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๙๕๐ เมตร หนาเฉลี่ย ๐.๑๕ เมตร หรือมีพื้นที่ผิวจราจรไม่น้อยกว่า ๓,๘๐๐ ตารางเมตร พร้อมลูกรังไหล่ทางข้างละ ๐.๕๐ เมตร					๒,๑๙๙,๘๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
๑.๑๐ ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก บ้านนาเพียงใหม่ ม.๑๑ ขนาดกว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๙๕๐ หนาเฉลี่ย ๐.๑๕ เมตร หรือมีพื้นที่ผิวจราจรไม่น้อยกว่า ๓,๘๐๐ ตารางเมตร พร้อมลูกรังไหล่ทางข้างละ ๐.๕๐ เมตร					๒,๑๙๙,๘๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์

๑.๑๑ ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก บ้านโคกอ่างทอง ม.๑๒ ขนาดกว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๑๕๐ เมตร หนาเฉลี่ย ๐.๑๕ เมตร หรือมีพื้นที่ผิวจราจรไม่น้อยกว่า ๖๐๐ ตารางเมตร พร้อมลูกรังไหล่ทางข้างละ ๐.๕๐ เมตร					๓๔๕,๗๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
๑.๑๒ ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก บ้านโคกอ่างทอง ม.๑๒ ขนาดกว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๑๕๐ เมตร หนาเฉลี่ย ๐.๑๕ เมตร หรือมีพื้นที่ผิวจราจรไม่น้อยกว่า ๖๐๐ ตารางเมตร พร้อมลูกรังไหล่ทางข้างละ ๐.๕๐ เมตร					๓๔๕,๗๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
๑.๑๓ ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก สายบ้านโคกอ่างทอง ม.๑๒ ขนาดกว้าง ๔.๐๐ เมตร ยาว ๕๐๐ เมตร หนาเฉลี่ย ๐.๑๕ เมตร หรือมีพื้นที่ผิวจราจรไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ ตารางเมตร พร้อมลูกรังไหล่ทางข้างละ ๐.๕๐ เมตร					๑,๑๖๑,๙๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
๑.๑๔ ปรับปรุงถนนลูกรัง ถนนบ้านโคกสะอาด ม.๔ ต.อุ่มจาน – บ้านบ่อพังแคน ขนาดกว้าง ๕ เมตร ยาว ๑,๙๕๐ เมตร หนาเฉลี่ย ๐.๒๐ เมตร ตามสภาพพื้นที่ วางท่อลอด ๓ ⃠ ๐.๔๐ เมตร จำนวน ๖ แถว พร้อมยาแนวรอยต่อท่อ					๔๗๐,๐๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์

ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๓ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี

บัญชีรายการ ชุดโครงการ	งบประมาณดำเนินการ					แหล่งที่มาของงบประมาณ	ยุทธศาสตร์ชาติ	หน่วยดำเนินงาน
	พ.ศ.๒๕๖๑	พ.ศ.๒๕๖๒	พ.ศ.๒๕๖๓	พ.ศ.๒๕๖๔	พ.ศ.๒๕๖๕			
แนวทางการพัฒนา จัดทำหลักประกันสุขภาพและจัดสวัสดิการในพื้นที่								
แผนงานที่ ๑ .ประชาชนเข้าถึงการรักษาสุขภาพอนามัยที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น								
๑.๑ โครงการสมทบกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น				๑๕๐,๐๐๐	๑๕๐,๐๐๐	๓	๔	อบต.อุ่มจาน
๑.๒ โครงการจัดหาวัสดุวิทยาศาสตร์หรือการแพทย์				๒๐๐,๐๐๐	๒๐๐,๐๐๐	๓	๔	อบต.อุ่มจาน
๑.๓ โครงการสร้างหลักประกันรายได้ให้แก้ผู้สูงอายุ				๘,๗๐๐,๐๐๐	๘,๗๐๐,๐๐๐	๓	๔	อบต.อุ่มจาน
๑.๔ โครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อช่วยเพื่อน				๕๐,๐๐๐	๕๐,๐๐๐	๓	๔	อบต.อุ่มจาน

ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๔ การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการอย่างสมดุลและยั่งยืน

บัญชีรายการ ชุดโครงการ	งบประมาณดำเนินการ					แหล่งที่มาของงบประมาณ	ยุทธศาสตร์ชาติ	หน่วยดำเนินงาน
	พ.ศ.๒๕๖๑	พ.ศ.๒๕๖๒	พ.ศ.๒๕๖๓	พ.ศ.๒๕๖๔	พ.ศ.๒๕๖๕			
แนวทางการพัฒนา เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน								
แผนงานที่ ๑ . การเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการน้ำภาคการเกษตร								
๑.๑ ขุดลอกลำห้วยซ่งแข้ บ้านาเพียงเก่าหมู่ที่ ๒ ต.นาเพียง อ.กุสุมาลย์ จ.สกลนคร ขนาดกว้าง ๖ เมตร ปากล่างกว้าง ๒ เมตร ลึกเฉลี่ย ๓ เมตร ยาว ๑,๒๕๐ เมตร หรือปริมาณดินขุดไม่น้อยกว่า ๑๐,๘๗๕ ลูกบาศก์เมตร					๔๙๙,๐๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
๑.๒ ขุดลอกหนองขี้นก บ้านนาเพียงใหม่ หมู่ที่ ๑๐ ต.นาเพียง อ.กุสุมาลย์ จ.สกลนคร ขุดลอก ปากกว้าง ๑๓ เมตร ปากล่างกว้าง ๘ เมตร ลึกเฉลี่ย ๒.๕๐ เมตร ยาว ๒๕๐ เมตร หรือปริมาณดินขุดไม่น้อยกว่า ๑๒,๗๓๐ ลูกบาศก์เมตร งบประมาณ ๔๙๑,๐๐๐ บาท					๔๙๑,๐๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
๑.๓ ขุดลอกลำห้วยส้มโฮง บ้านนาเพียงใหม่ หมู่ที่ ๑๑ – บ้านโคกอ่างทอง หมู่ที่ ๑๒ ขุดลอก ปากกว้าง ๖ เมตร ปากล่างกว้าง ๒ เมตร ลึกเฉลี่ย ๓ เมตร ยาว ๑,๒๕๐ เมตร หรือปริมาณดินขุดไม่น้อยกว่า ๑๐,๘๗๕ ลูกบาศก์เมตร งบประมาณ ๔๙๙,๐๐๐ บาท					๔๙๙,๐๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์
๑.๔ ขุดลอกลำห้วยขมาน บ้านนาเพียงเก่า หมู่ที่ ๒ ขุดลอก ปากกว้าง ๖ เมตร ปากล่างกว้าง ๒ เมตา ลึกเฉลี่ย ๓ เมตร ยาว ๑,๒๐๐ เมตร หรือปริมาณดินขุดไม่น้อยกว่า ๑๐,๘๐๐ ลูกบาศก์เมตร งบประมาณ ๔๙๙,๗๐๐ บาท					๔๙๙,๗๐๐	๑	๒	ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์

ประเด็นการพัฒนาอำเภอที่ ๕ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลและความมั่นคง

บัญชีรายการ ชุดโครงการ	งบประมาณดำเนินการ					แหล่งที่มาของงบประมาณ	ยุทธศาสตร์ชาติ	หน่วยดำเนินงาน
	พ.ศ.๒๕๖๑	พ.ศ.๒๕๖๒	พ.ศ.๒๕๖๓	พ.ศ.๒๕๖๔	พ.ศ.๒๕๖๕			
แนวทางการพัฒนา พัฒนาระบบการบริการด้านการกู้ชีพและการกู้ภัย								
แผนงานที่ ๑ .พัฒนาขีดความสามารถในด้านการกู้ชีพและกู้ภัย								
๑ โครงการวางระบบการให้บริการกู้ชีพ				๕๐๐,๐๐๐	๕๐๐,๐๐๐	๓	๔	อบต.อุ่มจาน

แผนส่งเสริมคุณธรรมอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร

เป้าหมายคุณธรรม	ชื่อโครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย โครงการจำนวนเท่าไหร่	วันที่/ ระยะเวลาดำเนินการ	งบประมาณ (บาท) แหล่งงบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ	ผลที่ได้รับ
ปัญหาที่อยากแก้							
๑. ปัญหาขยะในเขตพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์	รณรงค์และคัดแยกขยะในหน่วยงานราชการและในพื้นที่อำเภอ	๑.ลดปริมาณขยะ ๒.สร้างรายได้จากการคัดแยกขยะ	ทุกหน่วยงานราชการภายในอำเภอและทุกครัวเรือนในเขตพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์	ปีงบประมาณ ๒๕๖๔	๑.ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์ ๒.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกแห่ง	๑.ข้าราชการทุกคน ๒.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกแห่ง ๓.กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ๔.จิตอาสา	พื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ปริมาณขยะลดลงและมีรายได้จากการจำหน่ายขยะที่คัดแยก
๒.ลดปัญหาอบายมุขในพื้นที่	๑.ออกตรวจจัดระเบียบการลดอบายมุขในชุมชน ๒.ประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวของหมู่บ้านลดการดื่มสุราในงานศพและงานบุญประเพณี	๑.เพื่อรักษาความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินและรักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่ราษฎร ๒.ลดการเกิดปัญหาอาชญากรรม	หมู่บ้านทุกแห่ง	ปีงบประมาณ ๒๕๖๔	๑.สถานีตำรวจภูธรกุสุมาลย์ ๒.ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์ ๓.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกแห่ง	๑.สถานีตำรวจภูธรกุสุมาลย์ ๒.ปกครองอำเภอกุสุมาลย์ ๓.ผู้นำชุมชน	๑.ชุมชนและหมู่บ้านมีความสงบเรียบร้อย ๒.ปัญหายาเสพติดลดลง
๓.รณรงค์สร้างจิตสำนึกให้ประชาชน รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี	รณรงค์สร้างจิตสำนึกให้ราษฎรในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ในท้องถิ่นของตนเอง	๑.สืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ๒.เป็นการทำนุบำรุงศาสนา	หมู่บ้านทุกแห่ง	ปีงบประมาณ ๒๕๖๔	๑.ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์ ๒.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกแห่ง	๑.ข้าราชการทุกคน ๒.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทุกแห่ง ๓.กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ทุกหมู่บ้านมีการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีในท้องถิ่นของตนเอง

ส่วนที่ ๕
โครงการภายในประเด็นยุทธศาสตร์

อำเภอกุสุมาลย์ ได้พิจารณาบูรณาการและประสานเชื่อมโยงการพัฒนาในระดับพื้นที่และทำแผนความต้องการของประชาชน โดยจัดทำประเภทปัญหาในพื้นที่ออกเป็น ประเภท และโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข สรุปได้ดังนี้

แผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. ๒๕๖๓

๑. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๓ โครงการ

๒. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว จำนวน ๑๔ โครงการ

๓. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี รายได้ จำนวน ๔ โครงการ

๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการอย่างสมดุลและยั่งยืน จำนวน ๔ โครงการ

๕. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลและความมั่นคง จำนวน ๑ โครงการ

ภาคผนวก

คำสั่งจังหวัดสกลนคร

ที่ ๒๓๔๑/๒๕๖๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ (ก.บ.อ.) อำเภอกุสุมาลย์

****

ด้วยยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ กำหนดให้ภาครัฐบริหารงานแบบบูรณาการ โดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายและเชื่อมโยงการพัฒนาในทุกระดับ ทุกประเด็น ทุกภารกิจ ทุกพื้นที่ เพื่อบูรณาการในการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่หมู่บ้าน ชุมชน ตำบล และ อำเภอ ให้เกิดความเชื่อมโยงสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด ภาค และประเทศ เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่า นำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ประกอบกับกระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. ๒๕๖๒

ดังนั้น เพื่อให้การบริหารงานระดับอำเภอ เป็นไปในแนวทางการบริหารงานเชิงบูรณาการที่มีสมรรถนะ ในการนำยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล และแผนพัฒนาจังหวัดไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และเป็นไปตามแนวทางปฏิบัติรองรับตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. ๒๕๖๒ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๔ และ มาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ (ก.บ.อ.) อำเภอกุสุมาลย์ โดยมีองค์ประกอบ หน้าที่และอำนาจ ดังนี้

๑. <u>องค์ประกอบ</u> ประกอบด้วย

๑.๑ นายอำเภอกุสุมาลย์	ประธานกรรมการ
๑.๒ ปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายบริหารงานปกครองอำเภอกุสุมาลย์	รองประธานกรรมการ
๑.๓ ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรกุสุมาลย์	กรรมการ
๑.๔ พัฒนาการอำเภอกุสุมาลย์	กรรมการ
๑.๕ ท้องถิ่นอำเภอกุสุมาลย์	กรรมการ
๑.๖ เกษตรอำเภอกุสุมาลย์	กรรมการ
๑.๗ สาธารณสุขอำเภอกุสุมาลย์	กรรมการ
๑.๘ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลกุสุมาลย์	กรรมการ
๑.๙ ปศุสัตว์อำเภอกุสุมาลย์	กรรมการ

/๑.๑๐ สรรพากร...

๑.๑๐ สรรพากรพื้นที่ สาขากุสุมาลย์ กรรมการ
๑.๑๑ เจ้าพนักงานที่ดินหัวหน้าส่วนแยกกุสุมาลย์ กรรมการ
๑.๑๒ ผู้จัดการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสกลนคร สาขากุสุมาลย์ กรรมการ
๑.๑๓ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกุสุมาลย์ กรรมการ
๑.๑๔ ผู้อำนวยการโรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม กรรมการ
๑.๑๕ ประธานศูนย์อำนวยการเครือข่ายกุสุมาลย์ ๑ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑ กรรมการ
๑.๑๖ ประธานศูนย์อำนวยการเครือข่ายกุสุมาลย์ ๒ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต ๑ กรรมการ
๑.๑๗ นายกเทศมนตรีตำบลกุสุมาลย์ กรรมการ
๑.๑๘ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกุสุมาลย์ กรรมการ
๑.๑๙ นายบุญส่ง ทิ้งชั่ว ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการ
๑.๒๐ นายวิทยา กิติศรีวรพันธุ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการ
๑.๒๑ ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบสำนักงานอำเภออำเภอกุสุมาลย์ กรรมการและเลขานุการ
๑.๒๒ ข้าราชการ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร ที่ท้องถิ่นจังหวัดสกลนครมอบหมาย จำนวน ๑ คน กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑.๒๓ นายอาทิตย์ คำศรี นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอกุสุมาลย์ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. <u>หน้าที่และอำนาจ</u> ของ ก.บ.อ. อำเภอกุสุมาลย์ มีดังนี้

๒.๑ วางแนวทางปฏิบัติและอำนวยการการบริหารงานแบบบูรณาการในอำเภอ รวมทั้งกำหนดกรอบแนวทางปฏิบัติในการประสานแผนพัฒนาพื้นที่ของภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่อำเภอให้เป็นไปตามหลักการนโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ จัดทำแผนพัฒนาอำเภอและแผนความต้องการระดับอำเภอ โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาอำเภอ การประสานและรวบรวมข้อมูลจากปัญหาและความต้องการของประชาชนแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาของส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นที่ดำเนินการในพื้นที่อำเภอ

๒.๓ จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีของอำเภอ โดยรวบรวมโครงการหรือกิจกรรมของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ต้องดำเนินการในพื้นที่อำเภอ และรายงานให้คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) จังหวัดสกลนคร ทราบ

/๒.๔ ประสาน...

๒.๔ ประสานกับทุกภาคส่วนในพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำแผนพัฒนาอำเภอไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง กำกับ ติดตามผล และให้คำแนะนำหน่วยงานต่างๆ ที่ดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ระดับอำเภอในด้านต่างๆ เพื่อการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาในพื้นที่อย่างยั่งยืน

๒.๕ ตรวจสอบความซ้ำซ้อนของแผนงานหรือโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินการในพื้นที่อำเภอ หากตรวจพบซ้ำซ้อนของแผนงานหรือโครงการ ให้ ก.บ.อ. อำเภอกุสุมาลย์เร่งแจ้งข้อเท็จจริง พร้อมทั้ง เสนอความเห็นประกอบไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

๒.๖ ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.บ.จ.) จังหวัดสกลนคร มอบหมาย

๒.๗ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่ ก.บ.อ. อำเภอกุสุมาลย์ มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(นายณณต์สิทธิ์ ไพศาลธนวัฒน์)
ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร

รายงานการประชุมหัวหน้าส่วนราชการ
ครั้งที่ ๔/๒๕๖๔
ประจำเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔
วันศุกร์ที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๓.๓๐ น.
ณ ห้องประชุมอำเภอกุสุมาลย์ ชั้น ๒
****

ผู้มาประชุม

๑. พันจ่าอากาศเอก พูนสุข ทะแพงพันธ์	นายอำเภอกุสุมาลย์ ประธาน
๒. นายภูมิชัย วิเศษสา	ปลัดอาวุโส
๓.นายจักรพงศ์ พลโลก	ปลัดอำเภอ
๔. นางสาวสายสมร บุญเทียม	เจ้าหน้าที่ปกครอง
๕. นายธีรสิทธ เป็นพร้อม	หัวหน้าที่ดินส่วนแยกกุสุมาลย์
๖. นายชาติชาย ยศทอง	สรรพากรอำเภอกุสุมาลย์
๗.นายพูลธวรรธน์ ภัทรธำรงกุล	สาธารณสุขอำเภอกุสุมาลย์
๘.นางจันทิรา นัดทะยาย	พัฒนาการอำเภอกุสุมาลย์
๙.จ.ส.อ.ยุทธภูมิ คูณสุข	เสมียนสัสดีอำเภอกุสุมาลย์
๑๐.นายจิรายุส กฤษะกะลัศ	ผจก.ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคกุสุมาลย์
๑๑. นางสาวกิติพร เขจรศาสตร์	แทนหัวหน้าท้องถิ่นอำเภอ
๑๒. นายสนอง ศรีธรรมา	ผอ.โรงเรียนบ้านอีกุด
๑๓. นายนภา ศรีนวล	ผู้จัดการ ธกส.กุสุมาลย์
๑๔. นายเจริญ จิระชีวะนันท์	ปศุสัตว์อำเภอกุสุมาลย์
๑๕. นายทองพัตร มีแสวง	หัวหน้าเกษตรอำเภอกุสุมาลย์
๑๖. นางสาวสุรีรัตน์ ลีทอง	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน (เกษตร)
๑๗. นางสาวจิราพรรณไชยโคตร	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
๑๘. นายทองคำ วรสาร	ผอ.โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม
๑๙. นายวิรีน บุญหงส์	ผอ.โรงเรียนบ้านอุ่มจาน
๒๐. ว่าที่ ร.ต.สมหมาย ชาญรอบรู้	ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารออมสิม
๒๑. นายนพรัตน์ ชัยโคตร	รองนายกนาเพียง
๒๒. นายปิยะบุตร โคตรตีหวี	เลขาฯนายก อบต.นาเพียง
๒๓. จ.ส.อ.ทรงศักดิ์ โรจน	หน.ศูนย์ศิลปชีพบ้านกุดสะกอย
๒๔.นายสง่า สมเภา	กำนันตำบลกุสุมาลย์
๒๕. นางสาววรพรรณ มงเขต	ปลัดเทศบาลกุสุมาลย์
๒๖. นางแตงไทย ฮุยพิทักษ์	รองนายก อบต.กุสุมาลย์
๒๗. นายสุริยา โพธิ์ศรี	รองปลัด อบต.กุสุมาลย์

ระเบียบวาระการประชุมหัวหน้าส่วนราชการ
ครั้งที่ ๕/ ๒๕๖๔
ประจำเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔
วันศุกร์ที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๓.๓๐ น.
ณห้องประชุมอำเภอกุสุมาลย์ ชั้น ๒
****

ก่อนเข้าระเบียบวาระการประชุมฯ

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

๑.๑เรื่องบรรจุ แต่งตั้ง ข้าราชการ(ย้ายมา)

๑. ด้วยกรมส่งเสริมการเกษตร ได้มีคำสั่งย้าย นางสาวสุรีรัตน์ สีทอง ตำแหน่ง เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน ตำแหน่งเลขที่ ๔๒๔๒ สำนักงานเกษตรอำเภอนาทม จังหวัดนครพนม มาดำรงตำแหน่ง เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน ตำแหน่งเลขที่ ๘๗๘๑ สำนักงานเกษตรอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร เพื่อปฏิบัติราชการตามคำสั่งฯ ตั้งแต่วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๔

๒.ด้วยกรมส่งเสริมการเกษตร ได้มีคำสั่งบรรจุและแต่งตั้งผู้สอบแข่งขันได้เข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร รายนางสาวจิราพรรณ ไชยโคตรตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ ตำแหน่งเลขที่ ๘๗๘๕ สำนักงานเกษตรอำเภอกุสุมาลย์ โดยให้เริ่มทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการในตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๔ เป็นต้นไปบัดนี้ครบกำหนดแล้ว จังหวัดสกลนคร จึงขอส่งตัวข้าราชการไปปฏิบัติหน้าที่ราชการตามที่ได้รับบรรจุแต่งตั้ง

๑.๒ เรื่อง ขอขอบคุณในการรับบริจาคโลหิต อวัยวะและดวงตา

ตามที่ เหล่ากาชาดจังหวัดสกลนคร ร่วมกับโรงพยาบาลสกลนคร ออกหน่วยรับบริจาคโลหิต ประจำปี ๒๕๖๔ ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐-๑๒.๐๐ น. ณ หอประชุมอำเภอกุสุมาลย์**ปรากฏว่ามีผู้บริจาคโลหิต ทั้งสิ้น จำนวน ๗๑ ราย ได้โลหิต จำนวน ๒๐,๘๔๐ ซีซี**

อำเภอกุสุมาลย์ จึงขอขอบคุณหัวหน้าส่วนราชการ ทุกส่วนราชการ ที่ให้ความร่วมมือ พร้อมทั้งของรางวัลสำหรับผู้บริจาคโลหิต ประจำปี ๒๕๖๔ ในครั้งนี้ ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย อานุภาพแห่งหลวงพ่อองค์แสนและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากลโลก ได้โปรดบันดาลประทานพรให้ท่าน พร้อมบุคลากรในสังกัดประสบแต่ความสุข ความเจริญ ด้วยจตุรพิธพรชัยและสัมฤทธิ์ผลในสิ่งอันพึงปรารถนา ทุกประการ

ระเบียบวาระที่ ๒รับรองรายงานการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๔ วันศุกร์ที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๔
มติที่ประชุม รับรอง

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบและปฏิบัติ

/๓.๑ ที่ทำการ...

๓.๑ <u>ที่ทำการปกครองอำเภอกุสุมาลย์</u>

๓.๑.๑เรื่อง การขอทราบข้อมูลทะเบียนราษฎรเพื่อการอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือหน่วยงานของรัฐ

สืบเนื่องจากส่วนราชการต่าง ๆ มีการร้องขอให้สำนักทะเบียนอำเภอ “คัดแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร” เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติราชการ ซึ่งสำนักทะเบียนอำเภอไม่สามารถดำเนินการให้ได้ เนื่องจากส่วนราชการไม่ได้เป็นผู้มีส่วนได้เสียตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๖๒) ดังนั้น จึงขอแจ้งแนวทางการปฏิบัติในการขอทราบข้อมูลทะเบียนราษฎร ดังนี้

วิธีที่ ๑ขอทราบเฉพาะข้อมูลที่ต้องการใช้ประโยชน์ เช่น กรณีที่สำนักงานที่ดินจังหวัดสกลนคร ส่วนแยกกุสุมาลย์ ต้องการทราบที่อยู่บุคคล เพื่อติดต่อผู้มีสิทธิในที่ดินข้างเคียงให้มาระวังแนวเขต ก็ให้ขอทราบเฉพาะที่อยู่ของบุคคลนั้น

วิธีที่ ๒ขอทราบข้อมูลที่สำนักทะเบียนมีอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๖๒) กล่าวคือ หากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐประสงค์จะใช้ข้อมูลทะเบียนราษฎร สามารถขอให้นายทะเบียน **<u>“จัดส่งสำเนาเอกสารข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร”</u>** ซึ่งหากจะขอข้อมูลชุดนี้ ต้องถือว่าเป็นข้อมูลชั้นความลับ มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวดที่จะต้องทราบประวัติของราษฎรโดยละเอียด ข้อมูลที่ได้รับไม่ใช่การคัดแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎร

ทั้งนี้ ถึงแม้ พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ จะยังไม่มีผลบังคับใช้เป็นการทั่วไป (เลื่อนการบังคับใช้ออกไปจนถึงวันที่ ๓๑ พ.ค.๖๕ โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔) แต่ข้อมูลทะเบียนราษฎรถือเป็นความลับส่วนบุคคล หน่วยงานที่ได้รับข้อมูลไปแล้วต้องใช้เฉพาะเพื่อการอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือหน่วยงานของรัฐเท่านั้น

๓.๒ <u>วาระประชุม สำนักงานสาธารณสุขอำเภอกุสุมาลย์</u>

๓.๒.๑ สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙

๑.๑ ประเทศไทย ณ วันที่ **๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๔ เวลา ๑๑:๐๐**

	๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๔	**สะสม**
ผู้ป่วยติดเชื้อ	๕,๔๐๖ ราย	๒๔๙,๘๕๓ ราย
กำลังรักษา	๓,๓๔๓ ราย	๔๕,๔๖๘ ราย
หายแล้ว	๒,๒๕๓ ราย	๒๐๒,๒๗๑ ราย
<u>เสียชีวิต</u>	<u>๒๒</u> ราย	<u>๑,๙๓๔</u> ราย

๑.๒ จังหวัดสกลนคร ณ วันที่ **๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๔ เวลา ๑๐:๐๐น.**

	๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๔	**สะสม**
ผู้ป่วยติดเชื้อรายใหม่	๖ ราย	๒๐๓ ราย
<u>กำลังรักษา</u>รายใหม่	๖ ราย	๖๘ ราย
หายแล้ว	- ราย	๑๓๔ ราย
<u>เสียชีวิต</u>	- ราย	๒ ราย

/๑.๓ อำเภอกุสุมาลย์...

๑.๓ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ณ วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๔ เวลา ๑๑:๐๐น.

ผู้ป่วยติดเชื้อสะสม๘ ราย
-รักษาหาย ๓ ราย (ต.โพธิไพศาล ๒ราย,ต.นาเพียง ๑ ราย)
-อยู่ระหว่างกำลังรักษา ๕ ราย (ตำบลนาโพธิ์)
-รพ.กุสุมาลย์ ๔ ราย
-รพศ.สกลนคร ๑ ราย

<u>มาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด-๑๙)</u>

ตามคำสั่งจังหวัดสกลนคร ที่ ๒๙/๒๕๖๔ สรุปภารกิจที่ต้องดำเนินการเร่งด่วนเพิ่มเติมอีกช่วงนี้ จากที่ประชุมผ่าน zoom (แก้ไขเพิ่มเติม)

๑. โรงพยาบาลกุสุมาลย์ดำเนินการเก็บตัวอย่างส่งตรวจ (Swab) ตลอด๒๔ ชั่วโมง เริ่มวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๔ - ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๔

๒. ดำเนินการเคาะประตูบ้าน เพื่อติดตาม/ค้นหากลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมอีก ๒ กลุ่มที่มาตั้งแต่ ๒๕-๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๔ เพื่อนำมาทำ RT-PCR ที่ รพ.กุสุมาลย์ ดังนี้

- คนงานก่อสร้างที่มาจากต่างจังหวัดทุกจังหวัด
- แม่ค้า พนักงานทำความสะอาดโรงงาน จาก ๑๐ จังหวัด

<u>(พื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด ๖ จังหวัด</u> ดังนี้ ๑) กรุงเทพมหานคร, ๒) นนทบุรี, ๓) ปทุมธานี, ๔) สมุทรปราการ, ๕) สมุทรสาคร, ๖) นครปฐม และ**<u>พื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด ๔ จังหวัด</u>** ดังนี้ ๑) ปัตตานี, ๒) สงขลา, ๓) ยะลา และ ๔) นราธิวาส)

๓. ในระหว่างวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๔ - ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ผู้ที่มีกลุ่มอาชีพดังนี้

๓.๑ คนงานก่อสร้างที่มาจากต่างจังหวัดจากทุกจังหวัด ทำ RT-PCRทั้งหมด
๓.๒ แม่ค้า พนักงานทำความสะอาด โรงงาน ที่เดินทางมาจาก **<u>พื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด ๖ จังหวัด</u>** ดังนี้ ๑) กรุงเทพมหานคร, ๒) นนทบุรี, ๓) ปทุมธานี, ๔) สมุทรปราการ, ๕) สมุทรสาคร, ๖) นครปฐม ทำ RT-PCRทั้งหมด

๔. ส่วนผู้มาจากจังหวัด**<u>พื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด ๔ จังหวัด</u>** ดังนี้ ๑) ปัตตานี, ๒) สงขลา, ๓) ยะลา และ ๔) นราธิวาสให้รายงานตัวที่ หอประชุมที่ว่าการ อำเภอเมืองสกลนคร ทำ RT-PCR และ**<u>เข้า LQ ที่โรงแรม หนองหารดิเอลลิแกนท์</u>**

๕. ออกใบสั่งกักตัว ณ จุดแรกรับที่ รพ.กุสุมาลย์

/มาตรการป้องกัน...

๓.๒.๒ สถานการณ์โรคไข้เลือดออก ณ วันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๔

๒.๑อำเภอกุสุมาลย์ พบผู้ป่วย **จำนวน ๕๕ ราย** แบ่งออกเป็นพื้นที่ได้ดังนี้

๑) ตำบลกุสุมาลย์ **จำนวน ๑๙ คน** (หมู่ ๑= ๑ คน, หมู่ ๒= ๑๑ คน, หมู่ ๖= ๒ คน, หมู่ ๑๓= ๕ คน)

๒) ตำบลอุ่มจาน **จำนวน ๑๘ คน**(หมู่ ๑= ๓ คน, หมู่ ๙= ๖ คน, หมู่ ๑๓= ๘ คน, หมู่ ๑๗= ๑ คน)

๑. รพ.สต.บ้านแสนพัน จำนวน ๑๒ ราย

๒. รพ.สต.บ้านหนองบัวสร้าง จำนวน ๖ ราย

๓) ตำบลโพธิไพศาล**จำนวน ๑๓ ราย**(หมู่ ๓= ๑คน, หมู่ ๔= ๑ คน, หมู่ ๕= ๘ คน, หมู่ ๗= ๑ คน, หมู่ ๘= ๑ คน, หมู่ ๑๖= ๑ คน)

๑. รพ.สต.บ้านโพธิไพศาล จำนวน ๒ ราย

๒. รพ.สต.บ้านห้วยกอก จำนวน ๑๑ ราย

๔) ตำบลนาโพธิ์**จำนวน ๕ ราย**(หมู่ ๒ = ๒ คน, หมู่ ๔= ๑ คน, หมู่ ๑๑= ๑ คน, หมู่ ๑๒= ๑ คน)

๕) ตำบลนาเพียง**ยังไม่พบผู้ป่วย**

๒.๒ ค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย HI (House index) อำเภอกุสุมาลย์ ณ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๔

ค่า HI = ๐ จำนวน ๒๖ หมู่บ้าน

ค่า HI ≤ ๑๐ จำนวน ๒๗ หมู่บ้าน

ค่า HI > ๑๐ จำนวน ๑๘ หมู่บ้าน

/๓.อุบัติเหตุ...

๓.๒.๓ <u>อุบัติเหตุจราจรณ วันที่ ๓๑ มีนาคม – ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๔</u>

- ผู้บาดเจ็บ เพศชาย ๗๓ ราย เพศหญิง ๔๒ ราย รวม ๑๑๕ ราย
- แอลกอฮอล์ ไม่ใช้ ๑๐๘ ราย , ใช้ ๔๕ ราย ไม่ทราบ ๗ ราย
- ยานพาหนะ จักรยานยนต์ ๙๕ ราย รถเก๋ง/ปิคอัพ ๕ ราย จักรยาน/สามล้อ ๑๐ รายอีแต๋น/รถไถ ๔ ราย เดินเท้า ๑ ราย
- ผู้ประสบเหตุ ขับขี่ ๗๙ ราย โดยสาร ๓๕ รายเดินทางเท้า ๑ ราย

๓.๓ <u>เกษตรอำเภอกุสุมาลย์</u>

๓.๓.๑ เรื่อง วิสาหกิจชุมชนที่ขอปลูกกัญชา

ได้รับแจ้งจากกรมส่งเสริมการเกษตรว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ.๒๕๖๒ สามารถนำกัญชาไปใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์และการศึกษาวิจัยได้

๑. ขั้นตอนการขออนุญาตปลูกกัญชากับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่างๆได้ตามขั้นตอนดังนี้

๑.๑ ยื่นคำขอฯพร้อมเอกสารหลักฐานที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา หรือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดที่สถานที่ปลูกตั้งอยู่

๑.๒ ตรวจประเมินสถานที่ขออนุญาตปลูกกัญชา

๑.๓ เข้าประชุมของคณะกรรมการจังหวัดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายเพื่อให้ผู้ราชการจังหวัดพิจารณาให้ความเห็น (กรณีพื้นที่ปลูกตั้งอยู่ต่างจังหวัด)

๑.๔ เข้าที่ประชุมคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณากลั่นกรอง

๑.๕ เข้าที่ประชุมคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

๑.๖ ออกใบอนุญาต

๒. เอกสารประกอบการขออนุญาต

๒.๑ หนังสือจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

๒.๒ สำเนาทะเบียนบ้านของวิสาหกิจชุมชน (กรณีสถานที่ปลูกตั้งอยู่ที่วิสาหกิจชุมชน)

๓. เอกสารอื่นๆ

๓.๑ โครงการปลูกกัญชาเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์หรือเพื่อการศึกษาวิจัย

๓.๒ มาตรการรักษาความปลอดภัย

๓.๓ คำสั่งกำหนดรายชื่อ ผู้ที่สามารถเข้า – ออกในพื้นที่เพาะปลูกกัญชาพร้อมแนบหนังสือรับรองตนเองว่าไม่มีประวัติหรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องยาเสพติด

๓.๔ แนวทางการปฏิบัติงาน (SOP) การขนส่ง การทำลาย

๓.๕ ผลการสอบประวัติการถูกดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ดำเนินกิจการ ซึ่งตรวจสอบโดย ศูนย์ตรวจสอบประวัติบุคคลกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๓.๓.๒ การขึ้นทะเบียนเกษตรกรปี ๒๕๖๔

ได้รับแจ้งจากจังหวัดสกลนครว่า ข้อมูลทะเบียนเกษตรกรปลูกพืชทุกปีที่ผ่านมาเกินพื้นที่นาที่มีอยู่ ดังนั้นปีนี้การขึ้นทะเบียนเกษตรกรจะต้องจับพิกัดแปลงปลูกพืชเท่านั้นไม่เอาป่า ที่อยู่อาศัย สระน้ำ และถ่ายรูปคนทำนามาด้วยโดยมีเอกสารดังนี้

๑. สำเนาหน้าสมุดทะเบียนเกษตรกรที่มีรูปถ่าย (ถ่ายเก่าถ้าไม่มีสมุดทะเบียนเกษตรกรสามารถใช้ สำเนาบัตรประชาชนแทนได้)

/๒. เอกสารที่ดิน..

๒. เอกสารที่ดิน

๓. ค่าพิกัดแปลง (ค่า X,Y) พร้อมวาดแปลงปลูกพืช และถ่ายรูปคนทำนาด้วย

๔. แบบขึ้นทะเบียนเกษตรกร

๓.๔ วาระการประชุมปศุสัตว์อำเภอกุสุมาลย์

๓.๔.๑ เรื่องประชาสัมพันธ์ โรคระบาดสัตว์ (โรคลัมปี สกิน) ในโค-กระบือ LSD

๑. ประกาศเขตโรคระบาดสัตว์ (โรคลัมปี สกิน) ในโค-กระบือ LSD. ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘

๒. ประกาศกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดสกลนคร เรื่องเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัย ในพื้นที่อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร ลงพื้นที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๔มีผลย้อนหลังถึงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๔

๓. เกษตรกรที่อยู่ในข่ายที่จะได้รับการช่วยเหลือ ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๖๒ และหลักฐานที่ใช้

๓.๑ เป็นเกษตรกร ที่โค-กระบือตาย ด้วยอาการตามนิยามโรคลัมปี สกิน และเกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ก่อนวันประกาศภัย (ก่อนวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๔)

๓.๒ เกษตรกรต้องแจ้งสัตว์ป่วย/สัตว์ตาย กับเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในพื้นที่ ภายในเวลา ๑๒ ชั่วโมง หลังจากพบอาการป่วย ตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.๒๕๕๘ โดยมีหลักฐาน ผลการตรวจจากห้องปฏิบัติการกรณีสัตว์ตายด้วยโรคลัมปี สกิน หรือ ผลชันสูตรโรคสัตว์สัตว์ตายด้วยโรคลัมปี สกิน พร้อมด้วยภาพการป่วย การรักษา การตาย การกำจัดซากสัตว์ ที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

๓.๓ สำเนาการแจ้งความลงบันทึกประจำวัน สำเนาหน้าสมุดเงินฝาก ธกส.

๓.๔ ยื่นความจำนงค์ตามแบบ กษ ๐๑ ขอรับได้ที่ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอกุสุมาลย์

๓.๕ เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์บันทึกถ้อยคำ ปค.๑๔ (เกษตรกรเจ้าของสัตว์ที่ตาย, ผู้ใหญ่บ้าน , เกษตรกรบ้านใกล้เรือนเคียง ๒ รายผู้ทราบเหตุการณ์, เจ้าหน้าที่ผู้รักษาสัตว์/ตรวจโรคสัตว์/สั่งกำจัดซากที่ตาย) พร้อมสำเนาบัตรประชาชนผู้ให้ถอยคำทุกราย

ระเบียบวาระที่ ๔เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

ด้วยอำเภอกุสุมาลย์ ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕) เสร็จสิ้นแล้วนั้น ในการนี้จากการที่ตรวจสอบตามที่ได้รับแจ้งจากจังหวัดสกลนครในการพิจารณาทบทวนแผนซึ่งตรวจสอบแล้ว มีข้อมูลและรายละเอียดโครงการกิจกรรม ยังไม่เป็นไปตามปัจจุบัน จึงได้มีการทบทวน ปรับปรุงแผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี ของอำเภอกุสุมาลย์ ปี พ.ศ.๒๕๖๒ ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น จึงขอให้คณะกรรมการบริการงานอำเภอแบบบูรณาการ (กบอ.) พิจารณาเห็นชอบและประกาศใช้แผนพัฒนาอำเภอ ๕ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕ ฉบับทบทวนปี พ.ศ. ๒๕๖๔

ที่ประชุม เห็นชอบ

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่อง

-ไม่มี

ประธานปิดการประชุม

ลงชื่อ สายสมร บุญเทียม ผู้จดรายงานการประชุม
(นางสาวสายสมร บุญเทียม)

ลงชื่อ จักรพงศ์ พลโลก ผู้ตรวจรายงานการประชุม
(นายจักรพงศ์ พลโลก)

รายงานการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)

ชื่อหมู่บ้าน บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3

ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย

จังหวัดยโสธร

จัดทำโดย

กลุ่มปฏิบัติการ (กป.) 6

นางสาว วรรณี	วุฒิฤทธากุล	ตำแหน่ง	นายอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี
นางสาว ชุลีวรรณ	แสวงสุข	ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการกองมาตรฐานการจัดเก็บภาษี กรมสรรพากร
ว่าที่เรืออากาศตรี สมภพ	โชติษฐยางกูร	ตำแหน่ง	หัวหน้าสำนักงานจังหวัดพะเยา
นาย ศรี	ศรีพุทธรินทร์	ตำแหน่ง	นายอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร
นาย ชวลิต	โรจนรัตน์	ตำแหน่ง	นายอำเภอศีรีรัฐนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
นาย พรชัย	วงค์งาม	ตำแหน่ง	นายอำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ
นาย วิเชียร	บุตรศรี	ตำแหน่ง	ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสาธารณภัย ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เขต 10 ลำปาง
นาย นิพนธ์	พงศ์ขจร	ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการฝ่ายก่อสร้าง การไฟฟ้านครหลวง
นาย กฤตภพ	จันทร์ภูโดม	ตำแหน่ง	ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดสุโขทัย
นาย นิธิวุฒิ	ระวิวรรณ	ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการสำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดพังงา

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ 77

สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย

พุทธศักราช 2564

คำนำ

“กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)” เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ 77 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำบทเรียนและประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาจากพื้นที่จริงไปใช้ในการบริหารราชการและสร้างมูลค่าเพิ่ม สำหรับประสบการณ์การบริหารราชการให้แก่ผู้เข้าอบรมหลักสูตรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้กว้างขวางมากขึ้น โดยกำหนดพื้นที่การเรียนรู้จากการปฏิบัติในพื้นที่

กลุ่มปฏิบัติการที่ 6 ได้ทำการศึกษา บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร สำหรับการเรียนรู้จากการปฏิบัติในพื้นที่ โดยได้รับความร่วมมือจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนประชาชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ให้ทราบถึงปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกของบ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย ที่ส่งผลต่ออุปสรรค หรือ ความสำเร็จในการประกอบสัมมาอาชีพ ของคนในชุมชนที่ กลุ่มปฏิบัติการที่ 6 ได้เข้าไปทำการศึกษา

ท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจน ประชาชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ของบ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ที่ได้ให้ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ครั้งนี้ ทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาและ ให้ความร่วมมือใน การตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ทำการศึกษาฯ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

คณะผู้จัดทำ
นักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูงบ รุ่นที่ 77
กลุ่มปฏิบัติการที่ 6

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ 1	**กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร**	**1**
	1. การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน	1
	2. การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน	3
	3. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน	9
ส่วนที่ 2	**ประเด็นการพัฒนาของชุมชน**	**12**
	1. ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน	12
	2. สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน	33
	3. ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่างๆ ภายใต้นโยบายแต่ละด้านที่มีการดำเนินการในชุมชนเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของครัวเรือนทั่วไปและครัวเรือนยากจน	34
	4. ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน	34
	5. สรุปบทเรียนที่ได้รับในด้าน	34
	- การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	
	- การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ	
	- ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล	
ส่วนที่ 3	**การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน (ตามกรอบการเรียนรู้ฯ หน้า 4) (เลือกหัวข้อประเด็นของการพัฒนา 1-3 หัวข้อ จากหน้าที่ 5)**	**37**

ส่วนที่ 1

กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)

บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

1. การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน

ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

คำขวัญ

"สืบสานวัฒนธรรม นำเกษตรอินทรีย์ ประเพณีบุญบั้งไฟ
ลำน้ำชีใส ร่วมใจพัฒนา นำพาความพอเพียง"

วิสัยทัศน์

"ชุมชนน่าอยู่ สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง หลีกเลี่ยงสิ่งเสพติด
ปลอดมลพิษสิ่งแวดล้อมดี วิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น"

1.1 ประวัติความเป็นมา

บ้านเหล่าใหญ่ ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี พุทธศักราช 2340 ได้มีราษฎรจากบ้านธาตุน้อย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ล่องเรือมาตามลำน้ำชีเพื่อจะเดินทางไปบ้านฟ้าหยาด(อำเภอมหาชนะชัยในปัจจุบัน) และได้พากันหยุดพักผ่อนที่ท่าน้ำชี ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า "ท่าศาลา" และพากันขึ้นฝั่งมาดู พบว่าบริเวณดังกล่าวเป็นป่าใหญ่และอยู่ใกล้กับแม่น้ำชี เหมาะแก่การทำการเกษตรและตั้งบ้านเรือน เพราะอยู่ใกล้แหล่งน้ำรวมทั้งเป็นที่สูง น้ำท่วมไม่ถึง มีราษฎรอพยพมาครั้งแรกจำนวน 16 ครัวเรือน และมีการอพยพเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า "บ้านเหล่าใหญ่" คำว่า "เหล่า"แปลว่า ป่า เนื่องจากมีครัวเรือนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้มีการแบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 5 ในปี พ.ศ.2499

1.2 ที่ตั้ง อาณาเขต สภาพพื้นที่

บ้านเหล่าใหญ่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะดินเป็นดินเหนียวปนทราย เหมาะสำหรับการทำนา ปลูกพืชแหล่งน้ำธรรมชาติที่อยู่ใกล้หมู่บ้าน และเอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ แม่น้ำชี กุดน้ำนิล กุดกง มีระบบประปาในหมู่บ้าน สภาพอากาศทั่วไปมี 3 ฤดูกาล คือฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว การติดต่อคมนาคม อยู่ห่างจากอำเภอมหาชนะชัย ระยะทาง 18 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดยโสธร 45 กิโลเมตร ถนนในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีต และมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น ดังนี้

ทิศเหนือ	จดกับ บ้านยางกลาง หมู่ที่ 4 ตำบลโนนทราย
ทิศใต้	จดกับ แม่น้ำชี
ทิศตะวันออก	จดกับ บ้านหนามแท่ง หมู่ที่ 6 ตำบลม่วง
ทิศตะวันตก	จดกับ บ้านหว้าน หมู่ที่ 5 ตำบลโนนทราย

1.3 ขนาดพื้นที่

บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 พื้นที่ทั้งหมด 1,890 ไร่ พื้นที่ทำนา 1,230 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย 60 ไร่ พื้นที่สาธารณะ ประมาณ 600 ไร่

การคมนาคม

การติดต่อคมนาคม อยู่ห่างจากอำเภอมหาชนะชัย ระยะทาง 18 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดยโสธร 70.6 กิโลเมตร ถนนในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีต ลาดยางบางส่วน

1.4 ประชากร

บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร มีจำนวนครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริง ทั้งหมด 107 หลังคาเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 302 คน แยกเป็น

- ชาย จำนวน 152 คน
- หญิง จำนวน 150 คน

หมายเหตุ : จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงจากการสำรวจนี้ อาจไม่เท่ากับจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในทะเบียนบ้านได้ (ข้อมูลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับหมู่บ้าน จปฐ. ปี 2562)

1.5 วิถีชุมชน ประเพณี/วัฒนธรรม

บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบและชุมชนแห่งการเรียนรู้ ความเป็นอยู่และการทำมาหากินของชาวบ้าน เป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย พออยู่พอกิน ใช้ชีวิตแบบพอเพียง ทรัพยากรธรรมชาติ พื้นดินยังคงอุดมสมบูรณ์อยู่ สังเกตได้จากการทำนา ทั้งนาปีและนาปรัง ที่ต้องอาศัยดิน น้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ ถึงจะเจริญงอกงามและได้ผลผลิต พื้นที่ที่ติดกับแม่น้ำชีทำให้มีวิถีชุมชนแบบประมงอีกด้วย สำหรับด้านประเพณี/วัฒนธรรม ชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 100 มีการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมมาตั้งแต่สมัยโบราณ การจัดกิจกรรมบุญประเพณีต่างๆ เป็นไปตาม “ฮีตสิบสอง ครองสิบสี่”

1.6 ด้านทุนทางสังคมของชุมชน บ้านเหล่าใหญ่ จะมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ มีประสบการณ์ด้านยารักษาโรคพื้นบ้าน ด้านอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ด้านงานหัตถกรรมฝีมือ จักสาน ทอผ้า ด้านการถนอมอาหาร อยู่จำนวนหลายคน และ ได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมถึงการทำงาน การอยู่ร่วมกันในสังคม โดยได้ร่วมกันจัดเวทีประชาคม เพื่อรับทราบแนวทางการพัฒนาร่วมกัน ทำให้ครัวเรือนได้รับรู้สภาพปัญหาของหมู่บ้าน ปัญหาของครัวเรือน และร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านไปในทิศทางเดียวกัน มีคณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน หัวหน้าคุ้ม เป็นแกนนำสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน

2. การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน

บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร พื้นที่โดยรวมเป็นพื้นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การเกษตร การทำนา ทั้งนาปีและนาปรัง หลังฤดูทำนา ชาวบ้านเหล่าใหญ่มีอาชีพเสริมหลากหลาย เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว อาชีพเสริมที่ทำรายได้ เช่น เลี้ยงสัตว์ ทอเสื่อกก ปลูกพืชผัก ปลูกถั่วลิสง รับจ้างและบริการ จักรสาน ช่างปูน ช่างไม้ ช่างไฟฟ้า ช่างเชื่อมเหล็ก ค้าขาย ที่สำคัญคือการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง และการทอผ้า อีกทั้ง บ้านเหล่าใหญ่ยังมีพื้นที่ติดกับแม่น้ำชี สามารถใช้เป็นแหล่งในการหารายได้ด้านประมงของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านมีความอยู่ดีกินดี เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 ด้านสร้างความมั่นคงทางอาหาร

1) ชาวบ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง มีกิจกรรมเพื่อการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ในชีวิตประจำวัน เช่น ปลูกพืชผักสวนครัว และผลไม้ (พริก, มะเขือ, ขิง, ข่า, ตะไคร้, มะนาว, แมงลัก กระเพรา, โหระพา, สาระแหน่, กล้วย, มะม่วง ผักและผลไม้อื่น ๆ อีกมากมาย คิดเป็นร้อยละ 100 ของครัวเรือนทั้งหมด

2) การเลี้ยงไก่พื้นบ้าน, ไก่พันธุ์ไข่, เลี้ยงเป็ด, เลี้ยงกบ, เลี้ยงปลา, เลี้ยงโค-กระบือ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 80 ของครัวเรือนทั้งหมด (บางครัวเรือนอาจจะเลี้ยง 1 - 2 ชนิด หรือมากกว่านั้น)

กิจกรรมหรืออาชีพเหล่านี้ เป็นอาชีพที่สุจริต ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม สามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และลดต้นทุนให้กับครัวเรือนอีกด้วย เกิดการบริหารจัดการที่ดินอย่างคุ้มค่า ใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างเต็มที่ จากการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว ทำให้ชาวบ้านเหล่าใหญ่ ประสบผลสำเร็จในการดำเนินประกอบอาชีพเลี้ยงตน พร้อมทั้งได้เรียนรู้วิถีชีวิตและเป็นการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ในครัวเรือนและชีวิตประจำวัน และสามารถขยายผลสู่ชุมชนอื่นได้ ประกอบกับได้ ผลผลิตที่คุ้มค่า ปลอดสารพิษ พร้อมทั้งแบ่งบันผลผลิตที่ได้ให้กับครัวเรือนข้างเคียงหรือครัวเรือนอื่น ๆ ภายในชุมชน ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันที่สำคัญยังเป็นการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับครัวเรือนและชุมชนอีกด้วย

2.2 ด้านสร้างสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน

1) บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง มีการคัดแยกขยะอย่างเป็นหมวดหมู่ มีการจำกัดขยะอย่างถูกหลักวิชาการ เช่น การเผาขยะในเตา การฝังกลบขยะอย่างถูกสุขลักษณะ การทำปุ๋ยหมัก และการจัดเก็บขยะไว้เพื่อจำหน่าย เป็นต้น โดยที่บ้านเหล่าใหญ่ มีกลุ่มทำความสะอาดหมู่บ้าน ที่ทำหน้าที่การจัดเก็บขยะของชุมชนโดยใช้รถไถเดินตามเป็นพาหนะในการจัดเก็บ โดยชุมชนมีส่วนร่วมทุกครัวเรือนและสนับสนุนครัวเรือนละ 20 บาท/เดือน โดยมีการจัดเก็บทุกวันอาทิตย์ และมีการประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวของหมู่บ้านเป็นประจำ

2) ครัวเรือนทุกครัวเรือน มีการจัดระเบียบบ้านให้สะอาดถูกสุขลักษณะภายในบ้าน มีการดูแลรักษาบ้าน ปัด กวาด เช็ดถู เป็นประจำ ไม่มีฝุ่นละอองหรือหยากไย่ เครื่องเรือนเครื่องใช้ปราศจาความสกปรก (สะอาด) แม้แต่บริเวณบ้าน ได้แก่ รั้ว สนาม ทางเดินเข้าบ้านก็ต้องสะอาดร่มรื่น ไม่มีเศษขยะเศษใบไม้ร่วงอยู่ มีการปลูกผักสวนครัว ไม้ดอกไม้ประดับตามรั้วบ้าน (สวยงาม) จัดบ้านให้มีพื้นที่สะดวกสบายพอเหมาะกับจำนวนคนที่อยู่อาศัยโดยไม่แออัด มีอากาศถ่ายเทสะดวก หน้าต่างหรือช่องทางให้ลมผ่านได้แสงแดดส่องถึงมีที่ที่สำหรับให้สมาชิกทำกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมเหล่านี้จะทำทุก ๆ สัปดาห์ (สะดวก) ส่งผลให้มีจัดการทางสิ่งแวดล้อม ทำให้เอื้ออำนวยต่อสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจของสมาชิกภายในบ้าน รวมผู้มา

เยี่ยมเยือนและชุมชนโดยรอบ ทั้งนี้สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการมีสุขภาพดี รวมถึงการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการสร้างสภาพแวดล้อมในบ้าน เพื่อสนับสนุนให้สมาชิกทุกคน มีวิถีการดำรงชีวิตประจำวันอย่างถูกสุขลักษณะ และมีความสุขเมื่ออยู่บ้าน รวมทั้งการปลูกจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและชุมชน ครอบครัวต่อการกำหนดวิถีชีวิตของชุมชนหมู่บ้าน“บ้านน่าอยู่ ชุมชนน่ามอง” ทำให้ครอบครัวไทยตระหนักความสำคัญของสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเรามากที่สุดก็คือ “บ้าน” ช่วยกันปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในบ้าน และบริเวณบ้านให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ปรับปรุงพฤติกรรมอนามัยสิ่งแวดล้อมของสมาชิกทุกคนในบ้าน รวมทั้งมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการพัฒนาด้านอื่น ๆ ในสังคมอย่างต่อเนื่อง

2.3 ด้านสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

1) บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง มีการจัดร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะด้วยจิตอาสา อาสาสมัคร มีการรักษาความสะอาดภายในหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน โดยมติที่ประชุมของหมู่บ้านให้มีการพัฒนาทำความสะอาด ปรับปรุงภูมิทัศน์ รอบหมู่บ้านทุกเดือน บรรจุไว้ในแผนชุมชน โดยใช้งบประมาณของหมู่บ้าน แบ่งออกเป็นคุ้ม จำนวน 12 คุ้ม มีหัวหน้าคุ้มดูแลความเรียบร้อยของสมาชิกภายในคุ้มของตนเองการร่วมกิจกรรมการปลูกป่าชุมชน และกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านอื่น

2) บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของคนในชุมชน โดยมี อสม. เป็นแกนหลักในการส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย และได้รับการสนับสนุนจาก รพ.สต.เหล่าใหญ่ในการสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในชุมชน เช่น การสนับสนุนให้ชุมชนมีการออกกำลังกาย ในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย และได้รับการการสนับสนุนจาก รพ.สต.เหล่าใหญ่ ในการให้ความรู้ด้านสุขภาพ และการดูแลสุขภาพอนามัย ซึ่งมีการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยอยู่เป็นประจำ เช่น กิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านการป้องกันโรคไข้เลือดออก โรคพิษสุนัขบ้าน โรคเบาหวาน ความดันโลหิต เป็นต้น

2.4 การมีส่วนร่วมของประชาชนและท้องที่ท้องถิ่น

การสนับสนุนการดำเนินงานกลุ่มทำความสะอาดหมู่บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในหมู่บ้านทุกครัวเรือนๆ ละ 20 บาท/เดือน เพื่อเป็นค่าแรงในแก่ผู้ที่จัดเก็บขยะ อีกทั้งการสนับสนุนของชุมชนในการแก้ไขปัญหาขยะ ยังได้รับการสนับสนุนจากงานพิธีต่าง ๆ ในชุมชน เช่น งานศพ งานผ้าป่า เป็นต้น ปัจจุบันกลุ่มงบประมาณ 21,500 บาท

2.5 การจัดเวทีประชาคม

บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง มีการประชุมของหมู่บ้านหรือชุมชนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน โดยประชาชนผู้ร่วมแสดงความรู้ความสามารถของตนเอง รับฟังข้อมูล คำชี้แจงและเหตุผล จากทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อชุมชน แสดงความคิดเห็นในกระบวนการติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานการพัฒนาของหมู่บ้านหรือชุมชน ร่วมกับสมาชิกในหมู่บ้านอย่างเต็มใจและเต็มศักยภาพ ทั้งนี้คณะกรรมการบริหารหมู่บ้าน จะจัดประชาคมหรือการประชุม ขึ้นเพื่อการปรึกษาหารือ และเรียนรู้ร่วมกันเป็นประจำสม่ำเสมอ ทุกเดือน และตามวาระสำคัญ เร่งด่วนตามความต้องการ มากกว่า ปีละ 12 ครั้ง

2.6 ศูนย์เรียนรู้ชุมชน

บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง มีศูนย์เรียนรู้และกลุ่มองค์กรที่มีความสามารถมีความเชี่ยวชาญ สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนอย่างหลากหลาย โดยแต่ละกลุ่ม มีสถานที่ผลิตที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และมีประธานกลุ่ม หรือตัวแทนสมาชิกที่สามารถบรรยายให้ความรู้แก่สมาชิกหรือผู้ที่สนใจได้ และแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชน ประกอบด้วย

1) ฐานการเรียนรู้ด้านการลดรายจ่าย การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ การทำสวนเกษตรอินทรีย์ และ “โคก หนอง นา” ตามชม

2) ฐานการเรียนรู้การแปรรูปถั่วลิสง

3) ฐานการเรียนรู้การทำขนมเค็ก

4) ฐานการเรียนรู้การทอผ้า

ทั้งนี้ ในชุมชนบ้านเหล่าใหญ่ ยังมีปราชญ์ที่สามารถถ่ายความรู้แก่ผู้ที่สนใจที่จะศึกษาได้ ไม่ว่าจะเป็นการจักสาน การทำไม้กวาด การทอเสื่อกก กระติ๊บข้าว แปรรูปอาหาร เป็นต้น

2.7 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ โดยคนในชุมชนหรือนอกชุมชน อาทิเช่น การอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP การแปรรูปถั่วลิสง การทอผ้า การปลูกถั่วลิสงจากเกษตรอำเภอ การทำนาแปลงใหญ่ การทำเกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากอุตสาหกรรมจังหวัด เป็นต้น

2.8 กิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง มีการจัดกิจกรรมการสร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยสนับสนุนให้ทุกครัวเรือนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในครัวเรือน มีการจัดทำสื่อ ป้ายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ติดในหมู่บ้าน พร้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงสอดแทรกในฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ในหมู่บ้าน อีกทั้งยังเป็นหมู่บ้านตามโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชน ของกรมการพัฒนาชุมชน ในปี 2560 และ 2561 ได้มีการอบรมทีมวิทยากร และอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสัมมาชีพในครัวเรือนสัมมาชีพในครัวเรือนเป้าหมาย และขยายผลไปยังครัวเรือนในหมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ปี 2562 และเป็นหมู่บ้านที่เป็นศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ ปี 2562 รวมทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ฯ ของ อบต. หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวของอีกด้วย มากกว่า 6 ครั้ง/ปี

2.9 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ชุมชนใช้วัตถุดิบอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพ ชุมชนมีการใช้วัสดุหรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่าและประหยัดในการประกอบอาชีพ โดยมีการวางแผนจัดหาทรัพยากรทดแทน ควบคู่กับการอนุรักษ์ โดยชุมชนและกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนมีแผนการปลูกป่าในวันสำคัญต่าง ๆ การปล่อยปลา ปล่อยกุ้งปลากุ้ง ในแหล่งน้ำธรรมชาติ ในรอบปีที่ผ่านมา บ้านเหล่าใหญ่ มีการร่วมกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีใช้ได้นานและยั่งยืน โดยมีกิจกรรมการรณรงค์ส่งเสริมการลดใช้ถุงพลาสติก การใช้ใบตองในการทำขนม การใช้ปุ๋ยจากมูลสัตว์และใบไม้ การลดใช้พลังงานไฟฟ้า การปลูกป่าทดแทน การปล่อยปลาในแหล่งน้ำธรรมชาติ

2.10 กระบวนการจัดทำแผนชุมชน

บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง มีการจัดทำ/ปรับปรุง แผนชุมชน ซึ่งเป็นแผนที่แสดงถึงทิศทาง แนวทางและวิธีการในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำทุกปี โดยใช้ข้อมูลของหมู่บ้านประกอบด้วย ข้อมูล จปฐ. ข้อมูล กชช 2 ค. และข้อมูลปัญหาความเดือนร้อน ความต้องการของประชาชนมาใช้ในกระบวนการจัดทำแผนชุมชน

2.11 กิจกรรมอาสาสมัครและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

หมู่บ้านมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำ/ชุมชน ด้วยระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชน (มชช.) มีครัวเรือนผู้นำสัมมาชีพของบ้านเหล่าใหญ่ ได้รับการฝึกอบรมตามแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชน และ หมู่บ้านยังมีอาสาสมัครหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้นำ/อาสาพัฒนาชุมชน (อช.) อาสาสมัครสาธารณะสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมอดินอาสา อาสาปศุสัตว์ อาสาเกษตรฯ และจิตอาสาในหมู่บ้าน ซึ่งมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาสาสมัคร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างต่อเนื่อง

3. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน

บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง มีการจัดตั้งและพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP อยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพ นอกจากนี้ ยังกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ มากมาย ที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดอาชีพ รายได้ เลี้ยงตนเองครอบครัวได้ เกิดสวัสดิการแก่ชุมชนและสมาชิก สร้างระบบเศรษฐกิจภายในชุมชนอย่างเข้มแข็งโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน เกิดการสร้างและพัฒนาเครือข่ายการทำงานระหว่างกลุ่ม ระหว่างชุมชน หน่วยงานภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ทั้ง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ/จังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ที่ทำการปกครองอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปศุสัตว์อำเภอ กศน. สาธารณสุขอำเภอ เป็นต้น

3.1 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2550 โดยมีนายณรงค์ จันสมัคร เป็นประธาน สมาชิก 107 ครัวเรือน เงินทุนหมุนเวียน 2,777,498.04 บาท

กิจกรรมเด่น การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าสมาชิกสามารถสร้างอาชีพสร้างรายได้เนื่องจากมีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน แก้ไขปัญหาการกู้ยืมเงินนอกระบบ เกิดสวัสดิการแก่สมาชิกและครอบครัวของสมาชิก เช่น การปันผลและเฉลี่ยคืนแก่สมาชิก, สมาชิกในครอบครัวเสียชีวิต ได้รับค่าทำศพ 500 บาท, ทุนการศึกษาของเยาวชนในหมู่บ้าน และสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน เป็นต้น

3.2 กลุ่มสหกรณ์เหล่าใหญ่

กลุ่มสหกรณ์บ้านเหล่าใหญ่ เป็นกิจกรรมหลักภายใต้กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ก่อตั้งเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2544 สมาชิกเริ่มแรก 40 คน เงินสะสมครั้งแรก 800 บาท

กิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มี 3 กิจกรรม ดังนี้

1) การส่งเงินสัจจะสะสม มีสมาชิกในปัจจุบัน 40 คน มียอดเงินสัจจะสะสม จำนวน 74,053 บาท (ข้อมูล ณ วันที่ 5 มิถุนายน 2563) กำหนดส่งไม่เกินวันที่ 5 ของทุกเดือน จะปันผลคืนแก่สมาชิกในเดือนธันวาคมของทุกปี

2) กลุ่มสามัคคีอาชีพ (ทำขนม) ปัจจุบันมีสมาชิก 35 คน เงินสะสม จำนวน 5,000 บาท

3) กลุ่มสหกรณ์ร้านค้า มีสมาชิกทั้งหมด 212 คน หุ้นรวมทั้งหมด 260,400 บาท แยกออกเป็น ดังนี้

- หุ้นสมาชิก จำนวน 212 หุ้น เป็นเงิน 42,400 บาท
- หุ้นกลาง เป็นเงิน 218,000 บาท

รวมหุ้นทั้งหมด 260,400 บาท (รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 105,000 บาท ปันผลและเฉลี่ยคืนสมาชิกทุก 6 เดือน)

3.3 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านเหล่าใหญ่

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านเหล่าใหญ่ ก่อตั้งเมื่อ 6 ตุลาคม 2562 โดยการส่งเสริมของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอมหาชนะชัย โดยกำหนดการส่งเงินสัจจะสะสม ไม่น้อยกว่าเดือนละ 50 บาทและจะต้องส่งทุกวันที่ 5 แต่ไม่เกินวันที่ 10 ของทุกเดือน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 31 คน ยอดเงินสัจจะสะสมทั้งหมด 22,360 บาท (ปัจจุบันยังไม่มีการให้สมาชิกกู้ยืมเงิน)

3.4 กลุ่มโรงน้ำดื่มชุมชน

กลุ่มโรงน้ำดื่มชุมชนบ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3-5 ก่อตั้งเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2559 งบประมาณสนับสนุนจากโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ งบประมาณ 410,000 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 144 คน สร้างความมั่นคงทางน้ำดื่ม สวัสดิการของกลุ่มโรงน้ำดื่มชุมชน สมาชิกที่จัดซื้อน้ำจากกลุ่ม เฉลี่ยคืนให้สมาชิกผู้ซื้อ ถังละ 2 บาท (จำหน่ายถังละ 10 บาท คืน 2 บาท) เมื่อสิ้นปี

3.5 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง หมู่ที่ 3 ก่อตั้งเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2551 มีคณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 9 คน โดยมีนางยุภาวดี เรียบร้อย เป็นประธาน ปัจจุบันมีสมาชิก 21 ครัวเรือน ผลิตภัณฑ์เด่นของกลุ่ม คือ ถั่วตัด ถั่วกรอบแก้ว ถั่วคั่วทราย และขนมเค้กกล้วยหอม เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 4 ดาว ที่มีความโดดเด่นของตำบลม่วง และอำเภอมหาชนะชัย และได้รับการรับรองจากหน่วยงานต่าง ๆ อีกมากมาย สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับครัวเรือนและสมาชิกได้เป็นอย่างดี

3.6 ร้านวิสาหกิจชุมชนร้านค้าชุมชนบ้านเหล่าใหญ่

ร้านวิสาหกิจชุมชนร้านค้าชุมชนบ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง ก่อตั้งเมื่อ 13 มกราคม 2553 โดยการรวมหุ้นกันของสมาชิก เริ่มแรกมีสมาชิก 120 คน ลงหุ้นคนละ 200 บาท เป็นเงิน 24,000 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 192 คน เงินหุ้น 38,400 บาท มีการรับสมัครสมาชิกทุก 6 เดือน ปันผลแก่สมาชิกปีละ 2 ครั้ง มีเงินทุนหมุนเวียนเฉลี่ย 60,000 บาท/เดือน

3.7 กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านเหล่าใหญ่

บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ได้รับเงินพระราชทานกองทุนแม่ จำนวน 2 ครั้ง โดยได้รับครั้งแรก เมื่อปี 2550 จำนวน 8,000 บาท ครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ.2554 จำนวน 20,000 บาท รวม 2 ครั้ง เป็นเงิน 28,000 บาท ปัจจุบัน มีราษฎรร่วมกันสมทบ (ทุนศรัทธา) และในงานพิธีต่าง ๆ ของหมู่บ้าน จำนวนเงิน 38,344 บาท และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมทบอีก 6,000 บาท ปัจจุบันกองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 มียอดเงินรวม 72,344 บาท

ส่วนที่ 2

ประเด็นการพัฒนาของชุมชน

1. ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

(ข้อมูลจากแบบสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจ สังคมของครัวเรือนหมู่บ้านเป้าหมาย บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย) โดยวันที่ 23 สิงหาคม 2564 ตั้งแต่เวลา 10.00 น เป็นต้นไป นายศรี ศรีพุทธรินทร์ นายอำเภอมหาชนะชัย ได้มอบหมายให้ นายอพอลโล ภิริยารมณ์ กำนันตำบลม่วง ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำบลสมาร์ททีม ลงพื้นที่เพื่อทำแบบสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม ณ บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ 3 ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ประชาชนในพื้นที่ให้การร่วมมือเป็นอย่างดี ผลการปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ตอนที่ 1ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพครัวเรือน

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพครัวเรือน จำนวน 40 ครัวเรือน ผู้ให้ข้อมูล จำแนกเป็น ชาย 16 คน หญิง 24 คน ซึ่งประกอบด้วย 1.1 น้ำบริโภค (น้ำกิน) 1.2 น้ำอุปโภค (น้ำใช้) 1.3 แหล่งน้ำเพื่อการประกอบอาชีพ 1.4 พื้นที่ทำกิน

1.1 น้ำบริโภค (น้ำกิน)

แหล่งที่มาของน้ำบริโภค	จำนวนครัวเรือน	ปริมาณน้ำบริโภค			ความสะอาด	
		พอใช้	ไม่พอใช้	ใช้น้ำได้ (เดือน)	สะอาด	ไม่สะอาด
1. น้ำจากแหล่งน้ำต่าง ๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย น้ำบาดาล อ่างเก็บน้ำ)	-	-	-	-	-	-
2. น้ำฝน กักเก็บไว้ใช้เอง	-	-	-	-	-	-
3. น้ำจากระบบประปาหมู่บ้าน	36	✓	-	-	✓	-
4. ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำ)	40	✓	-	-	✓	-
5. อื่นๆ ระบุ 5.1 ..... 5.2	-	-	-	-	-	-

ครัวเรือนมีน้ำบริโภค (น้ำกิน) แหล่งที่มาของน้ำบริโภคส่วนใหญ่ ได้มาจากการ ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำ) ซึ่งมีปริมาณน้ำบริโภค มีพอใช้ได้ตลอดปี มีความสะอาด รองลงมา คือ น้ำจากระบบประปาหมู่บ้าน

1.2 น้ำอุปโภค (น้ำใช้)

แหล่งที่มาของน้ำอุปโภค	จำนวนครัวเรือน	ปริมาณน้ำอุปโภค			ความสะอาด	
		พอใช้	ไม่พอใช้	ใช้น้ำได้ (เดือน)	สะอาด	ไม่สะอาด
1. น้ำจากแหล่งน้ำต่าง ๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย น้ำบาดาล อ่างเก็บน้ำ)	5	✓	-	-	5	-
2. น้ำฝน กักเก็บไว้ใช้เอง	3	✓	-	-	3	-
3. น้ำจากระบบประปาหมู่บ้าน	40	✓	-	-	40	
4. ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำ)	15	✓	-	-	15	-
5. อื่นๆ ระบุ 5.1 ..... 5.2	-	-	-	-	-	-

ครัวเรือนมีน้ำอุปโภค (น้ำใช้) แหล่งที่มาของน้ำอุปโภคส่วนใหญ่ ได้มาจาก น้ำจากระบบประปาหมู่บ้าน ซึ่งมีปริมาณน้ำบริโภค มีพอใช้ได้ตลอดปี มีความสะอาด รองลงมา คือ ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำ) และ น้ำจากแหล่งน้ำต่าง ๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย น้ำบาดาล อ่างเก็บน้ำ) ตามลำดับ โดยใช้น้ำฝนกักเก็บไว้ใช้เอง น้อยที่สุด

1.3 แหล่งน้ำเพื่อประกอบอาชีพมาจากแหล่งใด (น้ำการเกษตร และ นอกภาคการเกษตร)

แหล่งที่มาของน้ำเพื่อประกอบอาชีพ	จำนวนครัวเรือน	ปริมาณน้ำเพื่อประกอบอาชีพ			ความสะอาด	
		พอใช้	ไม่พอใช้	ใช้น้ำได้ (เดือน)	สะอาด	ไม่สะอาด
1. ลำห้วย ลำเหมือง 1.1 ..... 1.2	1	✓	-	-	✓	
2. อ่างเก็บน้ำ สระน้ำหมู่บ้าน	20	✓	-	-	✓	
3. บ่อน้ำผิวดิน น้ำบาดาล น้ำใต้ดิน	3	✓	-	-	✓	
4. ระบบท่อ	-	-	-	-	✓	
5. น้ำฝนตามฤดูกาล	20	✓	-	-	✓	
6. คลองชลประทาน	10	✓	-	-	✓	
7. ฝาย ระบุชื่อ 7.1 ..... 7.2						

ครัวเรือนมีน้ำเพื่อประกอบอาชีพมาจากแหล่งใด (น้ำการเกษตร และ นอกภาคการเกษตร) แหล่งที่มาของน้ำเพื่อประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ ได้มาจาก อ่างเก็บน้ำ สระน้ำหมู่บ้าน และ น้ำฝนตามฤดูกาล ซึ่งมีปริมาณน้ำเพื่อประกอบอาชีพ มีพอใช้ได้ตลอดปี มีความสะอาด รองลงมา คือ บ่อน้ำผิวดิน น้ำบาดาล น้ำใต้ดิน และ ลำห้วย ลำเหมือง ตามลำดับ

1.4 พื้นที่ทำกิน (พื้นที่การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ประมง ทำการผลิตสินค้าบริการ หัตถกรรม ไม่รวมพื้นที่ตัวบ้าน)

พื้นที่ทำกิน	จำนวนครัวเรือน	พื้นที่ทำกินในปัจจุบัน				จำนวน	
		เพาะปลูก	เลี้ยงสัตว์	ประมง	ทำผลิตภัณฑ์สินค้าบริการ	แปลง	เนื้อที่ (ไร่ งาน วา)
1. ไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง	4	-	-	-	-	-	
2. มีพื้นที่ทำกิน	36	36	3	2	-	129	675-3-0
รวม	40	36	3	2	-	129	675-3-0

ครัวเรือนมีพื้นที่ทำกิน (พื้นที่การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ประมง ทำการผลิตสินค้าบริการ หัตถกรรม ไม่รวมพื้นที่ตัวบ้าน) ส่วนใหญ่ มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง 36 ครัวเรือน ไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง 4 ครัวเรือน พื้นที่ทำกินในปัจจุบัน เป็นโฉนดที่ดิน ใช้สำหรับ การเพาะปลูก มีจำนวน 129 แปลง เนื้อที่ 675 ไร่ 3 งาน - วา รองลงมา คือ เลี้ยงสัตว์ และ ประมง ตามลำดับ

ตอนที่ 2 สภาพความเป็นอยู่ /สุขอนามัย

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ /สุขอนามัย จำนวน 40 ครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วย 2.1 โรคเรื้อรัง 2.2 โรคติดต่อ 2.3 สมาชิกในครัวเรือนเป็นผู้พิการ

2.1 โรคเรื้อรัง

ประเภทของโรค	ชาย (คน)			หญิง (คน)			รวม (คน)
	0-20ปี	21-60ปี	61ปี ขึ้นไป	0-20ปี	21-60ปี	61ปี ขึ้นไป	
1. โรคความดัน	-	1	1	-	2	2	6
2. โรคเบาหวาน	-	-	1	-	1	2	4
3. โรคไตวาย	-	-	-	-	-	-	-
4. โรคหลอดเลือดในสมอง(อัมพฤกษ์/อัมพาต)	-	-	1	-	-	-	1
5. โรคมะเร็ง	-	-	-	-	-	-	-
6. โรคเก๊าท์	-	-	-	-	-	1	-
รวม							

ครัวเรือนที่เป็นโรคเรื้อรัง ประเภทของโรค ส่วนใหญ่ เป็นโรค ความดัน 6 คน แยกเป็นชาย 2 คน อายุ ปี 21-60 ปี และ 61 ปีขึ้นไป เป็นหญิง 4 คน อายุ 21-60 ปีขึ้นไป และ อายุ 61 ปีขึ้นไป รองลงมา คือ โรคเบาหวาน 4 คน แยกเป็น ชาย 1 คน อายุ 61 ปีขึ้นไป เป็นหญิง 3 คน อายุ 21-60 ปี 1 คน อายุ 61 ปีขึ้นไป 2 คน และ โรคหลอดเลือดในสมอง (อัมพฤกษ์/อัมพาต) โรคเก๊าท์ 2 คน เป็นชาย 1 คน อายุ 61 ปีขึ้นไป และ เป็นหญิง 1 คน อายุ 61 ปีขึ้นไป ตามลำดับ

2.2 โรคติดต่อ

ประเภทของโรค	ชาย (คน)			หญิง (คน)			รวม (คน)
	0-20ปี	21-60ปี	61ปี ขึ้นไป	0-20ปี	21-60ปี	61ปี ขึ้นไป	
1. ไม่มี	-	-	-	-	-	-	-
2. HIV	-	-	-	-	-	-	-
3. วัณโรค	-	-	-	-	-	-	-
4. โรคหัด	-	-	-	-	-	-	-
5. กาฬโรค	-	-	-	-	-	-	-
6. มาลาเรีย	-	-	-	-	-	-	-
7. อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	-
รวม							

ครัวเรือนทั้ง 40 ครัวเรือน ปลอดจากการเป็นโรคติดต่อ ทุกครัวเรือน

2.3 สมาชิกในครัวเรือนเป็นผู้พิการประเภท

ประเภทความพิการ	ชาย (คน)			หญิง (คน)			รวม (คน)
	0-20ปี	21-60ปี	61ปี ขึ้นไป	0-20ปี	21-60ปี	61ปี ขึ้นไป	
1. ไม่มี	-	-	-	-	-	-	-
2. ขา	-	-	-	-	-	-	-
3. ตา (การมองเห็น)	-	-	-	-	-	-	-
4. แขน	-	-	-	-	-	-	-
5. หู (การได้ยิน)	-	-	-	-	-	-	-
6. การพูด	-	-	-	-	-	-	-
7. สมอง (ดาวน์ซินโดม ออทิสติก) รักษาพยาบาลที่	-	-	-	-	-	-	-
รวม							

ครัวเรือน ทั้ง 40 ครัวเรือน ไม่มีสมาชิกเป็นผู้พิการ แต่อย่างใด

ตอนที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานสมาชิกในครัวเรือน

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 40 ครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วย 3.1 สถานะภาพความสัมพันธ์ในครัวเรือน 3.2 อายุ 3.3 เพศ 3.4 ระดับการศึกษา 3.5 การทำงาน 3.6 อาชีพปัจจุบัน 3.7 สถานที่ทำงาน 3.8 การเข้าถึง Internet

ความสัมพันธ์ในครอบครัว	อายุ	เพศ		ระดับการศึกษา	ทำงาน	อาชีพ	สถานที่ทำงาน	เคยทำงานต่างถิ่น	อาศัยอยู่ที่ใด	Internet
		ชาย	หญิง							
1.ปู่ย่าตายาย 10 คน	0-20ปี 11 คน			1.ไม่ได้เรียน 10 คน	1. มากกว่า 4 ชม./วัน 70 คน	1.เกษตรกร 50 คน	1.ในหมู่บ้าน 50 คน	ไม่เคย 35 คน	ในพื้นที่ 87 คน	มี 36 บ้าน
2.พ่อ 29 คน	21-60ปี 62 คน			2.ประถม 27 คน	2.น้อยกว่า 4 ชม./วัน 19 คน	2.รับจ้าง 29 คน	2.ในตำบล 10 คน	เคยที่ กทม 5 คน	นอกพื้นที่ 23 คน	ไม่มี 4 บ้าน
3.แม่ 27 คน	61ปี ขึ้นไป 37 คน			3.ม.ต้น 29 คน	3.ว่างงาน ต้องการทำงาน 7 คน	3.ค้าขาย 18 คน	3.ในอำเภอ 37 คน			
4.พี่น้อง 7 คน				4.ม.ปลาย 26 คน	4.ว่างงานไม่ต้องการทำงาน 3 คน	4.รับราชการ 1 คน	4.ในจังหวัด 12 คน			
5.หลาน 11 คน				5.ปวช/ปวส 10 คน	5.เด็ก/เยาวชนกำลังเรียน 11 คน	5.ลูกจ้างรัฐ 6 คน	5.ต่างจังหวัด 1 คน			
6.ลุงป้าน้าอา 6 คน				6.กศน 8 คน	6.เด็ก/เยาวชนไม่ได้เรียน - คน	6.ลูกจ้างเอกชน 6 คน	6.ต่างประเทศ - คน			
7.ญาติอื่นๆ 20 คน				7.ป.ตรี 2 คน	7.เด็กยังไม่ถึงวัยเรียน - คน	7.งานบริการช่างทั่วไป 1 คน				
				8.ป.โท - คน	8.คนพิการ/ป่วยทำงานไม่ได้ 8 คน	8.นร./นศ. - คน				
				9.อื่นๆ - คน		9. คนชรา 2 คน				
						10. อื่น ๆ ระบุ - คน.				

ครัวเรือน 40 ครัวเรือน มีสมาชิก จำนวน 110 คน ส่วนใหญ่ อยู่กันเป็นครอบครัว ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ปู่ย่าตายาย ลุงป้าน้าอา และญาติพี่น้อง สถานะภาพความสัมพันธ์ในครัวเรือน จำแนกเป็น อายุ ไม่เกิน 20 ปี 11 คน 21-60 ปี 62 คน 61 ปีขึ้นไป 37 คน (แนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ) ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ จบมัธยมศึกษาตอนต้น 29 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย 26 คน ประถมการศึกษา 27 คน มีงานทำ 89 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร 50 คน รองลงมา คือ รับจ้าง 29 คน ค้าขาย 18 คน ที่เหลือ รับราชการ ลูกจ้างรัฐ ลูกจ้างเอกชน ช่างทั่วไป รวมแล้ว 14 คน ส่วนใหญ่ทำงานในหมู่บ้าน 50 คน ในอำเภอ 37 คน และไม่เคยทำงานต่างถิ่น การเข้าถึง Internet จำนวน 36 ครัวเรือน ไม่มี 4 ครัวเรือน

ตอนที่ 4 สภาพทางเศรษฐกิจ (หมายเหตุ : เป็นข้อมูลผลผลิตที่ได้ในระหว่างปี 2563)

จากการสำรวจข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ จำนวน 40 ครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วย 4.1 รายได้จากการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา 4.2 เงินออม 4.3 เงินช่วยเหลือ 4.4 รายจ่าย 4.5 หนี้สิน

4.1 รายได้จากการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา

4.1.1 รายได้จากการปลูกข้าว

ประเภทของผลผลิต	พันธุ์พืช	ทำมาแล้ว (ปี)	1. พื้นที่ปลูก (ไร่/งาน/ตรว.)	2.ผลผลิต				3. ราคา (กก./ปี)	4. รายได้ (บาท/ปี)	5. รวมต้นทุน (บาท/ปี)	6. กำไรสุทธิ (บาท/ปี)	7. ตลาด 1. ตลาดในชุมชน 2. พ่อค้าในพื้นที่ 3. พ่อค้านอกพื้นที่ 4. สหกรณ์ 5. แมคโคร/โลตัส/บิ๊กซี 6. บริโภค
				ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/ปี)	ผลผลิตรวม (กก./ปี)	บริโภคในครัวเรือน	ขาย (กก./ปี)					
			675-3-0	300 – 500 ก.ก./ไร่/ปี	500 ก.ก.	250 ก.ก.	250 ก.ก.	9-11 บาท	30,000 – 60,000 บาท	15,000-30,000 บาท	15,000-30,000 บาท	2,3,4,6

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา มีพื้นที่ปลูกข้าว 675 ไร่ 3 งาน ผลผลิตเฉลี่ย 300-400 กิโลกรม/ไร่/ปี ผลผลิตรวม 500 กิโลกรัม/ปี บริโภคในครัวเรือน 250 กิโลกรัม ขายเป็นรายได้ 250 กิโลกรัม ราคา 9-11 บาท/กิโลกรัม/ปี รายได้เฉลี่ยทั้งปี 30,000-60,000 บาท รวมต้นทุน 15,000-30,000 บาท/ปี กำไรสุทธิ 15,000-30,000 บาท/ปี ตลาดส่วนใหญ่ เป็นพ่อค้าในพื้นที่/นอกพื้นที่ และ สหกรณ์ **ไม่ได้วางขายในแมคโคร/โลตัส/บิ๊กซี**

4.1.2 รายได้จากการปลูกพืชผักสวนครัว / พืชอายุสั้น (ลดรายจ่ายเชิงพาณิชย์)

ประเภทของผลผลิต ระบุชื่อ เช่น พริก ตะไคร้ ปริมาณ	พันธุ์พืช	ทำมาแล้ว (ปี)	1. พื้นที่ปลูก (ไร่/งาน/ตรว.)	2.ผลผลิต				3. ราคา (กก./ปี)	4. รายได้ (บาท/ปี)	5. รวมต้นทุน (บาท/ปี)	6. กำไรสุทธิ (บาท/ปี)	7. ตลาด 1. ตลาดในชุมชน 2. พ่อค้าในพื้นที่ 3. พ่อค้านอกพื้นที่ 4. สหกรณ์ 5. แมคโคร/โลตัส/บิ๊กซี 6. บริโภค
				ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/ปี)	ผลผลิตรวม (กก./ปี)	บริโภคในครัวเรือน	ขาย (กก./ปี)					
	พริก มะละกอ โหระพา	5	30 ตารางวา	60 ก.ก./ปี	60 ก.ก./ปี	5 กก	55 ก.ก./ปี	10-20 บาท	600-1,200 บาท	200	500-1,000 บาท	

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากการปลูกพืชผักสวนครัว / พืชอายุสั้น (ลดรายจ่ายเชิงพาณิชย์) ประเภทของผลผลิตส่วนใหญ่ คือ พริก มะละกอ โหระพา ทำมาแล้ว 5 ปี พื้นที่ปลูก 30 ตารางวา ผลผลิตเฉลี่ย 60 กิโลกรัม/ไร่/ปี ผลผลิตรวม 60 กิโลกรัม/ปี บริโภคในครัวเรือน 5 กิโลกรัม ส่งขาย 55 กิโลกรัม ราคา 10-20 บาท/กิโลกรัม/ปี รายได้ 600-1,200 บาท/ปี รวมต้นทุก 200 บาท/ปี กำไรสุทธิ 500-1,000 บาท/ปี

4.1.3 รายได้จากการปลูกพืชไร่

ประเภทของผลผลิต ระบุชื่อ เช่น อ้อย มัน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	พันธุ์พืช	ทำมาแล้ว (ปี)	1. พื้นที่ปลูก (ไร่/งาน/ตรว.)	2.ผลผลิต				3. ราคา (กก./ปี)	4. รายได้ (บาท/ปี)	5. รวมต้นทุน (บาท/ปี)	6. กำไรสุทธิ (บาท/ปี)	7. ตลาด 1. ตลาดในชุมชน 2. พ่อค้าในพื้นที่ 3. พ่อค้านอกพื้นที่ 4. สหกรณ์ 5. แมคโคร/โลตัส/บิ๊กซี 6. บริโภค
				ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/ปี)	ผลผลิตรวม (กก./ปี)	บริโภคในครัวเรือน	ขาย (กก./ปี)					
มัน	มัน	10ปี	14	2,000 .	2,000 .	-	2,000	1.80	42,000	20,000	22,000	2,3

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากการปลูกพืชไร่ ประเภทของผลผลิตส่วนใหญ่ คือ มัน ทำมาแล้ว 10 ปี พื้นที่ปลูก 14 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 2,000 กิโลกรัม/ไร่/ปี ผลผลิตรวม 2,000 กิโลกรัม/ปี ขาย 2,000 กิโลกรัม /ปี ราคา 1.80 บาท/กิโลกรัม/ปี รายได้ 42,000 บาท/ปี รวมต้นทุก 20,000 บาท/ปี กำไรสุทธิ 22,000 บาท/ปี ตลาดส่วนใหญ่ พ่อค้าในพื้นที่/นอกพื้นที่

4.1.4 รายได้จากการปลูกพืชสวน

ประเภทของผลผลิต ระบุชื่อ เช่น กาแฟ ยางพารา มะม่วง มะนาว ฝรั่ง มะพร้าว	พันธุ์พืช	ทำมาแล้ว (ปี)	1. พื้นที่ปลูก (ไร่/งาน/ตรว.)	2.ผลผลิต				3. ราคา (กก./ปี)	4. รายได้ (บาท/ปี)	5. รวมต้นทุน (บาท/ปี)	6. กำไรสุทธิ (บาท/ปี)	7. ตลาด 1. ตลาดในชุมชน 2. พ่อค้าในพื้นที่ 3. พ่อค้านอกพื้นที่ 4. สหกรณ์ 5. แมคโคร/โลตัส/บิ๊กซี 6. บริโภค
				ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/ปี)	ผลผลิตรวม (กก./ปี)	บริโภคในครัวเรือน	ขาย (กก./ปี)					
ถั่ว	ถั่วลิสง	5 ปี	2 ไร่	2,500	250	10	240	5,000	5,000	500	4,500	3

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากการปลูกพืชสวน ประเภทของผลผลิตส่วนใหญ่ คือ ถั่วลิสง ทำมาแล้ว 5 ปี พื้นที่ปลูก 2 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 2,500 กิโลกรัม/ไร่/ปี ผลผลิตรวม 250 กิโลกรัม/ปี บริโภคในครัวเรือน 10 กิโลกรัม ขาย 240 กิโลกรัม/ปี รายได้ 5,000 บาท/ปี รวมต้นทุก 500 บาท/ปี กำไรสุทธิ 4,500 บาท/ปี ตลาดส่วนใหญ่ พ่อค้านอกพื้นที่

4.1.5 รายได้จากปศุสัตว์ (ถ้าเลี้ยงเป็ด / ไก่ ให้ระบุรายได้จากการขายไข่ และเนื้อด้วย)

ชนิดสัตว์ (เช่น หมู เป็ด ไข่ เป็ดเนื้อ ไก่ ไข่ ไก่ แพะ แกะ ควาย)	ทำมาแล้ว (ปี)	1. รวม (ตัว/กก.)	จำนวน (ตัว/กก.)		2. ราคา (บาท/ตัว/กก./ฟอง) ประมาณการ	3. รายได้รวม (บาท)	ต้นทุนการเลี้ยง				4. รวมต้นทุน (บาท)	5. กำไรสุทธิ (บาท)
			บริโภค	ขาย			พันธุ์	อาหาร	ยา	อุปกรณ์		
วัว	5-30ปี				20,000-40,000/	20,000-40,000						

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากปศุสัตว์ (ถ้าเลี้ยงเป็ด / ไก่ ให้ระบุรายได้จากการขายไข่ และเนื้อด้วย) ชนิดของสัตว์ส่วนใหญ่ คือ วัว ทำมาแล้ว 5-30 ปี ราคา 20,000-40,000 บาท/ตัว รายได้รวม 20,000-40,000 บาท/ตัว

4.1.6 รายได้จากประมง

ชนิดสัตว์ (เช่น ปลานิล ปลาดุก กุ้ง)	ทำมาแล้ว (ปี)	1. รวม (ตัว/กก.)	จำนวน (ตัว/กก.)		2. ราคา (บาท/ตัว/กก.) ประมาณการ	3. รายได้รวม (บาท)	ต้นทุนการเลี้ยง				4. รวมต้นทุน (บาท)	5. กำไรสุทธิ (บาท)
			บริโภค	ขาย			พันธุ์	อาหาร	ยา	อุปกรณ์		
-	-	-	-	-	-	-	-					

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากประมง ไม่มี

4.1.7 รายได้จากหัตถกรรม

ชนิดผลิตภัณฑ์	ทำมาแล้ว (ปี)	จำนวนมูลค่า (บาท/ปี)		รวมรายได้ (บาท/ปี)	ต้นทุน (บาท/ปี)	กำไรสุทธิ (บาท/ปี)	แหล่งขาย
		ใช้ในครัวเรือน	ขาย				
ทอเสื่อกก	3	-	2,000	2,000	600	1,400	

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากหัตถกรรม ชนิดผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ คือ ทอเสื่อกก ทำมาแล้ว 3 ปี มูลค่า 2,000 บาท/ปี รวมรายได้ 2,000 บาท/ปี ต้นทุก 600 บาท/ปี กำไรสุทธิ 1,400 บาท/ปี

4.1.8 รายได้จากการค้าขาย (ร้านขายของชำ / อาหารตามสั่ง / ปั๊มน้ำมัน / ทำอาหารขาย**)**

ชนิดสินค้า	ทำมาแล้ว (ปี)	รายได้ (บาท/ปี)	ต้นทุน (บาท/ปี)	กำไร (บาท/ปี)	แหล่งขาย
ร้านของชำ	12	240,000	40,000	200,000	

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากการค้าขาย (ร้านขายของชำ / อาหารตามสั่ง ปั๊มน้ำมัน / ทำอาหารขาย) ชนิดสินค้าส่วนใหญ่ คือ ร้านขายของชำ ทำมาแล้ว 12 ปี รายได้ 240,000 บาท/ปี ต้นทุน 40,000 บาท/ปี กำไรสุทธิ 200,000 บาท/ปี

4.1.9 รายได้จากอาหารธรรมชาติ (การลดรายจ่าย)

ชนิดผลิตอาหาร	ฤดูกาลที่หา	ปริมาณที่หาได้ (กก./ปี)	มูลค่า (บาท/ปี)		รายได้ (บาท/ปี)	ต้นทุน (บาท/ปี)	กำไรสุทธิ (บาท/ปี)
			บริโภค	ขาย			
-	-	-	-	-	-	-	-

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากอาหารธรรมชาติ (การลดรายจ่าย) ไม่มี

4.1.10 รายได้อื่น ๆ

แหล่งรายได้อื่น ๆ	รายได้ (บาท / ปี)
1. ดอกเบี้ยเงินกู้	
2. ค่าเช่า เช่น บ้าน ที่ดิน รถ รถไถ รถเกี่ยวนวดข้าว เรือ	
3. โฮมสเตย์	
4. เงินที่ญาติพี่น้องส่งมาให้ (คนนอก)	10,000-30,000 บาท
5. รายได้จากการรับจ้างในหมู่บ้าน	5,000-20,000 บาท
6. รายได้จากการรับจ้างนอกหมู่บ้าน	
7. รายได้เงินปันผล กลุ่มการผลิต / กลุ่มอาชีพ	
8. อื่น ๆ ระบุ	

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้อื่นๆ แหล่งรายได้อื่นๆ ส่วนใหญ่ คือ เงินที่ญาติพี่น้องส่งมาให้ (คนนอก) 10,000-30,000 บาท/ปี รองลงมา คือ รายได้จากการรับจ้างในหมู่บ้าน 5,000-20,000 บาท/ปี

4.1.11 รายได้จากสมาชิกในครัวเรือน (รายได้ประจำจากสมาชิกในครัวเรือน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย สอบต. นายก ตำรวจ ทหาร ครู)

สมาชิกในครัวเรือน	อาชีพ	จำนวน (บาท / ปี)	สถานที่ทำงาน	
			ในพื้นที่	นอกพื้นที่
-	-	-	-	-

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากสมาชิกในครัวเรือน (รายได้ประจำจากสมาชิกในครัวเรือน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย สอบต. นายก ตำรวจ ทหาร ครู) ไม่มี

4.2 เงินออม

ประเภทเงินออม	จำนวนเงิน (บาท)
1. เงินฝากธนาคาร	10,000-30,000 บาท
2. เงินฝากสหกรณ์ในหน่วยงาน	
3. ซื้อประกัน (หากเสียชีวิต)	60,000-100,000 บาท
4. ซื้อหุ้นจากกลุ่ม / กองทุน	10,000 บาท
5. เก็บไว้ที่บ้าน	5,000-10,000 บาท
6. แชร์ที่ยังไม่เปีย	
7. พันธบัตร / สลากออมทรัพย์ / สลากออมสิน	
8. ฌาปนกิจ (หากเสียชีวิต)	10,000-30,000 บาท
รวม	

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีเงินออม ประเภทเงินออมส่วนใหญ่ คือ ซื้อประกัน (หากเสียชีวิต) 60,000-100,000 บาท รองลงมา เงินฝากธนาคาร 10,000-30,000 บาท ฌาปนกิจ (หากเสียชีวิต) 10,000-30,000 บาท ซื้อหุ้นจากกลุ่ม / กองทุน 10,000 บาท และ เก็บไว้ที่บ้าน 5,000-10,000 บาท

4.3 เงินช่วยเหลือ

แหล่งเงินช่วยเหลือ	จำนวนคน ในครัวเรือนที่ได้รับ	จำนวนเงินที่ได้รับความช่วยเหลือ (บาท / คน / ปี)	รวมเป็นเงิน (บาท)
1. เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	16	7,200-12,000	
2. เบี้ยยังชีพผู้พิการ	3	9,600	
3. เงินบริจาค			
4. เงินสวัสดิการของรัฐ	16	10,000	
5. ทุนการศึกษา	2	10,000	
6. เงินดูแลบุตร / เด็กแรกเกิด			
7. เงินช่วยเหลือผู้ประสบภัย	2	10,000	
8. เงินช่วยเหลือตามนโยบาย	3	10,000	
9. อื่น ๆ ระบุ			

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีเงินช่วยเหลือ แหล่งเงินช่วยเหลือส่วนใหญ่ คือ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 16 คน จำนวนเงินที่ได้รับความช่วยเหลือ 7,200-12,000 บาท รองลงมา เงินสวัสดิการของรัฐ 16 คน ทุนการศึกษา 2 คน เงินช่วยเหลือตามนโยบาย 3 คน ประเภทละ 10,000 บาท และเบี้ยยังชีพผู้พิการ 3 คน 9,600 บาท

4.4 รายจ่าย

4.4.1 ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค

ประเภทค่าใช้จ่าย	ค่าใช้จ่าย (บาท/ปี)	หน่วย (ว/ด/ป.)	รวม (บาท / ปี)
1. ค่าข้าวสาร	10,000-30,000		
2. ค่าวัตถุดิบประกอบทำอาหาร	10,000-30,000		
3. ค่าเครื่องปรุง	6,000-8,000		
4. ค่าสุรา ของมึนเมา	2,000		
5. ค่าน้ำดื่ม	1,000-3,000		
6. ค่าเครื่องดื่มและขนมขบเคี้ยว	1,000-3,000		
7. อื่น ๆ ระบุ			

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายจ่าย เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ประเภทค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ คือ ค่าข้าวสาร ค่าวัตถุดิบประกอบทำอาหาร ประมาณ 10,000-30,000 บาท รองลงมา คือ ค่าเครื่องปรุง 6,000-8,000 บาท ค่าน้ำดื่ม ค่าเครื่องดื่มและขนมขบเคี้ยว 1,000-3,000 บาท และ ค่าสุรา ของมึนเมา 2,000 บาท

4.4.2 ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค

ประเภทค่าใช้จ่าย	ค่าใช้จ่าย (บาท/ปี)	หน่วย	รวม (บาท / ปี)*
1. ค่าเครื่องแต่งกาย และของใช้ส่วนตัว	5,000	-	-
2. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน	10,000	-	-
3. ค่าตรวจรักษาพยาบาล และค่ายา	-	-	-
4. ค่ายานพาหนะ และการเดินทาง	10,000	-	-
5. ค่าใช้จ่ายด้านสังคม และพิธีกรรม	2,000-5,000	-	-
6. ค่าบุหรี่ ยาเส้น	1,000	-	-
7. ค่าใช้จ่ายด้านอื่น ๆ	-	-	-
8. อื่น ๆ ระบุ			

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายจ่าย เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค ประเภทค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน และ ค่ายานพาหนะ และการเดินทาง 10,000 บาท รองลงมา คือ ค่าเครื่องแต่งกาย และของใช้ส่วนตัว 5,000 บาท ค่าใช้จ่ายด้านสังคม และพิธีกรรม 2,000-5,000 บาท และ ค่าบุหรี่ ยาเส้น 1,000 บาท

4.4.3 ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค (ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ)

ประเภทค่าใช้จ่าย	ค่าใช้จ่าย / เดือน (บาท)	รวม (บาท / ปี)
1. ค่าภาษี เช่น ค่าภาษีเงินได้ส่วนบุคคลที่ดิน โรงเรือน	10	100-150
2. ค่าประกันชีวิต / ประกันสุขภาพ	1,000	12,000
3. ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	1,000	12,000
4. ค่าประกันรถ พรบ. ต่อทะเบียนรถ	-	600-2,000
5. การพนันหรือเสี่ยงโชค	500	6,000
6. อื่น ๆ ระบุ		

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายจ่าย เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค (ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ) ประเภทค่าใช้จ่าย ส่วนใหญ่ คือ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ และ ค่าประกันชีวิต / ประกันสุขภาพ 12,000 บาท/ปี รองลงมา คือ การพนันหรือเสี่ยงโชค 6,000 บาท/ปี ค่าประกันรถ พรบ. ต่อทะเบียนรถ 600-2,000 บาท/ปี และ ค่าภาษี เช่น ค่าภาษีเงินได้ส่วนบุคคลที่ดิน โรงเรือน 100-150 บาท/ปี

4.4.4 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการลงทุน

ประเภทค่าใช้จ่าย	ค่าใช้จ่าย/เดือน(บาท)	รวม(บาท / ปี)
1. ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา	1,000	10,000-30,000
2. ค่าใช้จ่ายการซื้อเครื่องจักร เครื่องมือ ยานพาหนะที่ใช้ประกอบอาชีพ	2,000	2,000
3. ค่าใช้จ่ายในการเช่า / ซื้อที่ดิน อาคาร สถานที่ ประกอบอาชีพ	-	-
4. ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างโรงเรือน อาคารที่ใช้ในการประกอบอาชีพ	-	-
5. ค่าใช้จ่ายในการจัดจ้างบุคลากรเพิ่ม จัดซื้อข้อมูลความรู้ คำปรึกษา	-	-
6. ค่าผ่อนรถที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ	5,000-8000	60,000-100,000
7. อื่น ๆ ระบุ	-	-

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายจ่าย เป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการลงทุน ประเภทค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ คือ ค่าผ่อนรถที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ 60,000-100,000 บาท/ปี ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา 10,000-30,000 บาท/ปี และ ค่าใช้จ่ายการซื้อเครื่องจักร เครื่องมือ ยานพาหนะที่ใช้ประกอบอาชีพ 2,000 บาท/ปี

4.5 หนี้สิน

แหล่งหนี้สิน	จำนวนเงินที่กู้ (บาท)	วัตถุประสงค์ในการกู้1. เพื่อการอุปโภค บริโภค 2. เพื่อการลงทุน
1. ญาติ / เพื่อน / เพื่อนบ้าน / เพื่อนที่ทำงาน / แชร์ที่เปียแล้ว	-	-
2. นายจ้าง / เจ้าของบ้าน / นายทุน	-	-
3. ร้านค้า / บริษัทขายสินค้า (ซื้อเชื่อ เงินผ่อน)	-	-
4. สหกรณ์ / กลุ่มกองทุนต่าง ๆ ในชุมชน	-	-
5. กองทุนหมู่บ้าน / กองทุนเงินล้าน	20,000-50,000	1
6. โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.)	-	-
7. กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.)	100,000	1
8. ธนาคาร / สถาบันการเงิน	100,000-200,000	1,2
9. สหกรณ์ออมทรัพย์ในหน่วยงาน	-	-
10. สถาบันการเงินเอกชน เช่น ไฟแนนซ์, อิออน	-	-
11. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	-	-
12. บัตรเครดิต (จากธนาคาร และบริษัทเอกชน)	-	-
13. หนี้นอกระบบ	-	-
14. อื่น ๆ ระบุ	-	-

ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ ที่เป็นหนี้สิน แหล่งหนี้สินส่วนใหญ่ คือ ธนาคาร / สถาบันการเงิน 100,000-200,000 บาท วัตถุประสงค์ในการกู้ เพื่อการอุปโภค บริโภค เพื่อการลงทุน รองลงมา คือ กองทุนหมู่บ้าน / กองทุนเงินล้าน 20,000-50,000 บาท และ กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) 100,000 บาท

ข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 40 ครัวเรือน

1.รายได้ (บาท/ปี) 681,800 บาท/ปี

รายได้จากการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา (บาท/ปี)							การค้าขาย	รายได้อื่น ๆ		เงินออม					เงินช่วยเหลือ				
ปลูกข้าว	ปลูกพืชผัก	ปลูกพืชไร่	ปลูกพืชสวน	ปศุสัตว์	ประมง	หัตถกรรม		ญาติส่งให้	รับจ้าง	ธนาคาร	ซื้อประกัน	กองทุน	ไว้ที่บ้าน	ฌาปนกิจ	เบี้ยผู้สูงอายุ	เบี้ยผู้พิการ	เงินสวัสดิการรัฐ	ทุนการศึกษา	เงินช่วยเหลือ
30,000 – 60,000	600-1,200	42,000	5,000	20,000-40,000	-	2,000	240,000	10,000-30,000	5,000-20,000	10,000 - 30,000	60,000-100,000	10,000	5,000-10,000	10,000-30,000	7,200-12,000	9,600	10,000	10,000	20,000

2. รายจ่าย (บาท/ปี) 271,150 บาท/ปี

ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค (บาท/ปี)						ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค (บาท/ปี)					ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (บาท/ปี)							
ค่าข้าวสาร	ทำอาหาร	เครื่องปรุง	ค่าสุรา	น้ำดื่ม	ขนมขบเคี้ยว	ใช้ส่วนตัว	ที่อยู่อาศัย	การเดินทาง	ด้านสังคม	ค่าบุหรี่	ค่าภาษีนา	ค่าประกัน	ค่าดอกเบี้ย	ทะเบียนรถ	เสี่ยงโชค	การศึกษา	ประกอบอาชีพ	ค่าไฟแนนซ์
10,000-30,000	10,000-30,000	6,000 - 8,000	2,000	1,000-3,000	1,000-3,000	5,000	10,000	10,000	2,000-5,000	1,000	100-150	12,000	12,000	600-2,000	6,000	10,000-30,000	2,000	60,000-100,000

3. หนี้สิน (บาท/ปี) 350,000 บาท/ปี

กู้กองทุน	กยศ.	กู้ธนาคาร
20,000-50,000	100,000	100,000-200,000

หน่วย บาท/ปี

รายได้	681,800
หัก รายจ่าย	271,150
หัก หนี้สิน	350,000
คงเหลือ	**60,650**

ตอนที่ 5 ชีวิตปกติสุข

มิติของความปกติสุข	ระดับของชีวิตที่เป็นปกติสุข (ระบุ : จำนวนคน)					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มี
มิติที่ 1 สิ่งแวดล้อมที่ดี						
1.1 มีฝุ่นควัน สารเคมี PM 2.5 เกินกว่าค่ามาตรฐานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ	1	5	2	8	4	21
1.2 มีมลภาวะทางเสียง มลภาวะทางน้ำ	2	5	9	3	4	17
1.3 มีละแวกบ้านที่เป็นต้นไม้ร่มรื่น สงบสุข มีความหลากหลายทางชีวภาพ	10	22	4	0	2	2
1.4 มีเพื่อนบ้านที่ดี ไม่มีขโมย โจรผู้ร้าย	10	19	4	1	1	5

ครัวเรือน มีชีวิตปกติสุข ในมิติที่ 1 ด้านสิ่งแวดล้อม ระดับของชีวิตที่เป็นปกติสุข ส่วนใหญ่ คือ ละแวกบ้านที่เป็นต้นไม้ร่มรื่น สงบสุข มีความหลากหลายทางชีวภาพ รองลงมา คือ ไม่มี ฝุ่นควัน สารเคมี PM 2.5 เกินกว่าค่ามาตรฐานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มีเพื่อนบ้านที่ดี ไม่มีขโมย โจรผู้ร้าย ไม่มี มลภาวะทางเสียง มลภาวะ ทางน้ำ

มิติของความปกติสุข	**ระดับของชีวิตที่เป็นปกติสุข (ระบุ : จำนวนคน)**					
	มากที่สุด	**มาก**	**ปานกลาง**	**น้อย**	**น้อยที่สุด**	**ไม่มี**
มิติที่ 2 มีความรู้เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ						
2.1 มีความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ ความเก่งในการทำมาหากินที่ตกทอดมา ที่เป็นภูมิปัญญาสั่งสม	6	20	12	2	0	0
2.2 มีโอกาสที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญในการทำงาน ประกอบอาชีพ การหารายได้ของตนเอง ของครอบครัว ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	7	19	13	1	0	0
2.3 มีการปรับเปลี่ยนความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญในการทำงาน การประกอบอาชีพ การหารายได้ของตนเอง ของครอบครัว ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	7	20	12	1	0	0

ครัวเรือน มีชีวิตปกติสุข ในมิติที่ 2 ด้านมีความรู้เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ ระดับของชีวิตที่เป็นปกติสุข ส่วนใหญ่ คือ มีความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ ความเก่งในการทำมาหากินที่ตกทอดมาที่เป็นภูมิปัญญาสั่งสม มีการปรับเปลี่ยนความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญในการทำงาน การประกอบอาชีพ การหา รายได้ของตนเอง ของครอบครัว ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ มีโอกาสที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญในการทำงาน ประกอบอาชีพ การหารายได้ของตนเอง ของครอบครัว ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

มิติของความปกติสุข	ระดับของชีวิตที่เป็นปกติสุข (ระบุ : จำนวนคน)					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มี
มิติที่ 3 โอกาสในการการประกอบอาชีพตามความถนัด และความสามารถของตน อันจะนำมาซึ่งความสุขต่อการประกอบกิจการงานของตน						
3.1 มีอาชีพ มีงานทำ ไม่ว่างงาน หรือทำงานไม่เต็มเวลา เต็มความสามารถศักยภาพของตน	5	20	13	2	0	0
3.2 อาชีพ กิจกรรมที่หารายได้ที่ทำอยู่ มีความมั่นคง ต่อเนื่อง ยั่งยืน	6	19	14	1	0	0
3.3 ครอบครัว บุคคลในชุมชนมีช่องทางที่จะหาอาชีพใหม่ การทำมาหากินใหม่	6	6	21	7	0	0

ครัวเรือน มีชีวิตปกติสุข ในมิติที่ 3 ด้านโอกาสในการการประกอบอาชีพตามความถนัด และความสามารถของตน อันจะนำมาซึ่งความสุขต่อการประกอบกิจการงานของตน ระดับของชีวิตที่เป็นปกติสุข ส่วนใหญ่ คือ มีอาชีพ มีงานทำ ไม่ว่างงาน หรือทำงานไม่เต็มเวลา เต็มความสามารถศักยภาพของตน รองลงมา คือ ครอบครัว บุคคลในชุมชนมีช่องทางที่จะหาอาชีพใหม่ การทำมาหากินใหม่ และอาชีพ กิจกรรมที่หารายได้ที่ทำอยู่ มีความมั่นคง ต่อเนื่อง ยั่งยืน ตามลำดับ

มิติของความปกติสุข	ระดับของชีวิตที่เป็นปกติสุข (ระบุ : จำนวนคน)					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่มี
มิติที่ 4 สังคมที่ดี เข้มแข็ง สามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกันจนเกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน กลุ่มคน กลุ่มบ้าน มีความเมตากรุณาต่อกัน						
4.1 กลุ่มคน กลุ่มบ้าน สถานศึกษา โรงเรียน วัด โบสถ์ สุเหร่า มีความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อต่อกัน ร่วมมือกันดีในการทำกิจกรรมตามประเพณี กิจกรรมสาธารณะประโยชน์	15	19	6	0	0	0
4.2 มีคนติดสุรา ยาเสพติด และอบายมุขในชุมชน	0	3	7	11	11	8
4.3 มีโรคติดต่อร้ายแรงในชุมชน	0	2	3	7	9	19
4.4 มีความรุนแรงในครอบครัว การหย่าร้าง ผู้สูงอายุ และเด็กถูกทอดทิ้ง	0	0	2	5	15	18

ครัวเรือน มีชีวิตปกติสุข ในมิติที่ 4 ด้านสังคมที่ดี เข้มแข็ง สามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกันจนเกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน กลุ่มคน กลุ่มบ้าน มีความเมตากรุณาต่อกัน ระดับของชีวิตที่เป็นปกติสุข ส่วนใหญ่ คือ ไม่มีโรคติดต่อร้ายแรงในชุมชน และ กลุ่มคน กลุ่มบ้าน สถานศึกษา โรงเรียน วัด โบสถ์ สุเหร่า มีความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อต่อกัน ร่วมมือกันดีในการทำกิจกรรมตามประเพณี กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ รองลงมา คือ ไม่มีความรุนแรงในครอบครัว การหย่าร้าง ผู้สูงอายุ และเด็กถูกทอดทิ้ง และ มีคนติดสุรา ยาเสพติด และอบายมุขในชุมชน ตามลำดับ

ตอนที่ 6 ข้อสรุป

จากการเก็บข้อมูลตามแบบสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร จะเห็นได้ว่า บ้านเหล่าใหญ่ เป็นหมู่บ้านที่มีความเข็มแข็ง

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพครัวเรือน

1.1 น้ำบริโภค (น้ำกิน) ครัวเรือนมีน้ำบริโภค (น้ำกิน) แหล่งที่มาของน้ำบริโภคส่วนใหญ่ ได้มาจากการ ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำ) ซึ่งมีปริมาณน้ำบริโภค มีพอใช้ได้ตลอดปี มีความสะอาด รองลงมา คือ น้ำจากระบบประปาหมู่บ้าน

1.2 น้ำอุปโภค (น้ำใช้) ครัวเรือนมีน้ำอุปโภค (น้ำใช้) แหล่งที่มาของน้ำอุปโภคส่วนใหญ่ ได้มาจาก น้ำจากระบบประปาหมู่บ้าน ซึ่งมีปริมาณน้ำบริโภค มีพอใช้ได้ตลอดปี มีความสะอาด รองลงมา คือ ซื้อน้ำ (น้ำถัง น้ำขวด ตู้กดน้ำ) และ น้ำจากแหล่งน้ำต่าง ๆ (เช่น น้ำบ่อ น้ำห้วย น้ำบาดาล อ่างเก็บน้ำ) ตามลำดับ โดยใช้น้ำฝน กักเก็บไว้ใช้เอง น้อยที่สุด

1.3 แหล่งน้ำเพื่อประกอบอาชีพมาจากแหล่งใด (น้ำการเกษตร และ นอกภาคการเกษตร) ครัวเรือนมีน้ำเพื่อประกอบอาชีพมาจากแหล่งใด (น้ำการเกษตร และ นอกภาคการเกษตร) แหล่งที่มาของน้ำเพื่อประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ ได้มาจาก อ่างเก็บน้ำ สระน้ำหมู่บ้าน และ น้ำฝนตามฤดูกาลซึ่งมีปริมาณน้ำเพื่อประกอบอาชีพ มีพอใช้ได้ตลอดปี มีความสะอาด รองลงมา คือ บ่อน้ำผิวดิน น้ำบาดาล น้ำใต้ดิน และ ลำห้วย ลำเหมือง ตามลำดับ

1.4 พื้นที่ทำกิน (พื้นที่การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ประมง ทำการผลิตสินค้าบริการ หัตถกรรม ไม่รวมพื้นที่ ตัวบ้าน) ครัวเรือนมีพื้นที่ทำกิน (พื้นที่การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ประมง ทำการผลิตสินค้าบริการ หัตถกรรม ไม่รวมพื้นที่ตัวบ้าน) ส่วนใหญ่ มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง 36 ครัวเรือน ไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง 4 ครัวเรือน (เป็นของพ่อแม่) พื้นที่ทำกินในปัจจุบัน เป็นโฉนดที่ดิน ใช้สำหรับ การเพาะปลูก มีจำนวน 129 แปลง เนื้อที่ 675 ไร่ 3 งาน - วา รองลงมา คือ เลี้ยงสัตว์ และประมง ตามลำดับ

2. สภาพความเป็นอยู่ /สุขอนามัย

2.1 โรคเรื้อรัง ครัวเรือนที่เป็นโรคเรื้อรัง ประเภทของโรค ส่วนใหญ่ เป็นโรค ความดัน 6 คน แยกเป็นชาย 2 คน อายุ ปี 21-60 ปี และ 61 ปีขึ้นไป เป็นหญิง 4 คน อายุ 21-60 ปีขึ้นไป และ อายุ 61 ปีขึ้นไป รองลงมา คือ โรคเบาหวาน 4 คน แยกเป็น ชาย 1 คน อายุ 61 ปีขึ้นไป เป็นหญิง 3 คน อายุ 21-60 ปี 1 คน อายุ 61 ปีขึ้นไป 2 คน และ โรคหลอดเลือดในสมอง (อัมพฤกษ์/อัมพาต) โรคเก๊าท์ 2 คน เป็นชาย 1 คน อายุ 61 ปี ขึ้นไป และ เป็นหญิง 1 คน อายุ 61 ปีขึ้นไป ตามลำดับ ทั้งนี้ ครัวเรือนทั้ง 40 ครัวเรือน ปลอดจากการเป็นโรคติดต่อ ทุกครัวเรือน และ ไม่มีสมาชิกเป็นผู้พิการแต่อย่างใด

3. ข้อมูลพื้นฐานสมาชิกในครัวเรือน ครัวเรือน 40 ครัวเรือน มีสมาชิก จำนวน 110 คน ส่วนใหญ่ อยู่กันเป็นครอบครัว ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ปู่ย่าตายาย ลุงป้าน้าอา และญาติพี่น้อง สถานะภาพความสัมพันธ์ในครัวเรือน จำแนกเป็น อายุ ไม่เกิน 20 ปี 11 คน 21-60 ปี 62 คน 61 ปีขึ้นไป 37 คน (แนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ) ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่จบมัธยมศึกษาตอนต้น 29 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย 26 คน ประถมการศึกษา 27 คน มีงานทำ 89 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร 50 คน รองลงมา คือ รับจ้าง 29 คน ค้าขาย 18 คน ที่เหลือ รับราชการ ลูกจ้างรัฐ ลูกจ้างเอกชน ช่างทั่วไป รวมแล้ว 14 คน ส่วนใหญ่ทำงานในหมู่บ้าน 50 คน ในอำเภอ 37 ค และไม่เคยทำงานต่างถิ่น การเข้าถึง Internet จำนวน 36 ครัวเรือน ไม่มี 4 ครัวเรือน

4. สภาพทางเศรษฐกิจ (หมายเหตุ : เป็นข้อมูลผลผลิตที่ได้ในระหว่างปี 2563)

4.1 รายได้จากการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา

4.1.1 รายได้จากการปลูกข้าว ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา มีพื้นที่ปลูกข้าว 675 ไร่ 3 งาน ผลผลิตเฉลี่ย 300-400 กิโลกรม/ไร่/ปี ผลผลิตรวม 500 กิโลกรัม/ปี บริโภคในครัวเรือน 250 กิโลกรัม ขายเป็นรายได้ 250 กิโลกรัม ราคา 9-11 บาท/กิโลกรัม/ปี รายได้เฉลี่ยทั้งปี 30,000-60,000 บาท รวมต้นทุน 15,000-30,000 บาท/ปี กำไรสุทธิ 15,000-30,000 บาท/ปี ตลาดส่วนใหญ่ เป็นพ่อค้าในพื้นที่/นอกพื้นที่ และ สหกรณ์ **ไม่ได้วางขายในแมคโคร/โลตัส/บิ๊กซี**

4.1.2 รายได้จากการปลูกพืชผักสวนครัว / พืชอายุสั้น (ลดรายจ่ายเชิงพาณิชย์) ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากการปลูกพืชผักสวนครัว / พืชอายุสั้น(ลดรายจ่ายเชิงพาณิชย์) ประเภทของผลผลิตส่วนใหญ่ คือ พริก มะละกอ โหระพา ทำมาแล้ว 5 ปี พื้นที่ปลูก 30 ตารางวา ผลผลิตเฉลี่ย 60 กิโลกรัม/ไร่/ปี ผลผลิตรวม 60 กิโลกรัม/ปี บริโภคในครัวเรือน 5 กิโลกรัม ส่งขาย 55 กิโลกรัม ราคา 10-20 บาท/กิโลกรัม/ปี รายได้ 600-1,200 บาท/ปี รวมต้นทุก 200 บาท/ปี กำไรสุทธิ 500-1,000 บาท/ปี

4.1.3 รายได้จากการปลูกพืชไร่ ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากการปลูกพืชไร่ ประเภทของผลผลิตส่วนใหญ่ คือ มัน ทำมาแล้ว 10 ปี พื้นที่ปลูก 14 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 2,000 กิโลกรัม/ไร่/ปี ผลผลิตรวม 2,000 กิโลกรัม/ปี ขาย 2,000 กิโลกรัม /ปี ราคา 1.80 บาท/กิโลกรัม/ปี รายได้ 42,000 บาท/ปี รวมต้นทุก 20,000 บาท/ปี กำไรสุทธิ 22,000 บาท/ปี ตลาดส่วนใหญ่ พ่อค้าในพื้นที่/นอกพื้นที่

4.1.4 รายได้จากการปลูกพืชสวน ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากการปลูกพืชสวน ประเภทของผลผลิตส่วนใหญ่ คือ ถั่วลิสง ทำมาแล้ว 5 ปี พื้นที่ปลูก 2 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 2,500 กิโลกรัม/ไร่/ปี ผลผลิตรวม 250 กิโลกรัม/ปี บริโภคในครัวเรือน 10 กิโลกรัม ขาย 240 กิโลกรัม/ปี รายได้ 5,000 บาท/ปี รวมต้นทุก 500 บาท/ปี กำไรสุทธิ 4,500 บาท/ปี ตลาดส่วนใหญ่ พ่อค้านอกพื้นที่

4.1.5 รายได้จากปศุสัตว์ (ถ้าเลี้ยงเป็ด / ไก่ ให้ระบุรายได้จากการขายไข่ และเนื้อด้วย) ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากปศุสัตว์ (ถ้าเลี้ยงเป็ด / ไก่ ให้ระบุรายได้จากการขายไข่ และเนื้อด้วย) ชนิดของสัตว์ส่วนใหญ่ คือ วัว ทำมาแล้ว 5-30 ปี ราคา 20,000-40,000 บาท/ตัว รายได้รวม 20,000-40,000 บาท/ตัว ทั้งนี้ ไม่มีรายได้จากประมง แต่อย่างใด

4.1.6 รายได้จากหัตถกรรม ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากหัตถกรรม ชนิดผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ คือ ทอเสื่อกก ทำมาแล้ว 3 ปี มูลค่า 2,000 บาท/ปี รวมรายได้ 2,000 บาท/ปี ต้นทุก 600 บาท/ปี กำไรสุทธิ 1,400 บาท/ปี

4.1.7 รายได้จากการค้าขาย (ร้านขายของชำ / อาหารตามสั่ง / ปั๊มน้ำมัน / ทำอาหารขาย) ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้จากการค้าขาย (ร้านขายของชำ / อาหารตามสั่ง ปั๊มน้ำมัน / ทำอาหารขาย) ชนิดสินค้าส่วนใหญ่ คือ ร้านขายของชำ ทำมาแล้ว 12 ปี รายได้ 240,000 บาท/ปี ต้นทุน 40,000 บาท/ปี กำไรสุทธิ 200,000 บาท/ปี

4.1.8 รายได้อื่น ๆ ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายได้อื่นๆ แหล่งรายได้อื่นๆ ส่วนใหญ่ คือ เงินที่ญาติพี่น้องส่งมาให้ (คนนอก) 10,000-30,000 บาท/ปี รองลงมา คือ รายได้จากการรับจ้างในหมู่บ้าน 5,000-20,000 บาท/ปี

4.2 เงินออม ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีเงินออม ประเภทเงินออมส่วนใหญ่ คือ ซื้อประกัน (หากเสียชีวิต) 60,000-100,000 บาท รองลงมา เงินฝากธนาคาร 10,000-30,000 บาท ฌาปนกิจ (หากเสียชีวิต) 10,000-30,000 บาท ซื้อหุ้นจากกลุ่ม / กองทุน 10,000 บาท และ เก็บไว้ที่บ้าน 5,000-10,000 บาท

4.3 เงินช่วยเหลือ ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีเงินช่วยเหลือ แหล่งเงินช่วยเหลือส่วนใหญ่ คือ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ 16 คน จำนวนเงินที่ได้รับความช่วยเหลือ 7,200-12,000 บาท รองลงมา เงินสวัสดิการของรัฐ 16 คน ทุนการศึกษา 2 คน เงินช่วยเหลือตามนโยบาย 3 คน ประเภทละ 10,000 บาท และ เบี้ยยังชีพผู้พิการ 3 คน 9,600 บาท

4.4 รายจ่าย

4.4.1 ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายจ่าย เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค ประเภทค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ คือ ค่าข้าวสาร ค่าวัตถุดิบประกอบทำอาหาร ประมาณ 10,000-30,000 บาท รองลงมา คือ ค่าเครื่องปรุง 6,000-8,000 บาท ค่าน้ำดื่ม ค่าเครื่องดื่ม และขนมขบเคี้ยว 1,000-3,000 บาท และ ค่าสุรา ของมึนเมา 2,000 บาท

4.4.2 ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายจ่าย เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค ประเภทค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ในบ้าน และ ค่ายานพาหนะ และการเดินทาง 10,000 บาท รองลงมา คือ ค่าเครื่องแต่งกาย และของใช้ส่วนตัว 5,000 บาท ค่าใช้จ่ายด้านสังคม และพิธีกรรม 2,000-5,000 บาท และ ค่าบุหรี่ ยาเส้น 1,000 บาท

4.4.3 ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค (ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ) ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายจ่าย เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค (ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ) ประเภทค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ คือ ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ และ ค่าประกันชีวิต / ประกันสุขภาพ 12,000 บาท/ปี รองลงมา คือ การพนันหรือเสี่ยงโชค 6,000 บาท/ปี ค่าประกันรถ พรบ. ต่อทะเบียนรถ 600-2,000 บาท/ปี และ ค่าภาษี เช่น ค่าภาษีเงินได้ส่วนบุคคลที่ดิน โรงเรือน 100-150 บาท/ปี

4.4.4 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการลงทุน ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ มีรายจ่าย เป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการลงทุน ประเภทค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ คือ ค่าผ่อนรถที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ 60,000-100,000 บาท/ปี ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา 10,000-30,000 บาท/ปี และ ค่าใช้จ่ายการซื้อเครื่องจักร เครื่องมือ ยานพาหนะที่ใช้ประกอบอาชีพ 2,000 บาท/ปี

4.5 หนี้สิน ครัวเรือนมีสภาพทางเศรษฐกิจ ที่เป็นหนี้สิน แหล่งหนี้สินส่วนใหญ่ คือ ธนาคาร / สถาบันการเงิน 100,000-200,000 บาท วัตถุประสงค์ในการกู้ เพื่อการอุปโภค บริโภค เพื่อการลงทุน รองลงมา คือ กองทุนหมู่บ้าน / กองทุนเงินล้าน 20,000-50,000 บาท และ กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) 100,000 บาท

5. ชีวิตปกติสุข

5.1 ด้านสิ่งแวดล้อม ระดับของชีวิตที่เป็นปกติสุข ส่วนใหญ่ คือ ละแวกบ้านที่เป็นต้นไม้ร่มรื่น สงบสุข มีความหลากหลายทางชีวภาพ รองลงมา คือ ไม่มี ฝุ่นควัน สารเคมี PM 2.5 เกินกว่าค่ามาตรฐานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มีเพื่อนบ้านที่ดี ไม่มีขโมย โจรผู้ร้าย ไม่มี มลภาวะทางเสียง มลภาวะ ทางน้ำ

5.2 ด้านมีความรู้เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ ระดับของชีวิต ที่เป็นปกติสุข ส่วนใหญ่ คือ มีความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ ความเก่งในการทำมาหากินที่ตกทอดมา ที่เป็นภูมิปัญญา สั่งสม มีการปรับเปลี่ยนความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญในการทำงาน การประกอบอาชีพ การหารายได้ของตนเอง ของครอบครัว ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ มีโอกาสที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญในการทำงาน ประกอบอาชีพ การหารายได้ของตนเอง ของครอบครัว ของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

5.3 ด้านโอกาสในการการประกอบอาชีพตามความถนัด และความสามารถของตน อันจะนำมาซึ่งความสุขต่อการประกอบกิจการงานของตน ระดับของชีวิตที่เป็นปกติสุข ส่วนใหญ่ คือ มีอาชีพ มีงานทำ ไม่ว่างงาน หรือทำงานไม่เต็มเวลา เต็มความสามารถศักยภาพของตน รองลงมา คือ ครอบครัว บุคคลในชุมชนมีช่องทางที่จะหาอาชีพใหม่ การทำมาหากินใหม่ และ อาชีพ กิจกรรมที่หารายได้ที่ทำอยู่ มีความมั่นคง ต่อเนื่อง ยั่งยืน ตามลำดับ

5.4 ด้านสังคมที่ดี เข้มแข็ง สามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกันจนเกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน กลุ่มคน กลุ่มบ้าน มีความเมตากรุณาต่อกัน ระดับของชีวิตที่เป็นปกติสุข ส่วนใหญ่ คือ ไม่มีโรคติดต่อร้ายแรงในชุมชน และ กลุ่มคน กลุ่มบ้าน สถานศึกษา โรงเรียน วัด โบสถ์ สุเหร่า มีความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อต่อกัน ร่วมมือกันดีในการทำกิจกรรมตามประเพณี กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ รองลงมา คือ ไม่มีความรุนแรงในครอบครัว การหย่าร้าง ผู้สูงอายุ และเด็กถูกทอดทิ้ง และมีคนติดสุรา ยาเสพติด และอบายมุขในชุมชน ตามลำดับ

จากการตอบแบบสอบถามและการสอบสัมภาษณ์ปลายเปิดกับผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูล กชช. 2 ค ปี 2562 (ข้อมูลจากกรมการพัฒนาชุมชน) ที่นำมาวิเคราะห์ประมวลผลแล้ว พบว่า **ระดับการพัฒนาของบ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร เป็นหมู่บ้านเร่งรัดการพัฒนา อันดับ 3**

2. สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน

จากการตอบแบบสอบถามและการสอบสัมภาษณ์ปลายเปิดกับผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูล กชช. 2 ค ปี 2562 (ข้อมูลจากกรมการพัฒนาชุมชน) ที่นำมาวิเคราะห์ประมวลผลแล้ว พบว่า สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน ของบ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร เป็นหมู่บ้านเร่งรัดการพัฒนา อันดับ 3 จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค.) ปี 2562 เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 เป็นหมู่บ้านที่มีครัวเรือนพออยู่พอกิน จำนวน 108 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 และข้อมูล จปฐ. ปี 2562 ข้อ 22 เรื่อง **รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือน พบว่า ไม่มีครัวเรือนตกเกณฑ์เรื่องรายได้**

3. การประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์ จากโครงการกิจกรรมต่างๆ ภายใต้นโยบาย แต่ละด้านที่มีการดำเนินการ ในชุมชนเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของครัวเรือนทั่วไปและครัวเรือนยากจน

จากการสอบสัมภาษณ์ ผู้ตอบแบบสอบถามบ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 มีพื้นที่โดยรวมเป็นพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเกษตร การทำนา ทั้งนาปีและนาปรัง เป็นอาชีพหลัก และหลังฤดูทำนาชาวบ้านเหล่าใหญ่มีอาชีพเสริมหลากหลายเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว อาชีพเสริมที่ทำรายได้ เช่น เลี้ยงสัตว์ ทอเสื่อกก ปลูกพืชผัก ปลูกถั่วลิสง รับจ้างและบริการ จักรสาน ช่างปูน ช่างไม้ ช่างไฟฟ้า ช่างเชื่อมเหล็ก ค้าขาย ที่สำคัญคือการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง และการทอผ้า อีกทั้ง บ้านเหล่าใหญ่ยังมีพื้นที่ติดกับแม่น้ำชี สามารถใช้เป็นแหล่งในการหารายได้ด้านประมงของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านมีความอยู่ดีกินดี เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีกลุ่มอาชีพสร้างรายได้ให้กับชุมชน เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปถั่วลิสง เป็นต้น

4. ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน

จากการสอบสัมภาษณ์ ผู้ตอบแบบสอบถามจากชาวบ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง มีการแปรรูปผลิตผลที่มีอยู่มากในชุมชน รวมถึงการถนอมอาหาร และใช้ประโยชน์ในครัวเรือนรูปแบบต่างๆ เช่น มะม่วงกวน, ปลาแห้ง, การทำปลาร้า, การทำพริกป่น, การทำน้ำพริก, การแปรรูปถั่วลิสง ขนมเค้กกล้วยหอม, น้ำดื่มบรรจุขวด เป็นต้น นอกจากนี้ชาวบ้านเหล่าใหญ่ ครัวเรือนยังมีการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย รวมทั้งผลิตเพื่อใช้สอยเอง เช่น เผาถ่าน ผลิตสมุนไพร, เสื่อกก, ไม้กวาดดอกหญ้า, การทำเครื่องจักสาน (ตะกร้า, ข่อง, ไซ, ลอบ, กระติ๊บข้าว, หวด เป็นต้น) คิดเป็นร้อยละ 80 ของครัวเรือนทั้งหมด สามารถลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้กับคนในหมู่บ้านและชุมชน ทำให้หมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดี ที่สำคัญการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ยังเป็นการช่วยให้มีอาหารบริโภคนอกฤดูกาล เช่น เมื่อพ้นฤดูกาลผลิตของผลิตผลเกษตรนั้น ๆ ไปแล้ว ก็ยังสามารถนำผลิตภัณฑ์ที่เก็บไว้มาบริโภคได้

5. สรุปบทเรียนที่ได้รับในด้าน

5.1 การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของและการสัมภาษณ์ บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคี ทั้งภาคประชาชน ภาคเอกชน ปกครอง ท้องที่ ท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่และการทำมา

หากินของชาวบ้าน เป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่าย พออยู่พอกิน ใช้ชีวิตแบบพอเพียงทรัพยากรธรรมชาติ พื้นดินยังคงอุดมสมบูรณ์อยู่ สังเกตได้จากการทำนา ทั้งนาปีและนาปรัง ที่ต้องอาศัยดิน น้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ ถึงจะเจริญงอกงามและได้ผลผลิต พื้นที่ที่ติดกับแม่น้ำชี ทำให้มีวิถีชุมชนแบบประมงอีกด้วย สำหรับด้านประเพณี/วัฒนธรรม ชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 100 มีการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมมาตั้งแต่สมัยโบราณ การจัดกิจกรรมบุญประเพณีต่างๆ เป็นไปตาม **“ฮีตสิบสอง คลองสิบสี่”**

5.2 การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของและการสัมภาษณ์ บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ โดยคนในชุมชนหรือนอกชุมชน อาทิเช่น การอบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP การแปรรูปถั่วลิสง การทอผ้า การปลูกถั่วลิสงจากเกษตรอำเภอ การทำนาแปลงใหญ่ การทำเกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์จากอุตสาหกรรมจังหวัด เป็นต้น

5.3 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน ตามนโยบายของรัฐบาล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของและการสัมภาษณ์ บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง โดยการนำของ นาย อพอลโล ภิริยารมย์ กำนันตำบลม่วง ได้มีการขับเคลื่อน ชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล จากเวทีประชุม/ประชาคมโดยการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้าน ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมทำ ร่วมวางแผนและร่วมตัดสินใจ ในการบริหารจัดการชุมชน ใช้หลักประชาธิปไตยในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อให้สามารถบริหารจัดการหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดกับคนในหมู่บ้าน

ส่วนที่ 3
การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน (ตามกรอบการเรียนรู้ฯ หน้า 4)
(เลือกหัวข้อประเด็นของการพัฒนา 1-3 หัวข้อ จากหน้าที่ 5)

ประเด็นที่ 6 การปรับกระบวนการผลิตการเกษตรเพื่อคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง มีการปรับกระบวนการผลิตการด้านการเกษตรโดยใช้วัตถุดิบอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ ทดแทนปุ๋ยเคมี หรือใช้แบบผสมผสาน เพื่อลดต้นทุนการผลิต และชุมชนมีการใช้วัสดุหรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่าและประหยัดในการประกอบอาชีพ โดยมีการวางแผนจัดหาทรัพยากรทดแทน ควบคู่กับการอนุรักษ์ โดยชุมชนและกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนมีแผนการปลูกป่าในวันสำคัญต่าง ๆ มีการปล่อยปลา ปล่อย กุ้ง ในแหล่งน้ำธรรมชาติ ของชุมชน

จากการสัมภาษณ์ ความเดือดร้อนในปัจจุบัน ยังเห็นไม่ชัดเจน โดยชาวบ้านมีความวิตกกังวลเรื่องราคาผลผลิต ทั้งข้าว พืชไร่ ตกต่ำ และการว่างงานเพราะมีอาชีพรับจ้างหลายครัวเรือน ในอนาคตชาวบ้านอยากจะได้ความรู้ในการปรับกระบวนการผลิตการด้านการเกษตร เนื่องจาก รายได้หลักของชาวบ้านเฉพาะบ้านเหล่าใหญ่ จากการปลูกข้าว (นาปี/นาปรัง) 60,000 บาท/ปี ปลูกพืชไร่ (ถั่วลิสง) 42,000 บาท/ปี ปศุสัตว์ (เลี้ยงวัว) 40,000 บาท/ปี ทุกอาชีพจะมีต้นทุนในการประกอบอาชีพ จึงอยากได้ความรู้เพิ่มเติม ในการใช้วัตถุดิบอย่างยั่งยืน เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น การใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ ทดแทนปุ๋ยเคมี หรือ ใช้แบบผสมผสาน เพื่อลดต้นทุนการผลิต และชุมชนมีการใช้วัสดุหรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่าและประหยัด โดยอยากให้หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง จัดอบรมให้ความรู้ในการวางแผนจัดหาทรัพยากรทดแทน ควบคู่กับการอนุรักษ์ รวมทั้ง การใช้พลังงานทดแทน ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการการส่งเสริมการปลูก ถั่วลิสง ให้บ้านเหล่าใหญ่เป็นแหล่งปลูกถั่วลิสงที่กรอบอร่อยที่สุด และแปรรูป เป็นถั่วลิสง อบกรอบ ถั่วลิสงเคลือบช็อกโกแลต หรือ เคลือบรสกาแฟ น่าจะเป็นโครงการพัฒนาในอนาคตได้ เป็นต้น หรือ การเพิ่มผลผิตจากการปลูกข้าว เช่น 300-400 กก/ไร่ (ตัวเลขจากการสำรวจ)เป็น 500 กก/ไร่ และการรวมกลุ่ม (เกษตรแปลงใหญ่) ในการขายข้าวเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองราคา เป็นต้น

ประเด็นที่ 13 การสร้างทักษะใหม่ให้แก่หมู่บ้านชุมชนชนบทในการจัดการตนเองในการพัฒนาของชุมชน

บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง มีการจัดทำ/ปรับปรุง แผนชุมชน ซึ่งเป็นแผนที่แสดงถึงทิศทาง แนวทางและวิธีการในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้านเป็นประจำทุกปี โดยใช้ข้อมูลของหมู่บ้านประกอบด้วย ข้อมูล จปฐ. ข้อมูล กชช. 2 ค. และข้อมูลปัญหาความเดือดร้อน ความต้องการของประชาชนมาใช้ในกระบวนการจัดทำแผนชุมชน

จากการสัมภาษณ์ ความคิดเรื่องระบบเศรษฐกิจของชาวบ้านเรามี 2 ระบบ คือ 1.พออยู่พอกิน /2.ทุนนิยมผลิตเพื่อขาย แต่ถ้าจะแก้ไขเกษตรกรโดยเฉพาะภาคอีสาน...ขอเสนอแนวคิด... แบบยั่งยืน พออยู่พอกินจะเข้าวิถีคนอีสาน... มีนา/ ทำนา...ให้หาน้ำ..นอกฤดูทำนา..หาอาชีพอื่น ....หรือ OTOP .. ความเสี่ยงหมู่บ้านส่วนใหญ่จะเป็นเรื่อง น้ำท่วม..แก้ไขโดยทำแก้มลิง..แนวสันเขื่อนกั้นแม่น้ำชี..... เสริมระบบกระจายน้ำ.. ซึ่งในแผนหมู่บ้านมีสิ่งเหล่านี้หมดแล้ว...เรื่องน้ำ/อาชีพ/..มีปราชญ์เฉพาะด้านที่จะให้ความรู้แบบทำจริง/ดูของจริงได้..เช่น ส่งเสริมเกษตรรุ่นใหม่.. Young framer smart framer หรือคนรู้จริงทำจริง เช่น อาจารย์ยักษ์ เรื่องป่า/ไม้/น้ำ.. เป็นต้น

ประเด็นที่ 14. การลดรายจ่ายในรายการที่ไม่จำเป็น ที่ครัวเรือนและชุมชนสามารถผลิตและ จัดทำเองได้

จากการสอบถามชาวบ้าน พบว่า บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง ครัวเรือนมีการปลูกผักสวนครัวไว้กินเอง ตามนโยบายรัฐบาล การปลูกผักสวนครัวสร้างความมั่นคงทางอาหาร “กินทุกอย่างที่ปลูก ปลูกทุกอย่างที่กิน” “รั้วกินได้” ปลูกตามหัวไร่ปลายนา คิดเป็นร้อยละ 100 ของครัวเรือนทั้งหมด มีการเลี้ยงไก่พื้นบ้าน, ไก่พันธุ์ไข่, เลี้ยงเป็ด, เลี้ยงกบ, เลี้ยงปลา, เลี้ยงโค-กระบือ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 80 ของครัวเรือนทั้งหมด (บางครัวเรือนอาจจะเลี้ยง 1 - 2 ชนิด หรือมากกว่านั้น) มีการส่งเสริมให้ครัวเรือนจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือนเป็นประจำ

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านเห็นว่า ภาครัฐควรส่งเสริมการปลูกพืชผักสวนครัว เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชนกำลังดำเนินการอยู่ “กินทุกอย่างที่ปลูก ปลูกทุกอย่างที่กิน” “รั้วกินได้” ปลูกตามหัวไร่ปลายนา มีการเลี้ยงไก่พื้นบ้าน, ไก่พันธุ์ไข่, เลี้ยงเป็ด, เลี้ยงกบ, เลี้ยงปลา เลี้ยงโค-กระบือ เป็นอาชีพเสริมจากการปลูกข้าว ทำนา เป็นต้น และ มีการส่งเสริมให้ครัวเรือนจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือนเป็นประจำ จะช่วยให้ครัวเรือนสามารถลดรายจ่าย (ไม่ต้องซื้อ) ได้ในลำดับหนึ่ง

สำหรับปัญหาการระบาดของโควิด 19 ชาวบ้านมีแนวทางป้องกัน และ แก้ไขคนไม่มีงานทำต้องกลับภูมิลำเนา เพื่อฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านอย่างไร

เริ่มจากสำรวจข้อมูลว่ามีคน กลับภูมิลำเนาจำนวนกี่คน แต่ละคนมีความสามารถ ถนัดอะไร แล้วมอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตร พัฒนาชุมชน กศน. พาณิชย์ ในพื้นที่ ช่วยกันสร้างงาน สร้างวิชาชีพ สร้างรายได้ ให้ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน หรือ ศูนย์ฝึกอาชีพของหมู่บ้าน ในการฝึกอาชีพ และ เนื่องจากเกือบทุกครัวเรือน มี Internet ควรขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้า ออนไลน์ สำหรับสินค้าของวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง

ในฐานะหน่วยงานภาครัฐ จะมีแนวทางช่วยเหลือ และสนับสนุนอย่างไรได้บ้าง

โดยสรุปหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ตั้งแต่ฝ่ายปกครอง พัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ รวมทั้งรัฐวิสาหกิจ เช่น ธกส ควรร่วมกับชาวบ้านคิดช่องทางการเพิ่มรายได้จากพืชทางเลือกตัวใหม่ ที่ยังมีช่องทางการจำหน่าย ในพื้นที่ไม่ไกลหมู่บ้าน ส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันทำก็ได้ นอกจากนั้น ทางพัฒนาชุมชนก็ต้องช่วยชาวบ้านเร่งพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสินค้า OTOP ของหมู่บ้านให้โดดเด่นมากยิ่งขึ้นและช่วยหาช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้นด้วยคนว่างงานจากภาวะโควิดที่กลับมาอยู่บ้านถ้ามีความรู้ด้าน IT ก็ต้องมาช่วยเรื่องการค้าขายสินค้าOTOP ทางออนไลน์เหล่านี้เป็นต้น

ภาคผนวก

บันทึกการเรียนรู้ Learning Lock

รายงานการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)

ชื่อหมู่บ้าน บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3

ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย

จังหวัดยโสธร

---

1. วันที่ 23 สิงหาคม 2564 ตั้งแต่เวลา 10.00 น เป็นต้นไป นายศรี ศรีพุทธรินทร์ นายอำเภอมหาชนะชัย ได้มอบหมายให้ นายอพอลโล อภิยารมณ์ กำนันตำบลม่วง ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำบลสมาร์ททีมลงพื้นที่ ดำเนินการ ขั้นตอนที่ 1 เพื่อทำแบบสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม ณ บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ 3 ตำบลม่วง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ประชาชนในพื้นที่ให้การร่วมมือเป็นอย่างดี ผลการปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

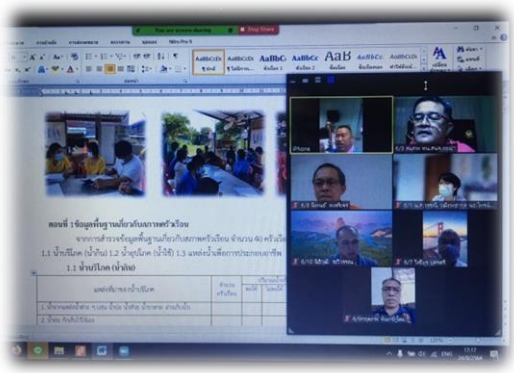

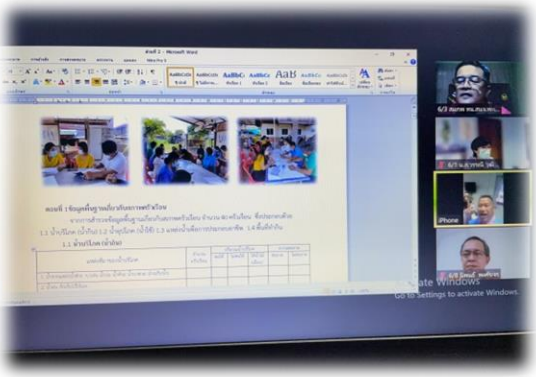
2. วันที่ 24 สิงหาคม 2564 เวลา 17.00 น.เป็นต้นไป กลุ่มปฏิบัติการที่ 6 ได้ประชุม Zoom สมาชิกกลุ่ม กป.6 ร่วมกับทีมตัวแทนชาวบ้าน บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง เพื่อสรุปข้อมูลจากแบบสำรวจเพื่อวางแผนในการดำเนินการ ขั้นตอนที่ 2 คือสรุปประมวลผลจากแบบสำรวจทั้งหมด เพื่อคืนข้อมูลให้กับชาวบ้าน โดยเทียบเคียงกับข้อมูล จปฐ. กชช 2 ค. ที่จัดเก็บเมื่อปี 2562

3. วันที่ 25 สิงหาคม 2564 เวลา 19.00 น. เป็นต้นไป ณ ศาลาปฏิบัติธรรม วัดบ้านเหล่าใหญ่ กลุ่มปฏิบัติการที่ 6 ได้ประชุม Zoom สมาชิกกลุ่ม กป.6 ร่วมกับ นายอพอลโล อภิยารมณ์ กำนันตำบลม่วง และตัวแทนชาวบ้าน บ้านเหล่าใหญ่ หมู่ที่ 3 ตำบลม่วง จำนวน 40 ครัวเรือน ที่ได้ทำการสำรวจข้อมูลเพื่อสอบถามประเด็นเพิ่มเติม ตามภารกิจที่มอบหมายเพื่อนำเสนอในการประชุมหมู่บ้าน

ที่	ระดับการพัฒนา	รายละเอียด	มอบภารกิจ
1	ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพครัวเรือน	1.1 น้ำบริโภค (น้ำกิน) / น้ำอุปโภค (น้ำใช้) 1.2 แหล่งน้ำเพื่อการประกอบอาชีพ 1.3 พื้นที่ทำกิน	1. ผอ.นิธิวุฒิ 2. หน.สมภพ
2	สภาพความเป็นอยู่ / สุขอนามัย	2.1 โรคเรื้อรัง 2.2 โรคติดต่อ 2.3 สมาชิกในครัวเรือนเป็นผู้พิการ	1. ชช.วิเชียร 2. หน.สมภพ
3	ข้อมูลพื้นฐานสมาชิกในครัวเรือน	3.1 สถานะภาพความสัมพันธ์ในครัวเรือน 3.2 อายุ 3.3 เพศ 3.4 ระดับการศึกษา 3.5 การทำงาน 3.6 อาชีพปัจจุบัน 3.7 สถานที่ทำงาน 3.8 การเข้าถึง Internet	1. ผอ.ชุลีวรรณ 2. นอ.ศรี
4	สภาพทางเศรษฐกิจ (หมายเหตุ : เป็นข้อมูลผลผลิตที่ได้ในระหว่าง ปี 2563)	4.1 รายได้จากการเกษตรในรอบปีที่ผ่านมา 4.2 เงินออม 4.3 เงินช่วยเหลือ 4.4 รายจ่าย 4.5 หนี้สิน	1. นอ.ชวลิต 2. นอ.พรชัย 3. นอ.วรรณี
5	ชีวิตปกติสุข	5.1 สิ่งแวดล้อมที่ดี 5.2 มีความรู้เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ 5.3 โอกาสในการการประกอบอาชีพตามความถนัดและความสามารถของตน อันจะนำมาซึ่งความสุขต่อการประกอบกิจการงานของตน 5.4 สังคมที่ดี เข้มแข็ง สามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกันจนเกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตน กลุ่มคน กลุ่มบ้าน มีความเมตากรุณาต่อกัน	1. ผบ.กฤตภพ 2. ผอ.นิพนธ์

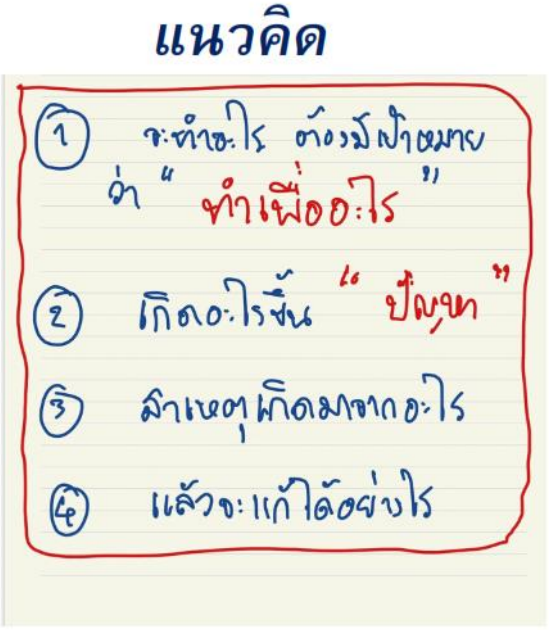

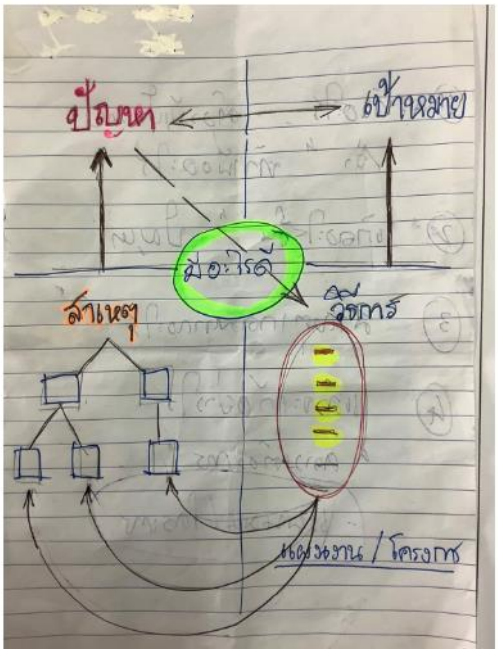

การบริหารจัดการชุมชนและปัญหาของส่วนร่วม

ปัจจุบัน เราอยู่จุดไหน (มีอะไรดี) .....วิเคราะห์ SWOT

เราต้องการไปสู่จุดไหน (เป้าหมาย : ทำเพื่ออะไร) ..... กำหนดวิสัยทัศน์ ตำแหน่ง ทิศทาง

เราจะไปสู่จุดนั้นได้อย่างไร (ปัญหา : สาเหตุ) ..... แนวทางแก้ไข แผนยุทธศาสตร์

เราจะต้องทำอะไรเพื่อไปถึงจุดนั้น(จะแก้ได้อย่างไร) ..... แปลงแผนยุทธศาสตร์สู่กิจกรรม/โครงการ

รายงานการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)
ชื่อหมู่บ้าน บ้านตะเคียนทอง
หมู่ที่ ๕ ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

จัดทำโดย
(กลุ่มปฏิบัติการที่ ๗)

๑) นางจริยา ชุมพงศ์	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
๒) นางสาวปรีย์ธิดา สมจิตร	ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดนนทบุรี กรมราชทัณฑ์
๓) นายสิงหชัย ผ่องบุรุษ	หัวหน้าสำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
๔) ร.ต. ประพันธ์ ถึกสกุล	นายอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี กรมการปกครอง
๕) นายอรรถพล พันธุศาสตร์	นายอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี กรมการปกครอง
๖) นายพลกฤต พวงวลัยสิน	นายอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี กรมการปกครอง
๗) นายสุทธิพงษ์ อินทจักร์	เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพะเยา กรมที่ดิน
๘) นายสมมิตร์ สมบูรณ์	โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดภูเก็ต กรมโยธาธิการและผังเมือง
๙) พ.จ.อ. สาคร สิทธิศักดิ์	ท้องถิ่นจังหวัดสตูล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
๑๐) นายกมล นวลใย	ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑ (เชียงใหม่) กรมป่าไม้

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗
สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๔

คำนำ

การศึกษาเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) เป็นการศึกษาในรูปแบบการร่วมเรียนรู้และทำความเข้าใจกับชุมชนท้องถิ่น ถึงสถานการณ์ในขณะนี้และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงใน ๒ ปีข้างหน้าของ “ชุมชนท้องถิ่น” “โอกาสและความสามารถในการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่น” ในสถานการณ์ที่โครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนไปเพราะเทคโนโลยีที่พลิกผัน ภาวะโลกร้อน และการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือโรคโควิด-๑๙ โดยนำหลักการทรงงานในการพัฒนา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงพระราชทานให้ยึดถือปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ โดยเน้นประเด็นการศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน ระบบการบริหารจัดการชุมชน และนโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน เพื่อรับทราบปัญหา วิเคราะห์ความเสี่ยง โอกาส และข้อจำกัดของชุมชนว่าจะพัฒนาภายใต้ข้อจำกัดอย่างไร รวมไปถึงความสามารถในการบริหารจัดการชุมชน แล้วทำการประเมินระดับการพัฒนาของหมู่บ้านชุมชนว่าอยู่ในระดับใด ภายใต้การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกับชุมชนนำไปสู่ประเด็นการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับชุมชนตั้งแต่ระยะสั้นไปจนถึงระยะยาว

นักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง กลุ่มปฏิบัติการที่ ๗ ได้กำหนดให้บ้านตะเคียนทอง หมู่ที่ ๕ ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่เพื่อการศึกษาเรียนรู้ในการทำกิจกรรมในครั้งนี้ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีความโดดเด่นด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีที่หาได้ยากและกำลังถูกกลืนไปกับกาลเวลา คนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่มีแนวโน้มการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน จึงมีความท้าทายในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของชาว “ชอง” ทั้งในด้านภาษา วัฒนธรรมความเป็นอยู่และพิธีการ อาหารพื้นถิ่น ฯ ในขณะเดียวกันที่หมู่บ้านตะเคียนทองต้องมีการพัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อนำความเจริญมาสู่หมู่บ้านสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกครัวเรือน

ขอขอบคุณทางวิทยาลัยมหาดไทยและคณะอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยากร ที่มอบโอกาสและองค์ความรู้ในการทำงานตั้งแต่เริ่มต้นจนประสบผลสำเร็จ คณะผู้จัดทำหวังว่ารายงานการศึกษานี้จะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น และเป็นแนวทางการดำเนินการสำหรับพื้นที่อื่นต่อไป

คณะผู้จัดทำ
นักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง รุ่นที่ ๗๗
กลุ่มปฏิบัติการที่ ๗

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) หมู่บ้านตะเคียนทอง หมู่ที่ ๕ ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

๑.๑ การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน ๑

๑.๒ การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน ๓

๑.๓ การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน ๔

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการพัฒนาของชุมชน

๒.๑ ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน ๕

๒.๒ สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน ๗

๒.๓ ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้นโยบายแต่ละด้านที่มีการดำเนินการในชุมชน เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของครัวเรือนทั่วไปและครัวเรือนที่ยากจน ๗

๒.๔ ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน ๘

๒.๕ สรุปบทเรียนที่ได้รับในด้าน ๘

๒.๕.๑ การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

๒.๕.๒ การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ

๒.๕.๓ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล

ส่วนที่ ๓ การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน

๓.๑ ร่วมคิดกับกลุ่มอาชีพ กลุ่มการผลิตแปรรูป ชุมชน ครัวเรือนยากจน และคนยากจน ๙

๓.๒ กิจกรรมควรทำภายใน ๓ เดือน ๖ เดือน ๑ ปี ๙

ภาคผนวก ๑๐

ส่วนที่ ๑ กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) หมู่บ้านตะเคียนทอง หมู่ที่ ๕ ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านตะเคียนทอง

หมู่บ้านตะเคียนทอง หมู่ที่ ๕ ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี โดยตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลตะเคียนทองทั้งหมู่บ้าน มีเนื้อที่ ๑,๘๓๑ ไร่ มีครัวเรือนในชุมชน จำนวน ๙๐ ครัวเรือน มีประชากร จำนวน ๓๖๐ คน พื้นที่เป็นที่ราบติดภูเขา ห่างจากที่ว่าการอำเภอเขาคิชฌกูฏ ตามถนนบำราศนราดูร ระยะทาง ๑๕ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดจันทบุรี ระยะทาง ๔๕ กิโลเมตร

๑.๑ การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน

ครัวเรือนในหมู่บ้านตะเคียนทองเป็นสังคมชาวชอง เป็นชุมชนเก่าแก่ชาวชองใช้ภาษาชองซึ่งคล้ายภาษาเขมรเป็นภาษาท้องถิ่น มีวัฒนธรรมของชาวชองเป็นความภูมิใจของคนรุ่นเก่า คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย มีคนรุ่นทวด ปู่ย่าตายาย พ่อแม่ ลูก หลาน อยู่รวมกันและใช้แรงงานคนในครอบครัวทำสวน โดยครัวเรือนในชุมชนมีการตั้งบ้านเรือนตามสวนผลไม้ของตนเอง

ในอดีต ชาวชองในหมู่บ้านตะเคียนทอง ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งกำเนิดของพรรณไม้และเครื่องเทศที่มีราคา เช่น ไม้กฤษณา เร่วหอม และกระวาน เป็นต้น นอกจากนั้นยังเคยเป็นแหล่งผลิตน้ำมันยางจากธรรมชาติซึ่งนำไปใช้ในการเคลือบผิวไม้ หรือนำไปผสมกับชันเพื่อใช้ยาเรือ และยังนำเอาส่วนที่เป็นขี้โล้ไปทำมัดไต้สำหรับจุดเป็นไฟส่องสว่างได้อีกด้วย แต่หลังจากที่รัฐบาลได้ให้อนุญาตให้มีการสัมปทานป่าไม้ ประกอบกับการบุกเบิกที่ทำกินเพื่อสร้างเป็นสวนผลไม้และพื้นที่การเกษตรอื่น ๆ ทำให้สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนชองที่เคยแวดล้อมด้วยป่าทึบกลับกลายเป็นแวดล้อมด้วยสวนผลไม้ สวนยางพารา และนาไร่ และต่อมาครัวเรือนในหมู่บ้านได้เปลี่ยนวิถีชีวิตเป็นสวนผลไม้ อย่างไรก็ดี ในพื้นที่ยังมีพืชสมุนไพรที่มีชื่อเสียงหลากหลายชนิด โดยมีปราชญ์ในชุมชนสามารถรักษาโรคโดยใช้พืชสมุนไพร

ครัวเรือนในหมู่บ้านมีอาชีพทำสวนทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง สละ และสวนยางพารา โดยมีพื้นที่ทำสวน ครัวเรือนละประมาณ ๑๐ – ๕๐ ไร่ เฉลี่ยประมาณ ๒๐ ไร่/ครัวเรือน ทำให้ประชาชนมีรายได้หลักจากการทำสวนผลไม้และสวนยางพารา ๘๐๐,๐๐๐ – ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี ทั้งนี้ รายได้ของครัวเรือนในหมู่บ้านตะเคียนทอง มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าเส้นความยากจน โดยครัวเรือนมีรายได้ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะช่วงฤดูกาลผลไม้ ครัวเรือนได้รายได้จากการขายผลไม้และในช่วงนอกฤดูกาลผลไม้ครัวเรือนจะมีรายได้จากการกรีดยางพารา สำหรับแรงงานในการทำสวนส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนในครอบครัว จึงไม่มีปัญหาการว่างงาน อย่างไรก็ตาม ครัวเรือนในชุมชนบางส่วนมีหนี้สินจากการกู้สินเชื่อจากสหกรณ์ ธนาคารเกษตรและสหกรณ์เพื่อการเกษตร หรือกองทุนในพื้นที่ ซึ่งนำมาใช้ในการลงทุนปรับปรุงสวนผลไม้ของตนเอง

เนื่องจากประชาชนในหมู่บ้านตะเคียนทอง ส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน จึงไม่มีปัญหาความขัดแย้งปัญหาแบ่งสีแบ่งฝ่าย ปัญหายาเสพติด ประกอบกับบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในชุมชนดี มีธรรมชาติป่าเขาที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีสุขภาพดี อายุยืน ไม่มีโรคติดต่อร้ายแรง โดยเฉพาะในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ในปัจจุบัน ยังไม่พบว่าคนในชุมชนมีการติดเชื้อจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด - ๑๙)

อย่างไรก็ดี เกษตรกรในหมู่บ้านตะเคียนทองประสบกับปัญหาต่าง ๆ เช่น ๑) การขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เนื่องจากมีการทำสวนทุเรียนต้องใช้น้ำจำนวนมาก แม้ว่าเกษตรกรจะใช้น้ำในสระหรือบ่อบาดาลของตนเองแต่ก็ยังไม่เพียงพอ ทั้งนี้ คณะกรรมการหมู่บ้านได้หาพื้นที่เพื่อก่อสร้างฝายขนาดใหญ่ซึ่งเป็นที่สาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน แต่ยังไม่มีแหล่งงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ นอกจากนี้ประชาชนใช้น้ำในการอุปโภคบริโภคจากน้ำบ่อบาดาลของครัวเรือน เนื่องจากระบบประปาของหมู่บ้านทิ้งร้างไม่มีงบประมาณในการบำรุงดูแลรักษา ๒) พื้นที่หมู่บ้านตะเคียนทองมีสภาพเป็นป่าเขาธรรมชาติ เมื่อเกิดพายุ ลมกรรโชกแรง ทำให้ต้นไม้ล้มทับเสาไฟฟ้าเกิดไฟฟ้าตกหรือดับบ่อย และในกรณีเกิดพายุลมหน้าแล้งจะทำให้ดอกของผลไม้ร่วง ส่งผลให้ผลผลิตลดลง และ ๓) มีช้างป่าเข้ามาทำลายสวนผลไม้และทรัพย์สินของชาวสวน ทำให้สวนผลไม้ได้รับความเสียหาย

จากภูมิสังคมของหมู่บ้านตะเคียนทอง พบว่ามี จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด ดังนี้

จุดแข็ง	**จุดอ่อน**
- เป็นกลุ่มชาติพันธ์ชอง มีภาษาถิ่นของตนเอง - มีสวนผลไม้ เช่น ทุเรียน มังคุด เป็นผลผลิตที่ทำรายได้หลักของพื้นที่ - ประชาชนมีรายได้ตลอดทั้งปี โดยนอกฤดูกาลผลไม้ สามารถหารายได้จากการกรีดยางพารา และมีการทำนาสำหรับบริโภคในครัวเรือน - มีพืชสมุนไพรที่สามารถพัฒนาได้ - ประชาชนมีวิถีชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีรายได้ตลอดปี สามารถจัดการหนี้สินได้ - มีพืชสมุนไพรที่มีชื่อเสียงหลากหลายชนิด - มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง - เป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ปลอดอาชญากรรม และปลอด COVID-๑๙ - มีแหล่งท่องเที่ยวสวยงาม เช่น น้ำตกตะเคียนทอง - มีโรงสีข้าวของชุมชน - มีอาหารพื้นเมือง และการละเล่นทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์	- ขาดแคลนน้ำทำการเกษตรในฤดูแล้ง - ใช้สารเคมีในการเพาะปลูก - ถนนดินทางขึ้นเขาติดหล่มเวลาฝนตกหนัก - ประปาหมู่บ้านใช้งานไม่ได้ - ไฟฟ้าตกและดับบ่อย
โอกาส	**ข้อจำกัด**
- สามารถพัฒนาเป็นท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์วัฒนธรรม (พืชสมุนไพร + ชาวชอง) - สามารถพัฒนาสินค้าแปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตร	- ลมพายุในฤดูแล้ง ทำให้ดอกไม้ผลร่วง - ช้างป่าเข้ามาทำลายสวนทางการเกษตร - การตลาด ขึ้นอยู่กับล้งผลไม้เป็นผู้กำหนดราคา

๑.๒ การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน

ชุมชนตะเคียนทองถือได้ว่าเป็นชาวชองซึ่งส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน โดยมีคนในชุมชนเป็นผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้าน โดยผู้ใหญ่บ้านจะทำการประชุมกรรมการและลูกบ้านเป็นประจำทุกเดือน เวลามีกิจกรรมจะร่วมกันคิด ร่วมกันทำด้วยความสามัคคี ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำคอยประสานความร่วมมือทั้งภายในหมู่บ้าน และการทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการเชื่อมโยงกับภาครัฐ ประกอบกับการมีวิถีชีวิตแบบพอเพียงตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้หมู่บ้านตะเคียนทองสามารถบริหารจัดการชุมชนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยได้**น้อมนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ดังนี้**

(๑) **พอประมาณ** - แต่ละครัวเรือนมีวิถีชีวิตเรียบง่าย ดูได้จากแต่ละครัวเรือนมีพื้นที่ทำสวนผลไม้ ได้แก่ ทุเรียน มังคุด เมื่อมีรายได้จากการขายผลไม้จะนำเงินที่ได้ฝากธนาคารไว้ และนำมาใช้ในการปรับสภาพพื้นที่สวน สำหรับที่ใช้ในช่วงนอกฤดูกาลผลไม้ก็หารายได้จากการกรีดยาง และส่วนใหญ่มีการทำนาเพื่อนำข้าวมาบริโภคในครัวเรือน

(๒) **มีเหตุผล** - จากการสัมภาษณ์ พบว่าชาวบ้านตะเคียนทองมีการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน โดยคณะกรรมการหมู่บ้านได้มีการจัดประชุมเป็นประจำทุกเดือน และใช้หลักประชาธิปไตยในการบริหารจัดการ เคารพกฎของหมู่บ้านและกฎหมายบ้านเมือง ทำนุบำรุงศาสนาให้คงอยู่ มีการเข้าวัดทำบุญและปฏิบัติธรรมทุกวันพระ มีความภูมิใจในเอกลักษณ์ของชุมชน โดยมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาว “ชอง” ให้ลูกหลานรุ่นหลังได้สืบทอดโดยเฉพาะการพูดภาษาชอง ครัวเรือนส่วนใหญ่มีเหตุผลในการดำเนินวิถีชีวิต หากเกิดข้อขัดแย้งขึ้นระหว่างกันส่วนใหญ่สามารถประนีประนอมกันได้หมด อีกทั้งความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพมีความสงบเรียบง่าย

(๓) **มีภูมิคุ้มกัน** – คนในชุมชนมีความผูกพันในความเป็นชาติพันธุ์ชาวชอง เป็นเครือญาติทำให้ปัญหาด้านสังคม ยาเสพติด อาชญากรรมมีน้อยจนแทบไม่มี ส่วนใหญ่มีรายได้มากกว่ารายจ่ายแต่ก็ยังมีการกู้เงินจากสถาบันการเงินมาปรับปรุงสวนผลไม้ แต่ด้วยเพราะการมีวินัยทางการเงินจึงสามารถบริหารรายรับรายจ่าย และหนี้สินได้เป็นอย่างดี มีการปรับตัวในการรับมือกับความเจริญที่เปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจ เช่น การปรับเปลี่ยนการปลูกยางพาราที่มีราคาตกต่ำมาปลูกสวนทุเรียนพันธุ์หมอนทองแทน เพื่อรองรับตลาดที่มีความต้องการสูง

ปัจจุบันคนในหมู่บ้านตะเคียนทองมีแนวคิดที่จะส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ในการปรับปรุงดินให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และเริ่มมีการนำแนวทางเกษตรอินทรีย์เข้ามาใช้แทนสารเคมี เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตผล และลดความเสี่ยงจากกลไกการกำหนดราคาของล้งผลไม้

(๔) นอกจากนี้ สมาชิกในหมู่บ้านสามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นวิถีชีวิตมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม เช่น ในช่วง ๒ – ๓ ปี ที่ผ่านมาราคาพืชผลทางการเกษตรค่อนข้างมีราคาสูง ซึ่งธรรมชาติของเกษตรกรก็มักจะมุ่งขยายพื้นที่เพาะปลูก และที่เกิดปัญหามาโดยตลอด คือ ปัญหาการบุกรุกพื้นที่หวงห้ามของราชการ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยหมู่บ้านแห่งนี้ พื้นที่โดยรอบจะเป็นป่าสงวนและอุทยานแห่งชาติ ติดกับพื้นที่เพาะปลูกของราษฎร ซึ่งง่ายต่อการบุกรุกแผ้วถาง แต่ในหมู่บ้านนี้มีความอดทนและพอใจกับพื้นที่เพาะปลูกที่มีอยู่ ด้วยความรักความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน จึงป้องกันการไปบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ของราชการเพื่อนำมาเป็นประโยชน์ของส่วนตัวได้เป็นอย่างดี

๑.๓ การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน

จากปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตร ชุมชนมีความประสงค์เสนอโครงการก่อสร้างฝายขนาดใหญ่ในการแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ

ซึ่งในการเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานของรัฐ ชุมชนสามารถเสนอโครงการ **ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๕๑ หมวด ๔** งบประมาณจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

ม. ๒๘ เมื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบกับแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดตามที่ ก.น.จ. เสนอแล้ว ให้ ก.น.จ. ส่งให้สำนักงบประมาณ เพื่อให้ใช้ในการจัดสรรงบประมาณ โดยสำนักงบประมาณต้องดำเนินการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้เพียงพอต่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด

การส่งแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าได้ยื่นคำของบประมาณรายจ่ายต่อสำนักงบประมาณตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณแล้ว เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับงบประมาณของจังหวัด

ม. ๒๙ ในกรณีที่ส่วนราชการใดมีหน้าที่ดำเนินการในเรื่องใดและได้รับงบประมาณรายจ่ายประจำปีสำหรับดำเนินการในเรื่องนั้นตามแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด ให้ส่วนราชการนั้นแจ้งการได้รับการจัดสรรงบประมาณในเรื่องดังกล่าวให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีมีผลใช้บังคับ

ให้สำนักงบประมาณแจ้งการจัดสรรงบประมาณจังหวัดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่สำนักงบประมาณได้รับแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง

ให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นแจ้งการจัดสรรงบประมาณงบเงินอุดหนุนเฉพาะกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัดและแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีมีผลใช้บังคับ

ดังนั้น ในการเสนอโครงการบรรจุเข้าแผนพัฒนาจังหวัด ชุมชนต้องเสนอโครงการเข้าแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนพัฒนาเทศบาลตำบลตะเคียนทอง แผนพัฒนาอำเภอเขาคิชฌกูฏ และแผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรี เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ หมู่บ้านสามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากงบบูรณาการอำเภอได้อีกทางหนึ่ง

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการพัฒนาของชุมชน

๒.๑ ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านตะเคียนทอง มีข้อมูลผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

(๑) ตัวชี้วัดและเกณฑ์ หมู่บ้านยากจน

ที่	ตัวชี้วัด	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	เกณฑ์การวัด	ข้อมูล
๑	**รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในหมู่บ้าน (Income)**	ข้อ ๑ ขจัดความยากจน (No Poverty)	๑.๑ ครัวเรือน ๙๐ % มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าเส้นความยากจน = พออยู่พอกิน ๑.๒ ครัวเรือน ๔๐% มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าเส้นความยากจน = ยากจน	ครัวเรือนมีรายได้ ประมาณ ๘๐๐,๐๐๐ – ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท/ปี/ครัวเรือน
๒	**ผลผลิตข้าวเฉลี่ย (Food safety)**	ข้อที่ ๒ ขจัดความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร (Zero Hunger)	หมู่บ้านมีปริมาณผลผลิตข้าวเพียงพอต่อการบริโภคของคนในหมู่บ้านตลอดทั้งปี	มีนาข้าวสำหรับผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ทั้งนี้ มีผลผลิตทางการเกษตรผลไม้ มีรายได้สามารถซื้อข้าวสำหรับบริโภคได้
๓	**อัตราการมีงานทำ (Labor roductivity)**	ข้อ ๘ การทำให้เกิดอาชีพและการจ้างงาน (Decent Work and Economic Growth)	คนวัยแรงงานที่ว่างงานเกิน ๘๕ % ของวัยแรงงาน ถือว่าเป็นหมู่บ้านยากจน	วัยแรงงานในชุมชนเป็นเกษตรชาวสวน เนื่องจากมีการใช้แรงงานคนในครัวเรือนในการทำสวนผลไม้ จึงทำให้ไม่เกิดปัญหาการว่างงาน
๔	**สุขภาพ (Health)**	ข้อ ๓ การมีสุขภาพที่ดี (Good Health and well-being)	จำนวนครัวเรือนที่มีสมาชิกเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังและโรคติดต่อเกิน ๗๐ % เป็นหมู่บ้านยากจน	ในชุมชนหมู่บ้านตะเคียนทองเป็นโรคความดัน เบาหวาน ไม่เกิน ๗๐ % ทั้งนี้ ไม่มีผู้พิการ/ ผู้ป่วยติดเตียง
๕	**น้ำอุปโภค – บริโภค**	ข้อ ๖ น้ำสะอาดและการสุขาภิบาล (Clean Water and Sanitation)	มีครัวเรือนที่ไม่มีน้ำสะอาดอุปโภค - บริโภค ๑๐ % เป็นหมู่บ้านยากจน	ในชุมชนหมู่บ้านตะเคียนทองซื้อน้ำบริโภค สำหรับน้ำอุปโภคใช้บ่อน้ำตื้นหรือบ่อบาดาลในครัวเรือน ซึ่งเพียงพอต่อการอุปโภค - บริโภค

(๒) ตัวชี้วัดและเกณฑ์ ครัวเรือน

ที่	ตัวชี้วัด	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	เกณฑ์การวัด	ข้อมูล
๑	**รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในหมู่บ้าน (Income)**	ข้อ ๑ ขจัดความยากจน (No Poverty)	๑.๑ เกินเส้นความยากจน = ครัวเรือนพออยู่พอกิน ๑.๒ ต่ำกว่าเส้นความยากจน = ครัวเรือนยากจน	สูงเกินกว่าเส้นความยากจนของประเทศ ๒,๗๖๓ บาท x ๑๒ เดือน = ๓๓,๑๕๖ บาท /คน/ปี โดยประชาชนมีรายได้เฉลี่ยประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ – ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท/ปี/ครัวเรือน ซึ่งมีคนในครัวเรือน ๒ – ๖ คน/ครัวเรือน
๒	**หนี้สิน**		๒.๑ หนี้สินเกิน ๖๐% ของรายได้ต่อปี = ครัวเรือนยากจน ๒.๒ หนี้สินไม่เกิน ๓๐% ของรายได้ต่อปี = ครัวเรือนพออยู่พอกิน	ครัวเรือนสามารถจัดการหนี้สินได้ ๑๐๐ %
๓	**อัตราการมีงานทำ (Labor productivity)**	ข้อ ๘ การทำให้เกิดอาชีพและการจ้างงาน (Decent Work and Economic Growth)	๓.๑ คนว่างงาน ½ ของสมาชิกวัยแรงงาน = ครัวเรือนยากจน ๓.๒ คนที่มีงานทำ ๑ ใน ๕ ของสมาชิกวัยแรงงาน = ครัวเรือนพออยู่พอกิน	มีวัยแรงงานในครัวเรือนเป็นเกษตรชาวสวน เนื่องจากมีการใช้แรงงานคนในครัวเรือนในการทำสวนผลไม้ จึงไม่มีการว่างงาน
๔	**สุขภาพ (Health)**	ข้อ ๓ การมีสุขภาพที่ดี (Good Health and well-being)	ครัวเรือนที่มีสมาชิกเจ็บป่วยเกิน ๓๐ % เป็นหมู่บ้านยากจน	ในครัวเรือนมีคนเป็นโรคความดัน เบาหวาน ไม่มีผู้พิการ/ผู้ป่วยติดเตียง
๕	**น้ำอุปโภค – บริโภค**	ข้อ ๖ น้ำสะอาดและการสุขาภิบาล (Clean Water and Sanitation)	ครัวเรือนมีน้ำสะอาดบริโภค อุปโภคไม่เพียงพอ = ครัวเรือนยากจน	ในครัวเรือนซื้อน้ำบริโภค สำหรับน้ำอุปโภคใช้บ่อน้ำตื้นหรือบ่อบาดาล ในครัวเรือน ซึ่งเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค

ผลจากการประเมินระดับการพัฒนา พบว่าชุมชนหมู่บ้านตะเคียนทอง ไม่ตกเกณฑ์ ทั้งแยกเป็นระดับครัวเรือนและระดับหมู่บ้าน ดังนี้

(๑) ตัวชี้วัดและเกณฑ์หมู่บ้าน : เป็นหมู่บ้านพออยู่พอกิน

(๒) ตัวชี้วัดและเกณฑ์ครัวเรือน : เป็นครัวเรือนพึ่งพาตนเองได้

สรุปชุมชนหมู่บ้านตะเคียนทอง อยู่ในระดับ **พึ่งตนเองได้ (Sustainability)**

ในประเมินเพื่อจัดระดับหมู่บ้านและเพื่อเป็นการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของกรมการพัฒนาชุมชน พบว่าหมู่บ้านตะเคียนทอง หมู่ที่ ๕ ตำบลตะเคียนทอง จากการประเมินตัวชี้วัด ๖ x ๒ ผลการประเมิน คือ ๓๓ คะแนน ผ่านเกณฑ์การประเมิน โดยมีผลการประเมิน ดังนี้

(๑) การประเมินหมู่บ้านตามแบบประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กระทรวงมหาดไทย (๔ ด้าน ๒๓ ตัวชี้วัด)

- ผลการประเมินครั้งที่ ๑ อยู่ระดับ “พออยู่ พอกิน” ผ่านตัวชี้วัด ๒๐ ข้อ
- ผลการประเมินครั้งที่ ๒ อยู่ระดับ “พออยู่ พอกิน” ผ่านตัวชี้วัด ๒๑ ข้อ

(๒) การประเมินความสุขมวลรวมของหมู่บ้าน (GVH)

- ผลการประเมินครั้งที่ ๑ ระดับคะแนน ร้อยละ ๙๖.๖๐
- ผลการประเมินครั้งที่ ๒ ระดับคะแนน ร้อยละ ๙๗.๒๐

สำหรับการประเมิน ข้อมูล กชช. ๒ค ซึ่งเป็นการประเมินข้อมูลระดับหมู่บ้านที่แสดงสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา การมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของชุมชน สุขภาพและอนามัย สภาพแรงงาน และยาเสพติด ซึ่งดำเนินการจัดเก็บทุกหมู่บ้านในเขตชนบทเป็นประจำทุก ๒ ปี ทำให้ทราบว่าประชาชนในหมู่บ้านต่างๆ มีคุณภาพชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ในด้านต่างๆ เป็นอย่างไร แต่ละหมู่บ้านมีปัญหาในเรื่องใดบ้าง (ตัวชี้วัดใดบ้าง) ที่ควรได้รับการแก้ไข ซึ่งพบว่าหมู่บ้านตะเคียนทองได้รับการจัดระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ ๓ (ก้าวหน้า)

สำหรับข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ซึ่งเป็นข้อมูลในระดับครัวเรือนที่แสดงถึงสภาพความจำเป็นพื้นฐานของคนในครัวเรือนในด้านต่างๆ เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเอาไว้ว่าคนควรจะมีคุณภาพชีวิตในแต่ละเรื่องอย่างไรในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ ซึ่งพบว่าครัวเรือนในหมู่บ้านตะเคียนทองผ่านเกณฑ์ จปฐ. ทุกครัวเรือน

๒.๒ สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน

ไม่มี

๒.๓ ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้นโยบายแต่ละด้านที่มีการดำเนินการในชุมชน เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของครัวเรือนทั่วไปและครัวเรือนที่ยากจน

สมาชิกของชุมชนหมู่บ้านตะเคียนทองในแต่ละรุ่น สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและใช้ประโยชน์จากนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล ในการแก้ไขปัญหาความยากจนและฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือโควิด COVID เช่น โครงการเราชนะ โครงการคนละครึ่ง ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของแต่ละครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิผล

นอกจากนี้ ประชาชนในชุมชนหมู่บ้านตะเคียนทอง มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับศักยภาพของหมู่บ้าน โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ และคนที่ได้เรียนรู้นำไปใช้อย่างเหมาะสมและเกิดความคุ้มค่า โดยตั้งกลุ่มไลน์ของหมู่บ้าน สำหรับแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ของทางราชการให้คนในชุมชนได้รับทราบ เช่น การประชุมของหมู่บ้านก็จะแจ้งให้ทราบทางไลน์กลุ่มของหมู่บ้าน เป็นการลดเวลา และเกิดความรวดเร็วในการแจ้งข้อมูลข่าวสาร รวมทั้ง มีการสร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนา โดยมีกระบวนการเชื่อมโยงเครือข่ายในระดับกลุ่มและ/หรือระดับหมู่บ้านเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร ประสานงานและทำกิจกรรมต่าง ๆ ในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ ทั้งนี้ ได้มีการตั้งกลุ่มไลน์ตำบล และกลุ่มไลน์อำเภอ เพื่อความรวดเร็วในการแจ้งข้อมูลข่าวสาร

๒.๔ ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน

โอกาสของชุมชน ประการแรก ด้วยราคาผลไม้ที่สูงขึ้นในช่วงนี้ทำให้เศรษฐกิจของแต่ละครัวเรือนอยู่ในช่วงขาขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ยังเป็นความเสี่ยงเพราะเมื่อผลไม้ราคาดี ทุกพื้นที่จะมุ่งมาปลูกผลไม้ชนิดเดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาผลผลิตทางการเกษตรล้นตลาดเป็นวัฏจักรหมุนเวียนกันไป แต่ทีมนักศึกษาก็ได้แลกเปลี่ยนฐานความคิดว่าด้วยศักยภาพและโอกาสของชุมชนหมู่บ้านตะเคียนทองแห่งนี้ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เชิงวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นแหล่งถ่ายทอดเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านพืชสมุนไพรทางเลือกได้ไม่ยาก

๒.๕ สรุปบทเรียนที่ได้รับในด้าน

๒.๕.๑ การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

จากผลการศึกษาการบริหารจัดการชุมชนของหมู่บ้านตะเคียนทอง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง การบริหารที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพอนามัย ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในวิถีชีวิตของคนในชุมชน ประชาชนในหมู่บ้านมีวินัยทางการเงิน สามารถบริหารจัดการรายรับ รายจ่าย และหนี้สินได้เป็นอย่างดี และกลุ่มกองทุนต่าง ๆ สามารถแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในหมู่บ้านได้ ประกอบกับมีการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตะเคียนทอง ทั้งนี้ ทีมนักศึกษาพบว่าแผนพัฒนาหมู่บ้านตะเคียนทองยังขาดความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาระดับอำเภอและระดับจังหวัด

๒.๕.๒ การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ

ทีมนักศึกษา พบว่าแผนพัฒนาหมู่บ้านตะเคียนทองได้จัดทำไว้เป็นเวลานานแล้ว ไม่มีการปรับปรุงและยังขาดความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาระดับอำเภอและระดับจังหวัด จึงได้แนะนำให้มีการประสานแผนความต้องการของหมู่บ้านบรรจุในแผนพัฒนาตำบล อำเภอ และจังหวัดต่อไป

๒.๕.๓ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล

จากการตอบแบบสอบถามของประชาชนในหมู่บ้านตะเคียนทอง พบว่าประชาชนได้รับประโยชน์จากโครงการตามนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลในช่วงนี้ เช่น เงินช่วยเหลือจากรัฐบาล ได้แก่ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพผู้พิการ เงินสวัสดิการของรัฐ ได้แก่ โครงการเราชนะ โครงการคนละครึ่ง ทั้งนี้ สำหรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หรือ บัตรคนจน พบว่าไม่มีประชาชนในชุมชนหมู่บ้านตะเคียนทองได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เนื่องจากมีรายได้ต่อคน หรือรายได้ต่อครัวเรือนสูงกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนด

ส่วนที่ ๓ การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน

จากข้อมูลข้างต้น พบว่าชุมชนหมู่บ้านตะเคียนทอง มีศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ โดยมีประเด็นการพัฒนาตามหัวข้อที่กำหนด ดังนี้

(๑) การจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอตลอดทั้งปี ต่อการทำการเกษตรของทุกครัวเรือนที่ทำการเกษตรในชุมชน

(๒) การจัดหาน้ำสะอาด สำหรับดื่มและใช้ในครัวเรือนที่ทุกครัวเรือนสามารถได้รับในราคาหรือค่าใช้จ่ายที่ถูกลงกว่าเดิม

(๘) การส่งเสริมสุขภาพและการเพิ่มผลผลิตของการทำงานของครัวเรือนและชุมชน

(๑๑) การสร้างทักษะฝีมือใหม่และการพัฒนาทักษะฝีมือให้สูงขึ้นเพื่อเพิ่มผลิตภาพการผลิต การแปรรูป การตลาด เพิ่มรายได้และลดต้นทุนของกลุ่มการผลิตในชุมชน

๓.๑ ร่วมคิดกับกลุ่มอาชีพ กลุ่มการผลิตแปรรูป ชุมชน ครัวเรือนยากจน และคนยากจน

(๑) ให้ชุมชนจัดทำโครงการก่อสร้างฝายขนาดใหญ่ เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

(๒) สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการทำการเกษตร

(๓) ให้มีการปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้าน โดยโอนประปาหมู่บ้าน สำหรับน้ำอุปโภคบริโภค ให้เทศบาลตำบลตะเคียนทอง เพื่อตั้งงบประมาณในการซ่อมแซมและบำรุงรักษา

(๔) แจ้งการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เพื่อขอขยายเขตไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

(๕) พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลไม้

(๖) พัฒนาหมู่บ้านตะเคียนทองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เชิงวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นแหล่งถ่ายทอดเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านพืชสมุนไพรทางเลือก

๓.๒ กิจกรรมควรทำภายใน ๓ เดือน ๖ เดือน ๑ ปี

๓.๒.๑ กิจกรรมที่ควรทำภายใน ๓ เดือน

- เร่งรัดการโอนประปาหมู่บ้าน สำหรับน้ำอุปโภคบริโภค ให้เทศบาลตำบลตะเคียนทอง เพื่อตั้งงบประมาณในการซ่อมแซมและบำรุงรักษา

๓.๒.๒ กิจกรรมที่ควรทำภายใน ๖ เดือน

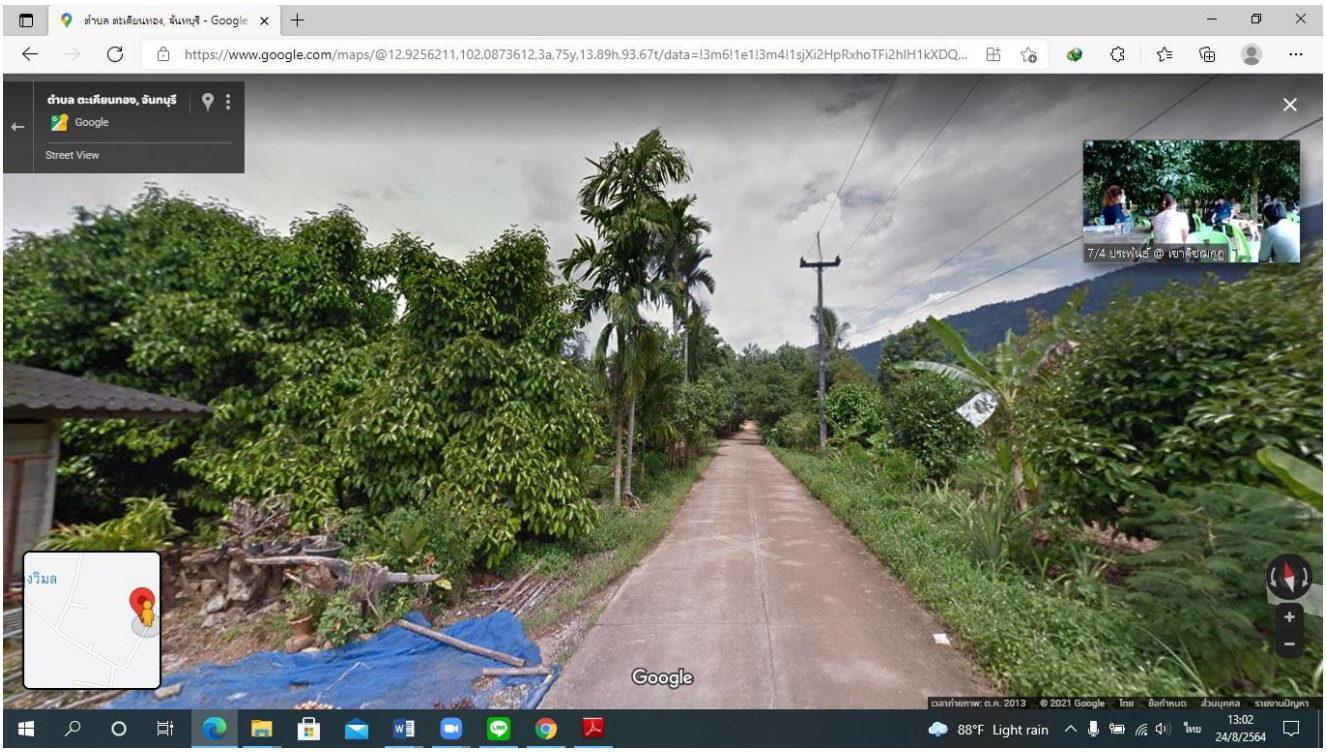
- ต้องบรรจุแผนงานโครงการโครงการก่อสร้างฝายขนาดใหญ่ เพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร เข้าแผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัด

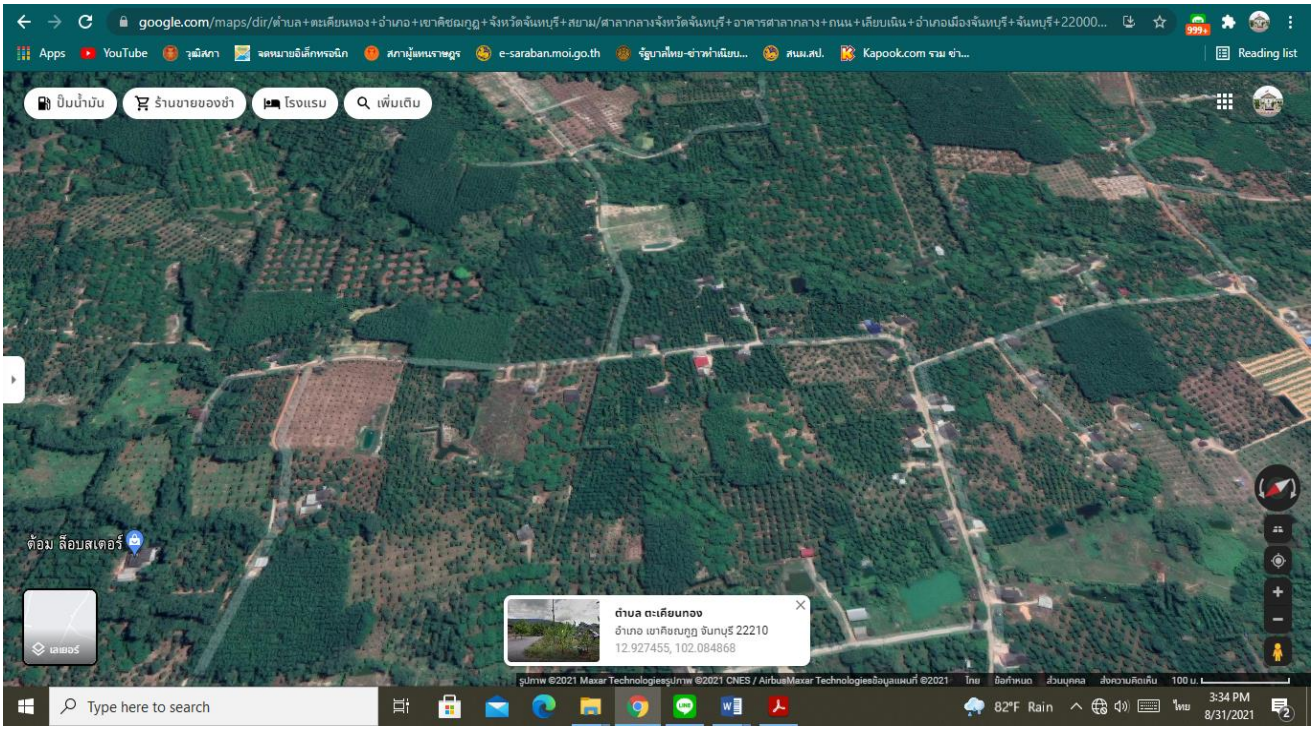
๓.๒.๓ กิจกรรมที่ควรทำภายใน ๑ ปี

- แจ้งการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เพื่อขอขยายเขตไฟฟ้าของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เพื่อให้เพียงพอต่อปริมาณการใช้ไฟฟ้าในปัจจุบัน และแก้ไขปัญหาไฟฟ้าดับและตกในช่วงพายุฝน
- สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อใช้ในการทำการเกษตร
- พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลไม้
- พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เชิงวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นแหล่งถ่ายทอดเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านพืชสมุนไพรทางเลือกได้ไม่ยาก

ภาคผนวก

ภาพประกอบการศึกษาเรียนรู้
หมู่บ้านตะเคียนทอง หมู่ที่ ๕ ตำบลตะเคียนทอง อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

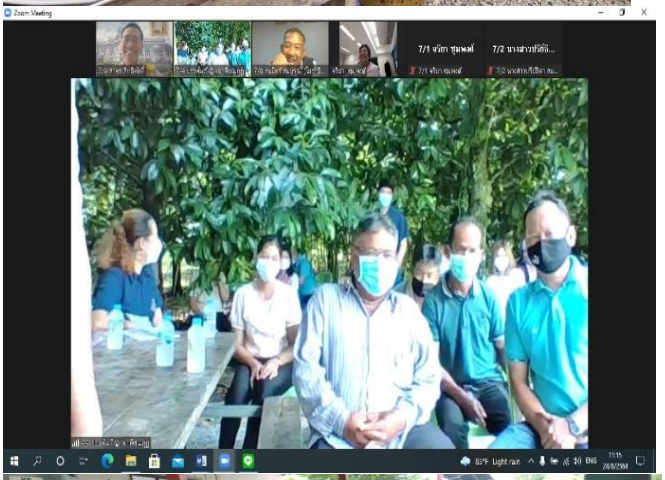

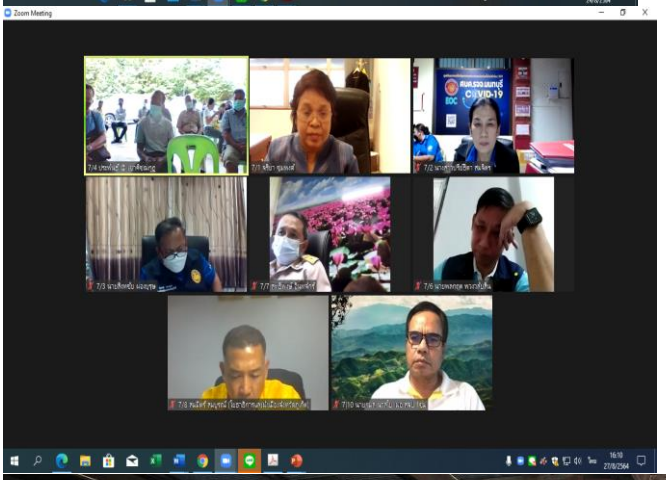

เทศบาลตำบลตะเคียนทอง
www.hakiantongcity.go.th

นักปกครองระดับสูง รุ่นที่ 77
กปร. 7 / 10

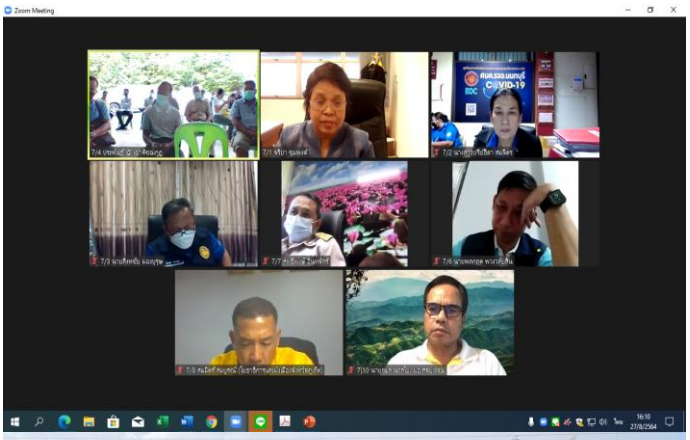

Zoom Meeting

Zoom Meeting
charivat santapu...
charivat santaputra

รายงานการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์พระราชา บ้านแก้งขอ หมู่ที่ ๖
ตำบลพรสวรรค์ อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี

จัดทำโดย

กลุ่มปฏิบัติการที่ ๘

๑. นางอรุณี จุลเจริญ	นายอำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี กรมการปกครอง
๒. นางสาวอนงนาต ชีวานันทกุล	ผู้อำนวยการกองปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ สำนักงาน ป.ป.ท.
๓. นายคำสัน ญาณวัฒนา	หัวหน้าสำนักงานจังหวัดชุมพร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
๔. นายพงษ์ธร จันทร์สวัสดิ์	นายอำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี กรมการปกครอง
๕. นายสงัด บูรณภัทรโชติ	นายอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย กรมการปกครอง
๖. นายประมวล วรานุศิษฏ์	พัฒนาการจังหวัดพังงา กรมพัฒนาชุมชน
๗. นายพรเทพ ศรีวรานันท์	โยธาธิการและผังเมืองอุดรธานี กรมโยธาธิการและผังเมือง
๘. นายปรีชา แดงแสงทอง	ท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
๙. นายพิเชษฐ รัตนปราสาทกุล	ผู้อำนวยการสำนักออกแบบวิศวกรรมและ สถาปัตยกรรม กรมชลประทาน
๑๐. นายชุติเดช กมนณชนุตม์	ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานกลาง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธ์พืช

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง(นปส.) รุ่นที่ ๗๗

สถาบันดำรงราชนุภาพ กระทรวงมหาดไทย

คำนำ

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗ กลุ่มปฏิบัติการ ที่ ๘ ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามศาสตร์พระราชา บ้านแก้งขอ หมู่ที่ ๖ ตำบลพรสวรรค์ อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน ศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการและวิถีชีวิตชุมชน ศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน ประเมินความสามารถ โอกาส ความเสี่ยงของชุมชน ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกชุมชนที่เป็นอุปสรรคและความสำเร็จในการประกอบสัมมาอาชีพของคนในชุมชน ตลอดจนหาแนวทางสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน นำไปสู่การปฏิบัติของคนในชุมชนเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากทั้งทุกภาคส่วนในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้ใหญ่บ้านแก้งขอ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำกลุ่มองค์กรต่างๆ พี่น้องประชาชนชาวบ้านแก้งขอทุกคน นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ เกษตรอำเภอนาจะหลวย นักวิชาการเกษตรชำนาญการ ผู้อำนวยการส่งเสริมสุขภาพตำบลบุ่งคำ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลพรสวรรค์ ปลัดอำเภอฝ่ายความมั่นคง ปลัดอำเภองานสำนักงานอำเภอ เจ้าหน้าที่ปกครองอำเภอนาจะหลวย สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน ที่ ๙ อำเภอนาจะหลวย ลูกจ้างเหมาบริการโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (Tambon Smart Team) และทุก ๆ คน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เปิดโอกาสให้คณะนักศึกษา ได้เข้าพบ และพูดคุยในประเด็นต่าง ๆ ผ่านระบบออนไลน์ และเป็นตัวแทนคณะนักศึกษาลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการสำเร็จลุล่วงเป็นไปอย่างดียิ่ง รวมถึงคณะอาจารย์ที่ปรึกษาทุก ๆ ท่าน ที่สละเวลามาร่วมกิจกรรมเพื่อให้คำแนะนำกับนักศึกษาตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย คณะผู้จัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ตามหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗ กลุ่มปฏิบัติการ ที่ ๘ ขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่านเป็นอย่างสูง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อไป

คณะผู้จัดทำ
นักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗
กลุ่มปฏิบัติการ ที่ ๘

สารบัญ

หน้า

แผนที่หมู่บ้าน

ส่วนที่ ๑ กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ๑

๑. การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน ๑

๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน ๑

๑.๒ รางวัลที่น่าภาคภูมิใจของบ้านแก้งขอ ๔

๒. การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการและวิถีชีวิตชุมชน ๘

๓. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน ๙

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการพัฒนาของชุมชน ๑๐

๒.๑ ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน ๑๐

๒.๒ สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน ๑๐

๒.๓ ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการ กิจกรรมต่างๆ ภายใต้นโยบาย ๑๑

๒.๔ การประเมินโอกาส และความเสี่ยงของชุมชน และครัวเรือนยากจน ๑๒

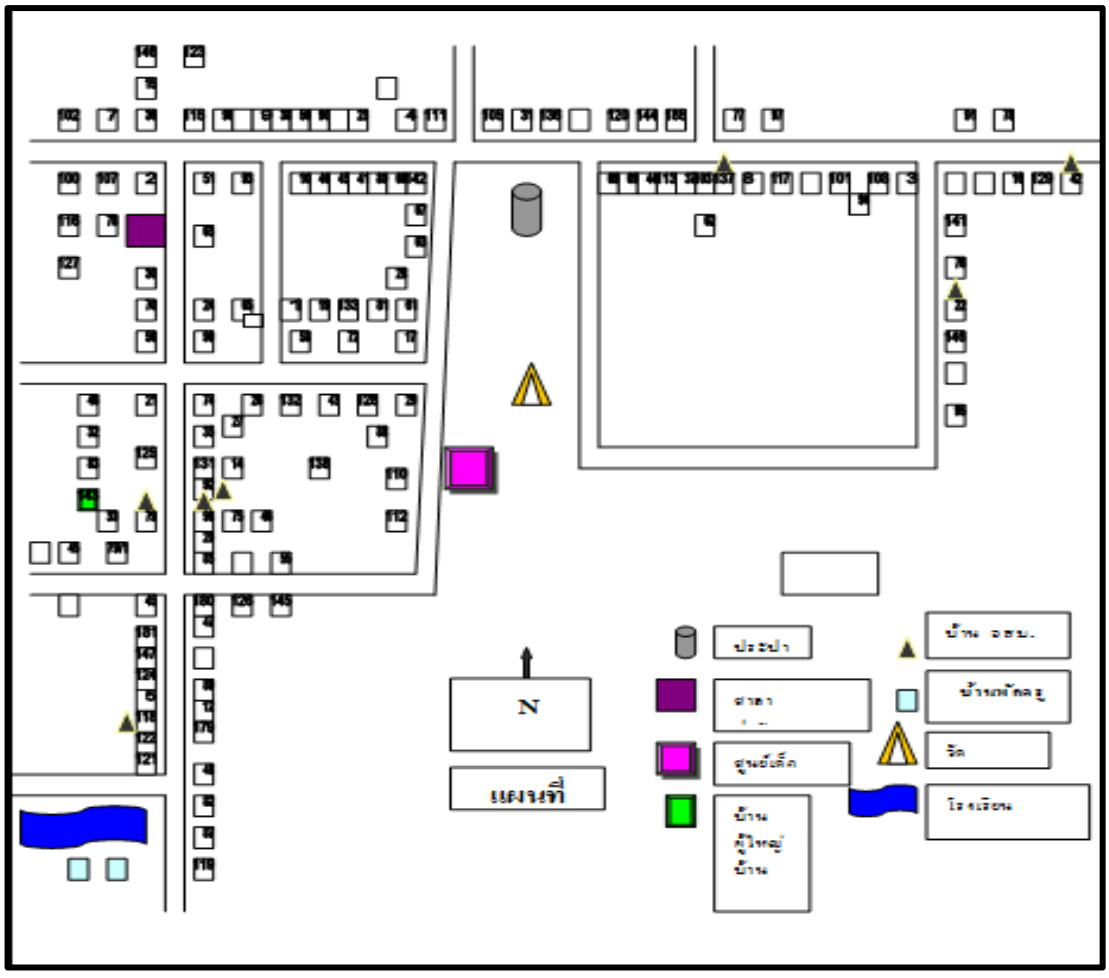
๒.๕ สรุปบทเรียนที่ได้รับในแต่ละด้าน ๑๔

- การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ๑๔
- การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ ๑๔
- ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล ๑๕

ภาคผนวก ๑๖

แผนที่หมู่บ้านแก้งขอ หมู่ที่ ๖ ตำบลพรสวรรค์ อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี

ส่วนที่ ๑
กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)

๑. การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน

๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

๑.๑.๑ ประวัติหมู่บ้าน

ประวัติบ้านแก้งขอ หมู่ที่ ๖ ตำบลพรสวรรค์ อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี เดิมบ้านแก้งขอมีพื้นเพมาจากบ้านม่วง ครั้งนั้นบ้านม่วงมีโรคระบาดอย่างรุนแรง ทำให้ชาวบ้านตายเป็นจำนวนมาก ปีพุทธศักราช ๒๔๘๒ ชาวบ้าน ๗ ครัวเรือน จึงได้อพยพจากบ้านม่วง มาตั้งถิ่นฐานใหม่ชื่อว่า “บ้านแก้งบัว” อยู่มาวันหนึ่งนางใสได้ไปตักน้ำดื่มที่แก้งบัวลำโดมใหญ่ ขณะเดียวกัน นายวัน หรือกาก ซึ่งมาทอดแหที่แก้งบัวลำโดมเหมือนกัน ได้พบนางใส ราชรินทร์ จึงเข้าไปพูดคุยกระเช้าเย้าแหย่ลักษณะทางเพศสัมพันธ์ ทำให้นางใสไม่พอใจกับวาจาของนายวันที่พูดแบบเสียหายหยาบคาย ดังนั้นนางใสจึงได้แจ้งความกับผู้ใหญ่บ้าน ทางผู้เฒ่าผู้แก่ได้ปรับไหมกับนายวัน เป็นไก่ ๑ ตัว แต่ภรรยานายวันไม่พอใจเป็นอย่างมากเลยประชดว่าบ้านแก้งบัวควรเปลี่ยนใหม่เป็นบ้านแก้งขอจึงจะเหมาะ ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมาชาวบ้านใกล้เคียง จึงเรียกชื่อบ้านแก้งบัวเป็นบ้านแก้งขอจนถึงปัจจุบัน โดยมี นายทอง สามิลา เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก และนับตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันบ้านแก้งขอมีผู้ใหญ่บ้าน ๔ คน ดังนี้

๑. นายทอง สามิลา	ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านคนแรก ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๕
๒. นายอำพร สาคร	ดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๓
๓. นายประเสริฐ สามิลา	ดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๓
๔. นายประเสริฐ สามิลา	ดำรงตำแหน่ง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๓ – ปัจจุบัน

๑.๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านแก้งขอ หมู่ที่ ๖ อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี อยู่ห่างจากอำเภอนาจะหลวยไปทางทิศตะวันออก ประมาณ ๒๑ กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดอุบลราชธานี ประมาณ ๙๙ กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ ๗๐๐ กิโลเมตร

มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านโนนสวาง	หมู่ที่ ๘
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านม่วง	หมู่ที่ ๒
ทิศตะวันออก	ต่อต่อกับ	บ้านป่าก้าว	หมู่ที่ ๔ ตำบลโนนสมบูรณ์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ลำโดมใหญ่	

๑.๑.๓ ประชากร

ข้อมูลประชากรตามทะเบียนราษฎร์ สำนักทะเบียนอำเภอนาจะหลวย ณ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๔ จำนวนครัวเรือน ๑๓๐ ครัวเรือน

ประชากร	จำนวน
ชาย	๒๔๐ คน
หญิง	๒๒๔ คน
รวม	**๔๖๔ คน**

๑.๑.๔ ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน
ประถมศึกษา	๑๕๐ คน
มัธยมศึกษา	๒๘๔ คน
ปริญญาตรี	๓๐ คน

๑.๑.๕ การประกอบอาชีพ

- ภาคการเกษตร

อาชีพ (ภาคการเกษตร)	จำนวน	อาชีพ (เสริม/รอง)	จำนวน
ทำนา	๘๐ ครัวเรือน	สานกระติบข้าว	๒๐ คน
ทำไร่ (มันสำปะหลัง)	๕๐ ครัวเรือน	ปศุสัตว์	๓๐ คน
ทำสวน	๓๐ ครัวเรือน	ว่างงาน	๕๐ คน
ยางพารา	๑๓ ครัวเรือน		
ปาล์มน้ำมัน	๕ ครัวเรือน		

- ข้อมูลผลผลิตด้านการเกษตร

ชนิดพืช	พื้นที่ (ไร่)	ผลผลิตที่ได้
ข้าวนาปี	๗๗๒	
- พันธุ์ กข ๑๕		๓๖๐ กก./ไร่
- พันธุ์ กข ๖		๓๗๕ กก./ไร่
- พันธุ์ ขาวมะลิ ๑๐๕		๓๙๕ กก./ไร่
มันสำปะหลัง	๑๓๕	๕,๑๐๐ กก./ไร่
ยางพารา	๗๐	๒๔ กก./ไร่
ปาล์มน้ำมัน	๒๕	๑,๘๐๐ กก./ไร่

๑.๑.๖ ทรัพยากรธรรมชาติ

- ดิน ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย เอกสารสิทธิ์ที่ดิน เป็น สปก. และ นส.๓
- แหล่งน้ำที่สำคัญ คือ ลำโดมใหญ่ (ฝายยาง) ๑ แห่ง และ หนองน้ำสาธารณะ ๑ แห่ง
- ป่าชุมชน คือ ป่าช้าสาธารณะประโยชน์ ๑ แห่ง

๑.๑.๗ สถานที่สำคัญในหมู่บ้าน

- โรงเรียน (ระดับอนุบาล-ประถมศึกษา) ๑ แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๑ แห่ง
- วัด ๑ แห่ง
- สนามกีฬา ๑ แห่ง
- ร้านค้า (ขายของชำ) ๕ แห่ง
- ร้านอาหาร ๑ แห่ง
- หอกระจายข่าว ๑ แห่ง
- แหล่งท่องเที่ยว ๑ แห่ง
- ศาลากลางบ้าน/ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ๑ แห่ง
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ๑ แห่ง

๑.๑.๘ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ปราชญ์ชาวบ้าน)

ที่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ความเชี่ยวชาญ	ชื่อ – นามสกุล	อายุ	ที่อยู่
๑	สูตรขวัญ	นายสุบิน สาวิสา	๗๐	๓๔ หมู่ที่ ๖
๒	หมอลำพื้นบ้าน	นายทวี ทาริน	๖๓	๓๒ หมู่ที่ ๖
๓	หมอลำพื้นบ้าน	นายเปลี่ยน สามิลา	๘๐	๑๘ หมู่ที่ ๖
๔	หมอลำพื้นบ้าน	นายคำมี ทองสุวรรณ	๗๒	๒๑ หมู่ที่ ๖
๕	เล่นดนตรีพื้นบ้าน	นายบัวกัน กันยาพัน	๕๐	๔๔ หมู่ที่ ๖
๖	หมอยาพื้นบ้าน	นายบุญสา สุพิน	๖๐	๑๔ หมู่ที่ ๖

๑.๑.๙ วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญ

- บ้านแก้งขอ มีเอกลักษณ์การแต่งกายของนางรำ หรือการฟ้อนที่สวยงามของกลุ่มสตรี หรือกลุ่มผู้สูงอายุ ๑ กลุ่ม สมาชิก ๓๐ คน แสดง/ละเล่น เนื่องในโอกาสที่สำคัญ หรืองานประจำปีต่างๆ นอกจากนี้ บ้านแก้งขอ ยังคงสืบทอดประเพณีฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ของไทย เช่น วันขึ้นปีใหม่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้า – ออกพรรษา ฯลฯ

๑.๑.๑๐ การรวมกลุ่มที่สำคัญในชุมชน

ลำดับ	การรวมกลุ่มในชุมชน	จำนวนเงินทุน
๑	กลุ่มแม่บ้านแก้งขอ	๑๕,๑๕๔ บาท
๒	กองทุน อ.พ.ป. แก้งขอ	๑๔๗,๙๙๘ บาท
๓	กองทุน กข.คจ. (สงเคราะห์)	๑๖๘,๔๗๘ บาท
๔	กองทุนข้าวเปลือก	๕๗,๕๔๕ บาท
๕	กองทุนน้ำประปา	๗,๗๕๐ บาท
๖	กองทุนผ้าป่าสามัคคี	๗,๙๗๔ บาท
๗	กองทุนไทย – ออสเตรเลีย	๘,๐๐๘ บาท
๘	กองทุนน้ำมัน SML ปี ๒๕๕๑	๓๒๗,๖๖๖ บาท
๙	กองทุนโค-กระบือ	๔๗,๗๔๙ บาท
๑๐	กองทุนน้ำมันประชารัฐ	๕,๐๐๐ บาท

๑๑. กลุ่มสัมมาชีพ เครื่องจักสาน

กลุ่มจักสาน เกิดจากภูมิปัญญาคนในหมู่บ้าน/ชุมชนโดยเริ่มต้นจาก ๔ หลังคาเรือน ขณะนี้สามารถแยกขยายกลุ่มถึง ๒๐ หลังคาเรือน ที่มีแนวคิดในการนำวัสดุที่มีอยู่ภายในหมู่บ้าน/ชุมชน คือ ต้นค้า ไม้ไผ่ ก้านมะพร้าว ฯลฯ มาจักสานให้เกิดประโยชน์ และมีอาชีพ หรือสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในชุมชน ผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ เช่น กระติ๊บข้าว ไม้กวาด กระด้ง หวด ตระกร้า ถาดรองผลไม้ ขอ ฯลฯ

รูปต้นค้า

๑๒. กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์

บ้านแก้งขอ เป็นชุมชนเกษตรกร พื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตร ทำนา สวนยางพารา ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกผักสวนครัว และอื่นๆ ต้องใช้ปุ๋ยเคมีเป็นจำนวนมาก แต่มีราคาแพงขึ้นทุกวัน ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ทั้งยังทำให้คุณภาพดินเสื่อม ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสภาพแวดล้อม เป็นอันตรายต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ประกอบกับผู้นำชุมชน และเกษตรกรได้มีโอกาสเรียนรู้และศึกษางานกับหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับการทำน้ำหมักชีวภาพ การทำปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้ให้มองเห็นความสำคัญ และความจำเป็นที่ต้องนำไปใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อประโยชน์ของตนเองและสังคม จึงได้ทดลองทำใช้ในครัวเรือน รวมกลุ่มทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพในหมู่บ้าน

๑๓. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ระดับหมู่บ้าน ปี ๒๕๖๒ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาจะหลวย)

- รายได้ (จากแหล่งรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย)

☑	อาชีพหลัก	เฉลี่ยครัวเรือนละ	๒๖๒,๘๒๕	บาท/ปี
☑	อาชีพรอง	เฉลี่ยครัวเรือนละ	๒๒,๐๒๘	บาท/ปี
☑	รายได้อื่น	เฉลี่ยครัวเรือนละ	๒๒,๙๘๑	บาท/ปี
☑	ปลูก เลี้ยง หาเอง	เฉลี่ยครัวเรือนละ	๒๔,๐๙๘	บาท/ปี
☑	รายได้รวมเฉลี่ยต่อคนต่อปี	เฉลี่ยคนละ	๘๑,๒๔๒	บาท/ปี

- รายจ่าย

☑	ต้นทุนการผลิต	เฉลี่ยครัวเรือนละ	๒๑,๙๗๙	บาท/ปี
☑	อุปโภค-บริโภคที่จำเป็น	เฉลี่ยครัวเรือนละ	๒๒,๒๐๐	บาท/ปี
☑	อุปโภค-บริโภคที่ไม่จำเป็น	เฉลี่ยครัวเรือนละ	๒๒,๐๖๔	บาท/ปี
☑	ชำระหนี้สิน	เฉลี่ยครัวเรือนละ	๓๐,๔๖๙	บาท/ปี
☑	รายจ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อปี	เฉลี่ยคนละ	๒๓,๖๗๑	บาท/ปี

๑.๒ รางวัลที่น่าภาคภูมิใจของบ้านแก้งขอ

๑. พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ปี ๒๕๕๗ ระดับ พออยู่ พอกิน

๒. พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ การแข่งขันการออกกำลังกาย "เต้นบาสโลป" ในงานตำบลน่าอยู่หมู่บ้านจัดสรรสุขภาพตำบลพรสวรรค์ ครั้งที่ ๓ ปี ๒๕๕๗

๓. พ.ศ.๒๕๕๘ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ระดับอำเภอ ตามโครงการคัดเลือกหมู่บ้านดีเด่น (บ้านสวย เมืองสุข) ประจำปี ๒๕๕๘

๔. พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้รับรางวัลชนะเลิศ การประกวดหมู่บ้านจัดการสุขภาพในงานตำบลน่าอยู่ หมู่บ้านจัดการสุขภาพ ตำบลพรสวรรค์ ครั้งที่ ๔ ปี ๒๕๕๘

๕. พ.ศ.๒๕๕๙ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ระดับอำเภอ ตามโครงการคัดเลือกหมู่บ้านดีเด่น (บ้านสวย เมืองสุข) ประจำปี ๒๕๕๙

๖. พ.ศ.๒๕๖๐ ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านจัดการสุขภาพในงานตำบลน่าอยู่ หมู่บ้านจัดการสุขภาพ ตำบลพรสวรรค์ ครั้งที่ ๖ ปี ๒๕๖๐

๗. พ.ศ.๒๕๖๐ ได้รับรางวัลชนะเลิศ ระดับอำเภอ ตามโครงการคัดเลือกหมู่บ้านดีเด่น (บ้านสวย เมืองสุข) ประจำปี ๒๕๖๐

๘. พ.ศ.๒๕๖๐ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ ๑ ระดับจังหวัด ตามโครงการคัดเลือกหมู่บ้านดีเด่น(บ้านสวย เมืองสุข) ประจำปี ๒๕๖๐

๙. พ.ศ.๒๕๖๑ ได้รับรางวัลหมู่บ้านต้นแบบตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. ๒๕๖๑

๑๐. พ.ศ.๒๕๖๒ ได้รับประกาศเกียรติคุณ ให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลพระราชพิธีบรมราชาภิเษกประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

๑๑. พ.ศ.๒๕๖๒ ได้รับรางวัลโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ประจำปี ๒๕๖๒

๑๒. พ.ศ.๒๕๖๔ ได้รับรางวัลชมเชยการประกวดชุมชนจิตอาสาดีเด่นโครงการขยายผลจิตอาสาของสำนักงาน กศน.จังหวัดอุบลราชธานี ประจำปี ๒๕๖๔

๑๓. พ.ศ.๒๕๖๔ ได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านแกนนำดำเนินงานในเรื่องของโครงการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในระดับตำบล ปี ๒๕๖๔

๑๔. พ.ศ.๒๕๖๔ วัดบ้านแก้งขอได้รับคัดเลือกให้เป็น ๑ ตำบล ๑ วัด น้อมนำหลัก “บวร” สร้างความมั่นคงทางอาหาร ต้านภัยโควิด -๑๙ ในระดับตำบล ในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกผักสวนครัว รั้วกินได้ เริ่มต้นที่วัดก่อนแล้วขยายเข้าไปในหมู่บ้าน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันภัยร้ายจากภายนอกในยามที่เกิดโรคระบาดในตอนนี้

๑๕. นายประเสริฐ สามิลา ผู้ใหญ่บ้านแก้งขอ ได้รับคัดเลือกให้เข้าสู่ระบบมาตรฐานงานชุมชนสำหรับผู้นำชุมชน (มชช.) ในการพัฒนาตนเองในด้านของการเป็นผู้นำชุมชนตามเกณฑ์ของกรมการพัฒนาชุมชน

กรมการปกครอง
ขอมอบประกาศเกียรติคุณนี้ไว้เพื่อแสดงว่า
บ้านแก้งขอ
หมู่ที่ ๖ ตำบลพรสวรรค์ อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี
ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ระดับอำเภอ
ตามโครงการคัดเลือกหมู่บ้านดีเด่น (บ้านสวย เมืองสุข) ประจำปี ๒๕๕๘
ขอให้ประสบแต่ความสุขความเจริญตลอดไป
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ เดือน มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๘
(นายกฤษฎา บุญราช)
อธิบดีกรมการปกครอง

กรมการปกครอง
ขอมอบประกาศเกียรติคุณนี้ไว้เพื่อแสดงว่า
บ้านแก้งขอ หมู่ที่ ๖ ตำบลพรสวรรค์
อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี
ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ ระดับอำเภอ
ตามโครงการคัดเลือกหมู่บ้านดีเด่น (บ้านสวย เมืองสุข) ประจำปี ๒๕๕๙
ขอให้ประสบแต่ความสุขความเจริญตลอดไป
ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙
ร้อยตำรวจโท
(อาทิตย์ บุญญะโสภัค)
อธิบดีกรมการปกครอง

กรมการปกครอง

ขอมอบประกาศเกียรติคุณนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

บ้านแก้งขอ หมู่ที่ ๖ ตำบลพรสวรรค์

ได้รับรางวัลชนะเลิศ ระดับอำเภอ

ตามโครงการคัดเลือกหมู่บ้านดีเด่น (บ้านสวย เมืองสุข) ประจำปี ๒๕๖๐

รอให้ประสบแต่ความสุขความเจริญตลอดไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๑ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๐

ร้อยตำรวจโท

(อาทิตย์ บุญณะโสภัต)

อธิบดีกรมการปกครอง

อำเภอนาจะหลวย

ประกาศเกียรติบัตรฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

บ้านแก้งขอ หมู่ที่ 6

ได้รางวัลชนะเลิศ การประกวดหมู่บ้านจัดการสุขภาพ

ในงาน ตำบลน่าอยู่ หมู่บ้านจัดการสุขภาพตำบลพรสวรรค์ ครั้งที่ ๖ ปี ๒๕๖๐

ให้เจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ เทอญ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐

นายธนสาร เจริญสุข
นายอำเภอนาจะหลวย

นายสุริยัน ทันตานนท์
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำ
ปฏิบัติหน้าที่นายกองค์การบริหา

นางจงกลณี

จังหวัดอุบลราชธานี

หนังสือประกาศเกียรติคุณฉบับนี้ ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

หมู่บ้านต้นแบบตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ได้ให้การสนับสนุนการจัดพิธีการหมู่บ้านต้นแบบตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

งานพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงและสรุปบทเรียนการเสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย

วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๑

ณ ห้องประชุมชั้น ๑ โรงแรมสุริยา แกรนด์โฮเทล เลขที่ ๑๐๙ ถนนชยางกูร ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๑

นายไพโรจน์ วิทูรย์
ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานี

ขอมอบประกาศเกียรติคุณฉบับนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

บ้านแก้งขอ หมู่ที่ 6 ตำบลพรสวรรค์ อำเภอนาจะหลวย

เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เฉลิมพระเกียรติ

เนื่องในโอกาสมหามงคลพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

ขอให้รักษาคุณงามความดีให้ยั่งยืนตลอดไป

ให้ไว้ ณ วันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2562

(นายสฤษดิ์ วิทูรย์)

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุบลราชธานี

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ขอมอบเกียรติบัตรนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

ชุมชนบ้านแก้งขอ

ได้รับรางวัลชมเชย

การประกวดชุมชนจิตอาสาดีเด่น โครงการขยายผลจิตอาสาของสำนักงาน กศน. ประจำปี ๒๕๖๔

วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๔

ณ หอประชุมดงอูผึ้ง กศน.อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

ขอให้ประสบแต่ความสุข ความเจริญก้าวหน้าต่อไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๔

(นายทัศน์พล เรืองศิริ)
ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดอุบลราชธานี

(นายวรัท พฤกษาหวิกุล)
เลขาธิการ กศน.

๒. การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการและวิถีชีวิตชุมชน

บ้านแก้งขอ หมู่ที่ ๖ ตำบลพรสวรรค์	
วิถีชีวิตของชุมชน	**การบริหารจัดการในชุมชน**
ชาวบ้านแก้งขอ แต่ละครอบครัวดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งด้านความเป็นอยู่ ด้านเศษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ทุกคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชน เปรียบเสมือนญาติพี่น้องกัน มีความสามัคคี รักใคร่กลมเกลียว ช่วยเหลือแบ่งปันสิ่งของซึ่งกันและกันตลอดมา นำมาสู่การมีส่วนร่วมในชุมชน ทั้งการแสดงความคิดเห็น และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้บ้านแก้งขอเป็นหมู่บ้านที่เข้มแข็ง และมีการรวมกลุ่มที่หลากหลาย เพราะมีผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่มต่างๆ ที่มีความสามารถและเข้มแข็ง วัดผลได้จากหมู่บ้านได้รับรางวัลหลากหลายสาขาจำนวนมาก	บ้านแก้งขอทุกครัวเรือนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต ประกอบด้วย ๑. ความเข้มแข็ง หรือผลสำเสร็จของ การรวมกลุ่มออมทรัพย์ หรือกลุ่มการเงินของหมู่บ้านเป็นกลุ่มเดียว เรียกว่า กองทุนสัจจะเพื่อการผลิต นอกจากนี้ยังฝึกให้ชาวบ้านรู้จักมีวินัยในการใช้จ่ายและออมเงินอีกด้วย ๒. การประกอบอาชีพเสริมของคนในชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัว โดยการรวมกลุ่มสมัมาชีพเครื่องจักสาน ๓. การนำวัสดุที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ลดการใช้ปุ๋ยเคมี และลดต้นทุนการผลิต รักษาคุณภาพดิน น้ำ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนเพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค โดยการรวมกลุ่มจัดทำน้ำหมักชีวภาพ หรือปุ๋ยอินทรีย์ ๔. ทุกครัวเรือนปลูกผักสวนครัว ไว้รับประทานเองภายในครอบครัว เหลือก็แบ่งปันเพื่อนบ้าน หรือแบ่งขายเพื่อเพิ่มรายได้ให้ครอบครัวและลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ๕. การบริหารจัดการ และใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำลำโดมใหญ่ หรือฝายยาง โดยวิธีการหาสัตว์น้ำ ปลาเพื่อเป็นอาหารและจำหน่าย ตลอดจนใช้น้ำเพื่อการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

๓. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน

บ้านแก้งขอ เป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ระดับอำเภอ ฉะนั้น หน่วยงานราชการ และหน่วยงานอื่น จึงมุ่งให้ความสำคัญ และมุ่งเน้นต่อยอดการพัฒนาบ้านแก้งขอให้มีความเข้มแข็งมายิ่งขึ้น เช่น

- ปกครองอำเภอนาจะหลวย เป็นหน่วยงานที่ปรึกษาด้านกฎหมาย การอบรมให้ความรู้ สร้างผู้นำ คณะกรรมการหมู่บ้านที่เข้มแข็ง เพื่อนำความรู้ไปปกครอง บริหารจัดการหมู่บ้านให้ร่วมเย็น เป็นสุข

- สำนักงานเกษตรอำเภอ ส่งเสริม สนับสนุน วิชาการและทฤษฎีด้านการเกษตร การทำน้ำหมักชีวภาพ แจกจ่ายพันธุ์กล้าไม้ วิธีการลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ฯลฯ

- สำนักงานพัฒนาชุมชน สนับสนุนกองทุนเงินต่างๆ ให้กับชุมชน ส่งเสริมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต โคกหนองนา โมเดล ต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน พัฒนาสินค้า OTOP ส่งเสริมการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง ส่งเสริมให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ฯลฯ

- ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งเสริมการอ่านให้คนในชุมชน ส่งเสริมการศึกษาให้ผู้ด้อยโอกาส ที่เข้าไม่ถึงการศึกษาภาคบังคับ ส่งเสริมอาชีพการทำขนม อื่นๆ

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนโครงการด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และให้ความดูแลเงินอุดหนุนตั้งแต่เด็กแรกเกิด-ผู้สูงอายุ ดูแลครัวเรือนยากจน ผู้ด้อยโอกาส ให้มีความอยู่ดีกินดี ตลอดจนส่งเสริมอาชีพในชุมชน ฯลฯ

- ประมงอำเภอ สนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำ สำหรับปล่อยในลำโดมใหญ่ หรือฝายยาง เพื่อให้ชาวบ้านนำมาเป็นอาหาร และจำหน่าย สร้างรายได้ให้ครอบครัว

- กรมชลประทาน จัดทำโครงการก่อสร้างสถานีสูบน้ำโดยพลังงานไฟฟ้า งบประมาณ ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้ฝายยาง แหล่งน้ำกักเก็บน้ำที่มีน้ำตลอดทั้งปี ชาวบ้านสามารถใช้น้ำเพื่อการเกษตรได้อย่างเพียงพอ

- นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน อีกหลายหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาท สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านแก้งขอ ให้มีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และต่อเนื่อง

ส่วนที่ ๒
ประเด็นการพัฒนาของชุมชน

๒.๑ ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

๑. สภาพปัญหาจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. ๒ค) ปี ๒๕๖๒ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาจะหลวย)

๑.๑. ตัวชี้วัดที่มีปัญหา (มากไปหาน้อย) ได้แก่

๑) มีปัญหามาก ๘ ตัวชี้วัด คือ ไฟฟ้า,การมีงานทำ,การเรียนรู้โดยชุมชน,ความปลอดภัยจากความเสียงของชุมชน,การกีฬา,อัตราการเรียนต่อของประชาชน และการได้รับการศึกษา

๒) มีปัญหาปานกลาง ๖ ตัวชี้วัด คือ น้ำเพื่อการเกษตร,การมีที่ทำกิน,การติดต่อสื่อสาร,การได้รับประโยชน์จากการมีสถานที่ท่องเที่ยว,คุณภาพดิน และความปลอดภัยจากภัยพิบัติ

๓) มีปัญหาน้อย ๑๓ ตัวชี้วัด คือ ถนน,น้ำดื่ม,น้ำใช้,ผลผลิตจากการทำการเกษตรอื่นๆ,การมีส่วนร่วมของชุมชน,การรวมกลุ่มของชุมชน,การเข้าถึงแหล่งเงินทุน,การได้รับความคุ้มครองทางสังคม,การจัดสภาพสิ่งแวดล้อม,ความปลอดภัยจากยาเสพติด,ความปลอดภัยในการทำงาน,การป้องกันโรคติดต่อและระดับการศึกษาของประชาชน

๑.๒ การพัฒนาหมู่บ้าน จัดอยู่ในระดับ ☐ ๑ ก้าวหน้า ☑ ๒ ปานกลาง ☐ ๓ ล้าหลัง

๒.๒ สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน

บ้านแก้งขอ เป็นหมู่บ้านขนาดกลาง ๑๓๐ ครัวเรือน ประชากร ๔๖๔ คน หมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาระดับที่ ๒ (ปานกลาง) รายได้เฉลี่ย คนละ ๘๐,๐๐๐ บาทต่อปี รายจ่ายเฉลี่ย ๒๓,๐๐๐ บาทต่อปี ประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ มันสำปะหลัง ยางพารา และปาล์มน้ำมัน อาชีพเสริม รวมกลุ่มสัมมาชีพเครื่องจักสาน เช่น กระติ๊บข้าว ไม้กวาด กระด้ง หวด ตระกร้า ถาดรองผลไม้ ขอ ฯลฯ นอกจากนี้ชาวบ้านทุกครัวเรือนยัง ปลูกพืชผักสวนครัวไว้รับประทานเอง เหลือก็แบ่งปันเพื่อนบ้านและจำหน่าย หาปลาจากแห่งน้ำธรรมชาติ หาหน่อไม้ เห็ดป่า ผัก ผลไม้ป่า เพื่อรับประทาน และจำหน่ายเป็นบางส่วน สามารถลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นในครัวเรือน และเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านแก้งขอได้ ด้วยสาเหตุนี้จึงส่งผลให้สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ของบ้านแก้งขอ **มีลักษณะพออยู่พอกิน สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ไม่มีครัวเรือนตกเกณฑ์ จปฐ.** เพราะชาวบ้านดำรงชีวิตบนพื้นฐานการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต ทั้ง มีการปลูกผักสวนครัว การออม มีแหล่งน้ำที่สำคัญ มีน้ำตลอดทั้งปีในพื้นที่ มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง ฯลฯ

๒.๓ ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่างๆ ภายใต้นโยบาย

ข้อมูลจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ชาวบ้านแก้งขอ หมู่ที่ ๖ ตำบลพรสวรรค์ วิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาของหมู่บ้าน ดังนี้

๑. กิจกรรม หรือโครงการ ที่ชุมชนจะพัฒนา และสามารถดำเนินการเองได้

๑.๑ จัดทำ หรือพัฒนาศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของชุมชน โดยประชาสัมพันธ์ให้ทุกครัวเรือนเข้ามามีส่วนร่วมในการรวมกลุ่ม เช่น

- การรวมกลุ่มสัมมาชีพเครื่องจักสาน เพื่อให้กลุ่มสามารถผลิตสินค้าให้มีความหลากหลาย และมีจำนวนมาก เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ตลอดจนการผลิต หรือปลูกวัตถุดิบที่ใช้ในการทำเครื่องจักสานในชุมชน ลดการนำเข้าจากภายนอก

- การรวมกลุ่มทำปุ๋ยอินทรีย์ เน้นการทำเกษตรอินทรีย์โดยใช้ปุ๋ยคอก และน้ำหมักชีวภาพ ลดการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อลดต้นทุนการผลิต

- การต่อยอดกลุ่มออมทรัพย์ ต่างๆ ในชุมชน เช่น การนำดอกเบี้ยที่ได้จากกองทุนมาลงทุนให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน เช่น สนับสนุนการรวมกลุ่มของเด็ก เยาวชน เพื่อสร้างรายได้ให้ลูกหลาน สนับสนุนกลุ่มสมัมาชีพการทำขนม อื่นๆ

- การต่อยอด หรือขยายการปลูกผักสวนครัว จากเดิมปลูกเพื่อรับประทานในครัวเรือน แล้วเพิ่มพื้นที่ปลูกให้มากขึ้น เน้นการปลูกผักปลอดสารพิษ เลิกใช้สารเคมี เพื่อสามารถจำหน่ายเพิ่มรายได้ให้ครัวเรือน

๑.๒ ปรับเปลี่ยนวิธีการทำการเกษตรรูปแบบดั้งเดิม ให้เป็นการทำการเกษตรที่มีคุณภาพ หรือเกษตรแบบผสมผสาน เช่น การแบ่งพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่หลากหลาย สร้างรายได้ตลอดทั้งปีให้กับเกษตรกร

๑.๓ ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน และผู้นำกลุ่มต่างๆ นำมาสู่การพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้า พร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ได้ ทั้งยังนำมาสู่การสร้างความสามัคคี การมีส่วนร่วม การร่วมกลุ่มที่เข้มแข็งในชุมชน อีกด้วย

๑.๔ การพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ โดยเข้าร่วมโครงการโคก หนอง นา โมเดล เพื่อให้มีแหล่งกักเก็บน้ำที่เพียงพอต่อการทำการเกษตรในครัวเรือน

๒. กิจกรรม หรือโครงการ ที่ชุมชนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภายนอก

๒.๑ การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน หรือ ผู้นำกลุ่มต่างๆ สร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในชุมชน โดยการสร้างผู้นำ ตัวแทนชุมชน และกลุ่มซึ่งสามารถพัฒนากระบวนการ วิธีคิด วิธีปฏิบัติอันเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมในชุมชน โดยการพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนได้ค้นพบแนวทางการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะ ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมเรียนรู้เป็นขบวนการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชน ให้มีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์และจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน ส่งเสริมเรื่องการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ ช่องทางการตลาดออนไลน์ สำนักงานเกษตรอำเภอ ส่งเสริมเรื่องการลดต้นทุนผลิตด้านการเกษตร การปลูกพืชเศษฐกิจ ฯลฯ

๒.๒ การสนับสนุนด้านสถาบันการเงิน ให้เกษตรกร และกลุ่มต่างๆ ได้เข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว อัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อนำมาลงทุนการประกอบกิจการในครัวเรือน ให้ได้ผลกำไรที่สูงขึ้น

๒.๓ การจัดหาตลาด หรือช่องทางการจำหน่ายสินค้า ที่หลากหลาย ทั้งทางออนไลน์ และตลาดชุมชน ตลาดกลาง ตลาดใหญ่ ห้างสรรพสินค้า ฯลฯ

๓. กิจกรรม หรือโครงการ ที่หน่วยงานภายนอกทำให้

๓.๑ โครงการก่อสร้างสถานีสูบน้ำโดยพลังงานไฟฟ้า งบประมาณ ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท จากกรมชลประทาน เนื่องจากบ้านแก้งขอ มีฝายยาง เป็นแหล่งน้ำที่มีน้ำตลอดทั้งปี แต่ชาวบ้านไม่สามารถผันน้ำมาใช้ประโยชน์ได้ เนื่องจากว่าพื้นที่การเกษตรอยู่สูง ทำให้เกษตรกรขาดแคลนน้ำในการทำเกษตร จึงมีความจำเป็นต้องจัดทำโครงการดังกล่าว เพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี เพียงพอต่อการทำเกษตร

๓.๒ โครงการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน (ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา) เนื่องจากบ้านแก้งขอเป็นพื้นที่ประสบปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก ฉะนั้นปัญหาเรื่องถนนขาด ชำรุด ทรุดโทรม จึงเกิดขึ้นเป็นประจำ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ต้องมีการก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม เป็นประจำทุกปี ต้องอาศัยงบประมาณโครงการจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่

๒.๔ การประเมินโอกาส และความเสี่ยงของชุมชน และครัวเรือนยากจน

๑. การวิเคราะห์ศักยภาพของหมู่บ้าน (SWOT Analysis)

๑. จุดแข็ง Strengths

๑.๑ พืชเศรษฐกิจมีความหลากหลาย ทำให้มีผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ออกสู่ตลาดทุกฤดูกาล เช่น ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน พืชผักสวนครัว

๑.๒ การรวมกลุ่มออมทรัพย์ที่เข้มแข็ง การบริหารจัดการกลุ่มที่ดี เช่น กองทุนสัจจะหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการเกษตร กลุ่มสตรี เป็นต้น ทำให้กลุ่มมีกำไรหมุนเวียน ส่งเสริมการออมให้กับชาวบ้าน

๑.๓ มีลำน้ำโดม ที่มีน้ำตลอดทั้งปีไหลผ่านหมู่บ้าน เพื่อให้พี่น้องประชาชนใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ ในการทำการเกษตร และหาปลา

๑.๔ ฝายยาง ที่กักเก็บน้ำโดมให้มีน้ำตลอดทั้งปี และเป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม ส่งผลให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านดีขึ้น

๑.๕ ประชาชนในหมู่บ้านมีอาชีพเสริม จากการรวมกลุ่มสัมมาชีพเครื่องจักสาน เช่น กระติ๊บข้าว ไม้กวาด กระด้ง หวด ตระกร้า ถาดรองผลไม้ ขอ ฯลฯ เพื่อสร้างรายได้ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน

๑.๖ ทุกครัวเรือนปลูกผักสวนครัว เพื่อรับประทานในครัวเรือน เหลือก็แบ่งขายทำให้มีรายได้เสริม และลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ในครัวเรือนได้

๑.๗ การทำน้ำหมักชีวภาพ เพื่อใช้แทนปุ๋ยเคมีในการทำเกษตร ลดรายจ่ายด้านต้นทุนการผลิต รักษาคุณภาพดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม ไม่เป็นอันตรายต่อเกษตรกรและผู้บริโภค

๑.๘ ผู้นำมีความเข้มแข็ง ทำให้หมู่บ้านมีความสามัคคี พัฒนาไปในทิศทางที่เจริญขึ้น สร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน ส่งผลให้หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข

๒. จุดอ่อน Weaknesses

๒.๑ บ้านแก้งขอ มีแหล่งน้ำที่สำคัญในหมู่บ้าน คือ ฝายยาง ,ลำน้ำโดม ที่มีน้ำตลอดทั้งปี แต่ไม่สามารถผันน้ำขึ้นมาใช้ประโยชน์ด้านการเกษตรได้ เพราะต้องอาศัยเครื่องสูบน้ำไฟฟ้าขนาดใหญ่ในการผันน้ำขึ้นมาใช้ประโยชน์

๒.๒ พื้นที่หมู่บ้านเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ มีแหล่งน้ำลำโดมไหลผ่านหมู่บ้าน จึงเกิดน้ำท่วมซ้ำซาก ส่งผลให้บ้านเรือน และพืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย

๒.๓ การรวมกลุ่มสัมมาชีพเครื่องจักสาน ยังไม่เข้มแข็ง มีลักษณะทำแยกครัวเรือน ทำให้ผลผลิตที่ได้มีจำนวนน้อย ผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลาย และวัตถุดิบที่ใช้ในการจักสาน (ต้นค้า) ชาวบ้านรับซื้อมาจากนอกชุมชน ยังไม่มีการปลูกเพื่อลดต้นทุนการผลิต

๒.๔ รายได้หลักของชาวบ้านแก้งขอมาจากสินค้าเกษตรเป็นหลัก ทำให้มีความเสี่ยงสูง หากหมู่บ้านประสบปัญหาน้ำท่วม หรือฝนทิ้งช่วง ตลอดจนความผันผวนของราคาสินค้าทางการเกษตรในแต่ละปี

๒.๕ ความตื่นตัว หรือการรวมกลุ่มเพื่อสร้างรายได้ หรือเข้าร่วมโครงการของรัฐของชาวบ้านในพื้นที่ยังน้อย ทำให้ขาดโอกาสในการเพิ่มรายได้ เพิ่มมูลค่าการผลิตของสินค้าจากหลายช่องทาง

๒.๖ เกษตรกรในหมู่บ้านยังคงพึ่งพาการใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี ในการทำการเกษตร ทำให้มีต้นทุนการการผลิตสูง ส่งผลเสียต่อคุณภาพดิน น้ำ สิ่งแวดล้อม และปัญหาสุขภาพของเกษตรกร

๓. โอกาส Opportunities

๓.๑ หน่วยงานภาครัฐ สนับสนุนงบประมาณ และโครงการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจระดับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการเครื่องสูบน้ำด้วยกระแสไฟฟ้า (กรมชลประทาน) โครงการ โคก หนอง นา โมเดล (กรมการพัฒนาชุมชน) เงินทุนสนับสนุนรัฐวิสาหกิจชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร) สาธาณูปโภคที่ครอบคลุม ทั้ง ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) เป็นต้น

๓.๒ การจัดทำและประสานแผนในลักษณะ ONE PLAN เชื่อมโยงข้อมูลปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ไว้ในแผนเดียวกัน

๓.๓ อำเภอนาจะหลวย ร่วมกับ เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมส่งเสริมผลักดันการปลูกพืชเศรษฐกิจในครัวเรือนพร้อมจัดหาตลาดรองรับสินค้า เช่น ปลูกโกโก้ กล้วยหอม ฝรั่ง มะม่วง พุทธา ฯลฯ เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับเกษตรกรในพื้นที่

๓.๔ หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญ สนับสนุน ส่งเสริม เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ในชุมชนให้มีคุณภาพ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนส่งเสริมการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง และพัฒนารูปแบบสินค้าให้หลากหลายและทันสมัย พร้อมจัดหาตลาดรองรับสินค้า สำนักงานเกษตรอำเภอส่งเสริมการปลูก หรือผลิตวัตถุดิบในชุมชนให้เกิดประโยชน์ เช่น ปลูกต้นค้า ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อลดต้นทุนการผลิต

๔. อุปสรรค Threats

๔.๑ การรับซื้อสินค้าทางการเกษตร ถูกผูกขาดจากพ่อค้าคนกลาง ทำให้ได้ราคาผลผลิตน้อย กว่าราคาท้องตลาด

๔.๒ ขาดตลาดในการรองรับสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนมีอยู่ เช่น เครื่องจักสาน ผักสวนครัว ปลาที่หาได้จากแหล่งน้ำ ทำให้ชาวบ้านขาดความกระตือรือร้นในการเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น หรือพัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพ เพื่อสร้างมูลค่า และรายได้ให้ครอบครัว

๔.๓ แนวโน้มภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง ในพื้นที่ มีความทวีรุนแรงอย่างต่อเนื่องมากขึ้น

๔.๔ สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ส่งผลให้เศรษฐกิจถดถอย และชะลอตัว ราคาสินค้าที่ใช้อุปโภคบริโภค อาหารในตลาดสด มีราคาสูงขึ้น สินค้าราคาเกษตรตกต่ำ

๔.๕ ปัญหาการเข้าถึงสื่อ และเทคโนโลยี การประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการสร้างการรับรู้ที่ถูกต้องในชุมชนมีน้อย

๒.๕ สรุปบทเรียนที่ได้รับในแต่ละด้าน

- การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

๑. การรวมกลุ่มออมทรัพย์ หรือกองทุนเงินต่างๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านแกงขอ เป็นกองทุนเดียว เรียกว่า กองทุนสัจจะเพื่อการผลิต โดยมีนายประเสริฐ สามิลา ผู้ใหญ่บ้านแก้งขอ เป็นประธาน และกรรมการ ๑๓ คน ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการกองทุนสัจจะเพื่อการผลิต มีสมาชิก ๒๘๕ คน

- เงินทุนของกองทุนสัจจะเพื่อการผลิต ทั้งหมด ๒,๖๓๕,๙๓๙ บาท (สองล้านหกแสนสามหมื่นห้าพันเก้าร้อยสามสิบเก้าบาทถ้วน)

- คุณสมบัติของสมาชิกที่จะสามารถกู้ยืมเงินได้ ต้องอาศัยอยู่ในบ้านแก้งขอ และเป็นผู้ที่แต่งงาน มีครอบครัวแล้ว

- อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ ๐.๕ ต่อเดือน / ๖ บาท ต่อ ปี

- หลักเกณฑ์การปล่อยกู้ ปี ๒๕๖๔ ปล่อยกู้ให้สมาชิก คนละ ๒๔,๐๐๐ บาท ต่อคน และส่งเสริมให้สมาชิก ออมเงิน คนละ ๒๐๐ บาท

- กำหนดจ่ายเงินต้น และดอก ภายในเดือนมีนาคม ของปีถัดไป หากสมาชิกคนใดจ่ายเงินดอกและต้นไม่ครบ จะไม่มีสิทธิกู้ยืมเงินกองทุนได้ และภายใน ๒ ปี หากสมาชิกยังค้างจ่ายเงินกองทุน คณะกรรมการจะติดตามท้วงถามหนี้ และยึดทรัพย์สิน สิ่งของมีค่า จนกว่าจะครบจำนวนเงินที่กู้ไป

วิเคราะห์จากระเบียบ หลักเกณฑ์ของกลุ่มกองทุนสัจจะเพื่อการผลิต ที่ชาวบ้านแก้งขอตั้งขึ้นนั้น ถือได้เป็นกลุ่มกองทุนการเงินที่มีความเข้มแข็ง มีการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี เพราะมีเงินทุนจำนวนมาก และในปีที่ผ่านมาไม่มีสมาชิกค้างจ่ายเงินกู้ ตลอดจนกลุ่มยังส่งเสริมให้สมาชิกมีวินัยในออมเงินอีกด้วย

๒. บ้านแก้งขอเป็นหมู่บ้านที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตทุกครัวเรือน ทำให้ทุกครอบครัวมีความพออยู่พอกิน สามารถพึ่งพาตนเองได้ เช่น การปลูกผักสวนครัว การรวมกลุ่มทำอาชีพเสริม เพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัว การใช้วัสดุที่มีอยู่ในชุมชนทำปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อลดต้นทุนการผลิต รักษาคุณภาพดิน และน้ำ การบริหารจัดการด้านแหล่งน้ำ ตลอดจนการส่งเสริมออม

- การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ

๑. การเชื่อมโยงแผนพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ให้เป็นลักษณะแผนเดียว (One plan) เพื่อบูรณาการทำงานของทุกหน่วยงาน และแก้ไขปัญหาได้ รวดเร็ว ตรงตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่

๒. ความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เพื่อให้การสนับสนุน ส่งเสริม การพัฒนาบ้านแก้งขอให้มีความเข้มแข็งในทุกด้าน เช่น ปกครองอำเภอนาจะหลวย เป็นหน่วยงานสนับสนุนด้านคลังความคิด อบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย การสร้างความสามัคคี ความเข้มแข็งให้ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ เกษตรอำเภอ ส่งเสริมด้านการเกษตร ฯลฯ

๓. การส่งเสริม หรือสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานของบ้านแก้งขอให้มีความหลากหลาย ทันสมัย เป็นผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ OTOP

๔. โครงการก่อสร้างสถานีสูบน้ำโดยพลังงานไฟฟ้า งบประมาณ ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท จากกรมชลประทาน เพื่อแก้ไขปัญหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ

๕. อำเภอนาจะหลวย ร่วมกับ เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมส่งเสริมผลักดันการปลูกพืชเศรษฐกิจในครัวเรือนพร้อมจัดหาตลาดรองรับสินค้า เช่น ปลูกโกโก้ กล้วยหอม ฝรั่ง มะม่วง พุทธา ฯลฯ เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับเกษตรกรในพื้นที่

๖. ส่งเสริมการรวมกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะกลุ่มสัมมาชีพเครื่องจักสาน เพื่อเป็นช่องทางเพิ่มรายได้ให้ประชาชนในหมู่บ้าน และสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาองค์ความรู้ให้กับกลุ่มทางการเงินในชุมชน ให้ได้ผลกำไรเพิ่มมากขึ้น

๗. ส่งเสริม จัดหาช่องทางการตลาดที่หลากหลาย เช่น ผ่านระบบออนไลน์ หรือจำหน่ายในสถานที่ราชการ ฯลฯ

- ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล

๑. เนื่องจากบ้านแก้งขอ เป็นพื้นที่ชนบท ห่างไกลจากตัวอำเภอ ๒๐ กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัด ๑๐๐ กว่ากิโลเมตร ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และวัยที่ย่างเข้าสู่ผู้สูงอายุ ชาวบ้านมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ทำให้มีปัญหาด้านการใช้สื่อ และเทคโนโลยี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารสื่อสารค่อนข้างล่าช้า ไม่มีอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ ส่งผลให้ชาวบ้านแก้งขอ ขาดโอกาส ขาดการเข้าถึงโครงการ หรือ นโยบายของรัฐบาล ประกอบกับความเร่งด่วนข้อจำกัด ในการจัดทำโครงการของรัฐบาลมีระยะเวลาจำกัด เช่น โครงการคนละครึ่ง โครงการนาแปลงใหญ่ ฯลฯ

ภาคผนวก

❖ ซักซ้อมความเข้าใจกับคณะทำงานอำเภอนาจะหลวยก่อนลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

❖ ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล และสัมภาษณ์ชาวบ้านแก้งขอ หมู่ที่ ๖

❖ รูปภาพฝายยาง ลำโดมใหญ่ บ้านแก้งขอ หมู่ที่ ๖ ตำบลพรสวรรค์

❖ รูปภาพ กลุ่มโค – กระบือ บ้านแก้งขอ หมู่ที่ ๖ ตำบลพรสวรรค์

❖ รูปภาพกลุ่มสัมมาชีพ เครื่องจักสาน บ้านแก้งขอ หมู่ที่ ๖ ตำบลพรสวรรค์

❖ **รูปภาพ ครัวเรือนปลูกผักสวนครัว รั้วกินได้**

รายงานการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Action Learning)
บ้านโนนสุวรรณ หมู่ที่ ๒ อำเภอห้วยแถลง
จังหวัดนครราชสีมา

จัดทำโดย
กลุ่มปฏิบัติการที่ ๙ (กป. ๙)

นางอมรรัตน์	กรึงไกร	นายอำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
นางสาวทิพวรรณ	มัดจุปะ	คลังจังหวัดชลบุรี
นายบุญส่ง	ไชยมณี	หัวหน้าสำนักงานจังหวัดลำพูน
นายเดชฤทธิ์	ถิตย์ฉาย	นายอำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา
นายสรณต	ณ ศรีโต	นายอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
นายคมกริช	ชินชนะ	พัฒนาการจังหวัดอุบลราชธานี
นายสมดาว	โลหกิจ	เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงา
นายสุวิทย์	เถื่อนน้อย	โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดอุทัยธานี
นายดำรัส	โพธิ์ประสิทธิ์	ผู้อำนวยการสำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ร.ต.อ.สุรวุฒิ	รังไสย์	ผู้อำนวยการกองคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗
สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๔

คำนำ

รายงานการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Action Learning) ของบ้านโนนสุวรรณ หมู่ที่ ๒ ตำบลหลุ่งประดู่ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา จัดทำขึ้นโดย นักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง รุ่นที่ ๗๗ กลุ่มปฏิบัติการที่ ๙ (กป ๙) ได้ศึกษาข้อมูลเชิงลึกของชุมชนตั้งแต่ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน ระบบการบริหารจัดการชุมชน ตลอดถึงการเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของหมู่บ้านโนนสุวรรณ หมู่ที่ ๒ ซึ่งคณะนักศึกษากลุ่มปฏิบัติการที่ ๙ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน การพูดคุยกับชาวบ้านแบบไม่เป็นทางการ รวมถึงการศึกษาข้อมูลทางเอกสาร การสังเกตภูมิสังคม และสภาพแวดล้อมทั่วไปจนสรุปได้เป็นเอกสารรายงานในแบบรูปเล่มที่สมบูรณ์นี้

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Action Learning) เล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนบ้านโนนสุวรรณ หมู่ที่ ๒ ตำบลหลุ่งประดู่ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา ได้เป็นอย่างดี เพราะข้อมูลที่ได้เป็นข้อเท็จจริงและความต้องการของชุมชนรวมถึงการให้ข้อเสนอแนะจากบุคคลภายนอกที่ได้พบเห็น ประมวลสังเคราะห์เป็นแผนงาน / กิจกรรมการพัฒนา สำหรับชุมชนไว้ด้วยแล้ว

คณะผู้จัดทำ
นักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง รุ่นที่ ๗๗
กลุ่มปฏิบัติการที่ ๙ (กป๙)

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑ กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)	**๑-๑๔**
• การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน	๑-๒
• การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน	๓-๑๒
• การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน	๑๓-๑๔
ส่วนที่ ๒ ประเด็นการพัฒนาของชุมชน	**๑๕-๒๕**
• ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน	๑๕-๑๙
• สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน	๑๙
• ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน	๑๙-๒๔
• สรุปบทเรียนที่ได้รับในด้าน	๒๕
ส่วนที่ ๓ การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน	**๒๕-๒๖**
• ความเสี่ยงที่ไม่มีชีวิตที่มั่นคงของบุคคล ครอบครัว และชุมชน	๒๕
• กิจกรรมการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน	๒๖
ภาคผนวก	
แบบสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๔	

ส่วนที่ ๑
กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)

๑. ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน

๑.๑ ประวัติความเป็นมา

บ้านโนนสุวรรณ หมู่ที่ ๒ ตำบลหลุ่งประดู่ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๔๖๒ ชาวบ้านส่วนใหญ่ได้อพยพมาจากอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ มาตั้งเป็นหมู่บ้านเล็กๆ โดยอาศัยลำห้วยฉมวกเพื่อทำการเกษตร และอุปโภคบริโภค ตั้งชื่อว่าบ้านโนนขี้ตุ่น ขึ้นกับอำเภอพิมาย ต่อมาพระครูศรีสุทธิพรตธำรง เจ้าคณะอำเภอ ในสมัยนั้นได้ตั้งชื่อหมู่บ้านใหม่ว่า บ้านโนนสุวรรณ แล้วขึ้นเขตปกครองเป็นบ้านโนนสุวรรณ หมู่ที่ ๒ ตำบลหลุ่งประดู่ อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีนายเพ็ง แสนเมือง เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ผู้ใหญ่บ้านปัจจุบันคือนายจำลอง กลางสวัสดิ์

ทำเนียบผู้ใหญ่บ้านโนนสุวรรณ หมู่ที่ ๒

๑. นายเพ็ง	แสนเมือง	ปี พ.ศ.๒๔๖๕
๒. นายสุบิน	เย้ยไธสง	ปี พ.ศ.๒๔๗๖
๓. นายยา	ศรีคูณ	ปี พ.ศ.๒๕๐๐
๔. นายเม้า	รุ่งเป้า	ปี พ.ศ.๒๕๑๔
๕. นายเสงี่ยม	แถวไธสง	ปี พ.ศ.๒๕๒๘
๖. นายองอาจ	ยุระปักษ์	ปี พ.ศ.๒๕๒๙
๗. นายทวี	แสนเมือง	ปี พ.ศ.๒๕๔๒
๘. นายจำลอง	กลางสวัสดิ์	ปี พ.ศ.๒๕๕๒ - ปัจจุบัน

๑.๒ อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อบ้านโคกสำราญ	ตำบลหลุ่งประดู่	อำเภอห้วยแถลง
ทิศใต้	ติดต่อบ้านตะคร้อเหนือ	ตำบลหินดาด	อำเภอห้วยแถลง
ทิศตะวันออก	ติดต่อบ้านหนองแสง	ตำบลหลุ่งประดู่	อำเภอห้วยแถลง
ทิศตะวันตก	ติดต่อบ้านโนนเสมา	ตำบลหินโคน	อำเภอจักราช

<u>แผนที่หมู่บ้าน</u>

๑.๓ ลักษณะภูมิประเทศและพื้นที่

บ้านโนนสุวรรณ หมู่ที่ ๒ ตำบลหลุ่งประดู่ เป็นพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่ทำการเกษตร มีทรัพยากรธรรมชาติ มีป่าชุมชน มีอ่างเก็บน้ำลำฉมวก ลำห้วยหลุ่งพาน คลองอีสานเขียว เป็นแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร มีพื้นที่ทั้งหมด ๔,๐๖๐ ไร่ แบ่งเป็น พื้นที่อยู่อาศัย ๑๕๐ ไร่ พื้นที่การเกษตร ๓,๘๗๒ ไร่ พื้นที่สาธารณะ ๓๘ ไร่

๑.๔ การคมนาคม

การคมนาคมของบ้านโนนสุวรรณ หมู่ที่ ๒ มีถนนสายหลักคือ ถนนลาดยางเส้นหินดาด – พิมาย และถนนคอนกรีตเส้นหลุ่งประดู่ – โนนเสมา ต.หินโคน อ.จักราช จ.นครราชสีมา

๑.๕ การโทรคมนาคมและระบบสาธารณูปโภค

๑. จำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้า/ประปาใช้ในเขตหมู่บ้านหนองม่วง ๒๐๒ ครัวเรือน มีไฟฟ้าประปาใช้ครบทุกหลังคาเรือน

๒. จำนวนบ้านที่มีโทรศัพท์มือถือครบทุกครัวเรือน

๓. จำนวนหอกระจายข่าว ๑ แห่ง

๒. ระบบการบริหารจัดการชุมชน

มีคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้คนในชุมชนรับผิดชอบในแต่ละด้าน เช่น ด้านอำนวยการ ด้านการปกครอง ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีระบบผู้นำคุ้ม เป็นแกนนำในชุมชน ไว้คอยประสานงานต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑ คณะกรรมการหมู่บ้าน(กม.)

ด้านอำนวยการ

ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย

ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ

ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข

ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

๒.๒ ผู้นำ / แกนนำในชุมชน

บ้านโนนสุวรรณ หมู่ที่ ๒ แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๐ คุ้ม มีรายละเอียดดังนี้

คุ้มที่ ๑ มะเฟืองสามัคคี
หัวหน้าคุ้มนายสมควร เหวนอก
จำนวนครัวเรือน ๒๒ ครัวเรือน

คุ้มที่ ๒ ประชาร่วมใจพัฒนา
หัวหน้าคุ้มนายอดิศักดิ์ บัวนาค
จำนวนครัวเรือน ๒๐ ครัวเรือน

คุ้มที่ ๓ รุ่งอรุณสามัคคี
หัวหน้าคุ้มนายบุญศิลป์ ทวรรณกุล
จำนวนครัวเรือน ๒๑ ครัวเรือน

คุ้มที่ ๔ สายธารน้ำใจ
หัวหน้าคุ้ม นายสาธิต พุ้มบัญฑิต
จำนวนครัวเรือน ๑๔ ครัวเรือน

คุ้มที่ ๕ รวมใจสามัคคี
หัวหน้าคุ้ม นายกิตติภณ ผ่องแผ้ว
จำนวนครัวเรือน ๑๙ ครัวเรือน

คุ้มที่ ๖ รักษ์สามัคคี
หัวหน้าคุ้ม นายสุวรรณ เคนาราช
จำนวนครัวเรือน ๒๐ ครัวเรือน

คุ้มที่ ๗ สร้างสรรค์พัฒนา
หัวหน้าคุ้ม นายดิเรก แจ้งไสว
จำนวนครัวเรือน ๒๔ ครัวเรือน

คุ้มที่ ๘ ร่มฤดีพัฒนา
หัวหน้าคุ้ม นายพนม ราชวงศ์
จำนวนครัวเรือน ๑๔ ครัวเรือน

คุ้มที่ ๙ ประมงพัฒนา
หัวหน้าคุ้ม นายแป๋ว นาคพะเนาว์
จำนวนครัวเรือน ๑๘ ครัวเรือน

คุ้มที่ ๑๐ พรหมวดี
หัวหน้าคุ้ม นายมงคล ปัดตาเทสัง
จำนวนครัวเรือน ๑๖ ครัวเรือน

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหลุ่งประดู่

๑.นายสัมฤทธิ์ ปิตตาละคะ ๒.นายสวัสดิ์ พรหนองแสน

รายชื่ออาสาพัฒนาชุมชน (อช./ผู้นำ อช.)

๑. นางสุภี หาคุ้มคลัง ๒. นางหนูพิศ กลางสวัสดิ์
๓. นายพิจิตร ยุระปักษ์ ๔. นายยุสชาติ ยุระปักษ์

รายชื่อคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน

๑. นางสมพร จำปามูล ๒. นางเพ็ญจันทร์ แช่นา
๓. นางทองจันทร์ กลางสวัสดิ์ ๔. นางสวิน เกนาราช
๕. นางเติม เหลาสา ๖. นางสุมลทา รุ่งเป้า
๗. นางสุกี หาคุ้มคลัง ๘. นางบาง หงวนไธสง
๙. นางบุญธรรม แสนเมือง ๑๐.นางทองสุข ไลไธสง
๑๑.นางหนูพิศ กลางสวัสดิ์ ๑๒.นางวงค์ ผ่องแผ้ว

รายชื่อคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

๑. นางสามินี พิมพา ๒. นางละมัย เสาะไธสง
๓. นางสมพร จำปามูล ๔. นางสาวพณารัตน์ พลไธสง
๕. นางทองอ่อน ไสยรส ๖. นางสาวพรสุดา พิมพา
๗. นางสมจิตร ทวรรณกุล ๘. นางประมวล ยุระปักษ์
๙. นางสนม การงาน ๑๐.นางศิรประภา จริตรัมย์

รายชื่อ อสม.

๑.นางสุภี หาคุ้มคลัง (ประธาน) ๒.นางสมพร จำปามูล (รองประธาน)
๓.นางสุมลทา รุ่งเป้า (เลขานุการ) ๔.นางทองสุข ไลไธสง (ผู้ช่วยเลขานุการ)
๕.นางรัชนี จันทวงษ์ (เหรัญญิก) ๖.นางจำปา ปัตตายะโส (ฝ่ายทะเบียน)
๗.นางฉอ้อน ชัยรัตน์ (ฝ่ายประชาสัมพันธ์) ๘.นางบาง หงวนไธสง (กรรมการ)
๙.นางหนูพิศ กลางสวัสดิ์(กรรมการ) ๑๐.นางทองจันทร์ กลางสวัสดิ์(กรรมการ)
๑๑.นายพิจิตร ยุระปักษ์ (กรรมการ) ๑๒.นางยุพิน สะทักรัมย์ (กรรมการ)
๑๓.นางถวิล ห่อไธสง (กรรมการ) ๑๔.นางเติม เหลาสา (กรรมการ)
๑๕.นางเติม เหลาสา (กรรมการ) ๑๖.นางหยุน ชัยรัตน์ (กรรมการ)

<u>รายชื่ออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน</u>

๑. นายพิจิตร ยุระปักษ์ ๒. นางสุมลทา รุ่งเป้า
๓. นางสุภาพร แจ้งไธสง ๔. นายชาญชัย ทองทับ
๕. นายสง่า สุโพธิ์คำ ๖. นางรัชนี จันทรวงษ์

๒.๓ ประชากร

๑. จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง จำนวน ๒๐๒ ครัวเรือน ประชากร ๕๓๗ คน จำแนกเป็นชาย ๒๕๐ คน หญิง ๒๘๗ คนตามข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๔

๒. จำนวนประชากรของบ้านโนนสุวรรณ หมู่ที่ ๒ ที่อาศัยอยู่จริง ณ วันสำรวจ จำแนกตามช่วงอายุจากผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ. ปี ๒๕๖๔)

ช่วงอายุ	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
๑ เดือน – ๕ เดือน	๑	๐.๑๙	๑	๐.๑๙	๒	๐.๓๗
๖ เดือน – ๑ ปี ๐ เดือน	๓	๐.๕๖	๓	๐.๕๖	๖	๑.๑๒
๑ ปี ๑ เดือน – ๒ ปี	๕	๐.๙๓	๑	๐.๑๙	๖	๑.๑๒
๓ ปี – ๕ ปี	๖	๑.๑๒	๗	๑.๓๐	๑๓	๒.๔๒
๖ ปี – ๑๒ ปี	๒๗	๕.๐๓	๒๓	๔.๒๘	๕๐	๙.๓๑
๑๓ ปี – ๑๔ ปี	๗	๑.๓๐	๑๐	๑.๘๖	๑๗	๓.๑๗
๑๕ ปี – ๑๘ ปี	๑๕	๒.๗๙	๑๖	๒.๙๘	๓๑	๕.๗๗
๑๙ ปี – ๒๕ ปี	๑๐	๑.๘๖	๑๘	๓.๓๕	๒๘	๕.๒๑
๒๖ ปี – ๓๔ ปี	๑๒	๒.๒๓	๑๕	๒.๗๙	๒๗	๕.๐๓
๓๕ ปี – ๔๙ ปี	๔๑	๗.๖๔	๔๕	๘.๓๘	๘๖	๑๖.๐๑
๕๐ ปี – ๕๙ ปี	๕๕	๑๐.๒๔	๖๗	๑๒.๔๘	๑๒๒	๒๒.๗๒
๖๐ ปี ขึ้นไป	๖๘	๑๒.๖๖	๘๑	๑๕.๐๘	๑๔๙	๒๗.๗๕
รวม	**๒๕๐**	**๔๖.๕๕**	**๒๘๗**	**๕๓.๔๕**	**๕๓๗**	**๑๐๐**

หมายเหตุ * จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงจากการสำรวจนี้ อาจไม่เท่ากับจำนวนประชากรที่มีอยู่ในทะเบียนบ้านได้

๒.๔ รายได้เฉลี่ยของประชากร

รายได้เฉลี่ยของประชากร (ตามข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๔) จำนวน ๕๕,๗๒๑ บาท/คน/ปี ครัวเรือนยากจน (รายได้ไม่ถึง ๓๘,๐๐๐ บาท/คน/ปี) ปี ๒๕๖๔) จำนวน ๒๐ครัวเรือน

๒.๕ สภาพทางเศรษฐกิจ/การประกอบอาชีพ

สภาพทางเศรษฐกิจ

รายได้รวมทั้งหมดของหมู่บ้าน จำนวน ๓๕,๒๙๒,๕๖๘ บาท (จปฐ. ปี ๒๕๖๔)

รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี จำนวน ๖๕,๗๒๑.๗๓ บาท (จปฐ.ปี ๒๕๖๔)

แหล่งรายได้ของครัวเรือน(บาท/ปี)

- แหล่งรายได้จากอาชีพหลัก จำนวน ๑๒,๙๑๐,๘๙๘ บาท
- แหล่งรายได้จากอาชีพรอง จำนวน ๑๐,๓๘๕,๗๗๐ บาท
- รายได้อื่น จำนวน ๗,๑๑๒,๐๐๐ บาท
- ทำ – หาเอง จำนวน ๔,๘๘๓,๙๐๐ บาท

รายจ่ายรวมของหมู่บ้าน จำนวน ๒๑,๕๙๖,๒๕๖ บาท (จปฐ.ปี ๒๕๖๔)

รวมรายจ่ายทั้งหมด(เฉลี่ยต่อคน) จำนวน ๔๐,๒๑๖,๔๙ บาท

รวมรายจ่ายทั้งหมด(เฉลี่ยต่อครัวเรือน) จำนวน ๑๐๖,๙๑๒,๑๖ บาท

รายจ่ายของครัวเรือน(บาท/ปี)

- รายจ่ายจำเป็น จำนวน ๘,๖๑๖,๕๒๐ บาท
- รายจ่ายไม่จำเป็น จำนวน ๒,๔๓๕,๓๕๖ บาท

หนี้สิน จำนวน ๕,๙๑๐,๑๐๐ บาท

อาชีพหลักของหมู่บ้านโนนสุวรรณ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ปลูกผัก ในส่วนของกลุ่มอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนก็จะได้แก่ กลุ่มทอผ้า กลุ่มปลูกผัก กลุ่มจักสาน กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มขนมไทย

- อาชีพทำนา ทำไร่ ๒๙๖ คน
- อาชีพรับจ้าง ๗๒ คน
- อาชีพค้าขาย ๙ คน
- อาชีพรับราชการ ๕ คน

ประเภทอาชีพ	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
กำลังศึกษา	๖๐	๑๑.๑๗	๖๑	๑๑.๓๖	๑๒๑	๒๒.๕๓
ไม่มีอาชีพ	๑๑	๒.๐๕	๑๓	๒.๔๒	๒๔	๔.๔๗
เกษตร - ทำนา	๑๓๐	๒๔.๒๑	๑๖๖	๓๐.๙๑	๒๙๖	๕๕.๑๒
เกษตร - ทำไร่	๑	๐.๑๙	๑	๐.๑๙	๒	๐.๓๗
เกษตร – ทำสวน	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐
เกษตร – ประมง	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐
เกษตร – ปศุสัตว์	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐
พนักงาน - รับราชการ	๒	๐.๓๗	๓	๐.๕๖	๕	๐.๙๓
พนักงาน – รัฐวิสาหกิจ	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐
พนักงานบริษัท	๒	๐.๓๗	๓	๐.๕๖	๕	๐.๙๓
รับจ้างทั่วไป	๓๙	๗.๒๖	๓๓	๖.๑๕	๗๒	๑๓.๔๑
ค้าขาย	๕	๐.๙๓	๔	๐.๗๔	๙	๑.๖๘
ธุรกิจส่วนตัว	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐	๐	๐.๐๐
อาชีพอื่นๆ	๐	๐.๐๐	๓	๐.๕๖	๓	๐.๕๖
รวม	**๒๕๐**	**๔๖.๕๕**	**๒๘๗**	**๕๓.๔๕**	**๕๓๗**	**๑๐๐**

๒.๖ ประเพณี / วัฒนธรรม

บ้านโนนสุวรรณ หมู่ที่ ๒ ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยทุกวันพระหรือวันสำคัญจะไปทำกิจกรรม/ไปทำบุญที่วัดทองพนมวัน ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านโนนสุวรรณ และมีวัฒนธรรม ประเพณีเทศกาลที่สำคัญต่างๆ ดังนี้

เดือน	ประเพณี/เทศกาล
มกราคม	วันขึ้นปีใหม่
กุมภาพันธ์	บุญข้าวจี่
มีนาคม	เทศน์มหาชาดก
เมษายน	ประเพณีสงกรานต์
พฤษภาคม	บุญเบิกฟ้าหรือบุญหลักบ้าน
มิถุนายน	วิสาขบูชา
กรกฎาคม	บุญเข้าพรรษา
เดือน	ประเพณี/เทศกาล
สิงหาคม	กิจกรรมวันแม่
กันยายน	ประเพณีข้าวประดับดิน
ตุลาคม	เทศกาลวันออกพรรษา
พฤศจิกายน	งานบุญกฐิน , ลอยกระทง
ธันวาคม	ทำบุญวันสิ้นปี

๒.๗ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ที่	ชื่อ - นามสกุล	อายุ	บ้านเลขที่	ลักษณะเด่น
๑	นางทองล้วน เหวนอก	๖๕	๒๘๙	มัดหมี่
๒	นางเวียง ไธสง	๗๐	๑๑๓	ทอผ้าไหม
๓	นางบาง หงวนไธสง	๖๒	๑๐๗	ทอผ้าไหมพื้นเมือง
๔	นายสมร ชาติดี	๖๓	๗๙	ยาแก้ผิดสำแดง
๕	นายสมจิตร นนท์ศรีราช	๗๐	๑๐๓	หมอสู่ขวัญ
๖	นางสุภี หาคุ้มคลัง	๔๗	๗๗	ปลูกผัก

๒.๘ ข้อมูลทรัพยากร

ชื่อแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ	ลักษณะการใช้ประโยชน์
ลำฉมวก	ทำการเกษตร / แหล่งท่องเที่ยว
ลำห้วยหลุ่งพาน	ประปาหมู่บ้าน
ป่าสาธารณประโยชน์	เก็บเห็ดบริโภค

๒.๙ แหล่งท่องเที่ยว

๑. อ่างเก็บน้ำลำฉมวก ชลประทาน เป็นจุดชมวิวดอกบัว

๒. ลำห้วยหลุ่งพาน

๔. ศาลปู่ตา

๓. ป่าชุมชน

๕. วัดทองพนมวัน (หลวงพ่อแหวนเพชร)

๓. นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน

พื้นที่บ้านโนนสุวรรณ หมู่ที่ ๒ ตำบลหลุ่งประดู่ เป็นพื้นที่ราบลุ่มเหมาะแก่ทำการเกษตร มีทรัพยากรธรรมชาติ มีป่าชุมชน มีอ่างเก็บน้ำลำฉมวก ลำห้วยหลุ่งพาน คลองอีสานเขียว เป็นแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร โดยอ่างเก็บน้ำลำฉมวก(เขตชลประทาน) มีนโยบายในการจัดการพื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่บ้านโนนสุวรรณ ทั้งนี้ในการดำเนินการนโยบายและการปฏิบัติการ ได้มีการหารือแนวทางร่วมกับชุมชนอยู่เสมอๆ เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น กรณีการขยายเขตพื้นที่ชลประทาน ผ่านบริเวณพื้นที่ครัวเรือนต้นแบบ

รวมถึงการมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างกระบวนการเรียนรู้ปละการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในหลายๆมิติ เช่น โครงการเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตำบลหลุ่งประดู่ (ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๔)

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการพัฒนาในพื้นที่

๑. กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ กรมการปกครอง, กรมการพัฒนาชุมชน, กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

๒. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้แก่ กรมชลประทาน

๓.๑ **การบริหารจัดการชุมชนและปัญหาของส่วนรวม**

บ้านโนนสุวรรณ ได้น้อมนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต โดยยึดหลัก การอยู่อย่างพอประมาณ พอเพียง ในการดำเนินชีวิต ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต คือมีความรอบคอบระมัดระวังในการดำเนินชีวิต และมีการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเองและชุมชน การประพฤติปฏิบัติตนตามคุณธรรมของศาสนา โดยมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ละเว้นอบายมุข เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมโดยให้คนในชุมชนได้เรียนรู้และพึ่งตนเองให้มากที่สุด การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในวิถีชุมชน และพัฒนาตนเองไปสู่หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

(๑) ภูมิปัญญาของชุมชน มีภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ปลูกผัก และการหาอยู่หากินการจับปลา การปลูกผัก การมัดหมี่ทอผ้าไหม ได้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นจนสามารถประกอบอาชีพมาโดยตลอด

(๒) วิถีชุมชนชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย อาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ทำมาหากิน มีการรักษาขนมธรรมเนียมประเพณี ความรักความสามัคคีในชุมชน ทำให้หมู่บ้านอยู่อย่างสงบ

(๓) การประกอบอาชีพเกิดจากภูมิปัญญาของชุมชน ถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ลูกหลานได้ประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริมทำให้ก่อเกิดรายได้ในชุมชนเป็นอย่างมาก อาชีพหลักการทำนา ทำไร่ อาชีพเสริมคือการรวมกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีธรรมชาติสีเคมี กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มจักสาน กลุ่มขนมไทย

(๔) การออมในชุมชนเมื่อชุมชนมีรายได้ทำให้เกิดการออมในชุมชนรูปแบบต่างๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน โครงการ กข.คจ.

(๕) การเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ชุมชนมีภูมิปัญญา มีอาชีพ มีรายได้ มีการออม ทำให้เกิดการเกื้อกูลกันในชุมชนระหว่างเครือญาติพี่น้อง และการเกื้อกูลจากกลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน เช่น สวัสดิการจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารข้าว กลุ่มประปา กลุ่มป่าชุมชน

๓.๒ ข้อมูล กลุ่ม/กิจกรรม / อาชีพ/กองทุน มีจำนวน ๑๓ กลุ่ม ดังนี้

ที่	ชื่อกลุ่ม/องค์กร/กองทุน	วัน เดือน ปี ที่จัดตั้ง	จำนวนสมาชิก	เงินทุน	ชื่อประธาน
๑	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	๒๙ สิงหาคม ๒๕๓๙	๕๙๓	๖,๒๘๔,๒๑๑	นายจำลอง กลางสวัสดิ์
๒	กองทุนโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน(กข.คจ.)	๒๕๓๘	๑๓๖	๒๙๖,๑๖๒	นายจำลอง กลางสวัสดิ์
๓	กองทุนหมู่บ้าน	๒๕๔๔	๑๘๓	๕,๔๑๘,๐๐๐	นางสุมลทา รุ่งเป้า
๔	ธนาคารข้าว	๒๕๓๙		ข้าว ๑๙,๕๙๒ ก.ก.	นายจำลอง กลางสวัสดิ์
๕	กองทุนฌาปนกิจหมู่บ้าน	๒๕๓๙	๒๐๒	ครัวเรือนละ ๑๐๐ บาท	นายจำลอง กลางสวัสดิ์
๖	กองทุนปุ๋ย	๒๕๔๗	๒๐๒	๓๗๐,๐๐๐	นายจำลอง หาคุ้มคลัง
๘	กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ	๒๕๕๘	๙๓	๓๓,๙๔๕	นายพิจิตร ยุรปักษ์
๙	กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ย้อมสีเคมี และด้าย	๒๕๔๖	๗	๔๕,๐๐๐	นางบาง หงวนไธสง
๑๐	กลุ่มทอผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติ	๒๕๕๑	๑๒	๑๖๐,๐๐๐	นางเวียง ไธสง
๑๒	กองทุนประปาบ้านโนนสุวรรณ	๒๐ มีนาคม ๒๕๔๒	๓๒๒	๑๑๐,๕๒๙	นายสัมฤทธิ์ ปิดตาละคะ
๑๓	กองทุนแม่ของแผ่นดิน	๒๕๕๘	๑๖๕	๔๑,๕๐๐	นายจำลอง กลางสวัสดิ์

- การส่งเสริมการดำเนินการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับการตอบรับในชุมชนน้อย มีครัวเรือนต้นแบบเพียง ๑ ครัวเรือน

- มีกองทุนต่าง ๆ จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ๑๗ กองทุน ปัจจุบันเหลือเพียง ๑๓ กองทุน อีก ๔ กองทุนต้องยุติการดำเนินงาน เนื่องจากการบริหารจัดการของคนในชุมชน

- คนหนุ่มสาวเริ่มเดินทางกลับสู่มาตุภูมิ เนื่องจากถูกเลิกจ้าง หรือประกอบอาชีพในตัวเมืองอื่น ๆ ไม่ได้เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด – ๑๙)

ส่วนที่ ๒
ประเด็นการพัฒนาของชุมชน

๑. ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล จปฐ./ กชช.๒ค ของหมู่บ้าน</u>

จากการวิเคราะห์ข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๒ แบบสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม ปี ๒๕๖๔ (ข้อมูล ๓๕ สิงหาคม ๒๕๖๔) และจากเวทีประชาคมบ้านโนนสุวรรณ พบว่ามีตัวชี้วัดที่ตกเกณฑ์จำนวน ๔ ตัวชี้วัด ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังต่อไปนี้

ที่	ตัวชี้วัดที่	เรื่อง	ไม่ผ่านเกณฑ์
			จำนวน (คน)
๑	๖	คนอายุ ๓๕ ปีขึ้นไป ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี	๓
๒	๗	คนอายุ ๖ปีขึ้นไป ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ ละ ๓ วันๆ ละ ๓๐ นาที	๒
๓	๒๐	คนอายุ ๑๕ – ๕๙ ปี มีอาชีพและรายได้	๒๐
๔	๒๑	คนอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีอาชีพและรายได้	๓
๕	๒๒	รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนต่อปี	๒๐
๖	๒๔	คนในครัวเรือนไม่ดื่มสุรา	๕๒
๗	๒๕	คนในครัวเรือนไม่สูบบุหรี่	๔๔

การวิเคราะห์ข้อมูล กชช.๒ค. และแบบสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม ปี ๒๕๖๔ (ข้อมูล ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๔)

บ้านโนนสุวรรณ จัดเป็นหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ ๒

- ตัวชี้วัดที่มีปัญหามาก (ระดับคะแนน ๑) จำนวน ๗ ตัวชี้วัด
- ตัวชี้วัดที่มีปัญหาปานกลาง (คะแนนระดับ ๒) จำนวน ๙ ตัวชี้วัด
- ตัวชี้วัดที่ปัญหาน้อย/ไม่มี (คะแนนระดับ ๓) จำนวน ๑๑ ตัวชี้วัด รายละเอียดตัวชี้วัด ดังนี้

ปัญหามาก		ปัญหาปานกลาง		ปัญหาน้อย	
ข้อ	ตัวชี้วัด	ข้อ	ตัวชี้วัด	ข้อ	ตัวชี้วัด
๔	น้ำเพื่อการเกษตร	๒	น้ำดื่ม	๑	ถนน
๕	ไฟฟ้า	๖	การมีที่ดินทำกิน	๓	น้ำใช้
๑๒	ผลผลิตจากการทำเกษตรอื่นๆ	๗	การติดต่อสื่อสาร	๗	การติดต่อสื่อสาร
๑๗	การกีฬา	๘	การมีงานทำ	๑๐	ผลผลิตจากการทำนา
๑๙	อัตราการเรียนต่อของประชาชน	๒๑	การมีส่วนร่วมของชุมชน	๑๑	ผลผลิตจากการทำไร่
๒๘	คุณภาพน้ำ	๒๒	การรวมกลุ่มของชุมชน	๑๕	ความปลอดภัยในการทำงาน
๓๒	ความปลอดภัยจากภัยพิบัติ	๒๓	การเข้าถึงแหล่งเงินทุน	๑๘	ระดับการศึกษาของประชาชน
		๒๔	การเรียนรู้โดยชุมชน	๒๐	การได้รับการศึกษา
		๒๕	การได้รับความคุ้มครองทางสังคม	๒๖	คุณภาพดิน
				๓๑	ความปลอดภัยจากยาเสพติด
				๓๓	ความปลอดภัยจากความเสี่ยงชุมชน

จากข้อมูลสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน ข้อมูลจากการสำรวจ จปฐ. กชช.๒ค. แบบสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม ปี ๒๕๖๔ (ข้อมูล ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๔) และข้อมูลจากเวทีประชาคม นำมาวิเคราะห์สภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขร่วมกันเพื่อพัฒนาหมู่บ้านเป็นด้านตามความสำคัญ ดังนี้

ตารางแสดงสาเหตุของปัญหา/และแนวทางการแก้ไข

ปัญหา	สาเหตุของปัญหา	แนวทางแก้ไข
ด้านเศรษฐกิจ		
- ราคาผลผลิตข้าวตกต่ำ	- ต้นทุนสูง - พ่อค้าคนกลางกดราคา - ชาวบ้านขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตข้าว	- ส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกข้าวพันธุ์ดี - ส่งเสริมการรวมกลุ่มปลูกข้าว
- ผลผลิตทางการเกษตรยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร	- คุณภาพดินไม่มีคุณภาพ	- ส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ - ส่งเสริมการตรวจค่าดินและปรับปรุงดิน
- ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มอาชีพบางกลุ่มยังไม่ได้มาตรฐาน ขาดความต่อเนื่องและการพัฒนาทางเทคโนโลยี เช่น บรรจุภัณฑ์	- ขาดความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอ	- จัดการฝึกอบรมให้ความรู้ ทักษะและเทคโนโลยี
- ขาดวินัยการใช้เงิน	- พฤติกรรมการใช้จ่ายที่ไม่อดออม	- ปรับทัศนคติและสร้างจิตสำนึกในการใช้เงิน
ด้านสังคม		
- ยังคงมีผู้ด้อยโอกาส/ครัวเรือนยากจนอยู่ในชุมชน ๑ ครัวเรือน	- ครัวเรือนผู้ด้อยโอกาสเป็นผู้สูงอายุไม่สามารถหารายได้เองได้และสภาพที่อยู่อาศัยชำรุดทรุดโทรม	- จัดสวัสดิการชุมชนในการช่วยเหลือครัวเรือนดังกล่าว
- ขาดการออกกำลังกายที่เพียงพอ	- ขาดความรู้ความเข้าใจปัญหาสุขภาพ	- จัดตั้งกลุ่มกีฬาในชุมชน
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
- ป่าชุมชนถูกทำลาย	- ชาวบ้านเข้าไปตัดไม้ทำลายป่า - ต้นไม้ล้มตายเองตามธรรมชาติ	- ปลูกป่าทดแทน - ออกกฎหมู่บ้าน ห้ามชาวบ้านเข้าไปตัดไม้ทำลายป่า - จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครรักษ์สิ่งแวดล้อม

- ปัญหาขยะ	- ชาวบ้านขาดจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ - ขาดสถานที่จัดเก็บขยะที่ถูกสุขลักษณะ	- จัดกิจกรรมการคัดแยกขยะ ขยะรีไซเคิล - จัดโครงการหมู่บ้านปลอดขยะ
<u>ด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย</u>		
- มีจุดเสี่ยงในหมู่บ้านหลายจุดเพราะเป็นทางผ่านระหว่างอำเภอ - เด็กแว๊น รถจักรยานยนต์เสียงดัง	- ยังคงมีจุดเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดอันตรายต่อคนในชุมชน - ความคึกคะนองของเด็ก	- จัดตั้งหน่วยรักษาความปลอดภัยในการออกตรวจจุดเสี่ยงดังกล่าว - ออกกฎของหมู่บ้าน
<u>ด้านการบริหารจัดการ</u>		
- ขาดบุคลากรในการอบรมให้ความรู้ในด้านทักษะต่างๆ	- ความรู้ – ทักษะต่างๆที่คนในชุมชนอยากเรียนรู้ คนในชุมชนไม่สามารถสอนกันเองหรือถ่ายทอดได้	- หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนการอบรมและทักษะที่เกี่ยวข้อง
<u>ด้านสาธารณสุข/สุขภาพ</u>		
- ยังมีบางครัวเรือนที่ยังติดสุรา	- ดื่มสุราทุกวันจนเป็นปัญหาของครัวเรือน	- รณรงค์ให้ดื่มสุราน้อยลง
- การพนัน	- การเล่นการพนันในงานศพ	- รณรงค์และออกกฎหมู่บ้าน
- ปัญหายุงลาย	- มีน้ำขังตามภาชนะ และร่องน้ำในหมู่บ้าน	- จัดกิจกรรมทำความสะอาดร่องระบายน้ำ และคว่ำภาชนะที่มีน้ำขัง
<u>ด้านโครงสร้างพื้นฐาน</u>		
- ถนนคอนกรีตในหมู่บ้านยังไม่ครบทุกเส้นทาง	- บางเส้นทางในหมู่บ้านยังเป็นดินลูกรัง	- จัดทำแผนและเสนอโครงการ ไปยัง อบต. หลุ่งประดู่
- ถนนในหมู่บ้านชำรุดเสียหาย	- สภาพพื้นที่ไม่อำนวยต่อการก่อสร้าง	- จัดหางบประมาณเพื่อมาซ่อมแซมปรับปรุงความเสียหาย

- ไฟฟ้าในการทำเกษตรไม่เพียงพอ	- ภาคการเกษตรของหมู่บ้านต้องการขยายเขตไฟฟ้าเข้าแปลงนา	- จัดทำแผนและเสนอโครงการไปยัง อบต. หลุ่งประดู่
- แสงสว่างบริเวณถนนช่วงกลางคืนยังไม่เพียงพอ	- แสงสว่างบริเวณถนนในหมู่บ้านยังไม่มีแสงสว่างเพียงพอ	- จัดทำแผนและเสนอโครงการ อบต. หลุ่งประดู่
- ขาดแคลนเงินทุนสำหรับปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้าน	- ขาดแคลนระบบโซล่าเซลล์	- จัดทำแผนและเสนอโครงการ อบต. หลุ่งประดู่
- ขาดที่ดินทำกิน	- พื้นที่ทำการเกษตรไม่เพียงพอ	- ตั้งกลุ่มปลูกพืชปลอดสารพิษ และแบ่งพื้นที่สาธารณประโยชน์/คัน คูคลอง ให้กับครัวเรือนที่ขาดแคนที่ดินทำกิน

๒. สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน

๒.๑ จากการวิเคราะห์ข้อมูล จปฐ./กชช ๒ค ปี ๒๕๖๒ แบบสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจสังคม ปี ๒๕๖๔ และจากการจัดเวทีประชาคม บ้านโนนสุวรรณ พบว่า ยังมีตัวชี้วัดที่ตกเกณฑ์ โดยมีตัวชี้วัดที่มีปัญหามาก จำนวน ๗ ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดที่มีปัญหาปานกลาง จำนวน ๙ ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดที่มีปัญหาน้อย จำนวน ๑๑ ตัวชี้วัด

๒.๒ ผลจากการวิเคราะห์ จึงสรุปได้ว่า หมู่บ้านโนนสุวรรณ เป็นหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับสอง (พออยู่ พอกิน) มีหมู่บ้านตกเกณฑ์ จปฐ. ที่ไม่พออยู่พอกิน จำนวน ๒๐ ครัวเรือน

๓. ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน

บ้านโนนสุวรรณ หมู่ที่ ๒ ตำบลหลุ่งประดู่ ได้น้อมนำแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เคยเป็นหมู่บ้านขยายผลเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และได้มีการจัดเวทีประชาคม เพื่อจัดทำแผนชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน แต่ขาดความต่อเนื่อง การดำเนินโครงการและการสนับสนุนต่างๆ ลดระดับการสนับสนุน ส่งผลมาจากการเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจ สังคม ภัยพิบัติ และโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ระบาด

<u>วิเคราะห์ศักยภาพหมู่บ้าน</u>

ในการพัฒนาหมู่บ้านโนนสุวรรณ หมู่ที่ ๒ ผู้นำชุมชน /ประชาชนในหมู่บ้านได้นำปัญหาต่างๆ ของชุมชนที่ได้จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. และ กชช.๒ ค. รวมทั้งความคิดเห็นจากเวทีประชาคมมาวิเคราะห์ปัญหาโดยอาศัยเวทีประชาคมของหมู่บ้านและการประชุมราษฎรที่ดำเนินการเป็นประจำทุกเดือน โดยได้นำข้อมูลมาสังเคราะห์มาใช้ในการจัดทำแผนชุมชน ซึ่งสามารถสรุปสภาพของหมู่บ้าน ตามเทคนิค SWOT ได้ดังนี้

จุดแข็ง /ปัจจัยภายใน	จุดอ่อน /ปัจจัยภายใน
๑. ผู้นำหมู่บ้านที่เข้มแข็ง ๒. ชาวบ้านให้ความร่วมมืองานส่วนร่วมเป็นอย่างดี ๓. มีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ ๔. มีแหล่งเงินทุนในชุมชนที่เข้มแข็งเช่น กลุ่มออมทรัพย์ฯ, กองทุนหมู่บ้าน ๖. มีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ๗. การมีส่วนร่วมของประชาชน ๘. ประชาชนเป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิมมีความสัมพันธ์กันในลักษณะเครือญาติ ๙. มีการประชุมประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในชุมชนอย่างเนื่อง ๑๐. มีภูมิปัญญาท้องถิ่นหลากหลายเช่นพิธีกรรมทางศาสนา การทอผ้าไหม การจักสานพื้นบ้าน หมอยาพื้นบ้าน ๑๑. มีกลุ่มองค์กรในชุมชนที่หลากหลาย ๑๒. มีการสืบสานวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ เช่น ประเพณีบุญคูณลาน ประเพณีสงกรานต์ และการเลี้ยงผีปู่ตาประจำหมู่บ้าน	๑. ประชาชนขาดความรู้ในการประกอบอาชีพเสริม ๒. ขาดความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีสมัยใหม่ ๓. ประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการจัดการทรัพยากรในชุมชน ๔. กลุ่ม/ขาดความรู้ในการเชื่อมโยงกิจกรรมกลุ่ม ๕. ประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ ๖. การดำเนินการซ้ำซ้อนของกลุ่มองค์กรในชุมชนทำให้ศักยภาพในการจัดการกลุ่มบางกลุ่มไม่มีประสิทธิภาพ ๗. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน

โอกาส /ปัจจัยภายนอก	อุปสรรค /ปัจจัยภายนอก
๑. ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคราชการ ภาคีพัฒนาอื่นๆ ๒. การได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ๓. การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชนและเป็นเครือข่ายหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ ๔. ผู้นำได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องเช่น ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำกลุ่มอาชีพ ฯ ๕. ระบบการสื่อสารที่ทันสมัยทำให้รอบรู้ทันข่าวสารมากขึ้น ๖. มีข้อมูลจปฐ., กชช. ๒คและข้อมูลสารสนเทศอื่นๆ ในการแก้ปัญหาหมู่บ้าน/ตำบล	๑. นโยบายรัฐเปลี่ยนแปลงบ่อยและขาดความต่อเนื่อง ๒. เรื่องการเมืองกับการปกครองในท้องถิ่น (ทำให้ชุมชนแตกแยก) ๓. โครงการที่ภาครัฐสนับสนุนเป็นโครงการที่ไม่ตรงกับปัญหาความต้องการของคนในชุมชน ๔. ภาวะเศรษฐกิจค่าครองชีพสูง ๕. การคมนาคมไม่สะดวกถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ ๖. สภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลก ๗. กระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ๘. ภัยธรรมชาติและโรคระบาด

<u>ผลการวิเคราะห์ประเมินชุมชนจากเวทีประชาคม</u>

จากข้อมูลสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน ข้อมูลจากการสำรวจ จปฐ. กชช.๒ค แบบสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจ สังคม ปี ๒๕๖๔ (ข้อมูล ณ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๔) และข้อมูลจากเวทีประชาคม นำมาวิเคราะห์สภาพปัญหา และหาแนวทางแก้ไขร่วมกันเพื่อพัฒนาหมู่บ้านแบ่งเป็นด้าน ดังนี้

ด้าน	แนวทางการพัฒนา	กิจกรรม/โครงการ (จากแผนชุมชน)
ด้านเศรษฐกิจ ๑.ขาดความรู้ความเข้าใจ ๒.ขาดการประสานงาน ๓.ขาดงบประมาณ	๑.ให้ความรู้ อบรมสร้างความเข้าใจ ๒.ตั้งทีมงานประจำหมู่บ้าน ตำบล ๓.ประสานขอรับการสนับสนุน	๑.สร้างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงประจำหมู่/ชุมชน ๒.ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ๓. ส่งเสริมครัวเรือนต้นแบบ ๔. ขยายผลกิจกรรม
ด้านสังคม ๑.ขาดแบบอย่างที่ดีขาดความอบอุ่นในครอบครัว	๑.สรรหาต้นแบบคนดีศรีชุมชน ๒.ให้ความรู้สร้างภูมิคุ้มกันในชุมชน	๑.สร้างศูนย์เรียนรู้ประจำหมู่บ้าน/ชุมชน ๒.มอบทุนการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส

ด้านวัฒนธรรม ๑.ขาดการสืบทอดเยาวชนไม่สนใจวัฒนธรรมท้องถิ่น	๑.จัดโครงการอบรมถ่ายถอดวัฒนธรรมภูมิปัญญา ๒.จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมด้านวัฒนธรรม	๑.โครงการสืบสานประเพณี/วัฒนธรรม ๒.โครงการอบรมเยาวชนสำนึกรักบ้านเกิด
ด้านแก้ไขปัญหาความยากจน ๑.ขาดการส่งเสริมอาชีพ ๒.สินค้าราคาแพงมีรายได้น้อย	๑.ให้ความรู้ด้านการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ๒.ส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง	๑.โครงการฝึกอาชีพแก่ประชาชน ๒.จัดสวัสดิการชุมชนสร้างการออม
ด้านการเรียนรู้ ๑.ด้อยโอกาสทางการศึกษา ๒.ไม่เห็นความสำคัญ ๓.การอพยพแรงงาน	๑.จัดหาทุนจากกลุ่มองค์การในชุมชนให้ความรู้และส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมในชุมชน ๒.สร้างการเรียนรู้ในชุมชนด้วยกระบวนการกลุ่ม	๑.สร้างศูนย์เรียนรู้ประจำหมู่บ้าน/ชุมชน ๒.อบรมให้ความรู้กลุ่มองค์กรในชุมชน ๓.ศึกษาดูงานหมู่บ้านต้นแบบ
ด้านสาธารณสุข ๑.เกิดมลภาวะเป็นพิษ ๒.ขาดงบประมาณสนับสนุน	๑.ให้ความรู้เรื่องการป้องกันแก้ไข ๒.จัดงบประมาณสนับสนุน ๓.ส่งเสริมปลูกผักปลอดสารพิษ	๑.โครงการจัดการขยะในชุมชน ๒.จัดการแหล่งเกิดมลพิษด้วยวิธีธรรมชาติ ๓.โครงการครัวชุมชนปลอดสารพิษ
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๑. ป่าชุมชนถูกทำลาย ๒. ปัญหาขยะ	 ๑.ปลูกป่าทดแทน ๒.ออกกฎหมู่บ้าน ห้ามชาวบ้านเข้าไปตัดไม้ทำลายป่า ๑.จัดกิจกรรมการคัดแยกขยะ ขยะรีไซเคิล ๒.จัดโครงการหมู่บ้านปลอดขยะ	 ๑.จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าไม้ ๑.โครงการธนาคารขยะ ๒.โครงการหมู่บ้านปลอดขยะ
ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ๑.ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ ๒.น้ำดื่มน้ำใช้ไม่สะอาด ๓.น้ำท่วมขัง	๑.ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๒.ทำประปาคลอรีน ๓.สร้างทางระบายน้ำในชุมชน	๑.โครงการถนนลาดยาง ๒.โครงการก่อสร้างประปาหมู่บ้าน ๓.โครงการสร้างรางระบายน้ำ

ตารางแสดงสาเหตุของปัญหา/และแนวทางการแก้ไข

ปัญหา	สาเหตุของปัญหา	แนวทางแก้ไข
<u>ด้านเศรษฐกิจ</u>		
- ราคาผลผลิตข้าวตกต่ำ	- พ่อค้าคนกลางกดราคา - ชาวบ้านขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตข้าว	- ส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกข้าวพันธุ์ดี
- ผลผลิตทางการเกษตรยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร	- คุณภาพดินไม่มีคุณภาพ	- ปรึกษาสนง.เกษตรอำเภอ - การปรับปรุงคุณภาพดิน ปรับเปลี่ยนรูปแบบเกษตรผสมผสาน, อินทรีย์ชีวภาพ
- ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มอาชีพบางกลุ่มยังไม่ได้มาตรฐาน	- ความรู้ความสามารถยังไม่เพียงพอ	- รับการฝึกอบรมให้ความรู้
- แหล่งเงินทุนในการประกอบ/พัฒนาอาชีพยังไม่ทั่วถึง	- กองทุนต่างๆที่มีอยู่ไม่เพียงพอสำหรับทุกคน	- จัดสรรเงินทุนที่มีให้แก่ผู้ที่จำเป็นที่สุดได้รับก่อน
<u>ด้านสังคม</u>		
- ยังคงมีผู้ด้อยโอกาส/ครัวเรือนยากจนอยู่ในชุมชน ๒ ครัวเรือน	- ครัวเรือนผู้ด้อยโอกาสเป็นผู้สูงอายุไม่สามารถหารายได้เองได้และสภาพที่อยู่อาศัยชำรุดทรุดโทรม	- จัดสวัสดิการชุมชนในการช่วยเหลือครัวเรือนดังกล่าว
- อุปกรณ์กีฬาสำหรับเยาวชนไม่เพียงพอ	- อุปกรณ์กีฬายังไม่เพียงพอ	- จัดสวัสดิการชุมชนเพื่อหาวัสดุการกีฬา
<u>ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</u>		
- ป่าชุมชนถูกทำลาย	- ชาวบ้านเข้าไปตัดไม้ทำลายป่า - ต้นไม้ล้มตายเองตามธรรมชาติ	- ปลูกป่าทดแทน - ออกกฎหมู่บ้าน ห้ามชาวบ้านเข้าไปตัดไม้ทำลายป่า

- ปัญหาขยะ	- ชาวบ้านขาดจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ - ขาดสถานที่จัดเก็บขยะที่ถูกสุขลักษณะ	- จัดกิจกรรมการคัดแยกขยะ ขยะรีไซเคิล - จัดโครงการหมู่บ้านปลอดขยะ
<u>ด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย</u>		
- มีจุดเสี่ยงในหมู่บ้านหลายจุดเพราะเป็นทางผ่านระหว่างอำเภอ	- ยังคงมีจุดเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดอันตรายต่อคนในชุมชน	- จัดตั้งหน่วยรักษาความปลอดภัยในการออกตรวจจุดเสี่ยงดังกล่าว
<u>ด้านการบริหารจัดการ</u>		
- ขาดบุคลากรในการอบรมให้ความรู้ในบางเรื่อง	- ความรู้ – ทักษะต่างๆที่คนในชุมชนอยากเรียนรู้ คนในชุมชนไม่สามารถสอนกันเองหรือถ่ายทอดได้	- ปรึกษาหน่วยงานภาครัฐ-เอกชน ในเรื่องที่ต้องการเรียนรู้
- ขาดงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ	- ในการดำเนินงานบางกิจกรรมต้องใช้งบประมาณในการขับเคลื่อนแต่ไม่มีเงินทุนในขณะนั้น	- วางแผนในการดำเนินงาน พร้อมทั้งรวมกลุ่มเก็บเงินออมเพื่อดำเนินกิจกรรม
- ขาดเยาวชนรุ่นใหม่ในการเรียนรู้การบริหารชุมชน	- ขาดคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาทดแทนคนรุ่นเก่าในการบริหารชุมชน	- จัดหากิจกรรมที่เยาวชนคนรุ่นใหม่สามารถแสดงความสามารถได้
<u>ด้านสาธารณสุข/สุขภาพ</u>		
- ยังมีบางครัวเรือนที่ยังติดสุรา	- ดื่มสุราทุกวันจนเป็นปัญหาของครัวเรือน	- รณรงค์ให้ดื่มสุราน้อยลง
<u>ด้านโครงสร้างพื้นฐาน</u>		
- ถนนคอนกรีตในหมู่บ้านยังไม่ครบทุกเส้นทาง	- บางเส้นทางในหมู่บ้านยังเป็นดินลูกรัง	- ปรึกษา อบต. หลุ่งประดู่
- ถนนในหมู่บ้านชำรุดเสียหาย	- การก่อสร้างไม่ได้มาตรฐาน	- จัดหางบประมาณเพื่อมาซ่อมแซมความเสียหาย
- ไฟฟ้าในการทำเกษตรไม่เพียงพอ	- ภาคการเกษตรของหมู่บ้านต้องการขยายเขตไฟฟ้าเข้าแปลงนา	- ปรึกษา อบต. หลุ่งประดู่ - ใช้พลังงานทดแทน (โซล่าเซลล์)
- แสงสว่างบริเวณถนนช่วงกลางคืนยังไม่เพียงพอ	- แสงสว่างบริเวณถนนในหมู่บ้านยังไม่มีแสงสว่างเพียงพอ	- ปรึกษา อบต. หลุ่งประดู่

๔. สรุปบทเรียนที่ได้รับ

พบว่า หมู่บ้านโนนสุวรรณ เป็นหมู่บ้านที่ชาวบ้านใช้ชีวิตอย่างพออยู่พอกิน ไม่ค่อยกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง รายได้จากการดำรงชีพมาจากการทำนา การทอผ้า บุตรหลานที่ออกไปทำงานนอกพื้นที่ส่งเงินกลับบ้าน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของคนในครัวเรือน สังเกตได้จากคนในวัยหนุ่มสาวและวัยกลางคนมีสัดส่วนจำนวนน้อยในหมู่บ้าน เมื่อเทียบกับผู้สูงอายุที่อยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งในวันนี้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ แต่ในอนาคตเมื่อวันนี้เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด – ๑๙) กลุ่ม กป.๙ เห็นว่ารายได้ที่คนในหมู่บ้านเคยได้รับ อาจได้รับผลกระทบ ในอนาคตข้างหน้า การอยู่รอดของคนในหมู่บ้านต้องปรับกระบวนการคิดใหม่ โดยเฉพาะการพึ่งพิงตนเองให้มากขึ้น ซึ่งปัจจุบันทำนาเป็นอาชีพหลัก แต่อาจปรับเปลี่ยนเป็นเกษตรผสมผสาน หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยดูตัวอย่างจากครัวเรือนต้นแบบซึ่งมีอยู่แล้วในชุมชน ซึ่งเขาดำรงชีพอยู่อย่างมีความสุข รวมทั้งหันมามองทรัพยากรที่มีค่าในหมู่บ้าน เช่น อ่างเก็บน้ำที่สามารถสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ หรือการทอผ้าไหมมัดหมี่ ที่สามารถสร้างเป็นรายได้หลักและมีภูมิปัญญาอยู่แล้วในท้องถิ่น มาต่อยอดผสมผสานกับความคิดของคนรุ่นใหม่อย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

ส่วนที่ ๓

การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน

๑. ความเสี่ยงที่ไม่มีชีวิตที่มั่นคงของบุคคล ครอบครัว และชุมชน

พบว่ามีความเสี่ยงใน ๖ ด้านหลัก ทั้งเรื่องสุขภาพ รายได้หรือเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ โครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา และการเข้าถึงบริการภาครัฐ ดังนี้

๑.๑ ด้านสุขภาพ พบว่าจะมีความเสี่ยงในเรื่องของการระบาดของโรคโควิด ๑๙ และการเจ็บป่วยด้วยโรคอื่น ๆ

๑.๒ ด้านรายได้หรือเศรษฐกิจ มีความเสี่ยงเรื่องรายได้ต่อหัวต่อคน อยู่ในระดับที่ต่ำ บางคนไม่มีรายได้ เนื่องจากไม่มีอาชีพ มีต้นทุนสูงในการประกอบอาชีพ ราคาผลผลิตข้าวตกต่ำ ชาวนาขาดความรู้ต้นทุนการผลิตสูง พ่อค้าคนกลางกดราคา ผู้สูงอายุในครัวเรือน ผู้ด้อยโอกาส ไม่สามารถหารายได้เลี้ยงตนเองได้ ต้องรอเงินจากลูกหลานที่ออกไปทำงานนอกพื้นที่ส่งเงินมาให้ ผลผลิตทางการเกษตรไม่ดี ทรัพยากรป่าไม้ซึ่งเป็นป่าชุมชนถูกทำลาย

๑.๓ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ดินไม่มีคุณภาพ ลักษณะอ่างน้ำที่มีอยู่เดิม ลักษณะเป็นรูปกระทะคว่ำ พื้นที่ลาดเอียง เทลาดไปทาง อำเภอจักราช และ อำเภอพิมาย ไม่มีคลองส่งน้ำมาสู่พื้นที่เกษตรของหมู่บ้าน ทำให้ไม่มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรใช้อย่างเพียงพอตลอดทั้งปี ทั้งน้ำเพื่อการเกษตรและน้ำอุปโภคบริโภค ส่วนปริมาณน้ำเข้าอ่างก็อาศัยจากน้ำฝนโดยตรงเพียงอย่างเดียว เมื่อเกิดปัญหาฝนทิ้งช่วงส่งผลต่อปริมาณน้ำในอ่างที่ลดลงอย่างรวดเร็ว

๑.๔ ด้านความเป็นอยู่ มีความเสี่ยงในการขาดแคลนอาหาร และน้ำดื่มไม่เพียงพอ การดื่มสุราของครัวเรือน และการเล่นการพนันในงานศพ

๑.๕ ด้านการศึกษา การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียม

๑.๖ ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐ ความล่าช้าในระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒. กิจกรรมการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน

กลุ่ม กป.๙ มีความเห็นว่า

๒.๑ กรณีดินไม่มีคุณภาพ และผลผลิตทางการเกษตรไม่ดี ควรเสนอให้หน่วยงานภาครัฐเข้าไปส่งเสริมองค์ความรู้ในเรื่องของการปรับปรุงบำรุงดินและคุณภาพของพันธุ์พืช (ข้าว) เพื่อให้มีองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ

๒.๒ กรณีผู้สูงอายุในครัวเรือน ผู้ด้อยโอกาส และคนหนุ่มสาวที่เดินทางกลับภูมิลำเนา ควรปรับเปลี่ยนแนวคิด โดยหันมาประกอบอาชีพร่วมกัน โดยใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาที่มีอยู่ในหมู่บ้าน เช่น การทอผ้าไหมมัดหมี่ หรือการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นต้นทุนที่มีอยู่เดิมของหมู่บ้าน หรือปลูกผักเพื่อจำหน่าย โดยการผสมผสานขององค์ความรู้และภูมิปัญญาระหว่างคนรุ่นก่อนกับคนรุ่นใหม่ที่เดินทางกลับภูมิลำเนา ทั้งเรื่องการออกแบบและช่องทางการจัดจำหน่าย และใช้แหล่งทุนที่มีอยู่ในชุมชนถึง ๑๓ กองทุน เป็นตัวช่วยในการขับเคลื่อน

๒.๓ กรณีไม่มีแหล่งน้ำเพียงพอตลอดปี ทั้งน้ำเพื่อการเกษตรและน้ำอุปโภคบริโภค ควรขุดลอกอ่างให้มีปริมาณกักเก็บน้ำมากขึ้น โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมชลประทาน และมีการขุดคลองไส้ไก่จากแหล่งน้ำ เพื่อชักน้ำเข้าสู่พื้นที่การเกษตร ส่วนน้ำเพื่อการอุปโภคในครัวเรือน ควรมีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำและก่อสร้างโครงการประปาขนาดใหญ่

๒.๔ กรณีชาวบ้านตัดไม้ทำลายป่า ควรปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างองค์ความรู้การจัดการป่าชุมชน เพื่อการบริโภคในชุมชนและสร้างรายได้โดยการสร้างป่าชุมชน ให้สมบูรณ์ ปลูกป่าเสริม ช่วยกันป้องกันรักษาป่าไม่ให้มีการบุกรุกหรือล่าสัตว์ เพื่อให้ป่ามีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งส่งผลให้ชุมชนสามารถหาของป่าเก็บของป่า เป็นอาหารและจำหน่ายสร้างรายได้

รายงานการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)

ชื่อหมู่บ้าน บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑

ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ

จังหวัดอุดรธานี

จัดทำโดย

(กลุ่มปฏิบัติการที่ ๑๐)

๑. น.ส.สุกัญญา กุลสุวรรณ์	ตำแหน่ง นายอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
๒. น.ส.ชาครียา เศรษฐเสรี	ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารภัย
๓. ร.ต.สรมงคล มงคละสิริ	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
๔. นายสุพล ภูมิฐานนท์	ตำแหน่ง นายอำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท
๕. นายจรูญ บุหิรัญ	ตำแหน่ง นายอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี
๖. นายชัยรัตน์ ภู่นพมาศ	ตำแหน่ง เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเชียงใหม่
๗. นายไมตรี สรรพสิน	ตำแหน่ง โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดปัตตานี
๘. นายนิกร ศิรโรจนานนท์	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๒ (เชียงราย)
๙. พ.ต.อ.ภาณุภาคยณ์ จิตต์ประยูรตี	ตำแหน่ง รองผู้บังคับการตรวจคนเข้าเมือง ๖
๑๐. นายไตรสิทธิ์ ธันยาพรสมบัติ	ตำแหน่ง ขนส่งจังหวัดหนองคาย

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗

สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย

พุทธศักราช ๒๕๖๔

คำนำ

"กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน" (Action Learning) โดยกำหนดพื้นที่การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในพื้นที่บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำบทเรียนและประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมในพื้นที่จริงนำไปใช้ในการบริหารราชการและสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับประสบการณ์การบริหารราชการ ให้ผู้เข้าอบรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น ทั้งนี้ กลุ่มปฏิบัติการที่ ๑๐ ได้ดำเนินการศึกษาเรียนรู้ในประเด็นหัวข้อ "การเรียนรู้เพื่อเข้าใจ เข้าถึงวิถีชีวิตชุมชน" โดยได้รับมอบหมายให้ศึกษาเพื่อร่วมเรียนรู้และทำความเข้าใจกับชุมชนท้องถิ่นถึงสถานการณ์ในขณะนี้และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงใน ๒ ปี ข้างหน้าของ “ชุมชนท้องถิ่น” “โอกาสและความสามารถในการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่น” ในสถานการณ์ที่โครงสร้างเศรษฐกิจเปลี่ยนไปเพราะเทคโนโลยีทีพลิกผัน ภาวะโลกร้อนและการระบาดของไวรัสโควิด-19 โดยนำหลักการทรงงานในการพัฒนา **“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”** ที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงพระราชทานให้ยึดถือปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ โดยกลุ่มปฏิบัติการที่ ๑๐ ได้ดำเนินการศึกษาเรียนรู้เพื่อเข้าใจ เข้าถึงวิถีชีวิตชุมชน ของบ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

กลุ่มปฏิบัติการที่ ๑๐ ขอขอบคุณนายถนอม เพียมูล ผู้ใหญ่บ้าน บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและราษฎรทุกคน ที่ให้ข้อมูลและความร่วมมือในการศึกษาเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) สำเร็จลุล่วงเป็นไปด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

คณะผู้จัดทำ
นักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง รุ่นที่ ๗๗
กลุ่มปฏิบัติการที่ ๑๐

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) **๓**

๑. การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน

๒. การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน

๓. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการพัฒนาของชุมชน **๑๘**

- ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน
- สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน
- ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่างๆ ภายใต้นโยบาย
- ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน
- สรุปบทเรียนที่ได้รับในด้าน
    - การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
    - การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ
    - ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล

ส่วนที่ ๓ ประเด็นการพัฒนาที่คิดร่วมกับชุมชน **๒๑**

๑. การพัฒนากระบวนการผลิตและการเพิ่มมูลค่าด้านการเกษตร

๒. การลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น

๓. การส่งเสริมสร้างความรู้ทางการเงิน การออมและการลงทุน

ภาคผนวก (ภาพประกอบต่างๆ) **๒๓**

ส่วนที่ ๑ กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)

๑. การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน

- บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

ประวัติความเป็นมา

บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ตั้งหมู่บ้านเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๒ โดยแยกมาจากบ้านหนองแสง หมู่ที่ ๙ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เริ่มต้นบ้านหนองแสง ได้ตั้งเป็นชุมชนเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยมีพ่อคำ บัวระพา เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก เมื่อมีการแยกหมู่บ้านเพื่อเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูลและแสดงความเคารพนับถือให้แก่พ่อคำ บัวระพา จึงขออนุญาตใช้นามสกุล บัวระพา เป็นชื่อหมู่บ้านแต่เนื่องจากมีการผนวกคำเพื่อให้ง่ายต่อการเรียกของชาวบ้าน ประกอบกับที่ตั้งของหมู่บ้านนี้อยู่ทางทิศตะวันออกของชุมชนบ้านหนองแสง จึงใช้คำว่าบ้านแสงบูรพา ซึ่งหมายถึงแสงตะวัน

- ราษฎรในหมู่บ้านนอกจากคนอุดรธานีแล้ว ส่วนหนึ่งย้ายถิ่นฐานมาจากอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู และจากจังหวัดขอนแก่น

- รายชื่อผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ทั้งหมด ๔ คน
  - ผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อ นายสุนทร พัดทอง
    (ดำรงตำแหน่งระหว่างปี พ.ศ.๒๕๔๒ - ๒๕๔๗)
  - ผู้ใหญ่บ้านคนที่ ๒ ชื่อ นายคำสวย นาคำมินทร์
    (ดำรงตำแหน่งระหว่างปี พ.ศ.๒๕๔๗ - ๒๕๕๒)
  - ผู้ใหญ่บ้านคนที่ ๓ ชื่อ นายสุดใจ ดวงปะติ
    (ดำรงตำแหน่งระหว่างปี พ.ศ.๒๕๕๒ - ๒๕๕๗)
  - ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน ชื่อ นายถนอม เพียมูล
    (ดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๗ - ปัจจุบัน)

อาณาเขตติดต่อ

- ทิศเหนือ ติดกับ บ้านโนนสมบูรณ์ หมู่ที่ ๖ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ
- ทิศใต้ ติดกับ บ้านโนนสำราญ หมู่ที่ ๕ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ
- ทิศตะวันออก ติดกับ ลำห้วยหลวง บ้านหนองแวงฮี หมู่ที่ ๘ ตำบลหนองอ้อ , บ้านโคกศรีแก้ว หมู่ที่ ๑๐ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ
- ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านหนองแสง หมู่ที่ ๙ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ

ในหมู่บ้านแบ่งออกเป็นคุ้ม

- หมู่บ้าน แบ่งออกเป็นคุ้ม มีทั้งหมด ๓ คุ้ม ได้แก่
    ๑. คุ้มอนามัย หัวหน้าคุ้ม ชื่อ ร.ต.วิมล คำภาคย์
    ๒. คุ้มกลาง หัวหน้าคุ้ม ชื่อ นายสุบรรณ พันทะริ
    ๓. คุ้มโรงเรียน หัวหน้าคุ้ม ชื่อ นายทองม้วน มุ่งมา
- หมู่บ้านอยู่ในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ

ข้อมูลประชากร

- จำนวนครัวเรือน ๑๗๘ ครัวเรือน
- จำนวนประชากร ๗๓๓ คน แยกเป็น ชาย ๓๗๖ คน หญิง ๓๕๗ คน

การประกอบอาชีพ

- อาชีพหลักของราษฎรในหมู่บ้าน ทำการเกษตรและการปศุสัตว์

พื้นที่ทำการเกษตร

- พื้นที่ทำการเกษตร ประกอบด้วย
    - พื้นที่ปลูกข้าว ๑๕๐ ไร่
    - พื้นที่ปลูกอ้อย ๑๕๐ ไร่
    - พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ๑๒๐ ไร่
    - พื้นที่ปลูกปาลม์น้ำมัน ๑๐ ไร่
    - พื้นที่ปลูกถั่วเหลือง ๓๐ ไร่
    - พื้นที่ปลูกยางพารา ๕๐ ไร่

ปัญหาผลผลิตทางการเกษตร

- ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ
- ปัญหาการใช้สารเคมี

ปัญหาที่ทำกิน

- ราษฎรในหมู่บ้านไม่มีที่ทำกิน จำนวน ๑๐ ครัวเรือน ทางหมู่บ้านได้จัดสรรที่ดินสาธารณประโยชน์บริเวณหนองแวงผีเสื้อสำหรับปลูกผัก
- ที่ดินบางส่วนเป็น สปก. อยากได้เป็นกรรมสิทธิ์ เพื่อแปลงสินทรัพย์เป็นทุน
- ปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดิน แปลงสินทรัพย์เป็นทุน
- ไม่มีการบุกรุกพื้นที่ป่า แต่อย่างใด

พืชที่ปลูกหลังฤดูทำนา

- ช่วงเดือนธันวาคม – พฤษภาคม ได้แก่ ถั่วเหลือง , ข้าวโพด , ถั่วลิสง , ปอเทือง พื้นที่เพาะปลูกประมาณ ๑๐๐ ไร่

การปศุสัตว์

- การปศุสัตว์ แยกเป็น โคเนื้อ , โคนม , กระบือ , สุกร , เป็ด , ไก่
- มีครัวเรือนที่เลี้ยงโคนม จำนวน ๘ ครัวเรือน มีโคนม รวมทั้งสิ้น ๑๖๐ ตัว

รายได้ (ตามข้อมูล จปฐ. , กชช ๒ค ปี ๒๕๖๒)

- รายได้เฉลี่ยต่อคน/ปี ๖๒,๙๗๕ บาท
- รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน/ปี ๑๖๙,๖๑๓ บาท
- โดยภาพรวมของหมู่บ้าน ถือได้ว่า พออยู่ พอกิน

แหล่งน้ำเพื่อการการเกษตรและปศุสัตว์

- อ่างเก็บน้ำห้วยตาดข่า ความจุ ๖๙๓,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร
- หนองแวงผีเสื้อ ความจุ ๖๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร
- ลำห้วย ๑ สาย ได้แก่ ลำห้วยหลวง

น้ำเพื่ออุปโภค บริโภค

- น้ำอุปโภค ในหมู่บ้านใช้น้ำประปาหมู่บ้าน ประมาณ ๗๐ % , ใช้บ่อน้ำตื้น ประมาณ ๓๐ %
- น้ำบริโภค เดิมราษฎรในหมู่บ้านเคยไปรับน้ำดื่มฟรีจากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อสนับสนุนน้ำดื่มสะอาดให้กับโรงเรียนทั่วประเทศที่โรงเรียนชุมชนหนองแสง แต่ช่วงหลังโรงเรียนขาดงบประมาณในการบริหารจัดการในการบำรุงรักษา ค่าไฟฟ้า ทำให้เกิดความไม่สะดวก ราษฎรในหมู่บ้านจึงซื้อน้ำดื่มจากเอกชนมาบริโภค

กิจกรรมกลุ่มของหมู่บ้าน

- กิจกรรมกลุ่มของหมู่บ้าน

- ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านแสงบูรพา มีโฮมสเตย์ จำนวน ๓๕ ครัวเรือน ก่อนที่จะมีการระบาดโรคติดเชื่อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการท่องเที่ยวล่องแพห้วยตาดข่า การเลือกซื้อของฝากจากกลุ่มทอผ้าฯ

- กลุ่มจักสานไม้ไผ่ ประเภท จักสานตะกร้า , เครื่องมือจับปลา

- วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหม-ฝ้าย บ้านแสงบูรพา

หน่วยบริการสาธารณสุขในหมู่บ้าน

- หน่วยบริการสาธารณสุข ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองแสง

สถานศึกษา

- สถานศึกษา จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนชุมชนหนองแสง

ศาสนสถาน

- ศาสนสถาน จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ วัดศรีสุมังคลาราม เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้เกิดเหตุการณ์ประหลาดซึ่งชาวบ้านต่างเชื่อว่าเป็นพญานาคมาแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ สระน้ำของวัดพบว่ามีผิวน้ำของสระมีคราบสีทองแดงเต็มผิวน้ำเต็มทั่วเกือบทั้งสระ ยุ้งฉางข้าวของราษฎรที่ติดกับวัดเป็นสีเหลืองทองอร่ามซึ่งเจ้าของบ้านยืนยันว่าแต่ก่อนยุ้งฉางไม่ใช่สีนี้ และคนในครอบครัวไม่ได้ทาสี สวนมะพร้าวที่อยู่ติดกับวัดได้เกิดเรื่องประหลาดเมื่อพบว่าต้นมะพร้าวที่กลายเป็นสีเหลือง และมีต้นหนึ่งมีลอยกรงเล็บของสัตว์ใหญ่จากโค่นต้นจนถึงปลายยอดของต้น ก่อนจะเกิดเรื่องราวประหลาดอาทิตย์ก่อนหน้านี้ ได้มีร่างทรงบอกว่าจะมีทหารพญานาคจากวังนาคินทร์คำชะโนด ซึ่งเป็นทหารของพญาศรีสุทโธนาคราช จำนวน ๗๙ องค์ มาให้โชคและช่วยเหลือชาวบ้านที่สำคัญจะมารอสลายร่างหลวงปู่พร้อมช่วยงานละสังขารของพระครูสิริวัฒนคุณ (สมยุทธ ปริปุณฺโณ) เจ้าอาวาสวัดศรีสุมังคลาราม ซึ่งได้มรณภาพไปเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๘ และมีกำหนดการประกอบพิธี

พระราชทานเพลิงในวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๙ ซึ่งในการประกอบพิธีพระราชทานเพลิงเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

วัฒนธรรมประเพณีและศาสนา

- ราษฎรในหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธ
- การจัดกิจกรรมจารีตประเพณี ฮีตสิบสอง คลองสิบสี่ ครบทั้ง ๑๒ เดือน

หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน

- หอกระจายข่าวหมู่บ้าน จำนวน ๑ หอ ตั้งอยู่ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน

การเกิดภัยพิบัติในหมู่บ้าน

- ตั้งแต่ตั้งหมู่บ้านมา มีการเกิดวาตภัยเพียงครั้งเดียว

ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน

- ปัญหายาเสพติดภายในหมู่บ้านเบาบาง มีเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น

ปัญหาอาชญากรรมในหมู่บ้าน

- ตั้งแต่ตั้งหมู่บ้านมา ไม่มีปัญหาอาชญากรรมแต่อย่างใด

ปัญหาการกู้เงินนอกระบบ

- ในหมู่บ้านไม่มีปัญหาการกู้เงินนอกระบบ มีเฉพาะเป็นหนี้ในระบบ

ร้านค้าพาณิชย์ในหมู่บ้าน

- หมู่บ้าน มีร้านค้าจำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ด ทั้งหมด ๓ ร้าน
- หมู่บ้าน มีร้านอาหาร ทั้งหมด ๑ ร้าน
- หมู่บ้าน มีสถานที่จำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง ทั้งหมด ๒ แห่ง

ระบบการสื่อสารในหมู่บ้าน

- หมู่บ้าน มีการติดตั้งเน็ตประชารัฐ จำนวน ๑ แห่ง ติดตั้งบริเวณศาลากลางบ้าน
- หมู่บ้าน มีระบบเครือข่ายโทรศัพท์ครบทุกเครือข่าย

ทำเนียบคณะกรรมการหมู่บ้าน
บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ

นายถนอม เพียมูล (ผู้ใหญ่บ้าน)
ประธานกรรมการ

นายประดุง อัตถาภูมิ (ส.อบต.)
รองประธาน

ร.ต.วิมล คำภาคย์
รองประธาน

นางสาวสรัญญา พระชัย (ผช.ผญบ.)
เลขานุการ

นางสาวละออ รัตนวัน
เหรัญญิก

นายสิริชัย อัตถาภูมิ (ผช.ผญบ.)
กรรมการ

นางสุรดา ปานชนะพงษ์ (ส.อบต.)
กรรมการ

นางลัดดาวัลย์ วรประเสริฐ
กรรมการ

นายสาคร สวนเสน
กรรมการ

นายสุบรรณ พันทะริ
กรรมการ

นายชัยสิทธิ์ อุดมวัฒน์
กรรมการ

คณะทำงานด้านต่างๆ

- **ด้านอำนวยการ**

นายถนอม เพียมูล หัวหน้าคณะ

- **ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย**

นายสิริชัย อัตถาภูมิ หัวหน้าคณะ

- **ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน**

นางสาวสรัญญา พระชัย หัวหน้าคณะ

- **ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ**

นางลัดดาวัลย์ วรประเสริฐ หัวหน้าคณะ

- **ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**

นายทรงศักดิ์ คำภาศรี หัวหน้าคณะ

- **ด้านสังคมสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข**

นางสาวละออ รัตนวัน หัวหน้าคณะ

- **คณะทำงานเพิ่มเติม ด้านจิตอาสา**

นายทองกรวย นาคำมินทร์ หัวหน้าคณะ

โครงการพระราชดำริในหมู่บ้าน

- การขับเคลื่อนขยายผลโครงการด้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ ได้ดำเนินโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฐานรากเพื่อบรรเทาผลกระทบจากปัญหาการว่างงาน เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ในพื้นที่ต้นแบบ ๓ จังหวัดได้แก่ อุดรธานี ขอนแก่น และกาฬสินธุ์ ในช่วยเดือน มีนาคม ถึง สิงหาคม ๒๕๖๓ โดยการประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำและพัฒนาอาชีพเกษตรหลังมีน้ำให้แก่ชุมชนที่มีความต้องการควบคู่ไปกับการสร้างงานให้กับผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด ขณะเดียวกันให้คนกลุ่มนี้ได้เรียนรู้แนวพระราชดำริ ปฏิบัติงานด้านการเกษตรช่วยเหลือชุมชนโดยมุ่งหวังให้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งจากผลสำเร็จของโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฐานรากฯ จึงได้มีการขยายผลมาสู่โครงการฝ่าวิกฤติด้วยเศรษฐกิจและสังคมฐานรากให้ก้าวไปตามแนวพระราชดำริ โดยกิจกรรมประกอบด้วยการปรับปรุงซ่อมแซมแหล่งน้ำที่ชำรุด โดยมีการจ้างงานผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการว่างงานเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ ได้เล็งเห็นถึงสภาพปัญหาการขาดแคลนน้ำโดยเฉพาะน้ำเพื่อการเกษตร จึงได้มีการสำรวจแหล่งน้ำที่ชำรุด ได้แก่ ฝายกักเก็บน้ำ เพื่อขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการซ่อมแซม รวมทั้งได้เสนอโครงการในด้านกักเก็บน้ำและท่อส่งน้ำจากแหล่งน้ำเข้าสู่พื้นที่การเกษตร โดยได้รับอนุมัติให้ดำเนินงานตามโครงการ จำนวน ๕ โครงการ ได้แก่

๑.ปรับปรุงจากฝายดิน เป็นฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก (จุดนา นายทรงศักดิ์ คำภาศรี) งบประมาณ ๑๓,๔๘๔ บาท

๒.ปรับปรุงจากฝายดิน เป็นฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก (จุดนา นายทองพูล บูรพา) งบประมาณ ๑๓,๒๔๕ บาท

๓.ปรับปรุงจากฝายดิน เป็นฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก (จุดนา นายศุภชัย เพียสามารถ) งบประมาณ ๙,๒๙๐ บาท

๔.เสริมสันฝายให้มีความแข็งแรง ขยายหูข้างและเสริมคันดินข้างฝายทั้งสองข้าง (จุดนา นายพนม สมแคล้ว) งบประมาณ ๑๕,๘๘๒ บาท

๕.วางท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตรจากฝายห้วยหลวงถึงหนองแวงผีเสื้อระยะทาง ๑ กิโลเมตร ติดตั้งระบบโซล่าเซลล์และหอถัง งบประมาณ ๓๖๘,๗๘๔ บาท

กิจกรรมโครงการเด่น

- โครงการวางท่อส่งน้ำเข้าพื้นที่การเกษตรจากฝายห้วยหลวงถึงหนองแวงผีเสื้อบ้านแสงบูรพา หมู่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานีภายใต้โครงการฝ่าวิกฤติด้วยเศรษฐกิจและสังคมฐานรากให้ก้าวไปตามแนวพระราชดำริ จังหวัดอุดรธานี

โดยได้ดำเนินการสร้างหอถังสูง ๗.๑๐ เมตร มีถังพักน้ำขนาดบรรจุ ๒,๕๐๐ ลิตร จำนวน ๔ ใบ มีการติดตั้งระบบโซลาร์เซลล์เพื่อสูบน้ำจากฝายห้วยหลวงขึ้นมาพักที่ถังน้ำและส่งน้ำไปตามท่อเมนท์เข้าพื้นที่การเกษตร ระยะทาง ๔๓๑ เมตร และวางระบบกระจายน้ำในแปลงเกษตรรอบ

หนองแวงผีเสื้อ ระยะทาง ๘๓๐ เมตร เพื่อให้ชาวบ้านที่ไม่มีที่ทำกินได้มีพื้นที่ในการปลูกพืชผักเพื่อบริโภคในครัวเรือนและเพื่อการค้าขายได้โดยทำเป็นเกษตรแปลงรวมบนพื้นที่สาธารณประโยชน์รอบหนองแวงผีเสื้อมี โดยมีพื้นที่รับประโยชน์รวม ๖๖ ไร่ จำนวนผู้รับผลประโยชน์ ๒๑ ครัวเรือน เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ แล้วเสร็จเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๔ รวมระยะเวลาดำเนินการ ๒๓ วัน ใช้แรงงานทั้งสิ้น ๑๒๘ แรงงาน เป็นการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น โดยมีช่างจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ เป็นผู้ควบคุมงานก่อสร้างและให้คำแนะนำในการดำเนินการก่อสร้างจนแล้วเสร็จ

ก่อนพัฒนา

ระหว่างพัฒนา

หลังพัฒนา

๒. การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน

- บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

การเข้าสู่ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน

การเข้าสู่ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยอาศัยตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดย นายถนอม เพียมูล ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๗ โดยนายอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๓ วรรค ๔ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ (แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน) ออกคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๗

การเข้าสู่ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ฝ่ายปกครอง จำนวน ๒ คน คือ ๑.นายสิริชัย อัตถาภูมิ , ๒.น.ส.สรัญญา พระชัย โดยนายอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ , มาตรา ๑๖ , มาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๔๕๗ (แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน) ออกคำสั่งแต่งตั้ง เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๗

การจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน

คณะกรรมการหมู่บ้าน หรือ กม. จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ โดยถือกำหนดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ และในปี ๒๕๕๑ ได้มีการปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ ของ กม. เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และครอบคลุมการทำงานในทุกมิติของหมู่บ้านเสมือนเป็น “คณะรัฐมนตรีประจำหมู่บ้าน” คณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย

๑. ผู้ใหญ่บ้าน

๒. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

๓. สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๔. ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน

๕. กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๒ - ๑๐ คน

มีหน้าที่สำคัญ ในการช่วยเหลือแนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านและปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการหรือที่นายอำเภอมอบหมายหรือผู้ใหญ่บ้านร้องขอ รวมทั้งเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน

รายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้าน บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย

๑. นายถนอม เพียมูล (ผู้ใหญ่บ้าน)	ประธานกรรมการ
๒. นายประดุง อัตถาภูมิ (ส.อบต.)	รองประธาน
๓. ร.ต.วิมล คำภาคย์	รองประธาน
๔. นางสาวสรัญญา พระชัย (ผช.ผญบ.ฝ่ายปกครอง)	เลขานุการ
๕. นางสาวละออ รัตนวัน	เหรัญญิก
๖. นายสิริชัย อัตถาภูมิ (ผช.ผญบ.ฝ่ายปกครอง)	กรรมการ
๗. นางสุรดา ปานชนะพงษ์ (ส.อบต.)	กรรมการ
๘. นางลัดดาวัลย์ วรประเสริฐ	กรรมการ
๙. นายสาคร สวนเสน	กรรมการ
๑๐. นายสุบรรณ พันทะริ	กรรมการ
๑๑. นายชัยสิทธิ์ อุดมวัฒน์	กรรมการ

ระบบการบริหารจัดการเงินทุน

บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี มีการจัดตั้งและดำเนินงาน “กองทุนหมู่บ้าน บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี” จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๔ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี มีทั้งสิ้น ๑๕ คน โดยมีรายชื่อคณะกรรมการฯ ดังนี้

๑. นางลัดดาวัลย์ วรประเสริจ	ประธานกองทุนหมู่บ้าน
๒. นางวราพร หลิว	รองประธานกองทุนหมู่บ้าน
๓. นายสุพิศ ทัดทอง	เหรัญญิก
๔. นางนิตยา ดนตรี	เลขานุการ

ปัจจุบันมีสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน จำนวน ๑๖๐ คน มีกองทุนหมู่บ้านรวมทั้งหมด ๔ กองทุน รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท

วัตถุประสงค์เพื่อ

- เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน สำหรับการลงทุน
    - พัฒนาอาชีพ สร้างงาน
    - สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย
    - บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน
- ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ
    - จัดระบบเงินกองทุน
    - บริหารจัดการเงินกองทุน
- เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
    - การเรียนรู้
    - การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม
    - เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง
- กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก
    - เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต
- เกิดศักยภาพ/ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
    - เศรษฐกิจ
    - สังคม

ระบบการผลิตเชิงเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

บ้านแสงบูรพา มีประชากรที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีที่ดินเป็นของตนเองพื้นที่ทำการเกษตรรวมประมาณ ๑,๐๘๑ ไร่ ประกอบด้วยพื้นที่ปลูกข้าว , พื้นที่ปลูกยาพารา พื้นที่ปลูกอ้อย , พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง , พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันและพื้นที่ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ พื้นที่ทำการเกษตร ในนาข้าวมีการปลูกพืชหลังฤดูทำนาในช่วงเดือนธันวาคม – พฤษภาคม ได้แก่ ถั่วเหลือง , ข้าวโพด , ถั่วลิสง , ปอเทือง พื้นที่เพาะปลูกประมาณ ๑๐๐ ไร่ พื้นที่เพาะปลูกเป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและปศุสัตว์ ๓ แห่ง ได้แก่

- อ่างเก็บน้ำห้วยตาดข่า ความจุ ๖๙๓,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร
- หนองแวงผีเสื้อ ความจุ ๖๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร
- ลำห้วย ๑ สาย ได้แก่ ลำห้วยหลวง

โดยในลำห้วยหลวงมีการก่อสร้างฝายกักเก็บน้ำ ๑ ฝาย ซึ่งเป็นแหล่งกักเก็บน้ำหลักสำหรับการเพาะปลูก มีการรวมกลุ่มนาแปลงใหญ่ ชื่อวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำนาห้วยตาดข่า มีสมาชิกนาแปลงใหญ่ ๑๑๒ คน มีพื้นที่นาข้าวประมาณ ๑,๐๐๐ ไร่ โดยมีบริษัท สยามคูโบต้าคอร์เปอร์เรชั่น จำกัด เป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาด้านระบบบริหารจัดการ ใช้เครื่องจักรกลการเกษตรแบบรวมกลุ่ม ทั้งในระบบการปลูกข้าวและพืชไร่อื่นๆ ได้รับการจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนพลังเกษตรสร้างสุขสยามคูโบต้า-ห้วยตาดข่า

การปลูกพืชหลังฤดูกาลทำนา เดิมเกษตรกรบ้านแสงบูรพา เคยทดลองทำนาปรังแต่ปรากฏว่าไม่ได้ผลผลิตเนื่องจากไม่มีน้ำเพียงพอสำหรับนาข้าวนอกฤดู จึงได้ปรับเปลี่ยนมาเพาะปลูกพืชใช้น้ำน้อย ได้แก่ถั่วเหลือง ข้าวโพด ถั่วลิสง พื้นที่เพาะปลูกประมาณ ๑๐๐ ไร่ เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนละ ๑๖๙,๖๑๓ บาทต่อปี มีการประกอบอาชีพด้านปศุสัตว์คือการรวมกลุ่มเลี้ยงโคนมร่วมกับหมู่บ้านใกล้เคียง รวม ๓ หมู่บ้าน เกษตรกร ๔๒ คน มีโคนม ๑,๔๐๐ ตัว สามารถผลิตน้ำนมได้เฉลี่ยวันละ ๖,๐๐๐ – ๗,๐๐๐ ลิตร เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยวันละ ๔,๐๐๐ บาท นอกจากนี้ยังมีการดำเนินงานโครงการชุมชนท่องเที่ยวโอทอปนวัตวิถี มีกิจกรรมล่องแพอ่างเก็บน้ำห้วยตาดข่า มีการจัดที่พักโฮมสเตย์ ๓๕ ราย มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย กลุ่มจักสานไม้ไผ่ เป็นสินค้าโอทอปของหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันประสบปัญหาวิกฤติโรคระบาดโควิด-19 เช่นเดียวกับสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ

- ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ

๓. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระต่อการพัฒนาของชุมชน

- บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

นโยบายของรัฐบาลและผลกระทบต่อการพัฒนาของบ้านแสงบูรพาในห้วงที่ผ่านมายังไม่พบปัญหามากนัก เนื่องจากเป็นนโยบายทั่วไปที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อหมู่บ้าน ดังจะเห็นได้จากความร่วมมือของหมู่บ้านในการตอบสนองต่อนโยบายของภาครัฐ ทั้งในเรื่องการเกษตรความเป็นอยู่ของราษฎร ชีวิตความเป็นอยู่ความปลอดภัยต่างๆ โดยมีปัญหาที่มีผลกระทบคือ โครงการขุดลอกที่มาดำเนินการในพื้นที่เกิดจากการขุดลอกห้วยหนองนั้น เป็นการขุดลอกแบบขุดเหวี่ยงทำให้ดินที่ขุดลอกมากองไว้ริมห้วยหนอง ซึ่งจะกองรุกล้ำมายังที่ดินของราษฎรในบริเวณนั้น ทำให้ราษฎรขาดประโยชน์จากการใช้ที่ดิน จึงมีข้อเสนอให้ทำการขุดลอกแบบขุดขนซึ่งจะไม่เกิดผลกระทบต่อราษฎรที่มีที่ดินบริเวณลำห้วยหนองน้ำที่ทำการขุดลอก

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการพัฒนาของชุมชน

ระดับการพัฒนาของชุมชน

บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ถือว่าเป็นหมู่บ้านได้รับการพัฒนาเป็นอย่างดีตั้งแต่การแยกหมู่บ้านออกจากบ้านหนองแสงหมู่ที่ ๙ ตำบลหนองอ้อ มาตั้งเป็นหมู่บ้าน บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๒ โครงการต่างๆ ของภาครัฐได้มาสนับสนุนและหมู่บ้านได้ตอบสนองต่อนโยบายได้อย่างดียิ่ง ทำให้เกิดการรวมตัวกันมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจ กลุ่มอาชีพต่างๆ มากมาย ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมทั้งดำเนินชีวิตตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีรายได้ ๖๒,๙๗๕ บาท/คน/ปี รายได้เฉลี่ย ๑๖๙,๖๑๓ บาท/ครัวเรือน/ปี ซึ่งผลจากการวิเคราะห์แล้ว ถือว่าเป็นหมู่บ้านพออยู่พอกิน

สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน

จากการสำรวจข้อมูลในปัจจุบันพบว่า มีจำนวน ๘ ครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง แต่ทางหมู่บ้านได้จัดสรรที่ดินบริเวณหนองแวงผีเสื้อ สำหรับปลูกผักเลี้ยงครอบครัว เมื่อเทียบอัตราส่วนทั้งหมดจาก ๑๗๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อย ๔.๔๙ เท่านั้น

ประเมินความสามารถของชุมชน

หมู่บ้านแสงบูรพา ภายใต้การนำของผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพและราษฎรในหมู่บ้าน ได้ร่วมแรงร่วมใจกันในการนำนโยบายของภาครัฐและเอกชนไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จและใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมเหล่านั้น เช่น โครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฐานรากเพื่อบรรเทาผลกระทบจากปัญหาการว่างงาน เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ซึ่งเป็นโครงการประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำและพัฒนาอาชีพหลังมีน้ำ โดยในปี ๒๕๖๔ ได้รับงบประมาณจากมูลนิธิปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริมาดำเนินโครงการในหมู่บ้าน จำนวน ๕ โครงการ ซึ่งเป็นโครงการร่วมกันคิดร่วมกันทำและร่วมกันรับประโยชน์ในชุมชน โดยมูลนิธิสนับสนุนวัสดุส่วนหมู่บ้านต้องร่วมกันออกแรงงานในการดำเนินโครงการ

ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน

ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยง (SWOT Analysis) ของหมู่บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ

STRENGTH (จุดแข็ง)

๑) หมู่บ้านมีเส้นทางคมนาคมสะดวก เส้นทางเชื่อมต่อไปยังอำเภอและจังหวัดข้างเคียง

๒) หมู่บ้าน/ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่าง ๆ

๓) กลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง มีงบประมาณในการบริหารหมู่บ้าน

๔) ประชาชนในพื้นที่มีความสมัครสมานสามัคคี

๕) มีทรัพยากรที่สำคัญได้แก่ ดิน น้ำ และป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์

๖) มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงได้แก่อ่างเก็บน้ำห้วยตาดข่า ซึ่งเป็นที่รู้จักทั้งในและนอกพื้นที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

WEAKNESS (จุดอ่อน)

๑) ขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของคนวัยหนุ่มสาว เนื่องจากไปทำงานต่างพื้นที่ เช่น กรุงเทพฯ หรือต่างจังหวัด

๒) ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่อาจเข้าสู่หมู่บ้านเนื่องจาก เป็นพื้นที่คาบเกี่ยวของสองจังหวัด ไม่สามารถจำกัดการเดินทางของบุคคลต่างพื้นที่ได้

๓) ภาวะหนี้สินของประชาชน ทั้งในและนอกระบบ

OPPORTUNITY (โอกาส)

๑) ประชาชนมีความสนใจ ในการศึกษาเรียนรู้ ในการกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ และองค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้กับทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม

๒) หน่วยงานภาครัฐ องค์กร หรือสถาบันการศึกษา นำแนวทางศาสตร์พระราชา และการ ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ เช่น โครงการขับเคลื่อนแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ
นำไปสู่การพัฒนาต่อยอดให้กับประชาชน

๓) หมู่บ้านใกล้กับตัวจังหวัดมีเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด ทำให้สามารถกระจายสินค้า หรือพืชผลการเกษตรออกสู่ตลาดได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

๔) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการติดต่อสื่อสารทางอินเตอร์เนต สามารถสร้างองทางในการเข้าถึงรายได้ การประกอบอาชีพ และช่องทางการตลาดที่กว้างไกลขึ้น

๕) นโยบายของรัฐบาลลงสู่หมู่บ้านในแต่ละปี สามารถใช้ในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านได้อย่างต่อเนื่อง

THREAT (อุปสรรค)

๑) ประชาชนเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเนื่องจาก ค่านิยม วัตถุนิยม เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดนที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน

๒) ภัยพิบัติ ได้แก่ ภัยธรรมชาติ ภัยแล้ง วาตภัย และภัยจากโรคระบาดโควิด

๓) ปัญหาด้านความคิดของประชาชนความเห็นต่างทางการเมือง

๔) ภาวะค่าครองชีพสูง/ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ภาวะเศรษฐกิจในประเทศ และภาวะเศรษฐกิจโลก

๕) สถานการณ์การเมืองในปัจจุบันขาดเสถียรภาพ

ความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจนของบ้านแสงบูรพาที่ได้จากการวิเคราะห์ความเสี่ยง (SWOT Analysis) จากการสำรวจพื้นที่ จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานหมู่บ้าน (จปฐ.) และจากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.๒ค.) พบว่าจะมีความเสี่ยงจากภัยพิบัติได้แก่ ภัยธรรมชาติ อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในพืช สัตว์และคน เช่น โควิด-19 ราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ค่านิยมในวัตถุของคนรุ่นใหม่และประชาชนมีอัตราการออมเงินที่น้อยมาก

สรุปบทเรียนที่ได้รับในด้าน

- การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

บ้านแสงบูรพา เป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งจากการสำรวจข้อมูลแล้ว พบว่าตัวของผู้ใหญ่บ้านได้รับการยอมรับและให้ความร่วมมือจากราษฎรใน หมู่บ้านเป็นอย่างดี ตลอดจนคณะกรรมการหมู่บ้านก็มีความเข้มแข็งมีส่วนช่วยเหลือแนะนาให้ คาปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับดาเนินงานต่างๆ ของหมู่บ้าน กลุ่มวิสาหกิจในหมู่บ้านก็สามารถ บริหารจัดการได้เป็นอย่างดีสามารถช่วยให้ราษฎรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

- การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ

บ้านแสงบูรพา มีการเก็บข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลแล้วเมื่อพบปัญหา จะแก้ไขปัญหาในระดับหมู่บ้าน ตำบลก่อนและจึงนาปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขในระดับ พื้นที่ไปสู่การแก้ไขปัญหาในระดับอำเภอต่อไป

- ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล

บ้านแสงบูรพาเป็นหมู่บ้านที่เข้มแข็ง มีความร่วมมือร่วมใจในดารทางานเพื่อส่วนรวม ยกตัวอย่างเช่น การจัดตั้งด่านชุมชนในช่วงเทศกาลสำคัญ การป้องกันและแก้ไขปัญหาปัญหาโควิด-๑๙ ซึ่งไม่มีการติดเชื้อในหมู่บ้าน มีเพียงผู้ติดเชื้อมาจากพื้นที่เสี่ยง(จังหวัดชลบุรี) มีการจัดตั้ง Local Quarantine ของตำบลหนองอ้อที่หมู่บ้านแสงบูรพาแห่งนี้รวมถึงมีโครงการพระราชดำริการขยายผลโครงการด้านเศรษฐกิจพอเพียงโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฐานรากเพื่อบรรเทาผลกระทบจากปัญหาการว่างานเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งหมู่บ้านแห่งนี้ได้ดำเนินโครงการในปี ๒๕๖๔ จำนวน ๕ โครงการ เป็นโครงการปรับปรุงฝายดิน ๓ โครงการ โครงการเสริมสันฝายให้แข็งแรง ๑ โครงการ โครงการวางท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตร พร้อมติดตั้งระบบโซล่าเซลล์และหอถัง ซึ่งโครงการดังกล่าวนั้นได้รับสนับสนุนเป็นค่าวัสดุจากโครงการปิดทองหลังพระแล้วให้หมู่บ้านออกแรงงานกันเอง เป็นการร่วมคิดร่วมทำร่วมรับประโยชน์ภายในชุมชน

ส่วนที่ ๓ ประเด็นการพัฒนาที่คิดร่วมกับชุมชน

๑. การพัฒนากระบวนการผลิตและการเพิ่มมูลค่าด้านการเกษตร ได้ร่วมกันเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกร ดังนี้

๑.๑ ปัญหาราคาผลผลิตต่ำ เป็นปัญหาที่เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตได้ ประกอบกับการผลิตและเก็บเกี่ยวตามฤดูกาลทำให้ผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมๆกัน ราคาจึงต่ำเป็นไปตามกลไกตลาด ในประเด็นนี้มีความเห็นร่วมกันว่าควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตให้เป็นไปตามความต้องการของตลาด โดยการแบ่งพื้นที่เพาะปลูกออกเป็นการปลูกเพื่อบริโภคกับการปลูกเพื่อจำหน่าย โดยการปลูกข้าวให้เพียงพอสำหรับบริโภคในครัวเรือน และแบ่งพื้นที่การปลูกพืชเศรษฐกิจให้หลากหลายตามศักยภาพของเกษตรกร เช่น อ้อย มันสำปะหลัง หญ้าเลี้ยงสัตว์

๑.๒ การลดต้นทุนการผลิต เมื่อไม่สามารถกำหนดราคาจำหน่ายผลผลิตได้ จึงเสนอแนวทางการลดต้นทุนในการผลิต โดยการปรับเปลี่ยนวิธีการเพาะปลูกโดยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีให้น้อยลง เช่นการใช้รถไถพรวนในแปลงอ้อยแทนการใช้ยาฆ่าหญ้า การใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักแทนปุ๋ยเคมี

๑.๓ การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ด้วยการปรับปรุงบำรุงดิน ระบบน้ำ ปรับปรุงพันธุ์พืชให้เหมาะสมและให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่า

๑.๔ การปรับรูปแบบการใช้น้ำในแปลงเกษตรจากเดิมใช้รูปแบบการสูบน้ำราดทั้งแปลง ซึ่งทำให้สิ้นเปลืองค่าน้ำมัน และสูญเสียน้ำที่ซึมลงดินโดยพืชไม่ได้ใช้ประโยชน์ โดยการเปลี่ยนรูปแบบการให้น้ำพืชเป็นการปลูกพืชระบบน้ำหยด เพื่อเป็นการประหยัดพลังงาน ประหยัดน้ำ และให้ผลผลิตที่สูงกว่า เนื่องจากพืชได้รับน้ำอย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ จึงให้ผลผลิตมากขึ้น

๑.๕ การแปรรูปสินค้าการเกษตร เช่น การนำข้าวสารมาบรรจุถุงขาย ก็จะเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้าตลอดจนการแปรรูปสินค้าด้านการเกษตร เช่น การผลิตเป็นข้าวพองธัญพืชโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำนาห้วยตาดข่า เป็นต้น

๒. การลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น

การจัดหาน้ำดื่มที่สะอาด ราคาถูกและสร้างรายได้ให้กับชุมชน เนื่องจากเดิมราษฎรในหมู่บ้านเคยไปรับน้ำดื่มฟรีจากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อสนับสนุนน้ำดื่มสะอาดให้กับโรงเรียนทั่วประเทศที่โรงเรียนชุมชนหนองแสง แต่ช่วงหลังโรงเรียนขาดงบประมาณในการบริหารจัดการในการบำรุงรักษา ค่าไฟฟ้า ทำให้เกิดความไม่สะดวก ราษฎรในหมู่บ้านจึงซื้อน้ำดื่มจากเอกชนมาบริโภค จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าบ้านหนองแสง มี ๑๗๘ ครัวเรือน หากเฉลี่ยการใช้น้ำดื่มครัวเรือนละ ๑ ถังต่อวัน พบว่าต้องจ่ายค่าน้ำดื่ม ๒,๑๓๖ บาทต่อวันเป็นเงิน ๖๔,๐๘๐ บาทต่อเดือน และเป็นเงิน ๗๖๘,๙๖๐ บาทต่อปี เพื่อให้ชาวบ้านลดค่าใช้จ่ายและเพื่อให้ค่าใช้จ่ายจำนวนมากนี้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน จึงได้ร่วมกันเสนอแนวทางการบริหารจัดการน้ำดื่มสำหรับครัวเรือน ดังนี้

๒.๑ การบริหารจัดการโดยจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการจัดหาภาชนะ จัดหาผู้ให้บริการส่งน้ำถึงครัวเรือน การซ่อมบำรุง การจัดเก็บรายได้ การจัดสวัสดิการชุมชน

๒.๒ กำหนดราคาจำหน่ายน้ำดื่มต่ำกว่าราคาในตลาด โดยจำหน่ายในราคาถังละ ๑๐ บาท และกำหนดค่าใช้จ่ายให้เหมาะสมและเป็นธรรม หากจำหน่ายวันละ ๑๗๘ ถังเท่ากับ ๑,๗๘๐ บาทต่อวัน ๕๓,๔๐๐ ต่อเดือน ๖๔๐,๘๐๐ ต่อปี จะมีสัดส่วนรายได้ ดังนี้

- ค่าบำรุงโรงเรียน ๒๐ % เท่ากับมีเงินบำรุงโรงเรียนวันละ ๓๕๖ บาท เดือนละ ๑๐,๖๘๐ บาท ปีละ ๑๒๘,๑๖๐ บาท

- ค่าตอบแทนผู้ให้บริการ ๓๐ % เท่ากับผู้ให้บริการมีรายได้วันละ ๕๓๔ บาทเดือนละ ๑๖,๐๒๐ บาท ปีละ ๑๙๒,๒๔๐ บาท

- ค่าซ่อมบำรุง รายได้ชุมชน ๕๐ % เท่ากับชุมชนมีรายได้วันละ ๘๙๐ บาท เดือนละ ๒๖,๗๐๐ บาท ปีละ ๓๒๐,๔๐๐ บาท ซึ่งชุมชนอาจนำรายได้หลังหักค่าซ่อมบำรุงไปจัดเป็นสวัสดิการชุมชนหรือเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรม การจัดหาวัสดุอุปกรณ์หรือการพัฒนาด้านอื่นๆ ของชุมชนและยังทำให้ชาวบ้านประหยัดค่าใช้จ่ายได้ครัวเรือนละ ๗๒๐ บาทต่อปี

๓. การเสริมสร้างความรู้ทางการเงิน การออมและการลงทุน

การพัฒนาด้านการส่งเสริมการออมในครัวเรือน จากข้อมูลการประกอบอาชีพของประชาชนบ้านแสงบูรพา พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพด้านการเกษตรที่หลากหลาย มีงานทำและมีรายได้เกือบตลอดทั้งปี รายได้ตามข้อมูล จปฐ. , กชช ๒ค ปี ๒๕๖๒ พบว่าชาวบ้านแสงบูรพามีรายได้เฉลี่ยต่อคน/ปี ๖๒,๙๗๕ บาท มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน/ปี ๑๖๙,๖๑๓ บาท ถือว่ามีระดับการพัฒนาชุมชนในระดับพออยู่พอกิน แต่จากการเก็บข้อมูลครัวเรือนพบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่มีหนี้การลงทุนประกอบอาชีพ มีการออมในรูปแบบของหุ้นและฌาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งเป็นการออมที่ไม่สามารถนำเงินออกมาใช้จ่ายในยามจำเป็นได้ หากเกิดภาวะฉุกเฉินหรือเกิดปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพหรือดำรงชีวิตตามปกติได้ อาจทำให้ชาวบ้านแสงบูรพาได้รับความเดือดร้อนจนไม่สามารถพึ่งตนเองได้อีกต่อไป

เพื่อเป็นการรองรับปัญหาด้านเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต จึงได้ร่วมกันเสนอการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในวิถีชีวิตชาวบ้านแสงบูรพา โดยให้ความสำคัญของหลักการพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ควบคู่กับการมีความรู้และมีคุณธรรม ในส่วนของการออมเป็นส่วนหนึ่งของหลักการสร้างภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจให้ครัวเรือน ในทางปฏิบัติจะต้องส่งเสริมให้ทุกครัวเรือนมีการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้มีข้อมูลรายรับ รายจ่ายของครัวเรือน และต้องให้ความสำคัญกับการแบ่งเก็บแบ่งใช้ เพื่อให้มีเงินออมไว้สำรองในยามจำเป็น

ภาคผนวก

ภาพประกอบการสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

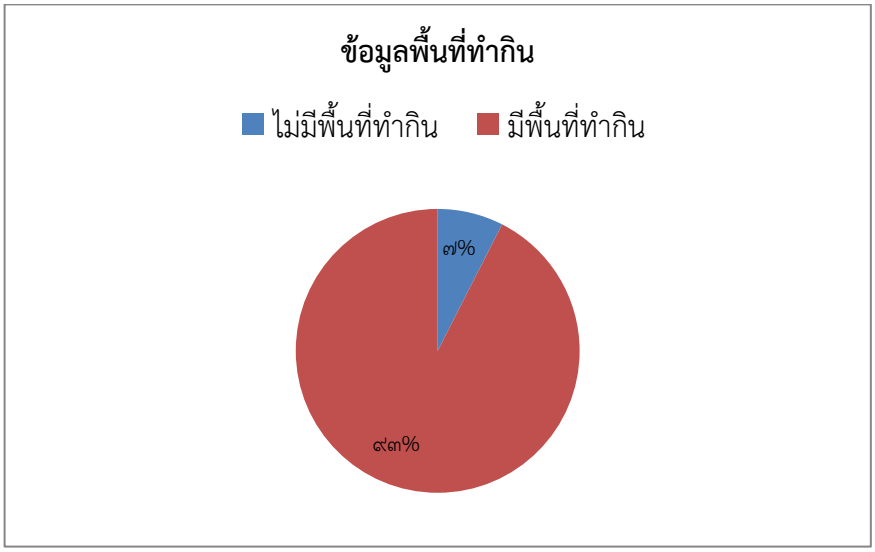

การสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน (แบบสำรวจ จำนวน ๔๐ แบบสำรวจ)
บ้านแสงบูรพา หมู่ที่ ๑๑ ตำบลหนองอ้อ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี
ตาราง/แผนภูมิ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน

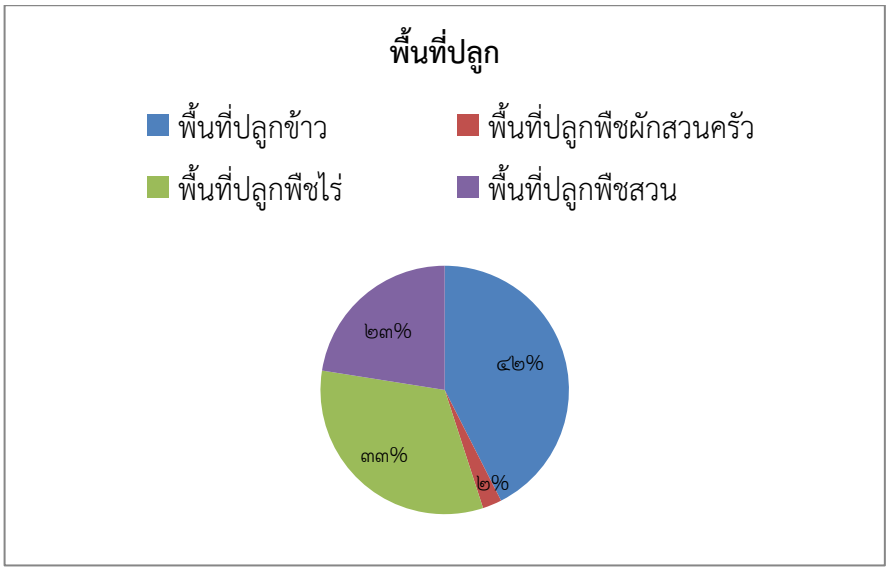
๑. ข้อมูลพื้นที่ทำกิน

ไม่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตนเอง	มีพื้นที่ทำกิน
๓	๓๗

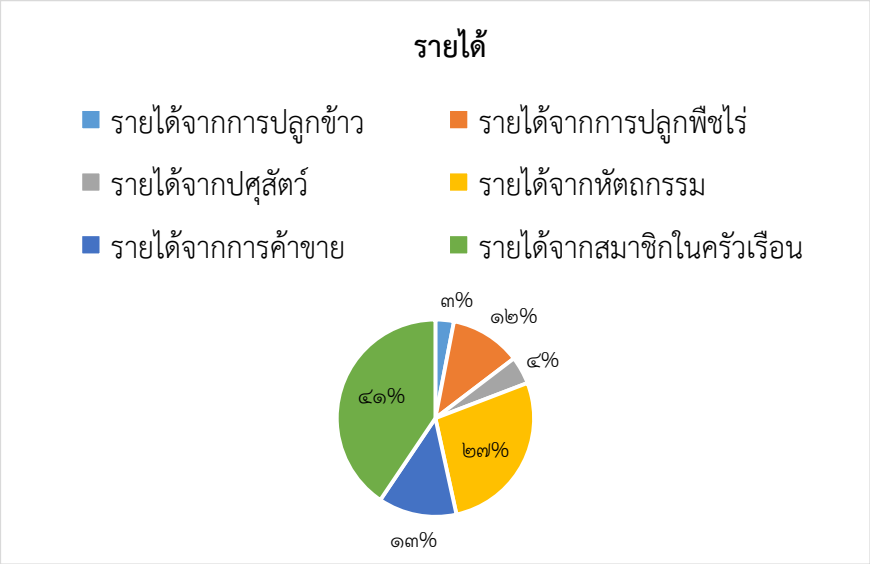
- พื้นที่ปลูก

พื้นที่ปลูกข้าว	พื้นที่ปลูกพืชผักสวนครัว	พื้นที่ปลูกพืชไร่	พื้นที่ปลูกพืชสวน
๑๗	๑	๑๓	๙

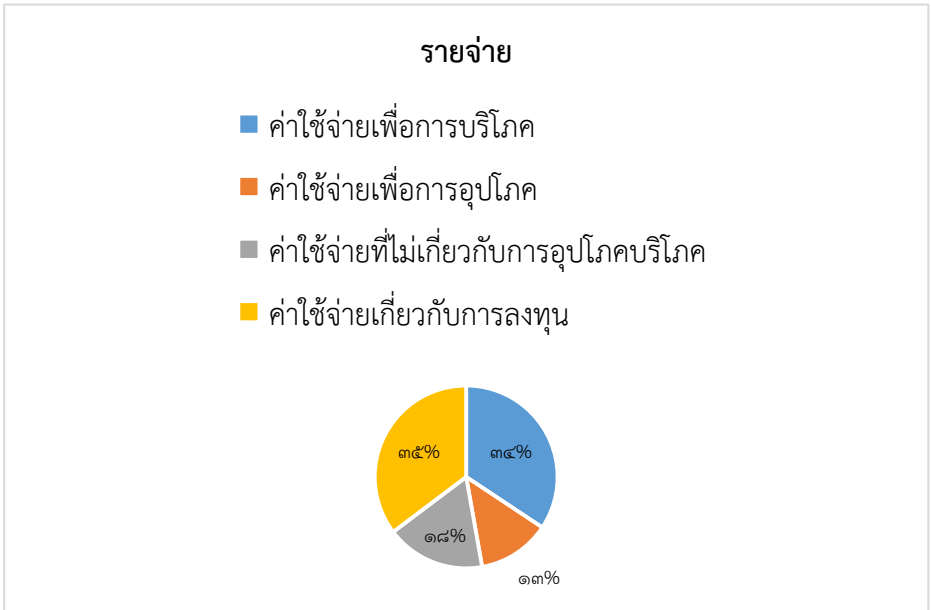
๒. รายได้

รายได้จากการปลูกข้าว	รายได้จากการปลูกพืชไร่	รายได้จากปศุสัตว์	รายได้จากหัตถกรรม	รายได้จากการค้าขาย	รายได้จากสมาชิกในครัวเรือน	รายได้เฉลี่ย
๒๒,๐๙๘	๘๔,๘๗๑	๓๓,๑๘๐	๒๐๐,๐๐๐	๙๔,๐๐๐	๒๙๖,๒๖๖	๑๒๑,๗๓๖

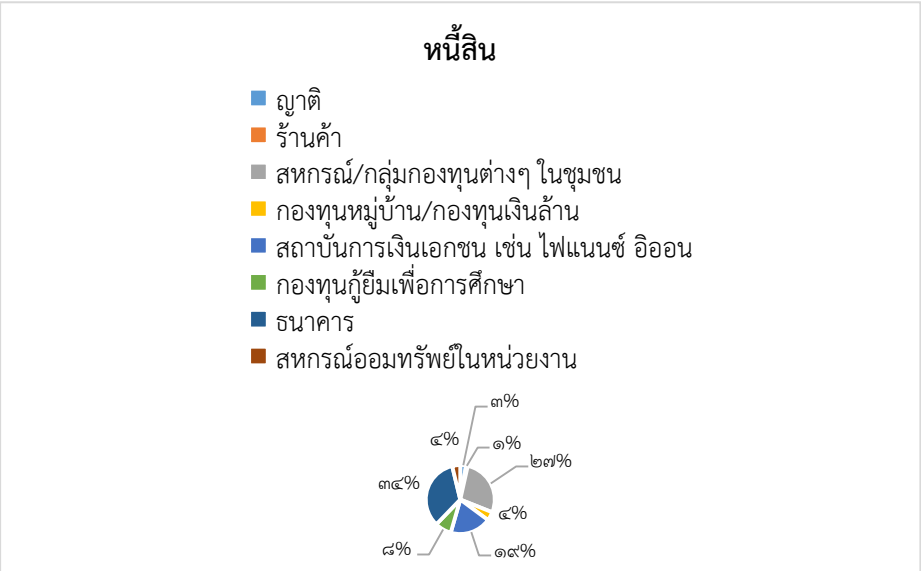
๓. รายจ่าย

ค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค	ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค	ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค	ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการลงทุน	รายจ่ายเฉลี่ย
๕๔,๙๙๘	๒๐,๖๓๗	๒๘,๐๘๓	๕๖,๕๐๗	๔๐,๐๕๖

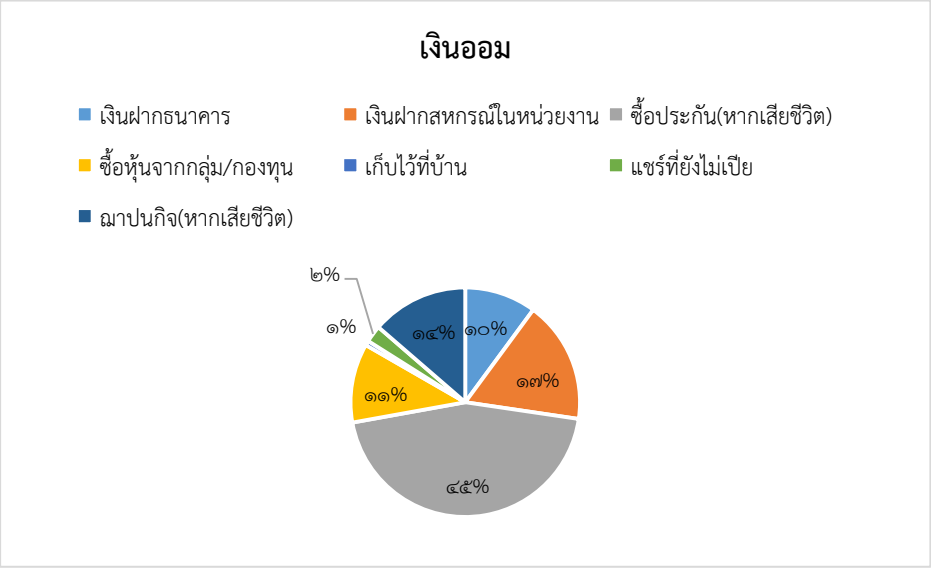
๔. หนี้สิน

ญาติ	ร้านค้า	สหกรณ์/กลุ่มกองทุนต่างๆ ในชุมชน	กองทุนหมู่บ้าน/กองทุนเงินล้าน	สถาบันการเงินเอกชน เช่น ไฟแนนซ์ อิออน	กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา	ธนาคาร	สหกรณ์ออมทรัพย์ในหน่วยงาน	หนี้สินเฉลี่ย
๓๐,๐๐๐	๘,๓๐๐	๓๐๑,๔๒๘	๔๕,๐๐๐	๒๑๑,๖๖๖	๘๕,๐๐๐	๓๗๒,๓๗๕	๔๑,๒๕๐	๑๓๖,๘๗๗

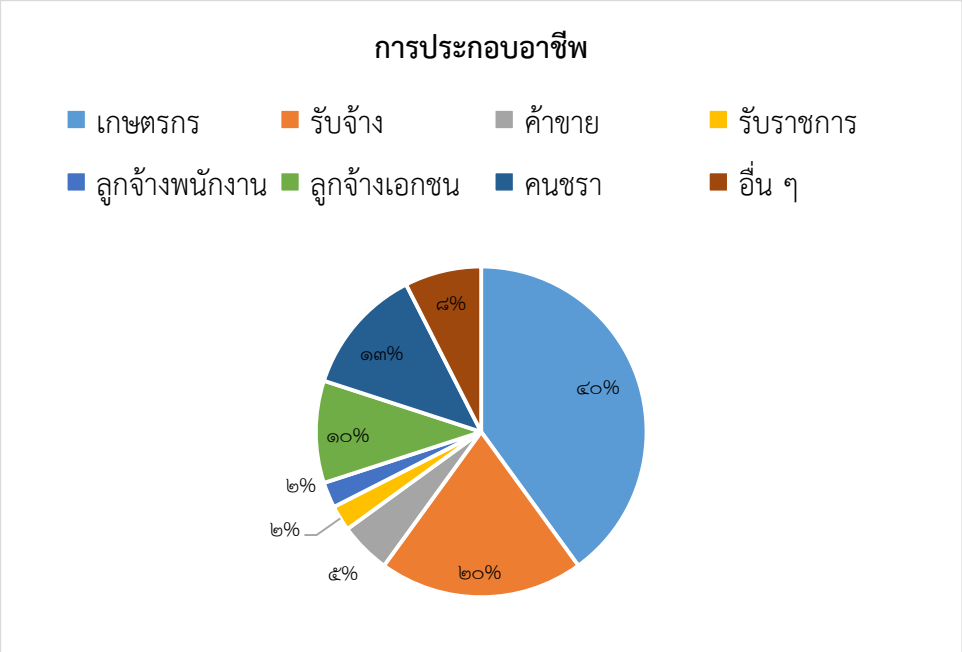
๕. เงินออม

เงินฝากธนาคาร	เงินฝากสหกรณ์ในหน่วยงาน	ซื้อประกัน (หาเสียชีวิต)	ซื้อหุ้นจากกลุ่ม/กองทุน	เก็บไว้ที่บ้าน	แชร์ที่ยังไม่เปีย	ฌาปนกิจ (หากเสียชีวิต)	เงินออมเฉลี่ย
๑๖๘,๙๗๘	๒๘๘,๕๐๐	๗๕๐,๒๐๐	๑๘๖,๔๗๙	๑๐,๙๔๓	๔๐,๐๐๐	๒๒๘,๕๒๘	๒๓๙,๐๙๐

๖. การประกอบอาชีพ

เกษตรกร	รับจ้าง	ค้าขาย	รับราชการ	ลูกจ้างพนักงาน	ลูกจ้างเอกชน	คนชรา	อื่น ๆ
๑๖	๘	๒	๑	๑	๔	๕	๓

รายงานการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)
บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙
ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่
จังหวัดอุบลราชธานี

จัดทำโดย
กลุ่มปฏิบัติการที่ ๑๑ (กป.๑๑)

นางพุทธิพร	พลอยผักแว่น	ท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา
นางสาวพัลลรินทร์	ภูกิจ	ผู้อำนวยการกองบูรณาการความปลอดภัยทางถนน รักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการสาธารณภัย กองนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
นายชัยพล	ภูต้องลม	หัวหน้าสำนักงานจังหวัดแพร่
นายนพพร	หนูเพชร	นายอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
นายสรชาย	ครองยุทธ	นายอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี
นายอนุชา	ใจช่วงโชติ	นายอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
นายปฐมพงษ์	จันทร์สว่าง	พัฒนาการจังหวัดแม่ฮ่องสอน
นายฉลอง	เผือกแสงทิพย์	เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดลพบุรี
นายชาตรี	เมธาธราธิป	ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ ๗ ขอนแก่น
นายอนันต์	ปิ่นน้อย	ผู้อำนวยการสำนักฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗
สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๔

คำนำ

เอกสารการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๔ ณ บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยนักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗ กลุ่มปฏิบัติการที่ ๑๑ (กป.๑๑) ซึ่งสมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการสืบค้นข้อมูลกับพี่น้องชาวบ้านโนนประทายโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เรียกได้ว่าเป็นครั้งแรกของนักศึกษาและชาวบ้านที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยี (ระบบ ZOOM) อันเนื่องมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - ๑๙ ที่ทำให้พวกเราไม่ได้ลงพื้นที่ไปพบปะกับพี่น้องได้โดยตรง ถือว่าเป็นเรื่องท้าทายของทั้งสองฝ่ายว่า ข้อมูลตั้งแต่เรื่องการเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน ตลอดจนการศึกษาเรียนรู้เพื่อให้ได้รับทราบนโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน จะมีให้พวกเราร่วมกันศึกษาวิเคราะห์และร่วมกับชาวบ้านกำหนดทิศทางการพัฒนาได้เพียงใด แต่เมื่อได้ลงมือปฏิบัติแล้วจริง กิจกรรมดังกล่าวทำให้ได้รับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง อันเนื่องมาจากได้รับความร่วมมือจากพี่น้องบ้านโนนประทาย เป็นอย่างดียิ่งจนสามารถสรุปเป็นเอกสารรูปเล่มที่สมบูรณ์ในครั้งนี้

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ไม่มากก็น้อยสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในพื้นที่ ที่จะนำไปต่อยอดการบริหารจัดการชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการของพี่น้องบ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี รวมทั้งอาจเป็นแนวทางในการทำงานให้กับบุคคลหรือองค์กรภายนอกได้

คณะผู้จัดทำ
นักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง รุ่นที่ ๗๗
กลุ่มปฏิบัติการที่ ๑๑ (กป.๑๑)

สารบัญ

		หน้า
ส่วนที่ ๑	**กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)**	**๑**
	๑.๑ การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน	
	๑.๒ การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน	
	๑.๓ การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชน	
ส่วนที่ ๒	**ประเด็นการพัฒนาชุมชน**	**๒๒**
	๒.๑ ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน	
	๒.๒ สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน	
	๒.๓ ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่างๆ ภายใต้นโยบาย	
	๒.๔ ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน	
	๒.๕ สรุปบทเรียนที่ได้รับในด้าน	
	- การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	
	- การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ	
	- ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล	
ส่วนที่ ๓	**การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน**	**๓๓**
ภาคผนวก	**รูปภาพประกอบกิจกรรมการเรียนรู้**	**๓๔**

ส่วนที่ ๑

กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)

๑. การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน

หมู่บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี อยู่ห่างจากอำเภอศรีเมืองใหม่ประมาณ ๖ กิโลเมตร สภาพสังคมโดยรวมมีลักษณะเป็นการรวมกันเป็นกลุ่มอยู่ตามคุ้มต่างๆ แต่ละกลุ่มจะเป็นลักษณะเครือญาติ มีความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือเกื้อกูล มีความสมัครสมานสามัคคีซึ่งกันและกัน ลักษณะชุมชนเป็นแบบชุมชนเกษตรกรรมผสมผสานกับการปศุสัตว์ ลักษณะครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว มียุ้งฉางเก็บพืชผลทางการเกษตร คอกสัตว์ บางครัวเรือนอยู่หลายที่ เช่นตามไร่นาที่ใช้พักอาศัยในฤดูทำนา โดยมีประวัติของหมู่บ้านที่น่าสนใจ ดังนี้

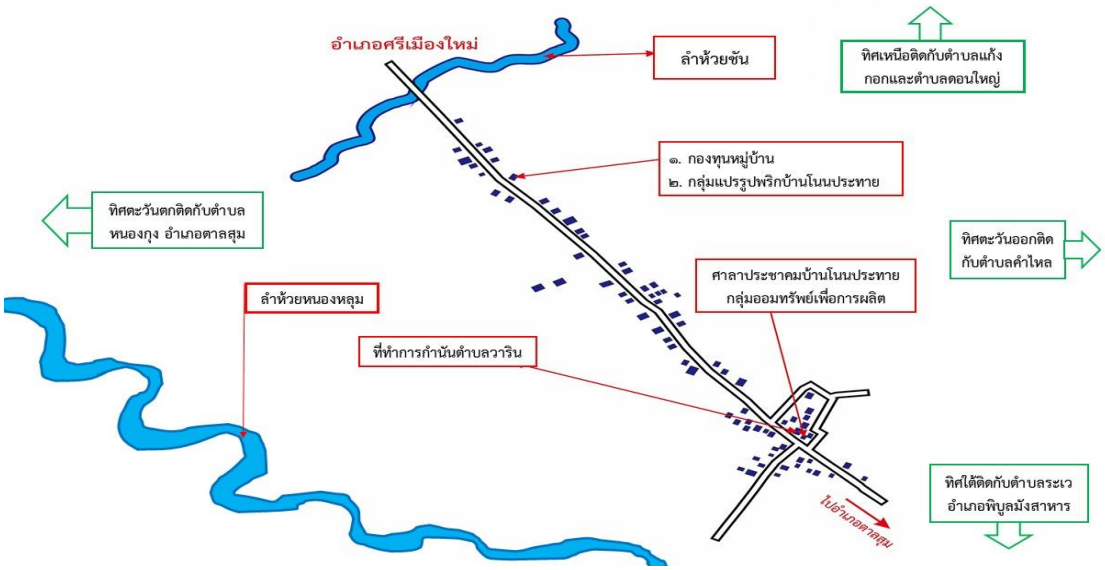
๑.๑ ประวัติของหมู่บ้าน

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๖ มีครอบครัวของนายจันทร์ อินทะนิน ได้อพยพมาจากบ้านไฮ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี มาตั้งถิ่นฐานอยู่บ้านหนองขุ่น หลายปีผ่านไปบ้านหนองขุ่นมีบ้านเรือน แออัดกันมาก จึงได้มาสร้างบ้านเรือนอยู่ที่นาตัวเองซึ่งเป็นที่ตั้งบ้านโนนประทายในปัจจุบัน ต่อมามีเพื่อนบ้านที่บ้านหนองขุ่น หมู่ที่ ๒ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่ อพยพตามมาสร้างบ้านเรือนอยู่ด้วยกัน เช่น ครอบครัวของนายใส คืนดี เป็นต้น

หลังจากผู้คนอพยพมาอยู่ด้วยกันมากขึ้น ชาวบ้านจึงได้ร่วมกันทำเรื่อง เสนอตั้งเป็นหมู่บ้านใหม่ เมื่อปี พ.ศ.๒๔๘๖ โดยชื่อว่าบ้านโนนประทายเพราะลักษณะเป็นที่สูงเนินและในช่วงสงกรานต์เป็นที่ก่อเจดีย์ทราย เพื่อบูชาผีบรรพบุรุษ ชาวบ้านเรียกว่า “ตบประทาย” โดยมีผู้ใหญ่บ้านตามลำดับดังนี้

๑. นายสิงห์ ทองงาม ดำรงตำแหน่ง พ.ศ. ๒๔๘๖ - ๒๕๑๖
๒. นายขวย คืนดี ดำรงตำแหน่ง พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๓๑
๓. นายพูลสวัสดิ์ คืนดี ดำรงตำแหน่ง พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๓๖
๔. นายอำพร พองงาม ดำรงตำแหน่ง พ.ศ. ๒๕๓๖ - ๒๕๓๘
๕. นายพูลสวัสดิ์ คืนดี ดำรงตำแหน่ง กำนันตำบลวาริน เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๘ ถึงปัจจุบัน

๑.๒ ตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้าน

๑.๓ ลักษณะทางกายภาพ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและการปศุสัตว์ เป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนเป็นพื้นที่ป่าชุมชนและพื้นที่สาธารณะตามลำดับ ปัจจุบันสภาพพื้นที่ป่าชุมชนบางส่วนมีสภาพไม่สมบูรณ์ ลักษณะดินเป็นดินเหนียวปนทราย เหมาะแก่การปลูกข้าว พื้นที่ส่วนใหญ่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นของตนเอง โดยมีบางครัวเรือนมีที่ทำกินเป็นของตนเอง แต่ไม่ได้รับกรรมสิทธิ์ในการถือครอง เช่น โฉนด หรือ นส.๓ เนื่องจาก บิดามารดา หรือปู่ย่าตายาย ยังไม่ได้แบ่งมรดกโอนกรรมสิทธิ์

ทิศเหนือ จด ร่องห้วยซันและที่นาบ้านดอนงัว หมู่ที่ ๓ ตำบลแก้งกอก อำเภอศรีเมืองใหม่
ทิศตะวันออก จด ที่นาบ้านโนนม่วง หมู่ที่ ๓ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่
ทิศใต้ จด ร่องน้ำหนองหลุมและพื้นที่นาบัวบ้านหนองขุ่น หมู่ที่ ๒ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่
ทิศตะวันตก จด ร่องน้ำหนองหลุมและพื้นที่นาบ้านโนนจิกน้อย หมู่ที่ ๑๐ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่

๑.๔ ลักษณะภูมิอากาศ/ความเหมาะสมในการประกอบอาชีพ

บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่ มีลักษณะสภาพอากาศร้อนอบอ้าวและแห้งแล้ง จำแนกได้เป็น ๓ ฤดู คือ

ฤดูร้อน ช่วงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน
ฤดูฝน ช่วงประมาณเดือนพฤษภาคม – กันยายน
ฤดูหนาว ช่วงประมาณเดือนตุลาคม – มกราคม

๑.๕ การคมนาคม

๑) การคมนาคมภายในหมู่บ้าน

- ถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้านและตำบล (คอนกรีต/ลูกรัง) พาหนะที่ใช้ส่วนมากเป็นรถจักรยานยนต์ และรถยนต์

๒) การคมนาคมภายนอกหมู่บ้าน

๒.๑) ถนนสายหลัก (ลาดยาง) จำนวน ๒ สาย ได้แก่

(๑) ถนนสายบ้านแก้งกอก – ตำบลสำโรง ทางที่ตัดผ่านตำบลวาริน ประมาณ ๙ กม.

(๒) ถนนสายบ้านดอนใหญ่ – ตำบลระเว ทางที่ตัดผ่านตำบลวาริน ประมาณ ๑๒ กม.

๒.๒) ถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้านและตำบล (คอนกรีต/ลูกรัง)

๒.๓) การเดินทางมายังหมู่บ้าน

- <u>เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว</u> สามารถเดินทางจากตัวเมืองอุบลราชธานี ตามเส้นทางหลวงหมายเลข ๒๑๗ ผ่านอำเภอพิบูลมังสาหาร เป็นระยะทาง ๘๐ กิโลเมตร

- <u>เดินทางโดยรถประจำทาง</u> สามารถเดินทางจากตัวอำเภอเมืองอุบลราชธานี โดยรถตู้โดยสาร โดยขึ้นที่สถานีขนส่งจังหวัดอุบลราชธานี ค่าโดยสาร ๗๐ บาท ถึงสถานีขนส่งอำเภอศรีเมืองใหม่ แล้วต่อรถรับจ้างมายังบ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่ ระยะทาง ๑๐ กิโลเมตร ค่าโดยสารรถรับจ้าง ๒๐ บาท

๑.๖ ทรัพยากรธรรมชาติ

- ทรัพยากรน้ำ น้ำในพื้นที่เป็นน้ำจืด โดยอาศัยน้ำฝนตามฤดูกาลเป็นหลัก เพื่อใช้ในการอุปโภคและการเกษตร ส่วนน้ำที่ใช้ในครัวเรือนได้จากการขุดเจาะบ่อบาดาล แหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่ที่สำคัญ มีลำห้วยและบ่อน้ำสาธารณะได้แก่

๑) ลำห้วยหนองหลุม ใช้ประโยชน์ในการเกษตรเลี้ยงสัตว์

๒) ลำห้วยซัน ใช้ประโยชน์ในการเกษตรเลี้ยงสัตว์

๓) สระน้ำตามที่นา จำนวน ๖๐ บ่อ

๔) บ่อบาดาล จำนวน ๓๘ บ่อ

- ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชน มีพื้นที่ ๒๕ ไร่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้ทำโครงการขอสนับสนุนต้นไม้ (ต้นยูคาลิปตัส) จากองค์การบริหารส่วนตำบลวาริน เพื่อนำมาปลูกบริเวณป่าชุมชนแห่งนี้ ใช้เวลาปลูก ๓ ปี สามารถจำหน่ายได้เงินเข้ากองทุนกลางของหมู่บ้าน โดยเฉลี่ยสามารถจำหน่ายได้ครั้งละ ๔๐,๐๐๐ บาท ป่าชุมชนได้ประกาศขึ้นเป็นพื้นที่สาธารณะ

๑.๗ ภัยธรรมชาติ

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน พื้นที่บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่ ไม่ได้รับผลกระทบปัญหาภัยธรรมชาติที่รุนแรง จะมีปัญหาบ้างในบางปี ที่เกิดภาวะฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน ทำให้พื้นที่นาขาดน้ำหล่อเลี้ยงต้นข้าว ในระยะแตกกอ ส่วนในฤดูฝนของบางปี ที่มีมรสุมหรือได้รับอิทธิพลของพายุทำให้มีฝนตกหนักติดต่อกันหลายวัน น้ำตามที่ต่างๆ ไหลลงสู่ที่ลุ่มซึ่งเป็นพื้นที่ปลูกข้าว เพื่อไหลลงสู่ลำห้วย แต่ไม่ได้สร้างความเสียหายแก่นาข้าวของเกษตรกร

๑.๘ สภาพทางสังคม

๑.๘.๑ โครงสร้างประชากร

- ข้อมูลประชากรตามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๑๒๙ ครัวเรือน ประชากร ๔๕๔ ชาย ๒๓๓ คน หญิง ๒๒๑ คน และข้อมูลประชากร ปัจจุบัน จำนวน ๑๔๗ ครัวเรือน ประชากร ๕๘๙ คน ชาย ๓๐๐ คน หญิง ๒๘๙

- รายได้เฉลี่ย ๖๖,๔๘๓.๒๖ บาท/ครัวเรือน/ปี

- ครัวเรือนยากจน (รายได้ไม่ถึง ๓๘,๐๐๐ บาท/คน/ปี) ปี ๒๕๖๒
จำนวน - ครัวเรือน

- รายได้ของประชากรมาจากการประกอบอาชีพ ดังนี้

๑) อาชีพปลูกข้าว มีครัวเรือนปลูกข้าวทุกครัวเรือน จำนวน ๒๙๒ แปลง เนื้อที่ ๒,๓๗๒.๑๒ ไร่ พื้นที่บ้านโนนประทายทำนาได้ปีละหนึ่งครั้ง โดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ส่วนใหญ่ใช้วิธีปักดำ การใช้ปุ๋ยส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลัก ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปัจจุบันเริ่มมีการปลูกข้าวแบบอินทรีย์ โดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีแล้ว การเก็บเกี่ยวใช้แรงงานคน พันธุ์ข้าว ใช้พันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ ข้าวดอกมะลิ ๑๐๕, กข๑๕, กข๖ ผลผลิตเฉลี่ย ประมาณ ๔๐๕ กิโลกรัมต่อ ๑ ไร่ นอกจากนี้หลังเสร็จฤดูเก็บเกี่ยวข้าว ประชาชนจะมีอาชีพเสริม คือการปลูกพริก ซึ่งเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนเป็นอย่างดี จำหน่ายทั้งพริกสดและพริกแห้ง แต่ประสบปัญหาราคาพริกตกต่ำ

๒) การเลี้ยงสัตว์

๒.๑) โคเนื้อ มีการจัดทำแปลงหญ้า การปรับปรุงพันธุ์

๒.๒) กระบือ ยังเป็นการเลี้ยงแบบเก่าๆ ไม่ค่อยปรับปรุงบำรุงพันธุ์

๒.๓) สุกร ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบฟาร์มขนาดเล็ก

๒.๔) ไก่ เป็ด เป็นการเลี้ยงแบบพื้นบ้าน โดยปล่อยให้หากินตามธรรมชาติ

๓) รับจ้างทั่วไป มีทั้งรับจ้างในพื้นที่และออกไปรับจ้างนอกพื้นที่หมู่บ้าน มีรายได้ต่อคนประมาณ ๔๐๐ - ๕๐๐ บาท/วัน

๑.๘.๒ ลักษณะครอบครัวและเครือญาติ

เป็นครอบครัวใหญ่ มีทั้งปู่ ย่า ตายาย พ่อแม่ และญาติ บ้านเรือนตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน

๑.๘.๓ การศึกษา

ประชากรมีระดับการศึกษา ดังนี้

ระดับประถมศึกษา	จำนวนร้อยละ ๘๑.๙๕ ของประชากร (ป.๑ - ป.๖)
ระดับมัธยมศึกษา	จำนวนร้อยละ ๑๖.๒๗ ของประชากร (ม.๑ - ม.๖)
ระดับอุดมศึกษา	จำนวนร้อยละ ๑.๗๘ ของประชากร (ป.วช.ขึ้นไป)

การศึกษาประชากรส่วนใหญ่ ประมาณ ๔๕ % จบการศึกษาภาคบังคับ ป.๖ และประชากรส่วนใหญ่แนวโน้มต่อไปการศึกษาจะดีขึ้น เนื่องจากมีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษามากขึ้น ทั้งระบบการศึกษานอกระบบของ กศน. มีโรงเรียนขยายโอกาสในพื้นที่ใกล้เคียง ตลอดจนสถาบันการศึกษาเปิดการเรียนทางไกลและมีระบบเปิดมากขึ้น

- สถานศึกษาภายในชุมชน ไม่มี
- สถานศึกภายนอกชุมชน จำนวน ๔ แห่ง ได้แก่
  ๑) โรงเรียนบ้านหนองขุ่น
  ๒) โรงเรียนบ้านจันทัย
  ๓) โรงเรียนบ้านหนองหอย
  ๔) โรงเรียนบ้านดอนโพธิ์

๑.๙ สุขภาพอนามัยและการได้รับบริการสาธารณสุข

บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน ไม่มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในหมู่บ้าน มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่รับผิดชอบดูแล ๑ แห่ง คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองขุ่น หมู่ที่ ๒ ตำบลวาริน มีอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ดูแลการรักษาสุขภาพในชุมชน จำนวน ๑๐ คน โดยการแบ่งการดูแลออกเป็นคุ้ม อาสาสมัครสาธารณสุข ๑ คน ดูแล ๑ คุ้ม โดยให้อาสาสมัครที่รับผิดชอบคุ้มรายงานสถานการณ์ผู้ป่วย สุขภาพของคนในคุ้มอย่างสม่ำเสมอ

บ้านโนนประทายเป็นหมู่บ้านสีฟ้า หมายถึง เป็นหมู่บ้านที่ไม่มีผู้ป่วยติดเชื้อโควิดในพื้นที่ ผู้ป่วยที่มีจะเป็นผู้ที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยงเท่านั้น ซึ่งอาสาสมัครสาธารณสุขได้ดำเนินการตามมาตรการและให้ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลศรีเมืองใหม่ ส่วนผู้ที่กักตัว ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ได้ให้คำแนะนำในการปฏิบัติตนและได้ดูแลเรื่องอาหารในช่วงกักตัวทุกราย นอกจากนี้ ยังมีการเดินประชาสัมพันธ์ให้คนในหมู่บ้านตระหนักถึงความสำคัญของการรับฉีดวัคซีน จนคนในหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจรับข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับการฉีดวัคซีน รวมทั้งมาตรการ DMHTTA

สำหรับผู้ป่วยติดเตียง บ้านโนนประทายจะมีบริบาล (CG) คอยดูแลอยู่เสมอ จำนวน ๒ คน ได้แก่

๑. นางสุมาพร พรหมบุตร

๒. นางบังอร พองงาม

๑.๑๐ การไฟฟ้า

มีลักษณะการใช้ไฟฟ้า ๓ ลักษณะ คือ ไฟฟ้าในครัวเรือนที่พักอาศัย ไฟฟ้าเพื่อการเกษตร และไฟฟ้าส่องสว่างสาธารณะในหมู่บ้านและจุดเสี่ยง ครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้ครบทุกหลังคาเรือน มีไฟฟ้าเพื่อการเกษตรและไฟฟ้าส่องสว่างสาธารณะในหมู่บ้านและจุดเสี่ยง

๑.๑๑ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ

๑) **ศาสนา** ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ บ้านโนนประทาย ไม่มีวัดประจำหมู่บ้าน แต่จะมีวัดที่อยู่ในหมู่บ้านใกล้เคียง โดยในตำบลวาริน มีวัดทางพระพุทธศาสนา จำนวน ๕ แห่ง สำนักสงฆ์ ๒ แห่ง

๒) **ภาษา** ภาษาที่ใช้ ภาษาอีสาน ภาษาไทย

๓) **ขนบธรรมเนียมประเพณี** มีขนบธรรมเนียมประเพณี ตามฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ซึ่งเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของภาคอีสาน มีความเชื่อในเรื่องบาปบุญ โชคลางของขลัง และเชื่อในเรื่องภูตผีปีศาจ และมีการทำบุญประเพณีในช่วงเดือนต่างๆ ดังนี้

เดือน/ช่วงเดือน	ประเพณี
เดือนอ้าย - เดือนมกราคม	บุญข้าวกรรม
เดือนยี่ - เดือนกุมภาพันธ์	บุญคูณลาน
เดือนสาม - เดือนมีนาคม	บุญข้าวจี่
เดือนสี่ - เดือนเมษายน	บุญเผวส
เดือนห้า - เดือนพฤษภาคม	บุญสงกรานต์
เดือนหก - เดือนมิถุนายน	บุญบั้งไฟ
เดือนเจ็ด - เดือนกรกฎาคม	บุญซำฮะ
เดือนแปด - เดือนสิงหาคม	บุญเข้าพรรษา
เดือนเก้า - เดือนกันยายน	บุญข้าวประดับดิน
เดือนสิบ - เดือนตุลาคม	บุญข้าวสาก
เดือนสิบเอ็ด - เดือนพฤศจิกายน	บุญออกพรรษา
เดือนสิบสอง - เดือนธันวาคม	บุญกฐิน

๔) พิธีกรรมความเชื่ออื่นๆ

๑) **พิธีผูกข้อมือ** ประเพณีผูกแขน (ผูกข้อมือ) เป็นความเชื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลกับชีวิต อีกทั้งเมื่อคนไม่สบายหรือกลัวผี ผู้นำทางพิธีกรรม (พราหมณ์) ก็จะร่ายเวทมนตร์ใส่ลงในฝ้ายให้อาคมขลังอยู่ที่นั้น เมื่อนำไปผูกให้คนป่วยก็จะทำให้หาย หรือคนที่กลัวผีก็จะหายกลัวผี ส่วนคนที่สบายดีเมื่อผูกแล้วก็จะรู้สึกสบายใจขึ้นเหมือนมีสิ่งปกปักรักษา ดังนั้นจึงถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นประเพณีจนถึงปัจจุบัน

โดยฝ้ายผูกแขน จะใช้ด้ายดิบๆ นำมาจับเป็นวงยาวพอที่จะพันรอบข้อมือได้ โบราณถือว่าคนธรรมดา ใช้วงละ ๓ เส้น ส่วนผู้ดีมีศักดิ์ตระกูลใช้ ๕ เส้น เมื่อวงแล้วให้เด็ดหรือดึงให้ขาดเป็นเส้นๆ ห้ามใช้มีดตัด จะใช้มีดตัดได้เฉพาะด้ายที่มัดศพเท่านั้น ปัจจุบันมีการทำฝ้ายหรือด้ายผูกแขนเป็นหลายสี เช่น สีส้ม สีเหลือง สีแดง เพื่อให้ดูมีความขลังหรือศักดิ์สิทธิ์ขึ้นตามความเชื่อ โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่มีความชำนาญเกี่ยวกับอาคมต่างๆ มักจะทำฝ้ายหลายสีผูกแขนให้ประชาชนที่มาร่วมทำบุญที่วัดหรือนำไปบูชาที่บ้านในโอกาสต่างๆ โดยผู้ที่ทำหน้าที่ผูกแขน ถ้าผูกเพื่อความเป็นสิริมงคลเพื่อให้หายเจ็บหายป่วย หายกลัว ให้อายุมั่นขวัญยืนจะเป็นพราหมณ์หรือผู้ที่ตั้งมั่นอยู่ในศีลในธรรมที่ชาวบ้านเคารพนับถือในคุณงามความดีเท่านั้น แต่ปัจจุบันการผูกแขนในงานอื่นๆ ทุกคนก็ผูกกันได้ทั้งนั้น แต่ทั้งนี้จะต้องให้พ่อพราหมณ์หรือคนเฒ่าคนแก่ผูกก่อนจึงค่อยผูกต่อๆ กันไปตามลำดับ เช่น พิธีแต่งงาน

ผู้รับการผูกแขน เดิมนั้นจะเป็นผู้ที่มีปัญหาต่างๆ อาทิ คนป่วย คนประสบอุบัติเหตุต่างๆ คนกลัวผี และคนที่ได้รับการสู่ขวัญในโอกาสงานมงคลต่างๆ ที่มีความเชื่อ ดังนี้

๑. ผูกแขนแม่มาน (หญิงตั้งครรภ์) เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่หญิงมีครรภ์และลูกที่กำลังจะเกิดมา โดยญาติพี่น้องจะทำพิธีสู่ขวัญและผูกแขนให้

๒. ผูกแขนแม่ลูกอ่อน (หญิงคลอดบุตรใหม่ๆ) เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่หญิงแม่ลูกอ่อนจะให้เลี้ยงลูกง่ายๆ มีน้ำนมให้ลูกดื่ม โดยญาติพี่น้องจะทำพิธีสู่ขวัญและผูกแขนให้

๓. ผูกแขนให้เด็กน้อย หมายถึงเด็กที่พึ่งคลอดใหม่ๆ ยังนอนแบเบาะ พ่อแม่ ญาติพี่น้องจะบอกพ่อพราหมณ์มาช่วยทำพิธีผูกแขนให้เพื่อความเป็นสิริมงคลกับชีวิต เพราะเชื่อว่าลูกน้อยจะได้เลี้ยงง่ายๆ โตไวๆ และมีสุขภาพแข็งแรง

๔. ผูกแขนคู่บ่าวสาว ในพิธีมงคลสมรส ซึ่งจะผูกหลังจากทำพิธีสู่ขวัญแต่งงานเสร็จแล้ว โดยพ่อ แม่ ญาติพี่น้องที่มาร่วมงานแต่ง จะผูกแขนด้วยฝ้ายสีขาวแล้วก็อำนวยอวยพรให้คู่บ่าวสาว ครองรักครองเรือน กันอย่างมีความสุข มีลูกเต็มบ้าน มีหลานเต็มเมือง ถือไม้เท้ายอดทองกระบองยอดเพชร

๑.๑๐ กลุ่มองค์กร/ภาคีในพื้นที่

๑) กลุ่มอาสาสมัคร

๑.๑) อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)
๑.๒) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.)
๑.๓) อาสาสมัครเกษตร (อกม.)
๑.๔) อาสาสมัครปศุสัตว์
๑.๕) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
๑.๖) กองกำลังจิตอาสาประจำท้องถิ่น

๒) กองทุน

๒.๑) **กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านโนนประทาย** ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๒ เริ่มแรกมีเงินขวัญถุงพระราชทาน จำนวน ๘,๐๐๐ บาท โดยสมาชิกสมัครใจเข้าร่วมเอง และได้ปฏิญาณตนเอง ในวันมาสมัคร ปัจจุบันมีเงินหมุนเวียน จำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท มีการนำเงินที่ได้จัดกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนห่างไกลยาเสพติด ส่งเสริมให้เยาวชนสนใจกีฬาห่างไกลจากยาเสพติด

๒.๒) **กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต**

ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๐ ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน ๔๘๒ คน เงินสัจจะสะสม จำนวน ๒,๘๐๐,๐๐๐ บาท สมาชิกฝากเงินสัจจะสะสมทุกวันที่ ๑๐ ของทุกเดือน สมาชิกส่วนใหญ่ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ เช่น ลงทุนขายลอตเตอรี่ ลงทุนซื้อปุ๋ยเพื่อการเกษตรจ่ายดอกเบี้ยให้กับสมาชิก ร้อยละ ๑ ต่อเดือน แต่จำกัดให้กู้ได้ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ระยะเวลาการส่งใช้คืนไม่เกิน ๕ ปี โดยต้องเป็นสมาชิกที่ไม่มีประวัติเสียและมีเงินฝากสัจจะเป็นประจำ เงินสัจจะที่ฝากสูงสุดไม่เกินคนละ ๑,๐๐๐ บาท และต่ำสุด ๕๐ บาท ผู้กู้ต้องปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่มโดยไม่บกพร่อง เช่น การส่งสัจจะสม่ำเสมอไม่ล่าช้าหรือขาดส่ง การส่งเงินกู้คืนต้องตามกำหนดครบทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย สมาชิกต้องให้ความร่วมมือ หรือการเสียสละเพื่อประโยชน์ของกลุ่มหรือหมู่บ้านเป็นส่วนรวม

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนประทายจัดตั้งขึ้นเพื่อให้คน ในหมู่บ้านรู้จักออมเงิน มีเงินไว้ใช้ในยามจำเป็น และฝึกให้คนมีระเบียบวินัยในการใช้เงิน สำหรับสวัสดิการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คือ สมาชิกนอนโรงพยาบาล จะได้รับค่าชดเชยคืนละ ๑๐๐ บาท หนึ่งปีไม่เกิน ๑๐ คืน กรณีคลอดบุตร คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากให้ ๕๐๐ บาท แล้วให้สมาชิกฝากเงินสัจจะต่อเนื่องไป และให้บุตรที่เกิดมาสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ฯ นอกจากนี้ ยังมีการปันผลให้กับสมาชิกทุกปี วัตถุประสงค์ของการกู้เงินของสมาชิก ได้แก่

(๑) เพื่อนำไปใช้จ่ายในการลงทุนประกอบอาชีพเพิ่มรายได้
(๒) เพื่อนำไปใช้หนี้สินซึ่งสมาชิกกู้ไว้กับแหล่งการเงินอื่น ๆ
(๓) เพื่อนำไปซ่อมแซม หรือ ต่อเติมบ้าน
(๔) เพื่อนำไปรักษาพยาบาล คนในครอบครัว

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนประทายเกิดขึ้นจากความร่วมมือร่วมใจกันของบุคคลและกลุ่มอาชีพในหมู่บ้าน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจ และใช้เงินเป็นสื่อกลางส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพในบทบาทด้านการวางแผน การตัดสินใจ การควบคุมการดำเนินการ ตลอดจนเป็นการเรียนรู้ประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานของหมู่คณะ

๒.๓) **โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน** เป็นการสนับสนุนเงินทุนให้ระดับหมู่บ้านแล้วมอบอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบให้องค์กรประชาชนในหมู่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการเงินทุนให้หมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้านตลอดไป โดยสนับสนุนเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพแก่ครัวเรือนเป้าหมายหมู่บ้านละ ๒๘๐,๐๐๐ บาท โดยไม่มีดอกเบี้ย

๒.๔) **ร้านค้าชุมชน** ตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๙ ตั้งอยู่ศูนย์ลางของหมู่บ้านติดกับศาลากลางหมู่บ้าน เริ่มต้นจากเงินทุนครั้งแรก ๒๐๐,๐๐๐ บาท ทุกครัวเรือนในหมู่บ้านเป็นสมาชิกทุกครัวเรือนโดยให้ตัวแทนครัวเรือนละ ๑ คน คณะกรรมการร้านค้าจะมีการจดบันทึกยอดซื้อของสมาชิกไว้ และจะสรุปยอดในช่วงเย็นของทุกวัน ร้านค้าชุมชนจะมีเงินปันผล ร้อยละ ๕ ซึ่งจะนำมาปันผลทุกวันที่ ๑๐ มกราคม ของทุกปี

สินค้าของร้านค้าชุมชนจะมีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเครื่องอุปโภค - บริโภค สินค้าการเกษตร อุปกรณ์ไฟฟ้า โดยคณะกรรมการร้านค้าจะทำการจัดรายการสินค้าที่สมาชิกต้องการไว้และจัดหาสินค้านั้นๆ มาให้กับสมาชิก ลูกค้าของร้านค้าชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นคนในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง เนื่องจากลูกค้าสามารถเดินทางมาร้านค้าได้สะดวกและใกล้กว่าที่จะไปซื้อในตัวอำเภอ

คณะกรรมการร้านค้าชุมชน จะมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนและจัดร้านค้าเป็นระเบียบ ลูกค้าสามารถเลือกซื้อสินค้าได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และได้มีการจ้างพนักงานขายประจำร้านค้า ๑ คน ให้ค่าจ้างเดือนละ ๗,๕๐๐ บาท ร้านค้าชุมชน เปิดเวลา ๐๖.๐๐ น. - ๑๗.๓๐ น. ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียน ๗๐๐,๐๐๐ บาท กำไรปีละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๕) **กองทุนหมู่บ้าน** ก่อตั้งปี ๒๕๕๒ จำนวนสมาชิก ๑๑๒ บาท เงินสะสมกองทุนหมู่บ้าน จำนวน ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนในการนำไปประกอบอาชีพของประชาชนในหมู่บ้าน

๑.๑๑ กลุ่มอาชีพ/ผลิตภัณฑ์ของชุมชน

- กลุ่มแปรรูปพริกบ้านโนนประทาย

เนื่องจากประชาชนบ้านโนนประทายมีอาชีพหลักคือการทำนาปลูกข้าว และหลังจากฤดูเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ประชาชนในหมู่บ้านมีอาชีพเสริมคือ การปลูกพริก ซึ่งทำหลังการเสร็จสิ้นฤดูการทำนา พื้นที่เกือบ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ของหมู่บ้าน ในช่วงว่างเว้นจากการทำนา เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกพริก ซึ่งเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับพวกเขาเป็นอย่างดี จะจำหน่ายทั้งพริกสดและพริกแห้ง แต่ประสบปัญหาราคาพริกตกต่ำ เนื่องจากเกษตรกรเป็นคนปลูก แต่พ่อค้าเป็นคนกำหนดราคา เพราะขาดการรวมกลุ่ม ขายกันตามราคาที่พ่อค้าแย่งกันซื้อใครให้ราคาดีก็ขายให้คนนั้น

ผู้ปลูกพริกจึงมีแนวคิดรวมกลุ่มแปรรูปพริก โดยมีนางสุมาพร พรหมบุตร เป็นประธานกลุ่ม มีสมาชิกกลุ่ม จำนวน ๓๐ คน เพื่อเพิ่มรายได้และแก้ไขปัญหาราคาพริกตกต่ำ โดยมีผลิตภัณฑ์ ได้แก่

๑.๑) พริกแกง

๑.๒) แจ่วบอง

๑.๓) น้ำพริกปลาดุกฟู

สถานที่จำหน่าย ได้แก่ ร้านค้าชุมชนของหมู่บ้าน ตลาดนัดอำเภอ งานสำคัญของอำเภอ จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook , Line

รายได้ของสมาชิกกลุ่ม ๑,๕๐๐ บาท ต่อคนต่อเดือน

นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุน คำแนะนำ ช่องทางการจำหน่าย จากหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีเมืองใหม่ สำนักงานเกษตรอำเภอศรีเมืองใหม่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีเมืองใหม่ แต่ทางกลุ่มยังมีข้อจำกัดในด้านสถานที่การผลิต เพราะจะผลิตที่ศาลากลางหมู่บ้าน ยังไม่มีอาคารสถานที่การของกลุ่มที่ชัดเจน ทำให้ผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้รับมาตรฐานรับรอง (อย.)

๑.๑๒ ข้อมูลปราชญ์ชุมชน

“ปราชญ์ชุมชน” เป็นบุคคลในสังคมชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของภูมิปัญญาและนำภูมิปัญญามาใช้ประโยชน์ ในการดำรงชีวิตจนประสบผลสำเร็จ จากการสั่งสมประสบการณ์และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เชื่อมโยงคุณค่าภูมิปัญญาของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับการดำรงชีพในปัจจุบัน ซึ่งบ้านโนนประทาย เป็นหมู่บ้านที่มีปราชญ์ชุมชน ดังนี้

ที่	ชื่อ-สกุล	ปราชญ์ด้าน
๑	นายทองม้วน พึ่งภพ	ด้านการเกษตร
๒	นายพูลสวัสดิ์ คืนดี	ด้านการเกษตร
๓	นางเกษร คืนดี	ด้านการเกษตร
๔	นางสวิด วงศ์สิงห์	ด้านการเกษตร
๕	นางคำผุ่น คืนดี	ด้านการเกษตร
๖	นายเก่ง การชุมชน	ด้านภูมิปัญญาชุมชน
๗	นายสมัย คืนดี	หมอสูตร
๘	นางปราณี บัวจูม	ด้านการทำพานบายศรีสู่ขวัญ

๑.๑๓ คณะกรรมการต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน

๑.๑๓.๑ รายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)

๑) นายพูลสวัสดิ์ คืนดี
๒) นายทองพูล วงศ์สิงห์
๓) นายชม คืนดี
๔) นายอำพร ทองงาม
๕) นายมังกร มานะสี
๖) นายอิทธินันท์ ศรัทธาพันธ์
๗) นายพิเชษฐ์ วัฒนราช
๘) นางสุมาพร พรมบุตร๓
๙) นายทองคำ คืนดี

๑.๑๓.๒ รายชื่อสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ที่มีในหมู่บ้านนี้)

๑) นายพิเชษฐ์ วัฒนราช

๑.๑๓.๓ รายชื่ออาสาพัฒนาชุมชน (อช.)

๑) นายบัวพันธ์ แก้วทน
๒) นายสมัน พิมา
๓) นางหนูจร สระแสง
๔) นางฝาน งวงช้าง

๑.๑๓.๔ รายชื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

๑) นางราตรี จรลี
๒) นางนาลี เจริญจิตร
๓) นางลำดวน ชาญจิตร
๔) นางพวงสวรรค์ คืนดี
๕) นางคำภู คืนดี
๖) นางนวลจันทร์ พึ่งภพ
๗) นางคำเปี่ยม แก้วทน
๘) นางละลอน ทองงาม
๙) นางคำพวง มานะลี
๑๐) นางสีฟอง เจริญจิตร
๑๑) นางสุมาพร พรหมบุตร

๑.๑๓.๕ รายชื่ออาสาสมัครเกษตร

๑) นายอำพร ทองงาม
๒) นายทองคำ คืนดี
๓) นายมังกร มานะลี

๒. การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน

บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี บริหารจัดการชุมชนตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๔๔๗ มีนายพูลสวัสดิ์ คืนดี เป็นผู้ใหญ่บ้าน ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง กำนันตำบลวาริน มีคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ร่วมเป็นคณะกรรมการคอยดูแลบริหารจัดการชุมชน และบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนในหมู่บ้าน โดยมีกฎระเบียบของหมู่บ้าน บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี บังคับใช้ร่วมกัน ดังนี้

๑. หมวดการมีส่วนร่วม

(๑) ครัวเรือนขาดการประชุม มีโทษปรับเป็นเงิน ๕๐ บาท

(๒) ครัวเรือนใดไม่เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ไม่มีสิทธิ์กู้ยืมเงินกองทุนทุกกองทุนในหมู่บ้าน หรือยืมสิ่งของที่เป็นสาธารณะของหมู่บ้าน

(๓) ทุกครัวเรือนต้องเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านทุกเดือน หรือ มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

๒. หมวดการพัฒนา

(๑) ครอบครัวใดไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้านมีโทษปรับเป็นเงิน ๑๐๐ บาท

(๒) บุคคลใดทิ้งขยะหรือทำให้ที่สาธารณสกปรกมีโทษปรับเป็นเงิน ๕๐๐ บาท

๓. หมวดยาเสพติด

(๑) ครัวเรือนใดมีผู้เสพยาเสพติดต้องเข้ารับการบำบัด ถ้าไม่เข้ารับการบำบัดจะถูกตัดสิทธิ์ในการกู้ยืมเงินกองทุนทุกกองทุน จะมีสิทธิ์อีกครั้งเมื่อรับการบำบัด

(๒) ห้ามเล่นการพนันในหมู่บ้านและทำร้ายร่างกายผู้อื่น ทะเลาะกันในหมู่บ้าน ปรับเป็นเงิน ๕๐๐ บาท

๔. หมวดเวรยาม

(๑) ผู้ใดยิงปืนหรือใช้สัญญาเตือนภัยโดยไม่มีเหตุจำเป็นมีโทษปรับเป็นเงิน ๕๐๐ บาท

(๒) ผู้ใดขับรถเสียงดังและเร่งทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นมีโทษปรับเป็นเงิน ๕๐๐ บาท

(๓) ผู้ใดทำลายสาธารณสมบัติภายในหมู่บ้านมีโทษปรับเป็นเงิน ๕๐๐ บาท หรือปรับเป็น ๒ เท่า

(๔) ทุกคนต้องช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม

๓. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน

๑. การจัดการชุมชนเข้มแข็งตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การประกอบอาชีพของชุมชนในบ้านโนนประทาย ส่วนใหญ่เป็นการทำอาชีพการเกษตร โดยการปลูกข้าวนาปี เป็นหลักเพียงอย่างเดียว สืบทอดต่อกันมานาน และมีการประกอบอาอาชีพอื่นบ้างเล็กน้อย เช่น รับจ้าง ค้าขาย และรับราชการ นอกจากการปลูกข้าวเป็นหลักแล้ว เกษตรกรบางครอบครัว มีการปลูกพืชผักต่างๆ ปลูกไม้ผล-ไม้ยืนต้น เลี้ยงเป็ด ไก่ และเลี้ยงปลา เพื่อบริโภคในครัวเรือน และเป็นรายได้เสริม ส่วนการเลี้ยงโค กระบือ เลี้ยงเพื่อใช้งาน และขายเป็นรายได้ แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง

๒. นโยบายภาครัฐที่เข้ามาในชุมชน

๒.๑ บทบาทของหน่วยงานภาครัฐ จังหวัด อำเภอ และนโยบายของภาครัฐภายในพื้นที่

๑) **หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ** บ้านโนนประทาย ได้รับคัดเลือกจากกรมการพัฒนาชุมชนเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ปี ๒๕๕๓ ภายใต้การนำของนายพูลสวัสดิ์ คืนดี กำนันตำบลวาริน ดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนส่งเสริมให้ทุกชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้หลักเกณฑ์ “หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ” มี ๓ ระดับ ดังนี้

๑.ระดับพออยู่ พอกิน คือครัวเรือนที่พัฒนาจนพึ่งพาตนเองได้ ทำกิน ทำใช้ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และมีการออม

๒.ระดับอยู่ดี กินดี คือ หมู่บ้าน/ชุมชนที่บริหารจัดการพัฒนาในรูปแบบกลุ่มพัฒนารายได้และขยายโอกาสให้คนในชุมชน

๓.ระดับมั่งมี ศรีสุข คือ หมู่บ้าน/ชุมชน ที่บริหารพัฒนาด้วยองค์กรเครือข่ายยกระดับคุณภาพชีวิต เพิ่มโอกาสในอาชีพ และมีสวัสดิการชุมชน

ซึ่งตามเกณฑ์การประเมินของกรมการพัฒนาชุมชนบ้านโนนประทายจัดอยู่ในระดับ “อยู่ดี กินดี” นอกจากนี้มีกลุ่มกองทุนต่างๆ ที่ช่วยแก้ปัญหาของชาวบ้าน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โครงการ กขคจ. กองทุนหมู่บ้าน ซึ่งประชาชนสามารถกู้ยืมไปไประกอบอาชีพได้และส่งเสริมให้คนในหมู่บ้านรู้จักการออม โดยมีการฝากเงินสัจจะกับกองทุนดังกล่าวเป็นประจำทุกเดือน และให้สมาชิกทุกครัวเรือนจัดทำบัญชีครัวเรือน

๒) **โคก หนอง นา โมเดล** ซึ่งเป็นโมเดลต้นแบบที่สถาบันเศรษฐกิจพอเพียงและมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติได้น้อมนำพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้บริหารจัดการน้ำและพื้นที่ทำการเกษตร โดยมุ่งหวังที่จะสร้างจุดเปลี่ยนให้กับชุมชน ซึ่งแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน ๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ กล่าวคือ ๓๐ % แรกสำหรับแหล่งน้ำ ทั้งการขุดบ่อทำหนองและการขุดคลองไส้ไก่ที่ช่วยระบายน้ำรอบพื้นที่ อีก ๓๐ % สำหรับปลูกข้าว และอีก ๓๐ % สำหรับไว้ทำโคกหรือป่า โดยปลูกผักไว้เป็นอาหาร ปลูกไม้ใช้สอย ปลูกยาสมุนไพร ส่วน ๑๐ % ที่เหลือ สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ได้เล็งเห็นความสำคัญของโครงการดังกล่าว จึงได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์การรับสมัครครัวเรือนเข้าร่วมโครงการในพื้นที่อำเภอศรีเมืองใหม่ ซึ่งในส่วนของตำบลวาริน มีครัวเรือน เข้าร่วม จำนวน ๔ ครัวเรือน โดยบ้านโนนประทาย มีครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการโคก หนอง นา โมเดล จำนวน ๑ ครัวเรือน คือ นายพูลสวัสดิ์ คืนดี ตำแหน่ง กำนันตำบลวาริน โดยมีพื้นที่เข้าร่วม จำนวน ๓ ไร่ ถือว่าเป็นต้นแบบการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิต และเห็นความสำคัญของการเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการทำการเกษตร จึงเป็นต้นแบบของผู้นำการพัฒนาตนเอง และเป็นตัวอย่างของการรู้จักพึ่งพาตนเองให้กับคนในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี เนื่องจากพื้นที่บ้านโนนประทายประสบปัญหาเกี่ยวกับแหล่งน้ำใช้สำหรับการเกษตร น้ำมีไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ

๓) การส่งเสริมการเกษตร พื้นที่บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน เป็นพื้นที่เหมาะสำหรับการปลูกข้าว แต่ไม่สามารถปลูกมันสำปะหลังหรือพืชเศรษฐกิจประเภทอื่น เนื่องจากมีสภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย และยังมีแหลงน้ำไม่เพียงต่อการทำการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอศรีเมืองใหม่ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการปลูกข้าวให้ได้คุณภาพ จึงได้มีส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่บ้านโนนประทายปลูกข้าวอินทรีย์ เพื่อให้เกษตรกรได้ข้าวที่ปลอดสารเคมี และลดต้นทุนการผลิต และช่วยให้ประชาชนมีรายได้จากการจำหน่ายข้าวได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังได้คำนึงถึงด้านสาธารณสุขให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

การส่งเสริมปลูกข้าวอินทรีย์ มีการรวมกลุ่มปลูกข้าวอินทรีย์ในหมู่บ้าน การปลูกข้าวอินทรีย์เป็นระบบการผลิตข้าวที่ไม่ใช้สารเคมีทางการเกษตรทุกชนิดเป็นต้นว่า ปุ๋ยเคมี สารควบคุมการเจริญเติบโต สารควบคุมและกำจัดวัชพืช สารป้องกันกำจัดโรค แมลงและสัตว์ศัตรูข้าว ตลอดจนสารเคมีที่ใช้รมเพื่อป้องกันกำจัดแมลงศัตรูข้าวในโรงเก็บ การผลิตข้าวอินทรีย์นอกจากจะทำให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพสูงและปลอดภัยจากสารพิษแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนอีกด้วย ซึ่งบ้านโนนประทาย เป็นแหล่งผลิตข้าวอินทรีย์ใหญ่ที่สุดในอำเภอศรีเมืองใหม่ มีสมาชิก จำนวน ๓๐ คน จำนวนพื้นที่เข้าร่วม ๑๕๐ ไร่ (สมาชิก ๑ คน เข้าร่วม ๕ ไร่) โดยสำนักงานเกษตรอำเภอได้ดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้ประชาชนในพื้นที่บ้านโนนประทาย ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์ และมีตรวจประเมินดินของสมาชิกเบื้องต้น ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และประชาชนมีแนวคิดจะดำเนินการจัดตั้งเป็นกองทุนข้าวอินทรีย์ประจำหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งกองทุนข้าวอินทรีย์ของหมู่บ้านขึ้น สำหรับการจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีและเมล็ดพันธุ์พืชที่ใช้ปลูกหลังการทำนาตามความต้องการของเกษตรกรในท้องถิ่นได้อย่างพอเพียง

๔) **กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)** อำเภอศรีเมืองใหม่ ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่อำเภอศรีเมืองใหม่ รู้จักออมเงินไว้ใช้ในยามจำเป็น โดยการส่งเงินสะสมของสมาชิกจะต้องสะสมไม่น้อยกว่า ๕๐ บาท แต่เมื่อรวมกันแล้วไม่เกินกว่า ๑๓,๒๐๐ บาทต่อปี เมื่อสมาชิกส่งเงินสะสมรัฐบาลจะจ่ายเงินสมทบให้ภายในสิ้นเดือนถัดไป บ้านโนนประทายเป็นหมู่บ้านที่ครัวเรือนสมัครครบทุกครัวเรือน ในเริ่มแรกประชาชนยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวการออมดังกล่าว ผู้นำชุมชนจึงได้ประกาศประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการออม ทำให้ประชาชนมีความเข้าใจมากขึ้น และสมัครครบทุกครัวเรือน

๓. ภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนนโยบาย หรือแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ดังนี้

๑. หน่วยงานภาครัฐควรศึกษาสภาพพื้นที่

๒. นำความต้องการของประชาชนปรับแก้ตามสภาพที่เหมาะสม เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีสภาพพื้นที่แตกต่างกัน

๓. แก้ปัญหาให้ตรงกับความต้องการของหมู่บ้าน สำหรับบ้านโนนประทายคือ ปัญหาแหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรม

๔. ข้อจำกัดการบริหารจัดการชุมชน

๑. สภาพดินเหมาะกับการปลูกข้าวเท่านั้น ไม่สามารถทำไร่มันสำปะหลัง หรือพืชที่ต้องการน้ำมากได้

๒. ไม่มีที่สาธารณะขนาดใหญ่ที่จะทำแก้มลิง เพื่อกักเก็บน้ำ

๓. ไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สามารถขุดลอกได้ ทำให้เป็นปัญหาที่สำคัญของหมู่บ้าน

๕. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐ

๕.๑ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

ผลกระทบเชิงบวก ๑. ประชาชนรู้จักพึ่งตนเอง

๒. ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ สมาชิกในครัวเรือนมีการปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเอง หากเหลือกินก็สามารถนำไปขายเพื่อสร้างรายได้

๓. ประชาชนรู้จักประหยัด อดออม ไม่ว่าจะเป็นการออมฝากกลุ่มออมทรัพย์ฯ กขคจ. ที่ต้องมีการฝากเป็นประจำทุกเดือน

๔. ชุมชนมีการสืบทอดภูมิปัญญา เช่น ภูมิปัญญาการทำพานบายศรีสู่ขวัญ

๕. ชุมชนใช้วัตถุดิบอย่างยั่งยืนในการประกอบอาชีพ เช่น การปลูกข้าวอินทรีย์ปลอดสารพิษ

ผลกระทบเชิงลบ ๑. ข้อจำกัดด้านบุคลากรของหน่วยงานพัฒนาชุมชนที่มีจำกัด

๕.๒ โคก หนอง นา โมเดล

ผลกระทบเชิงบวก ๑. เป็นการกระจายความเสี่ยงจากการทำการเกษตรเป็นเวลานาน เช่น ปัญหาแมลงศัตรูพืช ปัญหาภัยพิบัติน้ำท่วม ปัญหาภัยแล้ง

๒. ช่วยจัดการบริหารทรัพยากร ทั้งดิน น้ำ ลม แดด รวมถึงพืชพันธุ์ต่าง ๆ ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลกระทบเชิงลบ ๑. ประชาชนเคยทำการเกษตรแบบเดิมมานาน ต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรม เช่น การปลูกพืชเชิงเดี่ยว เปลี่ยนเป็นการปลูกพืชเชิงผสม พิจารณาจากฤดูกาล เช่น ฤดูน้ำเยอะ เราก็อาจปลูกข้าวเยอะ เมื่อถึงฤดูแล้ง ก็เปลี่ยนไปปลูกพืชประเภทอื่น ที่ใช้น้ำน้อยกว่า

๒. จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติในพื้นที่ไม่เพียงพอ ทำให้การบริหารนโยบายไม่เพียงพอ

๓. ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการยังไม่มีความเข้าใจเรื่องหลักกสิกรรมธรรมชาติ ส่งผลให้การดำเนินงานโคก หนอง นา ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์

๔. ผู้รับจ้างในการขุดปรับพื้นที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเทคนิคการขุดปรับพื้นที่ให้ตรงตามแบบมาตรฐาน ไม่มีความรู้ในเรื่องประเภทของดิน จำเป็นต้องมีการตรวจสอบสภาพดินก่อนทำการขุดปรับพื้นที่

๕. ไม่มีการวิเคราะห์สภาพดินอย่างจริงจัง

๕.๓ การส่งเสริมการเกษตร (การปลูกข้าวอินทรีย์)

ผลกระทบเชิงบวก ๑. เป็นการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตให้สูงขึ้น

๒. เป็นการยกระดับคุณภาพและผลผลิตข้าวโดยรวมของบ้านโนนประทาย ให้มีปริมาณและคุณภาพมากยิ่งขึ้น

๓. ประชาชนในหมู่บ้านโนนประทายมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงจากการบริโภคข้าวอินทรีย์

๔. เป็นการลดต้นการผลิตข้าว ไม่ต้องซื้อปุ๋ยเคมีราคาสูง

ผลกระทบเชิงลบ ๑. ต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมการปลูกข้าวแบบใช้ปุ๋ยเคมีเป็นปลูกแบบปุ๋ยอินทรีย์

๕.๔ กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)

ผลกระทบเชิงบวก ๑. เป็นการออมที่ยืดหยุ่นสูง เหมาะกับคนที่มีรายได้ไม่แน่นอน เพราะไม่จำเป็นต้องออมทุกเดือน เดือนไหนมีน้อย ก็สามารถออมได้น้อย

๒. รัฐบาลมีเงินสมทบให้ สูงสุด ๕๐% ของเงินที่เราลงทุนไป

๓. เงินฝากเริ่มต้น ๕๐ บาท

ผลกระทบเชิงลบ ๑. กว่าจะเห็นผลต้องรอถึงเกษียณ

๒. การเก็บเงินไม่มีการบังคับอย่างต่อเนื่อง ทำให้คนขาดความกระตือรือร้นในการออม

๓. การเผยแพร่ข่าวสารไปในกลุ่มเป้าหมายยังไม่ทั่วถึง

๔. ปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน การออมเป็นสิ่งที่ทำได้ค่อนข้างลำบาก

๖. การบริหารจัดการชุมชนและปัญหาของส่วนรวม

๖.๑ การบริหารจัดการกลุ่ม/กองทุน

บ้านโนนประทายมีกลุ่มกองทุนที่สามารถแก้ปัญหาของประชาชนในหมู่บ้าน ดังนี้

๑) ด้านเศรษฐกิจ

๑.๑) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านโนนประทาย

ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน ๔๘๒ คน เงินสัจจะสะสม จำนวน ๒,๘๐๐,๐๐๐ บาท สมาชิกฝากเงินสัจจะสะสมทุกวันที่ ๑๐ ของทุกเดือน สมาชิกส่วนใหญ่ยืมเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ เช่น ลงทุนขายลอตเตอรี่ ลงทุนซื้อปุ๋ยเพื่อการเกษตรจ่ายดอกเบี้ยให้กับสมาชิก ร้อยละ ๑ ต่อเดือน แต่จำกัดให้กู้ได้ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ระยะเวลาการส่งใช้คืนไม่เกิน ๕ ปี โดยต้องเป็นสมาชิกที่ไม่มีประวัติเสียและมีเงินฝากสัจจะเป็นประจำ เงินสัจจะที่ฝากสูงสุดไม่เกินคนละ ๑,๐๐๐ บาท และต่ำสุด ๕๐ บาท ผู้กู้ต้องปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่ม โดยไม่บกพร่อง เช่น การส่งสัจจะสม่ำเสมอไม่ล่าช้าหรือขาดส่งการส่งเงินกู้คืนต้องตามกำหนดครบทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย สมาชิกต้องให้ความร่วมมือ หรือการเสียสละเพื่อประโยชน์ของกลุ่มหรือหมู่บ้านเป็นส่วนรวม

๑.๒) โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.) เป็นการสนับสนุนเงินทุนให้ระดับหมู่บ้านแล้วมอบอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบให้องค์กรประชาชนในหมู่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการเงินทุนให้หมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้านตลอดไป โดยสนับสนุนเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพแก่ครัวเรือนเป้าหมาย หมู่บ้านละ ๒๘๐,๐๐๐ บาท โดยไม่มีดอกเบี้ย

๑.๓) กลุ่มอาชีพ กลุ่มแปรรูปพริก

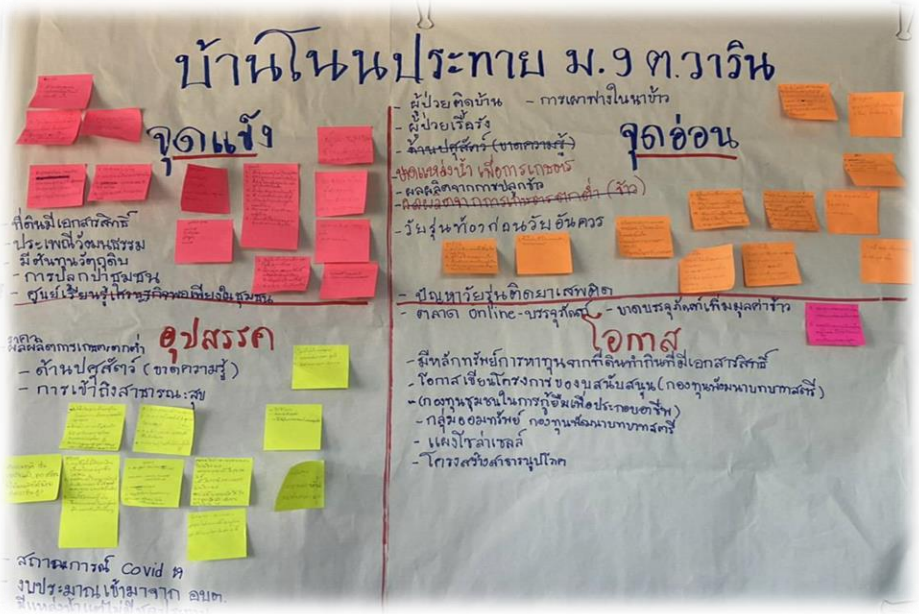
โดยได้รับการสนับสนุน คำแนะนำ ช่องทางการจำหน่าย จากหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีเมืองใหม่ สำนักงานเกษตรอำเภอศรีเมืองใหม่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีเมืองใหม่ แต่ทางกลุ่มยังมีข้อจำกัดในด้านสถานที่การผลิต เพราะจะผลิตที่ศาลากลางหมู่บ้าน ยังไม่มีอาคารสถานที่การของกลุ่มที่ชัดเจน ทำให้ผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้รับมาตรฐานรับรอง (อย.)

๒) ด้านสังคม

๒.๑) **กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้านโนนประทาย** ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๒ เริ่มแรกมีเงินขวัญถุงพระราชทาน จำนวน ๘,๐๐๐ บาท โดยสมาชิกสมัครใจเข้าร่วมเอง และได้ปฏิญาณตนเอง ในวันมาสมัคร ปัจจุบันมีเงินหมุนเวียน จำนวน ๖๐,๐๐๐ บาท มีการนำเงินที่ได้จัดกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนห่างไกลยาเสพติด ส่งเสริมให้เยาวชนสนใจกีฬาห่างไกลจากยาเสพติด

๖.๒ การพัฒนาชุมชนภายใต้ข้อจำกัด ผ่านวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้าน (SWOT)

บ้านโนนประทาย เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก มีจำนวนครัวเรือนเพียง ๑๔๗ ครัวเรือน ประชากร จำนวน ๔๕๔ คน โดยรายได้ของประชากรในหมู่บ้านมาจากภาคการเกษตร คือการปลูกข้าว เฉลี่ย ๖๖,๔๘๓.๒๖ บาท /คน/ปี การส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านโนนประทาย มีทั้งในรูปแบบของรัฐคิดให้ คือ บริหารจัดการให้ทั้งหมดทั้งกระบวนการ และรูปแบบเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจเพื่อดำเนินการตามความต้องการของชาวบ้านเอง โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้านด้วยเทคนิค SWOT Analysis และนำมาเขียน เป็น Mind mapping ดังนี้

จากตารางข้างต้นสามารถสรุปปัญหาหรือความเสี่ยงของหมู่บ้านที่ต้องการพัฒนาเร่งด่วน จัดเป็นลำดับตามความสำคัญ ๒ ลำดับแรก ได้ดังนี้

๑) **ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำ**

บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน มีแหล่งน้ำ จำนวน ๒ แห่ง

๑.๑) ลำห้วยหนองหลุม สามารถใช้ประโยชน์ได้แต่มีขนาดเล็ก

๑.๒) ล้นลำห้วยซัน สามารถใช้ประโยชน์ได้แต่มีขนาดเล็ก เก็บน้ำได้น้อย

<u>แนวทางการพัฒนา</u> บ้านโนนประทายต้องขุดลอกหน้าฝายทั้ง ๒ แห่ง เพื่อให้สามารถกักเก็บน้ำได้ปริมาณที่มากขึ้น ให้เพียงพอกับการทำการเกษตรในหมู่บ้าน ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำสำหรับการเกษตร เป็นปัญหาที่ควรได้รับการพัฒนามากเป็นลำดับแรกส่งผลต่อปริมาณผลผลิตตกต่ำ

บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน อยู่ไม่ไกลจากตัวอำเภอ มีการคมนาคมสะดวก ลักษณะภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ มีลำห้วยขนาดเล็ก ไหลผ่าน ทำให้สภาพพื้นที่มีความเหมาะสมในการทำนา และการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ถ้ามีการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อทำการเกษตรได้อย่างพอเพียงแล้ว จะสามารถส่งเสริมการประกอบอาชีพทางการเกษตรได้หลากหลายทำให้เกษตรกรมีทางเลือกมากขึ้นไม่ต้องเสี่ยงกับการทำนา ปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว ช่วยให้เกษตรกรมีงานทำตลอดปี มีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้

๒) **ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ**

บ้านโนนประทาย มีสภาพดินร่วนปนทราย เหมาะสำหรับทำนาปลูกข้าว และปัจจุบันประชาชนในหมู่บ้านใช้ปุ๋ยเคมีเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ต้นทุนในการทำการเกษตรสูงตามไปด้วย มีผลผลิตตกต่ำไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด นอกจากนี้ ราคาของผลผลิตที่ตกต่ำเนื่องมาจากผลผลิตที่ได้ไม่ได้คุณภาพ มีการใช้สารเคมีมากเกินไป และยังขาดการรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง ส่งผลให้รายได้หลักของคนในหมู่บ้านโนนประทายลดลง

<u>แนวทางแก้ไขปัญหา</u> ดังนี้

๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้องค์ความรู้ด้านการปลูกพืชแบบใช้ปุ๋ยอินทรีย์ปลอดสารเคมี

๒) ควรปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อแก้ปัญหาการขาดความอุดมสมบูรณ์ของดิน เป็นการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น ทั้งยังลดต้นทุนค่าปุ๋ยเคมี

๓) ควรมีการรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง เพื่อให้ราคาผลผลิตสูงขึ้น

๔) การผลิตพืชอินทรีย์ พืชปลอดภัยและได้มาตรฐาน เพื่อให้คนในหมู่บ้านมีสุขภาพที่ดี รวมถึงผู้บริโภค และช่วยเพิ่มราคาผลผลิตให้สูงขึ้น เนื่องจากปัจจุบันคนนิยมหันมาบริโภคอาหารอินทรีย์ปลอดสารเคมี

๗. ภาพรวมของภาคการเกษตรในพื้นที่

๗.๑ การเกษตรในพื้นที่

การประกอบอาชีพของประชาชนของหมู่บ้านโนนประทาย ส่วนใหญ่เป็นการทำอาชีพการเกษตร โดยการปลูกข้าวนาปี เป็นหลักเพียงอย่างเดียว สืบทอดต่อกันมานาน และมีการประกอบอาชีพอื่นบ้างเล็กน้อย เช่นรับจ้าง ค้าขาย และรับราชการ นอกจากการปลูกข้าวเป็นหลักแล้ว เกษตรกรบางครอบครัวมีการปลูกพืชผักต่าง ๆ ปลูกไม้ผล-ไม้ยืนต้น เลี้ยงเป็ด ไก่ และเลี้ยงปลา เพื่อบริโภคในครัวเรือน และเป็นรายได้เสริม ส่วนการเลี้ยง โค กระบือ เลี้ยงเพื่อใช้งาน และขายเป็นรายได้ แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่ง

๑) ข้าว ปลูกโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก สามารถปลูกข้าวได้ปีละ ๑ ครั้ง ส่วนใหญ่ใช้วิธีการปักดำ การเตรียมดิน ใช้รถไถนาเดินตามเป็นส่วนมาก การปักดำ การเก็บเกี่ยวใช้แรงงานคน การนวดใช้เครื่องนวด มีการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลักในการเพิ่มผลผลิต ส่วนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จะใช้ในกรณีเกิดการระบาดของศัตรูพืช เว้นแต่ เกษตรกรบางรายที่มีการใช้สารกำจัดวัชพืชในนาข้าว เนื่องจากพื้นที่ปลูกข้าวไม่ค่อยมีน้ำขัง ทำให้มีวัชพืชขึ้นมาก โดยเฉพาะเกิดฝนทิ้งช่วงหลังการปักดำ

๒) พืชผัก ปลูกเพื่อบริโภคเป็นส่วนใหญ่ โดยปลูกตามหัวไร่ปลายนา ในช่วงฤดูฝนก่อนการปักดำและช่วงปลายฤดูฝน มีเกษตรกรอีกจำนวนหนึ่งที่มีการปลูกเพื่อขายเป็นรายได้ จะนิยมปลูกตามบริเวณ ลำห้วย ในช่วงหมดฤดูฝน หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ประชาชนในหมู่บ้านมีอาชีพเสริมคือ การปลูกพริก ซึ่งทำหลังการเสร็จสิ้นฤดูการทำนา ซึ่งมีการจำหน่ายทั้งพริกสดและพริกแห้ง

๓) การเลี้ยงสัตว์ ปัจจุบันมีการเลี้ยง โค กระบือ เพื่อขายเป็นรายได้ ไม่ค่อยมีการเลี้ยงเพื่อใช้งาน เนื่องจากมีการใช้รถไถเดินตามกันอย่างแพร่หลาย โดยเลี้ยงตามพื้นที่ว่าง ตามหัวไร่ปลายนา และตามทุ่งนาหลังการเก็บเกี่ยว บางรายที่พอมีพื้นที่บ้างก็มีการปลูกหญ้าเพื่อเกี่ยวให้กิน และนิยมใช้รำข้าวผสมน้ำให้กินในตอนเย็น ส่วนการเลี้ยงไก่ เป็ด เป็นการเลี้ยงแบบง่าย โดยปล่อยให้หากินตามธรรมชาติ อาจใช้ข้าวเปลือก ข้าวสาร หรือปลายข้าว เสริมบ้าง

๗.๒ การผลิต แปรรูป ตลาด ความเสี่ยง

๑) การผลิต สภาพดินบ้านโนนประทายทำนาได้ปีละหนึ่งครั้ง โดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ส่วนใหญ่ใช้วิธีปักดำ การใช้ปุ๋ยส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลัก ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปัจจุบันเริ่มมีการปลูกข้าวแบบอินทรีย์ โดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีแล้ว การเก็บเกี่ยวใช้แรงงานคน ใช้พันธุ์ส่งเสริม ผลผลิตเฉลี่ย ประมาณ ๔๐๕ กิโลกรัมต่อ ๑ ไร่ นอกจากนี้หลังเสร็จฤดูเก็บเกี่ยวข้าว ประชาชนจะมีอาชีพเสริม คือการปลูกพริก

๒) การแปรรูป บ้านโนนประทายยังไม่มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว แต่มีการพัฒนาคุณภาพข้าวจากเดิมปลูกโดยใช้ปุ๋ยเคมี เป็นการปลูกข้าวแบบอินทรีย์ เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต ขายข้าวในราคาสูงขึ้น ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด เป็นหมู่บ้านที่มีการผลิตข้าวอินทรีย์มากเป็นอันดับหนึ่งของอำเภอศรีเมืองใหม่ จึงมีการรวมกลุ่มกันขึ้น “กลุ่มปลูกข้าวอินทรีย์” ซึ่งมีสมาชิกกลุ่มจำนวน ๓๐ คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง และส่งเสริมให้ประชาชนเล็งเห็นความสำคัญของการปลูกข้าวอินทรีย์ และยังช่วยให้คนในหมู่บ้านมีสุขภาพที่ดี

นอกจากนี้ หลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวไปขายแล้ว ประชาชนจะมีอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ คือ การปลูกพริก จำหน่ายทั้งพริกสดและพริกแห้ง แต่ได้ประสบกับปัญหาราคาพริกตกต่ำ ประชาชนในหมู่บ้านโนนประทายจึงได้รวมตัวกันเป็น “กลุ่มแปรรูปพริก” โดยมีผลิตภัณฑ์จากพริก ได้แก่ พริกแกง แจ่วบอง และแจ่วบองดุกฟู

๓) ตลาด ได้แก่ ร้านค้า ตลาดนัดชุมชนของหมู่บ้าน ตลาดนัดอำเภอ งานสำคัญของอำเภอ จำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook , Line

๔) ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด ๑๙ ส่งผลให้ภาคการเกษตรได้รับผลกระทบอย่างมาก ประชาชนในหมู่บ้านยังได้รับผลกระทบ ดังนี้

๔.๑) ราคาผลผลิตตกต่ำ

๔.๒) สถานที่จำหน่ายสินค้าน้อยลง

๔.๓) ต้นทุนการผลิตมีราคาสูงขึ้น

๔.๔) สินค้าล้นตลาด ไม่มีสถานที่รับซื้อ

๔.๕) ขาดรายได้ที่จะมาต่อยอดในการเพาะปลูก

๘. สิ่งที่ชุมชนต้องได้รับการสนับสนุนจึงจะสามารถจัดการตนเองได้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการลงไปศึกษาเรียนรู้บ้านโนนประทาย พบว่าประสบปัญหาด้านแหล่งน้ำ มีปริมาณไม่เพียงพอ ส่งผลให้ผลผลิตตกต่ำ ประชาชนมีรายได้ลดลง ดังนั้น ภายใต้ข้อจำกัดด้านแหล่งน้ำ หมู่บ้านต้องได้รับการสนับสนุนจึงจะสามารถจัดการตนเองได้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

๑) หมู่บ้านควรได้รับการจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอทั้งปีต่อการทำการเกษตรของทุกครัวเรือน

๒) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องขุดน้ำบาดาล (แหล่งน้ำใต้ดิน) เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภค

๓) จัดทำแผนงานขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อติดตั้งจุดสูบน้ำบาดาลด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ (โซล่าเซลล์)

๔) การจัดการน้ำในรูปแบบ โคก หนอง นา เพื่อลดความเสี่ยงด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาเรื่องน้ำ ปัญหาการเพาะปลูก

๕) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความรู้และส่งเสริมให้ประชาชนหันมาปลูกพืชแบบผสมผสาน แทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ทำให้เกษตรกรมีทางเลือกมากขึ้นไม่ต้องเสี่ยงกับการทำนา ปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว ช่วยให้เกษตรกรมีงานทำตลอดปี

๖) ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน เสนอโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบรรจุเข้าแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นดำเนินการแก้ไข

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการพัฒนาของชุมชน

๒.๑ ระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน

จากการลงพื้นที่พูดคุย ทำเวทีประชาคมกับชาวบ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวารินอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า บ้านโนนประทาย มีระดับการพัฒนาอยู่ในระดับที่ ๓ **“ระดับพึ่งตนเองได้”** (Sustainability) โดยพิจารณาจาก ๕ มิติการพัฒนา (UN’s SDGs) มาประเมิน ดังนี้

๑) No poverty ขจัดความยากจน กล่าวคือ หมู่บ้านโนนประทาย ประชากรมีอาชีพร้อยละ ๙๐ ของประชากรทั้งหมด ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่น การทำนาปลูกข้าว การปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงสัตว์ มีจารีตประเพณีกำหนดครรลองวิถีชีวิตของคนในชุมชน มีระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และยังมีกองทุนชุมชนในหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้าน โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.) กองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) ประกอบกับข้อมูลรายได้เฉลี่ยของคนในหมู่บ้าน มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าเส้นความยากจนของจังหวัดอุบลราชธานี

ซึ่งสามารถดำรงชีพอยู่ได้ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงประกอบกับประชากรมีรายได้เฉลี่ยมากกว่าหนี้สิน คือ มีรายได้เฉลี่ย ๒๓๖,๕๓๕ บาทต่อคนต่อปี และมีหนี้สิน ๑๓๖,๘๔๖.๙๘ บาทต่อคนต่อปี (ตามเกณฑ์ข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๒)

๒) Zero hunger ขจัดความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร ส่งเสริมการเกษตรอย่างยั่งยืน กล่าวคือ หมู่บ้านมีความมั่นคงทางอาหาร ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาปลูกข้าวทุกครัวเรือน หมู่บ้านมีปริมาณผลผลิตข้าวเพียงพอต่อการบริโภคของคนในหมู่บ้านตลอดทั้งปี โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด ๒,๓๐๐ ไร่ ปีหนึ่งสามารถผลิตข้าวได้ผลผลิต ๔๐๕ กิโลกรัมต่อไร่ นอกจากนี้ยังมีการปลูกผักสวนครัวไว้กินเอง หลังฤดูกาลทำนาจะมีการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยไว้บริโภค เหลือก็เอาไปจำหน่ายที่ร้านค้าชุมชน ตลาดนัดในหมู่บ้านและในตัวอำเภอ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ ที่เกิดขึ้นจึงไม่ได้รับผลกระทบมากนัก

๓) Decent work and economic growth การทำให้เกิดอาชีพและการจ้างงาน กล่าวคือ จากข้อมูลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี ๒๕๖๒ พบว่า ประชาชนบ้านโนนประทายไม่มีปัญหาการว่างงาน ทุกครัวเรือนมีอาชีพมีรายได้บนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๔) Good health and well-being การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี กล่าวคือ หมู่บ้านโนนประทาย ประชาชนส่วนใหญ่มีสุขภาพที่ดี จากการสอบถามในพื้นที่ไม่ปรากฏโรคระบาดรุนแรงแต่อย่างใด ทั้งนี้ยังมีอาสาสมัครสาธารณสุขที่เข้มแข็งโดยแบ่งการดูแลสุขภาพคนในหมู่บ้านออกเป็นคุ้ม จำนวน ๑๐ คุ้มละ ๑ คน และมีอาสาบริบาลดูแลผู้ป่วยติดเตียงอย่างใกล้ชิด และในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ พบว่าไม่มีผู้ติด

เชื้อในพื้นที่ มีเพียงผู้ที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยงสูง ได้ดำเนินการแจ้งโรงพยาบาล ผู้นำชุมชน กักตัวตามมาตรการสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด จนได้เป็นหมู่บ้านสีฟ้าปลอดโควิด-๑๙

๕) Clean water and sanitation การจัดการน้ำและสุขาภิบาล กล่าวคือ หมู่บ้านมีแหล่งน้ำ ๒ แห่ง คือ ลำห้วยหนองหลุม และลำห้วยซัน แต่เป็นลำห้วยขนาดเล็กเก็บกักน้ำได้ไม่มาก จึงทำให้ไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร ซึ่งเป็นปัญหาหลักของหมู่บ้าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้แนะนำให้หมู่บ้านเปลี่ยนวิถีการเกษตร โดยหลังจากการทำนาให้ปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย และเป็นพืชที่ปลูกในระยะสั้น ได้แก่ พริก ผักชีลาว ผักบุ้ง แตงกวา มะเขือ ถั่วฝักยาว ในส่วนของน้ำดื่ม หมู่บ้านยังไม่มีโรงผลิตน้ำดื่ม ทำให้ประชาชนต้องซื้อน้ำมาบริโภคเอง จากการสอบผู้นำชุมชน พบว่า กรณีดังกล่าวได้มีการบรรจุโครงการดังกล่าวไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการต่อไป

ตัวชี้วัดและเกณฑ์หมู่บ้านยากจน

๐	ตัวชี้วัด	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	เกณฑ์การวัด	ข้อมูล
๑	รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน หมู่บ้าน (income)	ข้อ ๑ ขจัดความยากจน (No Poverty)	๑.๑ ครัวเรือน ๔๐% มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าเส้นความยากจน – พออยู่พอกิน ๑.๒ ครัวเรือน ๔๐% มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าเส้นความยากจน	เส้นความยากจน จ.อุบลราชธานี ๒,๗๑๐ บาท/คน/เดือน ×๑๒ เดือน×๓.๑๖ คน/ครว. = ๑๐๒,๗๖๓ บาท/ปี/ครว. - บ้านโนนประทาย มีรายได้เฉลี่ย = ๒๓๖,๕๓๕.๐๐ บาท **- ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด**
๒	ผลผลิตข้าวเฉลี่ย (food safety)	ข้อ ๒ ขจัดความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร (Zero Hunter)	หมู่บ้านมีปริมาณผลผลิตข้าวเพียงพอต่อการบริโภคของคนในหมู่บ้าน ตลอดทั้งปี	- ผลผลิตข้าวทั้งหมู่บ้านใน ๑ ปี จำนวน ๒,๓๐๐ ไร่ - บ้านโนนประทายผลิตข้าวได้ ๔๐๕ กิโลกรัม/ไร่ - ๑ คนกินข้าว ๓๒๘ กิโลกรัม/ปี (๑ คนกินข้าว ๐.๙ กิโลกรัม/วัน) **- ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด**
๓	อัตราการมีงานทำ (labor productivity)	ข้อ ๘ การทำให้เกิดอาชีพและการจ้างงาน (Decent Work and Econnomic Growth)	คนวัยแรงงานที่ว่างงาน เกิน ๘๕% ของวัยแรงงาน ถือว่าเป็นหมู่บ้านยากจน	- ข้อมูล จปฐ.๒๕๖๒ ไม่มีปัญหาว่างงาน - ปี ๒๕๖๔ มีวัยแรงงานว่างงาน ๕% (เนื่องจากสถานการณ์เนื่องจากสถานการณ์ โควิด ๑๙ **- ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด**
๔	สุขภาพ (health)	ข้อ ๓ การมีสุขภาพที่ดี (Good Health and well-being)	จำนวนครัวเรือนที่มีสมาชิกเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังและโรคติดต่อ เกิน ๗๐% เป็นหมู่บ้านยากจน	- มีผู้ป่วยเรื้อรัง ๑๔ คน = ๓.๐๘ % **- ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด**
๕	น้ำอุปโภค-บริโภค	ข้อ ๖ น้ำสะอาดและการสุขาภิบาล (Clean Water and Sanitation)	มีครัวเรือนที่ไม่มีน้ำสะอาดอุปโภค-บริโภคเกิน ๑๐% – หมู่บ้านยากจน	เป็นความจำเป็นพื้นฐานของหมู่บ้าน **- ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด**

สรุปผล : ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด ข้อ ๑, ข้อ ๓, ข้อ ๔,ข้อ ๕
: ตกเกณฑ์ตัวชี้วัด ข้อ ๒

ที่มา : เกณฑ์การประเมินตามหลัก ๕ มิติการพัฒนา (UN’s SDGs)

โดยสรุป การประเมินระดับการพัฒนาของหมู่บ้านโนนประทายจัดอยู่ใน **“ระดับพึ่งตนเองได้”** (Sustainability) แต่ยังมีความจำเป็นต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินจากฐานข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (จปฐ.) และ กชช.๒ค ปี ๒๕๖๒ ซึ่งประมวลผลหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านเร่งรัดการพัฒนาอันดับ ๓

๒.๒ สัดส่วนจำนวนของครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน

จากการศึกษาข้อมูลด้านการพัฒนารายได้ของครัวเรือน โดยตัวชี้วัดด้านคนในครัวเรือน มีรายได้ไม่น้อยกว่าคนละ ๓๘,๐๐๐ บาท ต่อคนต่อปี ของบ้านโนนประทาย สรุปได้ดังตาราง

ปี	จำนวนที่สำรวจ (ครัวเรือน)	จำนวนผ่านเกณฑ์		จำนวนที่ไม่ผ่านเกณฑ์		รายได้เฉลี่ย	รายจ่ายเฉลี่ย
		ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	บาท/คน/ปี	บาท/คน/ปี
ปี ๒๕๖๒	๑๒๙ ครัวเรือน	๑๒๙	๑๐๐	-	-	๖๗,๑๒๕	๓๘,๘๘๓.๘๓

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี ๒๕๖๒ บ้านโนนประทาย ไม่มีครัวเรือนตกเกณฑ์ จปฐ. ในข้อ รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนต่อปี ซึ่งประชาชนมีรายได้เฉลี่ย ๖๗,๑๒๕ บาท ซึ่งผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานซึ่งกำหนดให้ประชาชนมีรายได้ ๓๘,๐๐๐ บาทต่อคนต่อปี

และข้อมูลจากการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี ๒๕๖๔ ซึ่งยังไม่ได้มีการประมวลผลในระบบ พบว่า บ้านโนนประทาย ยังไม่มีความผันผวนในด้านรายได้เฉลี่ยที่จะทำให้ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้ตกเกณฑ์ดังกล่าว แม้จะมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ เข้ามาเป็นปัจจัยเสี่ยงก็ตามที จึงทำให้ “ไม่มีสัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน”

หากจะพิจารณาจากระดับการพัฒนาของหมู่บ้านตาม ๕ มิติการพัฒนาของ UN’s SDGs มาประเมินโดยอิงข้อมูลจากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี ๒๕๖๒ พบว่า บ้านโนนประทายผ่านตัวชี้วัดทุกข้อ จึงจัดว่าเป็น “ครัวเรือนพึ่งพาตนเองได้”

ตัวชี้วัดและเกณฑ์ครัวเรือนยากจน

ที่	ตัวชี้วัด	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	เกณฑ์การวัด	ข้อมูล
๑	รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในหมู่บ้าน (income)	ข้อ ๑ ขจัดความยากจน (No Poverty)	๑.๑ เกินเส้นความยากจน – ครัวเรือนพออยู่พอกิน ๑.๒ ต่ำกว่าเส้นความยากจน – ครัวเรือนยากจน	เส้นความยากจน จ.อุบลราชธานี ๒,๗๑๐ บาท/คน/เดือน ×๑๒ เดือน×๓.๓๖ คน/คร. = ๓๐๒,๗๖๓ บาท/ปี/คร. - บ้านโนนประทาย มีรายได้เฉลี่ย = ๒๓๖,๕๓๕.๐๐ บาท/ปี/คร. **- ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด**
๒	หนี้สิน	ข้อ ๒ ขจัดความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร (Zero Hunger)	๒.๑ หนี้สินเกิน ๖๐% ของรายได้ต่อปี – ครัวเรือนยากจน ๒.๒ หนี้สินไม่เกิน ๓๐% ของรายได้ต่อปี – ครัวเรือนพออยู่พอกิน	- บ้านโนนประทาย มีหนี้สิน = ๑๓๖,๘๔๖.๙๘ บาท/คร. คิดเป็น ๕๗.๘๕% ของรายได้ต่อปี **- ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด**
๓	อัตราการมีงานทำ (labor productivity)	ข้อ ๘ การทำให้เกิดอาชีพและการจ้างงาน (Decent Work and Economic Growth)	๓.๑ คนว่างงาน๑/๒ ของสมาชิกวัยแรงงาน – ครัวเรือนยากจน ๓.๒ คนที่มีงานทำ ๑ ใน ๕ ของสมาชิกวัยแรงงาน – ครัวเรือนพออยู่พอกิน	- คนว่างงาน (สมาชิกวัยทำงาน) = ๐.๖๖% - คนมีงานทำ (สมาชิกวัยทำงาน) = ๗๙.๕๑% **- ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด**
๔	สุขภาพ (health)	ข้อ ๓ การมีสุขภาพที่ดี (Good Health and well-being)	ครัวเรือนที่มีสมาชิกเจ็บป่วยเกิน ๓๐% เป็นหมู่บ้านยากจน	- ครัวเรือนที่มีสมาชิกเจ็บป่วย = ๘.๘๔% **- ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด**
๕	น้ำอุปโภค-บริโภค	ข้อ ๖ น้ำสะอาดและการสุขาภิบาล (Clean Water and Sanitation)	ครัวเรือนมีน้ำสะอาดบริโภคอุปโภคไม่เพียงพอ – ครัวเรือนยากจน	- ครัวเรือนมีน้ำสะอาดบริโภคอุปโภคเพียงพอ **- ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด**

สรุปผล : ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด ข้อ ๑, ข้อ ๒, ข้อ ๓, ข้อ ๔,ข้อ ๕
: บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวารินอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จัดว่าเป็น **"ครัวเรือนพึ่งพาตนเองได้"**

๒.๓ ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่างๆ ภายใต้นโยบาย

จากการลงพื้นที่ศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคม วิถีชีวิตของหมู่บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวารินอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี คณะผู้ศึกษาพบว่าบ้านโนนประทาย เป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง มีการเรียนรู้ร่วมกันในการบริหารจัดการด้วยตนเอง และแก้ไขปัญหาของชุมชนก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เป็นหมู่บ้านเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย

๑) ด้านผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถ กล่าวคือ นายพูลสวัสดิ์ คืนดี กำนันตำบลวาริน ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านโนนประทายด้วย เป็นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ สร้างผลงานเป็นที่ประจักษ์ให้กับหมู่บ้านมากมาย ได้แก่

๑.๑) รางวัลกำนันยอดเยี่ยม อันดับที่ ๑ ปี ๒๕๕๒

๑.๒) รางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็น เป็นสุข ระดับจังหวัด ปี ๒๕๕๕

๑.๓) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีผลการดำเนินงานดีเด่นด้านการออม ระดับอำเภอและระดับจังหวัด ปี ๒๕๕๔

๑.๔) รางวัลศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับจังหวัด (ศอช.ต.) ดีเด่นระดับจังหวัด ปี ๒๕๕๒

๒) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมในการคิด ตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผลในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในชุมชน เป็นการให้โอกาสแก่ประชาชนในชุมชนได้ร่วมกิจกรรม ตั้งแต่เริ่มคิดจนกระทั่งถึงการติดตามประเมินผลของการทำกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการดำเนินงาน อันเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องความเป็นเจ้าของโครงการหรือกิจกรรม ภายใต้หลัก ๕ ร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมรับผิดชอบ และร่วมติดตามประเมินผล ยกตัวอย่างการจัดเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

๓) ด้านการบริหารจัดการชุมชน

กล่าวคือ หมู่บ้านมีการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ไม่มีหนี้สินนอกระบบ ประชาชนรู้จักประมาณตนอยู่บนความพอเพียง และการมีแหล่งเงินทุนที่เข้มแข็งมีการบริหารจัดการกองทุนที่ดี จนได้รับรางวัลเป็นที่ประจักษ์

๔) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ทำสืบทอดกันมาเป็นรุ่นๆ ไม่ว่าจะภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมประเพณี ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งเรียนรู้และหล่อหลอมความรัก ความสามัคคี การแบ่งปันของประชาชนในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี เช่น ประเพณีฮีตสิบสอง ปราชญ์ด้านการทำพานบายสีสู่ขวัญ

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าบ้านโนนประทาย เป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็งและสามารถปฏิบัติกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ตามนโยบายภาครัฐได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจนได้รับรางวัลหมู่บ้านอยู่เย็น เป็นสุข ระดับจังหวัด ปี ๒๕๕๕ โครงการโคก หนอง นา โมเดล ซึ่งมีผู้นำชุมชนได้รับนโยบายมาปฏิบัติเพื่อเป็นต้นแบบให้กับคนในหมู่บ้าน ดังคำกล่าวที่ว่า “ผู้นำต้องทำก่อน” ส่งผลให้ประชาชนมีความสนใจ เข้าใจและเห็นประโยชน์จากโครงการนี้มากขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมการเกษตร การปลูกข้าวอินทรีย์ ประชาชนได้รับการให้ความรู้จากสำนักเกษตรอำเภอศรีเมืองใหม่ ถึงประโยชน์ที่ได้จากการปลูกข้าวอินทรีย์ ไม่ว่าจะเป็นการลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว ทำให้ได้ข้าวที่มีคุณภาพ และปลอดภัย คนในหมู่บ้านก็มีสุขภาพที่ดีตามไปด้วย จึงได้มีการรวมกลุ่มกัน เป็นกลุ่มปลูกข้าวอินทรีย์จากการทำเวทีประชาคม ประชาชนได้ร่วมกันคิดเพื่อที่จะยกระดับพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของตลาด โดยจะมีการขายผ่านช่องทางออนไลน์ Facebook การไลฟ์สดขายสินค้า ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปมากมีการใช้อินเตอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ด้วยความสะดวกและรวดเร็วของเทคโนโลยีสมาร์ทโฟน

๒.๔ ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน

บ้านโนนประทาย เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก มีจำนวนครัวเรือนเพียง ๑๔๗ ครัวเรือน ประชากรจำนวน ๔๕๔ คน โดยรายได้ของประชากรในหมู่บ้านมาจากภาคการเกษตร คือการปลูกข้าวเฉลี่ย ๖๖,๔๘๓.๒๖ บาท /คน/ปี การส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อการพัฒนาหมู่บ้านโนนประทาย มีทั้งในรูปแบบของรัฐคิดให้คือ บริหารจัดการให้ทั้งหมดทั้งกระบวนการ และรูปแบบเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจเพื่อดำเนินการตามความต้องการของชาวบ้านเอง โดยได้วิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้านด้วยวิธีการ SWOT Analysis (วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค)

Strengths (จุดแข็ง)	**Weaknesses (จุดอ่อน)**
๑. มีกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์ฯ , กองทุนหมู่บ้าน ,กลุ่มข้าวอินทรีย์, กขคจ. ๒. ที่ดินมีเอกสารสิทธิ์ และมีที่ดินเป็นของตนเอง ๓. การบริหารจัดการชุมชนที่ดี ๔. มีขนบธรรมเนียมประเพณี/วัฒนธรรม ๕. มีปราชญ์ชาวบ้าน (ทำพานบายศรี,หมอพราหมณ์)	๑. ขาดการตลาดรองรับผลผลิต ๒. ขาดองค์ความรู้ด้านการเกษตร ๓. แหล่งน้ำใช้ในการเกษตรไม่เพียงพอ ๔. ต้นทุนสูง / ผลผลิตตกต่ำ ๕. วัยรุ่นท้องก่อนวัยอันควร ๖. วัยรุ่นไม่ช่วยทำงาน
Opportunities (โอกาส)	**Threats (ความเสี่ยง)**
๑. มีหลักทรัพย์หาทุนจากที่ทำกินที่มีเอกสารสิทธิ์ ๒. มีกองทุนชุมชนในการกู้ยืมประกอบอาชีพ ● กลุ่มออมทรัพย์ ● กองทุนหมู่บ้าน ● กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ● กขคจ. ๓. มีร้านค้าชุมชน จำหน่ายสินค้าราคาถูก มีเงินปันผลให้สมาชิกทุกสิ้นปี	๑. ไม่มีระบบชลประทาน ขาดแหล่งน้ำทำการเกษตร ๒. ราคาผลผลิตตกต่ำ ๓. ขาดตลาดรองรับสินค้า ๔. ไฟฟ้าไม่ทั่วถึง ๕. ขาดคลองระบายน้ำ ๖. ขาดแหล่งผลิตน้ำดื่มประจำหมู่บ้าน

จากตาราง วิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้าน ด้วยวิธีการ SWOT ข้างต้น พบว่า บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี มีความเสี่ยง จะไม่มีชีวิตที่มั่นคงของบุคคล ครอบครัวและชุมชน ดังนี้

๑. **ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำ**

บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน มีแหล่งน้ำ จำนวน ๒ แห่ง

๑) ลำห้วยหนองหลุม สามารถใช้ประโยชน์ได้แต่มีขนาดเล็กกักเก็บน้ำได้น้อย

๒) ลำห้วยซัน สามารถใช้ประโยชน์ได้แต่มีขนาดเล็ก เก็บน้ำได้น้อย

โดยแหล่งน้ำธรรมชาติทั้งสองแห่ง อาศัยน้ำจากฝนตามฤดูกาลเป็นหลัก เพราะไม่มีแหล่งน้ำต้นทุนขนาดใหญ่ในพื้นที่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ตลอดจนประชาชนในหมู่บ้านได้มีข้อเสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยมีการจัดทำแผน/โครงการ ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้ว เพื่อพัฒนาลำห้วยทั้งสองแห่งให้มีสภาพที่สามารถรองรับได้เพิ่มมากขึ้น ประเด็นการพัฒนาแหล่งน้ำนี้ คณะผู้ศึกษาได้เห็นสภาพปัญหาและเห็นโอกาสจึงร่วมเสนอแนะมีแนวทางแก้ไขปัญหา ดังนี้

๑. จัดทำเวทีประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและบรรจุลงในแผนพัฒนาท้องถิ่น

๒. ประสาน/จัดหาแหล่งงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบลวาริน,สำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เสนอปัญหาความต้องการไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

๓. กำหนดแนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน ให้มีกิจกรรมที่ชุมชนสามารถดำเนินการเองได้ เช่น การทำฝายประชาอาสา ซ่อมแซมฝายชะลอน้ำที่ชำรุด โดยคนในชุมชนร่วมมือร่วมใจกันทำ

๔. ให้หันมาปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย ให้เหมาะกับสภาพพื้นที่ เช่น พริก ผักชีลาว ผักชีหอม ผักบุ้งจีน

แม้ว่าบ้านโนนประทายจะมีแหล่งน้ำธรรมชาติ แต่ก็มีปัญหาการบริหารจัดการให้เพียงพอตลอดทั้งปี ทั้งการอุปโภคและบริโภค และเพื่อการเกษตร ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวต้องมีการประสานความร่วมมือแก้ไขปัญหาดังกล่าวในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวอย่างยั่งยืน

๒. **ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ**

สภาพดินในพื้นที่บ้านโนนประทายมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายเหมาะสำหรับทำนาปลูกข้าวได้เพียงอย่างเดียวและปัจจุบันประชาชนในหมู่บ้านใช้ปุ๋ยเคมีเป็นจำนวนมากส่งผลให้ต้นทุนในการทำการเกษตรสูงตามไปด้วย ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด นอกจากนี้ราคาของผลผลิตที่ตกต่ำเนื่องมาจากผลผลิตที่ได้ไม่ได้คุณภาพ มีการใช้สารเคมีมากเกินไปและยังขาดการรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง ส่งผลให้รายได้หลักของคนในหมู่บ้านโนนประทายลดลง

๓. สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙

ปฏิเสธไม่ได้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของชีวิตอย่างเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งนำมาสู่ปัญหาด้านเศรษฐกิจในชุมชน เนื่องจากการดำเนินการต่างๆ ต้องหยุดชะงักลง สินค้าที่ผลิตไม่สามารถจำหน่ายได้ เพราะตลาดนัดหลายแห่งต้องปิด ประชาชนไม่มีสถานที่จำหน่ายสินค้าและต้นทุนการผลิตก็มีราคาสูงขึ้นตามไปด้วย

๒.๕ สรุปบทเรียนที่ได้รับ

๑) ด้านการบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น คือ กระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมโดยผ่านองค์กรชุมชนท้องถิ่น ถือว่าเป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการดำเนินการต่างๆ ในหมู่บ้านที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง และสนองตอบนโยบายต่างๆ ทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน จนเกิดผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ

และมีเครื่องมือที่มีความสำคัญคือ “แผนชุมชน” ที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งบนพื้นฐานการพึ่งพาตนเอง มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเกิดการเรียนรู้ พัฒนาความสามารถอย่างต่อเนื่องในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการบริหารจัดการและร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

๒) ด้านการบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ คือ บุคคลหรือหน่วยงานในพื้นที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา ยังเข้าถึงความต้องการของประชาชนล่าช้า ทำให้เสียโอกาสที่จะเข้าถึงบริการของรัฐอย่างเท่าเทียม ส่วนในระดับอำเภอซึ่งเป็นหน่วยประสานสั่งการลงไปยังชุมชน บางเรื่องมีห้วงระยะเวลาที่จำกัดเร่งรัดเพื่อให้ได้ข้อมูลและผลการปฏิบัติ โดยพื้นที่ไม่ได้มีเวลาศึกษารายละเอียดอย่างถี่ถ้วน ทำให้การตอบสนองไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร

นอกจากนี้หน่วยงานต่างๆ ที่ได้รับนโยบายมาขาดการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ทั้งในส่วนของหน่วยงานภาครัฐด้วยกันและระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง แนวคิดการแก้ปัญหาจึงมีลักษณะแยกส่วน ต่างคนต่างทำตามบทบาทหน้าที่ ขาดการบูรณาการทั้งในเรื่องความคิดและการนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งทำให้ไม่สามารถบริหารจัดการแก้ไขปัญหาให้เกิดประสิทธิภาพได้

ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ยังไม่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความยากจนที่ชัดเจน การจัดทำแผนงาน/โครงการยังเน้นในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก

๓) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล จากการศึกษาเรียนรู้ บ้านโนนประทายเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลในพื้นที่ มีลักษณะกำหนดจากภาครัฐและท้องถิ่นไปสู่ประชาชน (Top-Down) รัฐบาล และหน่วยงานราชการ เป็นกลุ่มคนที่อำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบาย ประชาชนจึงเป็นเพียงผู้รอรับผลจากนโยบายเท่านั้น ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ด้วยเหตุนี้นโยบายจึงไม่สามารถตอบสนองปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ได้ เพราะรัฐบาลและหน่วยงานราชการไม่มีข้อมูลและความเป็นจริงของแต่ละพื้นที่

คณะผู้ศึกษาเห็นว่าภาครัฐควรส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของภาครัฐมากขึ้น เช่น การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา รวมถึงการให้ข้อมูลต่าง ๆ โดยภาครัฐต้องสร้างหลักประกันความปลอดภัยให้กับประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้แผนงาน/โครงการสอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของพื้นที่ เน้นการทำแผนที่สามารถตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนและมีการทบทวนอยู่เสมอ

สำหรับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาลในพื้นที่บ้านโนนประทาย โดยศึกษานโยบาย โครงการต่างๆ มีดังนี้

๓.๑) หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นโครงการที่ช่วยให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนได้โดยอยู่บนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่ด้วยข้อจำกัดในด้านบุคลากรของหน่วยงานสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอที่มีไม่เพียงพอต่อการติดตามการดำเนินการโครงการดังกล่าวมากนัก

๓.๒) โคก หนองนา โมเดล สามารถแก้ไขปัญหาการจัดหาแหล่งน้ำซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของหมู่บ้าน เพื่อนำมาใช้ในด้านการเกษตร แต่ยังไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรเนื่องจากครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการยังไม่มีความเข้าใจเรื่องหลักกสิกรรมธรรมชาติ ประกอบกับสภาพของดินในพื้นที่ทำให้ไม่สามารถขุดได้ตามแบบแปลนมาตรฐานที่กำหนด เช่น แบบกำหนดให้ขุดบ่อดิน มีขนาดความลึก ๑๐ เมตร แต่เมื่อไปดำเนินการแล้วพบว่าสามารถขุดได้เพียง ๖ เมตร เท่านั้น

๓.๓) การส่งเสริมการเกษตร (การปลูกข้าวอินทรีย์) จะช่วยเพิ่มมูลค่าและยกระดับคุณภาพของผลผลิตให้สูงขึ้น ตลอดจนลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งลดปัญหาด้านสังคม (สุขภาพ) และสิ่งแวดล้อม (ฝุ่นละอองหมอกควัน) แต่พบว่ามีปัญหาในด้านการตลาดที่จะรองรับสินค้า ซึ่งในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-๑๙ ส่งผลให้ยอดจำหน่ายข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ลดลง

สรุปได้ว่านโยบายของรัฐบาลในพื้นที่จะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายที่จะให้การสนับสนุนงบประมาณ องค์ความรู้ กิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยให้ความช่วยเหลือด้านบุคลากร งบประมาณ และการพิจารณาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อภาคการเกษตร การพัฒนาเส้นทางสัญจรให้มีคุณภาพที่เหมาะสมเพื่อการเดินทางเข้าออกจากหมู่บ้านเพื่อการค้าและการดำรงชีวิตประจำวัน และส่งเสริมกระบวนการ มีส่วนร่วมในการบริหารชุมชนในทุกระดับและทุกกระบวนการ และสนับสนุนให้ชุมชนสร้างการมีส่วนร่วม

ส่วนที่ ๓
การร่วมคิดกิจกรรมการพัฒนาร่วมกับชุมชน

****

ประเด็นสำคัญที่ต้องพัฒนาชุมชน ทิศทาง แนวคิด แนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมและปฏิบัติได้จริง ซึ่งจากการศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคม วิถีชีวิตของชุมชน การลงพื้นที่หมู่บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี และการประชุมระดมความคิดเห็นสามารถสรุปได้ ดังนี้

๓.๑ ประเด็นของการพัฒนา

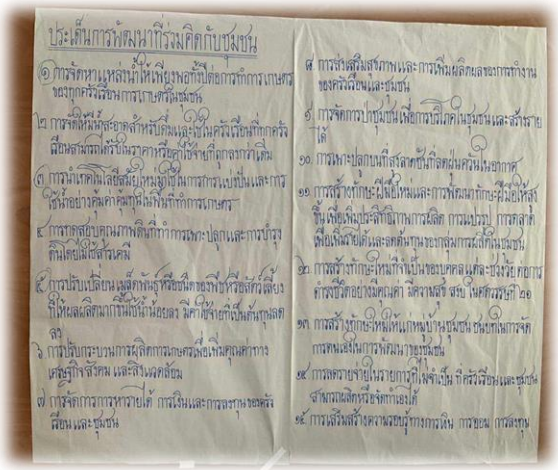
๑) การจัดหาแหล่งน้ำให้เพียงพอทั้งปีต่อการทำการเกษตรของทุกครัวเรือน การเกษตรในชุมชน

บ้านโนนประทาย มีแหล่งน้ำที่สำคัญตามธรรมชาติ ๒ แห่ง ได้แก่ ลำห้วยหนองหลุม และลำห้วยซัน ซึ่งมีขนาดเล็ก กักเก็บน้ำได้น้อย ทำให้ไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านได้มีข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยมีการจัดทำแผนงานโครงการซ่อมแซมบำรุงรักษาและขุดลอกหน้าฝาย เพื่อให้มีสภาพใช้งานและกักเก็บน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะสามารถแก้ปัญหาการขาดน้ำใช้ในภาคการเกษตรได้ ประเด็นการพัฒนาแหล่งน้ำ คณะผู้ศึกษาได้เห็นสภาพปัญหาและโอกาส จึงมีแนวทางแก้ปัญหา ดังนี้

๑.๑) ประสานและจัดหาแหล่งงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลวาริน และสำนักทรัพยากรน้ำบาดาล เขต ๑๑ อุบลราชธานี โดยหมู่บ้านโนนประทายเสนอปัญหาความต้องการไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๒) บ้านโนนประทายกำหนดแผนการพัฒนาหมู่บ้านในระยะสั้นและสามารถดำเนินการเองได้ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนในหมู่บ้าน เช่น การทำฝายประชาอาสา การขุดบ่อน้ำตื้น บ่อน้ำบาดาลเพื่อนำน้ำจากใต้ดินขึ้นมาใช้

สรุปได้ว่าบ้านโนนประทายมีแหล่งน้ำที่เพียงพอ แต่มีปัญหาการบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอสำหรับใช้ตลอดปี รวมทั้งใช้ในการอุปโภคบริโภค การเลี้ยงสัตว์ การเพาะปลูกพืช ดังนั้น ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานการร่วมมือกันแก้ปัญหาในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาวอย่างยั่งยืน

๒) การปรับเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์หรือชนิดของพืชหรือสัตว์เลี้ยงที่ให้ผลผลิตมากขึ้น ใช้น้ำน้อยลง มีค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนลดลง

จากการลงพื้นที่บ้านโนนประทาย พบว่า ประชาชนประสบกับปัญหาขาดแคลนน้ำใช้ในการเกษตร ทั้งยังต้องซื้อเมล็ดพันธุ์พืชมาเพาะปลูกทุกปี เนื่องจากเมล็ดซองที่ซื้อมาจากร้านค้าต่างๆ เมื่อนำมาปลูกแล้ว ไม่สามารถนำเมล็ดพันธุ์มาปลูกหรือต่อยอดผลผลิตได้ เพราะเมล็ดพันธุ์ที่ชุมชนซื้อมานั้นส่วนใหญ่จะถูกตัดแต่งพันธุกรรมมาแล้ว ไม่สามารถขยายพันธุ์ได้ ชุมชนต้องกลับไปซื้อจากร้านค้ามาปลูกใหม่ ซึ่งเป็นวงจรเดิมๆ ทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย คณะผู้ศึกษาจึงเสนอว่า ควรมีการปรับเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์หรือชนิดของพืชที่ให้ผลผลิตมากขึ้นแต่ใช้น้ำน้อยลงและมีค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนลดลง โดยมีแนวทางดังนี้

๒.๑) ปรับการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวในหลายรูปแบบเพื่อลดต้นทุนการผลิตและลดค่าใช้จ่าย โดยมีการใช้ผลผลิตข้าวเปลือกจากฤดูก่อนมาเป็นเมล็ดพันธุ์ มีการเก็บผลผลิตข้าวเปลือกนาปีไว้ เพื่อบริโภคในครอบครัวและใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ในครั้งต่อไปมากขึ้น

๒.๒) หลังฤดูการทำนาปลูกข้าว ควรส่งเสริมการปลูกพืชใช้น้ำน้อย

๒.๒.๑) พืชผักให้ผลผลิต ๑ เดือน เช่น ผักพื้นบ้าน ผักชีลาว ผักชีหอม

๒.๒.๒) พืชผัก ให้ผลผลิต ๒ เดือน เช่น แตงกวา แตงร้าน ถั่วฝักยาว

๒.๒.๓) พืชผักให้ผลผลิต ๓ - ๕ เดือน เช่น มะเขือ พริก บวบ แตงโม ข้าวโพด

๒.๓) จัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์ เพื่อให้ครัวเรือนและหมู่บ้านได้มีเมล็ดพันธุ์พืชได้ปลูกหมุนเวียนในชุมชน ลดปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์พืชผัก และสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่ครัวเรือนอย่างยั่งยืน โดยมีวิธีจัดหาเมล็ดพันธุ์จากเกษตรกร ส่วนราชการ ประชาชนทั่วไป ทำเป็นธนาคารเมล็ดพันธุ์ระดับหมู่บ้าน และให้คนที่ต้องการปลูกพืชผัก ยืมเมล็ดพันธุ์ไปปลูก และ คืนเมล็ดพันธุ์กลับคืนธนาคาร เพื่อหมุนเวียนต่อไป

๒.๔) ให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกร เกิดพลังอำนาจการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางและสามารถจัดซื้อปัจจัยการผลิตในราคาที่ถูกลงเมื่อรวมกลุ่มกันซื้อ

๓) การปรับกระบวนการผลิตการเกษตรเพื่อเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการ SWOT Analysis พบว่า บ้านโนนประทายมีปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ เนื่องจากผลผลิตไม่ได้คุณภาพ มีการใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งหมู่บ้านเองได้เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าวได้มีการจัดรวมกลุ่มข้าวอินทรีย์ขึ้น แต่มีสมาชิกจำนวน ๓๐ คน จึงเห็นควรขยายผลให้ทุกครัวเรือนนำไปปฏิบัติ การปรับกระบวนการผลิตการเกษตรเพื่อเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

๓.๑) ด้านเศรษฐกิจ ช่วยเพิ่มมูลค่า ยกระดับคุณภาพของผลผลิตให้สูงขึ้น และลดต้นทุนการผลิต

๓.๒) ด้านสังคม ประชาชนต้องการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรจึงนิยมใช้ปุ๋ยเคมี ทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพและเสียเงินไปกับการักษาอาการเจ็บป่วยต่างๆ ดังนั้น หากมีการปรับกระบวนการผลิตเป็นแบบเกษตรอินทรีย์จะทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีสุขภาพที่ดีขึ้น ยังทำให้ค่าใช้จ่ายลดลงตามไปด้วย

๓.๓) ด้านสิ่งแวดล้อม บ้านโนนประทายมีการเผาฟางในนาข้าว ก่อให้เกิดเขม่าควันเถ้า ฝุ่นละออง ก๊าซพิษ ส่งผลเสียต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมส่งผลให้เกิดการเสียสมดุลธรรมชาติ อากาศร้อนขึ้น ประชาชนจึงควรเปลี่ยนเป็นการไถกลบแทนการเผา เพื่อลดมลพิษทางอากาศ

๓.๒ กิจกรรมการพัฒนาที่ชุมชนจะทำเองเพื่อให้ทุกชีวิตอยู่ดีมีสุขในปีนี้

๓.๒.๑ กิจกรรมที่กลุ่มอาชีพจะทำภายใน ๖ เดือน และ ๑ ปี

กลุ่มอาชีพ	กิจกรรมที่กลุ่มอาชีพ จะทำภายใน ๖ เดือน	กิจกรรมที่กลุ่มอาชีพ จะทำภายใน ๑ ปี
กลุ่มแปรรูปพริก	๑. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยและเป็นที่ต้องการของตลาด ๒. การทำการตลาดทางออนไลน์ เช่น Facebook, การขายตรง (ไลฟ์สด)	๑. ปรับปรุงอาคารที่ทำการของกลุ่มเพื่อดำเนินการขอการรับรองมาตรฐาน (อย.)
กลุ่มข้าวอินทรีย์	๑. ทำธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์เพื่อเก็บรวบรวมไว้เพาะปลูกในช่วงฤดูกาล และเป็นการลดต้นทุนการจัดซื้อพันธุ์ข้าวจากแหล่งต่างๆ	๑. เพิ่มจำนวนสมาชิกกลุ่ม

๓.๒.๒ กิจกรรมที่ชุมชนจะร่วมกันทำภายใน ๖ เดือน และ ๑-๒ ปี

เรื่อง	กิจกรรมที่ชุมชน จะทำภายใน ๖ เดือน	กิจกรรมที่ชุมชน จะทำภายใน ๑ - ๒ ปี
การทำเกษตรอินทรีย์	๑. การลดต้นทุนการซื้อปุ๋ยเคมีให้มาใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยน้ำชีวภาพ ๒. การไถกลบตอซัง ลดการเผา	๑. เพิ่มจำนวนสมาชิกกลุ่ม ๒. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ๓. รวมกลุ่มจัดตั้งกองทุนปุ๋ยอินทรีย์
การปลูกพืชผักสวนครัว	๑. กิจกรรมปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร	๑. จัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์พืช เพื่อเก็บรวบรวมเมล็ดพันธุ์พืชไว้ในหมู่บ้าน และให้เกิดความยั่งยืน
แหล่งน้ำ	๑. ซ่อมแซมฝายชะลอน้ำที่ชำรุด ๒. จัดทำฝายกักเก็บน้ำ เช่น ฝายประชาอาสา	๑. ขุดลอกหน้าฝายชะลอน้ำ เพื่อให้มีพื้นที่กักเก็บน้ำได้มากขึ้นและเพียงพอต่อการทำการเกษตร

๓.๒.๓ กิจกรรมที่ครัวเรือนยากจน ควรร่วมกันทำภายใน ๓ เดือน ๖ เดือน

เรื่อง	กิจกรรมที่ครัวเรือนยากจน จะทำภายใน ๓ เดือน	กิจกรรมที่ครัวเรือนยากจน จะทำภายใน ๖ เดือน
ปลูกพืชผักสวนครัว	๑. ปลูกผักกินเองสร้างความมั่นคงทางอาหาร ๒. เลี้ยงไก่ ปลา ไว้รับประทานและจำหน่ายสร้างรายได้	๑. รวมกลุ่มเพาะปลูกพืชผักอินทรีย์ วางขายที่ร้านค้าชุมชนของหมู่บ้าน

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)
บ้านโนนประทาย หมู่ที่ ๙ ตำบลวาริน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี
ระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔
โดยกลุ่มปฏิบัติการที่ ๑๑ (กป.๑๑)

****

ที่ทำการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
บ้านโนนประทาย ต.วารินอ.ศรีเมืองใหม่ จ.อุบลราชธานี

ที่ทำการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
บ้านโนนประทาย ต.วารินอ.ศรีเมืองใหม่ จ.อุบลราชธานี

ที่ทำการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
บ้านโนนประทาย ต.วารินอ.ศรีเมืองใหม่ จ.อุบลราชธานี

รายงานการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)
ชื่อหมู่บ้าน บ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓
ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง
จังหวัดเชียงใหม่

จัดทำโดย

(กลุ่มปฏิบัติการที่ ๑๒)

๑. นางสาวศรอนงค์ สงสมพันธ์	ตำแหน่ง	นายอำเภอควงขนุน จังหวัดพัทลุง
๒. นางสาวสุภรณ์ เวชกรณ์	ตำแหน่ง	โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสระแก้ว
๓. นายธวัชชัย แก้วคงคา	ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการข่าวกระทรวงมหาดไทย
๔. นายชัยณรงค์ นันตาสาย	ตำแหน่ง	นายอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
๕. นายธนณัฏฐ์ ศรีสันต์	ตำแหน่ง	นายอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
๖. ว่าที่ร.ต.นครชัย แสงมณี	ตำแหน่ง	นายอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
๗. นายวสันต์ ไชยทวีวงศ์	ตำแหน่ง	หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดกระบี่
๘. นายมนัส สุวรรณรินทร์	ตำแหน่ง	ท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย
๙. นายนันทนิษฎ์ วงศ์วัฒนา	ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการกองพัฒนาพลังงานทดแทน กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน
๑๐. นายก้องเกียรติ เต็มตำนาน	ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดมหาสารคาม

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาอบรมหลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส.) รุ่นที่ ๗๗

สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย

พุทธศักราช ๒๕๖๔

คำนำ

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) หลักสูตรนักปกครองระดับสูง (นปส) รุ่นที่ ๗๗ ของกลุ่มปฏิบัติการที่ ๑๒ ในครั้งนี้ ได้เดินทางไปศึกษาดูงานที่บ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ ๒๔-๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๔

จากการศึกษาเรียนรู้ (Action Learning) ในครั้งนี้ได้ประสบการณ์จากประชาชนที่ให้ข้อมูลและศึกษาเรียนรู้ร่วมกันพบว่าบ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล มีความเป็นอยู่พออยู่พอกินและประชาชนยังต้องการความช่วยเหลือด้านความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ ขาดเงินทุนส่งเสริมด้านอาชีพ ประชาชนมีรายได้น้อย ไม่มั่นคง มีปัญหาด้านลำน้ำแม่ออนตื่นเขิน ทางกลุ่มปฏิบัติการที่ ๑๒ ได้ร่วมคิดร่วมทำกับประชาชนเพื่อลดความเสี่ยงของหมู่บ้านโดยให้พึ่งพาเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านให้มากขึ้น โดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักนำของครอบครัวมากที่สุด สร้างพลังจากภายในสู่ภายนอก พึ่งพาตนเองได้ และสนับสนุนให้ทุกครอบครัวยึดหลักการออมภายในครัวเรือนเพื่อเป็นทุนสำรองเมื่อมีความจำเป็นประชาชนให้ความสนใจร่วมหาทางออกแก้ไขความเสี่ยงของหมู่บ้านเป็นอย่างดีและเป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อไป

ขอขอบคุณกำนันตำบลทรายมูล คณะกรรมการหมู่บ้านป่าเป้า ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ของนายสุทัศน์ คำเขียว และประชาชนทุกกลุ่มที่ให้ความอนุเคราะห์และสนับสนุนในการลงพื้นที่ครั้งนี้และขอขอบคุณคณะอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมทุกท่านที่ให้คำแนะนำในการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้จัดทำ
นักศึกษาหลักสูตรนักปกครองระดับสูง รุ่นที่ ๗๗
กลุ่มปฏิบัติการที่ ๑๒

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ กรอบการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning)

๑.๑. การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมและวิถีชีวิตของชุมชน ๑

๑.๒. การศึกษาเรียนรู้ระบบการบริหารจัดการชุมชน ๒

๑.๓. การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาของชุมชน ๒-๓

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการพัฒนาชุมชน

๒.๑ การประเมินระดับการพัฒนาของหมู่บ้าน ๔

๒.๒ สัดส่านจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกิน ๔

๒.๓ ประเมินความสามารถของชุมชนในการปรับใช้ประโยชน์จากโครงการกิจกรรมต่างๆ ภายใต้นโยบาย ๔-๕

๒.๔ ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน ๕

๒.๕ สรุปบทเรียนที่ได้รับในด้าน

๒.๕.๑ การบริหารการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ๕

๒.๕.๒ การบริหารการพัฒนาระดับตำบลและอำเภอ ๖

๒.๕.๓ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล ๖

ภาคผนวก

- ผังหมู่บ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง ๘
- กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ๙
- วิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง ๑๐
- ภาพรวมของตลาดชุมชนบ้านป่าเป้า ๑๑
- การเรียนรู้ของกลุ่มปฏิบัติงาน ๑๒ กับประชาชนบ้านป่าเป้า ๑๒-๑๓

ส่วนที่ ๑ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง จากปฏิบัติงาน (Action Learning) บ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๑ การศึกษาเรียนรู้ภูมิสังคมวิถีชีวิตชุมชน

๑.๑.๑. บ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียง

- เป็นคนพื้นเมืองสืบเชื้อสายมาจากล้านนา มีภาษาพูดเป็นคำเมือง ดำรงวิถีชีวิตในพื้นที่มากกว่า ๓๐๐ ปี

- บ้านป่าเป้าเป็นพื้นที่ลักษณะที่ราบลุ่มมีแม่น้ำแม่ออนไหลผ่านหมู่บ้านหล่อเลี้ยงชาวบ้าน ทั้งทางการเกษตรและอุปโภคบริโภค มีพืชประจำถิ่นเป็นป่าดงในสมัยก่อนเรียกว่าเป้าหลวงจำนวนมาก จึงตั้งชื่อว่าหมู่บ้านป่าเป้าจนถึงปัจจุบัน

- มีวัดชัยชนะมงคลเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านในหมู่บ้าน โดยมีพระพุทธรูปชัยชนะมงคลที่ศักดิ์สิทธ์และเป็นที่นับถือของคนทั่วไปภายในอำเภอสันกำแพง

- วิถีชีวิตชุมชนมีอาชีพรับจ้าง ทำการเกษตร มีความสามัคคีรวมแรงรวมใจกัน งานส่วนรวมต่างๆ ช่วยเหลือกันทำให้เกิดผลสำเร็จ

๑.๑.๒. จำนวนประชากร ๗๐๒ คน ๓๑๕ ครัวเรือน

- อาชีพหลัก รับจ้าง จำนวน ๒๗๐ ครัวเรือน
  ทำนา จำนวน ๒๐ ครัวเรือน
  รับราชการ จำนวน ๑๐ ครัวเรือน
  ค้าขาย จำนวน ๑๕ ครัวเรือน

- รายได้เฉลี่ยของประชาชาน (ตามเกณฑ์ จปฐ. ปี ๒๕๖๒) จำนวน ๔๐,๐๐๐ - ๕๐,๐๐๐ บาท/คน/ปี

- ครัวเรือนยากจนรายได้ไม่ถึง ๓๐,๐๐๐ บาท/คน/ปี ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๕ ครัวเรือน ปัจจุบันไม่มีครอบครัวที่ยากจนแล้ว

๑.๑.๓. ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน จำนวน ๑ แห่ง

๑.๑.๔. พื้นที่ของหมู่บ้านแบ่งได้ดังนี้

- ที่อยู่อาศัย จำนวน ๒๙๐ ไร่
- พื้นที่ทำการเกษตร จำนวน ๑๒๐ ไร่

๑.๑.๕. งานประเพณี

- ตานข้าวใหม่เดือน ๔ เป็ง เดือนมกราคม
- สรงน้ำพระธาตุวัดชัยชนะมงคล เดือนพฤษภาคม
- ประเพณีเลี้ยงผีปู่ย่า ทำบุญห่อเสื้อบ้านเดือน ๙ เดือนมิถุนายน
- ประเพณีตานขันข้าว เดือน ๑๒ ๑ เป็ง เดือนกันยายน
- ประเพณีทำบุญตานก๋วยสลาก ตานต้นเงิน

๑.๑.๖. แหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ได้แก่ วัดชัยชนะมงคลและตลาดชุมชนบ้านป่าเป้า (Green market)

๑.๒ การศึกษาเรียนรู้การบริหารจัดการชุมชน

๑.๒.๑. หมู่บ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง มีกำนันชื่อนายสุทัศน์ สุวรรณประสิทธิ์ เป็นผู้นำของหมู่บ้าน โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้าน/กลุ่มอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน/กลุ่มเยาวชน/กลุ่มผู้สูงอายุ โดยร่วมการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ร่วมใจในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นอย่างดี

๑.๒.๒. มีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล มีการขับเคลื่อนโดยคณะกรรมการของศูนย์ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านคือ นายสุทัศน์ คำเขียว เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอยู่ในศูนย์ฯ โดยมีชาวบ้านมารับการอบรมเรียนรู้ตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๒.๓. การจัดทำแผนชุมชน โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้านและชาวบ้านได้จัดกิจกรรมทำแผนชุมชนซึ่งมีชุดปฏิบัติการตำบลเป็นผู้แนะนำ โดยกำหนดปัญหาความเดือนร้อนและความต้องการของชุมชนบ้านป่าเป้าหมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง มีปัญหาความเดือดร้อน ดังนี้

(๑) ประชาชนมีรายได้น้อย ไม่มั่นคง

(๒) ขาดเงินทุนส่งเสริมทางด้านอาชีพ

(๓) ขาดการเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ

(๔) เกิดปัญหาวัชพืชขึ้นในลำน้ำแม่ออนและลำน้ำตื้นเขิน

ส่วนการจัดการชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อน ได้จัดทำแผนชุมชนเพื่อขอรับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลตำบลสันกำแพง องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ และที่ทำการปกครองอำเภอ รวมทั้งสำนักเจ้าท่าจังหวัดเชียงใหม่และสำนักงานจังหวัดเชียงใหม่

๑.๓ การศึกษาเรียนรู้นโยบายภาครัฐและผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนบ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง

๑.๓.๑. นโยบายเกี่ยวกับการป้องกันการแพร่ระบาดของ Covid-๑๙ ที่เข้มงวดของมาตรการต่างๆ มีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของประชาชนในเรื่องของการเข้มงวด ทำให้มีผู้ประกอบการบริษัท และโรงงานหลายแห่งปิด ทำให้เกิดการตกงานในหมู่บ้านอาชีพรับจ้าง ซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชาชนในหมู่บ้าน มีผลกระทบกับครอบครัวทำให้ขาดรายได้

๑.๓.๒. โครงการกองทุนหมู่บ้านที่สมาชิกได้มีการกู้ยืมของกองทุนหมู่บ้าน แล้วสมาชิกกองทุนหมู่บ้านไม่มาชำระเงินคืนกองทุนทำให้สมาชิกคนอื่นไม่สามารถกู้ยืมได้ ทำให้เสียโอกาสของผู้อื่นในการนำเงินกองทุนไปประกอบอาชีพ

๑.๓.๓. เงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่ได้ยืมเพื่อนำไปพัฒนาอาชีพของกลุ่มสตรีบ้านป่าเป้าในการเลี้ยงผึ้งชันโรงและนำน้ำผึ้งและรังผึ้งชันโรงไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ได้แก่ครีมล้างหน้า สบู่ และอาหารเสริมต่างๆมีการพัฒนาต่อยอดของกลุ่มสตรีของหมู่บ้าน

๑.๓.๔. โครงการส่งเสริมสัมมาชีพจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสันกำแพง ได้มาส่งเสริมการแปรรูปของสมุนไพรที่ทำจากฟ้าทะลายโจนและกระชายขาว นำมาแปรรูปเป็นแคปซูลเพื่อแจกจ่ายให้คนในชุมชนได้ทานเพื่อป้องกัน Covid-๑๙ และลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

๑.๓.๕. โครงการขับเคลื่อนและขยายผลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยงานราชการร่วมกับประชาชนในหมู่บ้านปราชญ์ชาวบ้านเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และอาชีพให้กับชุมชนบ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง โดยมีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบโคก หนอง นา โมเดลของหมู่บ้านเป็นแหล่งศึกษาภายในหมู่บ้าน

๑.๔ การวิเคราะห์ความเสี่ยง โอกาส จุดแข็ง จุดอ่อน ของหมู่บ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง

๑.๔.๑. จุดแข็ง

- ด้านภูมิปัญญาชุมชน มีการจัดกิจกรรมด้านจิตวิญญาณของท้องถิ่น เช่น ฮ้องขวัญ เลี้ยงผีปู่ย่า เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้ชุมชน
- มีความรู้ด้านการจักสาน การเลี้ยงผึ้งชันโรง และปราชญ์ชาวบ้าน ถ่ายทอดความรู้ให้คนรุ่นใหม่ในชุมชน
- ยังเป็นระบบเครือญาติในหมู่บ้าน สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันละกันได้ยามมีความจำเป็นเดือดร้อน

๑.๔.๒. จุดอ่อน

- ด้านเศรษฐกิจประชาชนมีรายได้น้อยและไม่มั่นคง
- ประชาชนมีภาวะหนี้สินในครัวเรือน
- ขาดเงินทุนส่งเสริมทางด้านอาชีพ
- ขาดการเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
- มีความตื้นเขินของลำน้ำแม่ออนในหมู่บ้าน

๑.๔.๓. โอกาสของชุมชน

- ชุมชนสามารถได้แหล่งทุนและแหล่งอบรมความรู้ได้ง่ายเพราะอยู่ใกล้ตัวอำเภอใกล้ธนาคาร และแหล่งเงินทุนต่างๆ
- การเดินทางสะดวก มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานในหมู่บ้าน
- ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถในด้านหัตถกรรมและเกษตรกรรม

๑.๔.๔. ข้อจำกัดของชุมชน

- เงื่อนไขของแหล่งทุน ชาวบ้านดำเนินกิจกรรมโดยไม่สามรถเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพราะมีข้อจำกัดของหลักเกณฑ์การกู้ยืมของตนเองและกลุ่มต่างๆ

๑.๕ สรุปความเสี่ยงของหมู่บ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง

๑.๕.๑. รายได้ของครอบครัวและชุมชนพึ่งพารายได้จากภายนอกหมู่บ้านมากกว่ารายได้ที่เกิดจากภายในหมู่บ้าน มีอาชีพรับจ้างจำนวน ๒๗๐ ครัวเรือน ในปัจจุบันมีสถานการณ์ Covid-๑๙ ทำให้เลิกจ้างของบริษัทและร้านค้าที่ได้รับผลกระทบทำให้มีการว่างงานชั่วคราวในหมู่บ้าน ทำให้มีรายได้ที่ไม่แน่นอน

๑.๕.๒ หนี้สินภายในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีการกู้เงินทั้งในระบบและนอกระบบ

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการพัฒนาของชุมชน

๒.๑ การประเมินระดับการพัฒนาของหมู่บ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง

- จากการสำรวจแผนสอบถามทั้ง ๔ ชุด ตามแผนสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงาน (Action Learning) และสัมภาษณ์ครอบครัวในด้าน

(๑) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพครัวเรือน

(๒) สภาพความเป็นอยู่ สุขอนามัย

(๓) ข้อมูลพื้นฐานสมาชิกในครัวเรือน

(๔) สภาพทางเศรษฐกิจ

(๕) ชีวิตปกติสุข

สรุปผลโดยใช้ข้อมูลใน ๕ มิติพัฒนา (NU's SDEs) ประเมินพบว่าเป็นหมู่บ้าน พออยู่พอกินพึ่งพาตนเอง ทำกินทำใช้ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ภายในครัวเรือนโดยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในครัวเรือน

- มีแหล่งน้ำในการเกษตรพอเพียงตลอดปี มีน้ำสะอาดบริโภคมาจากประปาหมู่บ้าน
- สภาพความเป็นอยู่และสุขภาพอนามัย ไม่มีโรคติดต่อและมีโรคกลุ่มเสี่ยง ๗ กลุ่มโรค ระดับเล็กน้อย
- รายได้ส่วนใหญ่มาจากการรับจ้างทั่วไปและการทำเกษตรกรภายในครัวเรือน รายรับและรายจ่ายพอเพียง/พอมี
- ชีวิตมีความปกติสุข ไม่มีปัญหาจากสิ่งแวดล้อม มีสังคมดี ชุมชนเข้มแข็ง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
- โครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านมีความพร้อมเรื่องถนนภายในหมู่บ้าน ประปาหมู่บ้าน มีไฟฟ้าทุกครัวเรือน

๒.๒ สัดส่วนจำนวนครัวเรือนที่ไม่พออยู่พอกินบ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง

รายได้เฉลี่ยของคนในครัวเรือนต่อปีตามเกณฑ์ จปฐ. ๒๕๖๒ ทุกครัวเรือนมีรายได้ ๔๐,๐๐๐ – ๕๐,๐๐๐ บาท/คน/ปี และไม่ต่ำกว่า ๒๘,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน/ปี ของจังหวัดเชียงใหม่ถือว่าทุกครัวเรือนผ่านเกณฑ์ทุกครัวเรือน (อ้างอิงจากข้อมูลการจัดเก็บ จปฐ. ปี ๒๕๖๒)

๒.๓ ประเมินความสามารถของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากโครงการและกิจกรรมภายใต้นโยบายของรัฐ

๒.๓.๑ การปรับกระบวนการผลิตการเกษตรเพื่อเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

- บ้านป่าเป้ามีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงบ้านป่าเป้า มีสมาชิกปัจจุบัน ๓๑ คน โดยกลุ่มมีเป้าหมายจะเพิ่มสมาชิกเป็น ๖๕ คน ในปี ๒๕๖๔ ทางกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงบ้านป่าเป้าได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอสันกำแพง จดทะเบียนเป็นกลุ่มแปลงใหญ่ชันโรงเป็นแห่งแรกของภาคเหนือ มีสมาชิก ๓๖ คน มีรังเลี้ยงผึ้งชันโรง ๓๔๒ รัง
- ประโยชน์ที่ได้จากการเลี้ยงชันโรง

(๑) ช่วยผสมเกสร ชันโรงเป็นแมลงที่เก่งมากในการผสมเกสรที่ให้ได้ผลผลิตของผลไม้เพิ่มสูงขึ้น

(๒) ช่วยให้มีสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติดีขึ้นเพราะเลี้ยงชันโรงต้องเลิกใช้สารเคมี

(๓) ทำให้สุขภาพของชาวบ้านในชุมชนดีขึ้น

(๔) เป็นตัวชี้วัดเกษตรอินทรีย์

(๕) เป็นรายได้เสริมให้แก่ครัวเรือน

- ผลการผลิตที่ได้จากชันโรง

การเลี้ยงชันโรงเป็นการเลี้ยงแมลงที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติอย่างแท้จริง ผลผลิตที่ได้จากชันโรงได้มาจากน้ำหวานของดอกไม้และยางไม้ที่ชันโรงนำมาเป็นถ้วยเก็บน้ำผึ้ง เมื่อเก็นน้ำผึ้งได้แล้วสามารถนำไปสกัดเป็นพรอพอลิส สามารถรักษาโรคผิวหนัง แก้อักเสบ ต้านแบคทีเรียและไวรัสบางตัวได้ และน้ำผึ้งชันโรงมีสารต้านอนุมูลอิสระสูง ในรอบปีที่ผ่านมาการเก็บรังผึ้งโดยเฉลี่ย ๗๐๐ กรัม/รัง/ปี แยกขยายรังได้ปีละ ๑-๒ ครั้ง

- การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากชันโรง

จากการที่น้ำผึ้งชันโรงและชันของชันโรงมีคุณภาพและคุณค่าทางยาสูง มีปริมาณน้อย หายาก มีราคาสูง ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงบ้านป่าเป้าได้นำมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าและใช้ประโยชน์มากขึ้น โดยได้รับความรู้จากสถาบันต่างๆ ทำให้ได้สูตรและวิธีแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มหลากหลายชนิด เช่น ชัน นำมาสกัดเป็นพรอพอลิสใช้รักษาโรคผิวหนัง แผลสด แผลเรื้อรัง แก้อักเสบ น้ำผึ้งชันโรง นำมาแปลรูปเป็นสบู่ก้อน สบู่เหลว เซรั่ม แชมพู โฟมล้างหน้า ยาหม่อง

- การรวมกลุ่มที่เข้มแข็งต่อเนื่อง ยั่งยืน ของสมาชิกกลุ่ม ทำให้ทุกส่วนราชการให้ความสนใจเพื่อส่งเสริมให้ครัวเรือนมีความสนใจมาร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มมากขึ้น ทำให้มีรายได้เสริมภายในครัวเรือนทางหนึ่ง ถือว่าเป็นการพัฒนาเพื่อชุมชนและสังคมอย่างแท้จริงในรูปแบบกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๒.๓.๒ การจัดการหารายได้การเงินและการลงทุนของครัวเรือนและชุมชน

- บ้านป่าเป้ามีการจัดการหารายได้ของครัวเรือนและชุมชนโดยเน้นการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ณ บ้านเลขที่ ๖๑/๑ หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ แปลงนายสุทัศน์ คำเขียว ปราชญ์ชาวบ้าน โดยเน้นการสร้างความมั่นคงทางอาหารด้วยการปลูกพืชผักสวนครัว พอเหลือแจกจ่ายแบ่งปันให้เพื่อนบ้าน เมื่อเหลือมากจึงจัดตั้งแหล่งจำหน่ายเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนโดยจัดตั้งตลาดชุมชนบ้านป่าเป้า(Green market) ใช้เป็นที่จำหน่ายสินค้าชุมชน ซึ่งเป็นเกษตรอินทรีย์รวมทั้งจัดตั้งโครงการ”ธนาคารอาหารเป็นยา” เป็นศูนย์รวบรวมและแจกจ่ายเมล็ดพันธ์ ต้นกล้า พืชผักสวนครัว และสมุนไพรที่ใช้เป็นอาหารและยารักษาโรคเป็นการหารายได้ ลดรายจ่ายของประชาชนในบ้านป่าเป้าแต่ละครัวเรือนและภายในชุมชน

๒.๔ ประเมินโอกาสและความเสี่ยงของชุมชนและครัวเรือนยากจน

๒.๔.๑. โอกาสของชุมชน

- ชุมชนสามารถได้แหล่งทุนและแหล่งอบรมความรู้ได้ง่ายเพราะอยู่ใกล้ตัวอำเภอใกล้ธนาคาร และแหล่งเงินทุนต่างๆ

- การเดินทางสะดวก มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานในหมู่บ้าน

- ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ ความสามารถในด้านหัตถกรรมและเกษตรกรรม

๒.๔.๕. ข้อจำกัดของชุมชน

- เงื่อนไขของแหล่งทุน ชาวบ้านดำเนินกิจกรรมโดยไม่สามรถเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพราะมีข้อจำกัดของหลักเกณฑ์การกู้ยืมของตนเองและกลุ่มต่างๆ

๒.๕ สรุปบทเรียนที่ได้รับ

๒.๕.๑. บทเรียนที่ได้รับในด้านการบริหารการพัฒนาชุมชน

- การรวมกลุ่มของประชาชนบ้านป่าเป้าโดยมีกำนัน คณะกรรมการหมู่บ้าน ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง มีการร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาหมู่บ้าน การทำงานร่วมกันกับทางราชการที่ได้มาสนับสนุนเป็นอย่างดี มีการสร้างงานสร้างรายได้ของตนเองภายในกลุ่ม ภายในหมู่บ้าน การเอื้ออาทรกันระหว่างกลุ่มกิจกรรม

๒.๕.๒. การจัดทำแผนหมู่บ้าน/ชุมชน ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านและชาวบ้าน โดยการกำหนดปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของชุมชนบ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อยู่ในแผนหมู่บ้าน ดังนี้

๑.) ประชาชนมีรายได้น้อย ไม่มั่นคง

๒.) ขาดเงินทุนส่งเสริมทางด้านอาชีพ

๓.) ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

๒.๕.๓. ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐ

๑.) การขยายผลตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีศูนย์เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ของนายสุทัศน์ คำเขียว เป็นสถานที่อบรมและขยายผลให้ความรู้แก่ประชาชนในหมู่บ้านนำไปปฏิบัติเพื่อสร้างรายได้ของครัวเรือน

๒.) แนวคิดจัดทำตลาดชุมชน (Green Market) เพื่อเพิ่มช่องทางการขยายสินค้าของชุมชนและจำหน่ายพืชผักครัวเรือนปลอดสารเคมี โดยหน่วยงานของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสันกำแพง เทศบาลสันกำแพง และประชาชนในหมู่บ้านได้ร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนาพื้นที่บริเวรหน้าวัดชัยชนะมงคลเป็นตลาดชุมชนของหมู่บ้าน

๓.) การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชนโดยการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐได้แก่การเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงของรัฐวิสาหกิจชุมชน โดยการสนับสนุนของศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านแมลง เศรษฐกิจจังหวัดเชียงใหม่ และสำนักงานงานเกษตรอำเภอสันกำแพง

๒.๕.๔. การร่วมคิดกิจกรรมพัฒนาร่วมกับชุมชนบ้านป่าเป้า

กิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงบ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

การร่วมคิดกิจกรรมภายใน ๖ เดือนของปีนี้

๑.) ขยายสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มากขึ้น โดยตั้งเป้าหมายไว้ จำนวน ๖๕ ครัวเรือน จาก ๓๑ ครัวเรือนในปัจจุบัน

๒.) รวบรวมผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ให้มีมาตรฐานพร้อมจำหน่ายให้มากขึ้น เช่น สบู่ ครีม โฟมล้างหน้า แชมพู

๓.) ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงให้กับครัวเรือนที่สนใจเข้าร่วมเรียนรู้ที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

การร่วมคิดกิจกรรมภายใน ๑ ปี ของปีนี้

๑.) ทุกครัวเรือนสามารถมีรายได้จากการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงเป็นรายได้ที่มั่นคงและแน่นอนเป็นการสร้างรายได้ของครัวเรือนและชุมชนพึ่งพาเศรษฐกิจจากภายในชุมชน

๒.) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงจะส่งเสริมให้สมาชิกของกลุ่มปลูกพืชที่เป็นอาหารของคนและผึ้งชันโรง เช่น ปลูกมะนาว ปลูกตะขบ เป็นต้น

๓.) ให้เช่ารังผึ้งชันโรงแก่สวนลำไย สวนมะม่วง เพื่อผสมเกสรดอกไม้ รังละ ๓๐ บาทต่อวัน

๒.๕.๕. แนวทางแก้ไขความเสี่ยงของหมู่บ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง

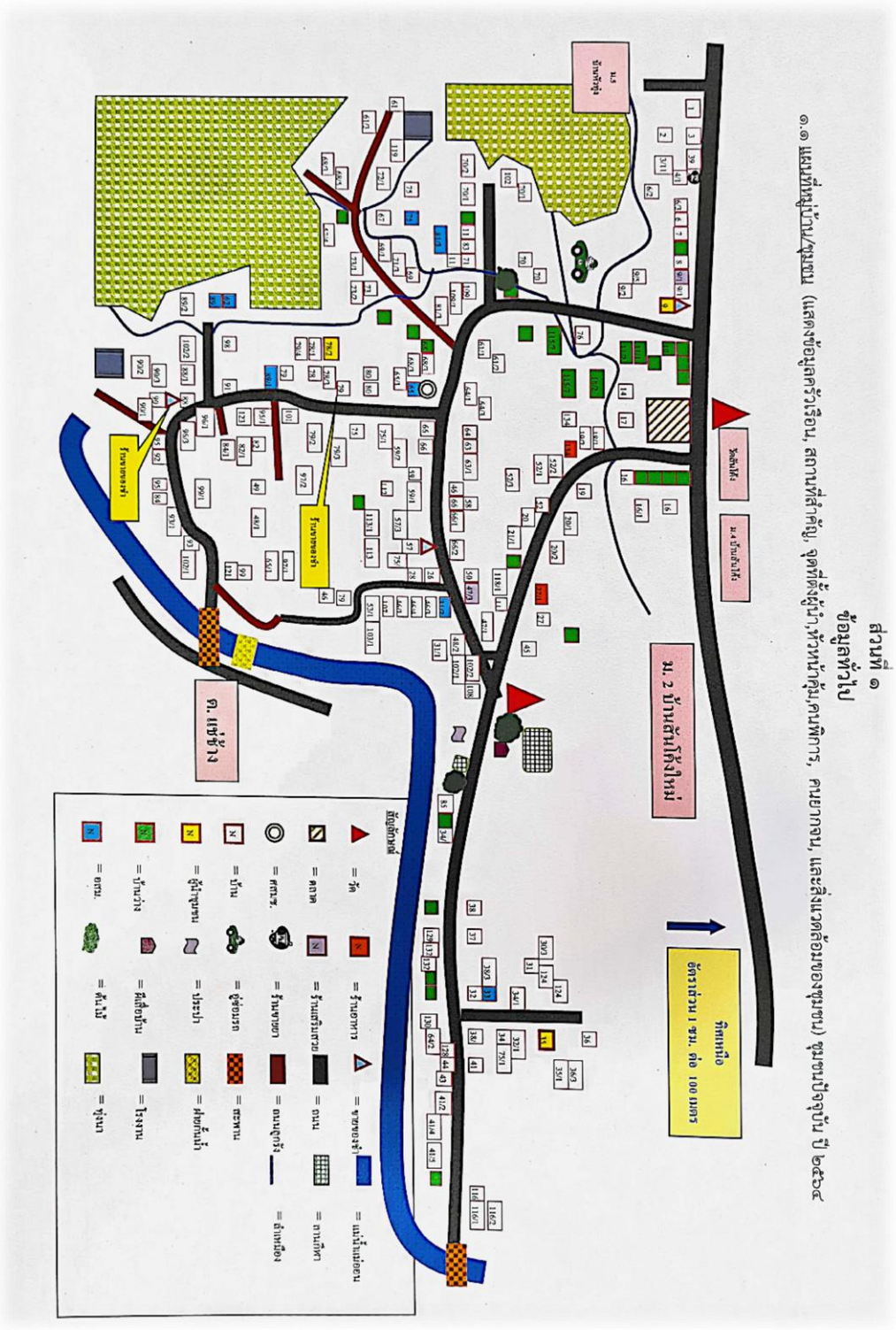
๑.) ต้องพึ่งพาเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านให้มากขึ้น โดยรวมกลุ่มผู้มีความรู้ ความสามารถของทุกคนในหมู่บ้านออกมาร่วมหาจุดเด่นในหมู่บ้านที่จะสร้างรายได้เป็นของตนเองโดยยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านเป็นศูนย์รวมการเรียนรู้ของประชาชนเหมือนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงเป็นต้น

๒.) ส่งเสริมครัวเรือนในหมู่บ้านให้ยึดหลักการออมในครัวเรือนให้มากขึ้นเพื่อเป็นเงินสำรองเมื่อมีความจำเป็นโดยประสานหน่วยราชการเข้ามาให้ความรู้แก่ประชาชน

๓.) สร้างช่องทางการตลาดให้มากขึ้นเพื่อจำหน่ายสินค้าให้ครอบคลุมโดยใช้ตลาดช่องทางออนไลน์ ตลาดของชุมชน ตลาดของหมู่บ้าน และตลาดประชารัฐของจังหวัด เป็นต้น

ภาคผวก

๑. ผังหมู่บ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง

ถ.ป่าเป้า-ทรายมูล
ถ.ป่าเป้า-ทรายมูล
ถ.ป่าเป้า-ทรายมูล

๒. กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง

๓. วิสาหกิจชุมชนการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง

๔. ภาพรวมของตลาดชุมชนบ้านป่าเป้า

๕. การเรียนรู้ของกลุ่มปฏิบัติงาน ๑๒ กับประชาชนบ้านป่าเป้า หมู่ที่ ๓ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง

